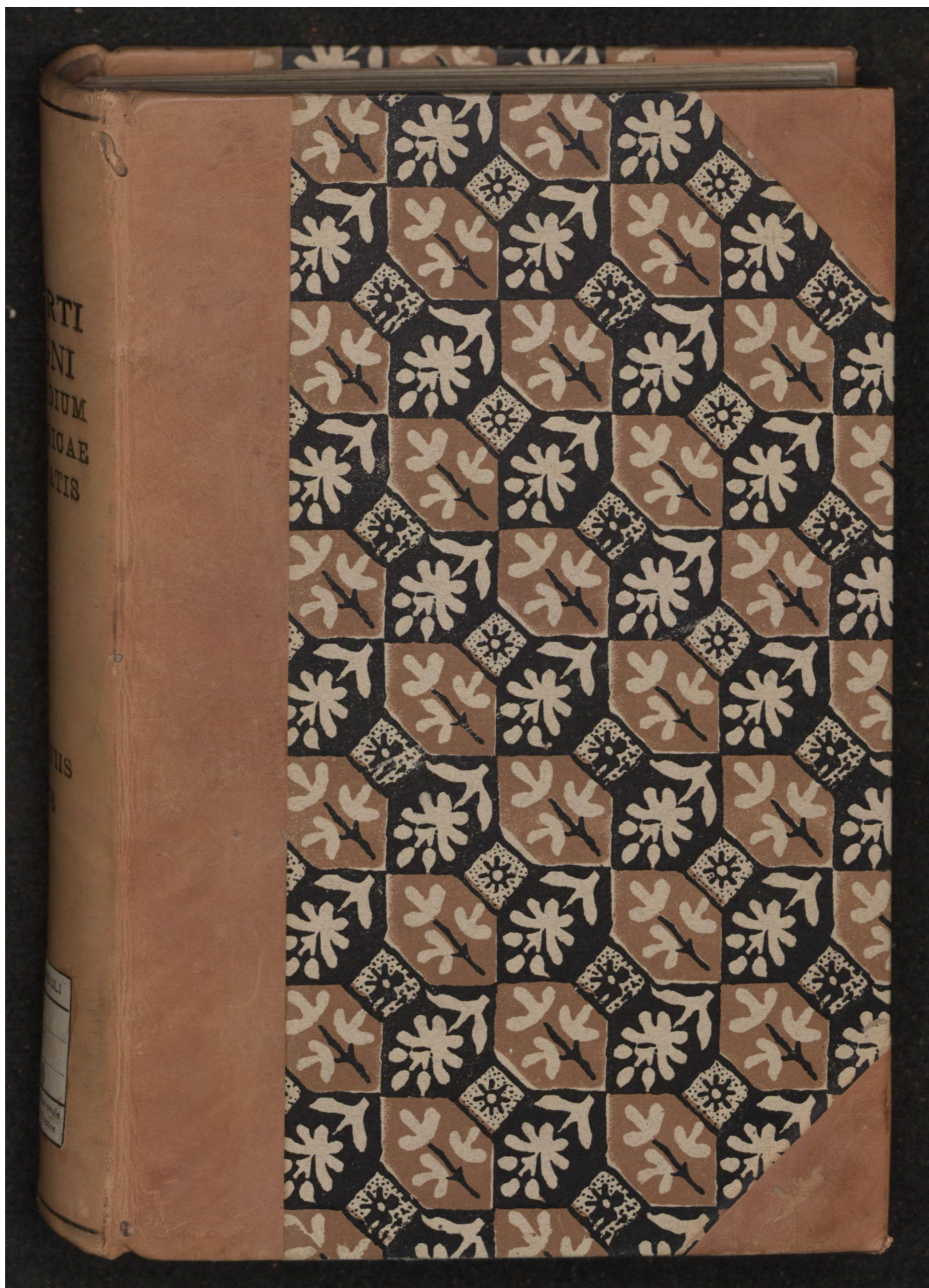

ALBERTI
MAGNI
COMPENDIUM
THEOLOGICAE
VERITATIS

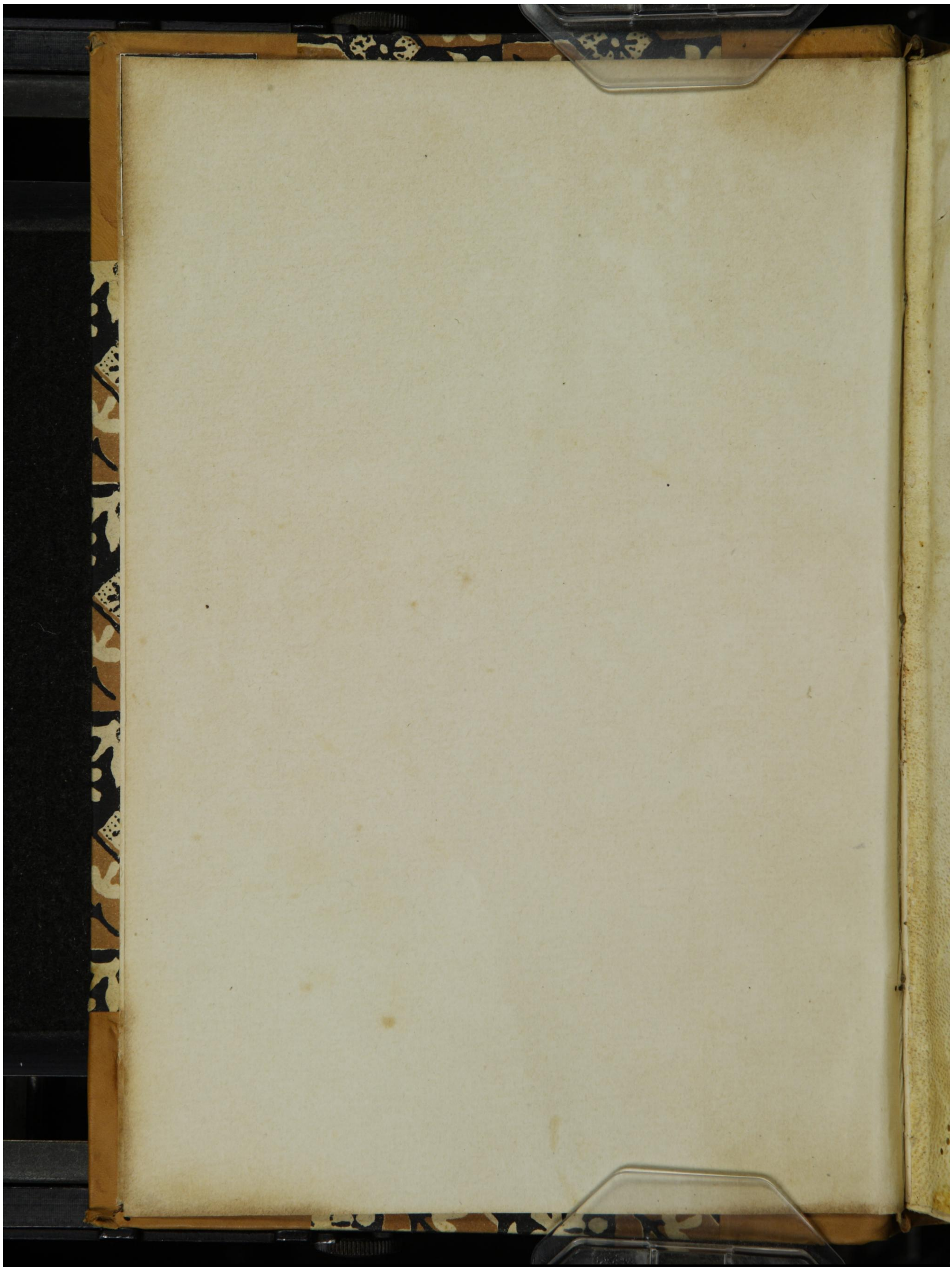
VENETIIS
1476

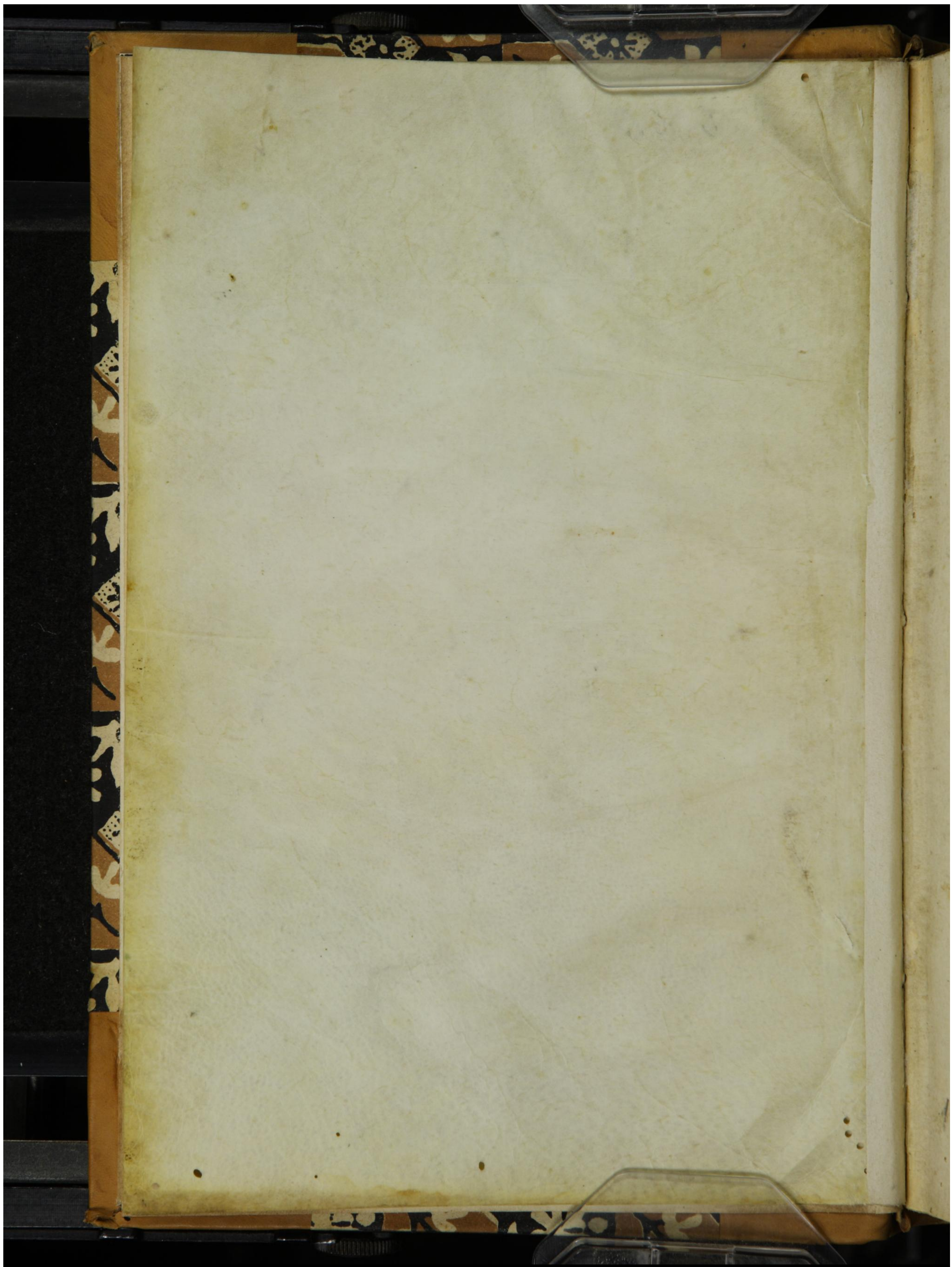

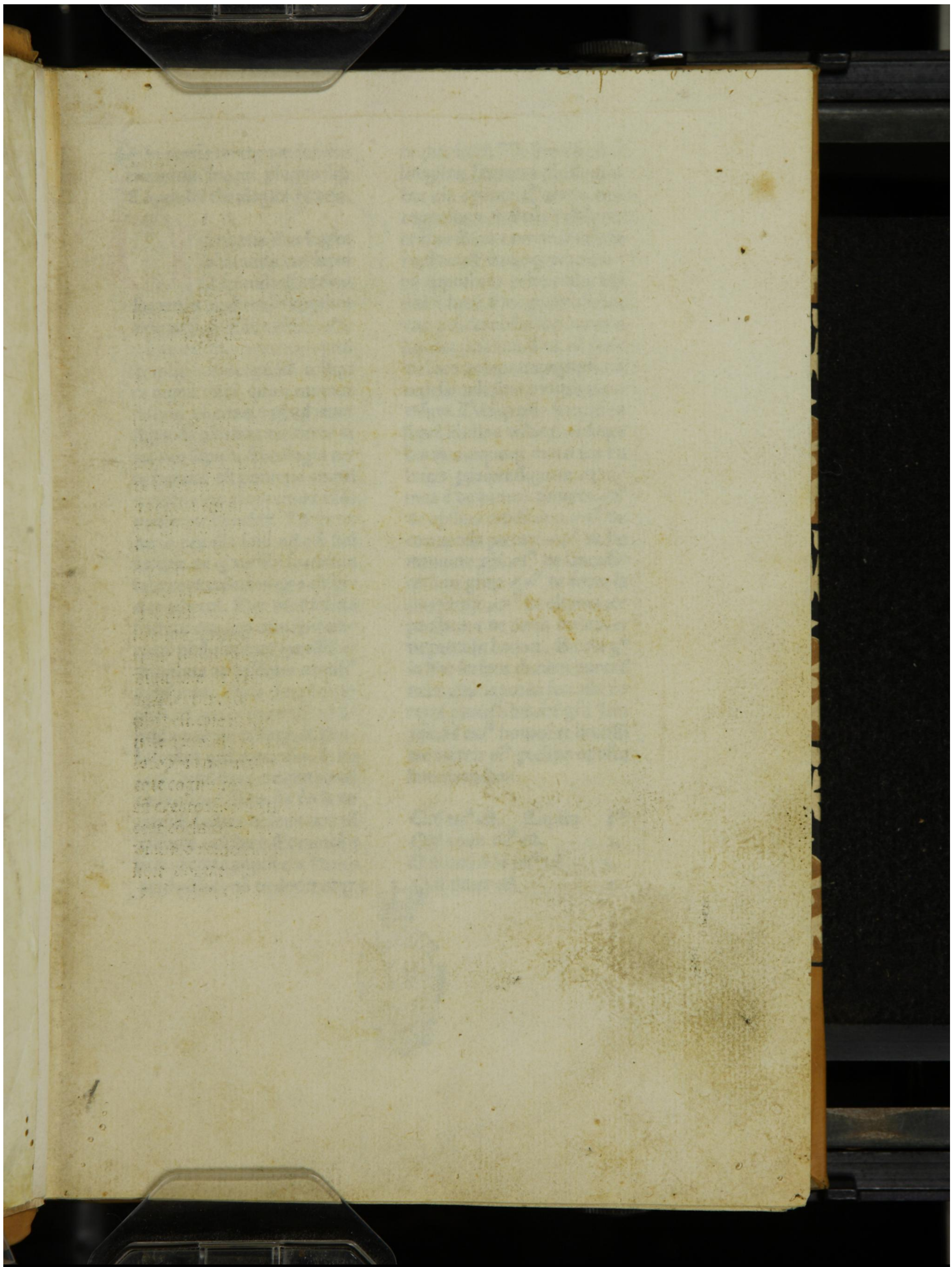

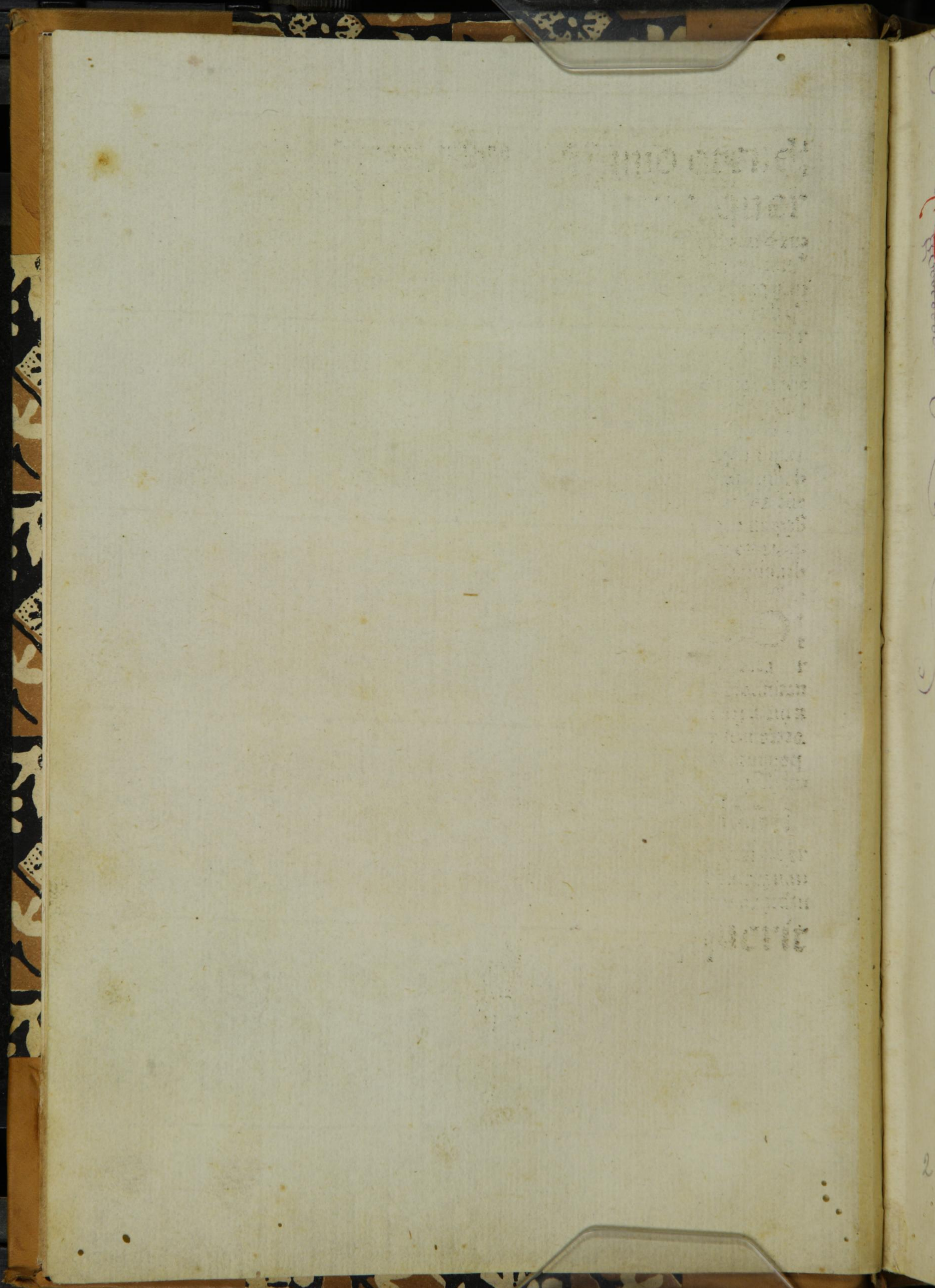
XXXVII

ALBERTI Mag

Venet 1476

In nomie sancte ⁊ indiuidue
trinitatis. Incipit ꝓlogus sup
Cōpendiū theologice ṽitatis.

Veritatis theologice
sublimitas. cuȝ supni
sit splendoris radius
illuminās intellectū ⁊ regaliuȝ
delitiarū cōuiuiū reficiēs affe
ctū de magnorum theologoꝝ
scriptis breue cōpēdiū collige
re dignū duxi. quo ⁊ euitetur
fastidij ꝓlixitas. ⁊ tñ ad inue-
stiganda plurima uia detur et
occasio sapiēti. Theologia cer
te sciētiaꝝ est princeps omniū
⁊ regina. cui artes cetere tāq̃
pedisseque famulāt̄. Nā de na
turis reꝝ illa solū ad usū suū
accepit. de q̄bus sibi speculum
fabricare ualeat in quo cōspi-
ciat ꝯditorē. Hec dicit̄ sciētia
sciētiaꝝ que sup oēm specula-
tionē philosophicā extollit̄. et
dignitate ac utilitate omnib⁹
antefertur. Ipsa eīm philoso
phia est que in naturalē ⁊ rō-
nalē ⁊ moralē distinguit̄. Phi-
losophia q̄dē naturalis. lȝ do
ceat cognoscere creaturas. nō
tñ creatorē. Rōnalis ṽo lȝ do
ceat cōcludere hōibus. non tñ
diabolo resistere. Et moralis
licet doceat acquirere ṽtutes
cardinales: nō tñ docet acq̄re
re charitatē. Nostra ṽō phi-
losophia. s. ueritas theologica
hec oīa opatur. Docet. n. deū
cognoscere. diabolo resistere.
et charitatis exercitijs insuda
re. Hec est diuinoꝝ pigmēto-
rū appotheca delectabilis sup
mel ⁊ fauū. Hec quoq̃ thesau
rus desiderabilis sup auruȝ ⁊
lapideȝ p̄ciosum. Hec est fons
de loco uoluptatis egrediens
ecclesie militātis irrigās para
disum. Deniq̃ p̄ñs scriptū in
septē libellos distinxi. et singu
las in unoquoq̃ materias ru
bricis ꝓprijs assignaui: Pri-
mus ē de natura deitatis. 2⁹
de opibus conditoris. 3⁹ de
corruptela peccati. 4⁹ de hu
manitate xp̄i. 5⁹ de sanctifi-
catione grāꝝ. 6⁹ de ṽtute sa
cramētoꝝ. 7⁹ de ultimis tē-
poribus. ⁊ de penis maloꝝ. et
de premijs bonoꝝ. Sicubi g°
in hoc scripto deuiaui parcat̄
mihi. quia ignorās feci. vbi ṽo
recte processi laudet̄ grā Iesu
xp̄i. ad cui⁹ honorē et beatissi
me matris ei⁹ presens opuscu
lum compilaui.

2

Qđ deus est Cap. pm.

DEū esse multis mōis ostēditur. Hoc.n. fides recta testatur. Sacra scriptura loquitur. Cōpatio reꝝ ad ipsuz id ipsum indicat. Sancti predicant. Creature clamāt. Ratio naturalis dictat. Primō igit deum esse fides testatur. quia fides catholica credit deū. credit in deum. ⁊ credit deo. Credere deum. est credere ipsum. Credere in deum. est credēdo amare deum. ⁊ credendo in eū ire. ⁊ mēbris eius incorporari. Credere autē deo. est credere vbis ipsius. Primū ⁊ tertiuz bonoꝝ ⁊ maloꝝ est. sed ſm bonorū tantū. quia credere deuz ⁊ credere deo bonis et malis cōe est. sed in deum credere bonoruz spāliter est. Deus itaq solus habet esse perfectuz. Illud enim perfectum est cuius nihil est extra ipsum. vnde qa esse nostꝝ habet aliquid extra se imperfectum est. Deest eim nobis aliquid quod de nostro esse iam preterijt. uel qđ futurum est. Diuinum autem esse

cum simul totuz sit. nec qcquã de eo pterijt. aut futuz sit pfectuz est. Scdo deum esse scriptura loqtur. psal. Ab eterno 7 usqz in eternum tu es. Exodi. 3°. Qui e misit me. Joãnes Dama. Uidetur omnib⁹ pncipalius eorũ que de deo dicũt nominib⁹ esse. qui est. Tertio deum esse reruz compatio ad ipsum facta indicat. Et enim deus habet q nostrũ esse suo cõpatum nihil est imo de⁹ suo psentiali esse dat omnibus eẽ. ita q si se rebus subtraheret. sicut de nihilo facta sunt. sic in nihilum defluerẽt. Gregori⁹. Omnia hũana que iusta. que pulchra sunt/dei iustitie 7 pulchritudini compata. nec recta nec pulchra sunt. nec oĩo sunt. Quarto sancti predicãt. Anselmus in psol. Credim⁹ deũ esse aliquid quo nihil maius cogitari possit. Dio⁹. Esse oĩum est supsubstãtialis diuinitas. sz hoc intelligitur causaliter non formaliter. Aug⁹. Illud maxĩe habet esse qd maxime distat a non esse. quod scilicet non hẽt esse post esse. nec esse post non esse. nec potest cogitari nõ eẽ. Quinto deum esse creature clamant. Omnia nãqz suo mõ dicunt. quoniã ipse fecit nos. 7 non ipsi nõs. quia ipse deus est vox nature. quia omnia pulchra testantur ipsum pulcherrimum. dulcia dulcissimũ. sublimia altissimum. pura purissimum. fortia fortissimũ. 7 sic d alijs. quia sicut in patria deus est speculũ in quo relucent creature. sic in uia econtrario creature sunt speculum quo creatorem nostrũ speculamur. Uñ Apls. Uidemus nunc per speculum in enigmate. Idem. Inuisibilia dei p ea que facta sũt cognoscuntur. Sexto deum eẽ ratio naturalis dictat. que per effectum in cognitionẽ aĩe peruenit. Omne nãqz creatuz indiget alio. ut sit. 7 iteꝝ illud alio ut sit. 7 ita est in infinituz procedere. vel erit ibi circul⁹. uel peruenietur ad aliquid qd sit causa omnium. Circulus nõ est in rebus singulis. quoniam oporteret aliquid esse pri⁹ uel posteri⁹. nec erit processus in infinituz. quia vniuersitas creaturaruz tota causata est. siue sit finita. siue infinita. ergo indiget alio ut sit. 7 qd erit extra uniuersitatem causatoruz. 7 hoc deus est a quo fluũt oĩa bona.

Qd vnus deus est. Caplm 2

Unum deū esse ostendit auctoritate. Vñ in Deutro. 32°. Videte q ego sim solus. ⁊ nō est alius deus preter me. Apl's. Unus deus. una fides. unū baptisma. Boeci⁹. Si dici potest unissimū est. Ides ē semp in uno modo nihil in se nisi se habet. hoc uere unū est in quo nullus est numer⁹. nullum in eo aliud est pret id qd est. Ides ostēditur ⁊ rōne. qa simplex forma diuinitatis, si ñ esset una ⁊ eodem numero, sed cōicabilis pluribus. ut forma sorti ⁊ platoni iam contraheretur ab aliq° addito ad esse singulare. ⁊ ita ↄponeretur alteri. nec esset simplicissima. qd falsum est. quia in sūmo bono nulla potest fieri adiectio. cuz sit omnino simplex. Nota q unum sumitur prout est pncipium numeri. sic deo cōuenit. Alio modo put cōuertitur cū ente. sic deo conuenit potius q̄ȝ alicui creature. quia cum unuz sit indiuisum in se. ⁊ diuisuz ab alijs. excepto deo solo nihil in quo non intelligat aliqua diuisio. uel actualis. uel potētialis. Cum unitas uel numer⁹ aliquis de deo dr, nihil ponit. ut quidam dicunt. sed tātū priuat. vnde cuz dr deus un⁹ est intelligitur q no sunt plures. Aliquod singulare ñ est unuz tribus modis. s pluralitate ſcȝ species diuersas. sicut angeli ⁊ stelle. qui ⁊ que sunt idem gñe. sed differunt specie. vel mutabilitate ſm q unus homo plures dicitur. qui modo san⁹ est. modo eger. modo diues. modo pauper. vel ppagatione ſcȝ eādem spēm. put unus homo plures est in filijs qui ppagāt ab ipso. sed nihil predictoꝝ in deo est. De pmo enim cōtra riuȝ hēmus in symbolo Atthanasij. Hec est fides catholica. vt unū deum in trinitate ⁊ trinitatem in unitate ueneremur. De secundo. psal'. Ipsi pibunt. tu autē permanebis. Ber. Nō ex tempore alteratiōe habet deus. non in substātia alteritatem. Leo papa. Simplicis diuinitatis nate nihil addi uel minui pōt. De tertio. psal'. Non erit in te deus recens. Recens est recenter formatum uel natum. Diuinitatem tria genera hominum multiplicant. scilicet idolatre. psal'. Omnes dij gentium demonia. Nigromātij qui attribuunt uirtutem caracteribus. ⁊ huiusmodi stultitijs. Carnales homīes ut gulosi colentes uentrem. Aplus.

Quorum deus venter est. Et auari qui super omnia pecu-niam amant. Apl's. Auaritia q̄ est idoloꝝ seruitus. Est itaqȝ in deo uera unitas ꝑpter sim plicitatem inmutabilitatem ⁊ singularitatem. ⁊ propter uni tatis create similitudinez. quia sicut unitas a nullo descendit. ⁊ omnis pluralitas ab ea de-scendit. sic deus a nullo. ⁊ oia ab ipso. Item sicut unitas de se gignit unitatem. ita de⁹ pa-ter de se gignit alterum se. sci-licet filium. ut dicit Aug⁹ idest alterum similem sibi. uel alte-rum a se. Hoc nomen deus tripliciter accipitur. scilicet na turaliter. adoptiue. ⁊ nūcupa-tiue. Primo modo soli deo cō uenit. Secundo modo conue-nit bonis hominibus. qui diui ne bonitatis participes sunt p gratiam prouidentie. uel doc-trinam ⁊ potestatē prelatiois. ⁊ potestatem miraculoꝝ. psal'. Ego dixi dij estis. ⁊ filij ex-celsi omnes. Tertio modo dij dicuntur idola. sed solo nomi-ne. quia res nominis. scilicet di uinitas non illis cōuenit. Pri mo modo non habet nomen deus plurale per se. cuȝ sit un⁹ solus deus uerus. nec diuini-tas recipiat distinctionem. sed secundo ⁊ tertio modo plura-le habet.

Quod unum solum pncipium est.

Caplm 3.

Sicut vnus deus est. sic unū solū pncipiuȝ ē. qd ostenditur multiplici ratione. Primo sic. quoniā si duo sūt principia. unū scilicet sūme bo num. ⁊ aliud sūme malum. aut cōicant existētia per se. ut sor tes ⁊ plato simul sunt i eē. aut nō cōicant. Si ergo alterum il loꝝum erit ens per aliud. ⁊ ita non erunt duo pncipia Si sic. cum existentia per se sit bonū. malū plus esset malū. si nō ha beret aliqd bonū. g° n̄ ē sūme malū. qa si esse p se hēret hoc ipm esse qd est bonū, sūme ma lū nūqȝ esset. Preterea in cre aturis quattuor īueniūt. s. mul titudo. ordo. ipfectio. ⁊ cōne-xio. ħȝ qdlȝ istoꝝ ꝑbat tantū unum esse principium. Om-nis enim multitudo ƀm Dio-nysiuȝ ab unitate trahit origi nē. ergo necesse est omnis mul titudinis unum esse principiū. Iteȝ omnis ordo cū hēat p⁹. ⁊ posteri⁹. oportet q unū hēat pncipiū. Item ƀm Boecium.

4

Omne imp̄fectū ab aliquo tra hit originē. supple p̄fecto. ⁊ h° est deus noster. // Itē oīs cōne xio diuersoꝝ cām hēt sue cō nexiōis ⁊ cōseruatōis ad unū. ⁊ hoc est deus. // Item si esset vnū sūme malū a quo oīa mala essent. sequeret̄ q̄ ꝑm corpus christus esset ab illo malo p̄n cipio. cū in eo fuerit malū pe ne. quod absurdum est dicere. Ex predictis patet q̄ deus est p̄ncipiū ⁊ sūmū. ⁊ unū solū p̄n cipiū. tū rōe dignitatis. tū rōe ãtecessiōis. tū rōe cãlitatis.

// Q̄ō pat̄ est. Cap. 4

Eternū p̄rem esse p hoc ostēditur q̄ cū sit deus potentissimus. sapiētissimus. ⁊ optim⁹. potest. scit. ⁊ vult se sū me cōicare. hoc est maiestatis sue plenitudinem alteri dare. ergo deus pater ab eterno fi liū sibi equalē genuit. cui diui nitatis sue essētiā cōicauit. Di cit eniȝ dn̄s in Isaia. Si ego q gn̄atione aliis tribuo. ipse ste rilis ero? quasi dicat nō. // Pr eiȝ multiplicit̄ dr̄. Dicit̄ enim pater eterna gn̄atione. Isaias. Gn̄ationē eius qs enarrabit? P̄edestiatiōe. Ephe. p̄°. Gr̄a vobis ⁊ pax a deo p̄re q p̄de stinauit uos in adoptioneȝ fi lioꝝ. Creatiōe. Deutro. Nū quid non ipse est pat̄ tuus qui possedit. fecit. ⁊ creauit te? Fe cit inq̄ꝫ ꝑm corpus. creauit ꝑm animam. possedit ꝑm utrūq̄ꝫ. Redemptione Isa. Tu domie pater noster. ⁊ redemptor no ster. a seculo nomen tuum. Sa cramentali regn̄atione. p̄ª Pe tri. Benedictus deus ⁊ pater domini nostri Jesu christi qui regenerauit nos. Fidei instru ctione. Jo. p̄mo. Dedit eis po testatem filios dei fieri. his q credunt in nomine dei. uel ei⁹. Gratie adoptione. Roma. Ac cepistis spirituȝ adoptionis fi liorum in quo clamamus. abba pat̄. Glorie collatione. Gala. Itaq̄ꝫ iam non est seruus. sꝫ fi. q̄ si fi. ⁊ he. per deum. idest p ōpa dei. Opera nostra magis sunt per deum uite eterne me ritoria q̄ꝫ per nos. Primo mo do sumitur pater personalit̄. ⁊ iste modus soli patri conue nit. // Quarto modo scilicet re demptione. non solum effecti ue sumitur. sed etiam per my sterii exhibitionem. Sumitur etiam personaliter. ⁊ iste mo dus soli filio couenit ꝑm q̄ mo dus redemptionis fuit p mor tem filii. Omnes alii modi si mul tribus p̄sonis conuenīūt. quia indiuisa sūt opera trini

tatis. nisi forte aliquis illorum modorum conueniat alicui persone per appropriationem. Circa generationem nota quattuor propositiones in quibus uideri poterit. utrum essentia diuina generet uel generetur. Prima hec est. essentia generat essentiam. Secunda hec. essentia generat personam. Tertia hec. persona generat essentiam. Quarta hec. persona generat personam. Harum propositionum tres prime false sunt. quarta autem uera est. Est enim regula in theologia quod essentia diuina non generat. nec generatur. dicendum tamen quod pater virtute essentie existentis in se generat. et quod filio per generationem communicat essentia. sicut et spiritui sancto per processionem.

Quod filius est.

Capitulum 5

Cum sint correlatiua pater et filius per easdem rationes ostenditur filium esse eternum. per quas et ostensum est patrem esse eternum. Preterea inter omnes emanationes perfectissima est generatio qua penitus assimilatur genitus genitori quod emanationes alie non faciunt. Cum igitur copiosissimo fonti bonitatis competat emanatio perfectissima. constat quod persona qui pater est. qui est fons totius bonitatis generat filium equalem sibi cui communicat sue plenitudinem maiestatis. Aliquis est filius dei per gratiam unionis. ut christus homo. Aliquis per ueritatem natiuitatis. ut christus inquantum deus. Aliquis per adoptionem. ut sancti. Aliquis per creationem. ut queuis creatura. De filio dei dicit Atthanasius in altercationem contra Arrium. quod ipse dicitur sensus quo cuncta cogitantur. sapientia qua cogitata disponuntur. uirtus qua disposita perficiuntur. lumen quo perfecta clarescunt. uerbum quo clarificata nunciantur. Filius ergo dei dicitur sapientia patris. non quod pater sapiens sit sapientia genita. sed quia filium genuit cui appropriatur sapientia. Unde pater dicitur omnia fecisse in sapientia. idest in filio dei. uel cum sapientia que est filius. quoniam indiuisa sunt opera trinitatis. Unde hec prepositio in. notat subauctoritatem in filio qui hoc ipsum habet a patre quod res creat. Generaliter enim uerum est quod quicquid habet persona. uel operatur. hoc habet a deo a quo est. Qualiter autem filius sit de patre

nota q̄ hec p̄positio. de. qn̄qȝ notat cām efficiētē. ut cū dicit' xp̄s conceptus de spū sancto. qn̄qȝ cām materialē. ut cuȝ dr̄ xp̄s natus est ex maria v̄gine. qn̄qȝ idēptitatē essentie. ut cuȝ dr̄ filius natus de patre. qn̄qȝ transubstātiationē. ut cum dr̄ corpus christi fit de pane. qn̄ȝ ordinē f̄m q̄ dr̄ creatura fieri de nihilo.

Q̄d filius est imago patris. Cap. 6.

Imago triplex est. s. eq̄litatis. imitatōis. ꝛ repsentationis. Primo mō fili⁹ ē imago p̄ris. 2° modo hō factus ē ad imaginē dei. 3° modo mūdus dicitur speculū. uel imago dei. Est igit' imago. nō ad imaginē. sicut fili⁹. Naȝ hec p̄positio. ad. dicit differētiā ꝛ distātiam inter imaginem ꝛ imaginatū. hoc aūt nō cadit in filiū. vnde bn̄ dicitur imago p̄ris sȝ non ad imaginē. ꝛ ē imago ad imaginē. sicut hō ꝛ angel⁹. Et est aliud nō imago. sed ad imaginem. ut mūdus hic qui p̄pe nō dr̄ imago. sȝ uestigiū creatoris. quia lȝ trinitatē representet non tamen imitat'. nec ē capax eius sicut homo. Est tn̄ mūdus ad imaginē dei factus. quia deus aliud exemplar nō habuit. ad cuius similitudinēȝ creaturas faceret. nisi seipsuȝ. Est imago genita ut filius. ꝛ ē imago creata. ut homo ꝛ angelus. ꝛ ē imago facta. ut statua herculis que ipsum representat. Ex his pȝ q̄ esse imaginē conuenit creatori ꝛ creature. Creatori quideȝ. qa filio q est imago patris. Creature uero cōuenit tā corpali q̄ȝ spūali q̄ȝ etiā cōposite. Prop̄e tn̄ loquēdo dr̄ q̄ creatura corpalis est creatoris uestigiū. vnde Ap̄ls. Inuisibilia dei per ea que facta sunt ꝛc̄. Ibi hec p̄positio. p. n̄ dicit mediū dispōnēs. inq̄ȝtū creatura cōsiderat' in se. sȝ excitans inquantū est similitudo creatoris. quia nō disponit ad cognitionem creatoris. imo p talem modū poti⁹ īpediret cognitionē. cū int' creatorē ꝛ creaturaȝ maior sit dissimilitudo q̄ȝ similitudo. Creatura uero spūalis dr̄ creatoris similitudo. Ezech. Tu signaculū similitudinis ꝛc̄. ꝛ hoc iō qa in angelo pp nature simplicitateȝ exp̄ssior est similitudo ad deū q̄ȝ in hoīe. Creatura v̄o ɔposita .i. hō dr̄ imago. dr̄ imago dei. Gen̄. Faciam⁹ hoīeȝ ad imaginē ꝛ si. no. ꝛ hoc iō q2 ī hoīe inueniūt' p̄les trinitates q̄ȝ in an

gelo. vñ q° ad h° hõ poti⁹ dr̄
imago trinitatis. Fili⁹ dei pos
sidet triplicẽ excellẽtiã. sicut i-
nuit apl's ad Heb. Qui cũ sit
splẽdor glorie ⁊ figura substã
tie ei⁹ portãsq; oĩa v̄bo v̄tutis
sue. P°. s. respcũ p̄ris a q° pdu
cit. ⁊ sic est splendor gl'ie p̄ne.
Est. n. ut ait Dio⁹. Fõtalis ra
di⁹ i se manifestãs gl'iaz p̄nã.
Scdaz respectu spũs sãcti quẽ
pducit ex se. ⁊ sic ẽ figura. i. si
militudo substãtie p̄ris. Est. n.
alia psona ab ipso. sicut a p̄re.
quã psonã qd nõ accepit spũs
scũs a p̄re. sicut ⁊ fili⁹. Tertiaz
respectu creaturaꝝ que p eum
pducũt. ⁊ sic ẽ portãs oĩa v̄-
bo uirtutis sue. Propt' p° dr̄
v̄bũ fili⁹ p̄ris. qm pfecte loqt'
bonitatẽ. ⁊ sũmã p̄ris liberali-
tatem qui nihil hẽre uoluit qd
filio suo nõ cõicaret. Istud ẽ v̄
bũ eẽntialit' ⁊ et'nalit' genitum
tẽporaliter pmissũ a pphetis
⁊ apostolis p̄dicatũ. ab ãgelo
in icarnationẽ nũciatũ. Pro-
pter 2° dr̄ fili⁹ imago p̄ris. q̃3
uis tres psone sint equales in
eternitate. i maiestate. ⁊ ptãte.
tñ fili⁹ dr̄ poti⁹ imago p̄ris q̃3
spũs scũs. qa nõ solũ h3 cõue-
niẽtiã intus cum p̄re in essẽtie
idẽptitate. sicut ⁊ spũs scũs. s3
etiam habet conueniẽtiã ex cã

p̄re ex eo q; sicut a p̄re pcedit
filius. sic a filio spũs sanctus:
sed a spiritu sancto null⁹. Nã
ſm rõnem intelligendi respe-
ctus h⁹ relationũ sũt extrinse
cus existentes. quia potius ab
aliq° sũt q̃3 in aliq°. Intelligẽ-
tia enim relationũ3 ad hoc ad
qd refertur aliquid respicit.
vñ si p̄rem non habeo fili⁹ nõ
sum. ⁊ ecõuerso. Propt' t'tiũ
dr̄ fili⁹ v't⁹ p̄ris. Cor. Nos ãt
p̄dicam⁹ xp̄m dei v̄tutez ⁊ dei
sapientiã. Inuenit' etiaz imago
trinitatis i nobis. v3 in memo
ria. intelligẽtia. ⁊ uolũtate. uel
in mẽte notitia ⁊ amore. in qb⁹
p ordinẽ p̄ri ⁊ filio ⁊ spũi sãcto
assimilamur. Nota etiam q;
imago dr̄ r'latiue ad illud cui⁹
similitudinẽ gerit ⁊ ad qd imi
tandum facta est. Hoc autem
contingit dupliciter. quantum
ad speciem ⁊ signum speciei. et
sic imago hominis ẽ i filio suo
qui ipsum in humana specie et
figura imitatur. ⁊ hec est per-
fecta imago. q̃tum ad signum
tantum. ⁊ non ad uirtutem spe
ciei. sic imago hominis est sta-
tua lapidea. ⁊ hec est imperfe
cta imago. Primo modo filius
est imago patris. sicut in nat'a
cõicãs. 2° mõ imago dei est in
hoie. l3 min⁹ pfecte.

Quod spiritus sanctus est.
Cap. 7

EMmanatio duplex est in
diuinis. Una per modū
nature. Alia per modum volū
tatis. Illa que est per modum
nature. est generatio ſm q̄ fi-
lius est a patre. Illa que est p
modum voluntatis. hec dicit̄
processio appropriate. Prop̄e
vero dicit̄ spiratio ſm q̄ spi-
ritus sanctus est a patre ⁊ fi-
lio. Idcirco autem hec emana
tio per modum voluntatis di
citur esse. quia spiritus sanct⁹
amor est. Amor autem ſm vo-
luntatem est. Procedit autem
spiritus sanctus a patre medi
ate ⁊ imediate. Mediate. quia
filius ipsum spirat qui hoc ha
bet a patre. Immediate vero.
quia ipse pater ipsum spirat.

Quod spiritus sanctus amor
patris ⁊ filij est.
Cap. 8

SPiritus sanct⁹ amor dei
est. ⁊ hoc tripliciter. vz.
essentialit̄. p̄sonalit̄. ⁊ exēplari
ter. Essētialiter dicitur spiri-
tus sanctus amor. inquātū ip̄e
cum patre ⁊ filio vnus de⁹ ē.
Ipsi enim tres inquātum sunt
vnum in essentia diligūt se a-
more essētiali. qui appropriat̄
spiritui sancto. Personalit̄ vo
dicitur spiritus sanctus amor
inquātū ipse est nexus patris
⁊ filij. Pater enim ⁊ filius dili
gunt se amore procedente qui
nō est pater. nec filius. sed spi-
ritus sanct⁹. De hoc nexu di
cit Aug⁹. Est ineffabilis qdaz
complexus in illa trinitate nō
genitus. sed genitoris genitiq̄z
suauitas ingenti largitate p̄fū
dens omnes creaturas pro ca
ptu eaꝝ. Exemplarit̄ quoq̄z
dicitur spiritus sanctus amor.
quoniam amoris gratuiti qui
est in nobis spirit⁹ sanctus. nō
solū efficiens est. sed etiā exē-
plar atq̄z finis. Amor enim qui
est in nobis a spiritu sancto est
efficienter. ⁊ hoc inquātuz ipse
spiritus sanct⁹ est deus. Exē-
plariter autem est in nobis. in
quātū ipse spiritus sanctus est
procedens per modū amoris
a patre ⁊ filio. Sed finaliter ē
in nobis amor. inq̄ztum spirit⁹
sanctus a quo amor noster est
habet rōnē p̄mi boni in qd tē
dit amor noster. Notādū q̄
amor q ē spūs scūs ex mō p-
cedēdi ē nexus. s. trinitatis. sz
pp ipsā p̄cessionē ē distinct⁹ a
p̄re ⁊ filio. pp nat̄e vo diuine
p̄fectionē est p̄sona ⁊ supposi-
tū. pp̄t diuinā vo simplicitatē
ipse est deus ⁊ summe bonus.

Igit̃ spũs sãct⁹ ē amor q° pr̃ ⁊ filius se diligũt. Cũ aũt dr̃ pr̃ ⁊ filius diligũt se spũ sancto .i. amore q ē spũs sãct⁹. ⁊ ꝯ̃ hoc ꝓpositio est v̄a. s itelligat̃ sic. diligũt se spũ sancto .i. p spũm sanctũ. uel p amorē q est spũs sanctus. ⁊ ꝯ̃m hoc nõ est cõcedenda. esset eiꝫ intellect⁹ ꝙ spiritus sanctus essꝫ ꝑncipium in trinitate. qd̄ falsũ est. qa a pr̃e filioq; ꝓcedit. qa nõ est ibi aliqd respectu cui⁹ hec dictio .p. dicat ibi ꝑncipiũ. Est .n. reg̃la ꝙ hec dictio .per. semper dicit rōem ꝑncipij respectu alicuius positi i locutiōe. sicut qñ dr̃ pr̃ opat̃ creaturas p filiũ. ibi nõ tat̃ rõ ꝑncipij in filio respectu operis. Similit̃ hoc concedit̃. fili⁹ opat̃ p pr̃eꝫ. nã ibi notat̃ rõ ꝑncipij i pr̃e. ⁊ hoc duplici respectu .s. r̃spectu filij. ⁊ respectu operis.

Qđ spũs sanctus charitas et donũ scõꝝ est. Cap⁹. 9.

Cum inueniat̃ in scripturis sepi⁹ ꝙ spũs sãctus charitas ⁊ donũ dr̃. diligent̃ notãdũ est qualit̃ hoc debeat intelligi. ⁊ vtrũ spũs sanct⁹ sit charitas qua nos deũ ⁊ pximum diligam⁹. Vñ notãduꝫ ē ꝙ amor siue charitas tribus modis sumit̃. Uno mõ effectiue. ⁊ sic absq; dubio uerꝫ est ꝙ spũs sanctus amor est quo diligimus deũ. qr spũs sanct⁹ opat̃ in nobis habitũ ⁊ moduꝫ charitatis. Alio mõ sumit̃ exēplarit̃. sic etiã spũs sanctus est charitas qua diligim⁹ deuꝫ ⁊ pximũ. Charitas .n. que ē spiritus sãctus est exēplar nr̃e charitatis. Tertio mõ sumit̃ charitas formalit̃ p modũ inherētie. ⁊ sic charitas dr̃ v̄tutis habitus in aĩa quo diligim⁹ deũ ⁊ pximũ. Et ꝯ̃ hũc modũ spiritus sanct⁹ non dr̃ charitas. nec cõtrariat̃ dictũ Aug. li° d̃ tri. c̃ 6°. Eadeꝫ charitas qua nos diligit de⁹. ⁊ nos ipm̃. qa lꝫ v̄um sit. tñ alit̃ ⁊ alit̃ est. naꝫ de⁹ diligit nos ea formaliter. nos v̄o ipm̃ diligim⁹ efficient̃ ⁊ exēplarit̃. nõ formalit̃. nam oē esse ⁊ agere est a forma inherēte ageñ. que est ꝑncipium agendi. ⁊ forma sicut caliditas igni. Sciēdũ tñ ꝙ spũs sanct⁹ dat̃. cũ dat̃ ei⁹ donũ. qa spũs sãct⁹ est amor ⁊ ꝑmũ donum. posterius aũt nõ dat̃ sine priori. Preterea corpus mysticũ est unum per amorē. cũ eĩm nihil creatuꝫ sit unũ in diuersis ꝑticularib⁹ oportet ꝙ mēbra corporis mystici uniantur uno amore increato q ē spũs scũs

¶ Itē ſm Aug°. Totuȝ malum hoīs eſt uti fruēdis. ⁊ frui utē dis. cōſtat g° ꝙ oppoſitum eſt totū bonū eius. ſ. frui fruēdiſ. ⁊ uti utendis. Sed ad fruēdū eo qꝺ fruēdū eſt reqrit̃ pn̄tia eius fruibilis. ⁊ etiā diſpoſitio debita fruēdi. vn̄ requirit̃ p̄ſentia ſpūs ſancti ⁊ eius donū . ſ. amor q° inhereat̃ ei. verūtn̄ cū dat̃ nobis ſpūs ſanct⁹ non incipit eſſe in loco nouo. ſȝ nouo mō p ꝓductionē noui effectus. ⁊ noui reſpectus. ex quo creatura ſe hēt alit̃ ad ſpiritū ſanctū q̃ȝ ṗus. qa eſt in ip̄a. ut in cognoſcēte ⁊ amāte ipſū. qꝺ non fuit ṗrius. Ex iam dictis pȝ ꝙ ī iuſtificatōe duplex charitas nobis dat̃. ſ. creata ⁊ increata. illa qua diligim⁹. ⁊ illa qua diligimur. vel dat̃ nobis charitas increata qua diligim⁹ effectiue. ⁊ creata q̃ diligimus formalit̃. qa noſtrū diligere ipſe creat. Ex his colligitur. qa lȝ deus ſit ubiqȝ p eſſētiā pn̄tiā ⁊ potētiā. non tn̄ hēt ab oībus hoībus per gratiaȝ.

¶ Miſſio ſpūs ſancti duplex ē. ſicut ⁊ filij. Una uiſibilis. ſicut apparuit ſup xp̄m in colūba. ⁊ ſup ap̄los in linguis igneis. Alia īuiſibilis qua mittit̃ in mente ad ſanctificādā creaturam. ⁊ iſta miſſio fit ad inhabitationeȝ creature rōnalis. ſed prior fit ad inhitationē demōſtrādā alijs. Eo modo filij duplex eſt miſſio. ſ. uiſibilis. ut īcarnatio. ⁊ inuiſibilis. ut eſt interna mētis illumiatio. ¶ Notandū ꝙ miſſio filij ⁊ ſpūs ſācti inſepabilia ſunt. ſed dr̃ filij qn̄ mens p gr̄am illuminat̃ ad deū cognoſcēdū. dr̃ ſpūs ſancti. qn̄ affectus accēdit̃ ad deū amandū. ¶ Sciēdū eſt ꝙ ſolius p̄ris eſt mittere. ⁊ non mitti. cū eīm pr̄ a nullo ꝓcedat nuſquā mitti dr̃. qa v̓o filius ⁊ ꝓducit ⁊ ꝓducit̃. ideo mittit ⁊ mittit̃. Spūs uero ſanctus ꝓducitur eternaliter. ſed non ꝓducit niſi ex tp̄e. ideo ipſius eſt ꝓprium mitti ⁊ non mittere. niſi reſpectu creature. ut ad cōuerſionē populi dn̄r apoſtoli miſſi a ſpiritu ſancto. niſi forte dicatur mittere hoīem aſſūptum. Sed ſpiritus ſanctus mittere dicitur inquātū cum patre ⁊ filio idem eſt in eſſentia trinitatis. non inq̃ȝtum perſona. ſic etiaȝ filius mittit ſe ipſum. vn̄ Aug⁹ libro de trinitate. Intelligam⁹ illam incarnationē. ⁊ ex uirgine natiuitatem in qua intelligitur filius miſſus una eademqȝ operatione patris ⁊ filij inſe-

perabiliter esse factam. nō se-
pato etiam spiritu sancto. Ex
his patet q̄ he sunt impropriie
exponende. Spiritus sanctus
mittit se. ⁊ mittit filium. ⁊ fi-
lius mittit seipsum. nisi intelli-
gatur inquātū est de uirgine
natus. Hec autē est ratio. q̄a
mittere dicit auctoritatē rōne
productiōis eterne. Quibus
modis datus est spiritus san-
ctus in signo uisibili. Sciendū
q̄ in igne apparuit spūs scūs.
ut calefaceret frigidos. Et ī li
guis ut doceret ignaros. Et ī
sono ut terreret rebelles. Ap-
paruit etiam in alijs trib⁹ mo
dis. s. in nube tēpore Moysi.
ut ductor eius colunna nubis
esset. sicut legit̄ Isa. 16. 63. Itē
in columba super baptizatum
christū ad ostēdēdam grē ple-
nitudinē que in ipso erat. Itē
in flatu post resurrectionē ad
significandā unificationē affe
ctus. quia flatus ab interiori
procedit. Datus est igitur spi
ritus sanctus bis post resur-
rectionem. scilicet in terra ꝓ-
pter dilectionē proximi. ⁊ de
celo propter dilectionem dei.
uel datus est in terra ad rela-
xanda peccata aliorū. Jo. 20.
Insu. in eos. et dixit. Accipite
spiritum sanctum. quoꝝ remi.

⁊c. Datus est de celo repente
ad robur. ⁊ ad operationē mi
raculorū. de his duob⁹ psal.
Verbo dñi celi firmati sunt.
quo ad primum. ⁊ spiritu oris
eius omnis uirtus eorū quo
ad secundum. Tertia fuit col
latio spiritus sancti apostolis
facta ante passiōnem. quando
fuerunt baptizati. ibi enim in-
nuitur eoꝝ baptismus ubi dī.
Qui lotus est non indiget.
nisi ut pedes lauet. In signum
predictorum ter inungitur hō
mo ad significandam hanc tri
plicem spiritus sancti missiō-
nem. scilicet in baptismo. in cō
firmatione. ⁊ in morte. Qua
druplicem effectum consecuti
sunt apostoli ex presentia spi-
ritus sancti. Primo eloquētiā
in linguis. Secundo audaciam
in tormentis. Tertio efficaciā
in miraculis. Quarto prote-
ctionem a vitijs. quia post pē-
tecostē non peccauerunt mor
taliter. Accipiunt ⁊ modo uti
liter spūm peccatores in igne
ad purgandū. Math. prio. Et
baptizabit uos in spū ⁊ igne.
Itē penitētes ad ꝑficiēdū. psal.
Spūs tuus bon⁹ deducet me.
Itē ꝑfecti ad sanctificādū. Ro.
Qui dedit nobis pign⁹ spūs
scī. Itē beati ad fruendū. psal.

8

Remuit ↄſo.aīa mea ⁊c. Jtē tri
bulati ad cōſolādū. Ro. Non
accepiſtis ſpūʒ ſeruitutis.iteꝝ
in timore ⁊c. Jtē ignorātes ad
inſtruēdū. Jo. Paraclytꝰ auteʒ
ſpūs ſanctus queʒ mittet pr̄ in
noīe meo ⁊c. Quo tp̄e datꝰ
ſit ſpūs ſanctꝰ attēdēdū eſt ꝙ
in die qnquageſima. vt oñdaṫ
actoꝛ eſſe remiſſiōis. nā ānus
iubileus ſeruiebat remiſſioni.
Uenit etiā in die dñica vt eſſʒ
dies p̄mus renouatiōis q fuit
etiā creationis. Datus quoqꝫ
fuit tertia hoꝛa. qꝛ dr̄ p̄mꝰ hō
in hora tertia pdidiſſe grām.
vñ cōueniens fuit ꝙ eadē ho-
ra apoſtolis redderet̄. Jtē alia
rōe datus eſt hoꝛa tertia. ſ. ut
oſtenderet̄ ꝙ etiā nobis hoꝛa
tertia dat̄ grā dei. Sūt. n. tres
hoꝛe moꝛales. ſ. ↄtritō. ↄfeſſio.
⁊ ſatiſfactio. De hoc noīe ſpi
ritus ſācti ſciēduʒ eſt ꝙ poteſt
eſſe circūlocutio vnius pprij
nominis. ⁊ tunc conuenit tātū
pſone tertie ī trinitate. uel pñt
iſte dictōes ſumi diuiſim. ⁊ ſic
quelibet triuʒ pſonaꝝ eſt ſpūs
ſanctus. Spūs ſanctus habet
multa nomina. dr̄ enim ſpūs a
ſpirādo actiue eo ꝙ ſpiret. Jo.
2º. Spūs ubi vult ſpi. ⁊ ſꝫ hūc
modū hoc nomen ſpūs cōe eſt
omnibꝰ tribus pſonis. ſʒ ſpūi
ſancto ↄuenit p appropatōeʒ.
Alio modo dr̄ ſpūs a ſpirādo
paſſiue eo ꝙ ſpiretur. ⁊ hº mō
ppriū eſt ſpūi ſācto. q pcederē
debet p modū ſpiratōis. nō ſo
lū etiā dr̄ ſpūs. ſed addit̄ ſan-
ctus. quia ſanctus idem eſt ꝙ
mūdus uel firmus. uel ſine ter
ra. Jſta aūt non ſolū cōueniūt
ei quo ad ſe. ſʒ in cōpatōe quo
ad nos. nā p grām ſpūs ſancti
a peccatis mūdamur. in bonis
firmamur. a t̄renis ſepamur.
Sāctus ergo nō ſolū eſt in ſe.
ſʒ qa nos ſanctos facit ea ſan
ctitate de qua dicit Dioꝰ. Sā
ctitas eſt ab omni īmūditia li
bera ⁊ pfecta. ⁊ oīo īmaculata
mūditia. Preterea ſpūs ſcūs
uocat̄ nexus vnitas ⁊ āplexꝰ.
⁊ hoc put cōpat̄ ad pr̄eʒ ⁊ fi-
liū. Jtē dr̄ donū altiſſimi. ⁊ hº
put cōpat̄ ad nos. quia omne
datū optimū. ⁊ oē do. p. deſ. ē.
deſcēdēs ⁊c. Jtē dr̄ fonſ viuus
qꝛ ſeptēplici riuo donorū no-
bis fluit. Jſa. Spūs ſapientie ⁊
intellectꝰ. ſpūs cōſilij ⁊ foꝛtitu
dinis. ſpūs ſciētie ⁊ pietatis. et
ſpūs timoꝛis dñi. Jtē dr̄ ignis.
qa affectū accendit. Iteʒ dicit̄
charitas nō ſoluʒ quia ē amoꝛ
pr̄is ⁊ filij. ſed quia nos aman
tes facit. Jtem dr̄ ſpūalis vn-
ctio. quia omnes tribulatiōes

mūdans suaues facit ⁊ iocun-
das ſm illud. In labore reges.
i estu tēperies ⁊c. Itē dr̄ dextē
dei digitus. qa ſicut oēs cor-
porales res digito demōſtrā-
tur. ita p ſpm̄ ſanctū oſtēdunt
res ſpūales oculo ſpūali. Item
dr̄ paraclytus. qꝛ cōſolatōnes
mentib⁹ infert. Itē magiſtroꝝ
optim⁹. qꝛ intellectū ad cogni
tionē. ⁊ ſui ipſius illuminat.

Q d in trinitate pſonaꝝ uni
tas eſſentie eſt. Cap. .io.

IN vnitate nature diui
ne tres ſunt pſone. q̄rū
pma eſt a nulla. ſcda eſt p gn̄a
tionē a ſola pma. tertia eſt per
cōez ſpirationē a pma ⁊ ſcda.
Iſtud tamen ſic eſt. qꝫ trinitas
pſonaꝝ nō excludit ab eſſētia
unitatē. ſimplicitatē. imēſitatē.
eternitatē. ⁊ incōmutabilitatē.
h⁹ rō p hoc pꝫ. qa q crederet
deū non poſſe ſe ſūme cōicare
negaret in eo potētiā. Qui vo
crederet hoc eū poſſe. ſed neſci
re. negaret in eo ſapiētiā. Qui
crederet euȝ hoc poſſe ⁊ ſcire.
ſed nolle. negaret in eo bonita
tē. Cū igit̄ pater potuerit. ſci-
uerit. ⁊ uoluerit ſe ſūme cōica
re hoc fecit et̄nalit̄. ſ. bn̄do di
lectionē ⁊ dilectū. hoc eſt filiū
⁊ ſpm̄ ſanctū. Preterea oē bo-
num eſt ſui diffuſiuuȝ. ut dicit

Dio⁹. vn̄ cū pr̄ ſit fons boni-
tatis emanatio erit ab ipſo p-
fectiſſima. que eſt gn̄atio. Erit
etiā emanatō iocūdiſſima que
eſt p moduȝ benignitatis ⁊ li-
beralitatis. hec aūt emanatio
amor eſt. qui eſt ſpūs ſcūs a pa
tre ⁊ filio pcedēs. Et bn̄ dicit̄
amor emanatio liberalitatis.
qa amor pmū donū eſt qd a li
beralitate pcedit. cū ſit donuȝ
intrinſecū in ipſo dante. in q°
.ſ. amor oīa alia donāt̄. Hec
beata trinitas trib⁹ modis no
bis inoteſcit. Ipſa. n. pꝫ in ſcri
pturis. oſtēdit̄ in figuris. relu
cet in creaturis. Primo inqꝫtū
beata trinitas pꝫ ī ſcripturis.
vn̄ Leo papa. Credimus ſāctā
trinitatē pr̄em ⁊ filiuȝ ⁊ ſpm̄
ſanctū. vnū deū oīpotētē. vni⁹
ſubſtantie. vni⁹ eſſentie. vnius
ptātis. Iteȝ Iſa. Audiuit ſera-
phin ter dicētia. Sāct⁹. in lau
dem beate trinitatis. ſubiūgen
tia in ſingulari. dominus deus
ſabbaoth. ppt̄ ꝯfeſſionē uni-
tatis diuine. Si ergo nō eēnt
tres pſone nō diceret̄ in geā.
Faciam⁹ hoīeȝ ad ſimilitudinē
nr̄am. ſed meaȝ. ⁊ tunc ſi eſſent
tres perſone. ⁊ non una ſubſtā
tia. nō diceret̄ ad imaginē. ſed
ad imagīes noſtras. Ad id oñ-
dendū ponit̄ in pſal. ter deus.

cū dr̄. Benedicat nos de⁹ de⁹ noster. bn̄dicat nos de⁹. ⁊ tam̄ solū ponit hoc pnomē eū. vbi subiungit. ⁊ metuāt eū oēs fines terre. Jtē Jere. p°. ah. ah. ah. dn̄e de⁹. ecce nescio loq. Uide q ah triplicauit. ⁊ in singulari dixit. dn̄e deus. qđ notat trinitatē ⁊ vnitatē. Jtē Aplus. Ex quo oīa. p quē oīa. in quo oīa. ipsi gloria in secła. Et nota q hec ppositio. ex. dicit auctoritatē. in esse a nullo. hoc āt pr̄i conuenit q est pncipiū sine pncipio. Sz hec ppositio. p. notat opationē. siue mediū. ⁊ esse ab alio. vn̄ p hoc intelligit filius q est pncipiū de pncipio. Hec āt ppositio. in. notat oseruationē. ⁊ esse ab alijs. ⁊ pptērea cōpetit spūi sācto. q ē cōtinentia oīs boni. ⫽ Ostēdit etiā beata trinitas in figuris. Signat eā p tres aīcos Job. Jtē p tres āgelos quos Abraham hospitio recepit. tres uidit et unū adorauit. Jtē p tres digitos qb⁹ appēdit moles terre. Jtē p tres ciuitates refugij equali spacio se distātes. Jtē p tria difficilia ad inuestigādū. Jtē per tres ciuitates q̄s uidit Ezechi. ⫽ Relucet quoqz i creaturis vestigiū beate trinitatis. Cognoscit. n. in magnitudine creaturaꝝ potētia pr̄is. in dispositōe sapiētia filij. in ornatu bōitas spūs sācti. Jtē i quolibet indiuiduo inuenies v̄tutē spēm ⁊ utilitatē. quoꝝ p⁹ pr̄i. 2⁹ filio. 3⁹ spūi sācto. Jtē i sole uides essētiā splēdorē. ⁊ calorē. in qb⁹ prēz ⁊ filiū ⁊ spūm sāctū cognosces. Jtē in aīa ẜm memoriā. itellectū. ⁊ uolūtatē. osidera psonaꝝ trinitatē ⁊ unitatē substātie. Jtē i hierarchia celesti supiori de⁹ est i thronis. ut maiestas. in cherubin. ut v̄itas. in seraphin. ut charitas. p que notat psonaꝝ trinitas. Jtē in v̄tutibus theologicis. s. fide. spe. charitate. idē intellige. Jtē in trib⁹ dotib⁹ aīe. s. cognitōe cōphēsiōe ⁊ delectatōe. ⫽ Notādū āt q alit relucet deus in creaturis uiatorib⁹. alit in beatis. Ex⁹ d speculo in q° alio mō ur̄ a nobis not⁹. ⁊ alit ignotus. nā notū ur̄ i speculo. ignotū p speculū. ⫽ Ex pdictis pz q taz in creatura corpali q̄ꝫ i spūali. ⁊ q̄ꝫ ex his oposita beata trinitas cognoscit. tn̄ diuersimode put unūqdqz istoꝝ dr̄ uestigiū creatoris. qz aliud dr̄ ei⁹ similitudo. ⁊ aliud ei⁹ imago sicut superi⁹ ē notatū in titulo q fili⁹ est imago patris. ⫽ Deniqz sciēdū ē q p̄lalitatē

pſonaꝝ in vnitate eſſētie.⁊ uni
tatē eēntie i pſonaꝝ pl'alitate
ſm Ber. ſcrutari temeritas ē.
credere pietas ē. noſſe uita et'
na eſt.

Q̄d multipliciter trinitas
eſt. Caplm̄. .ii.

MUltiplex inuenit' in ſcri
pturiſ trinitaſ. Eſt.n.tri
nitas increata. que ſūma ⁊ in-
effabilis eſt. Alie trinitates ſt'
create. inter has una eſt q̄ ceci
dit.ſ.rōnalis.ↄcupiſcibilis.ira
ſcibilis. Alia eſt p quā hō ceci-
dit.ſ.ſuggeſtio diaboli. delecta
tio ſenſualitatis.⁊ cōſenſus ra
tiōis. q̄ tria ſignificata ſt' p ſer
pētē. mulierē.⁊ viꝝ in padiſo.
3ª eſt i quā cecidit.ſ.ignorātia
veri. ipotētia boni.⁊ ↄcupiſcē-
tia mali. 4ª ē p quā reſurgit.ſ.
fides. ſpes. charitas. Itē ē tri-
nitas p quā ad grāꝫ repamur
.ſ.triplex ſubſtātia q̄ ē in xp̄o
.ſ.diuinitas. aīa.⁊ caro. Eſt āt
alia p quā regeneramur.ſ. ſpi
ritus. aqua.⁊ ſāguis. Spūs iq̄ꝫ
ſcīficatōis. Aqua ablutōis. Sā
guis r̄dēptōis. Hāc nobis Jo.
in epl'a ſua recitat. Eſt quoqꝫ
trinitas alia p quā ad gl'iaꝫ re
formamur. ut ſunt tres dotes
aīe.ſ.cognitio. dilectio. cōphen
ſio. Eſt ⁊ multiplex trinitas in
creaturis q̄ ē ueſtigiū beate et
icreate trinitatis. ⁊ de h° hēs
i titulo ſupra. q' trinitas pſo-
naꝝ ⁊ unitas eēntie ē.

Q̄d eq̄litas pſonarum eſt.
Cap. 12.

EQualitas pſōaꝝ i trib'
cōſiſtit. vñ Aug. Nullus
aliū p̄cedit et'nitate. aut exce-
dit magnitudīe. aut ſupat ptā
te. Q̄d eq̄litas ſ'ꝫ hec tria ſit
i deo ſic oñdit'. q2 i iſtis iferio
rib' tria ſūt hec.ſ. ſubſtātia q̄
litas.⁊ q̄ꝫtitaſ. igr' unitas i ſub
ſtātia cāt idēptitatē. vnitas āt
in q̄litate cāt ſil'itudineꝫ. ſꝫ uni
tas i q̄ꝫtitate cāt eq̄litatē. in di
uinis ē eq̄litas tm̄mō ſ'ꝫ tripli
cē q̄ꝫtitatē. put q̄ꝫtitas in deo
eſſe dr̄. lꝫ iprope. p° ſ'ꝫ q̄ꝫtita
tē vtutis q̄ ē potētia. Alio mō
ſ'ꝫ q̄ꝫtitatē duratōis q̄ ē et'ni-
tas. 3° mō ſ'ꝫ q̄ꝫtitatē magnitu
dinis q̄ ipē ē intra oīa ⁊ extra
oīa.⁊ qua cōtinet et locat oīa.
Equalitas perſonaꝝ aliter i
his tribus modis oſtēdit'. quo
niam in creatura triplex ma-
gnitudo reperitur.ſ. tempora
lis. diuerſionis.⁊ uirtutis. Pri
ma magnitudo eſt in reb' mu
tabilibus. Scd'a in corporeis.
Tertia in ſpiritibus creatis.

10

Istis tribꝰ respõdēt in creato re.alia tria in qbus etiã psone diuĩe sunt equales.s.eternitas in esse. magnitudo i imẽsitate. ⁊ v̄tus in posse.hoc tñ posse lꝫ ꝺm rei veritatē sit in deo ꝺm differentiã rei in ipso nõ hẽnt esse.sed ꝺm ꝙ nostrũ respiciũt intellectũ. Dicendũ est g° ꝙ tanta est equalitas in trinitate ꝙ ꝺm Augꝰ. nec est ad maius aliqd.ul' duo.uel oẽs q̃ꝫ unus. nec maius aliquid om̃s q̃ꝫ singuli. Coeterne quoqꝫ sunt psone diuine. qa in diuinis non est ponere duo genera.s. substantie ⁊ ad aliqd.q̃ꝫtitas v̄o ⁊ qualitas transeũt in genꝰ substãtie.sicut equalitas uel similitudo dicũt relatiões. sed substãtia cõis est tribus personis. Relatiuoꝝ aũt ꝓpriũ est simul esse.ergo nullo mõ pater ẽ.pꝛioꝛ filio. nec ꝺm id qđ ad aliqd ẽ. nec ꝺm id quod absolutuꝫ est. Idẽ oñdit p exꝰ in nat'a. qꝛ lꝫ splẽdoꝛ sit a sole.tñ essꝫ soli co eternus.si sol esset eternus.

Qđ int' eẽntiã ⁊ psonã differẽtia est. Cap. iꝫ.

Apud grecos q̃ttuor sũt uocabula.s.vsya. vsyosis.hypostasis. psopon.hec apud latios eqpolẽt istis q̃ttuoꝛ vꝫ essẽtia.substãtia.subsistẽtia.persona. Inter hec talis ẽ differentia.quia vsya siue eẽntia diẽ de creaturis absolute.⁊ sine cõcretione qualis est hũanitas. vsyosis dicit naturã. siue substans nature.ut homo. hypostasis dicit distinguibile.nõ tñ distinctũ determinata ꝓpetate.ut aliqs homo.Prosopon siue psona dicit distinctũ determinata ꝓpetate ad dignitatē ptinẽtẽ.ut petrus. vñ sicut homines pticulares distincti sũt ꝓpꝛijs qualitatibꝰ.ita pater ⁊ filius ⁊ spũs scũs ꝓpꝛijs notionibus.Sicut aũt greci dixerũt pr̃em ⁊ filiũ ⁊ spm̃ sanctuꝫ .s.tres hypostases.i tres substãtias.ita ⁊ nos dicimꝰ tres substãtias.i.tres res nõ indigẽtes alia re ut sint.Cõsiderata igr̃ eẽntia diuĩa i se oĩo idistĩcta ẽ. psona v̄o in se distĩcta ẽ suis ꝓpetatibꝰ.Cõsiderata ãt eẽntia i psonis.uel psona i eẽntia modũ mediũ tenet.s.unitatẽ ⁊ distinctõeꝫ.⁊ h° pꝫ i approꝓatis q̃ oĩbꝰ psonis cõueniũt.ut potẽtia.sapiẽtia. bonitas. sed ad unã magis determinãt'. Nota ꝙ sẽp substãtia sumit' p essẽtia.⁊ ꝙ essẽtia nũq̃ꝫ trãsfertuꝛ ad significãdã psonã.Tres sũt diffinitõẽs psone. psona ẽ creature rõalis idiuidua substãtia

hec ſumit penes naturā rei. 2ª
eſt Ugonis de ſcō vic. talis ē.
Perſona eſt ſubſiſtēs per ſe ſo
lā iuxta quēdā ſingularē mo-
dū. hoc ſumit iuxta ethimolo
giā nois. dr. n. pſona quaſi per
ſe una. 3ª eſt diffinitio magrā
lis ſic. Perſona eſt hypoſtaſis
diſtincta ꝓpetate ad dignita-
tē ptinēte. Nota etiā ꝙ iſta
q̄ttuor ꝓut ſupra ſūt expoſita
ꝛ exēplificata. ſ. eēntia. ſubſtan
tia. ſubſiſtētia. pſona differunt
in creatura. re. ꝛ noie. ſed ī di
uinis differunt rōne.

De imēſitate dei. Ca. 14.

Non eſt in deo q̄ztitas di
mēſionis. ſed v̄tutis. nec
ubiqꝫ eſt deꝰ mole corpis. ſꝫ p̄
ſentia maieſtatis. ꝛ p hūc mo-
dū dr imēſus. Sꝫ nota ꝙ imē
ſitas q̄ttuor ī deo ꝯplectit. ſ. ī-
finitatē. icōphēſibilitatē. icircū
ſcriptibilitatē. eternitatē. Si. n.
cōſiderat deꝰ in ſe. ſic ē īfinitꝰ
pſal. Magnitudinis eiꝰ nō eſt
finis. Si v̄o cōſiderat in cōpa-
tione ad ītellectū. ſic ē icōphēſi
bilis. Apoꝰ. O altitudo di ꝛc̄.
Et pp hoc ēt dr ſedere ſuper
cherubin. i ſup plenitudinē ſci
entie. ꝛ ſup oēꝫ intellectū. Sꝫ ī
cōpatōe ad locū. ſic eſt incircū
ſcriptibilis. Ambro. Nihil pre
ſcriptū ꝛ cōſcriptū. nihil diui

ſuꝫ trinitas hꝫ. nō loco claudi
tur. nō eſtimatōe cōcludit. non
etate uariat. ſi in cōpatiōe ad
durationē ſic eſt etn̄. Apꝰ. Re
gi ſeclorꝝ īmortali ꝛc̄. De his
q̄ttuor dicēdū ē in ſequētibus
p ordinē. Tenēdū eſt certiſſi-
me ꝙ ī deo nō ē ꝓpꝛe lōgitudo
nec latitudo. nec ſubtilitas. nec
ꝓfūdū. ſꝫ hec metaphorice ſūt
ī deo. Eſt eīꝫ latitudo charita
tis q̄ nos ab errorē reuocat. Je
re. Charitate ppetua dilexi te
iō attraxi te miſerās tui. Eſt
ꝛ lōgitudo patiētie q̄ maloſ ex
pectat. diſſimulat nāqꝫ pecca-
ta hominū pp pn̄iaꝫ. Eſt in eo
ſublimitas ſapie q̄ oēꝫ ſenſum
ſupat. Apꝰ. Oīa nuda ꝛ aperta
ſūt oculis eiꝰ. Eſt etiā in eo ꝓ-
fūdū iuſtitie q̄ peccatores dā-
nat. Matheꝰ. Jte maledicti in
ignē eternum.

De īfinitate dei. Cap. 15.

Dubitādū nō eſt deū eſſe
īfinitū. qꝛ cū ī deo ſit po
tētia ꝛ eēntia. pꝫ ꝙ eēntia eius
ē infinita. ſicut ꝛ potētia. vn̄ ſi
cut potētia dei nō ita pōt ī tot
qn poſſit ī plā. ſic ꝛ eēntia dei.
nō eſt ita in aliqbꝰ rebꝰ. quin
poſſit eē in plibꝰ. īmo ſi mūdi
eēnt infiniti oēs repleret. Pre
terea cū ſit deus rerū cā effi-
ciēs formalis ꝛ final. ſicut di-

ſublimitas

11

67

cere de deo nõ est inq̃ͣtuꝫ ẽ cã
efficiens ꝙ sit effectiua. nec in-
q̃ͣtũ est formalis ꝙ sit forma
ta. eadẽ rõe nõ erit dicere cum
sit cã finalis ꝙ sit finita. Nul-
lo gͦ mõ dicedũ est deũ esse fi
nitũ ẜm substãtiã. nisi finitũ di
caẗ cõpletũ ⁊ perfectũ. Sane
triplex diciẗ infinitũ. s. negati
ue. ꝑuatiue. cõtrarie. seu despe
rate. Infinitũ negatiue dr̃ per
abnegationẽ finis. ⁊ sic dicitur
infinitũ illud quod nõ finitur.
⁊ hoc mõ infinitũ est qd non ẽ
natũ finiri. Infinitũ ꝑuatiue ẽ
qd natũ est finiri. non tñ finiẗ.
Infinitũ cõtrarie est qd habet
cõtrariã dispositionẽ ad finiẽ
dum. Primo mõ essentia diuia
est infinita. qꝛ non hẽt finẽ. nec
est nata finiri. Similiter si di-
caẗ infinitũ 3ͦ mõ. Si vͦo dica
tur infinitũ ꝑuatiue. sic nõ põt
dici finita. qꝛ ñ est nata finiri.
imõ est finiẽs oĩa. Itẽ finis dr̃
triplex. dr̃ eĩm terminꝰ. ⁊ ẜm
hoc q̃ͣtitas cõtinua poniẗ infi
nita. qꝛ nõ est dimĩsibilis in infi
nitũ. ⁊ hͦ iõ qꝛ in cõtinuo ñ est
terminꝰ in ꝓductõe. sicut nec ĩ
numero ẽ terminꝰ in additõe.
Alio mõ dr̃ finis idem ꝙ ꝑfe-
ctio. Tertio mõ dr̃ finis id ꝑꝑ
qd vnũqdqꝫ finitur. Prĩo mõ
deus est infinitus. nõ ẜm q̃ͣti

tatẽ dimẽsiuã que in eo nõ est.
sed ẜm q̃ͣtitatẽ v̾tualẽ que in
ipso est. Sed qꝛ in deo oĩmoda
est indiuisio v̾tutis ⁊ essentie. ñ
põt esse infinitas v̾tutis. quin
etiam sit essentie. 2ͦ mõ mate-
ria dicitur infinita. quia caret
ꝑfectione. 3ͦ modo malum cul
pe dicitur infinitum. quia non
est ordinatum ad finem.

De incomꝓhensibilitate dei.
Cap. .16.

C Reator a creatura co-
gnosci nõ põt ad plenũ
in uia. uel ẽt in patria. qꝛ finiti
nulla est ꝓportio ad ĩfinitum. Boetius
Trinitas sibi soli nota ẽ. ⁊ hõi
xp̃o. vñ Ber. Nihil deo pñtiꝰ
⁊ nil ĩcõꝓhẽsibiliꝰ. qd nẽpe cui
libet rei pñtius q̃ꝫ esse suũ. Sa
ne eẽ omniũ dixerim deũ. ñ ꝙ
illa sint qd est ipse. sꝫ qꝛ ex ipo
⁊ p ipm. ⁊ ĩ ipso sũt oĩa. Est. n.
intelligẽtia nr̃a ad illã lucẽ in-
accessibilẽ multo minꝰ q̃ꝫ uisus
noctue ul' uesptilionis ad lucẽ.
vñ dr̃ ĩ psal'. Ambulauit super
pẽnas uẽtoꝝ. hoc est sup intel-
ligentias ẽt ãgelicas. v̾ũtñ cõ-
ꝓhẽdiẗ deus aliquo mõ p fidẽ
in uia. Augꝰ. Mentis humane
acies inualida in taꝫ excellenti
luce ñ figiẗ. nisi p iustitiã fidei
emũdetur. Ad idẽ Ber. Ita deꝰ
est in rõabilibꝰ creaturis. ut tũ

capiaṫ ab ipſis. A r̄obabilib⁹ tn̄ capi pōt oib⁹ p fidei cognitōẽ: ſed a bonis tm̄ capiṫ p amoꝛe. Dicam⁹ ergo qd de deo ſciṙ poſſum⁹. qd nō ſit. nō autē qd ſit. Aug⁹. Intelligam⁹ deū ſine qualitate bonum. ſine q̄ꝫtitate magnū. ſine indigētia creatoꝛem. ſine ſitu p̄ſidētē. ſine hītu vl' ābitu oīa cōtinētē. ſine loco ubiqꝫ totū. ſine tēpoꝛe ſempiṫnū. ſine ſui mutatiōe mirabilia faciētē. nihilqꝫ patiētē. Cōprehēdiṫ quoqꝫ deꝰ p ſpem ꝑ dignitate meritoꝝ in p̄ria. Aug⁹ Uidebim⁹ tue maieſtatis eēntiā. ⁊ vnuſqſqꝫ eo pſpicaci⁹ q° hic uixerit puri⁹. Et eſt ex⁰. i mari qd ſe offert uiſui. ⁊ tamē ſm ābitū totū uideri nō pōt. ⁊ hoc eſt tam ꝑpṫ maris latitudinē q̄ꝫ ꝑpṫ ipſi⁹ nr̄i uiſus ad tātā ſupficiē iꝑpoꝛtōabilitatē. Hoc igṙ tenēduꝫ ē ꝙ in via deū cognoſcere poſſum⁹ ꝙ ē i p̄ria ꝙ ſic eſt. nūq̄ꝫ tn̄, nec hic, nec ibi qd eſt. Uiſus coꝛpalis īpediṫ triplicitꝰ. ſ. p tenebras. p falſā lucē. p auerſionē a re uiſibili. Eodē mō impediṫ uiſus ſpūalis circa cognitionē dei. p° p tenebras peccati uel erroꝛis. Jo. Qui facit pcc̄m in tenebris eſt. Ad coꝛ. Adhuc cuꝫ legitur Moyſes velamen eſt ſup coꝛda ipſoꝝ. 2° per falſaꝫ lucē. h° āt fit qn̄ qs metiṫ eṫna ſꝫ naṫalia. ex⁰ hr̄ in ligno putrido qd i nocte quādā lucē uṙ hr̄e. ſꝫ cū dies uenerit nihil ē. 3° p auerſionē a re uiſibili. ſiue cognoſcibili. h° eſt qn̄ qs ſpꝛeto icōmutabili bono reb⁹ mutabilib⁹ adheret. taliū oculis egris odioſa eſt lux ⁊ puris amabilis. De⁹ cognoſciṫ iteri⁹ ⁊ exteri⁹. Jnteri⁹ dupl'r. qꝛ qn̄qꝫ p iſpiratōeꝫ qd paucis datuꝫ ē. Ap⁹ ad coꝛ. Scio hoīeꝫ in xp̄o Jeſu ⁊c̄. qn̄qꝫ p rōeꝫ p quē modū plures phī de deo notitiaꝫ hūerūt. Ad Ro. Jnuiſibilia dei ⁊c̄. Exti⁹ ēt dupl'r. ſ. p creaturas. Ap⁹. Uidem⁹ nūc p ſpecl'ꝫ. ſ. creaṫaꝝ. q̄ mō ſṫ ſpecl'ꝫ creatoꝛis in p̄nti. ſic ecōuerſo. ipſe de⁹ erit ſpecl'ꝫ creaṫaꝝ. i fuṫo i q° oīa uidebiꝫ⁹ q̄ ad gaudiū nr̄m ptinebūt. Jtē p doctrinā. Ap⁹. Fides ex auditu: ſicut cognoſciṫ unū qn̄ꝫ ex auditu. qn̄qꝫ uiſu. qn̄ꝫ guſtu. ſic de⁹ quo dāmō cognoſciṫ auditu. ſ. cognoſcūt. n. deū q audiūt v̄bum dei. ⁊ p illd credūt. viſu cognoſcūt theologi q legūt dū i ſcriptis. ⁊ phī q ſpeculāṫ eū i creatis. guſtu cognoſcūt ſoli bōi. p̄ſ. Guſtate ⁊ ui. q̄m ſua. ē do. Et iſte ultim⁹ mod⁹ pfectiſſi⁹

12

est ꝛ certissim⁹. Dio⁹ dicit ꝙ
tribus modis cognoscit᷑ de⁹. s.
ꝑ remotionē. siue abnegatōez.
vt cū dicit᷑ deus nō est hoc uel
illud. Unde Dio⁹. negatiue de
deo sunt uere. affirmatiue ṽo
incōpacte. Itē per eminētiā. ut
cū in creatura inueniat᷑ poten
tia attribuēda ē deo sūma po
tentia. ꝛ sic de alijs. Itē p᷑ cām
ꝭm ꝙ per effectus uenit᷑ ad co
gnitionē cause. uel ꝑ cognitōez
motuū ad cognitionē mouētis.
Itē nota ꝙ aīa sensu ꝑcipit cor
pora ꝑ formas in materia tm̄
pn̄te corpe. imagine ṽo corpo
rū similitudines ꝛ formas ab-
stractas a materia etiā p̄sente
corpore. uel absente. rōne autē
corpoꝝ naturas. intellectu spi
ritum creatū. intelligentia ṽo
spm̄ increatū. ⸗Sciēdū est etiā
ꝙ cognoscibilia quedā sunt in
tra rōem. quedā iuxta. quedā
supra. Intra rōez sunt que sen
su percipimus. vt alba. nigra. ꝛ
h⁹mōi. Iuxta rōem sūt que ra
tione ꝑcipimus. vt uera. falsa.
iusta. uel iniusta. Supra rōnem
sunt que sola diuina reuelatōe
cōp̄hedūt᷑. aut auctoritate scri
pturaꝝ credūt᷑. ut tres esse ꝑ-
sonas unum deum.

⸗De incircūspectibilitate dei.
Cap. .17.

Vbiq; de⁹ est. ꝛ tn̄ nusq;
est. qꝛ nec abest ulli loco.
nec vllo capit᷑ loco. Aug⁹. De⁹
est in mūdo nō inclusus. extra
mūdū nō exclusus. supra mū-
dū nō elatus. infra mūdū non
dep̄ssus. Ex his pꝫ ꝙ deus est
intra oīa. ꝛ hoc qꝛ oīa replet.
ꝛ ubiq; pn̄s est. Itez ex͞ oīa qui
oīa cōtinet. nec usq; ualet coar
tari. Sed nota ꝙ hec p̄positio
.ex͞. dicit ibi nō actualē pn̄tiaꝫ
ad locū. sꝫ potētialez que ē dei
imēsitas que infinitos mūdos
pot replere si essent. Item ipse
est supra oīa. qꝛ oib⁹ p̄sidet. nec
aliqd ei equat᷑. Itē infra oīa ē.
qꝛ cūcta sustinet. ꝛ sine ipso ni
hil potest subsistere. Dicimus
ēt ꝙ de⁹ ubiq; ē. nō ut idigeat
reb⁹ ꝙ ī eis sit. sꝫ poti⁹ res sui
īdigeāt ut ꝑ eū subsistāt. De⁹
eīm āte mūdi ꝯstitutionē fuit.
vbi nunc est. scilicet in se. quo-
niam ipse sufficit sibi. vn̄ ṽsus.
Dic ubi tūc esset cū p̄ter eū ni
hil esset. Tūc ubi nūc in se. qm̄
sibi sufficit ip̄e. Per qd̄ pꝫ so-
lutio qōis quorūdā simpliciuꝫ
q q̄rūt vbi de⁹ fuerit priusq;
mūdus eēt. ⸗Sciēdū ē g⁰ ꝙ ali
qd ē ī loco circūspectiue. ꝛ dif-
finitiue. ut corp⁹. aliqd diffini-
tiue n̄ circūspectiue. ut āgel⁹.
aliqd nec sic. nec sic. ut de⁹. Et

scriptur

hoc idõ. qa nõ indiuiduatᵣ p materiã ut corp⁹. neqꝫ p supposi tũ.ut ãgel⁹. Aliqd est etiã ĩ loco.ptĩꝫ circũspectiue.ptĩꝫ diffinitiue.ut corp⁹ xpi in sacmẽto.qđ est totũ sub tota hostia. ita ꝙ nõ excedit. ⁊ ßꝫ h° ẽ circunspectiue. Est quoqꝫ sic sub hostia ꝙ non ubiqꝫ.⁊ sic est ibi quodãmõ diffinitiue. Corpus aũt xpi lꝫ nõ sit ubiqꝫ.cum sit creatura . nec equari possit in h⁹mõi creatori. Jn plib⁹ tñ locis ẽ totũ.i.sub diũsis hostijs. ⁊ h° ẽ pp unionẽ carnis ad ṽbũ.vñ merito hẽt ãpli⁹ ꝙ̃ alia creata.s.ꝙ ĩ locis plib⁹ simul ⁊ semel possit eẽ. Ex pdictis pꝫ ꝙ eẽ ubiqꝫ simplicitᵣ soli cõuenit creatori. sꝫ ĩ loco uno eẽ soli cõuenit creature. Jn plib⁹ ṽo locis eẽ. sed ñ ubiqꝫ ꝯuenit corpi Jesu xpi. Nota ꝙ de⁹ ẽ multiplr in reb⁹.s.p naturã. ⁊ sic est ubiqꝫ potẽtialitᵣ. pñsentialitᵣ.eẽntialitᵣ. Jtẽ p grãm sic est in bonis. Jo. dicit. Qui manet in me.⁊ ego ĩ eo ⁊c̃. Jteꝫ p glĩam sic ẽ in rõnali ṽtute aĩe. ut ṽitas. in cõcupiscibili.ut bonitas.ĩ irascibili.ut pietas. Jtẽ p unionẽ sic fuit in vtero ṽgĩs vnit⁹ hũane nature. ⁊ in sepulchro vnit⁹ carni.⁊ ĩ iferno unitus aĩe xpi. Jtẽ de⁹ dicitur eẽ alicubi p occultoꝝ reuelatõeꝫ. Gene . Uere deus est in loco isto. Jtẽ p uestigioꝝ ei⁹ excellẽtẽ repñtationẽ sic dr̃ eẽ ĩ celo. qꝛ ibi maxĩe relucet sua potẽtia.sapĩa.bonitas. vel p naturᵣ idẽptitatẽ.sicut est filius in patre.⁊ pater in filio. ⁊ spiritus sanctus in utroqꝫ. Jteꝫ per miraculorũ operationẽ. Exodi. Digitus dei est hic. Jtem per conseruationẽ ⁊ gubernatiõeꝫ sic est in mundo. Deus est in seipso. vt alpha ⁊.o. ßm illud. Dic ubi tunc esset ⁊c̃. Jpse eim est in mundo . sicut Rex in regno. Ber. Deus ubiqꝫ regnat. vbiqꝫ imperat. ubiqꝫ maiestas eius omnia replet. ⁊ complectitur uniuersa. Jtem in ãgelo ut decor.inquãtum veritas in anima.⁊ sicuti sapor inquãtuꝫ bonitas. Jtem in ecclesia est. sicut paterfamilias in domo. vñ illud. Ecce ego uobiscum sum usqꝫ ad cõ.se. Jtem in electis. ut liberator a malis. adiutor in bonis. ⁊ hoc est quod dicit Ber. Deus est in creaturis.ut mirabilis. in hominib⁹.ut amabilis.in angelis.desiderabilis. in seipso.incomprehensibilis.in reprobis.intollerabilis . Jtem in dãnatis.ut terrõr ⁊ horror. Aug. Qui te dimittit quo itᵣ

13

nisi a te placato ad te iratum. Nō eim manū dn̄i possumus effugere. psal'. Si ascendero in celum. tu illic es 7c. Si v̄o dubitat' vtrū deus sit in diabolo. Sciendū q̄ quedā noīa sūt que important naturas prout nature sunt. 7 his cōcedēdū ē q̄ deus insit. Sunt alia p̄ quē intelligūt' deformitates. ut diabolus de qb⁹ nō est dicēdū q̄ deus insit. nisi addat' inq̄ntum spiritus est. uel aliquid tale. Deus est in aīa fideli. ut sponsus in thalamo. Rex in regno. turris in castro. magr̄ in scholis. fons ī ortis. lux ī tenebris. thesaur⁹ in agro. vinuz in celario. carbūculus in auro. vel sicut māna in archa. sigillum in charta. medicina in appotheca. sicut cythara ī cōuiuio. imago in specl'o. sicut fruct⁹ in arbore. oleum in lapide. lilium in conualle.

De eternitate dei. Cap. 18.

Sicut de⁹ ubiq3 est. 7 tn̄ nullo loco circūscribitur uel cōtinet'. sic eternus est. 7 tamen nullo tēpore mensuratur. Nō enim ei cōpetit tēp⁹ p̄ns. nec p̄teritu3. nec futur̄. Nam tempus p̄ns esse nō hēt. q2 sēp ptransit. deus autem semp manet idem. Un̄ Hylari⁹. Esse n̄ est accidens deo. sed subsistēs ueritas 7 manēs cā. Similiter tempus p̄teritū modo non est nec habet esse subsistens. s3 de deo dicitur in psal'. Ipsi peribunt. tu autem permanes. Similiter tempus futurum non est. sed expectatur. deus autez semp est. vnde mercuri⁹. Monas est alpha 7 ω hoc est quia deus est p̄ncipium sine principio. 7 finis sine fine. Cum eni3 simplex sit omnino non habet in se p̄ncipium contrarietatis. q̄ð est causa corruptionis. q̄d autem sit eternitas s̄m rē. Sciendum q̄ p̄p̄e dicitur eternitas sine principio. 7 sine fine. 7 mutabilitate. 7 s̄m hoc conuenit eternitas soli diuine nature in q̄ ē diuturnitas imensa. Eternitas v̄o s̄m ethimologiā dicit' quasi extra terminos. q2 termino caret. tā initiali q̄3 finali. s3 s̄m diffinitionē Boecij. in libro de conso. Eternitas ē interminabilis uite iocunditas simul 7 perfecta possessio. Ad huius diffinitionis intelligentiam notandum q̄ in q̄busda3 est terminabilitas simpliciter. quia ex parte corrūpi possūt. ut sunt generabilia. 7 corruptibilia. ad quorum differentiam ponitur interminabilis. 7 po

14

nitur illud per abnegationem. quia simplicia & precipue diuina nullo modo melius manifestantur q̄ per remotionem. ut ait Dionysius. Et huius ratõ est. quia simplicium & diuinorũ esse non potest intellectus perfecte cop̄rehendere. & ideo ex negationibus eoꝝ que ab ipis remouentur manuducunt' intellectus ad ea aliqualiter cognoscenda. Item in quibusdã interminabilitas essentie. sꝫ nõ uite. ut in corporibus celestib' ad quoꝝ differentiam additur vite. De deo aũt dicit Aug. q̄ solus habet imortalitatem. In omni enim mutabili natura ubi nulla mors est. s. ipsa mutatio. quia facit in ea aliquid nõ esse quod prius erat. vñ & homo quãdo nascitur quodãmõ incipit mori. In quibusdam est interminabilitas uite. sed tam̃ cuꝫ miseria & infelicitate. ut in demonibus & dãnatis ad quorum differentiam additur iocunda possessio. in cuius intellectu est iocunditas felicitatis. quia tunc possessio alicuius rei iocunda dicitur quando ad libitum hr̃. In q̄busdã est int'minabilis uite possessio. sꝫ ñ tota ut in oĩbus beatis ãte iudiciuꝫ quoꝝ est beatitudo ẜꝫ p̄te aĩe. & nõ corporis. ad quoꝝ differẽtiã dr̃ tota. q2 totũ est q̄d ñ est diminutuꝫ. uel cui' nihil est extra addere. In q̄busdã est interminabilis uite possessio tota. ut in angelis beatis ãte iudiciũ. q2 ẜm totã sui subãm habẽt felicẽ interminabilẽ uitaꝫ. sed nõ simul cũ aliqua sit in eis successio reuelationũ & gaudiorũ. ad quoꝝ drãm ponit' simul. In q̄busdã ẽ int'minabilis uite possessio tota simul. sꝫ tñ nõ pfecta eo mõ quo diximus pfectũ nullo indigẽs. sicut est i ãgeliꝫ & i hõib' beatis post iudiciũ. ad quoꝝ differẽtiã additur pfecta. i. nullo indigẽs ad suũ beatũ esse. Patet igit' ex p̄dicta diffinitõe q̄ tres ponũt' ibi conditiones que sunt inseparabiles ab eternitate increata que deus est. s. interminabilitas interminabilis uite possessio. Item inuariabilitas ibi tota simul. nihil enim uariabile ẽ in deo. sed totum simul. Item simplicitas ibi perfecta. Illud enim sũme perfectũ est. cui nõ est' possibilis aliqua additio. Per primum sepatur deus ab oĩ corpali. Per 2ᵐ ab oĩ uariabili. Per 3ᵐ ab oĩ ꝯposito. Itẽ nota q̄ illd̄ q̄d caret pri' & fine dicitur eternũ. ut de' c' eẽ

14

interminatū est. Sed que pn⁹ habent ⁊ carent fine dicuntur perpetua. ut angelus ⁊ homo. Que vo pn⁹ ⁊ finē hñt dñr tē poralia. ut sūt corruptibilia. si cut uegetabilia. bruta. ⁊ sensibi lia. ⁊ huiusmodi.

¶De incōmutabilitate dei.

Cap. .19.

INcōmutabilis est deus ⁊ īpmutabilis. qa nō ca/ dit in eo mot⁹ accñtalis. s. aug mētū. Leo papa. Sīplici natur diuinitatis nihil addi. uel mi/ nui pōt. qa semp est qđ ē. Jtez nec diminutio. Malachi. Ego de⁹ ⁊ ñ mutor. Jtē nec altera/ tio. Jaco. Apud quē ñ ē trans/ mutatio ⁊c̄. Jtez nec ẜm locum mutatio. qa ubiqꝫ pñs est. Jsa. Celū ⁊ terrā ego īpleo. Jmp/ mutabilis āt est. qa nō cadit in eo mot⁹ substātialis q est đ nō eē ad eē. ut est corp⁹. qa finē ñ hēbit. Jll ō. n. solū in nihil ē uer tibile qđ est de nihilo factum. Jncōmutabilis ē ēt de⁹. ex eo ꝙ nō cadit mot⁹ in eo ex opa/ tione. Nā soli deo cōuenit in opatiōe qetū esse. vñ Boecius. O q ppetua mūdū rōe guber nas. Terrarꝫ celiqꝫ sator. q tē/ pus ab euo Jre iubes. stabilꝫqꝫ manēs das cūcta moueri. vñ qñ deus facit aliquā rē nō fit in ipso deo aliqua mutatio. sed in re circa quā opaṫ. Qđ aūt fecit de⁹ pdicare subuersionez niniue. ⁊ predicere mortē Eze/ chie. quorꝫ neutrū accidit. in ta libus non mutauit de⁹ cōsiliū qđ ab eterno secum habuit. sz sniaz que respectū hūit ad ipa negocia. qa niniue subuertēda erat ẜm merita. ⁊ ezechias mo riturus erat ẜz causas inferio res. sz hec nō posuerūt necessi tatē diuine potētie. Jtē tres distinguūṫ mot⁹. s. naṫalis. uo lūtari⁹. ⁊ uiolēt⁹. Naṫalis q° naṫaliṫ res tēdūt ad locū pro/ priū. Motus autē uiolētus est qñ cogūṫ res extra locū ppū. sed motus uolūtari⁹ est i hoi/ bus uel in angelis. Naz bruta potius naturaliter mouentur quādo currunt. uel mouētur. uel opantur. ⁊ iste motus ē me dius inter naturalem ⁊ uiolen tum. quia partim est natura/ lis. s. inqꝫtū uolūtas coniungiṫ suo actui. sicut causa suo effe/ ctui. ⁊ ptim est uiolentus. inqꝫ/ tum. s. mouentur membra con tra motū suū naturalez. propṫ quod etiam laxantur que ex motu naturali non laxarētur. Jgitur primo mō mot⁹ ñ ē in deo. s. naturalis. ⁊ hoc pbatur per quattuor rationes. Prima

est. qa oīs mot⁹ est ad qetem. ⁊ pp indigētiā. sicut dicit phūs. sed de⁹ nullius eget. 2ª est cuȝ sit ubiqȝ nō hȝ necesse de loco ad locū moueri. 3ª est qa nō ē in eo grauitas uel leuitas pp quā sursū ⁊ deorsū moueatur. 4ª est q̄ cū deus in seipso sēp maneat nō hēt necesse locū ꝓpriū ⁊ sibi naturalē ex̄ se querere sicut alie creature. Itē 2° mō nō mouet̄. s. motu uiolēto. qa n̄ fit ei uiolētia. Job. Si fortitudo querit̄ robustissim⁹ ē. Itē 3° mō n̄ mouet̄. s. motu uolūtario. qa in ope nō laxat̄ ut aīalia. Preterea nostra mēs ē istabilis. q̄ mō pficim⁹. modo deficim⁹. mō rminiscimur. mō obliuiscimur. mō uolum⁹. mō nolum⁹. mō diffusis cogitatiōnib⁹ atqȝ affectōib⁹ ⁊ cōsilijs. huc atqȝ illuc uagamur. deus autē semp se hēt eq̄lit̄ ⁊ imobilit̄. Itē alius est mot⁹ circularis. ali⁹ rectus. alius obliqu⁹. Circularis est corpoꝝ supioꝝ ꝓut firmamētū mouet̄ ꝟm formā qdeȝ ut dicit phūs. nō ꝟm substātiā. hoc est dicere q̄ nō mouet̄ ad locū. sȝ in loco. Motus aūt rectus sursum est. uel deorsum. ꝟm q̄ corpora inferiora mouēt̄ pp leuitatē. uel grauitatem. Motus obliquus cōpositus est ex recto ⁊ circulari. vn̄ qd̄ reflectit̄ hēt a motu circulari. qd̄ vo linealiter ꝓcedit hēt a recto. Nullo āt istorū modoꝝ mouet̄ de⁹. q̄ ꝓꝑtates istoꝝ motuū nō ꝯueniūt ei. Possumus aūt dicere q̄ isti motus deo cōueniunt mystice. ut dicat̄ moueri motu circulari oīa regēdo ⁊ gubernando. Itē motu recto bonos remunerādo. Itē motu obliq° malos puniēdo. Eodeȝ mō posset dici q̄ deus mouet̄ motu naturali. quo solita. s. bonitate oīb⁹ creaturis ꝓ captu eaꝝ se cōicat. Itē motu uiolēto quo peccatores iuste dānat. Itē motu uolūtario quo cūcta in esse cōseruat. Sic pōt exponi dictuȝ philosophi q̄ assignauit motū a cētro. ⁊ ad cētruȝ. ⁊ circa cētrū. qm̄ deus mouet̄ ad cētrū in incarnatōe. ⁊ a cētro in ascēsione. ⁊ circa centrū in p̄dicatione. pp hec ⁊ his silīa dr̄ in li° sapiētie. Spūs scūs et mobilis ⁊ stabilis est. mobilis qa facit sanctos mobiles ad bene opādū. ⁊ in bono ꝓficere. Stabilis aūt qa dat in bono pseuerare. vel mobilis in uia. stabilis ī patria. vel mobilis in actiuis. stabilis in cōtēplatiuis. vel mobilis ī alijs sāctis. stabilis ī xp̄o.

15

Isa. Requescet sup eū spūs dñi rc. Sciēdū q̄ q̄dā opationes attribuūt deo ꝑ3 causalitatē ⁊ eēntiā. ut scir. q̄dā ꝑ3 cālitatē. ⁊ ñ eēntiā. ut comedere ⁊ currere. q̄dā ꝑ3 eēntiā ⁊ ñ cālitatē. ut creare ⁊ iustificare. q̄dā nec sic nec sic. ut peccare ⁊ mentiri. ⁊ huiusmodi.

De simplicitate dei Ca. 20.

Simplex ē de⁹ ⁊ āgel⁹ et aīa. s3 differēt. q2 in deo idē ē qd̄ ē. ⁊ q° ē. ⁊ hec ē pfecta siplicitas. hec sola icreata natā hāc sibi uēdicat simplicitatē. ut ñ aliud ⁊ aliud. alibi et alibi. mō ⁊ mō inueniat. In eo nēpe qd̄ hēt. ⁊ qd̄ ē. sēp ⁊ uno mō ē. s3 in āgelo ⁊ in aīa differūt qd̄ ē. ⁊ q° est. ⁊ ideo est ibi quedā alteritas ⁊ cōpositio. l3 ibi ñ sit dimēsio q̄ntitatis. vñ mercuri⁹. Insup celesti est unitas. in celesti alteritas. in subcelesti pl'alitas. Simplex ē itaq3 de⁹ ī eēntia. q2 nihil ei accñs eē pōt. imo pfecta simplicitas ibi ē. cū ñ sit ibi possibilis additō. q2 qcq̄d ē ī deo de⁹ ē. vñ Leo papa. Siplicis diuinitatis natur nihil addi. l' minui pōt. q2 sēp ē qd̄ est. cui ppū ē sēpitnū esse cui idē ē uiuer ⁊ itelliger. vñ tñ m'tiplex est ī donis. ap⁹. Alij dat̄ ꝑmo sapie rc. Iacob⁹. Oē da. op. ⁊ oē do. p. rc. Nō. n. in deo ē cōpositio partiū itegralīu. ut ī domo. nec ptiū potētialīu. ut ī aīa. nec gñis ⁊ dra3. ut ī spe natē. materie ⁊ forme. ut ī corpib⁹. nec coaceruatōis unitatū. ut ī nūero. nec qd̄ ē. ⁊ q° ē. ut ī āgelo. nec substātie ⁊ accidētis. ut ī diuiduo. nec corporee substātie. ⁊ icorporee. ut in hoīe. De his. Ber. Non ptib⁹ ɔsistit de⁹. ut corp⁹. nec affectib⁹ distat. ut aīa. nec formis subsistat. ut oē qd̄ factū ē. Hoc et ōstēdit rōe. qa cū oē cōpositū sit posteri⁹ oīb⁹ suis ɔpositōib⁹. nec p° pncipio. s. deo qcq̄d sit pri⁹ o3 deū q est p° pn° nō eē cōpositū. Preterea nullu3 cōpositū ē totū suū eē. de⁹ igr cū sit suum esse non erit cōpositus. vñ Ber. Nō ē formatus deus. forma est. non est effect⁹ deus. omnū efficiens cā est. ñ ē cōposit⁹ de⁹. simplex est.

De excellentia dei. Caplm. .21.

Diuine dignitatis excellētia tāta ē q̄ mēs de deo cogitās deficit. Cū sit ei3 ipē ī cōphēsibilis. sensus eim ñ pcipit. Cū sit inuisibilis. lingua ip3 eum

nõ explicat.Cũ ſit ĩeffabiliſ.lo
c⁹ eũ ñ capit.Cũ ſit ĩcircũſcri
ptibilis. ſcriptura eũ ñ expli-
cat.Cũ ſit ĩeſtimabilis.tēp⁹ eũ
ñ mēſurat.Cũ ſit ĩmēſurabiliſ.
v̂tus eũ ñ attigit.Cũ ſit inac-
ceſſibiliſ.ꝺſideria ⁊ uota trãſ-
gredit̃.Cũ ſit ĩſupabilis.ul' ĩ-
cõpabilis. ⁊ breuit̃ oĩs creat̃a
ad ꝺeũ cõpata ꝺefectũ hꝫ. ga
finiti ad infinitũ nulla ē ꝓpor
tio.Ecce pꝫ ꝙ ꝺiuina excellē-
tia nulli⁹ eget. qꝛ ſibi ſufficit.
qm̃ optim⁹ ē. Nõ eĩm indiget
corpe.ut ſit.nec loco ut alicubi
ſit. nec tp̃e ut aliqñ ſit. nec cã
ut aliũde ſit.nec forma ut ma-
teria ſit.nec ſubiecto in q° ſub
ſiſtat.uel cui aſſiſtat.// Sunt ⁊
alia que ſoli ꝺiuĩe maieſtati cõ
ueniũt.⁊ nulli alteri creat̃e in
gbus excellētia ſue ꝺignitatis
apparet.ſicut eſt eē oĩpotētem
oĩbonũ.oĩſciētēꝫ. ga cognoſcit
oĩa pñtia p̃terita ⁊ futura. et
oĩa ſinglaria ſimul actu ſolus
cognoſcit ea q̃ ſubſunt libero
arbitrio.⁊ cogitatõēs hoĩnuꝫ
ſol⁹ cognoſcit per ſeipſũ. Item
ad ip̃m ſolũ pertinet ubiqꝫ p̃-
ſentē eē.ꝺe nihilo res creare.in
inſtanti operari.in operatõne
getum eſſe. mirabilia facere.
ex auctoritate ꝺe qualibꝫ cre
atura facere quod uult. uolũ-

tatem hominis cognoſcere. in
ictu oculi mortuos ſuſcitare.
eſſentie hominis illabi.peccata
ꝺimittere.gratiam infundere.
in igne perpetuo corpus ſer-
uare.// Quando aliquid crea-
ture conuenit quod competit
creatori. tamen excellētius ꝺe
ꝺeo ꝺicitur. ut ſi in creatura ē
potentia. in ꝺeo ſit ſumma po
tentia . ſi ſapientia. in ꝺeo ſit
ſumma ſapientia.⁊ ſic ꝺe alijs.
Unde ⁊ huiuſmodi ꝺicũtur ꝺe
ꝺeo in ſuperlatiuo propt̃ qꝺ
ꝺeus ꝺicitur potentiſſim⁹.ſa-
pientiſſimus.optimuſ.pulcher
rimus.⁊ ſic ꝺe alijs.Aug⁹ in li
bro ꝺe trinitate.Oportet ꝺeũ
cuius eſt. ⁊ ſumme cuncta ſen-
tire atqꝫ intelligere. nec mori.
nec corrũpi.nec mutari poſſe.
nec corp⁹ eē.ſꝫ ſpm̃ oĩpotētiſſi
mũ.mitiſſi⁹.opti⁹.btiſſimũ fa
teamur.põt ⁊ p̃t̃ auctãtē rõ i-
telligi.ſiue aſſignari.qꝛ bõa ſt̃
excellēti⁹ ĩ ꝺeo q̃ꝫ ĩ creat̃a. ga
ſep ē aliqd nobili⁹ ĩ cã q̃ꝫ ĩ cã-
to.videm⁹ ēt ꝙ aq̃ purior ē ĩ
fõte q̃ꝫ ĩ riuo. Radij quoqꝫ ſol'
lucidiores ſt̃ in ipſo ſole q̃ꝫ in
aere.⁊ ꝺulcedo maior eſt ĩ mel
le q̃ꝫ in mellito.

De notionibus ꝺei.
Caplm̃. .22.

N Otiones dei sunt quinqꝫ .s. paternitas. filiatio. ꝓcessio. innascibilitas. ⁊ cõis spiratio. Prima est patris. 2ª filij. 3ª spũs sãcti. 4ª patris. 5ª patris ⁊ filij. Tres pme notiones dicũtur psonales. eo ꝙ psonas faciunt. ⁊ eas ꝓpe distinguũt. ⁊ ille sole sũt tres unitates triũ psonaꝝ qbꝰ psone dicũt tres. vñ lꝫ pater plures habeat ꝓprietates. tñ pater patnitate tãtũ vnus est. indiuisus ẽ in se. ⁊ diuisus ab alijs. Innascibilitas autem est in pr̃e. ⁊ sumitur ꝑuatiue. eo ꝙ pater sit a nullo ⁊ tñ pater significat distinctionem psonalẽ. sicut ouis non signata per hoc ipsũ distinguit a signatis. Similit cõis spiratio est una notio. ⁊ illa unitas est idem in patre ⁊ filio. ⁊ ẽ distincta ab omni alia notione. Notãdũ igr̃ ꝙ ꝓpe loq̃ndo tres sũt ꝓprietates psonales. .s. patnitas. filiatio. ⁊ ꝓcessio. quia psonalis ꝓprietas est que uni soli persone conuenit. ⁊ eã ab omni alia re distinguit. Relatiões uero sunt quattuor. qꝛ una est patris ad filiũ. .s. paternitas. alia filij ad pr̃em. .s. filiatio. tertia est patris ⁊ filij ad spũm sanctum. .s. cõis spiratio. 4ª spũs sancti ad patrem ⁊ filium. .s. ꝓcessio. Notiones ãt sunt quinqꝫ. quia quelibet relatio est notio. ⁊ preterea inascibilitas que patri conuenit per ꝑuationẽ relationis ad aliquid ꝑncipiũ non est relatio. Notiones habent multa noĩa. dicũt enim notiones. quia notificant psonas. dicuntur etiã distinctiones. quia psonas distinguũt. dicũt relationes. quia persone per eas ad se inuicem referũt. dicũt quoqꝫ ꝓprietates. qꝛ ꝓprie psonis insunt. Nota regulas notionũ. nulla notio de alia predicat. Itẽ quelibet notio est essẽtia diuina que. ẽ deꝰ. Itẽ oẽs notões sunt una essentia. Itẽ nulla notio inest diuine essentie que distinguit nec distinguitur. Itẽ notiones sũpte abstractiue ꝑdicant ꝺ essẽtia. sed sumpte cõcertiue nõ. vnde bene dicitur essẽtia est paternitas. sed non dicit essentia generans. Itẽ notio semp importat dignitatẽ. Item sumpta notione non ponitur persona. qꝛ aliquid conuenit notioni ꝙ ñ conuenit persone. Notioni. n. cõuenit ꝓprie distinguere. sed psone distingui.

De nominibꝰ diuinis.

Cap. 23.

O Mne nomen qđ de deo

dr̄. aut eēntiale. aut pſōale. aut
noīale eſt. Eſſētialiū quedā ſūt
ſubſtātiua. ut deus creator ⁊ ſi
milia. quedā uero adiectiua. ut
bonꝰ. eternꝰ. imēſus. ⁊ hꝰ mōi.
Perſonalia ſūt. ut pater. filiꝰ. ⁊
ſpūs ſanctus. Notionalia ſūt
ut pͣ̄nitas. filiatio. innaſcibili-
tas. ⁊ hꝰ mōi. De his notādū
eſt ꝙ nomē ſubāle. uel eēntiale
ſubſtm̄ ⁊ abſtractū nullo mō
pōt trahi ad ſupponēdū ꝓ p-
ſona. vn̄ falſe ſunt hec. Eſſen-
tia genuit eſſētiā. ul' diuinitas
diuinitatē. Actꝰ eīm gn̄atiōis
ſemp ponēdus eſt in concreto.
Sȝ ꝯcreta lȝ ſint eſſētialia tra
hi tn̄ poſſūt ad ſupponēdū ꝓ
pſona. ⁊ hec p ṽba notōnalia.
uel p ꝓpoſitōes notōnales. vn̄
uere ſūt he. deꝰ genuit deū.
creator creatorē. l' deꝰ d̄ deo.
Silr̄ de noībꝰ q̄ media ſūt. ut
lumē de luīe. Itē hoc nomē ſa-
piētia. lȝ ſit abſtractū. ut ſapiā
de ſapiā. Eſſētialiū autē adie-
ctiuoꝝ q̄dā p̄dicāt pur' diuinā
ſubāȝ. ut bonꝰ. ⁊ ens. q̄dā eſſē-
tiā diuinā cōnotādo puatōem
p̄ncipij ⁊ finis. ut eternus. uel
certe mēſure localis. ut imēſꝰ.
q̄dā p̄ncipalit' ſignificāt eēntiā
diuinā. ⁊ cōnotant effectum in
creat'a actu ut creat. iuſtificat.
uel in habitu. ut iuſtꝰ ⁊ miſeri
cors. uel ī potētia. ut oīpotēs.
Sūt quedā uerba quoꝝ nec
ſignificatio. nec modus ſignifi
cādi deo cōuenit. ut currere ⁊
ābulare. nā modus ē uaria in-
clinatio aī ad uarios eiꝰ affectus
demōſtrās. Modus ſignificā-
di nihil aliud ē q̄ȝ diſpō uocis
que cōſtituit intellectū ſub tali
mō itelligēdi. ⁊ p ꝯn̄s ipſā rē.
cū gͦ de deo dr̄ ambulare uel
currere. ⁊ hꝰ modi. ſignificatio
hoꝝ ꝓut. ſūt actu deo nō ꝯue-
nit. Modus āt ſignificādi qui
quādā iportat ipfectionē. dico
quo ad motū. q̄ q̄dē motꝰ ne-
ceſſitatis deo ꝯuenire abſonū
eſt. Quedā ſūt quoꝝ ſignifica
tio deo cōuenit. ſȝ nō modꝰ ſi-
gnificādi. ut creare. facere. q̄-
dā quoꝝ ſignificatio etiā deo
cōuenit. ut pȝ in hͦ ṽbo Exo.
Qui ē. miſit me ad uos. Et no
tādū ꝙ oīa que ſūt pfectionis
de deo dn̄r. que āt ſūt ipfecti-
onis nō dn̄r. Cuȝ dn̄r aut ſm
aſſūptionē hūane nature. uel
trāſlatiue dn̄r. Itē in diuinis
tm̄ ſūt duo modi p̄dicandi. ſ. p
modū ſubſtātie. ⁊ p modū rela
tionis. ſed ſubā cōtinet ṽtutē.
⁊ relatio mltiplicat trinitatē.
Quedā noīa que de deo di-
cūtur et'nalit'. ut dn̄s ⁊ miſeri-
cors. que cōnotāt effectum in

creatura ꝑm hitū. Quedā ꝟo tēporalit̄. ut dn̄ator. ⁊ misera-tor q̄ cōnotāt effectū in crea-tura ꝑm actuȝ. Quedā plalit̄. ut psone. Quedā singl'arit̄. ut deus. Quedā ꝓpe. ut ꝓpeta-tes psonaꝝ. Quedā appropa te. ut potētia. sapia. Quedam positiue. ut iust⁹. Quedā pua-tiue ut imortalis. ⁊ hec magis ꝓpe dn̄r d̄ deo q̄ȝ positiua. q2 meli⁹ dr̄ de deo q̄ n̄ sit. q̄ȝ qd sit. Quedam trāslatiue sūt. ut agnus. leo. q̄ symbolice de deo dn̄r. Duplex est. n. theologia symbolica vȝ. ⁊ mystica. Sym bolica noiat deū ab inferiori. Mystica a supiori Symbolica noiat deū p cōueniētiā reꝝ. cū dr̄ leo. agnus. ⁊ h⁹moi. Mysti ca ꝟo. i. occulta noiat deū p h° q̄ i occulto de ipso sentit per intellectualē uisionē sue cōtē-plationē. ut q̄n noiat deū. sua-uē. dulcem. dilectum. ⁊ h⁹moi. Utrobiq3 tn̄ p creaturas no-minat̄. s3 in symbolica p exteri ores. in mystica p interiores. ⁊ digniores affect⁹ quos aīa su-pra se recipit. ⁊ ita impōit per donū sapie. h⁹moi ꝓpriū expi mētū est cognoscere qualis sit deus. Quedaȝ dn̄r collectiue. ut trinitas. trin⁹. Quedā rela tiue. ut equalis. similis. Qui-

dā respectiue ad creaturas. ut creator refugiuȝ. Et hec noia n̄ dicūt relationē dei ad aliđ. s3 alia hn̄t relationē ad ipȝ ul' ad ipsa. Duo sunt ꝑncipalia noia dei. s. qui est. ⁊ bonū. Per ꝑmū significat̄ dei esse absolu tū in se. ⁊ sic cōsiderat̄. ut infi-nitū. per 2m notat̄ esse diuinū. ut cā. fecit. n. deus oia pp bo-nitatē suā. In theologia sup-ponit̄ qđ. ⁊ hoc pp noia essen-tialia. ut de⁹. diuinitas. potē-tia. essentia. natura. Itē suppō nit̄ q̄s p psona. supponit̄ que p notione. Preterea p neutrū genus dr̄ subā diuina. p mascu linū psona. p femininū notio. ⁊ p h° pȝ q̄ nō dȝ cātari i hym no. vnus pr̄i cū filio. q2 pr̄ ⁊ fi lius nō sūt unus in psona. sed vnū in subā. vn̄ magis cātādū est. vnuȝ patri cum filio.

Quod deus est ineffabilis. Cap. 24.

Nihil digne uel ꝓprie de deo dici pōt pp eius ex cellētiā. nō. n. p nomia ꝓpe de deo loqmur q2 noia significāt subāȝ cū qualitate. ⁊ ita intelli gitur ibi cōpositio forme cum materia que in deo nō est. nec p pnoia. q2 d̄ deo dicta cadūt a demōstratōe. nō. n. pōt eē ibi

18

demõstratio ad sensũ. cũ sit i-
corpore⁹. nec demõstratio ad
itellectũ. cũ sit incognoscibilis.
Si g° dicis ꝙ h⁹mõi ꝓnomia
ẜm Priscianuꝫ cadũt a demõ-
stratõe cassa erũt ⁊ uana. Di
cẽdũ est ꝙ ibi est demõstratio
ad fidẽ. nec p ṽba que cũ mo-
dis ⁊ formis. cũ tẽpoꝝ sine cãu
agẽdi uel patiẽdi significantia
sũt. sed talia nõ cadũt in deuꝫ.
neqꝫ p pticipia que sequũť na
turaꝫ nõis ⁊ ṽbi. nec per alias
ptes oɼ̃onis que nõ sũt subicij
biles ul' p̄dicabiles. Ex his pꝫ
ꝙ deũ nõ possum⁹ notificare
p diffinitõeꝫ. sꝫ q̈litcũqꝫ p cir-
cũloquutionẽ. vñ Ber. Quid
est de⁹: ex q° oĩa. p quẽ oĩa. in
quo oĩa. Quid ẽ de⁹: q° nihil
melius cogitari põt. Quid est
deus: volũtas oĩpotẽs. bẽiuo
lẽtissima ṽt⁹. lumẽ eternũ. incõ
mutabilis rõ. sũma beatitudo.
inuisibilis. inaccessibilis ĩ se. in
suis spectabilis. ⁊ sol⁹ mirabi-
lis. Multis modis asseritur
aliqd de deo. Primo p natalẽ
rõem que dictat ꝙ vn⁹ de⁹ ẽ
ꝛ̃muneratoꝛ bonoꝝ. ⁊ punitor
maloꝝ. 2° p fideꝫ qua dicimus
deũ unũ esse in subã. ⁊ trinũ in
psonis. 3 p sacrã scripturam.
4° p rões ꝓbabiles. 5° p ex-
terioꝛes opĩones l' p̄dicatiões.

Sꝫ in his duob⁹ modis nõ est
ĩnitẽdũ. nisi firmitatẽ hẽat ab
aliquo p̄dictoꝝ triũ. Est. n. re-
gula ꝙ qcũqꝫ asserit aliqd de
deo qđ nõ est sibi certũ p na-
turalẽ rõem. uel p fidẽ. uel per
sacram scripturã p̄sumit ⁊ pec
cat.

De ideis ⁊ libro uite.
Cap. .25.

IDee reꝝ ⁊ exẽplar ⁊ ra
tiones sic in deo sunt ꝙ
idea ĩportat cãm efficiẽtẽ cõ-
formẽ effectui. sꝫ exẽplar cãm
formalẽ. ratio uero cãꝫ finalẽ.
Deus enim omniũ rerũ ẽ pñ⁹
a quo sunt forma. ⁊ exemplar
ad cui⁹ imitationẽ sũt. ⁊ finis
ad quem sũt. Hec tria sic a se
differunt ꝙ exemplar unuꝫ ẽ.
ꝙ exẽplar cõnotat cãlitatẽ. cũ
ṽo in cã sunt unum. sed ratões
⁊ idee sunt plures. quia ista re
spectu rerum dicũť. Sũt itaqꝫ
plures idee que cõnotãt cogni
tionem. Cognoscibilia autẽ di
stinguũť in cognoscente. Simi
liter ⁊ rationes in deo plures
sũt. qꝛ singula cãta sunt ꝓprijs
rõnibus. Absurdũ enim est di
cere. ut ait Aug⁹. equũ creatuꝫ
esse ea ratione qua hominem.
Sciẽdũ autẽ est ꝙ duplex ẽ
pluralitas. vna quidẽ est reꝝ.

18

⁊ ꝓm hoc nõ sũt plures idee. si
ue exẽplaria ĩ deo. imo una res
ẽ que omniũ est exẽplar. s. essẽ
tia diuĩa quã oĩa imitãt. inq̃ʒ ꝯ
bona sunt. Alia vͦo est ꝓm ĩtel-
ligentie rõem. ⁊ ꝓʒ hoc plures
idee sunt in deo. quia eĩm oĩs
res in ꝙ̃tũ sũt diuinã imitãtur
essentiã. ꝓut est imitabilis. nõ
tñ uno modo. sed diuersimode
⁊ ꝓʒ diuersos gradus. Sic igr̃
diuina essentia ꝓm ꝙ est imita
bilis hoc modo ab hac creat̃a
est ꝓpa rõ hꝰ create. ⁊ silr̃ de
alijs. vñ ꝓm hͦ pl̃es idee ĩ deo
sũt. qꝛ ĩtelligit̃ diã eẽntia ꝓʒ di
uersos respectꝰ quos res hñt
ad ipsã eã imitãtes diuersimo
de. hꝰ ãt nõ solũ ĩtelligũt̃ ab ĩ
tellectu creato. sed ẽt ab incre
ato ipsiꝰ dei. Scit. n. deꝰ. ⁊ ab
eterno sciuit ꝙ diuerse creatu
re diuersimode ipsiꝰ eẽntiam
essẽt imitar̃e. ⁊ ꝓm hͦ ab et̃no
fuerũt in mente diuina plures
idee ꝓm ꝙ intelligũt̃. sicut ra-
tiones ꝓꝑe reꝝ ĩtellecte ĩ deo.
hoc eĩm ĩportat nomen idee ut
sit. s. quedã forma ĩtellecta ab
agente. ad cꝰ exẽplũ exit̃ꝰ opꝰ
ꝓducere intẽdit. Dicẽdum est
gͦ ꝙ lʒ rões in deo. ⁊ idee sint
ꝑ pluralitatẽ ideatoꝝ. cꝰ exꝯ
hẽs in naturis. Uidemꝰ eĩʒ ꝙ
oẽs linee circuli uniũt̃ in cẽtro
remote aũt a cẽtro differunt
ab inuicẽ. Item idee sũt. ut di
cit Aug. forme ꝑncipales rerũ
que diuina intelligẽtia cõtinẽ-
tur. Dicendũ est igr̃ ꝙ sicut in
mẽte artificis prius est forma
rei q̃ʒ opus exeat. sic idee rerũ
ante mũdi cõstitutionẽ in mẽ-
te creatoris erãt. Nõ. n. aliqd
ex̃ se aspiciebat ꝓm ꝙ mũdum
faceret. Ex hͦ pʒ ꝙ oĩs cre
atura prius in deo existit q̃ʒ ĩ
se ipsa. vñ cũ ab ipso ꝑ creati-
onẽ ꝓcessit ab ipso quodãmõ
distare cepit. vñ rõalis creat̃a
ad ip̃m redire debet cui primo
ꝯiũcta fuit ante q̃ʒ essʒ. ⁊ hͦ ꝑ
ideas que nõ aliud q̃ʒ ipse deꝰ
sunt ⁊ erũt. sic aũt ad locũ vñ
exeũt fluĩa reuertũtur. Res
ꝓut sũt ĩ deo dñr uita que ĩ-
portat rõem boni. Jo. ꝑͦ. Qđ
factum est in ipso uita erat. di
cũt̃ ẽt lux que ĩportat̃ rõeʒ vͥ.
Aug. sup geñ. Creature ĩ deo
sunt lux. hec iõ dñr. qꝛ in deo
nõ sũt mala neqʒ falsa. Diffe
rentia est inter exẽplar. ⁊ libꝝ
uite. ⁊ speculũ. Exẽplar. n. dr̃
respectu reꝝ. ut redeũtiũ tãq̃ʒ
ad cãm ꝑmã. qꝛ cõnotat crea-
tura. ut supra dictũ est. Specu
lũ dr̃ respectu reꝝ euntiũ. De
libro uite dicit Ugo de sancto
vic. ꝙ liber uite est cuꝰ origo

eterna. incorruptibilis essentia. cognitō vita. scripta idelebilis. i spectio desiderabilis. doctria facilis. scia dulcis. pfūditas i pscrutabilis. vba inumerabilia tm unū vbū oia. Alia vo mortalis loquēdo mltiplr ē in deo. s. sicut ram⁹ i arbore. apis i flore. nauis i littore. fessus i thalamo. thesaur⁹ i agro. scripta in libro. auicula in nido. piscis in riuo. quelibet res in sibi ppro. stella i firmamēto. imago in speculo. cera in sigillo. gēma in auro. mel in fauo.

¶ De appropatis diuinis psonis. Cap. 26.

Quāuis oia eentialia oibus psonis eqlit̄ oueniāt appropat tn̄ pr̄i potentia. filio sapia. spūi sācto bonitas. 7 hoc pp exclusionē carnalis itellectus. ne vz pr̄ rōe ātiqtatis credat̄ ipotēs. fili⁹ rōe iuuētutis credat̄ insipiēs. spūs scūs rōe ipetuositatis credat̄ crudelis. hec rō ptiet ad simplices. s. qꝛ potētia naturalit̄ pcedit sapiētiā. 7 utrāqꝫ bonā uolūtatem. ¶ De attributis itaqꝫ ē loqui dupl̄r. aut ſm rē. 7 sic oio idē sūt nec appropāt̄. aut ſz rōēz. 7 sic eoꝝ quedā appropriāt̄. q̄dā nō. nam appropriatio nihil aliud ē qꝫ spālis attributō rōe alic⁹ cōformitatis cū ppo illi⁹ psone. sicut potētia hꝫ silitudinē cū pr̄e q est pn⁹ uniuersale. 7 sapia cū vbo. 7 bonitas cum amore. Predictā appropatōēz hēt cōsuetudo scripturaꝝ que opa mãifestatiue potētie attribuit pr̄i. sapie filio. bōitatis spiritui sācto. ¶ Alia ē appropatō Hylarij. Etnitas in pr̄e q non hēt pn⁹ inceptōis in se. nec pncipiū essēdi ab alio. Spēs i imagine. i. in vbo. qꝛ sūme pulchꝛ. vsus in munere. h⁹ ē i spū scō. qꝛ sūme pficuū 7 cōicatiuū'ē. Istud p alia uerba sic insinuat Aug. in pr̄e unitas. in filio eqlitas. in spū scō equalitatisqꝫ cōcordia. Cōuenit āt pr̄i unitas. qꝛ sicut unitas a nullo descendit. 7 ois plalitas ab ea ōfluit. sic de⁹ pr̄ a nullo ē 7 alie psone ab ipso sunt. ¶ Preterea sicut unitas de se gignit unitatē. ita de se pr̄ gignit alteꝝ se. i. filiū. In filio vo dr̄ eē eqlitas q̄ eqt̄ pr̄i. nō solū in potētia. sapia. et bonitate. sꝫ etiā in h⁹. qꝛ sicut pr̄ dat suā bonitatē alteri psone. sic 7 fili⁹. In spū scō aūt est unitas. equalitatisqꝫ cōcordia. seu cōnexio. qꝛ est amor āboꝝ. i. pr̄is 7 filij. ¶ Itē quarta appropriatio est. qꝛ in pr̄e ē ratio pncipādi 7 originādi. qꝛ sūme

pn⁹. In filio vo rō exeplandi. q2 sūme pulchrū. s3 i spū scō 2ō faciēdi. q2 sūme bonū.

De potētia dei. Cap. 27.

Potētia dei duplex est. s. absoluta. 7 ordiata. Mlr ta vo pōt p° mō. que n̄ pōt 2° mō. q2 mlta subsūt sue potētie q̄ n̄ cōueniūt sibi. ut facer̄ mala. poss3 tn̄ ea congruētia. 7 sic posset ea facere. De⁹ pt oīa pōt oīb⁹ mōis. q2 pōt pducer̄ de nō eē in eē. 7 h° p creatōe3. Itē pōt ex icōpleto cōpletū facere. 7 hoc p ppagatōe3. Item pōt mutare unū cōpletū i aliō 9pletū. sicut p3 in trāsubstātiatione panis i corp⁹ xpi. De talibus dicit Aug⁹. Demus deo aliqd posse. 7 nos itelligere nō posse. Potētia dei apparet in mūdi initio. medio. ac fine. In pn° qdē qa res creauit de nihilo. In medio āt q2 res ne i nihilo vtāt̄ sua potētia continet. In fine vo. q2 mortuos mira celeritate suscitabit. Appet quoq3 potētia dei i reb⁹ spūalib⁹. q2 cū diabolus ptātem hēat in nobis immutādi sensū 7 fātasiā. āgel⁹ āt hēt ptātē sup h° 7 sup itellectū. Sol⁹ āt de⁹ n̄ solū hēt ptātē sup tria pdicta. s3 ēt pōt mutare uolūtatē. Aug⁹ dicit q2 de⁹ nos puenit ut uelimus. 7 subseqt̄ ne frustra uelimus. l3 de⁹ sit oīpotēs. tn̄ nō attribuūt̄ ei act⁹ culpabiles. ut mētiri. 7 male uelle. nec pēales. ut metuere 7 dolere. nec corpales. ut comedere 7 dormir̄. nisi forte trāsūptiue. nec act⁹ incōueniētes q pn̄t eē triplr. P° si aliqs act⁹ cōtradicit die potētie. ut est facere maiorē se. 2° si cōtradicit ei⁹ vitati. ut ē facer̄ aliqd simlr eē 7 nō eē. uel q pterítū sit futur. 3° si contradicit ei⁹ bōitati. ut dānare Petrū. 7 saluar̄ Iudā. De his Anselm⁹. Qlibet incōueniēs 7 minimū ipossibile est apud deū. Horū āt hec est rō. q2 potētia dei cū sit pfectissima. nec est de nihilo. nec ē sub aliq°. vn̄ nō potest deficere peccādo. nec succūber̄ patiēdo. nec egere subsidiu3 in aliqb⁹ querēdo. ac per hoc nec culpabilia. nec penalia. nec materialia pōt. Dicendū quoq3 q de⁹ pōt oīa p se. uel p creaturā. illa dico oīa posse que sīt potētie. hoc aūt iō dr̄. q2 posse peccare nō est potētie. s3 infirmitatis. deo aūt cōpetit pfcm̄ posse. 7 pfectū diuinū. de quo Dio⁹. Dn̄atio ē n̄ peio. ex. tm̄. s3 oīu3 pul. 7 bo. oīmoda 7 pfecta possessio. firma 7 n̄ ualens cadere fortitudo. Notādu3

g° q̄ q̄dā opatiões attribuūť deo ꝑ3 cālitatē. ⁊ nō ꝑ3 eēntiā. ut comedere. currere. q̄dā ꝑm effētiā. ⁊ nō ꝑm cālitatē. ut iu/stificarī. creare. q̄dā nec sic. nec sic. ut peccare.

De vtute miracloꝝ. Cap. .28.

Quoniā p diuinā potētiā fiūt miracula. iō de miraculis ē agēdū. Aug. āt illō uo/cat miraculū qcqd arduū. aut īsolitū supra spe3 l' facltatē ad mirātis apparet. Ad h° q̄ aliqd sit miraculū q̄ttuor reqrūť uel cōcurrūt. p° ē q̄ sit a deo. 2° q̄ sit p̄ter naturā. 3° q̄ sit euidēs. 4° q̄ sit ad fidei corroboratione. vñ si aliqd istoꝝ q̄ttuor defuerit mirū dici pōt ñ miraculū. Nota q̄ quedā sť supra naturā. q̄dā ͻ naturā. q̄dā p̄ter naturā. Supra naturā sūt illa qb° ñ ē siľe ī naťa. nec ī potētia naťe. sicut ē v̄ginē pe/re. Cōtra naturā sť q̄ fiūt usu ͻrio naťe. tñ ťmināť ad cōformitatē nature. sicut ē ceci illu/miatio. s3 p̄ť naturā sť q̄ fiunt ordine siľi naťe. ñ tñ p p̄n° natuř. ut ī mutatõe v̄gaꝝ ī serpētes. q2 illō potuiss3 fieri ordie naťe p lōgā putrefactiōem. ut p3 p ea q̄ fiūt ꝑ3 rōes seīnales. v̄ūtñ q2 ñ fuit ibi opatio naťe miraculū fuit. Res q̄ñ3 pducitť ab agēte siľi successiue. hoc attribuiť naťe. ⁊ dī naťale. q̄ñ q3 pduciť ab agēte dissiľi ī i/stāti. ⁊ hoc attribuiť deo. ⁊ dī miraculū. Sciēdū q̄ q̄ñ3 po/tētia aliq̄ ⁊ ei° act° ē naťalis. sicut visus ⁊ uidere. q̄ñ3 potē/tia ē miraculosa. ⁊ act° ei° na/turalis. ut q̄ñ cecus illuminat° uidet. quādoq3 utrūq3 est mi/raculosum. ut part° uirginis. Nota q̄ miracula uel mira fiūt quādoq3 in ente. ut statio solis. ⁊ eius retrocessio. q̄ñq3 fiunt in uegetabili. sicut quādo uirga Aaron floruit. quādoq3 in sensibili. sicut fuit in locutõe asine Balaam. quādoq3 in ra/tionali. sicut fuit in ambulatõe claudoꝝ. auditione surdorum. suscitatione mortuoꝝ. in par/tu uirginis. Ut autem sciamus quando aliquod miraculū fit. Nota differentiam inter ra/tiones causales. seminales. et naturales. quia ratio causalis est potentia passiua creature absq3 omni dispositione natu re. ut solūmodo deus ex ea faciat qō vult. sicut fuit in par/tu v̄ginis. ⁊ ī talib° simpl'r est miraculū. Rō āt seīalis ē potētia passiua naťe. s3 cū dispōne

20

remota sicut fuit.i vgis vo qb9 facti sunt serpetes. 7 ho9 factus fuit i istati. nata at fecisss ide. s3 n nisi paulati p loga putrefactione. vn p3 q ea q fiut sm roes seinales. ptiz sut natalia. ptim miraclosa. Ro natalis e poteria cu dispoe ppinq. sicut p3 i materia qn e i vltia sui dispone.ut forma recipiat. 7 sm huc modu e ro natalis i grano seiato ad pductoez segetis 7 hoc est miraculu.

De scia dei. Capl3.29.

Scit de9 oia pntialiter 7 simul pfecte quoq3 7 imutabilit. pntialit dico.h9 est ita limpide.ac si cucta esset psetialit eentia. Siml et scit oia qz uidedo se. q sibi pns est oia uidet: Perfecte quoq3.qz cognitio eius nec pot augeri nec minui. Scit 7 imutabilit.qz no scit oia p natura sui itellectus q e imutabilis. Dicendu g9 q de9 cognoscit tpalia etnaliter. mutabilia imutabilit. cotingetia ifallibilit. futa pntialit. ^d pedetia idepedet. creata icreate. Alia vo a se.i se.7 p se. Nota dram iter sciaz dei.xpi.angeli.7 hois. qz de9 scit oia sil. uidet.n.multa i uno.i.a se ipo. vn in uisioe dei non differt id q vo uidet.7 p qo uidet.sicut in hoie q uidet p oculuz.qz uidet se p se.7 i se uidet oia. Christ9 at sm q ho scit oia q scit de9 scia uisiois. l3 no ita limpide sicut de9. Angelus vo deiforme het itellectu cu deo.i.illa q scit scit simul actu 7 scia uisiois.sicut de9.l3 nesciat oia q scit deus.s3 ho unu solu scit actu. qa l3 uideat mlta. illa tn no uidet uno actu uidedi.s3 mltis.i.per mltas rez silitudines. Sapia dei l3 in se ipa no diuersificet. diuersa tn sortit noia. Inqstuz .n.sapia dei cognosciua e passibiliu dr scia.siue cognito. Ite iqztu e cognoscitia oiuz q fiut i mudo dr ee uisio.iqztu e cognosciua eoz que bn fiut dicit approbatio. inqztu e cognosciua futuroz dr puisio.inqztu e e cognosciua eoz q ab ipo do facieda sut dr dispo. inqztu e cognosciua pmiadoz dr pdestinatio. inqztu est cognosciua danadoz dr reprobatio. Cognitio dia cu sit pfcissima oia cognoscit distictissime sub oib9 coditoib9 qs res hnt. 7 pp hoc futura scit futura. pntia psetia.7 boa approbada. malaq3 reprobada. Si at scire uolueris qlit d9 cognoscit mala. Notadu q cotingit aliqd cognosci dupl'r. aut p spez ppa.

aut p ſpēm alienā. P° mō co-
gnoſcit' hītus. 2° mō ṗuatio.
Itē ṗmo mō cognoſcit' lux. 2°
mō tenebꝛe. Eodē mō dō ē ꝙ
ṗ° mō cognoſcit' bonuꝫ. 2° mō
malū. ſ. p ſpēm oppoſiti hītus.
Nihil. n. ē malū. niſi bōi ṗua-
tio. vñ dō ē ꝙ deus cognoſcit
bonū p unicū mediū. ſ. p ꝑṗaꝫ
eēntiā. mala aūt p duplex me-
diū. nā p eēntiā ſuaꝫ cognoſcit
hītū oppoſitū malitie. ⁊ illo hi
tu mediāte. ut ē in ipo deo co-
gnoſcēte cognoſcit dfectū ei⁹.
⁊ iō dr̄ mala a lōge cognoſcer̄.
vñ pſal'. Et alta a lōge cogno-
ſcit. i. male.

¶ De pdeſtinatōe. Cap. 30.

PRedeſtinatōis diffini-
tōes aſſignant' ab Aug°
quattuoꝛ. ṗª ē. Predeſtinatō ē
pſcia bñficioꝝ dei. 2ª ē. Prede
ſtinatio ē alic⁹ ad glīaꝫ pordi-
natio. 3ª ē. Predeſtinatio ē ꝓ-
poſitū miſ'endi. 4ª ē. Predeſti
natio ē ṗpatio grē ī pn̄ti. ⁊ glo
rie ī futuro. In ṗª diffinitōne
notat' dīa cognitio. in 2ª elec-
tio. in 3ª uoluntas. in 4ª dire
ctio ī finē ¶ Predeſtinatōis cā
efficiēs de⁹ ē q̄ꝫtū ad effectus
notatos in noīe pdeſtinatiōis.
Materialis āt cā ē ille q pde-
ſtinat'. ſꝫ formalis ē mōus l' or
do pdeſtiatōis. qꝛ ṗ° dat' grā.

⁊ p⁹ hoc glīa. Cā finalis ē du
plex. ſ. ut ſim⁹ ſācti ⁊ īmaclāti
in ɔſpectu dei. ¶ Nota dr̄aꝫ it'
hec q pōit Aug⁹. ſ. uocatōeꝫ. iu
ſtificatōem. pdeſtinatōeꝫ. ⁊ ma
gnificatōem. Uocatō. n. retra-
hit a malo. Juſtificatō reſpicit
initiale bonū grē. Predeſtiatō
reſpicit grē bonū finale. Ma-
gnificatō v̄o ē bonū glīe fut'e.
uel dicas ꝙ pdeſtinatō p graꝫ
glīam ṗpat. Uocatō grām of-
fert. Juſtificatō illā cōfert. ſed
magnificatō p graꝫ gloriā mł'
tiplicat. ¶ Sciendū ꝙ duplex ē
actio in diuinis. ſicut in natura
libus. Una ponit aliqd in rē ex
ut caloꝛ ignis. Alia n̄. ut uiſio.
⁊ ſic uiſio in diuinis ē duplex
actio. Alia nō. ut pdeſtinatio. q̄
nō īfert reb⁹ neceſſitatē. ſicut
v̄bi grā. De⁹ ſcit ſi iſte ſit co-
meſtur⁹ hodie. uel n̄. nihilomi⁹
iſte hꝫ ptātē comedēdi. ⁊ ma-
nū ad os porrigēdi. qꝛ ſi pde-
ſtinatio rebus neceſſitatē īpo-
neret multa ſequerēt' īcōuenīē
tia. nā fruſtra ꝓponerēt' bōis
ṗmia. ⁊ malis ſupplicia. Itē ī-
iuſte remunerarēt' boni ⁊ pu-
nirentur mali. Itē maloꝝ no-
ſtroꝝ deus auctoꝛ eſſet. Item
nec ſperandi aliquid. nec ſup-
plicandi ulla eſſet ratio. Item
euacuaretur libertas arbitrij

21

que se hēt ad utrūqꝫ. Item nec bona facientes essent laudabi-les. nec mala facientes uitupe-rabiles. Sciendū tamē ꝙ hᵒ est duplex. Si deus preuidet hoc. hoc necessario eueniet. qa coniunctiꝫ est uera. diuisim fal-sa. ⁊ est ibi necessitas consequē-tie. non consequentia. quia licet ibi sit hītudo. siue illatio unius cathegorice ad aliam. non tam̄ necesse est ꝙ ipsiꝰ termini sint actu. verbi gratia. Si homo ē. animal est. necessitas est conse-quentie non consequētis. nam hoc potest non esse cum mate-ria. tamen stabit. ⁊ de hoc ha-bemus exemplū Boecij in libᵒ de conso. Si aliquis uidet ali-quē faciētē rotam. necesse ē ꝙ iste faciat rotā. nec tn̄ uisus eiꝰ ē cā illiꝰ factōis. sic deus uidet mala illiꝰ opa. nec tn̄ ē cā q̄re male opet᷑. vūtn̄ fiet si p̄uisū ē. Item bonū exemplū. Si aliqs hꝫ oculū tāte pspicacitatis. ut uideret futura. nō ideo ligaret res ad euētū. Itē artifex ī ma-teria nodosa bn̄ uidet defectū effectꝰ. nihil tn̄ ē tā effectꝰ. Itē due sūt pagine libri uite. Una ē p̄ntis iustie a qua pōt qs de-leri. Alia ē dispōis eterne d q̄ nullus delebit᷑. Dr̄a est int᷑ p̄-destinatōeꝫ ⁊ p̄sciētiā. qꝛ p̄de-stinatio est p̄cognitio bonorū cū cālitate eorūdē. sed p̄sciētia dicit p̄cognitioneꝫ maloꝝ sine cālitate. que potius residet pe-nes liberū arbitrium. Cū di a sanctis ꝙ p̄destinatio orōibꝰ adiuuat᷑. nō est sic intelligēduꝫ ꝙ tp̄ale causet eternū. sꝫ hᵒ q̄ꝫ tū ad effectū p̄destiatōis iuuat orō. s. q̄ꝫtū ad gr̄aꝫ ⁊ gl'iaꝫ. qꝛ ɓm illa bn̄ coopatur libeꝝ ar-bitriū p̄destinatōi. vn̄ sicut dꝰ aliquē saluādū p̄uidet. sic ⁊ mo-dū quo saluari debeat. pp qd̄ stultus est q dicit. Uolo facere qd̄ placuerit. qꝛ si saluari de-beo saluabor. uel si dānari dā-nabor.. Sicut stultꝰ esset infir-mus q diceret. Uolo comeder̄ ⁊ bibere qd̄ placuerit. qꝛ si cu-rari debeo curabor. uel si mo-ri debeo moriar. sic. n. inutiles essent ⁊ medici ⁊ medicine. Sa-ne si deus permittit liberū ar-bitrium ꝙ se habeat ad utrū-libet in maluꝫ cadere. hoc non permittit. nisi iuste. Rursus si per gratiam p̄ueniat nulli fa-cit iniuriā. Cū ergo deus ma-los dānat ⁊ r̄probat operatur ɓm iustitiam. quando uero p̄-destinat agit ɓm gratiam ⁊ mi-sericordiam que non excludit iustitiam. Uoluntate autem p̄-ma uult deus omnem hominē

saluum fieri inquātum homo est. Voluntate autem secunda non uult istum hominez reprobum. inquantum ipse est talis. Voluntas igitur antecedēs respicit ordinem nature in finez put a deo condita est. Voluntas uero cōsequens respicit ordinem persone. prout est libero arbitrio suo. uel alieno in finem dispositia. Hec de reali tate dicta sunt, sed logice loquendo cum saluatio hominis sit cōtingens de necessitate determinari non potest. qd enim potest esse et non esse cōtingēs non necessarium. sicut philosophus dicit in libro secundo pim. Si uero queritur quare deus hunc predestinauit. si ue elegit. et non illum. hoc inexplicabile est in hac uita mortali. Per hoc eniz exclamat Ap Ro. O altitudo diuina sa. et s. dei. qz in cō. sunt ui. et in. u. ei. Si enim dicimus q reprobi repellunt gratiam. hoc uerū est. sed si essent predestinati nō repellerent finaliter. vnde Aug libro de predestinatione sanctorum. Gratia inquit que occulte humanis cordibus attribuitur a nullo duro corde respuitur. ideo quippe tribuitur ut duritia cordium auferat.

De pscia et reprobatione. Caplm. 31.

Reprobatō ē ut ait Au pscia iniqtatis quorūdā et ppatio dānatōis eorūdē. vn nota q i reprobatōe tria sunt. vnū ē puisio iniqtatis ab etno. alterū obduratō. i. subtractō grē i pnti. 3 ē ppatio pene etne in futuro. Si g° querit vtrū reprobatio hēat cāz ex pte hoīs: qātū ad p meritū hoīs ñ ē cā: q° ad 2m cā ē meritoria et effectiua. q° ad 3m cā ē meritoria. sz nō effectiua. ecōtra in pdestinatōe sūt tria cōtraria. sz i h° ē dfa. quia pdestinatio ppazat gloriā fm beneplacitū. sed reprobatio ppat penā fm exigētiā meritorū. De obduratiōe sciēdū ē q trāslatiue dr fm similitudinē obdurationis i corporib. Duritiā āt corporū seqtur triplex ppetas. p ē inhabilitas ad suscipiēdū ipssionez. 2 ē stabilitas ad pmanēdū in se. 3 est fortitudo ad resistendum. His modis dr cor obdurari tripl'r. Uno mō p ihilitatē ad suscipiēdā grāz. 2° mō p firmā adhesionez ad pccm. 3° mō p rebellionē diuinarū inspirationum et mandatorū dei. vn querendū est utrū psciti a deo

22

possint demereri. ⁊ e͡ctrio. Ad
qđ dď q sciã dei ꝯpať ad res
creatas. sicut ars ad artificia.
vñ sicut ars nõ solũ ẽ cogno-
scitiua. sꝫ etiã factiua eoꝝ q̃ ꝑꝫ
artẽ fiũt. eoꝝ v̓o qbꝰ ab artis
regulis deuiať est cognosciti-
ua tm̃. ita ⁊ sciã dei est cogno-
scitiua ⁊ factiua oĩum bonoꝝ.
maloꝝ ãt nõ. siue pccõꝝ q̃ sũt
deuiatõnes quedã ab eťna le-
ge ipsius. Sciã dei est cognosci
tiua tm̃. nõ aũt cãtiua. ⁊ sic pꝫ
q boni q p gratiã iustificãť. ñ
solũ sũt ab eťno cogniti a deo.
sꝫ etiã ad gr̃am habẽdã. Pecca
tores aũt neqꝫ iustificãť p gra
tiã. nec sũt electi uel p̄ordinati
a deo ad culpã. sed solũ p̄sciti
q nõ sũt gratiã hĩturi. sed sue
naťe relinquẽdi. ⁊ q̇2 ñ oẽ agẽs
põt ĩ id qđ est supra se natura
sibi relicta nõ põt in actũ me-
ritoriũ, q est supra facultatem
natuř. põt ãt in actũ peccati q
est demeritoriꝰ. sicut ⁊ ĩ aliqd
infra naturã humanã existẽs.
hõ. n. peccãdo descẽdit a digni
tate sue nature. ⁊ sic pꝫ q pre
sciti pñt demereri facilius q̃ꝫ
mereri.

¶ De uolũtate dei. Cap. 32.

VOlũtas dei duplex est.
.s. uolũtas signi et bñpla
citi. Uolũtas bñplaciti est du-
plex. s. antecedens. de hac uide
supra caplo p̄xio. que sepe ex
pletur. ⁊ p cõseques hec nũq̃ꝫ
remanet inexpleta. Alia est uo
lũtas signi. ⁊ hec qũqꝫ remãet
inexpleta. hꝰmõi ratio est. q̇a
uolũtas dei põt sumi dupliciť
uel p̄prie. sic accipiť uoluntas
bñplaciti uľ metaphorice. ⁊ sic
accipiť uolũtas signi. Pº mõ
dř deꝰ aliqd uelle. ⁊ hoc uelle
ipse deus est. 2º mõ metaphori
ce est ad modũ uolẽtis se hr̃e.
⁊ hoc uelle ñ est deus. hec igiť
diuisio nõ rei: sꝫ uocis ẽ. sicut
ira põt dici. uel p̄p̄e motꝰ ire.
uel metaphorice sigꝰ ire. ¶ Uo
lũtas bñplaciti dei ꝯñs ẽ recta
⁊ efficax. ⁊ irrep̄hẽsibilis. vñ
q̇2 ẽ recta. nullꝰ ẽ rectꝰ. nisi cõ
formeť ei. Iteꝫ q̇2 est efficax ni
hil sine illa põt effici. nihil cõ-
tra illã põt fieri. p nullũ põt ĩ
pediri. Itẽ q̇2 irrep̄hẽsibilis ẽ.
nihil p̄cipit. aut pmittit. nisi iu
ste. nihil agit. aut consulit. nisi
bene. Signa bñplaciti sũt qnqꝫ
.s. p̄ceptio. p̄hibitio. cõsiliũ. p-
missio. ⁊ opatio. quoꝝ numerꝰ
sic accipiť. Uolũtas diuina p̄
prie loq̄ndo. aut pñtiũ. aut fu-
turoꝝ ẽ. Si r̃spectu pñtiũ. aut
id est bonuꝫ. ⁊ sic ẽ ĩpletiõ. aut
malũ. ⁊ sic ẽ pmissio. Si respcũ
futuroꝝ sic ẽ triplex. aut ẽ ma

lū. ⁊ sic ē ꝓhibitiō. aut bonum
necessariū. ⁊ sic est ꝑceptio. aut
bonū superrogatōis. ⁊ sic ē cō
siliū. Cōtra tria prima potest
aliqd fieri. qꝛ se hn̄t ut ī fieri.
sꝫ ꝯtra duo ultima. s. pmissiōez
⁊ opatione nihil pōt fieri. qa
se hn̄t ut in facto esse. ⁊ qd̄ p/
fectū est nō pōt non fieri. De
his signis nota ꝙ ꝑceptū dicit
obligationē ad faciēdū bonū.
ꝓhibitio dicit obligationē ad
uitādū malū. cōsiliū dicit do/
ctrinā p quaꝫ scimus ꝙ id qd̄
cōsulit̄ si fiat affert ꝑmiū. si n̄
fiat affert suppliciū. permissio
dicit ꝑuatione cohibitiōis. ⁊ ē
signū diuine uolūtatis. nō re/
spectu mali qd̄ pmittit̄. sed re
spectu bōi qd̄ ex malo pmisso
dr̄. Nō eim pmittit de⁹ malū
fieri. nisi ex se ipso aliqd̄ bonū
eliciat. ut pꝫ in tētatōnib⁹ dia
boli que ꝓsunt multiplr̄ scis.
Preterea si nō esset malū nō
esset in bono pulchritudo. nisi
absoluta. Nūc vō pp cōpati/
onē ad malū clarius elucescit.
Opatio notat factionē in re p
quā refert̄ creatura ad creato
rem. De cōformitate uolūta/
tis nostre ad deū sciēdū est ꝙ
duplex est cōformitas. s. ꝓpor
tiōis. ⁊ ꝓportionalitatis. Prio
mō est cōformitas uolūtatuꝫ i

se ꝭm rōem eēntie. ⁊ sic ē īpossi
bile. hoc mō. qꝛ finiti ad infini
tū nulla est ꝓportio. 2° mō ē
coformitas que est ꝭm silr̄ se
hr̄e qd̄ fieri pōt. possibile ē. n.
idē uolitū esse. al' utrobiqꝫ. ut
. s. hō uelit id qd̄ de⁹ ꝭm uelle.
quo vult nos uelle deus. qd̄ si
humane attēdim⁹ in forma uo
lendi. tūc si uolum⁹ hēre mer/
cedē nr̄i corpis oꝫ ꝙ semp cō/
formemur ei in forma uolēdi.
Si aūt querit̄ utrū absolute te
neamur. dn̄dū est ꝙ cōformi/
tas est quedā in actu ad quaꝫ
nō tenemur. nisi habita chari/
te. ⁊ nec tūc nisi p tp̄e ⁊ loco.
ut qn̄ qs cogitat dei v̄itatē. s.
articulos fidei tenet̄ credere.
qn̄ cogitat dei bonitatē tenet̄
diligere. Est alia cōformitas ī
habitu ad quā nō tenet̄ qs. ni
si qn̄ actu dei bonitatē recogi
tat. qꝛ tūc tenet̄ se ad charita
tē dei ꝑpare. De cōformitate
āt ī uolito sciēdū ꝙ uoluntate
sēsualitatis n̄ tenemur confor
mari uolūtati diē. nec ī uolitō
nec ī forma uolēdi. Uoluntas
sēsualitatis tm̄ ē aiantis. vn̄ qꝫ
tū ad h° nos hac uolūtate nō
peccarem⁹. si rō huic uolūtati
iuncta n̄ foret. c⁹ ē altitatē re/
ꝑmere. sꝫ uolūtate rōis delibe
ratiua tenemur deo ꝯformari

in uolito. qd̄ cōstat nobis deū absolute uelle. ut salutē nr̄am. uel cōgruit nobis uelle. Si uō nō cōgruit nobis q̄zuis bonū sit ī se n̄ vult de⁹ id nos uelle. vn̄ h° n̄ tenemur uelle. nisi inq̄tū est uolitū a deo. vn̄ si scio deū uelle mortē pr̄is mei. tamē possū uitā uelle ꝛ laborare ad hoc. q̄a nō vult deus uelle me pr̄i meo cōtrariū. Itē uolūtate cōditōata nō tenemur deo cōformari. ut qn̄ pluit uellem⁹ q̄ n̄ plueret si de⁹ uellet. q̄r uolēdo cōditōalit̄ n̄ discordamus a uolūtate dei. q̄r h° nō est uelle simplicit̄. Itē id qd̄ de⁹ n̄ uult simpl̄r ꝛ absolute. ut sn̄iaz cōminatōis quā aliqn̄ mutat qn̄ merita mutāt̄ n̄ tenemur uelle. ⸿Cōformitas die uoluntatis q̄drupl̄r pōt ɔsiderari ꝑz hītudinē q̄ttuor cāꝝ. p° ꝑm cām matiale. ut qn̄ idē ē uolitū qd̄ se hz ut materia circa quaz est act⁹ uolūtatis. ꝛ iō ista ɔformitas ē ꝑz qd tm̄. ꝛ n̄ simpl̄r. q̄a eē simpl̄r n̄ ē a matia l̄ forma. 2° mō accipit̄ cōformitas ꝑm cāz efficiētē. sicut qn̄ aliq̄s uult h° qd̄ de⁹ uult eū uelle. q̄r de⁹ hāc uolūtatē in eo facit. De⁹ .n. unāquāq3 uolūtatē in bonū ordiauit. ꝛ hoc uult nos uelle. 3° ꝑm cām finalez. ut qn̄ q̄s in gloriā dei sua facta ōrdiat. pp quā ꝛ de⁹ facit oīa. ꝛ ī hīs duobus eēntialit̄ oīs conformitas ɔsistit. 4° ꝑm cām formalē. ut .s. ex charitate uelit q̄s quod vult. sicut ꝛ deus ex charitate vult oīa. ꝛ ī isto cōsistit pfectio cōformitatis. ut .s. act⁹ uolūtatis nr̄e tāto sit uolūtati diuine cōformior q̄zto ē melior ꝛ pfectior. ⸿Ex p̄dictis collige q̄ pfecta seu cōpleta ɔformitas ad deū cōprehēdit quattuor. P° ut uelim⁹ qd̄ deus vult. 2° ut uelim⁹ qd̄ vult nos uelle. 3° ut uelim⁹ pp qd̄ vult. 4° ut uelimus eo mō quo vult. Sed cōformitas nō plena est triplicit̄. p° si cōformat̄ q̄s deo in uolito tm̄. sicut ꝛ iudei conformes erāt deo in morte xp̄i. 2° si cōformet̄ q̄s ī uolito ꝛ ī fine. s3 n̄ ī mō. ut qn̄ q̄d n̄ fit ex charitate. 3° qn̄ q̄s cōformat̄ ī uolito ꝛ ī mō. s3 n̄ ī fine. ut cū ad aliū bonū finē tm̄ retorq̄at̄ itētio.

⸿De iustitia dei.

Cap. 53.

i Iustitia di trib⁹ mōis sumit̄. P° mō qn̄ redditur alicui qd̄ meruit. 2° mō qn̄ pmissū solut̄. 3° mō qn̄ īpfectū pficit̄. P° mō remuneratio bonoꝝ ꝛ punitio reproboꝝ ē op⁹ iustīe. 2° mō īcarnatio xp̄i op⁹

ē iustīe. qꝛ ꝓmissū fuit hoc per
ꝓphetas. 3ᵘ mō dr̄ opus iustīe
qn̄ de⁹ pccōres iustificat cū se
ad grām hilitāt. faciēdo qd in
se ē. Nota q̄ i oīb⁹ opib⁹ di
inenit iustia ⁊ mīsicordia. s3 iu
stitia qn̄q3 ē occlta. ⁊ mīsicor-
dia manifesta. ut ī iustificatiōe
impij. ⁊ ī pᵒ aduētu xpi. Aliqn̄
ē ecōtrario. s. apta iustia. ⁊ occl-
ta mīsicordia. ut ī punitiōe p-
uuloꝝ sine baptismo dcedetiū.
⁊ ī 2ᵒ aduētu xpi. Aliq̄n utrūq3
ē occultū. ut in tribulatōe quo
rūdā. licet iustoꝝ inocētū. sicut
fuit ī Job ⁊ ī ifirmitatib⁹ puu
loꝝ. Aliqn̄ vtrūq3 ē aptū. ut ī
remuneratōe iustoꝝ. ⁊ dānati
one reproboꝝ. qꝛ illos remu-
nerat supra meritū. ⁊ istos pu
nit citra cōdignū. qd est mise-
ricordie. sed utrisq3 retribuit
sm merita. hoc est bonis bōa.
⁊ malis mala. qd est iustīe Si
uis scire q̄ iustia puniatur hō
p peccato momētaneo eterna
liter. vide pmo auctatē Jsaie.
Uermis eoꝝ nō moriet. ⁊ ignis
eoꝝ nō extinguetur. psal. Jbūt
in ꝓgenies patꝝ suoꝝ. ⁊ usq3 i
eternū n̄ uidebūt lum̄. Math.
Jte maledicti in ignē eternum.
Apoca. Ascendit fumus eorum
in secula seculoꝝ. Jtē Grego.
in 4ᵒ dialogorū. Si deus plus
non attenderet cor q̄3 facta. i-
iusta posset dici talis iustitia.
S3 qꝛ de⁹ intuetur cor. iustum
est ut sine fine puniātur q nū-
q̄3 uellent uiuere sine peccato.
Rōibus idem ostēditur. qꝛ. n.
hō peccauit in suo eterno. me-
rito punietur ī eterno dei. Jtē
materia ignis est eterna. s. ma-
cula peccati. ergo ⁊ pena. Jtem
pccm̄ ē cōtra illu3 q est ifinit⁹.
ergo pēa debet esse ifinita. sed
hoc nō potest esse acerbitate.
vn̄ oportet q̄ fiat diuturnita
te. Jtem cū homo peccat errat
in infinitū quodāmō, rōnalis.
irascibilis. ⁊ concupiscibilis qn̄
finitū ꝑponit infinito. illa qdē
iudicando. ista adherēdo. ⁊ ul-
tima appetendo. vnde cōgrue
debet esse pena infinita. Jtem
mala uoluntas reproboꝝ eter
na est. ergo ⁊ pena. Jtem ostē
ditur exemplis. quia uenditio
momentanea dat ius possidē-
di perpetuum. uel vulneratio
momentanea cicatricem infert
perpetuam. Jtem casus in fo-
ueam temporalis est deiectio
perpetua. Jtem effossio oculo
rum temporalis est. ⁊ cecitatē
operatur perpetuam. Jtem cri
men lese maiestatis tp̄ale. ē ser
uitus ppetua. Jtē potio ueneni
momētanea mortē opat̄ ppetuā

24

Dicit Aug⁹ q̄ reddit de⁹ mala p̄ malis. hoc est penā p̄ peccatis. p̄ iustitia. q̄ iust⁹ est. uel reddit bonū pro malis. hoc est grām iniustis. qm̄ bon⁹ est. uel reddit bona pro bonis. hoc est grām pro grā qa iust⁹ ꝛ bon⁹ est. nūq̄ȝ reddit mala p̄ bonis. qm̄ iniustus nō est. Aliqs punit̄ in p̄nti ppt̄ seipsū. ut peccatū p̄teritū in eo purget̄. Jo. Ecce sanus fact⁹ es. uade ꝛ ā. no. pec. ꝛc̄. Jtē ut ppt̄ peccatū ppetuo cruciet̄. tā hic q̄ȝ in futuro. Ex⁹ hēs de Herode et de Anthioco. Jtē ut culpa declinetur. ut in Paulo. q̄ cecat⁹ fuit psecutor. ut post illuminaret̄ medicus p̄dicator. Ad cor. Ne magnitudo re. ex. me. ꝛc̄. Jtē ut gloria in futuro detur. Actuū. Oportet nos p multas tri. it°. ꝛc̄. Jn p̄mis duab⁹ causis exercet de⁹ iustitiā. in duabus sequētibus mīsicordiā. 5° punit̄ qs ppter deuȝ. s. ut glorificetur. Jo. Neq̄ȝ hic peccauit. neq̄ȝ pentes eius ꝛc̄. 6° punitur qs propter p̄ximū. s. ut edificetur. sic fuit punit⁹ Thobias. ut alijs daretur ex⁹ patientie. sic puniūt̄ etiā īnocētes pueri. ne uideat̄ inconueniens peccatorib⁹ si q̄nq̄ȝ tribulant̄. Justo dei iudicio puniūt̄ q̄ uel cōcessis abutūtur. ut Adaȝ. uel cōcessa rape conāt̄. ut lucifer.

De misericordia dei. Cap. .34.

Misericordia s̄m ethimologiā dicit̄ trib⁹ modis. Primo dicitur mīsicordia q̄si miseriam cordis diuidens. sicut dicitur i auctoritate. Celi nō indigent misericordia. quia in eis nulla est miseria. secūdū hunc modū miseria solum mō est in terra. 2° mō dr̄ q̄si mittens seorsū cordis rigorē. sicut accipit̄ ibi. Mīsicordia ꝛ ueritas obuiauerūt sibi. nā ueritas p rigorē p̄cedit. sed misericordia hūc rigorē tēperat remunerans supra meritū. ꝛ puniēs citra cōdignū. sic est misericordia etiam in inferno. 3° mō dr̄ misericordia quasi mira suauitas rigans corda. sic misericordia maxime est in celo. lȝ deus sit iustus. sicut ꝛ misericors. tñ dr̄ ei p̄priū esse misereri. poti⁹ q̄ȝ esse iustū. q̄ nihil reqritur ad cōplēdū opus misericordie. nisi uolūtas eius. sed ad cōplēdū opus iustitie reqrit̄ etiam aliquid ex pte hoīs. exigentia. s. meritoꝝ. Misericordia dei pȝ in effectib⁹ diuinorū bñficiorū. dat. n. reis ueniā dimittēdo tā peccati reatuȝ q̄ȝ peccati

sequelas. de quibus duobus psal. Qui propiciatur omnibus iniquitatibus tuis. quo ad primum. Qui sanat omnes infirmitates tuas. quo ad 2m. Item largitur iustis gratiam. dando scilicet virtutis habitum. et virtutis motum. ut per primum faciat hominem deo gratum. ac uita eterna dignum. sed per 2m augeatur ei meritum. De his duobus. psal. Qui coronat te in misericordia. quo ad primum. et miserationibus. quo ad 2m. et loquitur de corona gratie. Item confert sanctis gloriam. et hoc dupliciter. quia nunc in spe. et tandem in re. De his psal. Qui replet in bonis desiderium tuum. quo ad primum. Renouabitur ut aquile iuuentus tua. quo ad 2m. Item ex misericordia dei patienter expectat peccatores. benigne reuocat. ulcisci dissimulat. a multis periculis liberat. gratiam liberaliter donat. datam multiplicat. multiplicatam conseruat. conseruatam in celo premiat. Item ex misericordia dei peccatorem ad se redeuntem hylariter suscipit. ad penitendum cor emolit. offensam cito remittit. iniurie post remissionem non meminit. Item ex misericordia dat deus aduersa. ut peccatum purget. dat prospera. ut ad amorem prouocet. dat sacramenta: ut meritum cumulet. dat precepta ut premio ditet. Item ex misericordia errantes ad se reducit. euntes ad se conducit. cadentes erigit. stantes tenere non desinit. preuenientes in gloriam introducit.

¶ Explicit liber primus. Incipiunt Capitula secundi libri.

25

¶De ipsa rerum creatione. Capitulū pmū.

SUmme bonitatis triplex effluxio ē.s.p gñatione.p spiratōēs. ꝛ p creationem. Due priores emanatões sūt ab eterno. 3ᵃ est de patre. de qua nunc est agendū. Inter creare.

generare.⁊ facere differentia
est.qꝛ res de nihilo existit in
esse per creationē. sed exit in
esse de aliquo ꝑ factionē.qꝛ fa
cere est opari d̓ aliena matīa.
sed d̓ substātia exit in esse per
gnātionē. Deus est reꝝ tri-
plex cā.s.efficiēs.exēplaris.et
finalis.sed nullo mō matīalis.
Inter opari dei. ⁊ create dr̄a
est.qꝛ deꝰ opat̄ in instāti.āge-
lus aūt repēte. sꝫ natā paula-
tim.Preterea reꝝ ꝓncipia sūt
a deo.⁊ imediate. effectꝰ uero
cōsequētes sūt ab ipo mediāte
natā.nihil āt ē a deo imediate
tm̄. Circa mūdi creationem
qttuoꝛ erāt erroꝛes.Quidam
dicebāt mūdū eternū. Alij di-
cebāt mūdū qdē factuꝫ.sꝫ ha-
buisse materiale ꝓnᵐ.⁊ nō esse
de nihilo.Alij dicebāt deū su-
piores creatas ꝑ se ꝓduxisse.
sed iferioꝛes ꝑ ministeriū āge-
loꝝ. Alij ponebāt duo ꝓncipia
sicut manichei. vnū.s.sūme bo
nū.⁊ aliud sūme malū. dicētes
icoꝛꝛuptibilia esse a bono ꝓnᵒ.
coꝛꝛuptibilia a malo.Hos oēs
erroꝛes excludit Moyses. ꝓ-
mū cū dicit.In pꝛīcipio. 2ᵐ ibi
Creauit.3ᵐ qn̄ dicit. deus.4ᵐ
cū seqt̄.Celū ⁊ terrā. Tenē-
dū ē et ꝙ deꝰ oīa simlr̄ cꝛeauit.
nec aliꝗꝫ nouā spēm.postmodū

addidit quā prius nō fecerit.
uel in se.uel i suo silr̄.ut hoīum
animas.uel in ratione semina-
li.sicut patet in his que natu-
raliter introducuntur in esse.
⁊ hoc est quod dicitur deum
die septima quieuisse non qui
dem a laboꝛe.uel ab opere.sed
a nouarum specierum condi-
tione. De operibus uero sex
dierum dicunt quidam nūquā
in illis debere intelligi oꝛdineꝫ
temporis.sed nature.quia di-
cunt omnia simul tempoꝛe fu-
isse facta. creata. ⁊ disposita.
ac in suis speciebus distincta.
Alij dicunt omnia simul crea-
ta in materia.sꝫ non in tali for
ma sicut in diebus sequentibꝰ
receperunt. ⁊ hec opinio ma-
gis sequitur ultimam litterā.
sed prima magis sequitur ra-
tionem. Deus enim dupliciť
operatur.aliqᵃ nāqꝫ facit me-
diante natura.⁊ hec fiunt suc-
cessiue.aliqua facit per se im-
mediate.ut creare.peccata di-
mittere.gratiam infundere. et
huiusmodi.⁊ talia fiunt incon-
tinenti.⁊ perfecte. ⁊ complete.
Cum ergo deus pꝛimoꝛdiales
res non produxerit mediante
natura sꝫ imediate.⁊ ꝑ seuꝛ̄ ꝙ
in instanti fecerit eas ꝑfectas.
⁊ cōpletas. tam in materia qꝫ

26

in forma. Coeue sūt quattuor. he pmitiue rez creature. Celum empireum. āgeli. materia mundi. ⁊ tempus.

De distinctione creaturaruz in gnāli. Cap. 2.

Creatura mūdi triplex est .s. corporalis tm̄. ut elementa. spūalis tātum. ut angelus. composita tātuz ex his. ut homo. Corporalr quoqz natura distinguitur i corpora lucida. ut sydera. ⁊ opaca. ut terra ⁊ metalla. ⁊ huiusmodi. atqz pspicua sive diaphana. ut aer ⁊ aqua. Creature quedam fm Grego. hn̄t esse tātum. ut lapides. quedā uiuere. ut arbores. quedā sentire. ut aīalia. quedā intelligere. ut homines ⁊ angeli. Distinguitur āt mūdus triplex. s. architypus. i. deus. ⁊ dr̄ ab archos qd̄ est pnceps. ⁊ typus qd̄ est figura. i. pncipalis figura. qz ipe est exēplar mūdi sensibilis. Itē ē mūdus q dr̄ macrocosmus. i. maior mūdus. vt ē iste mūdus sēsibilis. Itē ē mūdus q dr̄ microcosmus. i. minor mūdus. ut ē hō. De his tribus Iob. In mūdo erat. ecce pmuz. Et mūdus p ipm factus ē. ecce secūdū. Et mūdus eū n̄ cognouit. ecce tertiū. Differētia ē int elm̄ ⁊ elemētatū. ⁊ quintaz essētiā. Elm̄ est pmū cōpōibiliū. ⁊ nō cōpositū. vn̄ nec terra nec aqua. nec aer. nec ignis purū elm̄ est. ⁊ simplex apd̄ nos. qz int se inuicē ista cōmiscēt. ⁊ maxie in ea pte ubi se cōtigūt. Elemētatū est qd̄libet corpus cōpositus ex qttuor elemētis. 5a eēntia est corpus p se differēs ab oībus elemētis. ⁊ elemētatis. tā in materia qz i forma. tā in natura qz in vtute nō hn̄s in se cōtrarietatē. vn̄ nec cām corruptōis. Opera sex dierz put Moyses distinxit moraliter sic hn̄tur. Signāt eiz rez creatio de nihilo ipij iustificationē. Firmamēti opatio boni ppositi cōfirmatōez. Aquarū cōgregatio cordis adunatōz. Syderū pfectio. exēpluz bone opatiōis. Piscīū ⁊ auiū formatio statū actōis ⁊ cōtēplatōis. Hōis plasmatio rectitudinem intētionis. Post hoc uero seqt septima dies eternitatis. s. requies. Est locus sūmus. i. celū ubi sola letitia. ⁊ ē infimus. i. infernus. ubi sola tristitia. ⁊ est medius. i. mundus in quo sunt sūma sperāda. ⁊ ifīma metuēda. Diabolus igit a sūmo corruit. ⁊ in infimū detrusus est. ga repādus non erat. Hō vo a sūmo non cecidit. ⁊ in medio

27

collocat⁹ est ut esset ei loc⁹ q°
ascēderet per iustitiā. uel descē
deret p culpā. Itē Ugo de scō
vic. dicit ꝙ est aliqs loc⁹ in q°
solū ꝛ sūmū bonū est. s. celū. ali
qs in quo solū ꝛ sūmū maluȝ ē
. s. infern⁹. aliqs in quo solum
malū est. sed nō sūmū. s. purga
toriū. aliqs in quo bonū ꝛ ma
lū est. sed neutrū sūmū. s. mūd⁹
iste.

De distinctōe orbiū tā cele-
stiū ꝙ̄ eloꝝ. Cap. 5

Corporalis mūdi machi
na tota cōsistit in duo-
bus. s. in natā celesti. ꝛ in natā
elemētali. Celestis āt distiguit
in tres celos pncipales. s. i celū
cristalinū. ꝛ empireū. ꝛ firma-
mētū. Intra firmamētū qd est
celū stellatū cōtinent. 7. orbes
planetaꝝ. q sūt. Saturn⁹. Jup
piter. Mars. Sol. Uen⁹. Mer
curi⁹. Luna. noie āt celi cristali
ni. siue aquei. intelligit illa ps
materie pme. q̄ ꝑȝ phūr forma
ta est in duos orbes. quoꝝ por
est pmū mobile. Istoꝝ orbiū na
tura ē ꝙ oēs mouēt. excepto
empireo qd qetū est. Natura
ꝟo elemētalis in qttuor speras
pncipales distinguit. s. Ignis.
Aeris. Terre. ꝛ Aque. Spera
ignis tria habet intrestritia. s.
supremuȝ. qd uocat igneum. ꝛ
mediū. ꝛ ifimū. qd uocat olym
piū. Simili aer tria hēt intre
stritia. s. supremuȝ qd uocatur
ethereū. ꝛ mediū. ac ifimū. qd
uocat aereū. ꝛ in supremo ē ca
lor ꝛ lux pp solis ppinqtatē.
Simili est in ifimo. s. pp radi
orū repcussionē a terra. In me
dio āt intrestritio ad qd nō p
tingere pōt repcussio radiorū
est frigiditas ꝛ obscuritas. in
ibi dnr hitare demones q de
trusi sūt in hūc aerē caligino-
sum. Ibi etiā fiūt tēpestates. to
nitrua. grādo. niues. ꝛ silia. Ex
his collige septē orbes terraȝ
ꝛ aquā abiētes q oēs pnt uoca
ri celi. Istos āt excellit celū tri
nitatis ipe de⁹ q ē i oib⁹ ꝛ sup
oia. Distātia dictoꝝ orbiū ꝛ
planetaꝝ hec est. A terra usqȝ
ad lunam sūt miliaria. 15625.
hec sī stadia. 1260. A luna usqȝ
ad Mercurium sunt miliaria.
7912. ꝛ semisse. A Mercurio
usqȝ ad Uenerē tātūdē. A ve-
nere usqȝ ad Solē sūt. 24435.
A Sole usqȝ ad Martē. sūt mi
liaria. 15625. A marte usqȝ ad
Jouē. 6812. A Joue usqȝ ad Sa
turnum tātūdem. A Saturno
usqȝ ad firmamētum. 24427.
Ex his colligitur ꝙ a terra
usqȝ ad celum stellaꝝ sunt mi-
liaria. 19375.

27

¶ De natura celoꝝ ⁊ ſupnorū corpoꝝ. Cap. 4.

C Elū eſt corpus puꝝ natura ſimpliciſſimū. eſſentia ſubtiliſſimū. īcorruptibilitate ſolidiſſimū. q̃ꝫtitate maximū. qualitate lucidū. dyaphanitate pſpicuū. materia puriſſimū. figura ſpericuꝫ. ſitu locali ſupmū. āplitudine creaturaꝝ ī ſe aliquaꝝ cōtētiuū. Iſte pprietates tā celo cōueniūt ēpireo. q̃ꝫ pmo mobili. Sed pꝰ hōc ē celū empireū a motu eſt exneū btōꝝ ſpirituū hītaculū ſpālit̃ ſedes nūcupat̃. Celo aūt criſtalino cōuenit ſpāliter qḋ ē motu velociſſimuꝫ. ac in inferiora ṽtutis influxiuū. Eodē mō dicēdū eſt de firmamēto qꝛ plurime ſibi cōueniūt de ppetatibus ſupradictis. ⁊ inſup ē aq̃ꝝ diuiſiuū ac ſtellis decoratum. ⸗ Corpa celeſtia diuidūt̃ in lucētia. ⁊ ñ lucētia. et dyaphana. Nā corpus lucēs ē ſol. q ſolus inter ſydera lucet. Sed nō lucētia ſūt cetere ſtelle ⁊ planete que lumen ſuū a ſole mutuant. Corpa ṽo dyaphana ſunt oēs ſper̃ celeſtes. Itē ſpere celeſtes cū mouēt̃ ñ mutāt locū. ſꝫ mouēt̃ in locis ſuis. Supiora influūt in inferiora ṽtutē motiuā. uegetatiuā. ſēſitiuā. ac oīuꝫ gñabiliū pductiuā. Itē lꝫ careant q̄litatibꝰ elemētaribꝰ. nō eīm ſūt calida uel frigida. ſicca uel humida. tñ non influūt ſup liberꝝ arbitriū. nec hñt ṽtutem imutādi hoīs uolūtatē. lꝫ bene imutent atqꝫ diſponāt cōplexionē hominis aliqñ que uolūtatē nō hñt cogere. ſed magis ⁊ minꝰ in diuerſis hoibus inclinare. Opant̃ quoqꝫ corpora ſupiora diſtinctiuā cognitōem dieꝝ ſꝫ lumē ſolis ⁊ diſtinctōꝫ mēſiū ſm lumen lune. ac diſtinctionē ānoꝝ ſm motuꝫ ſolis in aliquo circulo atqꝫ diſtinctōeꝫ tēpoꝝ ſm uariaꝝ curſū planetaꝝ diſtātiā ⁊ curſū aſcēſum ⁊ deſcēſum retrogradationē et ſtatū. ⸗ Circulus quidē ē ī ſpera interſequēs equoctiū q interſecat̃ ab eodē in duas ptes equales. ⁊ una medietas declinat ṽſus ſeptētrionē. alia uerſus auſtrū. ⁊ dicit̃ ille circulus ꝫodiacus. a ꝫoi qḋ eſt vita. nā ſꝫ motū planetaꝝ ſub illa oīs uita ſub rebus inferioribꝰ eſt. uel dicitur a ꝫodias qḋ ē aīal. quia cum diuidatur in. 12. ptes equales. quelibet pars appellatur ſignū. ⁊ habet nomē ſpeciale a nomine animalis ppter pprietatem aliquam cōueniē

tem tam ipsi q̄z animali. uel pp
dispositionē stellaꝝ sitaꝝ in il-
lis partibus ad modū anima-
lis. Iste vero circulus dicitur
latine signifer. quia fert signa
vel q̄a diuiditur in ea. Ab Ari
stotele uero in hoc de genera-
tione dicitur circulus obliqu⁹.
vbi dicit ꝙ ſm accessum ⁊ re-
cessum solis in obliquo circu-
lo fiunt generationes ⁊ corru
ptiones in rebus. Nomina ṽo
signorum. ⁊ ordinatio. ⁊ nume
rus in his versibus notāť.

Sunt aries. thaurus. gemini.
cancer. leo. virgo.
Libraq̄z. scorpius. architenens
caper. amphōra. piscis.

¶ De natura stellaꝝ in cōi.
Cap⁹. .5.

Stelle supreme in firma-
mēto figūtur. ⁊ cum illo
semp mouēť. materia sunt pu-
rissime. figura sperice. q̄ztitate
magne. apparentia parue. qua
litate lucide. radioꝝ diffusiue.
reꝝ inferioꝝ gn̄atiue. a sole il
lumīationē receptiue. tenebra-
rum expulsiue. q̄zto nox obscu
rior. tāto plus sui manifestati
ue in p̄n̄tia solis sui occultati-
ue. tēpestatis ⁊ serenitatis cōci
tatiue. viarum nauigantiū di-
rectiue q̄zto soli coniūctiores.

tanto in cōi lucidiores. sed sin-
gule minus apparentes. ut pz
in galacia claritate. quātitate.
differunt. ac ṽtute. Galinatia
ē mľtitudo puaꝝ stellaꝝ q̄si cō
tiguaꝝ illi loco orbis ubi diffū
ditur lumen solis. Fit aūt ecly
psis cum se soli luna subnectit.
vt tenebras efficiat. Nota ꝙ
omnes stelle eclypsantur. ⁊ h°
vel a seipsis. uel a terra. vel a
planetis. Planete enim dicunť
quādoq̄z retrogradi. quādoq̄z
progressiui. quandoq̄z statio-
narij. prout in eclypsibus suis
diuersimode mouentur. Pla-
nete sunt sydera inter celum ⁊
terram errantia. firmamento
contrariū cursum agentia. cur
su quem habent ab influxu ṗ-
mi mobilis mouentur directe.
sed cursu proprio mouenť ob-
lique nō sintilant. singuli suos
colores ⁊ circulos habent. ⁊ ta
men circulos alioꝝ ingrediūť.
⁊ istorū participāt qualitate.
cum sole ītrantes occultātur.
quanto terre propinquiores.
tanto circulos habēt minores.
quanto sunt altiores. tāto cur
sus eorum naturalis uidetur
esse tardior. Corpora eorum
nō sunt lucida. uel pspicua. sed
opaca. Alioquin nō eclypsarēť
se inuicē. Mot⁹ ṗmi mobilis. f.

28

noue spere ab oriēte in occidē tē rediēs iterꝫ in oriēte dr̄ rōa lis ad siſitudinē mot⁹ rōnis in microcosmo qn̄ fit cōsideratō a creatore p creaturas rediēs in creatorē. ⁊ ibi sistēdo. Scd̄s mot⁹ firmamēti ⁊ planetarū ē huic cōtrari⁹ ab occidēte i ori ētē rediēs in occidētez. q dicit irrōalis. siue sensualis ad simi litudinē microcosmi q ē a cor/ ruptibilib⁹ ad creatorē. ⁊ iterꝫ rediēs ad corruptibilia.

De luce. Cap. 6.

Lux ē ut ait phūs actus lucidi. s3 q̄d lucidū. Un̄ sciēdū est q lux est q̄litas acti ua corpis luminosi. sicut calor ignis. Lux quoq3 dat eē intelle ctiōale corporib⁹ uel colorib⁹. sicut intellect⁹ agēs fātasmati bus dat esse intellectuale. Ipsa est mediū deferēs oīa q̄ a celo in nos descēdunt. Ipsa quoq3 mutuat corpus nō lucēs a luci do. Ipsa est s̄m phm̄ celi pur/ pura. maleficiorꝫ inimica. naui gātiū directio. ocul⁹ noctis. fa cies omniu3 rerum. Lux ut ait Aug⁹. rectū hēt incessū. vt nul lo mō incedat p curuū. hec oī/ bus reb⁹ ⁊ decorem tribuit. ⁊ absq3 illa cūcta sunt ignota. et abscōdita. Motus eīm eius est subit⁹. q2 sine mora replet oīa. Hec in supficie est corpis um/ brosi nō se pfūdit nisi in corpe dyaphano. vn̄ s3 corpis grossi tudinē uel subtilitatē magis et min⁹ pticipat. Lux eīm sine sui diminutōe ubiq3 se diffundit. Plēs ꝓprietates lucis habes infra de sole que illi cōueniūt inq̄ptū lucet. Sciēdū est q lux uocat in corpe luīoso lux. s3 lu men put ē cōicās alijs.

De planetis in spe. Cap. 7.

Saturn⁹ est a nobis r̄mo tissim⁹ frigid⁹ ⁊ siccus. hoc ītelligas in effectu sicut in alijs planetis. Ex uicinitate ei⁹ calor solis remittit. Ex cō iūctōe eius cū Joue clar⁹ effi/ cit. cū naturalit̄ sit palidus no ciuus est. Ipso dn̄ante tātā h3 ṽtutē ut si īfluat in īferiora. fe tus nascit mortificat⁹ aut de/ bilis. Plus nocet retrocedēdo q̄3 ꝓcedēdo. Morat in quol3 signo. 30. mēsib⁹. ex quo seq̄t q cursū suū cōplet. s. 30. ānis. Juppiter est clarus. ⁊ q̄si ad instar lactis candidus in quali tatib⁹ est bene tēpatus. q2 cali dus ⁊ humidus. In supiori pte assidue tēpat malitiam satur/ ni cū ascenderit in circulum sa turni. contrahit palorem. l3 sit clarus. In quōlibet signo mō/ ratur p ānū. ⁊ ita cōplet cur/

ſum ſuum in.12.ānis. ⸗ Mars
calidus eſt ⁊ ſiccus.⁊ ideo no/
ciuus ex ꝓprietatibus ſuis ho
mines incitat ad bellandū. ⁊ i/
terpoſitione ueneris et Iouis
eius nocuitas reprimit᷑.Igne⁹
apparet ⁊ radioſus . In quolꝫ
ſigno morat᷑.40.dieb⁹. ⸗ Sol
dicitur octies maior terra ca
lidus ⁊ luminoſus.eclypſiꝫ pa
titur.cōis eſt omnib⁹.nube ce/
latur.ſolus per ſe lucet.qđ nul
li ſyderi magis competit.vnde
⁊ nomen accepit.ſtellas illumi
nat. ⁊ tamen eas per ſuam pre
ſentiam ab apparētia ſui luīs
priuat.mediuſ eſt planetarum.
odioſus egris oculis. ſed ama
bilis puris.tempora diſtiguit.
locis īmūdis ñ inqnat᷑. terre/
ſtria cōſolidat.gelida reſoluit.
flores aperit.fruct⁹ maturat.
corpa dyaphana penetrat. nō
regeſcit.uiſum retūdit. uapo/
res eleuat.hemiſpia uiciſſim p
luſtrat.appropinquans nobis
eſtatem facit.recedens v̄o hye
mem efficit.oculus eſt mundi.
In quolibet ſigno moratur.30
diebuſ.⁊ .10.horis curſum per
ānum facit motu proprio.ſꝫ di
eꝫ perficit motu primi mobi/
lis⸗Uenus eſt lucidus calidus
⁊ humidus.malitiam Martis
temperat.ſemper comitat᷑ ſolē
ſꝫ cuꝫ precedit dicitur lucifer'
quando ſequitur dicit᷑ ueſper'
colorem habet candentē ⁊ re/
fulgentem electro ſimilem.In/
ter ſydera plus ſplendet.com/
plet curſum ſuum in.348.die/
bus.⸗Mercurius ſemper cum
ſole graditur.nūq̄ꝫ ab eo plus
30.gradibus diſtans. colorem
habet radiantem.raro ꝓpter
uicinitatem ſolis cernitur elo/
quentia ſub ipſo eſt. aqs dicit᷑
dñari ⁊ pēſſe ſeminibus.curſū
complet.338.dieb⁹.⸗ Luna no
ctem illuminat.lumen mutuat.
augmentū patitur ⁊ detrimē/
tum.Infima eſt inter planetas
eclypſim patitur ⁊ efficit.ma/
culas habet ꝓpter comūctōeꝫ
eius quā cū inferiorib⁹ hꝫ. Itē
corniculata interdum apparet
ex eō ꝙ pars eius illuminata
a nobis abſconditur.Item re/
gina celi appellatur. quia ſol
tāq̄ꝫ medius planetarum par/
ticipat ꝓpetates omniū. ⁊ eas
ad lunam cuꝫ lumine ſuo trāſ/
mittit.Ipſa enim luna quecūqꝫ
a ſole ſicut recipit influit. Uñ
ꝙ per eaꝫ tali modo uirtutes
planetarum recipimus merito
Regia celi uocat᷑.His uiſis pꝫ
ꝙ qñ luna pma incedit opti/
mū ē ſemina iacere.qꝛ tūc uir/
tutes planetaꝝ q̄s ī iferiorib⁹

29

influit. colligit. frigida ē ꝛ hu-
mida. solem precedens minuit.
sed sequens crescit. ꝛ ab eo elō
gatur accessus ꝛ recessus ma-
ris per eā causatur. Signa aūt
zodiaci quolibet mēse percur-
rit.

De natura elemētoꝝ. Capꝰ. 8.

IGnis consumit ꝛ inter
minat ī similitudinē suā
sibi appropinquātia cōuertit.
motū facit de cētro ad circū-
ferētiā. ardet ꝛ lucet in matīa
aliena. sed nō in sua spera. In-
feriora reducit ad supiora. qa
resoluit terrea ī aquosa. aquo
sa in aera. aera in se. Mollifi-
cat dura ꝛ indurat. mollia sub
tiliat. ut pꝫ in resolutiōe gla-
ciei ꝛ cōdēsat. lutū depurat ut
in auro. ꝛ corrūpit sicut ea que
cōsumit. frigefacit p accidens.
vt pꝫ in aceto. est ꝛ penetrati-
uus. cōicatiuꝰ. ꝛ diuisiuus. Itē
ignis in spera sua nō lucet. qa
cōpactꝰ nō est. Nullū enīꝫ cor
pus dyaphanū lucet. sed potiꝰ
est illuminabile. Si etiā ignis ī
spera ꝯpactus esset eclypsaret
oēs stellas que supra ipsū sūt.
Ignis vō hic lucet apud nos
ꝓpter materiā ordinatam in
qua est. hoc pꝫ. qa vna cādella
alteri opposita vmbram facit.

Aer subtilis. mobilis. pspicuꝰ
p īspiratōeꝫ. ꝛ respiratōeꝫ. Ca
loris cordis tēpatiuꝰ. decorat
volatilibꝰ. locꝰ impssionū. man
sio spirituū dānatoꝝ. est ꝛ al-
terabilis. leuis. atqꝫ rarꝰ. non
lucet. sicut nec aliqd corpꝰ dy
aphanū. sꝫ est illuīabilis. Aqᵃ
sup celos eleuat. piscibꝰ deco-
rat. tēpestatibꝰ subijcitur. oīs
fontes ꝛ flumina ad mare con
tinuāt. ad locū vnde uenerunt
reuertūt. Aeri pbet aqua īfor
mationē volatiliū ornamētum
ꝛ vegetabilibꝰ nutrimētū. ꝛ op
tie est termiabilis termio alie
nō. sed minime tmino ꝓprio.
Aqua corpꝰ ē dyaphanū oi-
bus ē cōis in cristalū cōgelat.
iridēꝫ in nubibꝰ causat. sordes
purgat. ortos irrigat. febricitā
tātes sua frigiditate ꝛ humi-
ditate delectat. naues uehit. lu
mē recipit. ad suū pncipiū re-
currit. loca uacua subicit. lapi-
des cauat. ignē extinguit. ꝛ o-
lim mundū purgauit. In mari
rubro pplo dei cessit. de latere
xpi fluxit. hāc xps in uinū mu
tauit. ac de ipsa baptismi mate
riā ordiauit. Terra int alia
elā ē īfima. nigra. magis despe
cta. ponderosa. rotūda. elemē
tis alijs circūdata. mī fructuū
radix planctaꝝ. nutrix aīaliū

30

edificioꝝ fūdamētū. mortuoꝝ receptaculum. machine mun/dialis centrum. concludit in se infernum. frigida. sicca. opa ca. corporis humani materia. Seruat metalla cētro. motū cē trū ex vaporib⁹ suis cōcutit. i clusis herbis ꝛ florib⁹ albet. ꝛ decorat. cōtra eā motu cir/culari celū cū syderib⁹ voluit. ab hoib⁹ et iumētis calcat. ho rū terre quedā cōpetūt ḃm eē suū. qdā ḃz sitū. qdā ḃz ɔtēptū qdā ḃz ornatū. qdā ḃz utilita/tem.

De impressionib⁹ aeris. Cap⁹. 9.

Commetes lz appareat q̄si stella. nō ē tñ aliud q̄z vapor inflammat⁹ a uicinitate ignis. Hic comas luīs fūdit. et dr̄ signare mutatiōem regum. aut bella. aut pestilētias. Corona ē alb⁹ circul⁹. q q̄nq; appet circa solē vel lunaz. aut stellas alias. ꝛ cāt ex reliquijs nubiū p planetaꝝ radios attractis ꝛ illuīatis. talis ēt circul⁹ figura ē serenitatis. Assub duplex ē ascēdēs. ꝛ descēdēs. ascēdens fit ex vaporib⁹ inflāmatis in supmo aeris. ꝛ uī ascēdere si/cut si euolarēt sintille de for/nace. Assub vero descēdens est ignis retentus in nube. q tamē expellit obuiāte nube frigida. ꝛ cadit continue. ꝑpter qd̄ uī q stella cadens sit longa. quia reliqt ei⁹ vestigia post se. Nubes fiunt quando a ṽtute so/lis exhaurit humores. seu uapo res de aquis ac paludib⁹. ꝛ lo cis hūidis. ꝛ ferūt sursū. Ne/bula est id qd̄ ex nubib⁹ aquā pluētib⁹ reliqt. ꝛ iō nebula ḃz Aristo. signum est serenitatis. Caligo est uapor tenebrosus. que vulgo appellatur nebula. Iste uapor ñ eleuatur. s; ꝑusq̄z cōuertatur in nubes. vel i. plu uiam deprimit. ꝛ remanet iu/xta terram. Ros est id quod descendit ex vapore paruo. et in descensu suo tardatur in p/uis minucijs. Pluuia est aqua descendens ex nubibus resolu tis. velocitatem habens sue de scensiōis. ꝛ hoc guttatim. Pruina ex vapore rorido que cō/gelatur anteq̄z ex ipso resol/uatur aqua. Nix generatur in nube calidissima. cuius con/gelatio simul fit cum conuersi/one in aquā. ꝛ ideo partes ei⁹ non inspissantur. Grādo ge/neratur ex nube calidissima. ṽtute solis multū eleuata. que postq̄z in aquam resoluit. tunc demu; in medio interristricio congelat. Tonitruū est son⁹

30

uaporis sicci egrediētis de nu
be humida. uel in nube frigida
7 humida. 7 scindit qcquid in-
uenit. Jris est lumen solis rece
ptum in nube concaua 7 aquo
sa ac soli ex aduerso opposita.
Glacies est aqua congelata.
Uentus est uapor terreus su
periora transcendens. 7 aerem
fortiter percutiēdo impellēs.
Uenti sunt quattuor princi-
pales. s. Subsolanus ab oriēte
temperatus habēs a dextris
vulturnum desiccantem. 7 a si
nistris eurrum nubes generā-
tem. Jtem a meridie est auster
calidus q flumīa gignit 7 plu
uias largas. habens a dextris
affricum calidum. 7 a sinistris
nothum tempatum quidem. sꝫ
pestilentias inducentem. Jtem
a septētrione est aquilo frigi-
dus habens a dextris grecum
niues facientem 7 grandines.
a sinistris boream nubes con-
stringentem. ac pluuias prohi
bentem. Jtē est Zephyrus flo
res producens. habens a dex-
tris circiū tempestates. ac plu
uias 7 tonitrua generantem a
sinistris fauonium in oriēte nu
bila. sed in meridie serena faci
entem. Turbo est uent⁹ egre
diens de nube in seipsū. 7 egre
diens. uel duo uēti lateraliter
sibi occurrentes. seseqꝫ iuxta
terram orbicul'r inuoluentes.
Terremotus est uapor gros-
sissimus extractus de ꝓfundo
terre non potens exire ꝓpter
supficiē terre, 7 illi⁹ soliditatē.
sicqꝫ coartatus in interiorib⁹
ꝯcauitatib⁹ terrā cōcutit.

De tēpore. Cap. io.

TEmp⁹ est mēsura mot⁹
ꝑmi mobilis. 7 h° pꝫ. qr
hic est tēp⁹. 7 nō in celo hꝫ suā
subāꝫ. qr hic mutāt' oīa. 7 non
ibi. hic ē eīm nūc hyems. nunc
estas. nūc pax. nunc discordia.
nūc trāqlitas. nunc tempestas.
Mutabilitas rez ostēdit' i h°
q ea q̄ ꝑcipue mūdus āplectit'
.i. sapīa 7 potētia i oriēte cepe
rūt. 7 t'rā hitabilē ꝑcurrerūt
usqꝫ ad occidētē. i signū q oīa
tēdūt ad occasū. Naꝫ studium
sapīe cepit in Egypto. postea
fuit i grecia. post hoc Rome.
deide i Frācia. 7 i Anglia. Silr
regna p° fuerūt i oriēte. post i
Grecia. post apud Romanos.
nūc potestas imperij residet in
Germania. Proptea Jacobus
cōpat uitā nr̄am. 7 hec mutabi
lia uapori. Salomon sōno. Jsa.
baculo harūdineo. 7 liber re-
gū aque dilabēti. Dīa ē it' tē-
pus. 7 euū. 7 eternitatem. Nā
tempus habet ꝑncipiū 7 finē.

Euū caret fine. ſed non princi
pio. Etnitas caret utroqꝫ ter
mino. qꝛ eſt mēſura intmiata.
Iſte ſūt etates mūdi. Prima
eſt ab Adā uſqꝫ ad Noe. hñs
iuxta hebreos ānos. 1656. ſed
ſm. 72. interpretes hñt. 2242.
Scda eſt a Noe uſqꝫ ad Abra
ham. hñs ſm hebreos annos
292. ſꝫ ſm. 72. 1072. Tertia
eſt ab Abraham uſqꝫ ad Da
uid. hñs annos ſm Hebreos.
972. ſed ſm. 72. 1130. Quar
ta eſt a Dauid uſqꝫ ad tranſ
migrationē Babylonis. habēs
ānos ſm hebreos. 473. ſed ſꝫ
72. 485. Quinta eſt a trāſ
migratiōe Babylonis uſqꝫ ad
xp̄m. hñs ānos ſm hebr̄. 585.
ſꝫ ſꝫ. 72. 578. Igit ab exordio
mūdi uſqꝫ ad xp̄m ſm hebre
os hēmus ānos. 3952. ſed ſm
Hieronymū eſt hec cōputatō.
ſm vo. 72. quos greci ſequūt.
5508. Euſebius āt quē Horo
ſius ſecutus eſt int utroſqꝫ ice
dēs numerat ānos. 5198. quos
pene oēs latini ſequūt Sexta
etas eſt a xp̄o uſqꝫ ad finē mū
di. Septima eſt qeſcētiū. ⁊ cō
currit cū ſexta. Octaua ē re
ſurgētiū. Porro ſm hebr̄. i pª
etate ſūt gn̄ationes. 10. In 2ª
. 10. In 3ª. 14. In 4ª. 17. q̄s tam̄
Math. gr̄a myſterij. 13. ponit.

In ta 13. Etates hoīs ſt iſte
. ſ. Prima ē infātia a natiuitate
uſqꝫ ad. 7. ānos. 2ª ē pueritia
uſqꝫ ad. 14. ānos: 3ª eſt adōle
ſcētia a. 15º āno uſqꝫ ad. 28. 4ª
eſt iuuentus a. 28. uſqꝫ ad. 49.
5ª ē ſenectꝰ a. 50. uſqꝫ ad. 78.
6ª eſt decrepitas ab āno. 79.
quouſqꝫ uita finit. Dignitaſ
dñici diei notat in hoc q̄ fuit
p̄ma dieꝝ. Itē ut dr̄ erit ultīa
dies. Itē nox illā nō preceſſit.
Itē nox illi nō ſuccedit. Itē ce
lū ⁊ terra in ea ſūt creata. Itē
angelus in ea conuerſus eſt ad
deū. Itē primo data ſunt in ea
filijs Iſrahel mādata. ut dicit
Origenes. Itē in ea xp̄s natus
eſt. Itē xp̄s in ea ſurrexit. Itē
in ea ſp̄us ſanctꝰ datꝰ ē aplis.
Itē oēs in ea reſurgemus atqꝫ
iudicabimur. Item in ea conti
nuandū ē ppetuo in laude dei.

De āgelis in cōi. Cap. ii.

Ngelus eſt ſm Dama
ſcenū ſubſtātia intellec
tualis ſemp mobilis arbitrio
libera incorporea deo mini
ſtrās. imortalitatē ſuſcipiēſ ſꝫ
gr̄am non naturam. Subſtan
tia ponitur in hac diffinitōne
pro genere. ⁊ ponitur hoc ad
differentiam accidentis. Intel
ligitur etiam ſubſtātia quali
tercūqꝫ compoſita ex eo q̄ eſt

31

⁊ q° eſt . Intellectualis dicitur
potius q̃ȝ rationalis. quia ra-
tio eſt uirtus collatiua cauſe ⁊
cauſati. ⁊ ideo cōpoſita. ut oīs
homo eſt animal. ſoꝛ. ⁊c̃. Sylo
giſm⁹ nihil aliud eſt q̃ȝ diſcur-
ſus a cauſa in cauſatum. Intel-
lectus eſt de ratione ſui. nec cō
poſitionem habet ⁊ collatio-
nem. ſed eſt ſine inquiſitione ⁊
compoſitione. ⁊ ideo competit
nature magis ſimplici ꝑ dr̃a.
vt eſt angelus. Rō aũt dr̃a eſt
nature minus ſimplicis. ſ. hoīs.
ſemper mobilis: nō dico de lo
co ad locum: ſed mobilitas di-
cit hic triplicem mobilitatē in
angelo. ſ. nature. intelligentie.
⁊ uoluntatis. Mobilitatē enim
habet nature. quia omne crea
tum v̉tibile eſt in nihilum. niſi
manu omnipotentie diuine cō
tineatur. Mobilitatem intelli
gentie habet. quia licet in an-
gelo non ſit uiciſſitudo intelli-
gentie. quo ad ſcita in uerbo.
cum deformem habeat intelle-
ctum ſm̃ Dio᷒. poteſt tamē in
eo eſſe uiciſſitudo intelligētie.
quo ad cognitionem rerum in
ꝓpria natura. ⁊ quo ad diſcē-
da. ⁊ hoc eſt qđ dicit Aug⁹. q̱
omne creatum habens intelle-
ctum intelligit unũ poſt aliud.
Item in uoluntate mobilis eſt
ãgelus. quia non ſimul vult h⁹
⁊ illud. Item poteſt dici mobi
lis motu dilectionis. Arbitrio
libera. hoc non dicitur ꝑpter
deflexionem ad bonũ indiffe-
renter. ⁊ ad malum. ſed ꝑpter
liberam electionem eoruȝ que
uoluerit. vnde bonus angelus
ſemper eligit libere bonum et
angelus malus libere ⁊ ſine co
actione eligit malum. Incoꝛpo
rea ſubſtãtia dr̃. quia angelus
habet ꝓꝓꝛietatē corporis. nō
naturã. ſ. in loco contineri. Cũ
enim coꝛpus ſit in loco circũ-
ſpectiue ⁊ diffinitiue. angelus
tñ eſt diffinitiue in loco. Deo
miniſtrãs. Miniſterium hic po
nitur ꝑ quocũq; obſequio. ⁊ ſm̃
hũc modũ tã aſſiſtētes q̃ȝ mi-
niſtrãtes q̃ȝ. etiã demones mi-
niſtrãt. Immoꝛtalitatē ſuſcipiēſ
ſȝ grãm. nō naturã. q2 rediret
in nihilũ. niſi ꝑ grãm cōſerua-
tionis detineretᷣ. Angelo attri-
buuntᷣ q̃ttuoꝛ. ſ. eẽntie ſubtili-
tas intellect⁹ ꝑſpicacitas. libe
ri arbitrij facultas. diſcretō ꝑ
ſonalis. In pꝛimis trib⁹ ꝯuenit
aīa cũ ãgelo. In 4° ñ. q2 aīa ñ
ē ꝑſona. hēt ēt alia tria ãgelus
. ſ. v̉tuoſitatē in opãdo. officio
ſitatē in miniſtrãdo. īmutabili
tatē poſt electionē. ſiue ī bono.
ſiue ī malo. Differētie quat-

tuoꝛ aſſignāt̃ int̃ āgelū ⁊ aīaꝫ. Pͣ ⁊ ꝑncipalis eſt penes eē naturale. qꝛ aīa ē unibilis corpi. ēt actu ſepata. āgelꝰ nō. 2ͣ eſt penes eſſe logicū. i. diffinitōꝫ. qꝛ aīa rōnalis eſt. ſꝫ āgelꝰ intellectualis. Aīa eīm apprehēdit ingrēdo ⁊ cōferēdo. āgelꝰ vͦo intuēdo. 3ͣ eſt penes eſſe metaphiſicū. i. ſepatū a materia. ⁊ a motu. qꝛ āgelus nō hēt paſſibilitatē. niſi reſpectu ſupioꝝ. aīa vͦo reſpectu īferioꝝ. qꝛ imutāt̃ a ſenſibilibꝰ. 4ͣ eſt penes eſſe theologicū. qꝛ aīa uertibilis ē a bono in malū. ⁊ econtrario. angelus vͦo nō. qꝛ manet in eo ad qᵭ ſe cōuertit. ſiue bonum ſit. ſiue malū. Angeli eīm ſt̃ oēs ſil̃es in eo ꝙ īmortales. inuiſibiles. indiſſolubiles. ſimplices. diſcreti pſonis. icōmutabiles. icōicabiles ſunt alteri natuř. ſꝫ diſſimiles ſunt in donis gr̃e et nature. Preterea dicit Dioꝰ. ꝙ in omni nat̃a ſpūali creata. aliud eſt eēntia. aliud eſt vͦtus. aliud eſt opatio.

¶ De diſtinctione celeſtiū hierarchiaꝝ.

Cap. i2.

Hjerarchia triplex eſt. ſ. ſupceleſtiſ. celeſtis. ⁊ ſub celeſtis. Supceleſtis eſt in tribus pſonis. ut qdā dixerūt. et male. qꝛ ſm Dioꝰ. hierarchia dicit ordinē. ⁊ ille abſolute nō eſt in tribus pſonis. ſed tm̃mō ordo nature. Celeſtis eſt in ordinibꝰ āgelicis. Subceleſtis in hoībus ſcis. Porro hierarchia celeſtis diuidit̃ in ſupiorē. mediā. ⁊ īferiorē. Supioꝛ cōtinet tres ordines. ſ. cherubin. ſeraphin. ⁊ thronos. quoꝝ ꝑmi cōſiderāt dei bōitatē. ſcᵭi dei vͦitatē. tertij dei eqtatē. Iteꝫ in ꝑmis deꝰ amat ut charitas. In ſecūdis noſcit. ut vͦitas. In tertijs ſedet. ut equitas. Media cōtinet dn̄atōes. ꝑncipatus. et poteſtates. quoꝝ ꝑmi regunt officia āgeloꝝ. ſequētes capitibus ꝑſunt ppl̃oꝝ. Ultimi ptātē coercent demonū. Itē in ꝑmis deus dn̄at̃. ut maieſtas. in ſequētibꝰ regit. ut ꝑncipatus. in vltimis tuet̃. ut ſalus. Inferioꝛ hierarchia ſimilit̃ cōtinet tres ordines. ſcilicet. uirtutes. archangelos. angelos. ad quorū priores pertinet miraculorum operatio. Ad ſecundos maioꝝ negociorū denūciatio. Ad tertios humane cuſtodie ſollicitudo. In primis deus operatur ut vͦtꝰ. In ſcᵭis deꝰ ṙuelat. ut lux. In t̃tijs mittit. ut īſpirās.

32

Hec dicta sunt ꝯm btm̄ Gre. ⁊ ꝯm Ber. sed ꝯm Dio⁹. Uirtutes sunt medius ordo secūde hierarchie. ⁊ ꝑncipatus ꝑmus ordo tertie hierarchie. Hic atēdēdū q̄ in qualibet triū hierarchiaꝝ ꝑmissaꝝ notat̄ trinitas diuinaꝝ ꝑsonaꝝ. ut pꝫ ī celesti hierarchia. tā supiori. q̄ꝫ media. q̄ꝫ etiaꝫ inferiori.

¶ De ꝓprietatibus angelorū. Caplm̄. 13

Angeli ꝯm Isidorū. sūt spūali subā facti. ante oēm creaturā creati. naťa mutabiles conditi. sed cōtēplatiōe īmutabiles facti. animo īpassibiles. mente rōnales. felicitate securi. futuroꝝ prescij. iussi mūdū regunt. missi corpora aerea sumūt. in celestibus cōmorāť. Ber. de eodem. Inuestigemus inuestigabilia. ⁊ ꝑmo spūs esse potentes. gloriosos. beatos. distinctos in ꝑsonis. dispositos ī dignitate. ab initio stātes ī ordine suo. perfectos in gn̄e suo. īmortalitate ꝑpetuos. mēte puros. affectu benignos. religiōe pios. vnanimitate īdiuisos. pace securos. diuinis laudibus ⁊ obsequijs deditos. Itē ꝯꝫ Ber. In angelis est dignitas creationis. gr̄a cōfirmationis. amor creatoris. uisio diuinitatis. est etiam in angelo per oīa; sicut supradictū est essentie subtilitas. intelligentie ꝑspicacitas. liberi arbitrij facultas. agilitatis uelocitas. ꝓmpte oēs obediunt. maiores sine elatōne ꝑsunt. minores sine initio subsūt. q̄ ad exteriora exeunt. ab interiori cōtēplatione nō recedūt. oēm ꝟitatem inferioꝝ supiores ꝑticipant. non ecōtra. Qui excellunt in natura ꝑcedūt ī gr̄a ⁊ gloria. In eodē ordine alij eē alijs digniores. duplicē habēt uisionē. s. matutinā. ⁊ uespertinā. Illuminatōes quas a supioribus recipiūt alijs tribuunt.

¶ De ꝓpetatib⁹ ⁊ officijs singuloꝝ ordinū Cap. 14

Propriū est seraphin in amore arder̄. ⁊ alios ad incēdiū diuini amoris ꝓmouere. ⁊ in deum ordinare. formā diligendi tribuere. Isti īmediate deo iūgūtur. ⁊ ideo purius ⁊ sanctius in ipsos operantes theophanie deferūtur. ad aliud quoqꝫ ex amatū nō diuertūt. Cherubin quoqꝫ ꝑmo ⁊ ꝑncipaliter relucēt diuini luīs radio ꝓ eo q̄ uicini⁹ diuine ⁊ ꝑme ꝟitati iungūť. Hoꝝ officiū est ꝓmouere hoīes ad diuinā cognitionē. ideo dn̄r pre cetis lucere. q̄r plenitudinē luīs quā

suscipiūt alijs inferiorib⁹ cōi-
cādo trāsfūdūt. Throni dicūt
eo q in eis dn̄s sedeat. ⁊ iudi-
cia sua p eos dētminat. In his
g̊ pcipue relucet rectitudo di
uini iudicij. Hi quoq̧ vitatem
dei quā supra se accipiūt ad i-
feriores trāsfūdūt. Dn̄atōnes
dn̄r eo q ceteris angelis do-
minātʼ ⁊ ab omni oppssiōe sūt
liberi. ⁊ nulli iferiori subijciūtʼ.
Hoꝝ officiū s̄z Grego est in
bello spūali instruere qualiter
oporteat platōis officiū exer-
cere. ⁊ qualitʼ debeat subditis
dn̄ari. Hoꝝ officiū ē s̄z Dio⁹
timore seruili deposito in deū
moueri. ⁊ icessātez ei famulari.
Principatus subditis angelis
psunt. ⁊ eos ad ministeriū di-
uinū explendum disponūt. Ad
hos ptinet s̄m Dio⁹ vniuer-
sale regimen vni⁹ regni ⁊ gen
tis ducere ad dei similitudinē.
Ministeriū quoq̧ eorū est s̄m
Grego. docere hoīes. exhibe
re reuerētiā vnicuiq̧ s̄m gra-
dū suū. Hoꝝ ēt officiū est pro
mouere hoīes. ut nō ppt uti-
litatē ppriā. sed ppter solius
dei amorē ⁊ honorē faciāt iu-
stitiam. Potestatib⁹ s̄m Isido.
Uirtutes aduerse subiecte sūt
ne mūdo tātū noceāt q̄tū cu-
piūt. Hoꝝ officiū s̄z Grego.
est illos q in spūali certamine
desudāt cōfortare. ⁊ ne spūale
regnū amittant defendere. Et
s̄z Dio⁹ ad ipsos spectat an-
gelos inferiores q̄tum possi-
bile est diuine potentie cōfor-
mare. Uirtutes sunt infatiga-
biles ad executōem faciēdoꝝ.
⁊ robusti ad pceptōez muneꝝ.
Hoꝝ officiū est s̄m Dio. do-
cere platos ut facile ⁊ pseuerā
ter que ad officiū plationis p
tinent exequantʼ. ⁊ spūalia one
ra sustineant patienter. Item p
istos miracula fiunt. ⁊ vtutes
faciendi mirabilia pfectis cō-
cedunt. Archāgeli sūmi nuncij
nūcupātur. ⁊ sūma nūciāt. Ho
rū officiū est s̄m Grego⁹. de
his que ptinent ad pmotōem
fidei. ut de natiuitate xpi. ⁊ de
factis ei⁹ hoīes expedirʼ. ⁊ de-
mones ab hoībus remouere.
s̄m Dio⁹ pphetias reuelare.
Isti illuminatiōes quas a supi
oribus suscipiūt inferioribus
ānūciant. ⁊ per eosdem nobis.
Angeli sūt in celesti dispositōe
ultimi ⁊ hominibus magis p-
pinqui. Angelus nomen ē offi
cij. nō nature. Isti minora nun-
ciant. ⁊ hoīes ad diuinā cogni
tionē ducūt. ⁊ ut iuste uiuāt in
struunt. Hi se sursum extēdūt
p dilectionē dei. ⁊ in semetipis

33

firmāť p custodiā sui. ac sub se pgrediunť ad auxiliū pximi. Nos autē assimilari debemus seraphin p charitatē. cherubin p cognitionē. thronis p eqtatē. dñationib⁹ carnē spūi subiugādo. pncipatib⁹ reuerētiaꝫ maiorib⁹ exhibēdo. potestatib⁹ tētatiōib⁹ diabolicis resistēdo. Itē debem⁹ assimilari ṽtutib⁹ p cōpassiōeꝫ. archāgelis p instructōeꝫ. angelis p obsequij exhibitionem.

De cognitōe ꝛ motu āgeloꝝ Cap. 15

Angeli cognitōeꝫ habēt matutinā. hoc est cognitionē reꝝ in ṽbo. Itē vespertinā .i. cognitōeꝫ reꝝ i se. Itē meridianā .i. aptā dei visionē. Est ꝛ alia cognitio angelica. put maiores indicāt minorib⁹ q̄ p diuinas theophanias pceperūt. Theophania ṽo est ostēsio alicui⁹ cognoscibilis de deo p illuminatōeꝫ de deo veniētē. et h⁹ pōt eē. uel in symbolis. ł facie ad faciē. Nota ꝙ angel⁹ i cognitōe reꝝ in ppa naťa cognoscit pła simul hitu. ñ actu. Circa incarnatiōeꝫ ꝛ passionē xpi scuerūt āgeli subām facti: sꝫ nō oēs circūstātias. ut q̄re ł quō. Preterea q̄cūq₃ angeli cognoscūt. noscūt remota sicut ppinqua. q2 cognitio eoꝝ non p sensū. sꝫ p intellectū est. Status angeli triplex est. s. inocentie. grē. ꝛ glie. Distinguiť motus angeloꝝ tripłr ꝯm Dio⁹. circłaris. rect⁹. ꝛ obliqu⁹. Circularis ē ab eodē i idē. ꝛ ꝯ idē cētꝝ imobilē. hūc motū habēt angeli q imediate recipiūt illuīatōes a deo. ꝛ p illas reuertūť ad deū. Istō āt ꝯuenit supiori hierarchie tm̄. Itē motu recto mouēť qñ pcedūt ad puidētiā subiectoꝝ recte oīa trāseūtes. ꝛ ibi nō reuertūť ab eo dē in deū. sed de uno ad aliud. Itē est i angelis mot⁹ obliqu⁹ qñ cognitōem inferiorū quib⁹ puidēt reflectūt in deū pncipiū ꝛ finē pulchri ꝛ boni. Nota drām inter assistere et ministrare. q2 assistere est faciē cōtēplari. sic assistūt oēs bōi angeli. Itē assistere ē imediate recipere illuīatōes a deo. sic assistūt tm̄ tres pmi ordies. Item assistere ē appropinquare deō ꝛ exneū esse ab exteri⁹ missiōe sic assistūt quattuor pmi ordines. Ministrare vero ē nūciarē p tpis opportūitate. uł opari ꝯm officiū. est. n. ministrare nūcij uel officij. Erratū est circa motū āgeloꝝ trib⁹ modis. Dicebāt. n. qdā phi ꝙ āgeli nūq₃

mouent᷑. sed mouēt speras. ⁊ p eas uolūtates hoīuꝫ. Itē dixerūt qdaꝫ aliȷ̄ ꝙ angel⁹ sit ī pluribꝰ locis. ⁊ etiā ubicūqꝫ si uoluerit. Iteꝫ dixerūt aliȷ̄ ꝙ āgelus sic uenit de fine spaciȷ̄ ꝙ ñ trāsit media. sꝫ transiliȷ̄t. Illud quoqꝫ ꝑtermittēdum nō est ꝙ vnꝰqsqꝫ ordo ab eo denoīatur ₰m ꝙ respectu inferioꝝ ordinū aliqd excellētius accepit in munere.

De platione angelorum. Cap. 16

Presunt qdā āgeli regionibus. ut dr̄ Daniel᷑. 7°. Princeps grecoꝝ ⁊ pnceps p̄sarum ⁊c. Quidā vō p̄sunt ecclesiȷ̄s. Apoc. 2°. Angelo ephesi ecclesie scribe. Itē aliȷ̄ p̄sunt p̄sonis. Actuū. 12. Angelus petri credebat᷑ ad hostiū stare. qdā etiā spiritus maligni dnr̄ uitiȷ̄s p̄esse. vñ uocat᷑ aliqs spūs supbie. ⁊ luxurie. ⁊ hꝰmōi. que āt platōes pmaneāt. ul᷑ q̄ cessēt post hāc uitā. Sciēdū est ꝙ hierarchie semp stabūt q̄ꝫtū ad īstantiā beatitudinis. ⁊ q̄ꝫtū ad gradū dignitatis. ⁊ nobilitatē doni gratuiti ac nat̄e. Cessabūt platōes angelice ad hoīes ⁊ ad āgelos. quo ad actū regiminus ₰m gubernationē mūdi. ⁊ electoꝝ ₰m uiā ad p̄riaꝫ. Prelatio autem in demonibus. qº ad officium insultandi ⁊ irridēdi. ⁊ ₰m ꝙ unus prouocat alterum in malitia. ⁊ hoc nō destruetur. psal᷑. Superbia eorū qui te oderunt ascendit semp. nec destruetur quo ad malitiā ⁊ naturam. Cessabunt autem eorum prelationes quo ad officium tentandi eos qui sunt in uia. In hominibus etiam prelationes euacuabuntur. quia nō erunt decani centuriones cyliarche. ⁊ hꝰmodi. In creaturis similiter cessabunt prelatōnes. qꝛ supiora non mouebunt tūc inferiora sicut modo.

De confirmatione angelorum. Cap. 17

Confirmationē hꝫ angelus ex tribus. s. ex natura. grā. ⁊ glīa. Ex natura. qa natura spūalis semel tātuꝫ v̄tibilis est. uel in bonū. uel ī malū nisi ex unione uniꝰ cū altero. sicut pꝫ in aīa. que dū est ī corpore potest mutari sepiꝰ d̄ bono in malū. ⁊ otra. soluta uero non. Huius autē ratio est. qa natura spiritualis ꝓpter suaꝫ simplicitatem se totam conuertit ad id quod eligit. quod nō facit natura unita. quia habet corpꝰ r̄trahēs. Ex grā sil᷑r hꝫ

cōfirmationē. q2 si aliqd cōnectitur stabili eterno vinculo ppetuo illa ɔnexio semp manet. Sic angeli colligati sūt stabili eterno. s. de hoc uinculo idisso lubili. s. charitatis. Ap⁹. Charitas nūq̄ȝ excidit. Ex gloria quoqȝ hn̄t eā. q2 cū hēant per gloriā qui est forma cōplectiua angelici desiderij nō vagāt ex ipm. ut querāt qcq̄ȝ illo meli⁹ uel desiderabili⁹ atqȝ iocūd⁹. Nihil. n. in creaturis inueniūt qd possit eos a fonte die dulcedinis auertere. Tenēdū est itaqȝ q angeli boni ex libertate arbitrij ad deū conuersi statiȝ fuerūt p grām ꝛ gloriaȝ in uolūtate confirmati fideles ac felices effecti. atqȝ in rōne illustrati. ut nō solū cognoscerent res in ppo genere. sed etiaȝ in arte. hoc est in v̄bo. filius. n. dr̄ esse ars pr̄is p quā opat̄. Acceperūt aūt in se pfectionē in uirtute opatiua. siue exequāt̄ illā assūpto corpore. siue aliaſ. atqȝ pfectōeȝ in virtute cōtēplatiua qua quocūq̄ȝ mittant̄ intra deū currūt.

De custodia angelorum. Cap. 18.

Angeli nobis ad custodiā deputati tenēt nos stātes ne cadamus. ꝛ cadentes nos adiuuāt ut surgamus. nec unq̄ȝ nos deserūt etiā peccantes qn sint semp pati auxiliari si uolum⁹. Hoc tñ fallit in obstinatis a quoꝝ custodia desistit angel⁹ actualit̄. parat⁹ est tñ custodire si redir̄ uoluerit. q2 nūq̄ȝ deserit̄ hō ex toto ab angelo. Nota q xp̄s habuit deputatū sibi angelū. sic ꝛ habebit antichrist⁹ quē lȝ pp̄ter nimiā obstinatōem suā non sit hiturus pmotionē. habebit tamen ad accusationē. Effectus aūt āgelice custodie multiplex est. Prim⁹ est ipedimenta boni ꝛ occasiones mali. ꝛ actōes peccādi remouere. Exodi. Mittā angelū precursorē q eijciat Jebuseū. Scd̄s est tētatiōes mitigare. Dañ. 3°. Angel⁹ domini descendit in fornacem ꝛc̄. Tertius est contra hostes uisibiles adiuuare. 4° Regū. Helise⁹ uidit castra angeloꝝ. Quartus est orationes nostras ꝛ elemosynas deo presentare. ꝛ p nobis orare. Thobie. 12. Quādo orabas cū lachrymis ꝛc̄. Quintus est uiam ostendere. Thobie 5°. Ego sanuȝ ducam ꝛ reducam ꝛc̄. Sextus est in agendis docere. Zacha. 2° de angelo qui instruxit euȝ de fabris. Septim⁹ est se ipsum ꝛ alia se

creta ruelaṙ. Thobie.12°. Ego sum raphael angel⁹. Octau⁹ ē a peccatis excitaṙ. Actuū. Surge uelociter. Non⁹ est ad feruorē excitare. 3° Regum.19°. Surge comede. grādis eiꝫ tibi restat uia. Decim⁹ est ꝯsolari. Thobie 5°. Forti aīo esto. i ꝑxio ē ut adeo cureris. Undecimus est de peccatis increpare. Judith. Dixit angel⁹ populo Jsrahel. Cur ꝯtra deū fecistiſ. Duodecimus est contrarias potestates arcere, ne tantum nocere ualeant quantum uelint. Thobie.8°. Qualiṫ angel⁹ asmōdeū ligauit. Angeli seruiūt nobis pp tria. s. pp ruine sue repatōeꝫ. qꝛ hoīes saluādi intrabūt in locū cadētiū angeloꝝ. Iteꝫ pp meriti accidētalis cumulationē qđ augetuꝛ in eis usqꝫ ad diē iudicij. Jtē pp amoris erga nos demōstrationem Diony⁹ attribuit angelo tres actus. s. purgare illuminare ⁊ pficere. Purgāt itaqꝫ angeli remouēdo fātasmata q̄ ipediunt illuminationē quā angelus itēdit facere in nobis. Uñ tria remouēt ab aīa. s. ignorātiā ⁊ nubila fātasiaꝝ ac falsas opiniones phicaꝝ rōnuꝫ reuelationi ꝯtrariaꝝ. Illumināt uero aīaꝫ tripliciter ad sensuꝫ. ut patet

qñ aliquid manifestaṫ in assūpto corpore. ⁊ hāc potātē ēt hꝫ diabolus. Jtē ad intellectū. ⁊ talis illuminatio soluꝫ pfecta est. Notāduꝫ aūt q angelus non illuminat intellectū efficiendo nouā cognitionē in aīa. qꝛ non pōt intellectu nouā spēꝫ creare nec hituꝫ noui luminis creare uel excitare. sꝫ nec eius intētionē quo uult cōuertere pōt. qꝛ hoc cōtra naturā liberi arbitrij. Hec. n. tria requiruntur ut intellectus nr̄ intelligat aliqđ. s. species qua cognoscatur. et lumen in quo cognoscaṫ. ⁊ intētio qua cōuertat se intellectus sup speciē. Illuiat aūt angelus intellectū nr̄uꝫ excitādo ⁊ disponēdo ⁊ lumē diuinū ī nobis trāsferēdo. Facit. n. ut dictū ē ī fantasia trāsmutationē specieꝝ cōpōnēdo ⁊ diuidēdo ꝺꝫ exigētiā rei quā uult reuelare. Jtem irradiat lumē intellectus sui sr̄ illas spēs ut moueāt intellectū nr̄uꝫ. ⁊ sic plura ⁊ subtiliora uidere pñt in lumine duplicato. Jtē excitat intētionē aīe aliq° motu ut ipa ꝯuertat se sup illa fantasmata abstrahendo se ab alijs. Proficiūt aūt. i. pmouēt ad melius. Sꝫ utrū angelus accēdere possit affectū humanū tripl'r pōt intelligi. s. efficiēdo

35

uel mouendo uel excitando et adiuuando. Primo modo sol' deus pōt inflammare affectuȝ .s. per effectum. Secundo modo ipuȝ desideratum inflāmat .s. excitando ꝛ inuādo. Tertio modo pōt angelus affectū nostrū incēdere ꝑ motū. De istis habemus exemplū in naturis. qꝛ primo ignis accēdit ligna. Secūdo modo ligna incendūt ignē. Et tertio q ligna igni apponit incendit ignem. Differentia ē inter mittere cogitationem ꝛ incendere. ꝛ mētem illuminare. qꝛ cogitationē imittere est ut dicit Beda int' crea re ꝛ facere cogitationē. sȝ incendere est cogitationeȝ iā factā inflāmare. Illuminare uero ē dare reuelatōeȝ ꝺ aliquo occulto intelligibili.

De locutōe angeloꝝ. Cap. 19.

Verbum triplex ē. s. mētis oris ꝛ operis. verbo mentis loquitur deus angelo. ꝛ ecōtrario. Itē deus anime ꝛ ecōuerso. Item deus diabolo ꝛ ecōuerso. cuius tn̄ intētio deum latere non pōt. verbo aūt ōris loquitur homo hōi corpore unito anime. Angelus uero hōmini in corpore assūpto. sȝ ṽbo operis loqtur de' diabolo. ꝛ angelus diabolo. De locutiōe itaqȝ angeloꝝ. Nota ꝙ angelus loquitur deō cū ex uisis in motū admiratiōis exurgit uel cū affectus suos ei ꝑsentat. quos tn̄ eū latere minime dubitat. Angelus uero loqtur angelo uerbo mentis sue. species ostendēdo mediāte illuminatione quadā spūali irradiāte ab ipō. Itē angelus facit quid coram angelo. quo facto intelligit qꝺ non intelligebat. Et sic loquūtur ōms omib'. s. maiores inferioribus ꝛ econuerso. Itē loquitur angelus angelo ꝑ cōicatione diuim luminis ipm instruēdo. sic non loquunt oēs oibus nec oia. sed tm̄ supiores inferioribus de his que ꝑ diuīas theophonias ꝑcepūt Loqtur āt angelus hōi dupliciter. primo modo verbo uocali in assūpto corpore. sȝ tunc sicut non profert sonum in organis materialibus sȝ naturā. ita nec circlarit imutat mediū quēadmodū in uoce naturali. vn̄ nō audit nisi ab illo ad quē ordinat. ꝛ simile ē in apparitionibus angeloꝝ quōs qdā uidēt. ꝛ alij eque propinqui non uident. ut apparet i Heliseo ꝛ puero eius. Dicunt tn̄ aliq ꝙ angelus nūqȝ apparet uel apparuit. aut loqtur hōi i subie-

cta creatura. sz intẽtionem siue similitudinem ipomt in oculo eius. uel intentionẽ uocis pomt in aure eius. ⁊ ita recipit sens⁹ cõis spẽs illas. ac deinde ꝑue niunt ad imagiationez. p⁹ hec ad intellectuz. ⁊ hoc ẽ ꝙ ange lus dr̃ apparere uel loqui hõi. Secũdo modo loquit̃ angelus hõi p impꝛ̃ssionẽ rez sensibiliũ moto instrumento imaginis. ⁊ sic loquit̃ uigilantibus ⁊ dor mientibus. Itẽ loquit̃ angelus diabolo. spẽs sui intellectus ei sine aliqua illuminatione ostẽ dẽdo. Itẽ loqt̃ diabolus hõi dupliciter. Primo mõdo sensũ imutando. ⁊ hoc uel imagina tionem alicuius rei imprimen do instrumẽto uisus. uel obiici endo uisui similitudinem alic⁹ rei. Secũdo modo loquit̃ dia bolus homini p ipressionẽ rez sensibilium in instrumẽto ima ginis. ⁊ hoc facit qñq₃ uigilan tibus qñq₃ dormientibus. ⁊ sic imittit cogitationẽ mali. cogi tationẽ malã non põt imittere que tm̃ mala fit p cõsẽsuz. Est ⁊ locutio aĩaꝝ. qꝛ aĩa loquitur deo p desideriũ cui⁹ affectio nes nude sũt ⁊ apte oculis dei. Aĩa simil'r angelo loquit̃. sed hoc p uoces corporis quas bñ pcipit angelus sicut ⁊ alia sen sibilia. vñ existẽs aĩa in corpo re alia spãli potãte loquẽdi ad angelos non indiget. sz hãc hẽ bit exuta a corpore. Item aĩa loqt̃ diabolo. qꝛ similitudines affectionũ impmunt̃ sensibus ubi diabolus legit eas.

De spãlib⁹ nõib⁹ angelorum Capitulum. 20.

De Michael Gabriel Raphael nõibus. Sciẽ dũ ẽ ꝙ hec sunt ꝓpria nomĩa archangeloꝝ licz eoꝝ interp̃ tationes cõueniant excellenti⁹ Michael interpretat̃ qs ut de us. Hic est de ordine principa tuũ ⁊ attribuũtur ei quattuoꝛ .s. esse ꝑpositũ paradisi. i. eccle sie. sicut ⁊ olim fuit princeps sy nagoge. Item deferre aĩas in paradisũ. sz hoc ĩtellige ꝙ glo riosi⁹ deferat q̃z alij. Itez pur gare cum dracone. i. diabolo sicut legit̃ in Apoc. Itẽ uenire ĩ adiutorium populo dei Ga briel interpretatur fortitudo dei. Hic est de ordine archan gelorum ⁊ merito. quia ma gna nunciauit. Raphael inter pretat̃ medicina dei. ⁊ de or dine angelorum est. quia unam personam custodiunt.

De casu angeli Cap. 21.

36

Omnes angelos fecit deus bonos n̄ tñ summos. sȝ me dios inter summū bonū ꝛ bonuȝ comutabile qḋ ē creatura. ita ꝙ si ↄuerteret ad amādū deū q supra se erat ascēderent ad statū grē ꝛ glie. Si uero couer teretur ad bonum comutabile qḋ fuit intra se hoc ipo irrue rēt in malū culpe ꝛ pene. qꝛ nō ē ḋdecus pcī sine decore iustie

De spāli casu. Ca. 22.

Casus diaboli duplex fuit .s. spūalis ꝛ localis. Spi ritualis. qꝛ cecidit de nāe pu ritate. de flexibilitate liberi ar bitrij ad comutabile bonū. de luce in tenebras. de scia ad igº rātiā. de inocētia ad culpā. de felicitate ad penā. ḋ dilectione in odiū. Post casū. n. factus est ipotēs ꝛ obstinatus in malo ꝛ excecatus a uero. ꝛ deordina tus in bono. ꝛ ifirmatus in uir tute. ꝛ exclusus a dei cotēpla tione. Pretea uolūtas ei⁹ ipia couersa ē ad hois odiū ꝛ inui diā. vn̄ toto conaie nitit ad e⁹ subūsionē p tētatoēȝ mltiplicē

De locali cāu. Ca. 23.

Casus ēt diaboli local' fuit qꝛ uel in ifernū uel in cali ginosuȝ aerē q ē in medio terri stitio aeris corruit. Demones eiȝ nō sūt in supiori pte aeris ne lumine gaudeāt. nec sunt in pte inferiori ne nimis ↄtra nos seuiāt. Vn̄ notādū ē ꝙ in de monibus ē tria considerare. s. naturā. officiū. ꝛ pccm̄. Et na ture qdē couenit locus summus .i. celū in quo tāꝗ in loco con gruo sunt creati. ꝛ postmoduȝ in natura si stetissent pficiēdi. Offō uero qḋ hn̄t exercendi hoines ↄuenit locus medius. i. aer caliginosus ubi ꝛ satis p pinqui sūt nobis ad tētādū. ꝛ tn̄ nō hn̄t lumē ad gaudēdum. Sȝ pccō couenit locus infimus .s. infernus. Unde ꝛ demones post finē mundi quando cessa bit eoꝝ officiū detrudēt simul in infernū. Dicūt qdā ꝙ ange lus cecidit secūda die. Sȝ coioꝝ ē opinio ꝙ pria die subito p⁹ creationē suā ceciderit. Dicit coiter ꝙ decimus chorus āge loꝝ cecidit. sȝ h⁹ nō ḋr qꝛ decē ordines angeloꝝ fuerūt. sȝ ꝙ tot de singulis ordinibus ceci derūt ꝙ poterāt facere chorū unū. Noue ordies angeloꝝ st. quilibȝ ordo hēt suas legiones Legio aūt angeloꝝ hēt. 6666. unitates. Tot aūt i singulis or dinibus sunt legiones quot in legione sunt unitates.

De restauratiōe ruie. Ca. 24.

Ngeloꝝ ruina restaura

bit᷑ p saluãdos. Dicit ãt Aug⁹ q̄ tot saluabūtur hōies quot angeli ceciderūt. Gre. uero dicit q̄ tot homines saluabūtur quot angeli pstiterūt. Dixerūt et qdã q̄ duo parietes erūt ī celo. s. unus hominū ⁊ alius angeloꝝ ⁊ q̄ ruina ãgelica r̄staurabit᷑ p uirgines. ⁊ de alio pariete tot sunt saluandi quot in alio pariete sit᷑ v̄gines ⁊ angeli.

Cur pccm̄ diaboli sit irremissibile. Capitulū. 25.

Quare pccm̄ diaboli sit irremissibile assignant᷑ plurime rōes. Prima ē q̄ꝛ ꝓ3 Au⁹ nll'o suggerēte peccauit. ⁊ ideo nullo r̄parãte redibit. Secūda est ꝓ3 Dama. q̄ꝛ cōtra deiformē intellectum peccauit. Quãto aūt nobilior ē cognitio tanto peior est error. Seruus. n. sciēs uolūtatē dn̄i ⁊c̄. Tertia ꝓ3 eundem Dama. est q̄ꝛ angelus non est susceptibilis penitētie. vn̄ nec uenie. Quarta ē qa in diabolo extincta est synderesis quantum ad boni ꝓmotionem. Quinta est q̄ꝛ natura spiritualis semel tantū uertibilis est eo q̄ tota se conuertat. qd̄ non facit homo q̄ꝛ caro semp repugnat spiritui. Status aūt angeli mali triplex est ut patere potuit ex p̄dictis. Prim⁹. s. nocentie. Secundus culpe. Tertius pene ⁊ miserie.

De ꝓꝓetatib⁹ dmonū. C. 26.

Demones aūt sunt spirit⁹ impuri. humani generis inimici. mente rōales. in nequitia subtiles. cupidi nocendi. per superbiam tumidi. semp ī frau de noui īmutant sensus. inquinant affect⁹. uigilãtes turbãt. dormientes per somnia īquietant. morbos inferunt. tempestates concitant. in lucis angelos se transformant. Semper infernu3 suum secum portant. in idolis diuinū officiū sibi usurpãt. super bonos dominari appetunt. magice artes per eos fiūt. bonis ad exercitium dantur. semper fini hominis insidiãtur. Triplici acumine uigēt demones. Primo subtilitate nature. ⁊ hoc per cognitionem uespertinam. Secundo experiētia tempoꝝ. Tertio reuelatiōe superioꝝ spirituū. Primo modo intelligunt naturalia presētia Secundo modo futura naturalia. Tertio modo cognoscunt uolūtaria. Multipliciter uero diabolus nominatur per qd̄ ⁊ ꝓprietates sue cognoscuntur Uocat᷑ eni3 diabolus. qd̄ interpretatur defluens q̄ꝛ defluit. i. corruit spūaliter ⁊ localiter si-

37

cut dictum est grece interpre tatur diabolus clausus erga- stulo ⁊ hoc sibi conuenit. quia non permittitur tantum noce re quantum uellet. Preterea s̄m ethimologiam diabolus di citur a dia quod est duo ⁊ bo lus quod est morselus. q̄ duo occidit. s. corpus ⁊ aïam. Item uocatur demon. i. sanguineus. ⁊ hoc pp pcc̄m. uel sciens. quia uiget triplici scientia sicut dc̄m est. Itez Bellial quod interpre tatur absq̄ iugo. uel absq̄ do mino. quia pro posse contra eū pugnat cum deberet eē subiec tus. Itē Belzebub quod inter pretatur uir muscarum. i. aïa rum peccatricum. q̄ relinquūt uerū spōsum xp̄m. Item Satha nas. i. aduersarius. vn̄ Pet. Ad ūsari⁹ ur̄ diabol⁹ ⁊c̄. Itē Behe moth. i. bestia q̄ facit hōies be stiales. Item Leuiathan. i. addi tamētum eorum qui pccā pec catis cumulant.

De malitia diaboli cōtra nos Capitulum. 27.

Diabolus nocet hōi multi pliciter. quia p uiolentiā. ⁊ hoc qn̄q̄ exterius corpus le dendo sicut fecit Job. qn̄q̄ in- tra mēbra ledendo sicut i ob- sessis. ⁊ pp hoc dat' paruulis angelus bonus ne diabolus in

bis ledat eos ⁊ excedat. Item nocet p ipressionem imaginuz mala suggerendo uel p cōmo- tionez sanguinis ad pcc̄m acce dendo. uel sensus exteriores p obiectionem falsaꝝ formaruz decipiendo. De his ⁊ similibus dicit Gre. Aut opprimēdo ra pit. aut insidiando circūuolat. aut suadendo blandit'. aut mi- nando terret. aut desperando frangit. aut permittendo deci pit. Diabolus decipit homi- nes quatuor modis. Primo sua dendo bonum. ⁊ hoc pp maluz ut cum homini instabili suadet ingressum religionis. ⁊ hoc ut postmodum apostatet. Secun- do modo suadendo malum. ⁊ hoc sub spe boni. ut piurare p rebus alterius obseruandis. Tertio modo dissuadendo bo num tanq̄ nociuū ut cū dissua det bono uiro religiōis igres- sum. ne de hoc peniteat ⁊ eg- grediens confundatur. Uel qn̄ dissuadet alicui orationem uel elemosynaz. ne p hoc incurrat uanam gloriam. Quarto dis- suadēdo malū ut ducat ad pe ius. ut qn̄ dissuadet tēperātiā in uictu ⁊ sōno. ut p hoc indu cat ad indiscretam abstinentiā quod peius est. Impedit' dia bolus in effectu sue malitie mł'

tis modis. s. quandoq3 per terminum sue potestati a deo impositum. Item quandoq3 per resistētiam bonorum spirituū. Habet. n. quelib3 anima duos angelos. vnum bonu3 ad custodiam. alium malum ad exercitium. Item per arbitriu3 hominis non consentientis. Item per peccati abominatione3. q2 quādoq3 demones nobilioris nature peccata uilia detestāt. Item pp cautelam omittit facere mala ut peius fiat. sicut modo non uexat excōmunicatos ut minus timeāt tales sententias. Utrum uirtus temptationis minuatur in diabolo qñ uincitur diuerse sunt opiniones Dicunt enim quidam q9 superatus in uno uitio ipm uictorem non possit amplius tētare de eodem uitio. sed alius diabolus potest. Alij dicunt q9 superatus de uno uitio nullu3 de illo uitio possit amplius tētare decetero. Data est potestas demonibus exercendi magicas artes mltiplici ratione. Primo ad fallendum fallaces sicut egyptios 7 ipos magos. Unde et que ipi p talem modum acturi sunt quasi cōmunicādo predicunt ut ibi. Cresus perdet alium trāsiect9 maxia regna. Secundo ad monēdum fideles. ne. s. tale quid pro magno desiderent. cū uideant etiā malos facere h9modi. Tertio ad probandam 7 exercendam patientiam 7 fidem iustorum.

¶ De lucifero. Cap. 28

De lucifero sciendu3 est q9 fuit de supremo ordine supioris hierarchie. ac in illo ordine supremum gradum tenuit. cui tāq3 principi de singulis ordinibus magna multitudo adhesit. quos omnes secum traxit. dictus est lucifer. qa pre ceteris luxit. sueq3 pulchritudinis consideratio eum excecauit. Primum hominem tentauit. 7 uicit. Secundum tētauit. 7 vict9 est. Potestatē tūc amisit qua3 ultimis tēporibus recupabit. nūc religatus est. et in fine soluetur. ¶ Peccatum luciferi fuit q9 se 7 suum bonum priuatu3 dilexit excecatus. de altitudie habita presumpsit. ac propriam excellentiam abnuit. quasi habiturus fuerit a se. nō ab alio. 7 sine meritis hēre uoluit stare uel spare cu3 posset. quousq3 gratia apponeretur. noluit dei similitudinem concupiuit. nō qdē cā imitatōis. s3

potãtis.i.subditos habere uo
luit ⁊ nlli subiect⁹ eē ꝯcupiuit.
Quid sit aĩa ꝫ̃ diffĩtõeꝫ. C.29
POst naturam corporeaꝫ
⁊ ĩcorpoream dicendũ ē
de natura ex utrisqꝫ cõposita
Sꝫ primo ex parte mentis.se-
cundo ex parte corporis.ter-
tio ex parte totius hõis. De
aĩa igitur uidendũ est quid sit
ꝫ̃ diffinitionem.Porro a qb⁹
dã diffinitur ut spũs.a qbusdã
ut aĩa. a quibusdã uero ut spi
ritus ⁊ aĩa. Inquantum igitur
aĩa naturam hẽt spiritus diffi
nitur ab Alexandro in libro
de motu cordis. Ab Aug° sic.
Aĩa ē sbã incorporea intellec-
tualis illuminationis capax ul
tima reuelatione ꝑceptiua.ulti
ma dico q̃ mediantibus angel̃
ꝑcipit.Ex hac diffinitione co-
gnoscimus ꝙ spiritus huma-
nus q̃ ē aĩa inter oẽs creatas
post angelos ĩmediate illumi-
natiõis diuine sit ꝑceptiua. Aĩa
uero inquãtũ aĩa sic diffinitur
a Remigio. Aĩa ē subã incorpo
rea regẽs corpus. Ex hac dif
finitione hẽmus ꝙ aĩa sit cor
poris rector ⁊ motor. Itẽ aĩa
inquãtũ aĩa diffinitur a phõ ĩ
libro ď aĩa sic. Aĩa ē endelchia
.i.actus corporis phĩci orga-
nici potentialiter uitã hñtis.

Endelchia formã uel actus si
gnat. ⁊ dicitur hic actus prim⁹
siue perfectio. Ex hac diffini-
tione hẽmus ꝙ aĩa unibilis est
corpori non omni sꝫ solo orga
nico ⁊ phĩco.i. naturalr̃ ad su
sceptionem aĩe rõalis disposi-
tio. Item aĩa inquãtũ est spiri
tus. ⁊ aĩa sic diffinit̃ ab Aug°
Aĩa ē omniũ similitudo. Hec
diffinitio data est ꝑ cõparatio
nem aĩe ad creaturas. Aĩa eniꝫ
ex sui natura ad suscipiendas
omniũ reꝝ tã corꝑaliũ q̃ꝫ spi-
ritualiũ similitudines apta ē.
Sꝫ sciẽdũ ē ꝙ q̃dã ĩtelligi hñt
ꝑ opposita.ut tenebre ꝑ presẽ
tiam lucis.incorporalia ꝑ cor
poralia. ⁊ sic dr̃ suscipere ani-
ma spiritualiter reꝝ similitu-
dines. Item aĩe descriptio ta-
lis est Anima est deiforme spi
raculum uite. Hec descriptio
datur secundum ꝙ anima com
paratur ad deum prout non
ex traduce uel seminali ratio-
ne propagatur.sed a deo cor-
pori creando infunditur. ⁊ ĩ-
fundendo creatur. Item Se-
neca sic diffinit animam. Ani-
ma est spiritus intellectualis
ad beatitudinem in se ⁊ in cor
pore ordinatus. Hec diffini-
tio est in reuelatione anime ad
finem ꝫ ꝙ nõ solum separata

beatificatur in se sicut angel⁹. imo ī corpe glorificato ipsi beatitudo ampliat᷑.

¶ Quid sit anima ſm rem.

Cap. 30.

Quid sit anima ſm rē diuersas uidēt sentētias philosophi ꝑtulisse. Plato eī3 dicit aīam numeꝝ se ipm mouētē. Aristoteles delchiā. Pitagoras armoniā3. Hippocrates spūm tenuem. Rabbanus lucē. Democrytus spiritu3 ex athomis compositum. Acconomius hypereus igneum uigorem. Parmenides dicit ea3 de terra ꝛ igne esse. Epicurus autē ex aere ꝛ igne. Inter has diuersitates nos sequimur dicta sanctoꝝ ꝛ catholicoꝝ magistroꝝ dicētiū q aīa est subā spūalis ꝛ rōnalis ad uiuificandū corpus humanu3 de nihilo creata. Creata est inq3 aīa pfectibilis. ꝛ impfecta q̄3tum ad sciam ꝛ v̉tutes. pfectissima tn̄ ē q̄3tū ad potētias naturales. Et q2 incorporea est sensui nō est subiecta. neq3 ſ3 dimēsioem est extēsiua. ¶ Quātitatē enim habet aīa ut dicit Aug⁹. nō dimēsiuā. sed ptātiuā ꝛ v̉tualem. Et q2 simplex est anima., ideo nec augmēti. nec detrimēti est susceptiua. q2 nec in corpe maiori maior. nec in minori mior repitur. ut dicit Aug⁹. Multitudo potētiaꝝ in aīa nō pōit maioritatē in aīe natura. s3 mltiplicē effectū. Aīa etiā est uita ppetua. s. p memoriā3. intelligētiam. ꝛ uolūtatē. ad imaginem dei facta capax uirtutis ꝛ uitij. susceptibilis pene. uel pmij arbitrio libera. potētijs ꝛ hītibus ꝛ affectōib⁹ decorata. caret pondere. ꝛ figura ꝛ calore passibilis ꝛ mutabilis ē eo magna est. quo capax est eternitatis. eo recta quo naturalit᷑ appetens ē bonitatis. eo bona q° pticeps est diuinitatis.

¶ Quid sit aīa ſm nomen.

Cap. 31.

Anima dr̄ inq̄3tū corp⁹ aīat ꝛ uiuificat. Mēs inq̄3tū r̄colit. Anim⁹ dū uult. Rō dū recte iudicat. Spūs dū spirat. l᷑ q2 spūalē nat᷑a3 h3. Sēs⁹ dū sētit. Mēoria dū recordat᷑. Uolūtas dū cōsētit. Hec nōia diuersa sūt aīe. n̄ pp eētie plᷓalitatē. s3 pp effect⁹ mltiplicitatē ꝛ opatōem. Dr̄ aīa ab a qd̄ ē sine. ꝛ nemes qd̄ ē sāguis. eo q sit sine sanguine. Uel dr̄ ab an qd̄ est uita. ꝛ mene qd̄ ē tribuere. eo q aīa uitam tribuit.

¶ De triplici aīa. Cap. 32.

Actus aie triplex est. s.

uegetare.sentir. ⁊ ratiocinari. ⁊ ꝯm hoc distinguit aie poten tia tripliciter.s.uegetabilis.sen sibilis.⁊ rõnalis. De qb⁹ dicit Ambro⁹. q aia uegetabilis ap petit esse.sensibilis bn̄ ee. rõal' āt optie ee.⁊ iõ nūqz qescit do nec optio cõiugat.⁊ pp hoc ui amoris mouet in deū. ut i ipo sūme delectet. He tres poten tie in diuersis substantijs tres aie dici pñt. Nā uegetabilis ē aia i plātis.sensibilis in brutis. rõnalis uero in hoib⁹. Jn hoie āt pdicte tres aie una sūt essē tia sz differūt in potētijs. nec obstat q in hoie successiue. aç diuersis tēporib⁹ manifestāt. h⁹ eiz ē a ṽtute formatiua que rõalit pus disponit ad uitā qz ad sēsū.⁊ pus ad sensum qz ad rõez.psertim cū natura n̄ subi to.sz paulati ⁊ successiue opet. Cū āt aia rõalis infūdit corpi pdicte p⁹ infuse n̄ hn̄t actiões suas.deinceps a ṽtute forma tiua.sz ab ipsa aia. Aia quoqz duas pmas potētias.s.uegeta bilē.⁊ sensibilē exercet tātū in corpe. Aia uegetabilis ⁊ sēsibil' nō debēt dici aie i hoie.sz po tētie.nec aia uegetabilis i aiali dicēda est aia. sed potētia. Aia aūt uegetabilis in plāta dicen da est aia.non potentia.

De potentia aie uegetatiue. Cap. 33

Anima uegetabilis tres hz potētias.s.gn̄atiuam. nutritiuā.⁊ augmentatiuā. Pri ma est ad spēi conseruationez. Secunda est ad conseruatiōem indiuidui. Tertia est ad perfe ctionem subiecti. Uirtuti autē nutritiue quattuor deseruiunt .s.uirtus attractiua que assu mit necessaria in nutrimento. Jtē digestiua que sepat conue niens ab incõuenienti in alimē to. Jtem retētiua que cibū taz diu retinet in uno loco. donec debitā recipiat alterationem. Jtē expulsiua que expellit qḋ supfluū est in nutrimēto.sz āte oēs has est appetitiua.

De potētijs aie apprehēsi uis. Cap. 34.

Anima sensibilis dupli cē hz potētiā.s.apprehē siuā.⁊ motiuā. apprehēsiua di uiditur in apprehensiuā de fo ris.⁊ apprehēsiuā de intus. Ui res apprehēsiue de foris sunt quinqz sensus particulares.s. uisus. auditus ⁊c̄. uel potentie exteriores. Uires autem ap prehensiue de intus sunt qnqz potentie interiores sensibiles. que sunt cõis sensus.imagina tio.estimatio.fantasia.⁊ memo

ria. Tradūt Perhipathetici
oēs uires iſtas organicas eſſe.
⁊ q̄ per inſtrumenta corpora
lia ſuas operationes perficiūt
eo q̄ ſint circa particularia tā
tum. Omnis enim fortuna par
ticularis in materia aliena eſt:
quoniam forma ſine omni ma
teria accepta uniuerſalis eſt.
circa quam operatur intelle-
ctus. Iſta facile eſt uidere in ſē
ſibus particularibus. quoniā
illi non apprehendunt niſi per
rei ſenſibilis pn̄tiam. De uir
tutibus autem interiorib᷒ que
ſt̄ imaginatio. eſtimatio. fanta
ſia idem eſt. quoniam in illis
omnibus eſt apprehenſio for-
me ſingularis ſm̄ ſitum ptium
⁊ lineamenta. ⁊ quātitatē. Om
nes iſte potentie paſſiue ſunt.
⁊ patiuntur a formis et indiui
duis que ſunt principia cogni
tionis ſenſibilis. ſenſibilis di-
co quia duplex eſt cognitō in-
tellectualiſ que oritur ex eo q̄
proprie per intellectum habet
dignoſci. ut forme conuenientes
⁊ huiuſmodi. Senſibilis que p
uenit ex indiuiduis ⁊ obiectis
ſenſuum particulariū que ſunt
principia cognitionis ſenſibi-
lis. Sciendū p̄terea q̄ nulla
potentia app̄henſiua ſenſibilis
retinet id quod apprehendit.

imo q̄d una app̄hēdit alia reti
net. Notādū g° q̄ alia v̄tus
eſt que bene tenet. alia que bn̄
recipit. ⁊ iſta que bene tenet p
ficit ſicco ⁊ frigido. ſed illa q̄
bn̄ recipit perficit humido.

De ſenſibus pticularib᷒.
Cap. 35

SEnſus pticularis ī qnq̄
diuidit. ſ. in viſū. auditū
guſtū. odoratū. ⁊ tactū. q ī mul
tis cōueniūt. ⁊ in mltis diffe-
rūt. Cōueniūt. n. qnq̄ ſenſus ī
h° q̄ ſūt uires paſſiue. Sētim᷒
.n. itra ſuſcipiētes. n̄ ex̄ mittē-
tes. Sēſibile. n. poſitū ſupra ſē
ſum n̄ ſētit. Oēs ſenſus ſt̄ pce-
ptibiles ſingulariū nō uliū. ad
quēlibet ſenſum extendūt ner
ui duo. vnus ad ſentiēdum qui
agitur contra exteriora. ⁊ ali᷒
ad motum uoluntariū qui agit
ut ius anime interior. ⁊ ad or-
ganum dirigit intentionem. In
omni ſenſu oꝫ eſſe proportio-
nē ſenſibilis ad ſenſum. quia in
medijs delectantur. ⁊ in extre
mis corrūpūtur. Ad ſentiendū
aliqd oportet eſſe obiectū pn̄s
⁊ mediū deferens. et organum
ſanū atq̄ cōueniēs. ⁊ aīe itētio
actualis. Omnes ſenſus unam
habēt originem ſm̄ ſenſum cō
munē a quo uelut a centro q̄ſi
linee quedā exeunt. Differūt

40

etiā sensus pticulares in multis. nā quilibet habet spāle instrumētū. Differūt etiā in obiectis. differūt in medio differente. qꝛ tactus et gustus hn̄t mediū intrinsecꝰ. ⁊ alij extrinsecus. Differunt in uelocitate apprehendēdi. qꝛ uisus ē citissime apprehēsiōis. ⁊ remota apprehēdit. Differūt situ. qꝛ uisus est supremus. post auditꝰ. deinde alij per ordinē. Differunt utilitate. qꝛ gustꝰ ⁊ tactus maxime sunt necessarij ad cōseruationē indiuidui ⁊ speciei. Gustus. n. discernit cibuꝫ per quē ꝓuatᷣ aīal a nociuo. ⁊ tactꝰ discernit qualitates sensatoꝝ. sicut calide ⁊ frigide. ⁊ hꝰ mōi. ut aīal declinet extrema taliū qualitatū ne corruptōeꝫ incurrat. Differūt gn̄alitate. qꝛ tactus est gn̄alior. cū nō hēat organū determinatū. sed ī oībus mēbris fit. Differūt etiā in īpressionū retētione. sensus eīm grossiores forti retinēt suas impressiones. sicut pꝫ in tactu. Nota ꝙ uidemus uisu ⁊ oculo. sed differenter. nā uisu uidemus effectiue. siue formalitᷣ. sed oculo uidemꝰ instrumētaliter. Eodē mō dicēdum est de ceteris sensibꝰ. Aīa alienatur a sensibus tripliciter. Primo in somno. 2º in extasi magis. 3º in morte maxime.

De sensu cōi. Cap. 36.

Sensus cōis est potentia que omniū sensuū pticulariū obiecta apphēdit. Oīs enim sensus exteriores a sēsu cōi interiori uelut a cētro pticularitᷣ exeūt. ⁊ sensatoꝝ suoꝝ similitudines ad sēsū cōem reducūt quo mediante de singuloꝝ ꝓpetatibꝰ iudicāt ⁊ discernūt. Un̄ sciēdū ꝙ sensus cōis ē fons ex quo oēs sensus oriunᷣ ad quē oīs motꝰ sensibiliū refertur sicut ad ultimuꝫ finem. Hec potētia quedā hēt inq̄ntū est sensus. ⁊ quedā inq̄ntū cōis est. inquātū. n. sensus est habet recipere reꝝ spēs sine materia. ⁊ tn̄ pn̄te materia. inquātū cōmunis est habet duo. quorum vnū est iudiciū sensibiliū p qḋ nos apphendimus nos uidere qn̄ uidemus. ⁊ audire quando audimus. ⁊ sic de alijs. Si eniꝫ hoc iudiciū nō esset in aīalibꝰ. non satis esset uidere ⁊ audire utile. ⁊ ꝑm alios sensus apprehendere. Scōm est cōpare pl̄a sensata dicēdo unū esse dulce. ⁊ aliud dulcius esse. ⁊ hoc ideo sensus cōis habet. qꝛ ad ipsiuꝫ referūtᷣ omniū ꝓpoꝝ sensuum sensata. Hec vtus in anteriori

pte cerebri ponit̃ i loco ubi cõ
currũt nerui sensitiui qnq3 sen
suũ q loc⁹ medulosus ⁊ humi-
dus est.

De ui imaginatiua.

Cap. .37.

Virtus imaginatiua ẽ po
tentia apprehẽsiua. i qua
imagines rez sensibiliũ reser-
uant̃. Hec ṽtus pluſ abstrahit
q̃3 sensus. qz sensus non accipit
formã. nisi p̃nte re. illa aũt re-
seruat formã etiã re absẽte. In
hoc etia3 imaginatio differt a
sensu cõi. qz sensus cõis p̃ntia
rei exterioris indiget sicut sen
sus pticularis. Ista aũt virtus
.s. imagĩatio thesaur⁹ formaz
uocat̃. qz in ea sicut dictum est
forme a pticularib⁹ sensib⁹ re
cepte retinẽt̃. hec potẽtia in an
teriori pte cerebri seu iteriori.
sicut ⁊ sensus cõis ponit̃. ⁊ hic
maior est duricies ex frigidi-
tate cerebri pueniẽs. ubi ⁊ ima
ginatiua retinet imp̃ssiones a
sensu cõi receptas.

De ui estimatiua.

Cap. 38

Estimatiua ṽt⁹ q̃ a for^a
acq̃sita intẽtões elicit q̃
a sensu ñ pcipiũt̃. ẜm quã ouis
fugit lupũ. ⁊ lup⁹ miseret̃ filio
suo. hoc aũt nõ posset fieri nisi
lup⁹ hẽret cognitionẽ ei⁹ indi
uidui. ⁊ q̄ hoc indiuiduũ sit na
tus ei⁹. sicut ⁊ ouis apphendit
lupũ sibi nociuũ. Ista ṽo ñ p̃nt
fieri p sensũ. Estiatiua differt
ab imaginatione. qm̃ imagina
tio solũ retinet formas apphẽ
sas p sensũ cõem. ⁊ ad imagina
tionẽ solã nõ seq̃t̃ affect⁹ mi-
serie uel tristitie. uel fuga. uel
insecutio. Ad estimationẽ autẽ
statim seq̃t̃ q̃libet istoz. vñ si
cut intellectus practicus se hẽt
ad speculationẽ. ita se h3 esti-
matiua ad imaginationẽ. ⁊ pp
hoc estimatiua nõ penit⁹ app-
hensiua est. sed etiam motiua p
hoc q̄ determinat ad qd mo-
ueri debeat aĩal. ⁊ a quo fuge-
re. cũ. n. aĩal mouet̃ ad cibũ oz
imaginẽ cibi in aĩali esse. Sed
estimatiua nõ solũ mouet. imo
ẽt apphẽdit. Oportet igr̃ aĩal
hr̃e estimatione3 qua moueat̃.
Officiũ estimatiue est apprehẽ
dere intẽtiones. nõ qdẽ rõnis.
s3 nature. Vñ nõ apphẽdit qd
sit similis. aut nomẽ. aut ṽbu3.
uel amicitiam. uel inimicitiã. cõ
mode ul' incõmode. sicut dictũ
est. Hec ṽtus ponit̃ in p^a pte
medie cellule cerebri q̃ calida ẽ
ex motu multi spũs ad ipsam.

De fantasia. Cap. 39.

Fantasia est potẽtia com
ponẽs imagines cũ ima-

ginibus. ⁊ imagines cū intētio
nibus. Cōponit inquā fātasia
imagines cuꝫ imaginibꝰ. ut est
apphēdere aliqd esse albū uel
nigrū. uel diuersas formas cō
ponere uel fingere chimeras.
Cōponit ēt imagines cū inten
tionibꝰ. ut cū apprehēdit ouis
formā lupinā esse fugiēdā. Cō
ponit ēt intētiones cū intētio
nibus. ut pꝫ in oue que appre
hēdit nato suo pbēda eē ubera
⁊ alienū esse repellēdū. Per fā
tasiam maior hr̄ cognitio que
pōt hēri in aīa sensibili que est
in brutis. p hāc. n. non solū scit
pñtia. sꝫ ēt puidet sibi in futu
rū. Per hāc. n. quedā aīalia fa
ciūt sibi casas. ⁊ de cibo proui
dent in longinquū. p hāc ꝺ illo
scit qd sit. idem ⁊ de alio ꝙ sit
aliud. ⁊ sic de eo oī ꝺ quo snīa
pfert̄ p modū affirmatōis et
negatōis. Per hāc quoqꝫ uide
mus aliqd eligere aīalia. ⁊ ali
qd refutare. Ad electionē ⁊ re
futationē pexigit̄ sciētia ⁊ di
scretio. ⁊ ideo multi dixerunt
ꝙ fantasia est aliqd rōis. sꝫ di
cimus nō esse uerā electōeꝫ aīe
sensibilis. sed aliqd simile. Hec
a uulgo in hoīe uocat̄ cogita
tiua. cū tn̄ cogitare ppe sit ra
tionis. Fātasia opat̄ in sōno si
cut in uigilia. Qꝺ aūt in sōnis
res uidēt̄ esse pñtes. hoc ē qa
fit reuersio ad sensū cōeꝫ. Ista
potētia qñ cōiūcta est rōni si
cut est in hoīe. tūc accipit agē
di ⁊ opandi regimē a rōe. Sed
qꝛ rō diuersificat̄ ꝑm diuersi
tatē eoꝝ de qbꝰ rōcinatio fit.
ideo p opationes fantasie mul
tiplicāt̄ in hoīe ualde. Ubi aūt
fantasia nō est cū rōe. ut est in
brutis. tūc regit̄ solū ꝑm istin
ctū nature. Et qꝛ natura vno
mō est in hñtibus spēm unā. iō
cōceptio fantasie opat̄ in tali
bus uno mō. Et inde est ꝙ oīs
hirūdo facit uno modo nidum
suū. Dixerūt qdā philosophi
ꝙ iste ꝟtutes in brutis potius
agūtur ꝗꝫ agant. sed in homie
potiꝰ agūt ꝗꝫ agant̄. qꝛ bruta
mouēt̄ ꝑm impetū ⁊ impulsum
appetitꝰ naturalis. Motꝰ aūt
hūani reglant̄ ꝑm regimē rō
nis. Notādū ꝙ melanconici
⁊ infirmi. ⁊ amātes multas ha
bent fantasias. sꝫ hoc nō est ex
illustratiōe que fit p imagines
reꝝ sensibiliū. sꝫ ex passionibꝰ
nature ⁊ ꝯfusione spūuꝫ ascen
dētiū ad cerebrū ⁊ caput tur
bātiū. Tales. n. spūs diuersarū
imaginū inuolutiones faciūt ⁊
generāt horribiles uisiōes ⁊ cō
ceptiones. Preterea sciēdum
ꝙ bruta citius recipiūt influxꝰ

pmi motoris q̄ʒ hoies.sicut pʒ
in formica que qñ cibū colligit
infra tres dies non pluit. Et
gallus cantuʒ suū p tēpus ua-
riat.qꝛ imutationē aure ex in
fluxiōe pmi motoris psentiūt.
Hꝰ dicti hec est rō. qm̄ hoies
multū occupāt circa cōceptio-
nes suas cōferēdo ⁊ ꝯponēdo
⁊ diuidēdo.quare influxiones
pmi motoris nō pcipiūt ita ci-
to sicut bruta que nō sic occu-
pant in suis cōceptōibꝰ.nec sʒ
illas opant.sʒ tātū sm intelle-
ctū nature. Ista uis.s.fantasia
plurimū impedit intellectū eo
q min' occupat aiaʒ ꝯpositiōe
⁊ diuisione imaginū.nō solū ac
ceptaꝝ a sensibꝰ. sʒ et fictarū.
maxime aūt impedit itellectū.
qñ aliqd de celestibꝰ et diuinis
imp̄mit ei.⁊ hoc ideo.qꝛ cōce-
ptiones tales intellectꝰ nō pōt
ferre.nec sūt similes imagina-
tionibus ⁊ fictiōibus fantasie.
Fantasia uero ponit in medio
medie cellule cerebri tāq̄ʒ cētꝝ
inter memoratiuā ⁊ imaginati
uam.quia fantasia conuertit se
tam super formas quas acci-
pit imaginatiua per sensum q̄ʒ
super intētiones quas reſuat
memoria.⁊ tūc istas formas ac
intentiones diuidit. ac compo
nit.

De memoria.
Cap. .40.

Memoria autem est reposi
torium preteritoꝝ. Re-
seruat enim memoria intentio
nes per estimationē a figuris
rerum elicitas. Anima per me
moriam mediantibꝰ rebꝰ sensi
bilibꝰ in ipsa s reddit res sensi
biles que sunt extra ipsā.⁊ pp
hoc oportet actū memorie du
as precedere opationes. quaꝝ
una est hoc esse receptū.et hec
est operatio sensus cōmunis.⁊
in hoc memoria incipit.secūda
est hoc esse conseruatum apud
nos qd fit per imaginationeʒ.
Oportet etiam q ante memo-
riā quedaʒ uirtus opetur que
ex figuris rerū diuidat reruʒ
intentiones singulares. Diffe-
rūt imaginatio ⁊ memoria. qa
ista conseruat species rerum.
hec conseruat intentiones spe
cierum. Sciendum quoq̄ʒ q
memoria differt a reminiscen
tia.quia memoria discrete ⁊ di
stincte reuertitur ad res com-
ponendo intētiones distinctas
cum imaginibus. Reminiscen-
tia siue recordatio est motus
q̄si inceptꝰ ⁊ abscissus p obli-
uionē.⁊ est cū collatiōe tēporis
⁊ loci ⁊ hꝰmodi. Reminiscētie

42

enim mod᷒ nõ est uniformis. sꝫ causat̃ ĩ plurib᷒ principijs cir cũstãtib᷒ id c᷒ ꝓpe est remini scibilitas. cũ sit pncipiũ mltoꝝ pri᷒ memoratoꝝ. Cũ. n. ꝑ memoriã fiat reꝝ appꝛhẽsio quod eedẽ res prius fuerũt in se. uel in sensib᷒ alijs cognite. pꝫ ꝙ si qs rẽ totalit̃ oblit᷒ est. nõ põt ꝑ memoriã recordari se eẽ oblitũ. Sꝫ si oblit᷒ est in pte. tũc ꝑ id qđ remãsit põt reminisci. sꝫ qñqꝫ sciuisse. uel ꝑ coll'onem reminiscẽtie põt etiã ad id qđ oblit᷒ est redire cũ illi᷒ adiuto rio qđ remãsit memorie. Alia est đra int̃ memoriã ⁊ reminiscẽtiaꝫ. qꝛ memoria multa ptici pãt aĩalia. sꝫ reminiscẽtia ẽ so l᷒ rõis. qꝛ reĩscẽtia est qđã inuestigatio que sine ordĩe rõis nõ est. ac sine deliberatõne ꝑ q̃ añcedẽs ordinat̃ ad ↄñs. Sane cũ qs reminisci uoluerit ea q̃ nõ eo mõ quo ꝑ sensũ. sꝫ ꝑ intellectũ apprehẽdit hõc nõ fit ꝑ memoriã. qꝛ memoria talia ñ reseruat. sꝫ intellect᷒ cõuertit se sup ea que hẽt apud se. ⁊ ea reducit ad actũ que hꝫ ĩ hitu. Iste aũt habitus manet actua liter apud intellectũ potẽtialẽ q est loc᷒ spẽꝝ uniuersaliũ. vñ ⁊ uniuersalia speculata remanent apud ipm tãqꝫ in loco sue gñonis etiam actu quãdo illa non considerat. Intellect᷒ aũt potentialis ad has spẽs quas sic hꝫ apud se conuertit̃. ul' ab eis auertitur quãdo uoluerit. Ultimo notãdũ ꝙ memoria ponitur in posteriori pte cere bri q locus ẽ siccus pp neruos motiuos q oriunt̃ ex ipso.

De ui sensibili ⁊ motiua.
Cap. 41.

Sequtur đ ui sensibili mo tiua. hec mouet qñꝫ spi ritualit̃. qñꝫ corpalit̃. P᷒ mõ đr̃ appetitiua que mouet dupliciter. aut diligẽdo. aut odiẽdo. ⁊ diuidit̃ in cõcupiscibilẽ et irascibilẽ per quas appetit aĩa bonum. uel insurgit contra ma lum Ab his v̓o duobus. s. irascibili ⁊ concupiscibili oriũtur quattuor affectiones. s. gaudiũ spes. dolor. ⁊ timor. Nã si pñs ẽ qđ cõcupiscimus gaudemus. si absens est speram᷒. Similit̃ si pñs est de quo irascimur do lemus. si absens est timem᷒. Sẽ sualitas aũt est uis anime sensi bilis motiue. ⁊ ad idem mouet ad quod concupiscibilis ⁊ irascibilis. Sensualitas enĩꝫ appe tit que delectabilia sunt corpi. ac nociua refugit. Differt ãt sensualitas a ↄcupiscibili ⁊ ira scibili. quia sensualitas magis

coniungitur corpori. et sicut in brutis ita in homine nulla lege stringitur. quin semper in appetitus rerum ad corpus pertinentium moueatur. Sed concupiscibilis et irascibilis iungitur rationi. et prout sunt in homine frenantur ratione. ac reguntur virtutibus que fundantur in ipsis. Est enim temperantia in concupiscibili. et fortitudo in irascibili. et sic de alijs secundum quod uis motiua sensibilis mouet corpaliter. sic diuiditur in virtutem naturalem. uitalem. et aialem. quarum prima situm suum habet in epate. ut in proximo principio. cum primum principium est cor. 2ª in corde. 3ª in capite. ut in proximo principio. tamen primum principium est cor. Uirtus naturalis est motiua humorum. uitalis motiua pulsuum. aialis est motiua membrorum. Dicimus quod virtus naturalis est motiua humorum mediantibus artherijs et uenis que radicantur in epate secundum Galienum. sed secundum Aristotelem radicantur in corde. et hoc per spiritum naturalem. Est autem virtus naturalis substantia subtilis et aerea ui caloris in corde generata hec sanguinem ad singula membra impulsat. ex quo corpus uegetatur. Uirtus uitalis est motiua pulsuum mediantibus artherijs que radicantur in corde. Spiritus autem uitalis est idem qui et naturalis.

Idem dico in substantia. sed differens in virtute. hic per artherias ad membra corporis se diffundens uiuificat ipsum corpus tamquam instrumentum. Uirtus aialis est motiua membrorum mediantibus neruis qui radicantur in capite. et hoc per spiritum aialem. Est autem spiritus aialis idem quod et naturalis. et uitalis. sed aialis dicitur cum ad cerebrum deuenerit. hic ceteris subtilior per neruos ad organa sentiendi dirigitur ut sensus et motus secundum locum ex ide generetur in corpore aiali. Circa uires istas denique sciendum est quod cum virtutes aiales incendunt. tunc naturales remittuntur. propter hoc in homine dedito studio. uel meditationibus minus operatur uirtus nutritiua et generatiua. et augmentatiua. ex quo patet quod concupiscentia carnis domatur in uiro studioso. Unde ait Hieronymus. Ama sciam scripturarum. et carnis uitia non amabis. Preterea quando virtutes animales remittuntur. naturales incedunt. sicut patet in somno quod describitur esse quies virtutum animalium cum intensione naturalium.

De potentijs aie rationalis. Cap. 42.

Tria sunt in aia ut ait philosophus. scilicet potentie. habitus. et passiones. Potentie quidem sunt innate. habitus

aūt sunt acqsiti uel infusi. passi
ones uero sunt illate uel inate.
Hit⁹. n. sūt acqsiti. ut pꝫ ī scīa
ꝛ ꝟtute pollitica. Nā ex fre-
quēti studio hō acqrit sciam. ꝛ
ex frequēti bn̄ agere fit hō bo
nus bonitate ꝟtutis pollitice.
Sūt ꝛ hit⁹ qñꝫ nō p acqsitōeꝫ
sꝫ p īfusionē. sicut sapīa fuit ī-
fusa Salomoni. ꝛ ꝟtutes theo
logice aferūt quotidie puulis ī
baptismo. ꝛ ēt penitētib⁹ ī iu-
stificatiōe. ꝛ ex actib⁹ ñ gñant
tales hitus. sꝫ poti⁹ eo⁹. ex ta-
lib⁹ hitib⁹ eliciūt boni act⁹ ex
potētijs. vñ in hītib⁹ acqsitis
seqt. quales sūt act⁹ tales sunt
hitus. sed in hitib⁹ infusis ē cō
trariū. s. quales sūt hit⁹ tales
sunt act⁹. Est tñ neruꝫ q sicut
hitus acqsiti gñant p act⁹. ita
ꝛ generāt p actōes. sꝫ nō meri
torias inquātū tales. Passiōes
aūt sūt illate ab extrinseco. vo
cat āt passiōes ph⁹. receptōes
obiectoꝝ. Sumūt ꝛ alit passio
nes ut dicāt affectōes sicut do
lor. timor. spes. ꝛ gaudium.

¶ De diuisione potentiaꝝ aīe.
Cap. .43.

Nunc ad diuisionē potē-
tiaꝝ aīe accedam⁹. Ph⁹
igr diuidit pncipalit aīe potē-
tias in cogitatiuā. ꝛ motiuam.
quas theolog⁹ appellat intelle
ctū ꝛ affectū. ipm aūt affectuꝫ
intelligit uolūtatē. Potētiaruꝫ
āt aīe quedā st sepate a corpe.
ut uelle. ꝛ intelligere. Sm quas
aīa nō utit corpe. sꝫ utit utēte
corpe. s. fātasia que sic hꝫ se ad
ītellectū. sicut color ad uisū. ut
ait ph⁹. Quedaꝫ ꝟo sūt uires
insepabiles a corpe. ut uegeta-
biles. ꝛ sēsibiles qꝫtū ad opati
onē. ꝛ qꝫtū ad essentiā. ut ī bru
tis. Sꝫ ī hoīe sepant uires iste
a corpe qꝫtū ad essētiā. licꝫ aīa
opatōes eoꝝ exercere ñ possit
extra corp⁹. Jn brutis ꝟo sim-
pliciter pereūt qꝫtū ad utꝛqꝫ.
Jtē aīa potētias quasdā hꝫ cō
uenientes cū brutis. ut ē sensua
litas. sēsus ptīclaris. sēsus cōis
imaginatio. estimatio. mēoria.
Quasdā hꝫ nō cōes cū illis. ut
ē rō. ꝛ itellcūs. ꝛ h⁹mōi. Jtē aīa
hēt uires qūasdā quo ad se. ut
est rō. uolūtas. libeꝝ arbitriū.
quasdā hēt qb⁹ corpi pmiscet.
ut est uis naturalis. uitalis. et
aīalis. de qbus dictū est supra.
Ex iā dictis pꝫ q potētie qdā
sunt organice. quedā nō. Jtem
ex pdictis collige q aīa rōa-
lis oēs potētias habet aīe ue-
getabilis ꝛ sēsibilis. sꝫ ñ inqꝫtū
rōnalis est. Uerꝫ inqꝫtū rōalis
est addit intellectū ꝛ libeꝝ ar-
bitriū. ꝛ h⁹mōi. Et hoc qd di

cit Grego⁹. Ois inqt creatē aliqd cōe hēt hō. Hēt nāqꝫ hō cōe esse cū lapidibus. uiuere cū arborib⁹. sentire cū aīalib⁹. intelligere cū āgelis. Quicqd. n. v̄tutis aut nobilitatis hr̄e pn̄t nature inferiores. hn̄t ⁊ supiores. sꝫ pfectiori mō ⁊ nobiliori pp hoc manifestatū est q̄ oms uires quib⁹ cōicam⁹ cū brutis differūt specie. put sunt in nobis. ⁊ in brutis.

¶ De differentijs potētiarum ipsius anime. Ca. 44.

Quattuor assignāt diffe rētie v̄tutis itellectiue. Prima daī ꝑm differētiā nature. ⁊ sicut intellect⁹ diuidit i agētē ⁊ possibilē. 2ª datur ꝑm differētiā obiecti. ⁊ sic diuidit intellect⁹ in speculatiuū ⁊ practicū. 3ª assignat ꝑꝫ differētiā dignitatis. ⁊ sic diuidit rō in ptē supiorē ⁊ iferiorē. 4ª datur ꝑꝫ cōpationē ad actū. ⁊ sic diuidit intellcūs i hītū ⁊ i actū. In hītū qdē cū pōt intelligere qn̄ uult. In actū v̄o cū actualiter ad itelligibile se conuertit. Differentia uero intellect⁹ in effectu ⁊ ei⁹. q dr̄ adept⁹ sumitur ꝑꝫ maiorē ⁊ minorē pfectionē ipsius intellcūs possibilis. Nā cū intellcūs possibilis recipit spēs cū luie itellcūs agētis. tūc dr̄ itellcūs in affectu. ⁊ etiā in hītu. Intellectus v̄o cū recipit pfecte lumen ꝑm formalem cōiūctionē. tunc uocat intellect⁹ adept⁹. Diligēter aūt notādū est q̄ oēs differētie intellectuū iā pdicte sumūtur. ul' ꝑm actū. uel ꝑm hitum. uel ꝑm modū intelligēdi. ⁊ nulla sumitur ꝑꝫ diuisiōeꝫ potētie cognitiue. nisi prima tm̄. ꝑm quā diuiditur in agentē ⁊ possibileꝫ.

¶ De mō cognoscēdi. Cap. 45

Res cognoscit alit' de⁹. aliter āgel⁹. alit' hō. Ipse quoqꝫ hō alit' cognoscit deū p intellectum. aliter per creaturas. Intellectus enim diuinus cognoscit res ex se ipso. Intellectus autem angeli cognoscit res per species sibi cōcreatas que sunt similitudines rerum. Sed intellectus humanus cognoscit res per species abstractas a rebus particularibus p sensum prius cognitis. Unde sciendum q̄ sicut sensus cognoscit res p̄sente obiecto. ⁊ sicut imaginatio cognoscit absente obiecto. ⁊ tamē cū appenditijs materie. ita intellectus cognoscit sine appēditijs materie sub ntentione uniuersali. Aīa igit' p itellectū aliqualit' cognoscit

oĩa ⁊ attingit. Cognoſcit enim deũ ſupra ſe. ⁊ ſeipſã in ſe. ⁊ angelos iuxta ſe. ⁊ qcqd celi ãbitu ↄtinet infra ſe. Quid ſit ãt modus cognoſcendi deũ. nota ꝙ intellectus human⁹ non cognoſcit deuȝ p abſtractionẽ ſicut alias res. ⁊ hoc iõ eſt. q2 ſimilitudo abſtracta ſimplicior ẽ illo a quo fit abſtractio. deo aũt nihil ſimplicius eſt. Alia rõ eſt. qa in abſtractione oportet eſſe pticulare ⁊ vniuerſale. pticulare qdem a quo fit abſtractio. vniuerſale aũt. ſ. ſe ipſum abſtractũ. ſed nihil horũ cadit in deũ. Sciẽdũ pterea ꝙ per ſenſũ cognoſcim⁹ pticularia. ſȝ p intellectũ vniuerſalia. ⁊ qñdo ſe intellectus conuertit ad pticulare ut ipm apphẽdat. tũc ſimilitudo abſtracta a pticulari erit uniuerſalis ⁊ ñ pticularis. Jtẽ nihil uenit i itellectũ niſi p ſenſũ. ⁊ hoc fit duobus modis. ſ. uel ſimpliciter. uel p accidẽs. Siplicit̃ qdẽ ut qñ intelligim⁹ ſenſibilia prius p ſenſũ apphẽſa. Per accñs ãt. ut qñ intelligimus inſenſibilia p effectum. Notãduȝ eſt etiã ꝙ aliud eſt rem p cognitionẽ in intellectũ uenire. ⁊ aliud eſt in re iã itellecta uerſari. q2 tunc cognitio reꝝ p ſenſũ uenit in itellectuȝ. ſicut dictũ eſt. ſed cũ intellect⁹ iã apprehẽdit. tũc delectatur ⁊ negociat̃ in illa. etiã ſine ſẽſus adminiculo. Ad cognoſcẽduȝ iſta plenius nota utrũqȝ ueruȝ eſſe. ſ. ꝙ pticularia cognoſcũt̃ p uniuerſalia. ⁊ ecõtra uniuerſalia cognoſcunt̃ p pticularia. Jſtud ſic pȝ. q2 duplex eſt uniuerſale. vnũ. ſ. ꝑut eſt abſtractũ. ⁊ aliud cõfuſum. vñ ſm ꝙ eſt in pticulari. Dicim⁹ g° ꝙ ad cognitionẽ uniuerſalis abſtracti uenim⁹ p pticularia. ſicut pȝ in pueris in qbus prius opat̃ ſenſitiua q̃ȝ intellectiua. qa ꝑus cognoſcũt pticularia p ſenſũ. ⁊ poſtea uniuerſalia per intellectuȝ. Sic ⁊ philoſophi inuenũt modũ argumẽtãdi per inductionẽ. qa ex multis ꝓpoſitõibus pticularib⁹ unã cõcluſionẽ faciũt uniuerſalẽ h° mõ. Socrates ẽ aĩal. Plato ẽ aĩal. Cicero ẽ aĩal. g° oĩs hõ ẽ aĩal. Ecõtrario eſt in uniuerſali cõfuſio. qm̃ p talẽ uniuerſalẽ uenim⁹ in cognitionẽ pticulariũ. ſicut pȝ qñ uidem⁹ hoĩem a remotis. tũc nõ cognoſcim⁹. niſi ei⁹ ſubãȝ corporeã. ſȝ poſtea p motũ cernit̃ eẽ aĩal. dũ ṽo magis appropiquat cernit̃ eẽ hõ. tãdẽ cognoſcit̃ eſſe petr⁹. Nota ꝙ ſm phm̃ plura ſcire poſſu

mus. ſʒ unū ſolū intelliger. q̄m ſcire dicit hītū p quē plura ſci mus. intelligere āt dicit actuʒ q nō pōt intellectū eſſe dupli- catus. Intellect⁹. n. ad unū ſolū ſe pōt actualiť cōuertere. ꝛ hº pʒ ꝙ qñ qs agit duos act⁹ rō niſ ſimul uno tpe. vn⁹ ē itellcūſ ꝛ ali⁹ memorie ſiue cōſuetudi- nis. vbi gīa. Aliqs dicit horas ꝛ querit in libro cōcordātias. l' numerat denarios. vnū illorū . ſ. querere cōcordātias ē act⁹ intellect⁹. ſed aliud. ſ. dicer̄ ho ras eſt act⁹ memorie. ſicut etiā aīal brutū ſine regimine intelle ctus uadit ad domū ad quā ſe pe iuit. Itē nota ꝙ ad intelligē tiā rei nō reqrit pñtia rei in- telligibilis. ſʒ pñtia ſilitudinis ei⁹ tm. qꝛ res nō cognoſcūtur eēntia. ſʒ p ſilitudinē. ꝛ inde eſt ꝙ intellect⁹ apphendit remo- ta ſicut ppinqua.

De intellectu agente ꝛ poſſi bili. Cap. 46

NUnc d itellectu agēte ꝛ poſſibili ſpālit ē dd. Intellect⁹ igr̄ agēs ē q abſtrahit ſpēs ab imagine ſiue fātaſia. et ſua irradiatōe facit vniuerſa- les. ac pōit res i itellectu poſſi bili. Nā ſicut ad uſum corpalē exigitur lux abſtrahēs intēti- ones coloꝝ. i. ſimilitudies a co lorato. ꝛ pōnit eas in aere. nō qdē ſm eſſentiā. ſʒ ſm itētōeʒ . i. ſilitudinē. Sic intellcūſ agēs q eſt lux aīe ponit ſpēs abſtra ctas a fātaſia in itellectu poſſi bili. nō qdē actualiť. ſʒ ſʒ intē tionē. i. ſilitudinē. Quare āt inter imaginationē ꝛ itellectuʒ poſſibilē nō ſūt potētie eiuſdē ſpēi. q̄m altera eſt potentia aīe ſenſibilis. altera aīe rōalis. In tellect⁹ aūt poſſibilis dr̄. qꝛ pt recipere tales ſpēs. ſed nōdum ſuſcipit eas. c⁹ ex⁹ ē tabula nu da nullā hñs picturā. potēs ē āt hēre quācūqꝫ. Sane cū itel- lectus poſſibilis tales ſpēs re ceperit. tūc ſicut hēs ſupra uo catur intellect⁹ in effectu uel i hitu. Luʒ vo illuſtratur multitu dine ſpēꝝ ſenſibiliū. tūc eſt in- tellect⁹ adept⁹. Qualiť autē iſte ſpēs remaneāt in itellectu poſſibili. uel qliť ad eas fiat p reminiſcētiaʒ cōuerſio ꝛ reuer ſio hēs ſupra in c⁹ de mēoria. Porro itellectus agēs ꝛ poſſi- bilis differūt. ſicut lux ꝛ illu- minatū. ſicut pficiēs ꝛ pfectibi le. quia ut dicit ph⁹ intellectus agēs eſt oīa facere. ſed itellcūs poſſibilis ē fieri. Et ut plem⁹ inoteſcat notādum ꝙ ſicut ad hoc per ſpeculū aliqd uideat. tria ſunt neceſſaria. ſ. ſpeculū.

45

qđ aptũ natũ ẽ recipe ĩpſſiões
corporũ obiectorũ.color autẽ
in corpib⁹ obiectis. ⁊ lux qua
moueatur color corporũ obie
ctorũ que ſine luminis influxu
q̃ʒtũcũq̧ʒ obijciãtur nõ ſũt re-
ceptibiles a ſpeculo. ſic ſimilit̃
ad hoc ut aliq̃d in ĩtellectu ui
deamus.oʒ ꝙ ſit ĩtellcũs poſſi
bilis q apt⁹ nat⁹ ẽ recipe ſpẽs
queãdmodũ dictũ eſt de ſpecu
lo.oʒ etiã ꝙ ſint ſpẽs ſpectãte
apud intellectũ põſſibilẽ q hẽt
ipſas habitu.cũ ſit loc⁹ ſpẽrũ
uniuerſaliũ.Sed ſicut color in
corpe nõ mouetur.nec ſpẽs niſi
mediãte luĩe imprimũtur ĩ ſpe
culo.ſic nec fantaſmata erunt
actu intelligibilia.niſi intellcũs
agẽs irradiet ⁊ diffũdat ſuper
eũ lumẽ ſuũ.ſicut lux ſup colo
res.ut ſic ſm actũ ĩtelligibilia
efficiantur.

De intellectu ſpeculatiuo ⁊ practico. Cap. 47.

Seq̃r de intellectu ſpecu
latiuo ⁊ practico q ãbo ĩ
cognitõe conſiſtũt. Sed in hoc
differũt ꝙ intellectus ſpecula
tiuus cognoſcit uerũ in ratõe
ueri.practic⁹ ãt cognoſcit ueꝝ
in rõe boni. Jtẽ intellcũs ſpecu
latiuus uocat̃ cognitio ſpecu-
latiua. ſʒ practic⁹ dr̃ cognitio
affectiua. Jteʒ finis ſpeculatiui
eſt uerum.finis autẽ practici ẽ
opus. Jtẽ per ſpeculatiuũ ĩtelli
gimus recte. ſed p practicũ re
cte uiuimus. Jntellect⁹ practi-
cus uocat̃ opatiuus.q2 dicitur
a praxi qđ eſt opatio. Jtẽ in-
tellectus practicus diuidit̃ in
rationẽ.⁊ ſynderesim. Rõ aũt
diuiditur in ptem ſupiorẽ ⁊ in
feriorẽ.de qb⁹ p ordinẽ dđ ẽ.

De rõe ⁊ ptibus eius. Cap. .48.

Ratio aũt eſt uis aĩe.nõ
ſolũ cognitiua. ſʒ etiam
motiua. Jdeo aũt cum iudicat
aliq̃d eſſe bonũ uel malũ. ⁊ ibi
ſiſtit.tũc dr̃ cognitiua.Si autẽ
pcedit amplius ⁊ iudicat bo⁹
ut fiat ſic dr̃ motiua. Si vero
ad hoc ultimũ pcedit ut nõ ſo
lũ iudicet eſſe bonũ ut fiat.ſed
etiam id appetit.ſic dicit̃ libe-
rũ arbitriũ.qm̃ liberum arbi-
triũ apprehẽdit rõem ⁊ uolũ-
tatem. Rõ put ſe habet ad bo
nũ pticulare diuiditur in pteʒ
ſupiorem ⁊ inferiorẽ. Supior
pars diuinis ⁊ eternis intẽdit.
Jnferior auteʒ de tranſitorijs
iudicat.⁊ ea diſponit. Jtem ſu
perior ps accipit rões p leges
diuinas.ut hoc eſt faciendum
qđ deus precepit. Pars auteʒ
inferior accipit rationes p le-
ges humanas. ut hoc eſt faci-

endū q̄d honestū est. uel q̄z expedit reipub. Item supior ps rōis dr̄ uis. q̄z lz usq̄z ad cōtēplationem eternoꝝ. se extendat. differt tñ ab intellectiua. q̄z intelligētia negociat̄ in eternis per modum rōnis uel intētionis. Ratio autem non sic. sz cōferēdo ⁊ ratiocinādo. Dr̄t autem rō alio modo ab intellectu qm̄ intellectus apprehēdit esse rei absolute. rō autem cuz collōne uni⁹ ad alterum. Inferior uero pars rōnis dicitur multipliciter que circa res corporales uersatur coniūcta est sensualitati. ⁊ sepe allicit ab ea uidet enim semp porrigi pomum sibi. i. illecebram uicinaz. Rō tñ inferior ⁊ supior idem sunt in essentia. sed differūt in officium. Exēplū in oculo sursum ⁊ deorsum aspiciente.

De aīe motiuis.

Cap. .49.

Triū motiuaꝝ aīe rationalis est diuisio. Diuiditur enim uis motiua in īpatiuam ⁊ consiliatricē. ⁊ affectiuam. ⁊ cōsiliatricē simul ⁊ affectiuam. Uis impatiua est liberꝝ arbitrium ⁊ synderesis. Consiliatrix est ipsa ratio que diuiditur in ptem supiorem ⁊ inferiorem. Uis affectiua est uolūtas que diuiditur in thelesym. ⁊ bulysim. Uis que simul consiliatrix est ⁊ affectiua est ipse intellectus practicus.

De uoluntate.

Cap. .50.

Inter dictas potentias p° dō est de uolūtate q̄ inter ceteras motiuas est pcipua. cū sit gñalis motor oīum uirium. Cum. n. intellectus apprehendit aliquid ut bonū. uoluntas imperat uirib⁹ affixis ipsis organis. sicut uisui ad uidendum. auditui ad audiēduz. ⁊ sic de alijs sensibus. Simil'r in motu locali uolūtas impat uirtuti animali que est in neruis ⁊ ī musculis. ⁊ ita mouet ad ambulādū. uel currēdum. ⁊ ad huiusmodi similia. Sed fallit istud in potentijs anime uegetabilis in quibus uoluntas suū imperium non exercet. Nutritiua ⁊ generatiua. ⁊ augmentatiua. non secundum nostruz arbitrium. sed naturaliter opērantur. Uoluntas autem in duas diuiditur partes. s. i thelesym. ⁊ bulysim. i. uolūtatē naturalem. ⁊ deliberatiuam. quarum prima. s. uolūtas nat̄alis dirigit̄ p synderesiz. 2ª do. s. deliberatia p rōez. Nota q̄ uoluntas ppe ⁊ stricte est tm̄mō

46

rōnabiliū. ſed large dicit̃ etiaꝫ brutoꝝ eſſe. Jmprop̄e v̄o quaſi methaphorice. dr̃ ēt eſſe uege-tabiliū. vñ uolūtas p̄mo mō ſũ pta. ſ. put eſt rōabiliū ꝑp̄e uolūtas dr̃. 2° mō put eſt brutoꝝ uocat̃ ꝑp̄e deſideriū. 3° modo put eſt uegetabiliū uocat̃ ap-petitus. Jnter potētias nulla ē liberioꝛ q̃ꝫ uolūtas. qꝛ nec obligat̃ oꝛgano ſicut imaginatio ⁊ eſtimatio. ⁊ hꝰmōi. nec cogit̃ a bono. ſicut ītellectꝰ cogit̃ a ue ro. Uires āt affixe oꝛganis ī-mutāt̃ neceſſario imutato oꝛ-gano. qbꝰ oībꝰ uolūtas caret. vñ ait Augꝰ. Nihil adeo ī nr̃a ꝑtāte eſt ſicut uolūtas. Si aūt ſcire uolueris quare uoluntas nō cogit̃ a bono. ſicut ītellectꝰ a vero. hec eſt rō. qꝛ citra p̄mū nihil ita bonū qd̄ ñ aliqd īpfe ctōis hēat. ſꝫ aliqd ita ueꝝ eſt. ꝙ nihil falſitatis hꝫ. ut in hac ꝑpoſitōe qd̄libet totū maiꝰ ē ī ſua pte. vñ tali v̄o cogit̃ intel-lectus aſſētire. ſꝫ uolūtas nulli bono creato cogit̃ adherere. Jtē uolūtas dr̃ int̃dū cogi per īoꝛdinatū appetitū. put uolū-tas qñꝫ trahit hoīem. ⁊ allicit ut bonū ſpnat et īcōmutabile. ⁊ rebꝰ mutabilibꝰ adhereat. ſꝫ ī hꝰmōi coactōe libertas q̄dā eſt. vñ Aug. Omne pccm̄ adeo

eſt uolūtariū. qd̄ ſi nō eſt uolū-tariū non eſt peccatum.

De ſynderesi. Ca. 51

Synderesis uis eſt motiua que ſemp nata ē figi in ſupioꝛibuſ naturalit̃ mouēs ⁊ ſtimulans ad bonū. ⁊ abhoꝛ-rens malū. ⁊ in iſtis nūq̃ꝫ ē er-rans: neqꝫ ſcḋm ſyndereſiꝫ ē pec care. Sciēdū ꝙ oīs ſyndere-ſis nūq̃ꝫ extinguit̃ totalit̃. etiā in diabolo ⁊ in dānatis rema-net in illis aliqs actꝰ. Syndere ſis. n. q̃ꝫtum ad inſtinctū boni. ⁊ q̃ꝫtū ad diſplicentiā mali cul pe abſolute cōſiderate exticta eſt. in diabolo ⁊ in dānatis. ſcḋm v̄o ꝙ culpa cōpat̃ ad penā. ſic nō eſt extincta in illis. ſyndere ſis etiā in hūc modū remanet in eis pena. Jſa. Uermis eoꝝ ñ moriet̃. Hn̄t igit̃ diſplicētiam mali ī cōpatōe ⁊ collōne ad pe nam.

De conſcientia. Ca. 52.

Hoc nomen cōſcientia cō ponitur ab hac prepoſi tiōne. cuꝫ. ⁊ hoc nomine ſcien-tia. vnde conſcientia dicit duo . ſ. ſcientiam. ⁊ ſcḋm hoc cōſciētia eſt habitus naturalis. nō ſoluꝫ cognitiuꝰ. ſed etiaꝫ motiuuſ. Jn cliat. n. aīaꝫ ad ꝓſecutōꝫ bōi. ⁊ fugā mali. Alio mō dic ꝯſciā ac ceptōeꝫ ex pte rōis. qd̄ notat̃

in hac ꝓpositiõe cũ. P° igitur
mõ ꝑut cõſcia includit ſciẽtiã
in ſe. hʒ ſe ſicut ſupiꝰ. ⁊ ꝯiũgit
ſynderesi. ⁊ ſemp eſt recta. 2°
mõ cõiũgit magis rõni. ⁊ ſic ſe
hʒ ſicut inferiꝰ. hoc mõ recipit
errorẽ ⁊ cõturbationẽ. In con
ſcientia. n. ex pte inferiori bene
põt accidere error. Nã rõ cũ
cõſciẽtia pti inferiori iũgit. et
hʒ ꝟſari circa pticularia ĩ qbꝰ
ſepe cõtingit errare. ſicut pʒ ĩ
ſigillo coſcientie in quo ſynde
reſis ꝓponit maiorẽ ſic. nullũ
malũ eſſe faciẽdum. rõ aſſumit
minorẽ. ſ. hoc eſt malũ cõſciẽtia
cõcludit. g° nõ eſt faciẽdũ. Cir
ca pmã nõ eſt error. Circa ſe-
cundã qñqʒ eſt error. ⁊ ex hoc
falſitas in cõcluſione qñʒ orit̃.
Cauẽda ẽ cõſciẽtia nimis lar-
ga ⁊ nimis ſtricta. Naʒ prima
gñat pſũptõeʒ. 2ª deſperatõʒ.
Itẽ prima dicit ſepe malũ bo-
nũ. 2ª ecõtra bonũ malũ. Item
pª ſepe ſaluat dãnãdũ. 2ª ecõ-
tra dãnat ſaluãdũ. Nota ꝙ
aliud eſt cõſciẽtia. aliud ẽ tior
cõſciẽtie. tũc. n. eſt cõſcia qñ qs
ſentẽtialit̃ iudicat aliqd eẽ fa-
ciendũ uel uitãdũ. ⁊ cõtra talẽ
cõſciẽtiã facere. etiã ſi ſit erro
nea peccatũ eſt. Sed ꝯ timoreʒ
cõſcie facere nõ ſemp eſt pecca
tũ. qꝛ talis timor nõ ẽ ſemp ex

diffinitiua ſnĩa rõis per quaʒ
iudicet ſe teneri ad aliqd. ſʒ ex
eo ꝙ uacillat inter dubia ne-
ſciẽs qd ſit meliꝰ. uel ad qd te
neatur potiꝰ. cũ tñ nõ omitte-
ret qcqd ſciret eſſe placitũ di
uine uolũtati. De ꝯſcĩa quoqʒ
ſciendũ ꝙ qñʒ reſpicit ꝑteritũ
qñqʒ pñs. qñqʒ futuꝝ. Nã cõ
ſcĩa remunerat de ꝑterito. de
pñti docet. ⁊ precauet de fut̃o.
Pret̃ita nãqʒ r̃ſpicit ut quãdo
ꝯſcĩa mẽtẽ rephendit de malo
commiſſo. uel de bono omiſſo.
Preſentia autem reſpicit con-
tradicẽdo ei cᵒ p ꝯſciaʒ hũmꝰ
oppoſitũ. Futura quoqʒ reſpi
cit. ut quãdo inſtruit ⁊ ſtimu-
lat mentẽ ad ea faciẽda. uel ui-
tãda ad que conſcĩa ipſa iudi-
cat nos teneri. Quõ aũt cõſcĩa
ſe extẽdat ut dictũ eſt tã ad fa
cta q̃ʒ ad fienda põt colligi ex
diffinitõibꝰ conſcientie que ta
les ſunt. Joãnes Dama. Con-
ſcientia eſt lex intellectus no-
ſtri. Baſilius. Conſcientia eſt
rõnale iudicatoriũ. Diffinitio
nes magiſtrales ſũt iſte. Con-
ſcientia eſt cognitio ſui ipſius.
Item conſcientia eſt habitꝰ ani
mi agendoꝝ. ⁊ nõ agẽdoꝝ. Itẽ
conſcientia eſt habitus mentis
boni ⁊ mali diſcretiuus. Item
conſcientia eſt credulitas intẽ-

47

tionis ad aliqd' faciēdū. uel nō faciēdū animi deliberatiōe firmata. Error cōsciencie octo modis causatur. P° ex ignorātia qn̄. s. nescit qcqd sit eligēdū uel declinādū. De tali errore dr̄ 2° palipo. 20. Cū ignoram⁹ qd agere debeam⁹ hoc solum residui habem⁹ ut oculi nostri ad te dirigātur. 2° ex negligētia ut cū qs negligit ɔsciaz discutere. uel si nescit se expedire negligit tamen ab alijs qrere. 3° ex supbia ut qn̄ qs nō hūiliat intellectū suū ut meliorib⁹ ꝛ sapiētiorib⁹ se uelit credere. Cōtra qd̄ Ap⁹ scd̄e corith. 10. Captiuātes oēm intellectū uestrū in obsequiū xpi. hoc est ꝙ qlibet in credēdis plus dꝫ consentire fidei q̄ꝫ sibi. ꝛ in agēdis plus dꝫ alijs credere q̄ꝫ sibi. 4° ex singularitate qua hō seqns sensum propriū nō conformat se alijs. nec seqt̄ uias cōes bonoꝝ. De his numeri. Extrēa castroꝝ cōsumpsit ignis. 5° ex affectu inordinato q̄ sepe inclinat ɔsciam ad id qd̄ homo tūc appetit. ꝛ sic facit eā a sua rectitudine deuiare. Seneca. Perit omne iudiciū cū res transit i affectū. 6° ex pusillanimitate qua qs timet non timēda ꝓꝫ rectū iudiciū rationis. Isa. Dicite pusilanimes ɔfortamini ꝛ nolite timere. 7° ex perplexitate qua homo se credit esse positū inter duo peccata. quoꝝ alteꝝ sit ipossibile declinare. Sꝫ sciēdum ꝙ pplexitas nihil ē simplicit̄. pōt tn̄ qs esse pplex⁹ ꝓꝫ qd. i. ꝓm erroneā ɔsciaz qua deposita erit liberatus. 8° ex hūilitate ꝛ cordis puritate. G. Bonaꝝ mētiū est ibi culpas agnoscere ubi culpa non ē. Error p̄mis septē modis accept⁹ rep̄hēsibilis est. 9° ꝟo mō laudabilis est. imo nec error dici debet. sed humilis suoꝝ defectuū recognitio. dū modo non sit nimia.

De operib⁹ anime. Cap. 53

Anima ꝓꝫ diuersas potētias, multas ꝛ diuersas hꝫ opationes. Ipa. n. cognoscit ueꝝ p itellectū spec̄latiuū. affectat bonū p itellectū practicuꝫ. Discernit āt ɔferēdo it̄ bo⁹ ꝛ malū. ueꝝ ꝛ falsū p rōem. Discernit sil̄ ꝛ eligit p libeꝝ arbitriū. Cōsētit p uolūtatē. Inuenit mediū p igeniū. stimlat ad bo⁹ p syndereſiꝫ. Alia ēt i actib⁹ suis ordinē hꝫ. naꝫ qd̄ sēsus pcipit imagiatio ꝓp̄ātat. cognitio format. igeniū inuestigat. rō iudicat. mēoria ꝓuat. itelligētia

apprehēdit. ⁊ ad ɔtēplationem adducit. Aīa p̄terea cognoſcit res p̄ntes p ſenſū. abn̄tes ṽo p imagiatōez. res āt ī materia p p̄ntiā ſui. Jn ſemetipā āt ſeipaȝ per reflexionē ſui ſupra ſe. Aīa alios hȝ act⁹ ptinētes ad corpus. ſicut ē uegetare p ṽtutem naturalē. ſentire p uirtutē animalē. ⁊ uiuificare p ṽtutē uitalē. de q̄b⁹ oībus dictū ē ſupra.

De q̄ſtitate aīe. Cap. 54

Anima cū ſit ſimplex n̄ hȝ q̄ſtitatē dimēſſiuā. ſȝ ṽtualē. vn̄ pȝ q̄ aīa hȝ eēntiaȝ n̄ eſt in toto corpe. ſȝ in pte corporis determinata. ⁊ tn̄ ṽtuteȝ influit toto corpi. ⁊ ad h° poit Calcidi⁹ ex⁹ de aranea que ī medio telle ſue reſidens ſentit quēlibet motū. ſiue inter⁹. ſiue exteri⁹ ī tella factū. Eodē mō aīa ī centro cordis poſita ſine ſui diſtēſione totum corp⁹ ſibi unituȝ ſenſificat. uiuificat. atq̄ȝ mouet. Nec ɔ̄ ſimplicitatē aīe ē q̄ dn̄r tres aīe eē. ſ. uegetabilis. ſēſibilis. ⁊ rōalis. c⁹ itelligētia ſupi⁹ ē exp̄ſſa. Aīa quoq̄ȝ lȝ ſit ſimplex. tn̄ ẜm Boe⁹ dr̄ ī eo q̄d ē. ⁊ quo ē. ſicut ⁊ āgel⁹ ⁊ oē creatū. q̄ oīa differūt ẜm rōnem uniuerſalis pticularis.

De immortalitate aīe. Cap. 55.

Animā eſſe īmortalē oſtēdit̄ auctoritate ⁊ rōe. Sapie 5°. Juſtoꝝ aīe ī ma. dei ſūt. ⁊ īfra. Et ſpes illoꝝ imortalitate plena ē. Jtē ī euāgelio. Querēt hoīes mortē ⁊ nō inuenient. Jtē. G. loq̄t de malis īferni. Jbi mors ſemp uiuit. finis ſemp incipit. ⁊ defect⁹ deficer̄ neſcit. Jtē Joānis. 6°. Qui manducat me. car. ⁊ bi. m. ſan. hȝ uitā eter. Jtē p rōnes. p̄a talis ē. Oīs corruptio ex ɔ̄rietate cāt̄. nihil āt ē q̄d ſubē aīe ɔtrariet̄. Jtē aīa capax beatitudis ē. ſȝ de⁹ ut ait Aug. igēti liberalitate replet oīs creaturas p captu eaꝝ. g° confert aīe beatitudinē. ſȝ ad beatitudinē ſpectat uita eterna ⁊ ppetua gl̄a. Preterea ſi aīa moreret̄ cū corpe hō n̄ timeret̄ mortu⁹. ſicut nec lup⁹. nec caīſ mortu⁹. g° reliq̄t aliq̄d uiuēs poſt morteȝ hoīs q̄d timet̄. ⁊ hoc ē aīa. Jtē cū de⁹ iuſt⁹ ſit bēbunt iuſti p̄miū. ⁊ mali penā. ſȝ h° n̄ fit ī h° mūdo. Cū mali uideāt̄ florere deducētes ī boīs dies ſuos. ut dicit Job. Boni g° ubi florebūt: fiet eo°. g° fiet alibi. ſȝ h° n̄ p̄t eē niſi aīa ſit īmortalis. Aug⁹. Trāſeūt ī p̄nti tri. et pſpa cū tpe. ſȝ cācellatiſ maīb⁹ more Jacob eadē r̄deūt ſn̄ fine

48

mãſura.ut hic tribulati ⁊ affli
cti ſine fine gaudeant. Jocundi
v̄o ⁊ ditati penas et̃nas ſuſti-
neant. Jacob⁹. Oẽ gaudiuꝫ exi
ſtimate fratres. cũ in uarias tẽ
tationes incideritis. Beda ſup
iſto v̄bo. Ne indignemini frẽs
mei ſi mali i mũdo floꝛẽt. ⁊ voſ
patimini. qꝛ ñ eſt chꝛiſtiane di-
gnitatis in tp̄alib⁹ exaltari. ſꝫ
dep̄mi. Mali nihil hñt in celo.
uos nihil in mũdo. Sꝫ ſpe illi⁹
boni ad qđ tẽditis qcq̄d ĩ uia
cõtigat gaudere debetis. Hie
ronym⁹. Difficile ĩmo ĩpoſſi-
bile eſt ut p̄ñtib⁹ qs fruatur ⁊
futuris. vt hic uẽtrẽ illic mẽtẽ
reficiat. ut de delitijs ad deli-
tias tranſeat. ut in celo ⁊ ĩ ter
ra appareat glorioſuſ. Jtẽ de⁹
fecit aĩam ad imagineꝫ ⁊ ſimili
tudinẽ ſuã. ſed de⁹ eſt ĩmoꝛta-
lis. g° ⁊ aĩa.

De libero arbitrio. Cap. 56.

Liberũ arbitriũ eſt ut ait
Aug. facultas rõis ⁊ uo
lũtatis qua eligit͛ bonũ gratia
aſſiſtẽte. malũ v̄o gr̃a deſiſtẽte.
Jn hac diffinitõne ſimul ponit͛
rõ ⁊ uolũtas. Rõ q̄dẽ ut cõſili
arius. volũtas autẽ ĩpatoꝛ.
Nã rõ dicit aliq̄d eſſe bonum
l͛ malũ. Uolũtas dicit fiat fiat.
Nota libertas liberi arbitrij
eſt libera a coactõe ſufficienti.
ſed nõ libera a coactõe efficiẽ-
ti. Nulla. n. coactio exterioꝛ ẽ
cã ſufficiẽs ut aliq̄d fiat. lꝫ qñꝫ
ſit efficiens. ut pꝫ in multiſ qui
coacti ſunt negare xp̄m p toꝛ-
menta. q̄m in h⁹mõi coacta uo
lũtas. Uolũtas eſt. ut ait Aug.
Qñ peccõꝛ retrahitur a gratia
tũc nõ deſtruit͛ libertas liberi
arbitrij. qꝛ cecus. ul͛ feſſus. uel
claudus in foueã cadens q̃ꝫdo
extrahit͛ nõ fit eo ĩuito. Liber
tas liberi arbitrij triplex ẽ. ſ.
a neceſſitate. a peccato. a miſe-
ria. Pꝛima libertaſ eſt nature.
2ª gr̃e. 3ª gloꝛie. Jtẽ p̄ma ẽ bo
noꝝ ⁊ maloꝝ. 2ª tãtũmõ eſt bo
noꝝ. 3ª eſt in celo regnãtium.
Ex his pꝫ ꝙ libertas malorũ
eſt uelle ⁊ nolle peccare. ſed li
bertas in paradiſo fuit poſſe
non peccare. nec poſſe turba-
ri. pꝫ g° ꝙ libeꝝ arbitriũ eſt
tã in bonis q̃ꝫ in malis. quia in
bonis eſt tãtũmõ ſuit⁹ miſeꝛie
Jn malis autẽ eſt ſeruit⁹ miſie
⁊ peccati. ſed in p̄ma eſt liberri
mũ. q̄m oĩs talis ſuit⁹ deſtrui
tur. Nota ꝙ lꝫ deuſ ñ poſſit
male facere. ⁊ ſimilit͛ angel⁹ et
aĩe bone. uel beate. tñ eſt in eis
libeꝝ arbitriũ. qꝛ bonũ eligunt
⁊ malũ declinãt. nõ ex infirma
neceſſitate. ſed libera uolũtate.

Eodẽ modo dicẽdū est de dia bolo.q2 hȝ liberū arbitriū.bo nū tñ semp respuit.⁊ maluȝ eli git.sed hoc non facit in eo uio lẽta coactio.sȝ uolūtaria obsti natio.Liberū arbitriū hȝ se in qbusdā indifferẽter ad bonuȝ ⁊ ad malū.ut in p̄mis pentib⁹ ante lapsū.In qbusdā pl⁹ se hȝ ad malū q̄ȝ ad bonū.ut in gr̄a tis post baptismū. In qbusdaȝ pl⁹ se hȝ ad bonuȝ q̄ȝ ad malū. ut in sanctificatis in utero. In qbusdā se hȝ necessario ad ma lū.ut in infidelib⁹ nō regnãtis. In qbusdā se hȝ necessario ad bonum.ut in cõfirmatis. sicut fuit beata v̄go post cõceptõeȝ filij.

De natura corporis hūani. Cap. 57.

Homo grece ãtropos dr̄ .i.arbor euersa. habet.n. caput cū capillis ad modū ra dicis.brachia v̄o cuȝ cruribus sūt quasi rami.Sol⁹ hō est lõgi ⁊ lati corpis.Sol⁹ ẽt hō ẽ ere cti corpis. ⁊ h⁹mõi rõ duplex est.s.naturalis.⁊ moralis. Na turalis rõ est q2 in alijs aiali bus abūdat in capite materia terrea depmẽs.⁊ deficit calor erigens qd̄ non est ĩ hoĩe. Est ⁊ rõ moralis.ut.s.rectitudo sta ture corpis attestet̃ rectitudi nem mẽtis sursū ad celestia tẽ dentis.Accidẽtia aĩe transmu tat corpus.q2 forma delectabi lis imaginata mouet corp⁹ si cut tristabilis.⁊ iō Auic.ait.q̄ multū tristis ac lepram timẽs. erit aliqñ leprosus.sicut econ uerso q̄ corpis passiões redū dãt in anime turbationẽ. sicut pȝ in sõno.Itẽ ptes corporis hūani hñt similitudineȝ totius mūdi.q2 tãta est distãtia inter extremitates duoꝝ lõgoꝝ di gitoꝝ utriusqȝ man⁹ q̄ȝta est a uertice capitis usqȝ ad plantã pedis.sicut tanta est distãtia a cenith capitis ad oppositū tro piū in celo q̄ȝta est ab oriente ĩ occidẽtẽ.Corp⁹ hūanum ex quattuor elemẽtis cõpositū ẽ. sed apparet terra in ossibus.⁊ in carne.Aqua v̄o in hūorib⁹. .s.sanguine. fleumate. collera. melãconia.Aer cõtinet̃ in pul mone.⁊ hoc pȝ.q2 semp ĩ motu ẽ. Nã pulmo uẽtilabrū cordis est ne nimio calore dissoluat̃. Sed ignis continet̃ in corde. ⁊ ideo inferi⁹ est latū.⁊ superius acutū quã formã ab igne reti net.Mẽbra corpis triplicia sr̄. Sūt.n.quedã radicalia.ut cere brū.epar.cor.genitalia. Inter que tria prima sunt de esse in diuidui. in qbus ut supradictū

49

ēſt ſedē hēt ſpūs naturalis.ui-
talis.⁊ aīalis. ſʒ mēbra genita
lia ſunt ad conſeruationē ſpēi.
Alia ſūt mēbra deſeruiētia. ut
uene artherie ⁊ nerui per que
uehit̄ ille triplex ſpūs. ut hēt̄
ſupra. Alia ſūt mēbra officialia
ut manus ⁊ pedes ⁊ huiuſmōi.
Sūt ēt mēbra tā artificialit̄
ordinata.ut mutuo deſeruiāt.
Nā ſupiora inferiorib⁹ āmini
ſtrāt ſubuētionē.ut pʒ in ocu-
lis. Itē inferiora ꝓbēt ſupiori-
bus ſupportationē. ut pʒ in pe
dibus ⁊ crurib⁹ que totū pon
dus alioꝝ mēbroꝝ ſuſtinēt. Itē
media imptiūtur utriſqʒ defē-
ſionē ⁊ neceſſarioꝝ acqſitōem.
ut pʒ in manib⁹ ⁊ brachijs. Itē
ſic ſūt ordinata. ut mutuo ſibi
condoleāt. Nā ſi unū mēbruʒ
dolet cōdolent ei oīa mēbra.⁊
hoc pp cōnexionē ⁊ colligati-
onē. Itē ſic ordinata ſūt. ut qñ
mēbrū deficit alia mēbra eius
defectū ſupplēt. vñ uidem⁹ ali
quos carētes manib⁹ comeder̄
cū pedib⁹.⁊ alios carētes pe-
dibus cū manib⁹ ābulare. Iteʒ
ſic ordinata ſunt ut vnū mēbꝝ
piculis ſe exponat pro alio.ut
pʒ in capite ꝑ c⁹ defenſiōe alia
mēbra piculis ſe exponūt. Itē
magnus dolor in uno membro
facit minorē in alio nō ſentir̄.

Itē mēbra quorū mot⁹ ſubeſt
libero arbitrio tā ꝓmptā obe
dientiā ſeruāt. ut int̄ imperiū
uolūtatis ⁊ executionē operis
quaſi nulla mora uideat̄.⁊ hāc
obediētiā uidem⁹ ſeruare ocu
lū i uidēdo.linguā in loquēdo.
os in comedēdo.man⁹ in opā-
do.⁊ h⁹modi.

De phyſonomia hominiſ.
Ca. 58:

Diuerſe mēbroꝝ diſpoſi
tiones ſm artē phyſo-
nomie diuerſos affect⁹ ac mo-
res indicāt in hoīe.nō ꝙ iſta ſi
gna neceſſitatē īponāt morib⁹
hominū. ſʒ oſtēdāt inclinatōeʒ
nature que tñ retineri poteſt
freno rōnis. Sequamur igit̄ i
hoc tractatu h⁹ artis magr̄os
auctores.ſ. Ariſtotelē. Auicēnā
Conſtā. Philomenē. Loxiuum
Palemotiū incipiētes a cōple-
xionib⁹. Melāconicos.triſtes
⁊ graues eſſe dicim⁹. Sangui-
neos v̄o oppoſita hr̄e uidem⁹.
Collerici faciles ſūt ad iras.⁊
fleumatici pigri ſūt ⁊ ſonolēti:
Phyſonomie text⁹ dicit ꝙ ma
ſculin⁹ uehemēs eſt ad īpetus
ſtudioſus ⁊ aīoſus. Feīe autem
miſericordes ſūt ⁊ timide. Ca
pilli molles ⁊ rari hebes inge-
niū ꝓloquūt̄. Itē capilli criſpi
ꝓnūciant tumidū.⁊ lucri cupi-

dum. Item capilli depressi nimium ⁊ fronti iminẽtes feruz declarant animum. ⁊ his concordat capitis ursini capillatura. Item capilli flaui ⁊ grossi ⁊ albi indicant indociles. Capilli uero subnigri si sint moderate tenues mores indicãt bonos. ⁊ bonam hoĩs idicãt cõplexionem. Caput nimis magnuz stolidum indicat. Caput autez globosum ⁊ breue est sine sapientia ⁊ memoria. Item caput humile superius ⁊ quasi planũ insolentie et dissolutionis dat indicium. Item caput oblongũ aliquãtulum ⁊ maleo simile hominem circũspectum ac prouidum indicat. Frons angusta nimis indocilem ⁊ uoracem declarat. lata uero paruitatem signat discretionis. Sed rotũda designat iracundiam. Itẽ humilis ⁊ demissa signat uerecũdiam ⁊ non admittentem turpia. Item quadrata ⁊ moderate magnitudinis magne sapiẽtie ⁊ magnanimitatis est indicium. Supercilia arcualia que coniũguntur usq3 ad cornu nasi signant subtilem ⁊ studiosuz in omnibus operibns suis. Si autem ibidem coeunt tristẽ hominem ⁊ parum sapiẽtem demonstrant Si autem arcuositas declinat ad tempora. ⁊ ad gibositatem gẽnarum signant negligentem. Item supercilia si sint longorũ ⁊ multoꝝ pillorũ signãt ferum ⁊ magna meditãtem. Oculi qui tanq3 gutule nitoris relucent mores cõpositos indicãt. qñ uarie mouẽtur ut mõ currãt. modo qescant. signãt mala reuolui iam in aĩo. s3 nõdũ esse ppetrata signãt. Oculi glauci splẽdore tñ micãtes signãt audacẽ ⁊ puigilẽ ad maliciã. Oculi nigri tremẽtes. ⁊ obscuri designãt potatorẽ uini. ⁊ intẽpantiã ueneris. Oculi pure nigri signant imbecilẽ. et sine ṽtute animum ⁊ lucri auidũ. quãdo ãt guttule rubẽtes aliq3tulũ ibi sunt. ⁊ tamẽ nigre apparẽt animũ iustũ pbũ ⁊ ingeniosũ ostendũt. Ubi autẽ ĩ nigris ocl'is guttule uehemẽt' rubẽt. ⁊ alique tendunt ad quadraturã. ⁊ quedaz sunt palide. quedam glauce. ⁊ circuli q forinsecus ambiunt pupillas sũt sanguinolẽti. ⁊ sũt magni oculi ⁊ nitor pupille moueat' ut mouet' palpebra tales inquantum oculi signãt animũ qui omniũ excedat more feraꝝ. qcqd eĩm nefandoꝝ cogitari põt talib' oculis perpetrabile ẽ. nec et a domestico cessabunt sanguine.

Oculi nimiũ ꝓminētes rubicũ di ⁊ pui linguā declarāt effre natā. ⁊ corpus instabile. Oculi acute intuentes si sunt humidi indicant hoiem ueridicũ. ac in agendis uelocē ꝓuidũqꝫ. Ocli q frequēter claudũt. ⁊ frequē ter reserātur timidũ ac imbe cilē declarāt. Oculi multe ap tionis signāt stultũ ⁊ inuerecũ dũ. Si aũt multe clausure sunt signāt mobilē ⁊ incōstātē in oībus factis suis. Aures ꝓminē tes ⁊ ualde magne signāt stoli ditatē ⁊ garulitatēꝫ. ⁊ ipruden tiā. sed ualde pue malignitatis sunt indicia. Aures nimiuꝫ ro tũde indocilē signāt. Aures ob longe ⁊ āguste inuidie signa sꝫ. Aures iacentes ⁊ supra caput applicate pigritiaꝫ designant. Gēne crasse signāt ignauiā et sonolētiā. nimiũ aũt tenues ma lignitatē. Gēne rotũde īuidie arguũtur. Nares patule ala critatis ⁊ fortitudinis dāt idi diciũ. lōge ṽo tenues mobilita tis signũ hñt. Nariũ aũt pars que iuxta frontē est. si nec alta nec hũili. sꝫ equali linea descen dat uirile signũ est. ⁊ cōstātiaꝫ demōstrat siue prudentiā. Na res minores debito furibꝰ assi gnātur. Oīs uultus cũ plenus est ⁊ crassus ignauũ ⁊ uolupta tibus deditũ signat. uultꝰ de pēdēs cogitatorē subdolũ in dicat. Labia tenua in ore maio ri si supiꝰ labiũ aliqꝫtulũ exu peret sup inferiꝰ magnanimũ indicat ⁊ fortē. Tenua uero et pui oris imbecilē animũ ⁊ uer sutũ indicant. Labia ṽo soluta aliqꝫtulũ ab ore depēdētia ier tem demōstrāt. Nā in asinis ⁊ equis antiquis hoc signũ inue nitur. Os puum cōuenit tam vultibꝰ mulierũ qꝫ hoibꝰ effe minatis. Os qḋ ultra modum dilataꝛ uoracē indicat. ⁊ īmitē. ⁊ impiũ. Talis. n. oris ritꝰ ma rinis mōstris cōuenit. Mentũ ꝓlixum aliqꝫtulũ demonstrat minus iracũdũ ⁊ minꝰ pturba tũ. Qui puũ ⁊ breue mētũ ha bent īmites sunt ⁊ inuidi. Hoc eīm plato ad serpētes ptinere referebat. Utilꝰ est mentũ cō mēsuratũ ꝓm aliqd ad quadra turā accedens. Mentũ si ipro lixũ distendaꝛ dolis assuetum ostendit. Uox exĩs similis uo ci ouiũ aut capraꝝ stultitie hēt indicium. Qḋ autem in modũ auiũ de facili fiunt leues. Uox tenuis quasi lugubris tristē in dicat ⁊ suspiciosum. quoꝝ uox in nares incurrit ita ut nares consonent mendaces sũt ⁊ ma liuoli. ac malis aliēis gaudētes

Ceruix longa ꝛ tenuis eum si gnat qui maligna meditatur. Ceruix rotunda probat uir- tutem animi ꝛ corporis humi- litatez. Ceruix breuis indiciū est eius qui cum temeritate au dax est. Ceruix nimis erecta i solentem ꝛ contumacem dicit. Pectus quidem multis carni- bus cōgestum indociles ꝛ igna ros indicat. Pectus qd longiꝰ est q̄ꝫ uenter prudentem indi- cat. Pectus si nimietate pillo- rum cū uentre tegatur signat hominem instabilem. ꝛ animuꝫ sine religione ꝛ pietate. Cū au tem solum pectus capillos pre fert animosum designat. Hu- meri tenues ꝛ qui in acumine erecti sunt insidiosum indicāt hominem. Brachia quando in tanta prolixitate extenduntur ut erecto corpore extremitas medij digiti appropinquat ad genu. licet forte mēsura quat- tuor digitorum deficiet hu- miles dicit homines ꝛ fortes. cum autem prolixitas. hec ad femur desinit. uel parum ul- tra declarat homines maliuo- los. ꝛ malis alienis gaudentes Manus nimium breues ꝛ exi- gue fortes designant ꝛ saga- ces. Crasse manus si digitos breues ꝛ ultra modum habēt declarant tergiuersorem insidi osum ꝛ furem. Manus indomi te idest intorte ꝛ tenues loqua ces signant ꝛ uoraces. Ungues albi ꝛ plani ꝛ molles ac tenues ac obrubentes ꝛ bene plucidi optimum ingenium indicant. Ungues influxi ꝛ curui impru dentes indicāt ꝛ rapaces. Un- gues breues nimium declarāt malignū. Digiti collecti ꝛ glo bati auarū dicunt ꝛ malignū. Digiti parui ꝛ tenues stultuꝫ demonstrant. Digiti uero pui ꝛ grossi inuidum indicant ꝛ eu dacem. Latera tenua ꝛ āgusta ꝛ depressa timiditatez indicāt. Latera refecta carnibus ꝛ du ra ostendunt hominem indoci lem. hec. n. ad ranas ƨm plato- nem referūtur. Pars cruris q̄ sub genu ē que uocatᷓ sura qn̄ plena est ꝛ quasi grauida intē patuꝫ hoīez signat ꝛ iprudētē. molles sure effemiatis assignā tur. Pedes grossi ꝛ breues ual de infirmū hoīez indicāt. Pe- des nimiū ꝑlixi ptinēt ad ho- minē dolosū. Pedes ptenues ꝛ breues ꝓdūt hoīez malignuꝫ. Qui lōgis passibꝰ icedūt ma- gnanimi esse solēt et efficaces. q celeriter icedēdo se cōprimit ꝛ uultu deducit atqꝫ totū cor pus iplicat signat timidū pcuꝫ

51

ꝛ ꝟ͞ſutū. Qui breues paſſ⁹ hēt eūdoq꜀ accelerat malign⁹ eē ꝺr̄ ꝛ imbecilis. Color cutis niger ꝟſutū indicat. Color albus ru beuſq꜀ fortes aīoſoſq꜀ oñdit. Color uehemēt̄ albus cū pa/lore defectuꝫ ꝟtutis ſignat ex nimia uictoria fleumatis. Co/lor ignitus lucentibus oculis ad inſaniam uergit. Color me dius inter nigrū ꝛ albū q̄ de/clinat in brunū ſi clarus ē oſtē dit virū boni ingenij ꝛ bonorū morum.

¶ De regulis gn̄alis phyſonomie. Cap. 59.

Generalit̄ igr̄ tenēdū eſt q̄ mēbra que in ꝓpor/tione naturali ſūt quo ad figu rā. colorē. q̄ntitatē. ſitū. ꝛ motū indicāt mētis bonā hītudinem naturalē. Mēbra ꝟo que non hn̄t ꝓportionē debitā in figu/ra. q̄ntitate. ſitu. ꝛ motu. quali/tatē ꝑuerſā mētis īdicāt. Pro/pterea plato dicebat⁹ q̄ q̄cūq꜀ ſimilitudo aīaliū aliquorū ī ho minib⁹ eſt tales hoīes etiā ta/liū imitātur mores. ¶ Nota i/ſuper q̄ licet p ſigna mēbrorū naturaliū mores hominū co/gnoſcātur. nō tamē imponunt neceſſitatē. ſed tantū oſtendunt inclinationeꝫ nature. nec ſemp denūciant affectus hominū. ſꝫ frequētāt ꝓbabiliter. Itē ꝓpt̄ ſigna ꝓferenda exteriora. de quibus dictū eſt non ſtatim ꝓ/ferēdū eſt iudiciū. quia forte ſi gnum eſt per accidēs. ꝛ nō per naturā. ꝛ forte uictū eſt p cō/trariā cōſuetudinē. ꝛ freno rō nis tenet̄. ꝟn̄ narrat Ari. q̄ di ſcipuli hippocratis detulerūt Philomeni excellenti phyſono mo figurā hippocratis. qui ꝓ/nūciauit de ipſo q̄ eſſet uir lu xurioſus. Illis aūt indignāti/bus ꝛ culpātib⁹ Philomenē. q̄ ꝺ optio uiro talit̄ iudicaſſꝫ re tulerūt h⁹ hippocrati q̄ ꝯfeſſ⁹ eſt Philomenē hōc recte iudi/caſſe. ſed ex amore phloſophie ꝛ honeſtatis ſui cordis cōcupi ſcentiaꝫ dixit ſe uiciſſe ꝛ acce/piſſe p ſtudiuꝫ qꝺ nat̄e fuerat denegatū. ¶ Deniq꜀ ſciēduꝫ eſt q̄ ſigna exteriora nō referūt̄ niſi ad eas paſſiones q̄ nat̄alit̄ inſunt hōi. ſicut eſt ira. cōcupi ſcentia. ꝛ h⁹mōi. nō aūt ad eas que ſunt anime ſoli⁹. ſicut ē mu ſica. geometria. ꝛ ſimilia. ¶ Sci endū quoq꜀ q̄ in oculis ꝓnci/palit̄ cōſiſtit oīs ꝑfectio phy/ſonomie. ꝛ ſi oculoꝝ iudiciū cō firmat ceteroꝝ mēbroꝝ iudi/ciū. tūc ratū dixit Ari. eſſe iu/diciū. ut in leproſis. Si ꝟ͞o āt con trariāt̄. tūc ꝑualēt iudicia ocu/

lor. ꝓpter qđ oēs physonomi affirmarũt oculũ esse uerꝝ cor dis nuncium.

¶ De toto hoīe.

Cap. .60.

POstq̄ꝫ expeditũ est de homine ex pte mētis. ⁊ ex pte corpis. nūc dđ est đ ipo ꝓut est compositus ex vtroqꝫ vbi spāliter ondit̄ dei potētia. qa naturas tā distātes ɔiũxit in unā psonā. s. naturā corporeā ⁊ incorporeā que maxie distant in predicamēto substātie. Preterea cū essꝫ una sola creatura que hēbat int⁹ cognitōeꝫ per intellectū. ut āgel⁹. ⁊ alia q̄ hēbat cognitionē foris p sensū ut q̄libet aīal brutū fieri debuit creatura ad cōpletioneꝫ ⁊ decorē uniuersi pp pfectioneꝫ uniuersitatis que hac duplici cognitiōe esset pdita. ut posset legere in libro scripto intus ⁊ foris. hoc est in creatore et in opere suo. Unita est aīa corpi multiplici rōe. licet sepata dignior uideret̄. pª rō est ut p ɔiũctionē tā dispariũ naturaꝝ erigeret̄ mēs ad sperādā illaꝫ vnionē que erit inter animā ⁊ spm̄. increatū. Alia ratio est. ut anima seruiendo deo in corpe hēat maius meritū. q2 ubi maior pugna. ibi maior uictoria. ⁊ p ɔñs maior corona. Difficultas. n. opis mltum ualet ad efficaciā merēdi. 3ª rō ē pp cōplemētū uniũsi. Cū. n. sicut dictū ē quedā eēt creatura pure spūalis. quedaꝫ pure corpalis. cōueniēs fuit fieri creaturam mixtā. s. ptiꝫ spūalē. ⁊ ptiꝫ corporalē. 4ª est q2 sicut corpus uniũ ualet ad fructum pnīe. sic post morte resuscitatū ualebit ad cōfirmatōeꝫ stole duplicate. q2 nō solū aīa. sꝫ etiā corp⁹ pmiabit̄ dote sua. 5ª rō est qa hō ex defectu corpis mltā hēt materiā humiliatōis iuxta id. Humiliatio tua in medio tui. Sicut aīa ex cōiũctiōe ad corpus pl'a cōseq̄t bona. sic ⁊ multa cōtrahit incōmoda. P° pcci originalis ingnationem. Job. 13°. Quis pōt facere mundū de immūdo seīe cōceptū. 2° pcci ꝓnitatem. Gen̄. 8°. Proni sunt sēsus hominis ad malū ab adolescentia sua. 3° operandi bene difficultateꝫ. ꝓuerbi. 24°. Per agrum hominis pigri transiui ⁊ ecce totum suffocauerāt spine. 4° intellectus hebetudineꝫ. Sapie. 9° Corp⁹ qđ corrūpit̄ aggrauat aīaꝫ. 5° ɔtinuā ipugnationē. Gal'. 5. Caro ɔcupiscit adũs⁹ spꝫ ⁊c̄. 6° curaꝝ sollicitudieꝫ. Math. 6°. Di. uo. ne

sollicitudinis aie ufe τc. 7° pas/
sionū mltiplicitatē. Job. i3. Hō
nat⁹ de muliere breui uiuēs tē
pore. repletus multis miserijs.
8° glorie retardationē. gloriā
.n. pcipere nō possum⁹ q̄diu i
corpe detinemur. pp hoc Ap⁹
cupiebat dissolui τ eē cū xpo.
¶ De ppetatibus hominis.
Cap. 61
PRopetates hoīs sūt di
scernere inter honestū τ
turpe. vn̄ τ solius hoīs ē hone
stū psequi. cū oīa bruta nisi uti
lia τ delectabilia psequāt. Jtē
passiones ordinare ad inuicē
rōe. Supra mūdū p intellectū
eleuari. τ iō qn̄ aliqs p adhesi/
onē in terrenis se mūdo inferi
orē facit iā q̄si honore hūanita
tis exut⁹ ppetatē accipit be/
stie ita ut dicat fieri p cōcupi/
scētiā porcus. p irā canis. p ra
pinā leo. τ sic de alijs. qd̄ pla/
to uocauit scōaz aiarū icorru/
ptionē qd̄ qdā male intelligen
tes crediderūt platonē dixisse
q aie exeūtes de corpe intra
bāt bestias qd̄ falsū est. Amici
tiā hr̄e ƀm oē gen⁹ aicitie. τ in
hoc differt a brutis que n̄ hn̄t
aicitie spēz nisi que delectatōis
est uel cū nutritiua. τ h⁹modi.
Jntellectib⁹ theoricis eminēti/
bus speculari τ delectari in ta
libus. verecūdari in turpi ppe
trato pp qd̄ inemēdabiles dn̄r
inuerecūdi. qr in aliq° mutati
sūt a rōnis honore pccōꝝ na/
turā assumētes. Perfecte eē cō
iugale aīal eo q' legib⁹ ordina
tas faciāt hōestas nuptias. Ci
uile aīal esse. qr distributiōes τ
cohitatōes τ federa pugnas p
fectas hz urbāitatib⁹ ordiatas.
Disciplie eē pceptibile pp rōis
vsū. Esse aīal māsuetū. Nā pp
cilitatē hz eē aīal risibile. Esse
aīal gloriosū pp pfectas gau/
dēdi rōes q̄ soli cōtingūt hōi.
Esse microcosmū. i. minorē mū
do eo q de oīb⁹ creaturis ali
qd hēat hō. vz eē cū lapidib⁹.
uegetari cū arborib⁹. sētire cū
aīalib⁹. itelligere cū āgelis. ex
duplici natura cōpositū esse. s.
corpali τ spūali creaturarū eē
dignissimā. Esse animal rōale
τ mortale. Humana fragilitas
in hoc consistit q in homine ē
assiduitas deficiendi. impossi/
bilitas standi. facilitas cadēdi.
difficultas resurgendi. uilitas
nascendi. incertitudo moriēdi.
Defectus humanus est qr qc/
quid habemus aliūde habem⁹
imperfecte habem⁹. τ insuper
amittere possumus. Jn homīe
quoqz est moriēdi necessitas. τ
hec ł illata necessitas. sicut fuit

in Adam. uel inata. sicut ē ī nobis. uel assumpta sicut fuit in christo.

De primis pentibus.

Cap. 62

SUmma bonitas uolens cōicarē bonū suū cū alijs fecit creaturā rōalē que sūmū bonū intelligeret. intelligendo amaret. amādo possideret. possidēdo beata esset. Fecit autē deus hoiem formādo corpus eius per ministeriū angeloruz d limo terre in agro damasceno. ⁊ inspirauit in faciē ei⁹ spiraculū uite. i. aīam creauit quā corpi facto uniuit. Fact⁹ ē aūt hō ad imaginē dei in natalib⁹ ⁊ ad similitudinē in gratuitis. Dr̄ aūt hō fact⁹ ad imaginē ⁊ similitudinē dei poti⁹ q̄z āgel⁹. qꝛ ɔueniētiā hꝫ hō cū deo int⁹ ⁊ extra. qd nō hēt āgel⁹. Int⁹ enim hēt cōueniētiā ṗꝫ memoriā. intelligētiā. ⁊ uoluntatē. sicut angelus. Nā sicut a pr̄e est fili⁹. sic ab hoie hō eiusdē nature. Preterea sicut de⁹ p̄latus ē omni creature simplicit̄. sic hō in suo uniuerso. p̄s. Omnia subiecisti sub pe. ⁊c̄. Item sicut de⁹ ubiqꝫ est. sic anima ubiqꝫ est in suo habitabili. idest ī corpore. non quidem per essentiā. sed ꝑ potentiam. Dignitas hūana est in hoc q̄ deus fecit hoiem ratione sapientem. uita inocentem. dominio potentem. Primum notatur in hoc q̄ homo factus est ad imaginem dei. 2° q̄ ad dei similitudinē. 3° quia prepositus est hō cunctis animātibus. ⁊ alijs creaturis que omnia sibi seruiunt. Et nota q̄ uoluntati bonorū hominum non solum subditur creatura. sed etiam ipse deus. p̄s. Uoluntatem timētiū se faciet ⁊c̄. Iteꝫ angeli q deputāt̄ ad custodiā. Itē demones qui dant̄ ad exercitiū bonoꝝ. Iteꝫ hoies boni q sunt socij tribulationū. Itē homines mali qui bonos magis ꝓmouēt ꝑsequēdo q̄z possēt facere seruiēdo. Corp⁹ tale dedit de⁹ p° hōi q̄ aīe subiectuꝫ esset ut essꝫ obtēpans sine rebellione. esset ꝓpagabile sine libidine. essꝫ uegetabile sine mortalitate. essꝫ ꝓportiōabile quo ad cōplexionē eq̄lē. essꝫ quoqꝫ aīe conforme. ut sicut aīa erat innocens. ⁊ tamen poterat peccare. sic corpus esset impassibile. ut tamen posset imortalitatem incurrere. ⁊ ideo poterat mori. ⁊ non mori. poterat hr̄e sufficiētiā ⁊ indigētiā. poterat obtemperare ⁊ rebellare. ⁊ h° fuit ratōe nature defectiue ex

53

nihilo create. nec per gloriam
confirmate. Fuit tamen corpꝰ
ita cōditum ut in eo esset nulla
pugna rebellionis. nulla ꝑni-
tas libidis. nulla diminutio ui
goris. nulla corruptio mortis.
Hec aūt imortalitas corporis
Ade ꝑncipalit' fuit ab aīa. sicut
ab influente a corpe ꝑ eq̄li cō-
positōe sicut a disponente a li-
gno uite. sicut a uegetāte. a re-
gimine vō diuine potētie. sicut
ab interiꝰ cōseruāte. ⁊ exteriꝰ
ꝑtegēte. Factꝰ est itaqꝫ homo
absqꝫ oī culpa ⁊ miseria. nec ad
culpā hūit fomitis icitamētū.
Insup datū ē ei q̄druplex adiu
toriū. Primū ad recte uolēdū.
qd̓ est ꝯscia. 2ᵐ fuit ad murmu
rādū cōtra malū. ⁊ ad stimulā
dū ad bonū. qd̓ est synderesis.
3ᵐ fuit scīa illumināś itellectū
ad cognoscēdū deū suū. se ipꝫ.
⁊ mūdū istū q factꝰ fuerat pp
ip̄m. 4ᵐ fuit charitas accēdēs
affectū ad diligēdū deū super
oīa. ⁊ ꝑximū suū sicut se ipsū.
Prima duō ptinēt ad pfectōꝫ
naturaliū. alia duo ad pfectōꝫ
gratuitoꝝ. quorū unū fuit gr̄e
gratis date. s. scīa. reliquū gr̄e
gratiam facientis. s. charitas.
Accepit homo triplicē oculum
. s. carnis quo uideret mūduꝫ.
rōnis quo uideret animū. ⁊ cō-
tēplationis quo uideret deuꝫ.
Et sic oculo carnis uidet hō
que extra se sunt oculo rōis q̄
sunt intra se. oculo ꝯtēplatiōis
que sunt supra se. Notitiā dei
hūit cuiꝰ p̄ntiā quadā iteriori
aspiratōe cōtēplabat' nō ita ex
cellenter ut in patria. nec ita in
enigmate ut in uia. Res etiam
factas nouit qbꝰ omnibꝰ noīa
īposuit. Notitiā quoqꝫ sui ha
buit. qꝛ qualis factꝰ erat sciuit
⁊ qd agere qd cauere deberet
intellexit. Fuit quoqꝫ sine pe-
nalitatibꝰ. qa nec esuriuit. nec
sitiuit. Item frigus uel estꝰ. la-
bor uel infirmitas eū non lesit
nec mortem expectauit. quia
uiuus erat ad gloriam trāsfe-
rendus. Uestibꝰ nō eguisset et
nudus v̓ecūdiā nō sensisset. na
tura in eo quo ad deformitatē
mēbrorū nō errasset. Conce-
ptus fuisset sine pudore. ⁊ par
tus sine dolore fuisset. Motꝰ
mēbroꝝ etiā subiecti uolūtati
fuissent.

De preceptis Ade datis.
Cap. 63

ADam factum deus trā
stulit in paradisuꝫ. ⁊ ibi
de costa dormientis Euaꝫ sibi
sociam formauit. Hanc nō fe-
cit de capite ne uiro domiaret'
nec de pedibus ne contēneret'.

sed de latere ut amoris uincu
lum probaretur. Duplex bo
num illis deus pparauit. vnuz
temporale. aliud eternum. pri-
mum dedit. 2m promisit. Ideo
duplex preceptum primus hō
habuit. vnum nature ad custo
diendum bonū datum. Aliud
discipline ad pmerendū bonū
promissum. ⁊ hoc non poterat
mereri meliꝰ q̄z per merā obe
dientiam. que tunc mera ē qn̄
preceptum ex se solo obligat.
⁊ non ex alia cā. ⁊ tale dicitur
preceptum discipline. quia per
ipsum discitur quāta sit uirtus
obedientie. Unde ⁊ discipline
preceptum dicitur. qr uitare li
gnum scientie non suadebat na
tura: sed disciplina. Preceptuz
vero nature duplex fuit. vnuz
de conseruatione indiuidui. ut
ibi. De omni ligno paradisi co
mede. Inter que ligna ī medio
paradisi fuit spāliter nomiatū
lignum vite. ⁊ sic dictum est ab
effectu. quia corpora primorū
parentum debebat cōtinue ue
getare. Aliud fuit preceptū na
ture per conseruationē speciei
ut illud. Crescite ⁊ multiplica-
mini. Circa primum. i. pceptuz
discipline. nota q aliquid pro-
hibetur quia malū. Exodi. 20.
Non furtum facies. Aliquid
qr occasio mali. Math. 5. Nō
iurare omnino. Sic prelatus
multa prohibere potest que tñ
non sunt expressa in sua regu
la. Aliquid ad pbationem obe
dientie. ⁊ tale fuit preceptū de
ligno uite.

¶ De paradiso. Cap. 64.

Homo pdictis fultꝰ au-
xilijs accepit locū padisi
terrestris ī hitationē trāqllā.
Fuit autez locus ille ut ait Da
mascenus exaltatōis uniuerse
pmptuariū qui terra excelsior
est positus. ⁊ tēpato ac purissi
mo aere circūfulget. plātis sēp
⁊ floribꝰ ornatꝰ est. bono odo
re plenus. nullūqz irrōabilium
aīaliū ibi hitat. fōte q diuidit ī
quattuor capita irrigatur. Li-
gno uite ac scientie boni ⁊ mali
decoratur. Per cherubin ⁊ flā
meum gladium custoditꝰ. No
tandum insuper q ibi nulle sūt
tempestates. Due quoqz hye-
mes sūt ibi ⁊ due estates. ⁊ bis
fructificāt ibi arbores. In utro
qz solstitio hñt hyemē tempa-
tissimam. ⁊ in utroqz eqnoctio
estatem. huiusmodi ratio ē. qa
padisus sub circulo eqnoctiali
situs est ⁊ semp hz eqnoctium.

¶ De casu pmi hois. Ca. 65

Inuidēs gꝰ diabolꝰ fe
licitati hois ī spē pētis

ipſam mulierē tāq̄ꝫ fragiliorē
aggredit̄ tētādā quā cū in re-
ſpōſione dubitātē cerneret for
tius inſtitit. ⁊ uincēs illā tādeꝫ
uirū illa mediāte deiecit. Pro-
ceſſit ergo ſic. P°. ſ. q̄rēdo cur
p̄cepit uobis deꝰ ⁊c̄. 2° aſſerē
do falſū. nequaq̄ꝫ moriemini. 3°
ꝓmittēdo. eritis ſicut dij ſciē-
tes boꝝ ⁊ malū. Proceſſus iſte
fuit magne v̉ſutie. quia ꝓceſſit
expiēdo īpellēdo ⁊ alliciendo.
Expiētiā. n. accepit in interro
gatiōe. īpulit in mēdacij aſſer-
tione. allexit in falſa ꝓmiſſiōe.
Allexit uero diabolꝰ mulierē
ꝑ triplex appetibile. ſ. ꝑ ſciētiā
que ē appetibilis rōalis ꝑ ex-
cellētiā ad modū dei q̄ ē appe
tibilis iraſcibilis. ꝑ ſuauitatem
q̄ ē appetibilis concupiſcibilis.
Igr̄ uir peccauit. q꞉ lignū ueti
tū guſtauit. vn̄ ad penā accepit
ut in ſudore vultꝰ ſui pane ſuo
ueſceret̄. Mulier āt in duobꝰ
peccauit. Nā ſupbiuit ⁊ uetitū
comedit. vn̄ ⁊ duplicē maledi-
ctionē babuit. ſ. ſub uiri ꝑtāte
eris. ⁊ hoc pp ꝑmū. Itē ī dolorē
paries. ⁊ h° pp 2ᵐ. Diabolus
v̉o in ſerpēte inuidit mētitꝰ eſt
⁊ decepit. vn̄ pp primū dictū ē
ei. Supra pectꝰ tuū gradieriſ.
pp 2ᵐ terram comedes. pp 3ᵐ
ipſa cōteret caput tuū. Si ſcire

uolueris q̄s eoꝝ pluſ peccauit
. ſ. uir uel mulier. dicendum eſt
ꝙ plus peccauit mulier q̄ꝫtum
ad aliqua. ⁊ q̄ꝫtū ad aliqua ipē
uir. Nā mulier plus peccauit
quo ad peioris finis intētiōeꝫ.
voluit. n. fieri ſicut dn̄s. ſed uir
intēdebat nō cōtriſtare delici-
as ſuas. Itē mulier peccauit in
plēs. q꞉ ī ſe ī deū ⁊ ī ꝓxiᵐ. Itē
mulier dānoſiuſ peccauit. quia
plēs maledictōes recepit. Uir
āt peccauit plꝰ q̄ꝫtū ad originē
q꞉ ex certa ſcia. Itē uir pecca-
uit maiori īgratitudīe. Que-
rūt multi cur deꝰ hoīeꝫ fecerit
ꝗ poſſet peccare ⁊ ad h° aſſi-
gnāt̄ plīme rōes. Pª ē ut oſtē
dat̄ dia potētia ꝗ ſolꝰ īmutabi
lis ē. oīs aūt creatura mutabil̄
ē. 2ª ut d̉claret̄ dei ſapia q̄ de
malo ſcit elicere bonū. qđ n̄ po
tuit fieri niſi deꝰ creaturā fe-
ciſſet v̉tibilē in malū. 3ª ut ma
nifeſtetur dei clementia q̄ xp̄s
per mortem ſuam hominē ꝑdi
tum liberauit. 4ª ut oſtendat̄
dei iuſtitia que non ſoluꝫ red-
dit bonis premia. ſed ēt malis
ſupplicia. 5ª ut hō nō ſit peio-
ris cōditionis q̄ꝫ alie creature
q̄s oēs deꝰ ſic āminiſtrauit. ut
eas ꝓprijs motibꝰ ager̄ ſinat.
vn̄ ⁊ hoīeꝫ ī ꝓpo arbitrio r̄lin
quere debuit. 6ª ē laus hūana.

Laus est enim uiri iusti qui po
tuit trāsgredi. ⁊ n̄ ē trāsgress⁹.
7ª est decus uniuersi. qa oppo
sita iuxta se posita magis elu-
cescūt. ita mali bonos cōmēdāt
ad inuicē compati. 8ª rō est. q̄r
boni exercitāt̄ ⁊ pbāt̄ per ma
los. Adā ⁊ Eua post peccatū
de padiso expulsi sunt. sic luci-
fer de celo. ⁊ in hac ualle mise
rie habitātes facti sunt morta
les. Nā sicut ī celo est n̄ posse
mori. sic in inferno est semper
mori. In mūdo medio posse ui
uere ⁊ posse mori. Ex his p̄z
q̄ pmus status hoīs fuit ino-
cētie. secūdus gratie. terti⁹ cul
pe. quart⁹ penitētie. qnt⁹ glīe.
Dū eīz inordinate erexit se su
pra se cecidit miserabilit̄ īfra
se. s. a statu īnocētie ⁊ grē ī sta-
tū culpe ⁊ miserie. Item q̄r fa-
ctus est inobediens suo supiori
iusto dei iudicio factū est. ut si
bi fieret inobediēs suū inferi⁹
.s. caro. ⁊ maxīe circa membra
ɞtuti gn̄atiue deseruientia.

De ordine tētatōis in nobis.
Cap. .66.

O Rdo tētatiōis q̄ fuit in
pmis pentibus etiā in
nōbis cōplet̄. Nā sicut serpēs
ibi suggessit. mulier delectata
est. uir comedit. sic in nobis ƀz
Greg. diabolus gerit ƀpētis
officiū. Sensualitas ɞo' que in
carne est officiū mulieris. ⁊ rō
tenet locū uiri per consēsū. uel
dicas ƀm Aug. q̄ suggestio ser
pentis est pmus mot⁹ ex fomi
te. comestio ɞo mulieris est de
lectatio cogitatōis. s. p inferio
rem ptē rōnis. sed comestio ui
ri est consensus rōis. s. supioris
ptis. Per hec. n. tria. s. sugge-
stionē. delectationē. ⁊ cōsensū
hō in tētatione ducit̄. q̄r tenta
tio p suggestionē inchoat̄ s̄z p
delectationē pgredit̄. p ɔsēsū
aūt cōsumat̄. Sūt aūt alia tria
p que q̄s in tētatione detinet̄
.s. opus prauū. cōsuetudo. ⁊ de
speratio. Sciēdū est q̄ tēta-
tio ē triplex. s. prima est a dia
bolo. uel p modū suggestionis.
ul' p modū afflictōis. 2ª ē a mū
do q̄ uoluptate ac uanitate al
licit. uel psecutione frāgit. 3ª ē
carnis que p sēsualitatē. ac fo-
mitē ad peccatū īpulit q̄b⁹ rō
ɔsentiēs pficit peccatū. Due
sūt spēs tētatōis. pª. s. diaboli.
2ª mūdi. ⁊ sunt extra nos. ⁊ n̄
hn̄t pccm̄. vn̄ Aug. Tētatio cui
nō cōsentit̄ nō est peccatū. sed
materia exercende ɞtutis. 3⁹
modus tētādi est intra nos. et
est peccatū ueniale. quin prim⁹
motus est tm̄. sed mortale ē si
cōsensus aduenerit. Cōtra p-

55

dictos tentatores dedit nobis
dñs tria remedia. qꝛ ꝯtra dia
bolū hẽmus ſpūs angelicos q
ad bonū nos ſtimulãt. ⁊ cõtra
inſultus diaboli defendũt. Jtē
cõtra mūdū hẽmus exẽpla ſan
ctoꝝ. quos nõ alliciebãt mūdi
blandimēta. nec terrebãt ſup-
plicia. Jtē cõtra carnē habemꝰ
bona naturalia. ſ. ſynderesiꝫ et
uim iraſcibilē que naturaliter
nos docent nõ acqeſcere carni
ſed ſpūi. Hẽmꝰ etiaꝫ gratuita
. ſ. charitatē. tēpantiā. ⁊ hꝰmõi
qbꝰ carnis uitia mortificamꝰ.
Eſt aūt differētia inter tēta-
tioneſ que ſūt a diabolo. ⁊ que
ſunt a carne. Tētatões eiꝫ que
a diabolo ſūt ſepe oriunť preť
rõem. ut cū nup ſaciatus famē
patiť. ⁊ poſt lõgā dormitioneꝫ
ſõno grauať. Tētatões vͦo que
ſunt a carne frequēter ſurgūt
ppter neceſſitatē. ſed interdū
excreſcūt in ſupfluitatē. ut ſi ci
bus poſt ieiuniū imõderate ap
petiť. uel in comedēdo mēſura
⁊ modus ñ teneť. Tētatio mul
tiplex eſt. q̄dā ē pbatiõis. hec
eſt a deo ſm q̄ dñs tentauit
Abrahā. quedā exaīatõis. hec
eſt ab hoīe. quedā pcipitatõis.
hec eſt a diabolo. q pmos pen
tes tētauit. quedā delectatõis.
hec eſt a carne. quedā ꝯſenſus.

hec eſt rõis. Tētationū q̄ttuor
ſūt ſpēs. Prima ē aſpa. hec fit
de laboribꝰ incõſuetis in pnci-
pio cõuerſiõis. Secūda ē uana
⁊ oriť de ſpūalibꝰ pſperitati-
bꝰ. ut cū qs de vͦtutū ſucceſſi-
bus gloriať. Tertia eſt dubia.
ut qñ qs ãbigit quid certū de
aliqua re tenere debeat. vnde
accidit q̄ ſegnior qſqꝫ ad boꝰ
reddiť qñ id qd̄ agit bonuꝫ eē
dubitať. ⁊ pnior fit ad maluꝫ
qñ malū eſſe neſciť. Quarta ē
fraudulēta. ut qñ diabolꝰ ī an
gelum lucis ſe trãſfigurat ſub
ſpe vͦtutū inducēs uicium. hec
fit qñ ſuadēdo honeſtatē indu
cit ſupbiā. uel diſſuadēdo di-
ſcretū obſequiū inducit nimiū
carnis cõmodū. uel ſuadēdo iu
ſtū iudiciū inducit crudelitatē.
uel ſuadēdo miſicordiā īducit
reīſſionē ⁊ negligētiā. uel ſua-
dēdo largitatē īducit pdigali
tatē. ⁊ ſic de alijs. Jn talibꝰ ãt
piculoſiſſimū ē piculū ñ uideť.
Priaꝫ pſ. appllat tiorē noctnū
p noctē. n. aduerſitas dſignať.
Scdaꝫ appellat ſagittā uolãtē
in die. qꝛ p diē pſperitas deſi
gnať. Tertiā appellat negociū
pambulãs ī tenebris. ⁊ hec pp
dubiū pplexitatis. Quartam
uocat demoniū meridianū. vñ
dicit. Nõ timebis a ti. no. a ſa.

uo.i.di.a nego.pã.i te.ab icur. ⁊ dmo.mere. De his qttuor gñibus tẽtationũ idẽ ait. Sup aspidẽ quo ad pᵒ. ⁊ basiliscuz. quo ad 2ᵒ. ⁊ cõculcabis leonẽ. quo ad 3ᵒ. ⁊ dracones quo ad 4ᵒ. Propt̃ pdictas tẽtatões uel deceptões diaboli nõ sunt etiã licita faciẽda. ⁊ hec i qnqꝫ casibꝰ. Primꝰ est si suadet hõi aliqd bonũ nõ faciẽdũ ne uide amur suis cõsilijs cõsentir̃. vñ xpĩ ipo suadẽte uoluit facer̃ panẽ de lapidibꝰ. qd tñ opꝰ boᵒ fuisset. Scd̃s si pponat̃ aliqd bonũ cõtra legẽ dei. Uñ Machabei nolebãt comedere carnes q̃s tp̃e necessitatis comedere licuisset. Tertiꝰ qñ bonũ fit cũ scãdalo alioꝝ. pᵃ corinth. 8. Peccãtes in frẽs ⁊c̃. ⁊ loqt̃ de idolaticis. Quartꝰ est qñ boᵒ fit p ostẽtationẽ Job. Si osculatus sum manũ meã que ẽ ini qtas maxia. sup qd dicit Gre. Manũ suã osculatur q laudat qd facit. ⁊ hec ẽ iniqtas maxima. Quintꝰ cũ ĩpedit obedientiam superioris. quia licꝫ ppt̃ mandatum prelati nũq̃ꝫ maluꝫ debeat fieri. põt tñ. boᵒ aliqñ pp obiaꝫ remitti. Remedia ꝯ tẽtatões memoria dñice passionis. mortificatio carnis. utile exercitiũ. decliatio occasionũ. cõculcatiõ principij tentationum.

Explicit liber secundus. Incipiunt capitula libri tertij.

56

Expliciunt capitula. Incipit liber tertius.

De malo in genere. Ca. i.

Malũ triplex ē .s. culpe. pene. τ dāni. qđ opponitur triplici bono .s. honesto. delectabili. τ utili. Nā culpe opponit̄ honestū. pene opponit̄ delectabile. dāno opponit̄ utile. Malū est utile multis mōis. P° pp suā ordinationē. qa per uilificationem ponit̄ in loco inferiori in uniuersitate rez. vñ τ bñ ordināt̄. τ sicut τ ordinate ponitur diabolᵒ in inferno. τ fur in patibulo. 2° mō utile est pp suā coactionē. Amaritudo eīm conscientie cogit hoīem a peccato recedere. Jere. 2°. Arguet te malitia tua. τ auersio tua increpabit te. Item in eodē. Uide qꝫ malū τ amarū est te dereliquisse dn̄m deū tuū. 3° est utile per ipsius mali cōsiderationē. ex eo enim qꝫ hō maluz uidet naturaliter ꝑficit. qꝛ sicut homo naturalit̄ bonū appetit. ita natᷓaliter horret malū τ fugit.

De peccati diffinitione. Cap. 2.

Post malū in genere sequitur de malo culpe in specie. Diffinit̄ āt peccatuz m̄ltis modis. P° sic ab Aug°. Peccatū est uolūtas retinēdi uel consequēdi qđ iustitia uetat. Item ab eodē. Peccatū est dictū uel factū. uel cōcupitū cōtra legez dei. Itē Ambroᵒ. Peccatū ē ꝑuaricatio legis diuīe τ celestiū inobediētia pceptoꝝ. Itē Aug. Peccatū est spreto icōmutabili bono rebᵒ mutabilibᵒ adherere. Prima diffinitio dat̄ ꝑm cām efficiētē. 2ª ꝑm cām materialē. 3ª ꝑm cām formalem. 4ª ꝑꝫ cāz finalē. In quarta diffinitione nota qꝫ in peccato

duo sunt. s. auersio a creator. et conuersio ad creaturam. quorum primum est quasi formale. 2us quasi materiale. Et in actione non est peccatum ratione conuersionis. si non sistat in creatura. sed ratione auersionis in qua est difformitas et contemptus. Quod autem ratione conuersionis non sit peccatum principaliter. patet quia potest fieri uenialiter quandoque ut quando quis delectatur in creatura plus debito. sed tamen circa deum. quandoque etiam potest quis delectari in creatura sine omni peccato ut cum delectatio naturalis est tamen secundum quod uisus delectatur in uiridi. et gustus in dulci. et sic de aliis. Interdum potest etiam quis delectari meritorie. s. quando ad deum refert. unde ps. Delectasti me domine in factura tua etc. Sed tunc sumitur delectatio pro motu. non pro passione.

Quid sit peccatum secundum rem.

Ca. 3.

Tenendum est de peccato quod non est substantia uel res aliqua sed defectus et corruptela. Et dicitur peccatum nihil propter tria. Primo propter defectum. quia peccatum non est aliqua res naturalis. sed corruptio boni. Secundo propter effectum. quia peccatum annihilat hominem. et deficere facit a uero esse. Tertio propter despectum: quia uilem facit hominem et indignum premio. Circa predicta tamen sciendum est quod aliud est peccati actus. et aliud habitus. et aliud macula. Peccati actus aliquid est. sed non habet amplius esse adueniente gratia. sed peccati habitus qui relinquitur ex malis actibus aliquid est. et remanet interdum etiam cessantibus actibus. et post infusam gratiam et peccati remissionem. Peccati vero macula nihil est secundum rem. et tamen deformat animam non per modum passionis sed priuationis. sicut truncatio membri deformat corpus et maculat. Dicit autem Aug.: quod abstinentia nulla substantia est. et tamen ex ea corpus languet. Ita peccatum non est res aliqua uel substantia aliqua. ex eo tamen natura corrumpitur. sed deletur per gratiam. Notandum preterea quod peccatum quandoque transit actu. et remanet reatu. sicut patet in peccato originali post baptismus quandoque transit actu simul et reatu. sicut peccatum actuale post penitentiam perfectam. quandoque remanet actu et reatu sicut peccatum originale ante baptismum.

Quid sit peccatum secundum nomen.

Ca. 4.

Peccatum enim habet multa nomina. vocatur macula. et hoc quia imaginem anime deformat. Item reatus. quoniam ad penam eternam obligat. Item pollutio. et hoc quantum ad contagionem

contractā ex terrena delecta
cione. Itē uocat̾ pena. inq̄stū
respicit peccatū ꝑmi hoīs. in
q° natura nr̄a fuit corrupta.
Itē delictū. ſꝫ ꝙ ē recessus a
dignitate gr̄e habite. Itē uo-
catur culpa prout respicit pe
nā. Itē offensa. ⁊ hoc quia cō
tra diuinā legē. ⁊ bōitatē. Itē
p̄uaricatio. ⁊ hoc inq̄stū man
datū dei respuit̾. Itē uitiuꝫ. i.
defectus bonoꝝ naturalium.
Item peccatū ꝓut ē cōuersio
ad bonū cōmutabile. Iteꝫ uo
catur scelus. pp iniuriam dei
magnā. Itē nefas ꝓut ē illi-
citū ꝑsone ꝑpetranti. Itē uo-
cat̾ crimē ꝓut ē dignū accusa
tione ⁊ pena.

De origine peccati.
Cap. 5.

QUāuis peccatū sit cō-
trariū ipi bono. nō tn̄
hꝫ eē nisi in bono. quod ꝗdeꝫ
bonū ē liberū arbitriū. ac uo
lūtas. a qua peccatum sicut a
prima origīe. ⁊ in qua ē sicut
in proprio subiecto. Uolūtas
igitur est causa peccati. causa
dico nō efficiens. sed deficiēs.
Uolūtas. n. ſꝫ ꝙ hꝫ respectū
ad suū ꝑncipiuꝫ a quo ē. s. ad
deum. non est nata elicere ex
se nisi bonū. sꝫ ſm respectum
ad ꝑncipiū. ex quo ē. quod est
nihil. inclinat̾ ad malū. cū ipa
uolūtas sit ex nihilo tēdit ad
defectum. Si g° uolum⁹ scire
unde sit malū culpe mat̾ialit̾:
dicemus ꝙ ex absentia debi
ti boni. s. spēi. modi ⁊ ordinis
Sed si uolum⁹ scire unde sit
originaliter. dicem⁹ ꝙ a uo-
lūtate siue libro arbitrio. De
ꝓgr̄ssu peccati. nota ꝙ pccm̄
initiat̾ p° ī cogitatōe. ꝓcedit
⁊ crescit ī ꝺlectatōe. ꝑficit̾ ī cō
sēsu. Circa ꝓgr̄ssū pcci sciēdū
ꝙ q̄dā an̄cedūt ipꝫ pccm̄ q̄dā
sequūtur. q̄dā circūstāt. pccm̄
antecedūt aliqua ex pte auer
sionis. aliqua ex pte cōuersio
nis. Ex pte auersionis ante-
cedūt ipꝫ pccm̄ ista. s. Cōtēp-
tus. Omissio. Ingratitudo. In
obedientia. Preuaricatio. Illa
uero q̄ pccm̄ antecedūt ex pte
cōuersionis sunt hec. s. Cogi
tatio. Libido. Cōcupia. De-
lectatio. Peruersa intentio. ⁊
ꝯsensus. Alia sunt que sequnt̾
peccatū. sicut est macula. i. de
formatio imaginis dei. ⁊ rea
tus. i. obligatio ad penaꝫ et̾-
nam. Sunt adhuc alia que
peccatuꝫ comitantur. ut sunt
peccatoruꝫ circunstantie que
peccatum aggrauant. ⁊ dimi
nuunt que notantur in hoc
versu. Quis qd ubi p quos.

quotiens cur quo quando. Actio depravatur etiam per peccatum. et illa que de genere bonorum est quandoque in principio. quandoque in medio. quandoque in fine. et hoc per malam intentionem. uel per negligentiam. uel per uanam gloriam. Unum peccatum dicitur maius altero. multis modis. s. causalitate. ut peccatum luciferi. uel generalitate. ut peccatum Ade. uel deformitate. ut peccatum Jude. uel difficultate ut peccatum in spiritum sanctum. uel periculositate. sicut peccatum ignorantie. uel insepabilitate ut peccatum cupiditatis. uel pronitate ut peccatum carnis. uel offensione. ut peccatum idolatrie. uel expugnandi difficultate. ut peccatum superbie. uel mentis cecitate. ut peccatum ire. Circa peccati grauitatem. nota quod nihil est peccatum uiro perfecto quod non sit peccatum in imperfecto. nisi in his que nouit. Nam perfectio non mutat genus peccati. sed quantitatem auget.

De diuisione peccati. Ca. 6.

Diuisio peccatorum multiplex est. Alia est enim secundum causam efficientem secundum se. ut hec. Peccatorum aliud est ex impotentia. aliud ex ignorantia. aliud ex malitia. Alia sumitur secundum causam efficientem ratione annexi sed quam sumitur hec diuisio. Peccatorum aliud est ex amore male accedente. aliud ex timore male humiliante. hoc est quod homo potius uult peccatum committere. quam amato carere. aut malum pene quod timet incurrere. Sumuntur peccatorum et diuisiones secundum causam materialem circa quam primo sumitur hec diuisio. peccatorum. aliud est cordis. aliud oris. aliud operis. Item hec. Peccatorum. aliud locutionis. aliud cogitationis aliud operationis. Secundo modo sumitur sic. Peccatorum aliud est in deum. aliud in seipsum. aliud in proximum. In deum diuiditur sic. aliud in patrem. aliud in filium. aliud in spiritum sanctum. Aliis tribus modis peccatur. s. male per infidelitatem de deo sentiendo. Item blasphemando. Item sacramenta dei indigne tractando. Alio modo peccat quis in deum. s. ipsum temptando. et hoc fit tripliciter. Nam quandoque temptat quis dei potentiam. ut cum signa petit. quandoque dei iustitiam ut cum per candens ferrum uel per duellum. uel similia quis iudicium querit. quandoque diuinam misericordiam. ut cum quis dei bonitatem examinans committit se stultis periculis

In seipm peccat qs trib⁹ modis sil'r.s.necessaria sibi subtrahendo. Itē supflua sumendo. Itē ultra uires quicpiam aggrediendo. In pximū peccat ēt quis tripl'r.s.pxio sua auferendo. Itē sibi in necessitate nō coicando sua. Itē malo exēplo illū ad peccatū trahendo. Sumunt̄ pterea diuisiōes peccatoꝝ ꝫ cāꝫ formalē.⁊ hoc tribus modis . qñqꝫ natural'r ꝫ qlitateꝫ uel ꝫ qꝫtitatē.uel ꝫ relationē. Secūdū qualitatē sumit̄ hec diuisio. Peccatoꝝ aliud ē cōmissi. aliud est delicti.quoꝝ pmuꝫ ē puaricatō pceptoꝝ negatioꝝ 2⁹ ē puaricatō pceptoꝝ affirmatioꝝ. Itē pdictū pccm̄ ē duplex cōtra duas ptes iustitie que sunt declinare a malo .⁊ facere bonū. Item alia diuisio sūit̄ ꝫ q̄litatē sic. Peccōꝝ q̄dā st̄ carnalia.q̄dā spūalia.sꝫ carnalia sūt maioris īfamie. spūalia vo maioris culpe. Secūdū q̄ꝫtitatē sumit̄ hec disio. Peccatoꝝ aliud ē mortale.aliđ ē uenial .quoꝝ pmū dicit̄ pūsio.2⁹ vo iordinatō.qm̄ pccm̄ mortale ē auersio total' a bono īcōmutabili. ⁊ ɔuersio total'ad bonū cōmutabile. Sed pccm̄ ueniale ē amor uolupta

tū i creatura citra deū.tñ secūdū religionē sumit̄ hec diuisio peccatoꝝ.aliud ē origiale.aliud actuale. Ultima diuisio ē ꝫ causā finalē. ⁊ h⁹ duplr.quia uel ꝫ ipm appetibile.uel ꝫ actū hoīs appetentis. Secūdū ipꝫ appetibile sumitur hec diuisio. Oē quod ī mūdo ē aut ē cōcupia carnis. aut cōcupia ocl'oꝝ.aut supbia uite.quoꝝ pmū est appetitus đliciaꝝ.ꝫ appetit⁹ diuitiaꝝ. tertiū ē appetit⁹ honoꝝ. Secūdū actū hoīs appetētis diuidit̄ pccm̄ in septē uitia capitalia. Supbiā. Inuidiā. Irā. Accidiā. Auaritiā. Gulā ⁊ Luxuriā. Nota q qnqꝫ sūt genera opū. Nam quedā sunt mala in se.ut illa que ꝫ suaꝫ naturā mala sunt. possunt tñ p aliquā circūstātiā fieri bona ut homicidiū. Quedaꝫ sūt mala secundū se ut illa que p nullā circūstātiā possūt fieri bona sicut ē odire deū fornicari.⁊ huiusmodi. Quedā st̄ bōa ī se.ut q̄ sūt bōa ex genere.tñ pn̄t fieri mala ex circūstantia.sicut ē dare elemosynā. Quedā sūt bōa ꝫ se.ut q̄ p nullā circūstātiā possūt fieri mala.sicut ē diligere deum ex charitate. Quedā sunt in

dīia. ut q̄ nec bōa nec mala sꝫ pñt tñ fieri uł bōa ł mala. sic ē mouere pedē sine delibera-tiōe. uel quādoqꝫ comederē.

De effectu pcc̄i. Cap. .7.

Multa mala facit hōi peccatū. ⁊ añ mortē ⁊ i morte ⁊ pᵒ mortē. Añ mortē peccatū hec mala opaṫ. Naturalia vulnerat. ut significaṫ i illo q icidit i latrones. Jtem itellectᵒ obscuraṫ i cognitiōe ueri. ⁊ affectᵒ tepescit i opatiōe bōi. Gratuitis spoliat. Tre. 4ᵒ dispsi sꝫ lapides sāctuarij ⁊c̄. Sꝫ ne aliqd bonum peat illa bōa opa q̄ qs peccādo mortificat alijs saluandis dabūt. sicut qñ corpali morte qs moriṫ frēs ⁊ ppinq i bōis eius succedūt. Aiaꝫ maculat. Tre. 4ᵒ Denigrata ē sup carbones facies eoꝝ. Ad penā etnā obligat. Geñ. 2ᵒ. Quacūqꝫ die comederis morte morieris. Jteꝫ ꝯsciam amaricat. Jere. Uide q̄ꝫ malum ⁊ amarꝫ ē te dereliqsse deū tuū. Cor idurat puer. Peccator cū i pfundū pccōꝝ uenerit cōtēnit. Jnsensibilem reddit. Geñ. Uisus ē ei q̄si ludēs loq. Sił hēs i cane submergēdo q nō sentit lapidē i collo. donec in aquā ex naue piciaṫ. Aiam occidit. qꝛ ꝟa uita. i. do puat. pᵒ Reg. 31. Saul irruit i gladiū suū. Sꝫ nota q pccm̄ ueniale dispōit ad mortē. Mortale ꝟo dat ⁊ ifert mortē. sꝫ obstinatio detinet in morte. Ad alia pccā trahit Greg. Pccm̄ qd p pniaꝫ ñ diluiṫ mox suo pōdere ad aliud trahit. Exᵒ hēmᵒ in Chaym. q egr̄ssus i agrū occidit frēm suū Abel. Exᵒ hēs ēt in figura. Coruᵒ egressus de archa inꝫceptᵒ ē aqs. Et dina egressa ut uideret ⁊c̄. ꝟginitatē amisit. Et iudas egressus xp̄m tradidit. Et pᵒ adulteriū Dauid secutū ē hōicidiū. ⁊ sic pꝫ q pccm̄ ē pena peccati. Pccm̄ eiꝫ scd̄ꝫ q in se ē culpa p̄cedētis pcc̄i dr̄ pēa. ⁊ ita dr̄ aliqd. sił cul pa ⁊ pena. sꝫ rōne actōis culpa. dr̄ ꝟo pena rōne passiōis. qꝛ culpa ē qd facimᵒ. pēa ꝟo qd patimur. Licet igiṫ oīs culpa sit a nobis. ñ tñ oīs pena ē a nobis. imo q̄dā ē a nobis acta. q̄dā a deo iflicta. q̄dam a pmis pentibᵒ ꝯtracta. Et qꝛ cū qs facit qd ñ dꝫ iustū ē pati qd dꝫ. Jō oīs pēa ē iusta ⁊ a diuīa puidētia ordinata. Qd āt unū pccm̄ nascaṫ ex alio sic appet. Srbia

59

que vult oẽs excellere volet
si aliqͥs ei equat᷑.ꝛ sic ex ea na
scit᷑ iuidia. Inuidia vͦo qꝛ ꝺ fa
cili irascit᷑ ei cui iuidet. ideo
ex ea nascit᷑ ira. Sꝫ ira cũ nõ
põt se uĩdicare tristat᷑. ꝛ iꝺo
ex ea nascit᷑ accidia. Accidia
vͦo ꝯsolatõeꝫ q̃rens ĩ exterio
ribꝰ facit auaꝛ. Auaritia aũt
qꝛ ĩ tp̃alibus abũdat põt ma
gis exercere gulã. Gula vͦo
pp uẽtris repletiõeꝫ de facili
spumat in libidinẽ.ꝛ ita gñat
luxuriã. ⫽ Itẽ bona q̃ fiũt in
fructuosa r̃ddit.ꝛ q̃ꝫtũ ad me
ritũ ꝛ q̃ꝫtũ ad p̃miũ sicut ra-
mꝰ p̃cisus ab arbore nõ ꝓfert
fructũ.sed arescit ꝛ habilitat᷑
ad ĩcendiũ. De talibus ꝺr̃ de
utero. Maledictꝰ eris igre-
diens ꝛ egrediẽs.s. eccl'aꝫ ma
terialẽ ad orãdũ.qꝛ taliũ orõ
nõ ẽ meritoria.imo dĩc Augꝰ
ꝙ si tales cruce se signãt po
tiꝰ ĩcludũt ĩ se diabolũ q̃ꝫ ex
cludãt,qꝛ iã in eis p effectum
hitat.⫽ Ex hoĩe ĩfernũ facit.
qꝛ ĩ pccõre ẽ ignis auaritie.fe
tor luxuĩe.tenebre ignorãtie.
vͤmis ꝯscie. sitis ꝯcupiscie.de
mones p effectũ.ꝛ hꝰi.⫽ Item
tandẽ hoĩem rẽliq̃t uacuum.
Geñ. Terra erat ĩnanis ꝛ ua
cua ꝛ merito.qꝛ mũdo adherẽ
tes suggunt ubera arida eo ꝙ
reliquãt fontẽ uite ꝛ uenã aq̃
rũ uiuẽtiũ ꝛ palludibꝰ turbi-
dis se satiãt.⫽ Itẽ fallẽdo de-
cipit sic ligͫ putridũ ꝺ nocte
lucẽs.ꝛ sic esca ĩ hamo latens
piscẽ ꝺcipit.⫽ Stultũ hoĩeꝫ de
monstrat.qꝛ peccãdo q̃s sibi
onꝰ ad se dep̃medũ ĩpõit.ꝛ li
gna sr̃ dorsũ suũ cremãda col
ligit. ꝛ illi fuit q eũ ꝓ fuitio
torq̃bit. Augꝰ. Stultũ ẽ ĩ tali
statu uiuer̃ ĩ qͦ qͥs ñ audet mo
ri.⫽ Sciendũ ꝙ pccm̃ grauat
hoĩeꝫ ĩ morte.qꝛ ĩ morte p̃ua
tur hõ solatio uisibiliũ q̃ di-
lexit.s.cibo.potu.amicis.rebꝰ
lumĩe.reqe. ꝛ ꝓpͦ corpe.qꝺ
nũq̃ꝫ ĩ tali forͣ suscipiet. ĩmo
uellꝫ hr̃e sic qñ ꝓ dimidia pte
corrosũ ẽ a vͤmibꝰ.qꝛ stupebit
aĩa pccõris qñ corpꝰ resumẽ
dũ uidebit.⫽ Turbabit᷑ pecca
tor ĩ morte qñ uidebit ꝯcursũ
demonũ ad aĩaꝫ.pẽtũ ad res:
Treñ. Oẽs ĩimici eiꝰ appꝛ̃hẽde
rũt eã int᷑ ãgustias.⫽ Postre-
mo uidẽdũ ẽ q̃lit᷑ pccm̃ p̃mat
hoĩeꝫ pꝰ mortẽ.⫽ Cõfusiõem
hẽbit ex maloꝝ opũ denuda
tiõe. ꝓpheta. Reuelabo pudẽ
da tua ĩ facie tua.⫽ Exprobra
tõeꝫ xp̃i audiet ĩ iudicio. Ma
thei.25. Esuriui eĩꝫ ꝛ ñ dedi
stis mihi mãducare ꝛc̈.⫽ Re-
ge ꝛ luce p̃uabit᷑. Mathei.22.

Ligatis manib⁹ ⁊ pedib⁹ mit-
tite eum ĩ tenebras extiores.
Uñ ñ ualebit ei ille cant⁹ Re
gez et̃naz ⁊c̃. ⫽Suffragijs ec
clesie ñ gaudebit. Jsa. 66. Uer
mis eoꝝ ñ morietᷣ ⁊ ignis eoꝝ
ñ extiguetᷣ. in ĩfernũ p̃cipita-
bitᷣ. Ex⁹ d lapid molari quẽ
angel⁹ ĩ apoc. ꝓiecit ĩ marᷣ di
cens Hoc ĩpetu mittetᷣ baby
lon ĩ ĩfernũ. ⫽A deo ⁊ electis
⁊ oĩb⁹ bõis sepabitᷣ. Mathei
.25. Jte maledicti ĩ ignẽ eter
num. ⫽A statu penitẽdi cadet
Jere. Trãsijt estas finita ẽ mes
sis. ⫽Oĩs spes mĩe p̃cidetur.
Jsa. Nõ rmãebit testa ut por
tetᷣ ignicul⁹. s. charitatis d in
cẽdio aut hauriatᷣ paꝝ aq̃ de
fouea. s. diuĩe mĩe. ⫽Sic itaqꝫ
pccm̃ nocet ĩ pccõ existẽti ac ĩ
pccõ moriẽti sic quoqꝫ multi
plicitᷣ nocet pccm̃ ĩpm defẽti
⁊ de illo penitẽti. qꝛ gloriã ꝑ
me ĩnocẽtie nũq̃ꝫ recupabit.
sicut eĩz corrupta de cetᷣo vir
go ñ erit. ita semel peccãs nũ
q̃ꝫ se ñ peccasse gaudbit. Jstd
multis ostenditur exemplis.
Nam post sanationez vulne
ris semper mãet cicatrix. Jtẽ
qui semel furatur semper drᷣ
fur. Jtẽ dom⁹ eius dom⁹ di-
scalciati dici põt. Jtẽ symon
quẽ dñs a lepra mundauit p⁹
mũdatiõez sẽp uocatᷣ symõ le
ꝓsus. Jtẽ tẽpluz qd reedifica
tum fuit p⁹ destructõez ꝑmi.
nullo mõ fuit sileᷣ in pulchri-
tudine tẽplo ꝑori. Ad tp̃alem
penã obligat. Uñ ñ exibit ĩde
donec reddat nouissimũ qua
drantẽ. Jtẽ regnũ celoꝝ nõ in
trabit donec lignum fenũ sti-
pulam. i. pena peccatorũ tam
mortaliũ q̃ꝫ ueĩaliũ que ĩ pre
senti soluta nõ est sup ĩpm cre
metᷣ. ⫽A gloria retardat qd
figuratũ est in Absalon q po
stq̃ꝫ p̃ri recõciliatus fuit. tam
mãsit duobus annis ꝙ faciez
eius nõ uidit. quia tãdiu dif-
fertur quis a gloria quousqꝫ
fiat sine omni macula sicut e-
rat in baptismo. ⫽Temp⁹ amis
sum ⁊ meritum qd sibi conq-
rere potuit cum premio nũ-
q̃ꝫ recuperabit. Jere. Qui uẽ
dit ad id quod uendidit nõ
reuertetur. ⫽Obscurat oculũ
cognitiõis ⁊ hoc propter tra
bem que intuserat proptᷣ ster
cora hyrundinũ que ipsum
excecauerant. ut signatur in
Thobia. Unde Augusti⁹. Ocu
lis egris odiosa est lux sicut
noctuis ⁊ uespertiliõibus. Et
nota ꝙ ad hoc de quodam
ceco quez lꝫ dñs illumiauerit

60

nõ tñ statiꝫ ꝑfecte uidit. sꝫ ui
dit hoïes q̄si arbores ābulan
tes. Affectũ reddit tepidũ. si
cut in pede vulnerat⁹. ēt sana
tus claudicat. ⁊ arbor de lo-
co suo ammota. aliq̄d v̄tutis
amittit. Unde dcm̄ ē hōi post
peccatum. Spinas ⁊ tribulos
germīabit tibi. ⁊ dcm̄ ē serpē
ti. Supra pect⁹ tuũ gradieris
Fastidiũ hōi gñat. Exo. Aïa
nr̄a nauseat sup cibo isto le-
uissimo. Aug⁹. Palato nõ sa-
no pena ē panis. Idē de se di
xit postq̄ꝫ ɔ̄usus fuit. Plus ua
lebit malũ īnolitũ q̄ꝫ bo⁹ īso
litũ. Ad bñ opandũ īpedit.
Geñ. 19. Uxor Loth respiciēs
r̄troūsa ē ī statuā salis q̄d ste
rilē facit terrā. Itē in dolore
paries filios. s. bonoꝝ opuꝫ ⁊
scōꝝ. Ad resistendũ tētatio
nib⁹ debilitat. Judic. 16. San-
son p⁹ criminũ abscissiōeꝫ a-
misit uires. ⁊ arbor lesa p se-
curiꝫ cito a uēto deijcit̄. Fe-
uorē minuit charitatis. sicut
eclypsis solis diu p⁹ modũ no
cet t̄re. eo q̄ modico t̄pe sibi
v̄tus radioꝝ solis subtrahit̄.
3° R̸. i. Rex dauid senuerat
⁊ cũ opiret̄ uestib⁹ ñ calefie-
bat. Et aqua calorē ignis mi
nuit ul' extīguit. Doloreꝫ ⁊
timorē sēp īfligit. dolorē q̄dē

q̄ꝛ cert⁹ de ꝑpetrata culpa. ti
morē āt q̄ꝛ incert⁹ ē d̄ uenia.
Aug⁹. Penitēs sēp doleat. et
de dolore gaudeat. ⁊ nõ semp
doluisse doleat. Per pecca-
tũ corrũpit̄ puritas liberi ar
bitrij dupl'r. s. ī agēdo. ⁊ susci
piēdo. In agēdo q̄dē. q̄ꝛ ñ po
test sēp facere q̄d dꝫ ul' uita-
re q̄d nocet. In suscipiēdo āt.
q̄ꝛ gr̄aꝫ stabilē ñ pōt suscipe ī
hac uita. Itē corrũpit̄ ratio
in hac uita dupl'r. s. q̄ꝫtum ad
discretiōeꝫ iudicij int̄ bonũ ⁊
malũ: ⁊ q̄ꝫtũ ad deliberatōeꝫ
ɔsilij int̄ expediēs ⁊ īexpedi-
ens. Itē corrũpit̄ affect⁹ du
plicit̄. s. ī ordīe ⁊ ī mō. q̄ꝛ nec
sēp ē ordinat⁹ nec sēp modera
tus. Pccm̄ multis nocet. s.
ipi faciēti. ps. Pccm̄ meũ ɔtra
me ē sēp. His q̄ st̄ ī purgato
rio quos nõ p̄nt pccōres tam
efficacit̄ iuuare. sicut si eēnt ī
gr̄a. Ipsis dānatis ⁊ hoc per
modũ ɔiũctiōis. q̄ꝫto eiꝫ plu
res sũt in īferno tāto maior
horror ⁊ maior pēa. Fallit eiꝫ
in īferno regl'a illa. Solatiũ ē
miseris socios hr̄e pēaꝝ. Sal
uatis ⁊ hoc p modũ abstracti
onis. Nā ex ɔsortio ⁊ socie-
tate glorificatoꝝ auget̄ donũ
accidētale. Denicꝫ ipis uiato
ribus nocet. tũ ꝑ eo q̄ acies

eoꝝ ꝯtra demones minuit̃ ĩ
illo q pccm̃ ꝑpetrat tũ ꝓ eo
ꝙ alios malo exẽplo corrũpit
⁊ scãdalizat. ⸗ Multa mala si
milr̃ eueniunt hõi ex eo ꝙ in
pccm̃ a quo p pniaꝫ surrexe-
rat r̃cidiuat. ⸗ Primũ ẽ qꝛ hõ
fit ĩpotẽtioꝛ ad resurgendũ.
Heb. 6. Impossibile ẽ eos q se
mel illũinati sĩt ⁊ gustauerunt
⁊c. ⁊ ꝓlapsi sĩt iteꝝ renouari.
⸗ Secũdũ ẽ ꝙ uitiũ fortificat̃
ad ĩpugnãdũ. Aug⁹ de se lo-
quit̃. ⸗ Plus inqt ualebat ma
lum ĩnolitũ q̃ꝫ bonuꝫ ĩsolitũ.
⸗ Tertiũ ẽ ꝙ culpa fit diffici
lioꝛ ad remittendũ. Iere. O
q̃ꝫ uilis facta es nimis iterãs
uias tuas. ita ẽt dr̃ ꝙ vulnus
iteratũ tardi⁹ sanat̃. ⸗ Quar
tum ẽ ꝙ de⁹ fit difficilioꝛ ad
placãdũ. 3°. Re. de semei q ad
ꝑmã petitõeꝫ inuenit mĩaꝫ eo
tñ pacto ꝙ staret ĩ hierl̃m. sꝫ
qñ scd̃ario peccauit sine ulla
mĩa occisus ẽ. ⸗ Quintũ est
ꝙ diabol⁹ difficilioꝛ ẽ ad ex-
pellendũ. Luce. Tunc assũpsit
septẽ spũs neqores se. ⁊ ĩgres
sus hitat ibi. ⁊ fi. no. ho. il. pe.
ꝑo. ⸗ Seqt̃ de corruptiõe spei
⁊ mõi ⁊ ordinis. Uñ nota ꝙ
bõitas nat̃aliũ ꝯpata ad aĩaꝫ
quã speciosaꝫ facit dr̃ spẽs. sꝫ
cõpata ad op⁹ qd̃ modificat

dr̃ modus. cõpata ṽo ad fi-
nẽ. s. deuꝫ ad quẽ ordinat̃ dr̃
ordo. ⸗ Alio° corruptio spei
ẽ dissĩlitudo aĩe ad deũ. Nã
spẽs aĩe ẽ sĩlitudo dei. Corru
ptio ṽo modi ẽ dimĩutio ex-
tensiõis ṽtualis siue ĩfirma°
potẽtie q̃ ex hoc ẽ. ꝙ aĩe ñ su
stentãt̃ cibo spũali gustando
q̃ꝫ suauis ẽ dñs. ⸗ Corruptio
ãt ordinis ẽ in aĩa cũ aspect⁹
⁊ affect⁹ deorsũ ẽ ad creat̃as
ex̃ naturalẽ situ. ⸗ Cũ eiꝫ hec
duo q̃ sũt q̃si caput aĩe sursũ
sũt ad deũ in nat̃ali situ ⁊ or
dine sĩt. alioqn hõ erit q̃si eũ
sus. ⸗ Alr̃ ꝑuatio spei ẽ defoꝛ
mitas siue carẽtia debite rec
titudinis uolũtatis. Rectitu-
do ãt uolũtatis ẽ ut nõ decli
net a suis extr̃mis. s. a deo ꝑn
cipio. ⁊ a deo fine. s. oĩa q̃ hꝫ
a deo ꝑncipio referat ad deũ
finẽ. ⸗ Cũ eĩm qs qd̃ hꝫ sibi
attribuit aut ponit aliũ fineꝫ
q̃ꝫ deũ. hõ iste curu⁹ ẽ. Itẽ ꝑ-
uatio modi ẽ excessus ꝓprie
uolũtatis. s. cũ vult aliqd di-
uine uolũtati ꝯriũ. Itẽ ꝑuatõ
ordinis est aũsio uolũtatis a
deo ⁊ ꝯuersio ad creat̃aꝫ. Itẽ
alr̃ creatura rõnalis a sũmo
bono ẽ ꝫꝫ triplicẽ hitudinẽ. s.
ẽfficiẽtis formal̃ ac final̃. et
iõ nata ẽ agere opa sua a deo

⁊ ſm deū ⁊ pp deū. ⁊ hᵒ ſʒ mo
dū ſpēm ⁊ ordinē ſibi īſitū. Sʒ
qm̄ eadē rōnalʳ creata de nihi
lo fcā fuit qꝫtū ad cāʒ mat̃ialē
potuit deficerͤ ſuis actiōibꝰ.
ut. ſ. opatōes ſue ñ eēnt a deo.
ac p hᵒ nec ſʒ deū nec pp deū.
hoc aūt ē pccm̄ ipius ſpēi mo
di ⁊ ordinis corruptiuū.

De pccō origiali ſcōm rem.
Cap. 8.

Expedito de pccō i gñe. dicēdū ē de pccō i ſpe. ⁊ pᵒ de origiali ⁊ pᵒ hᵒ ꝺ actua li. lʒ igit̃ aīa ñ ſit ex traduce. tñ originalʳ culpa ab aīa ade trā ſit ad aīas poſterop mediante carne p ꝯcupiaʒ gñata. Ita ꝙ ſic ab aīa peccāte īfecta fuit ca ro ade. ⁊ pna effecta ad libidi nē. ita ſemiata caro ſecū trahit īfectōeʒ ⁊ uitiat aīaʒ. Ex qᵒ pʒ ꝙ pccm̄ origiale ē i carne ⁊ ē i aīa. In carne ē mat̃ialr̃ ⁊ origi nalr̃. ⁊ i aīa formalr̃ tāq̃ i ſbō Sola eiʒ aīa ē ſuſceptibilʳ ꝟtu tis ⁊ uitij. ⁊ tñ ſic dcm̄ ē ex ꝯiū ctiōe ad corpꝰ corruptiuū tra bit ad uitiū. ſic qñ cadit qſ i lu tū fedat̃ ⁊ macl̃at̃. Tal̃ āt īfec tio aīe ñ tm̄ ē pēa. ſʒ ēt culpa. Ipa ꝟo cl̃pa q̄ macl̃a ē delet̃ i baptiſmo. Pena āt q̄ fomeſ ap pellat̃ ſiue peccādi pnitas re manet pꝰ bapᵒ. Licet eiʒ curet̃ in bapᵒ culpa qꝫtū ad reatum dānationis eterne. tñ remāet ipa pena qꝫtū ad actū ⁊ motū ꝯcupie. cū q̄ nos oportʒ qꝫdiu uiuimꝰ pugnare. niſi extiguat̃ cōcupiſcētia p grām. qđ tñ ra ro cōtingit in aliquo hoīe. qđ dico pp beatā mariam ꝟginez in qua fuit extīcta in cōceptio ne filij p grām ſingularē. Ex pdictis pʒ ꝙ pſona corrūpit naturā. ⁊ ecōtra natura corru pta corrūpit pſonam. Naʒ p peccatū primi hoīs corrupta eſt hūana natura. ſed natura ſic corrupta corrumpit alias pſonas. Notādū āt ꝙ corru ptio pſone ē reatus mētis. cor ruptio ꝟo nature ē īfectio car nis put eſt pncipiū ad carneʒ alteram. Deniqʒ nullo mō ꝺʒ īputari deo īfectio aīe. lʒ eam creādo īfūdat ⁊ uniat cū car ne īfecta. qm̄ ordinatiſſimū fu it ut hūana nat̃a ꝯdiret̃. ita ꝙ ꝯdita ppagaret̃ ⁊ p pccō pu niret̃. Uñ ſic i ꝯditiōe ſuatꝰ ē ordo ſapīe. ⁊ i ppagatōe ſuatꝰ ē ordo nat̃e. ſic i puītōe ꝺbuit ſuari ordo iuſtitie. Et ita pʒ ꝙ nō eſt ꝯ diuinā eqtatē. ſi ad poſteros cl̃pa trāſmittit̃. Di cendū igit̃ ꝙ origialʳ cl̃pe trāſ fuſio ul̃ tranſmiſſio nō ē a deo nec a nat̃a ꝯdita. ſʒ a uitio pri

mi hoīs ꝑpetrato. Et hoc est qd̄ ait Aug⁹ ꝙ pccm̄ origiale nō trāsmittit ad posteros ꝑ pagatio sꝫ libido. Sic eīꝫ ꝯdi tus ē hō ut spūs ꝑessꝫ corpi. ⁊ corp⁹ subeēt spūi. s. ꝗ̄diu il le obediret suo ꝯditori. Et eō si spūs nō obediret deo iusto ꝺi iudicio cor⁹ īcipet rebella re spūi. Sic ut gº si Adā ste tissꝫ corp⁹ suū obediēs ei fu isset ⁊ tale ad posteros trans misissꝫ. sic Adā ex qº peccauit ⁊ caro ei⁹ fcā ē rebell' oꝫ ꝙ ta lē ad posteros trāsmittat. ⁊ ꝙ de⁹ ꝑꝫ īstitutiōeꝫ ꝑmariā aīaꝫ īfūdat corpi. Et ex hº pꝫ ꝙ pat' ē cā origial' pcci ī filio. sꝫ cāꝫ hic ītellige ī gn̄e cause ef ficiētis. Oēs p ꝯcupiscīaꝫ nati nascūt' filij ire pp qd̄ īcurri mus mltiplicē defectū tā cor poris ꝗ̄ aīe ad quos subseq mur penā mortis. ⁊ penā care tie uisiōis diuīe. ⁊ amissionis glīe celestis. nō solū ī adultis. ueꝝ ēt ī puul' n̄ baptizatis q pena mitissima int' ceťos pu niūt'. qꝛ solā pēaꝫ dāni hn̄t siñ pēa sēus. Origiale pccm̄ sic curatur p baptismū. ī pēte ꝙ nihilomin⁹ ab eo q curat⁹ est trāsmittit' ī ꝓlē. sic uidem⁹ ꝙ circūcis⁹ gn̄at filiū cū ꝑputō ⁊ granū nudū semīatū gn̄at gr anū cū palea. Et hec ē rō. qꝛ hō gn̄at filiū n̄ ꝑꝫ qd̄ cr̄at⁹ ē ī mēte. sed ꝑꝫ qd̄ corruptus ē in carne nō ꝑm qd̄ spūalis. sꝫ ꝑm qd̄ carnalis.

De pccō origiali ꝑm nomē. Cap. 9.

Origiale pccm̄ hꝫ mlta noīa. ⁊ hº mltiplici de cā. Scd̄ꝫ eīꝫ ꝙ origiale pccm̄ ꝯpat' ad aīaꝫ uocat' īfirmitas. qꝛ rēddit aīaꝫ īpotētē ad r̄sistē dū motib⁹. Jtē feditas. qꝛ p ipꝫ aīa macl'at'. Jtē ꝓnitas pp ꝯtinuā īcl'iatiōeꝫ appetit⁹ ad malū. Jtē corruptō. qꝛ ducit ad nihilū. i. ad pccm̄. Jtē ui tiū. qꝛ dimiutio ē bonoꝝ nat'a liū. Jtē lāguor nat'e qꝛ durat ī nat'a corrupta. Sꝫ ꝑꝫ ꝙ rc̄ō pat' ad cor⁹ uocat'. lex carnis eo ꝙ lege diuīa carni sit īflic tū. Jtē lex mēbroꝝ. qꝛ mouet organa ad opa ꝯcupie. Jtē ty rān⁹ pp dānatōeꝫ quā hꝫ ꝗ̄si uiolētā ī ipa carne ꝯcupiscibi li. Jtē fomes. qꝛ sic cinis fo uet ignē. ita p ipm̄ fouet' pccꝫ ī carne ꝑꝫ actū nutritiue ⁊ gn̄a tiue. Jtē stimul⁹ carnis. qꝛ sti mulat carnē ad ꝑmos mot⁹. ⁊ aīum ad cōsensū. Sed put cōpatur ad act⁹ delectabiles uocat' ꝯcupia que sonat uitiū in actu put ē in adultis. Jtē

62

cōcupiſcibilitas q̄ ſonat uitiū i potētia ꝑ ut ē i puulis. Se cūdū vo q̄d ꝑpat ad pᵒˢ hoīez a qᵒ ꝯbit̄ uocat̄ pccm̄ origia le qd̄ ē carētia debite iuſtitie hominis.

De ꝑmis motibꝰ. Ca.io.

CUm pccōꝝ aliud ſit ac tū. aliud ꝯctū. ipm̄ pec catū actuale frequēt̄ a ꝑmis motibꝰ hꝫ ortū. Un̄ ſciēdū ꝙ i ſtatu inocētie n̄ mouebat̄ ſē ſualitas niſi ꝓm motū rōnis. Jō ſtāte pᵒ hoīe i eodē ſtatu n̄ pot̄at i eo eē pccm̄ ēt uenia le. Primi motꝰ ⁊ ſi pticl̄arit̄ ⁊ ſingillatiꝫ pn̄t declinari. tn̄ nullo mō oēs pn̄t caueri. quia ſic tot ſt̄ pccā quot ſt̄ ēt pene pcci. ⁊ iō merito dn̄r uēialia. qꝛ hoc ipo ſūt digna uenia. Primꝰ motꝰ ſic deſcribit̄. qꝛ ē motꝰ ſēſualitatis ꝓm ipulſū fomitis ipetuoſe tēdentis ad fruitionē creat̄e delectabilis. Duplr̄ ꝑmꝰ motꝰ diſtīguit̄ ꝗtū ſpectat ad pn̄tez mat̄iaz .ſ. ꝑmo. ꝑmꝰ q̄ ē nat̄alis. ⁊ 2ᵒ ꝑmꝰ q̄ ē ſenſualitas. Cū ergo loq̄mur̄ de ꝑmis motibꝰ ꝙ ſt̄ pccā itelligendū ē de ſcd̄o pri mis q̄ ſt̄ ſēſualitatis. qꝛ ꝑmo ꝑmi nō ſt̄ pccā cū ſint nat̄a les ⁊ ex̄ genꝰ mortis. qd̄ pꝫ p hoc ꝙ tales n̄ ſequūt̄ imagia tionē ſꝫ ſolūmō nat̄aliū q̄lita tū actōez. Motꝰ āt ſcd̄o pꝰ mi ſūt pccā. qa ſt̄ actꝰ iordia ti i gn̄e moris. qd̄ pꝫ p hᵒ ꝙ tales motꝰ ſt̄ ſenſualitatis q̄ ſubiacēt aliqᵒ mō dn̄io uolū tatis. Uolūtas āt ē ꝑncipium moraliū ſicut hēt̄ 7. ethicoꝝ Hinc ē ꝙ genꝰ moris i ꝑnci pio icipit ubi iuenit̄ dominiū uolūtatis. hoc āt ē i ſenſuali tate. Quāuis āt p rōez p̄te dictā ſit i ſenſualitate pccm̄. n̄ tn̄ erit mortale ſꝫ tm̄mō ue niale. qꝛ uolūtas nō hꝫ plenū dominiū ſr̄ ꝑmos motꝰ q̄ ſūt ſenſualitatis. ſic ē i ill̄ actibꝰ q̄ ex ipio uolūtatis ꝓcedūt. ſꝫ hꝫ i eis dominiū icōpletū ſi cut i ill̄ actibꝰ q̄ n̄ p ipiū ra tiōis ꝓcedūt. ⁊ tn̄ uolūtas ta les motꝰ ſēſualitatis ipedire poterat. ⁊ iō ſūt pccā uēialia. pp hᵒ dic Augꝰ ꝙ. pccm̄ adeo ē uolūtariū. ꝙ niſi ſit uolūta riū n̄ ē pccm̄. Primi quoqꝫ motꝰ iō ſenſualitati aſcribūt̄. qꝛ taliū motuū ꝑncipiū ſenſu alitas ⁊ ſubm̄. Dicēdū ergo ꝙ primi motus ſcd̄m p̄dicta ſunt peccata uenialia triplici rōne. Prio qꝛ mouēt ad illi citū. Secūdo qꝛ ſūt quodā mō uolūtarij n̄ ꝓꝫ ſe. ſꝫ qꝛ ſic dictū ē n̄ ipediūt̄ a uolūtate

uel ēt pp pcedentē apphēsio-nē. Tertio pp delectationē ānexā. Cū.n. anima p delectationē cōiungit creature obtenebrat ⁊ peiorat. sicut qñ cōiūgitur deo illuminatur. ⁊ meliorat. Nota q̄ hō pnior est ad malū q̄ȝ ad bonum. ⁊ hoc multis decausis. Primo quia sicut dicitur Sap. ix°. Corpus quod corrumpitur aggrauat aīam trahens illam ad malū. ⁊ ñ sic erigēs ad bonū. Scdo. quia sicut dicit Aug⁹. plus ualet malū inolitū q̄ȝ bonū insolitū. Tertio qr naralit facili⁹ ē descēdere q̄ȝ ascēdere. ⁊ un⁹ magis trahit deorsuȝ q̄ȝ decē sursū. Quarto qr icitās ad malū delectatō pñs ē sēp. sȝ finis uirtutū incitās ad bonū absēs ē. Delectabile āt apprehēsuȝ p sensū uel imaginationeȝ q̄si de necessitate mouet ↄcupiaȝ. Quinto qr plures circūstantie requirūtur ad bonū q̄ȝ ad malū. Sexto qr tendimus ad nr̄ȝ pncipiū. s. ad nihilū. Septimo qr fomes qui mouet ad malū semp intra nos ē. gr̄am uero quā q̄rim⁹ ex̄ nos ē. Octauo qr uires aīe sunt actiue ad diligēdū tpalia. sȝ passiue ⁊ materiales ad ea q̄ sūt gr̄e ⁊ glīe. vñ v̄sus. Quicq̄d habet meriti puēt⁹ gr̄a donat. Nil deus in nobis pter sua dona coronat. qr nō possunt haberi uirtutes p modū acquisitōnis sed p moduȝ receptionis. Unde malū possumus facere p nos. sȝ ñ possum⁹ facere bonū sine gr̄a adiutrice.

De morosa delectatione. Ca. ii.

Delectatō carnalis morosa peccm̄ ē mortale. sȝ nulla dr̄ morosa nisi qñ ex cōsensu ratiōis ē. Uñ nō itelligit hic mora tpis sed cōsensus. Sciendū ē g° quia delectatio si sistit circa ↄsensū ueniale peccatū ē. si uero pcedit ulterius ita q̄ hō uult interi⁹ delectatione uoluptari: nec tñ ult in opus pcedere. talis ↄsēsus ē itra mortalia ↄputād⁹. q̄d maxīe debet intelligi i carnalibus peccatis. ueruȝ tñ iste ↄsensus in illecebra duplex ē. qr ↄsensus i illecebra aliquis ē subitus nō p phabitā deliberationē. sed ex sola corruptione carnis quā p̄cedit appetitus sensualitatis in primo motu. Talis aūt cōsensus dr̄ subreptio. ⁊ est pccm̄ ueniale. Ali⁹ ↄsēsus ē i delectatōe motuū carnis q ē cū deliberatōe rōis. ⁊ iste ē pccm̄ mortale ut

63

dcm̄ ē. Si āt rō ɔsētit cū deli-
beratōe q̄ fit p rōes diuinas
hꝰ mō. q2 oē lege dei ꝓhibitū
ē uitādū. tūc dicit̄ pccm̄ eē in
supiori pte rōis. Sȝ si delibe
ratō sit p rōes hūanas l' na-
turales hꝰ mō oē ī qꝰ trāsgre
dit̄ mediū v̄tutis ē uitādum:
tūc dicet̄ pccm̄ esse ī īferiori
pte rōis. Et si adhuc ꝓcedit
ɔsēsus ulti⁹. qn̄. s. ꝓpōit op⁹
ɔsumare: tūc uolūtas ꝓ facto
r̄putat̄. ēt si facl'tas desit pfi
ciendi ipȝ op⁹. Si v̄o ɔseqt̄ cō
sēsus ⁊ op⁹ ī his q̄ diuīa lege
st̄ ꝓhibita pccm̄ ē mortale cō
sumatū. Ex p̄dcis collige di-
stictōeȝ. q2 delectatō dupl'x ē
.s. nat̄al'. ⁊ uolūtaria. Jn del'cā
tiōe pure nat̄ali. nec ē meritū
nec demeritū. Uolūtaria du-
plex ē. q2 alia ē ī cr̄atore. alia
ī creatura. Delectatō q̄ ī cr̄a
tore ē. bōa ē. d̄ q̄ p̄s. Memor
fui dei ⁊ d̄lectat⁹ sū ⁊c̄. Que
āt ī cr̄at̄a ē. dupl'x ē q̄dā eiȝ ē
pp d̄ū. ⁊ hec bōa ē. sȝ hic sūit̄
delectatio ꝓ opatōe rōis. nō
ꝓ passiōe. de q̄ p̄s. Delecta-
sti me dn̄e ī fcūra tua. q̄daȝ ē
ɔ̄ deū. ⁊ hec sil'r duplex ē. q2
q̄dā nō ē ɔ̄ deū. sȝ p̄ter deū. ⁊
hec ē pccm̄ uēiale. q̄dā v̄o ē ɔ̄
deū sipl'r. q̄ frāgit̄ d̄i p̄ceptū.
⁊ hec ē pccm̄ mortale.

De pccō v̄eniali.

Ca. .2.

PEccatū uēiale miōris ē cl'pe. Nā ī puul' post baptismū. p̄mo surgūt uenia-
lia. postea mortalia. Uēiale āt
pccm̄ ē ut ait Aug⁹. qd̄ hoīeȝ
usq3 ad reatū ppetue mortis
n̄ grauat. sȝ penā meret̄. ⁊ sic
facile īdulget̄. Pccm̄ veniale.
sp ē a uolūtate. ad hꝰ mouēte
l' pmittēte. l' n̄ ꝓhibēte. Pecca
tū aliqd̄ ē uēiale trib⁹ modis.
Prio mō ex gn̄e. sic v̄bū ocio
sū ē vēiale. Scd̄o ex euētu. fȝ
q̄ p pn̄iaȝ d̄ mortali fit uēia
le. Tertō ex cā. ut qn̄ fiūt q̄dā
ex īfirmitate uel ignorātia. q̄
lȝ qn̄q3 sint mortalia. tn̄ dn̄r
uēialia. siue remissibilia ex cō-
patiōe ad pccm̄ qd̄ fit ex cer-
ta malicia. qd̄ ē irremissibile.
⁊ hꝰ uer2 ē. nisi aliqd̄ sit mor-
tale ex suo gn̄e. sicut ē fornica
ri. q2 tale ēt si fiat ex īfirmi-
tate mortale ē. Sciēdū q̄ pec
catū uēiale. nūq̄3 p̄t fieri mor
tale. Jta. s. si intelligat̄ idē fm
sbāȝ. q2 p̄us ueniale mortale.
fieri nūq̄3 pōt. ⁊ hoc nec q̄3tū
ad actū. nec q̄3tum ad macu-
lā. Et rō huiusmodi ē. q2 nul
la res pōt mutare suā spēm.
Peccatū autē ueniale ⁊ mor-
tale sunt diuerse spēs peccati.

Uerū tñ actus q ex se est de
genere uenialis põt fieri mor
talis quattuor modis. Primo
ex cõsciētia. quia qcqd fit cõ
tra cõscientiā edificat ad ge
hennā. etiā si sit ꝯtra ꝯsciētiā
erroneā. ⁊ hec ē ratio. qa cuȝ
in peccato duo sūt. s. auersio
⁊ couersio. ⁊ penes pri⁹ indi
catur peccatuȝ. qm̄ auersio a
deo est quasi formale. ⁊ con-
uersio ad creaturam quasi
materiale. Quamuis ergo le
uare festucā uel calamum de
terra uideatur leue ⁊ indiffe
rens. tamē qñ fit cõtra cõsci
entiā peccatū est. qa spnit bo
num incõmutabile. ⁊ ita fit a
uersio a creatore. Secūdo ex
cõplacētia. Uñ Aug⁹. Nullū
peccatuȝ adeo est ueniale qd
nõ fiat mortale dū multū pla
cet. Tertio ex dispositõe. qr
frequēter ꝑ lapsū in uenialia
disponit homo ad mortalia.
⁊ hoc ſm illud Grego. Uita
sti saxa grandia uide ne obru
aris arena. ⁊ hoc ideo dicit.
quia sepe de minimis pecca-
tis uenit ad magna. sicut de
modica sintilla qñqꝫ surgit
magnus ignis Ecc. 19. Qui
modica spnit paulatim deci-
det. Quarto ex ꝓgressu. qr
qñ surgit ueniale si nõ ꝓhibe
retur posset ꝓgredi usqꝫ ad
mortale. nõ quia ipm ueniale
in subā possꝫ fieri mortale. sꝫ
qa ex ipo occasionaliter põt
fieri ꝓgrediēdo usqꝫ ad mor
tale. Et istud pꝫ in ꝑmis mo-
tibus q inter uenialia cõpu-
tantur. sed quādo delectatio
cõualescit i tm̄ q cõsensus ac
cedat iam peccatū mortale ē.
Differētia est inter pecca-
tū mortale ⁊ ueniale. quia pec
catum ueniale est libido siue
uoluptas in creatra circa deū citra
Mortale autem est libido si-
ue uoluptas in creatura su-
pra deum uel eque deo. Rec-
tus ordo est ut bonū incõmu
tabile preferatur bono com-
mutabili. ⁊ honestum utili et
uoluntas dei uoluntati nr̄e ⁊
ratio sensualitati qñ iste ordo
ꝑuertitur. tunc peccatū ꝯmit
titur. Utrū aliquis possit eē
uel uiuere sine peccato uenia
li dum est i hac uita pñti. Di
cendū est q si loqmur de to-
ta uita hominis qui ꝑuenit iā
ad etatem adultam de excel
lenti ⁊ speciali gr̄a est q talis
sine ueniali peccato sit sicut
beat⁹ Aug. dic d beata ꝟgīe.
Si āt loqmur d aliq ꝑticula
uite pñtis. sic põt eē aliqs siñ
pccõ ueniali. Istud pꝫ ꝑ ex⁹

quia nauta potest singula foramia nauis ad horā obstruere ne aqua intret. sz nō potest sil'oīa obstruere ut aq̄ nusq̄z intret. vn̄ charitas ēt pfecta nō facit q̄ peccm̄ ueniale non adueniat. sed facit q̄ n̄ durz. Queadmodū caminus ignis nō facit ut gutta aque sibi nō apponat. sz facit ut apposita citius extinguat. Perfecta eīz charitas statim inflāmat hominē ut de peccato uēiali doleat ꝛ pēiteat qd nō facit charitas imperfecta. vnde in ipfectis aggregantur multa uenialia. per que fit ad pstratione maior dispositio.

De effectu peccati vēialis. Ca. 13.

Effectus peccati uēialꝭ multiplex est. Prim⁹ qꝛ ad penā obligat. nō aūt determinate neq̄z pcise obligat ad penā eternā uel purgatoriam uel pn̄tis satisfactionis. sz ad aliquā illaꝝ penaꝝ quā sz forū ecclīe pn̄tis satisfaciat hō leuiter sz forū purgatorij puniet grau⁹. sm vo foꝝ inferni puniet hō grauissime p ueniali. qꝛ etnalit si cū ueniali ꝛ mortali decesserit. Exemplū habem⁹ de hoc. quia mēsura uini q̄ ī uno loco ualet. 6. denarios si ducat ulterius ualet 16. ꝛ si ducat adhuc ulterius ualet duos solidos. Pena tn̄ illata p ueniali in inferno incōpabilr minor ē q̄z illata p mortali. Unde solet dici q̄ pena illata in inferno p mortali ē sicut soliditas. illata uero p ueniali ibidē ē sicut supficies. Illata p ueniali ī purgatorio ē sicut linea. Illata p ueniali ī pn̄ti ē sicut punct⁹. Unde sic ista q̄ttuor sunt improportionabilia. ita inter pdictas penas magna ē dr̄a. Secundus effectus ē q̄ peccatū ueniale aīaz maclat. ꝛ ponit tale ex⁹ Aliqn̄ eīz deuigrat aliq̄ imago depicta ī tm̄ ut uideri non possit. Aliquando vo sic obscurat ut uideri quidē possit. sed non plene discerni. ꝛ ideo pp talē dr̄iaz dicit gregorius q̄ uēiale obscurat. mortale obtenebrat. De macl'a uero ista dr̄ q̄ in saluandis oē peccatū ueniale delet a gr̄a finali. ꝛ h⁹ q̄ztū ad culpam ꝛ nō q̄ztū ad penā imo illa soluetur ī purgatorio. Delet autem peccatū ueniale gr̄a finalis in ipsa dissolutōe corpis ꝛ aīe ex vtute cōplexiōis ꝛ sui status q̄z uis nō sit mot⁹ cōtritiōis ad illud directus. sz hoc itelligit

uerbū Aug. q dicit. q̄ i purga
torio pōt eē absolo a pena. nō
a culpa. hoc ab antiquis dictū
ē. s; nūc cōit tenet. q̄ pccm̄ ue
niale hinc deferat a multis. ⁊
q̄ q̄ntū ad culpā in purgato
rio ēt purgat. q̄ dn̄s dicit de
qbusdā peccatis q̄ nō r̄mittū
tur neq; in hoc seclo. neq; i fu
turo. Expōit grgo. q̄ uenialia
dimittet. in futuro q̄ si intelli
gat q̄ntū ad penā tm̄. tūc expo
sitio Gregorij nulla ē. q̄ etiā
mortalia quo ad penā purgā
tur. q̄ hic soluta nō ē. Tertius
ē. q̄ minuit feruorē charitatis
sicut aqua in igne piecta. lic;
ignē nō extinguat. feruorez tñ
illi⁹ tēpat. Quart⁹ ē. q̄ potē
tias aīe i bōis opib⁹ lassat. si
cut qn̄ ponit pōdus sup equū
min⁹ erit pmpt⁹ ad ambulan
dū. Quīt⁹ ē q̄ retardat a glo
ria. q̄ hō q deberet ⁊ posset
statiz euolare ad celū p⁹ mor
tē. cogit pp uenialia ad tēpus
i purgatorio expectar. Nūq;
ei; ab aliquo facies dei uidebi
tur. donec soluat minimū qua
drantē uenialiū pccōꝝ. s. p pe
nā. Oportet. n. quelib; ita mū
dū eē añ introitū padisi. sicut
fuerat i inocentia baptismali.
Sextus ē q̄ bona glie celestis
diminuit. nō quidē illa que iā;
debet ⁊ q̄ iā hēmus ibi p meri
tū reposita. s; q̄ deberet si ue
nialia nō fieret. q̄ medio tpe
possent aliqua bōa fieri qñ il
la fiūt. ppterea post ppetra
tōez uēialiū. op; nos opa qdā
ɔuertere ad solōnez huiusmōi
debitoꝝ. p q̄ nobis dberet cre
scere cumul⁹ eterni pmij. Sep
timus effect⁹ ē. q̄ uenialia se
pe sūt occasio mortaliū pccōꝝ
⁊ hoc q̄ttuor modis. sicut hēs
s̄ ca° pxīo. ubi dicit q̄ actus
q ex se uēialis ē. pōt fieri mor
tal q̄ttuor modis. Hoc ē etia;
singulariter aduertēdu; q̄ sic
ad remissionē pcci mortal exi
git ɔ̄sertio act⁹ peccādi cū uo
lūtate i posteꝝ abstinēdi. Sic
quoq; pccm̄ uēiale i pn̄ti non
dimittit. nisi actu ⁊ pposito ɔ̄
seratur.

¶ De septē uitijs capitalibus in
specie. Ca. 14.

Pccōꝝ actualiū. unū uiti
u; ē dupl'x radix. tripl'x
fomētū. septiforme caput. unū
uitiū dr̄ s'rbia. iux̄ illud. Initiū
oīs pcci supbia. Dupl'x radix
est timor male hūiliās ⁊ amor
male accēdēs. tñ oīs tīor ortū
h; ab amore. null⁹. n. timet ali
qd pdere. nisi q amat illud hē
re. Triplex fometū. sūt tria q̄
st̄ i mūdo. s. cōcupia carnis. cō

cupiscia oculoꝝ ⁊ supbia uite. Septiforme caput sꝰ. Sr̄bia. Inuidia. Ira. Accidia. Auaritia Gula. ⁊ Luxuria. Int̄ q̄ sꝰ qnꝫ spūalia. duo vo carnalia. Sufficiētia hoꝝ uitioꝝ sic pōt colligi. Uolūtas nr̄a dordiat̄. aut qꝛ appetit ñ appetēdū. aut qꝛ refugit ñ refugēdū. Si pᵒ mō aut ē interiꝰ. ⁊ sic ē uana glīa. aut exteriꝰ. ⁊ sic ē auaritia. aut īferiꝰ. ⁊ sic ē delectabile. Sꝫ illud delectabile aut ē ad ꝯsuatiōeꝫ īdiuidui. ⁊ sic ē alimentū qd̄ appetit̄ inordinate a gula. aut ē ad ꝯsuatiōeꝫ spēi. ⁊ sic ē coitꝰ q appetit̄ a luxuīa. Si āt uolūtas nr̄a deordiat̄ qꝛ refugit qd̄ ñ ē refugēdū. hᵒ pōt eē tripl̄r. aut. n. refugit qd̄ ñ ē refugēdū ꝑꝫ ꝑuersū īstinctū rōalis. ⁊ sic ē īuidia. aut ꝑꝫ īstīctū ꝑuersū irascibil̄. ⁊ sic ē ira. aut ꝑm ꝑūsū īstinctū ꝯcupiscibil̄. ⁊ sic ē accidia. Ex hiis pꝫ ꝙ q̄tuor sꝰ appetibilia. ⁊ tres sꝰ nires ꝑꝫ q̄ꝝ īstinctū ē fuga. ⁊ iō tm̄ sꝰ. 7. pccā capitalia. Pccā q̄ dicta sꝰ qñqꝫ se publice oñdūt. ut qñ directe fiūt. qñꝫ vo sub quadā spe paliata decipiūt. Uñ supbia qñqꝫ dic ad hᵒ uolo pēē ut possim ꝓdesse. Ira dic ñ debēt illata mala tollerari ne ꝯsuescāt īferri. Inuidia dicit aliis bōa ñ cupio. ne ī successibꝰ eleuēt̄. Accidia dic ad hᵒ ī laboribꝰ mihi pco ne temeritate īdiscretōis arguar. Auaritia dic. Ad hoc sꝰ mlt̄a ꝯgregāda ne pp īopiā ꝯmittat̄ furtū ul̄ rapina. Gula dic ad hᵒ ē corpꝰ cibis ⁊ potibꝰ delicatioribꝰ nutriēdū ut sit fortiꝰ ad deo fuiēdū. Luxuria dic ad tēpus dꝫ qlqꝫ ad libitū uiuere. ut possit postea fortit̄ peniter̄. Septē uitia ꝯpāt̄ septē bestiis. Sr̄bia ꝯpat̄ leoni. Inuidia cani. Ira lupo. Accidia asino. Auaritia ericio. Gula urso. Luxuria porco. Alioᵒ ꝯpāt̄ 7. infirmitatibꝰ. Supbia ꝯpat̄ inflatiōi. Inuidia lepre. Ira frenesi. Accidia litargie. Auaritia hidropisi. Gula epiletie. Luxuria febri. Septē uitia xp̄i passiōe curāt̄. Capitis iclinatio in cruce curat sr̄biā. Oīo ꝑ īimicis irā. Aptio lat̄is iuidiā. Portatio crucis accidiā. Traditio spūs pr̄i corpis cruci. mr̄is discipl̄o. uestiū crucifixoribꝰ. hec curāt auaritiā. Flagellaᵒ luxuriā. Potatio fellis gulam.

De supbia. Cap. ii.

Nunc dicēdū ē de. 7. uitiis capitalibꝰ ī spe. ⁊ pmo de supbia q̄ ē regina oīuꝫ uitioꝝ ⁊ mat̄. Est āt supbia ut ait

Aug⁹ p̄uerse celsitudis appeti
tus. Uñ sicut idē Aug⁹ ait. Su
pbia oib⁹ inuidet. s. maiorib⁹. q̄ꝛ
eis nō eq̄tur. Inferiorib⁹ q̄ꝛ ei
eq̄ri timet. parib⁹ q̄ꝛ ei equāť.
⸗Supbia dr̄ īitiū ōis pcc̄i tri
plici rōe. ⸗P° pp cāz q̄ inenit
in ōi pccō. q̄ꝛ ī oī pccō inenit
ɔtēpt⁹ di q ē q̄dā cā pcc̄i. Idē
aūt cōtēpt⁹ ē āūsio a creatore
q̄ ī oī pccō ē. ubi p̄pōiť bonū
cōmutabile bono icōmutabili.
q̄ꝛ sic sine charitate alie v̄tutes
nihil sť. ita sine supbia alia ui
tia nihil. Abstrahe s̄rbiā ⁊ hē
bis grāz. q̄ꝛ supbis de⁹ r̄sistit.
hūilib⁹ āt dat grāz. Cōuexum
.n. inq̄ꝫtū h⁹i ñ ē r̄ceptiuū. sed
cōcauū. ⸗Secūdo q̄ꝛ p⁹ pccm̄
fuit. h° eiꝫ gn̄e peccauit diabo
lus ī celo. Isa. Ponā sedē meā
ī aq̄lone ⁊ ero si. al. Et pm⁹ hō
in padiso Geñ. Eritis sic diȷ.
sciētes bonū ⁊ malū. ⸗3° q̄ꝛ ex
ea nascūť alia uitia b̄m p̄us ⁊
posteri⁹. h° ē mediate uľ ime
diate sic hēť s̄. c°. de effectu ui
tioꝝ. ⸗Est āt inť supbiā ⁊ ua
nā gľiaz dīa. q̄ꝛ lꝫ utrobiq̄ꝫ sit
appetit⁹ p̄pe excellētie. tñ sup
bus sibi appet magn⁹ itus. sed
uanagľiosus appetit apparer̄
ī ore alioꝝ p laudē extiorem.
⸗Diūsa pccā dicūť radices ⁊

īitia siue cause alioꝝ pccōꝝ sꝫ
diūsis respectib⁹. Supbia dr̄
initiū ōis pcc̄i pp tres causas
supius enarratas. libido ēt dr̄
cā ōis pcc̄i sic ait Aug⁹. ⁊ hoc
pp dlectatōez cīaťe q̄ iordiate
trahit aīaz ⁊ aūtit a sūmo bo
no. Est. n. libido iprоba uolup
tas q̄ mouet aīa rōnaľ ad hoc
q̄d delectēť ī creaťa. Cupidi
tas ēt dr̄ radix oīuz maloꝝ sic
dic apľus. i. ad thi. 6. ⁊ h° p̄pť
eandē rōez sicut libido. Est. n.
cupiditas ex amore iordinato
ad creaťaz. Luxuria ēt b̄z Cas
sianū dr̄ radix ōis pcc̄i. q̄ꝛ car
nales delectatōes nobis sť na
turales. ad naťalia āt p̄mpti
sum⁹ ⁊ difficulť resistim⁹. ⸗In
anis glorie septē sť filie scd̄m
Greg. ⸗Pria ē iobediētia. q̄a
uanagloriosus ī nullo vult ui
deri iferior. q̄d fieret si face
ret mandatū. Secūda ē ɔtētio
q̄ꝛ vult uincere cū clamore. et
hoc p̄pter apparere. ⸗Tertia
est iactātia q̄ q̄s enūerat bona
sua. ut laudabilis appareat.
⸗Quarta est hypocrisis que
querit in exterioribus homi
nibus apparere. ⸗Quinta est
pertinacia que factum suum
uel dictum malum defendit.
ne errasse uideatur. ⸗Sexta

66

est discordia q̄ ꝯ oē dictū susti net vel assuitur ꝯrīū pp uanam gloriā. 7ª ē nouitatū psūptō q̄ qs noua uel dic uel iuenit ut laudet. Quattuor sūt spēs su pbie quas assignat Greg. 32° moral. Pria ē cū hō a se ipso estimat hr̄e bonū qd hȝ. Se cūda si desup datū credit p su is tñ meītis accepisse se putat. Tertia cū iactat se hr̄e bonū qd ñ hȝ. Quarta qñ ceteris de spectis singlarit vult uideri. Per pmā ⁊ secūdā spēȝ iiuriat hō do ī se. qꝛ p pmā pōit se hō totā cāȝ sui boni. sȝ ī scd̄a pōit se cāȝ pncipalē. In 3ª vo spē ī iuriat hō deo ī pxio. In q̄rta āt iiuriat hō deo ī eo qd ñ hȝ Gradus supbie sȝ Ber. sūt .12. q sūt. Curiositas. Mētis le uitas. Inepta letitia. Jactātia. Siglaritas. Arrogātia. Presū ptio. Pccōꝝ defēsio. Silata cō fessio. Rebellio. Libertas. Pec candi ꝯsuetudo. Nūer⁹ istoꝝ sic accipit. Hō p supbiā iiuria cur deo ⁊ hōi. deo cui dȝ eē ī ferior. hōi cui dȝ eē par. Sex pmi grad⁹ accipiūt sȝ iiuriā q̄ fit hōi cui dȝ eē par. Quat tuor alij sȝ iiuriā q̄ fit hōi su piori ut plato. Duo ultimi de termiant ppe q̄ztū ad iiuriaȝ q̄ deo im ediate fit. h°. iō dici mus. qꝛ ⁊ supiores gradus in deū redūdāt sȝ mediāte pxio. Grad⁹ āt uocat. qꝛ fit a mīo ri pgressus ad mai⁹. Prim⁹. n. mai⁹ ē. secūdus peior. ⁊ sic scā dendo īuenit q ultim⁹ ē pessi mus. Uñ iiuria q̄ ē rspectu pa tris ē mior. Illa vo q̄ ē respec tu sriorís ē maior. sȝ illa q̄ est respectu dei ē maxia. ppt qd ⁊ isti grad⁹ talr ordiant. Su pbia facit multa mala. P° id qd dei ē usurpat. s. gliaȝ. Isa. 42. gliaȝ meā altri ñ dabo. In bōis. n. opib⁹ q̄ facim⁹ duo sūt . s. honor ⁊ utilitas. Sȝ p⁹ dñs sibi reſuat. aliud nobis tribu it. Uñ debem⁹ deo suā ptē re linq̄re si nr̄a pte nolum⁹ spoli ari. Secūdo pfectos uiros īpugnat. Supbia ē eiȝ q̄si tur ris babel q̄ usq ad celos. i. usȝ ad uiros celestes debebat ptī gere. Srbia ēt bōis opib⁹ īsi diat ut peāt. Uñ supbia īexpu gnabil ē sic castrū ī alto mōte sitū. 3° gr̄a dei hoīeȝ dnudat Jaco. 4. Srbis de⁹ resistit ⁊c. 2° Reg. i. Mōtes gelboe nec ros nec pluuia uēiat sup uos. Uñ sȝ natraȝ ꝯnexū ñ ē recep tiuū sȝ ꝯcauū. 4.° āt hoīeȝ do puat. Ugo de scō Uictore. Su pbia aufert mihi deū. Inuidia pximū. Ira me ipm. Supbia

ēt deo ē odibil'. Ecc.10.⁊ p̄ū.
Tria sᷓ q̄ odit de⁹. paupez su
pbū ⁊c. Deū ipugnat. q2 ue
xillū iimici sui.i.diaboli pōit ī
castro suo. ⁊ ↄpōit uexillū xp̄i
.s. crucē quā d3 sēp hō portarᷓ
iuxᷓ illud. Qui vult uenire p⁹
me. Diabolo hoīez assimilat.
Ipe ē eiз rex sup oēs filios su
pbie. Vn̄ sicut dn̄s ait de cha
ritate. In h° cognoscēt oēs q
discipli mei eritis. si dilectōez
habueritis ad īuicē. Ita pōt di
abol⁹ dicerᷓ d supbia. In h° co
gnoscēt ⁊c. Hoīez stultū de
mōstrat. q2 ācillā ornat ⁊ dn̄az
nudā relinqt. Itē q2 magna p
modico uēdit. i. p laude hūa
na. Itē q2 credit se posse cū su
pbia illuc attigere. ubi diabo
lus existēs n̄ potuit cū supbia
remanerᷓ. Hoīez deijcit. quia
scandētes ī altū d facili cadūt.
⁊ qui se eleuant sub hostio hu
mili de facili caput ledunt.

De iuidia. Cap. 16.

Inuidia est ut ait Aug⁹
odiū felicitatis aliene. Sᷓ
s3 Ioānē damas. Inuidia ē tri
stitia de alieīs bonis. Dr̄ āt in
uidia a n̄ uidēdo. q2 n̄ pōt ui
dere bōa alioꝝ. Vn̄ displicētia
bōi q̄ ē iuidia pōt notari p ui
sīōez interiorē ⁊ extiorē sicut
vult Seneca dicēs. Quicquid
mēte fugim⁹ igestū oculis uix
uidem⁹. Inuidia h3 qnq3 filias
s̄m Greg. P^a ē odiū q̄d ē
uelle malū alicui ⁊ nolle bonū.
Scd̄a ē exulta° ī adūsis pxi
3^a ē afflictio ī pspis pximi.
4^a ē susurra° q̄ ē detractio
latēs. 5^a ē detractio. hec aūt
fit ī apto. q2 ītendit melior ap
parere illo cui detrahit. In
uidia multa mala facit. De lu
mie facit tenebras. de uidente
cecū. q2 pximi bōa uidere nō
pōt. Vn̄ iuidus ↄpatᷓ noctue ⁊
uesptilioī. Aug⁹. Egris oculis
odiosa ē lux q̄ puris ē amabil'.
De uita morit. Greg. Panis
uitā fortiū roborat ⁊ puulorū
necat. Vn̄ iui d⁹ ↄpatᷓ febriscitā
ti cui ēt bōi cibi sᷓ ↄrij. Deo
cōtrariatᷓ. q2 tā bon⁹ ē de⁹ ut
ait Aug⁹. ut ēt d mal' bonū eli
ciat. s3 ecōtra tā mali sᷓ isti. ut
de bōis malū eliciāt. Itē diuīa
bōitas oīa sua cōicat. isti v̄o n̄
Itē deo placet bonū bois. ac
malū displicet. isti āt eↄ bonū
grē ⁊ nature puertūt. Vn̄ sicut
oīa mūda mūdis. sic istis oīa sᷓ
imūda. Et sicut bōis mala co
opanᷓ in bonū. ita iuidis bona
coopanᷓ in malū. Unde tales
aurū ↄuertūt in cuprū gēmas
in lutū. granū in paleā. uinū in
aquā. mel in fel. diē in noctem.

67

gaudiū in merorē. rosas in pa
lirū. balsamū in sterquiliniū. elec
tuariū in uenenū. Hoies ma-
ledicit. Isa. 5. Ue q dicitis bo
nū malū etc. Stultū efficit. Ni
mis errat q idcirco sibi vult
unū oculū erui. ut alij ēt unus
eruat. sicut facit inuidus et dia-
bolus q p hoc q alijs inudet si-
bi magis nocet. Auctorē suū
torquedo ledit. Sene. Utinā i-
uidi in oibus ciuitatibus oculos
et aures hērent. Proximū frau
dulēter decipit. Uñ inuidus cō
pat cani q blādit i facie et mor
det a tergo. Itē Jude q osculo
xpm tradidit. Itē hōi pfido q
ledit homiem qui eum nunq̄
molestauit.

De ira.

Capitulum. 17.

IRa est ut ait Aug. ulci
scendi libido. et Cas. Ira
est motus ai cōcitatus ad penas.
hec ē diffinitio ire p uitiū nō
p zelū de qua ē hic agēdū. Ira
igit duplex eē hz .s. nature et
moris put g° deordiat ab op
timo hz eē mortale qd uitiū ē
quia ira non est peccatum rati
one pure passionis. immo pe-
na. sed cum hoc dicit quan-
dam actionem per quam de
ordinat hominem. et q̄tum ad
deum. et q̄tum ad proximum.
Uult enim a se expetere uel a
iudice a deo constituto et sub
deo. Utrum teneatur quis
remittere iniuriā inimico peten
ti. Nota distinctōes. qr ex iniu
ria solent oriri tria. Primo ē ran
cor in affectu. Secundum est
rancoris signū in effectu. Ter
tium est actio contra iniurian
tem. Primum tenetur quis sta
atim remittere. et si non roge-
tur. Secundum tenetur remit
tere ueniam ueraciter petenti
.i. parato emendare secundū
facultatem suam. Tertium nō
tenetur remittere. Si vo uo-
lueris scire utrū ille cui facta ē
iniuria debeat amicitiā q̄rere
sciendū q duplex ē debitū. p°
est necessitatis sine q° nō ē sa-
lus. Secūdū ē pfectōis. Quā-
tū ad p° debitū nō tenet qs re
cōciliatōez q̄rere siue amicitiā
Sz de 2° dic Chrisos. q debz
q̄rere recōciliatōez ut duplicē
coronā ꝯsequat. Unā qr iniu-
riā passus est. Aliā qr prior ro
gauit. Dñs aūt pōit tres gra
dus circa reatū ire cū dic. Ois
q irascitur fratri suo reus erit
iudicio. Qui āt dixerit racha

reus erit cōcilio. Qui aūt dixerit fatue reus erit gehenne ignis. De his dicendū ē q̄ ubi creuit gradus culpe creuit et ordo pene. Unde recte ira sine uoce punienda est iudicio. ira cum uoce concilio. ira cū sermone cōtumelie gehenne igni mancipatur. Secūdum Augustinū. In primo est ira tantum In secūdo ira ꝛ uox. In tertio ira est ꝛ sermo ꝛ certa expressio irrisionis. Dicit autē Grego. q̄ iudicium est cause discussio. concilium sentētie diffinitio gehenna ignis snīe executio. Notādū q̄ reddere malum pro malo est fragilitatis. sicut fecit Joab quādo interfecit Abner. s. interfectorem fratris sui Asael. Sed reddere malum pro bono est peruersitatis. sicut fecit iudas tradēdo christum. Reddere bonum pro bono est equitatis sicut fecit Asuerus quando Mardocheum honorauit. Reddere bonum p malo est perfectionis sicut fecit beatus Stephanus quando pro īimicis suis orauit. Filie ire scd̄m Grego. sunt sex. Prima est rixa. hec est audax uoluntas uindicandi iniuriam factam per se. Secūda est tumor mentis. hec est uoluntas uindicandi causa fugiens aduersantem ne cum eo colloqū habeatur propter extimatas inimicitias. Tertia est contumelia que est uoluntas se uindicans per exprobrationē malorum. Quarta est clamor q̄ est uoluntas se uindicans ī exaltando uocem per uituperiū exprobratum ꝛ ad aliorum perueniens aures. Quinta est īdignatio que est uoluntas se uindicans per signum molestie exterius declaratum. Sexta est blasphemia que est uolūtas se uindicans per opprobrium deo uel sanctis illatum. Ex ira ueniunt multa mala. Hospitium spiritus sancti turbat. Grego. Dum ira animū pulsat spiritui sancto hospitium suum turbat. Nam sicut in pace factus est locus dei. sic in discordia locus diaboli. Tales sunt etiam incendiarij domus dei. ps. Incenderunt igni sanctuarium tuum domine. ꝛc. Unde isti sunt similes draconi q emittit ex ore ignem. Quod dei est sibi usurpat. s. uindictam. prouer. Mihi uindictam ꝛ ego retribuam. Talis se fecit iudicem ꝛ deum uult esse

68

tortorē sicut dic Aug⁹. Dic. n. mal⁹ in orōnib⁹ suis. Dñe occide malū iimicū meū. Rñdet ei dñs. quē urm? Ambo estis mali. imo tal' vult ee actor et iudex ī eadē cā. Stultū se demonstrat. qr p cor suū imittit gladiū ut ledat tunicā iimici. imo si sapiēt' faceret p⁹ se d. se ipo iudicare deberet. irā. s. per celū aduersus irā suā p uitiuz assumēdo. Lima purgationis cūtit ī rubiginē dprauatiōis. Aduersitates eiz q ipz dberēt a pccō purgare p ipatiaz magis ingnāt ꝛ fornax pbatiōis mutat ei auꝝ ī cuprū. ꝛ flagellū ex grano facit paleā. Durā sniaz tal' ī iudicio expectabit. Cū. n. dñs iprobabit qbusdā. Nud⁹ fui ꝛ ñ coopuistis me. Math. 25. Quid dicturi sunt illi q ñ solū nudos ñ uestiūt. sz ēt uestitos spoliāt. Bellū mundi. carnis. ꝛ diaboli ꝯ se istaurāt. sz sapiētes sedāt minores guerras pp maiores q̄ iminēt. Malā faciūt ꝯmutatōez. qr auferēdo palliū bōe fame dāt tunicā inocētie. Remedia ire st Silētij obßuatio. puer. Cū defecerit ligna extiguet' ignis. qr sicut ex collisiōe duoꝝ corpoꝝ elicit' ignis. ita ex amaris vbis aliquoꝝ ira ꝯcitat'. pū. 15. Responsio moll' frāgit irā. ꝛ ßmo durus excitat furorē. Ibidem. Quasi q canē aurib⁹ ꝛc. Dñice passiōis ꝯsiōra°. G. Si passio dñi ad memoriā reuocetur nihil a deo duꝝ ē qd ñ eq̄nimit' tolleret'. Hoc figuratū est nūeri. 21. Ubi respicietes ßpētē ethneū sanabāt'. Itē pmij tollerātie aīaduersio. Unde cōsideratio pmij minuit uim flagelli

De accidia. Cap. 18.

Accidia ē d ṽtutū laudabili exercitio utriusqꝫ hoīs lāguida deiectio. Itē accidia ē diffidētia de pprijs ṽuirib⁹ ꝛ de mādato dei iplendo ardua tristitia. Duo noīa st h⁹ uitij. s. Tristitia ꝛ Accidia. Hoꝝ āt noīuz hec ē rō. qa in isto pccō ē auersio a spūali bono qd estimat' graue. sicut ē ieiunare ꝛ h⁹i. ꝛ rōe h⁹ dr̄ tristitia. Est ēt ibi ꝯuersio ad creaturā. s. ad qetē q̄ estimat' leuis ꝛ rōe h⁹ dr̄ accidia. Pz g° ex his q h° uitiū put uocat' tristitia oppōit' letitie spūali q̄ ē in exercitio spūali. Sz put uocat' accidia opponit' fortitudini q̄ ꝯsistit ī aggrediēdis arduis. ꝛ sustinēdis aduersis. Accidia denoīat' ab accēdine. qa p eā aīa tediū hz de oi spūali difficili. Accidia ßz. G. hz sex

filias. Pª uocatꝰ malitia q̄ ꝫ Augᵒ est uolūtas machinādi malū alicui. Cū eīꝫ ꝗs īiuriatꝰ alij tūc irascitꝰ ⁊ postea tristatꝰ 2ª desperatio qꝛ diffidētia meritoꝝ matꝰ ē diffidētie pmioꝝ ex q̄ iteꝝ oritꝰ tristitia. 3ª pusillanimitas q̄ nascitꝰ ex diffidētia ꝓueniēte ex ꝯsideratiōe ꝓp̄e īfirmitatis. uꝰ opis arduitatis 4ª ē rācor q ē īueťatū odiū. Sic eīꝫ ex charitate sunt opa bōa ex qbꝰ ē ꝯfirmaᵒ charitatis. ita ex ira ē accidia. ex accidia uetustas ire. 5ª torpor circa p̄cepta. i. q̄dā īsensibilitas pp quā hō n̄ pōt īduci ad executōeꝫ mādatoꝝ di. 6ª ē euagatio mētis circa illicita. hec āt euagatio q̄n̄qꝫ ē pticularis ⁊ certā hꝫ materiā. ⁊ sic ꝯuēit oībꝰ uitijs. q̄n̄qꝫ ē gn̄alꝰ ⁊ īcerta. ⁊ hec ē ꝓp̄e euagatio accidie. Qui eīꝫ ē absorptus tristitia n̄ hn̄s ī se vn̄ delectetꝰ euagatꝰ ad oīa q̄rēs delectationē. Ex accidia eueniūt multa mala. Preceptū dn̄i negligitꝰ. Gen̄. 3. In sudore vultus tui ⁊c̄. Maledictio dei īcurritꝰ Exᵒ de ficu cui dn̄s maledixit. qꝛ folia tm̄ hūit. Mathei. 21. Discrepat a ceťis creaturis. Exᵒ ī corpibꝰ īaiatis. sicut ī sole ⁊ luna q quotidie surgūt ⁊ pficiūt cursū suū. Idē pꝫ in corpibꝰ aīatis. sicut sꝰ arbores ⁊ herbe q̇ lꝫ ī hyeme nude sint. tn̄ v̄tutē ꝭuāt. ⁊ ī tp̄e suo redeūt ad ꝯsueta. Idē ōn̄ditꝰ ī sensibilibus. puer. 6. Uade ad formicā o piger. Preciosū tp̄s pditꝰ. qꝛ eo nihil p̄ciosius ē qᵒ breui hora possꝫ obtinere ueniā grāꝫ ⁊ gl̄iaꝫ. Et tn̄ ut ait Ber. Nihil uiliꝰ reputatꝰ. quia dicūt hoīes ociosi. Ueīte ⁊ fruamur. Spūale lucrū negligitꝰ qꝛ qꝛ q n̄ mercatꝰ ī nūdinis postea n̄ hēbit. pū. Proptꝰ frigus piger arare noluit. mēdicabit gᵒ estate ⁊ n̄ dabitꝰ ei. Incitamenta uitioꝝ colligit. pū. 24. Per agrū hoīs pigri trāsiui ⁊ ecce totū repleuerāt urtice et coopuerāt supficiē eius spine. Nota ꝙ aq̄ corrūpitꝰ q̄ete. ⁊ ferrū ꝯ̄hit rubiginē. ⁊ porcus mactandꝰ pmittitꝰ ī q̄etē pinguescer̄. Locū diabolo p̄pat. qꝛ hō ociosus ē q̄si puluinar diaboli. ⁊ ī ollā tepidā libentꝰ musce īsidiātꝰ q̄ feruētē fugiūt Tētationibꝰ pꝫ. Un̄ legitꝰ ī collatiōibꝰ patrū ꝙ mōachū opātē demō nullꝰ pulsat. ociosuꝫ innūeri. Est eīꝫ hō accidiosus q̄si urbs absqꝫ muroꝝ ambitu ⁊ quasi signū positū ad sagittā. Mores pūtit. qꝛ uult metere

ꝛ non ſeminare. ſicut gattus q libenter piſces comedit. ſꝫ nō eos libenter capit. Seneca. In certum eſt in quo loco quomō mors te excipiat. ꝛ ideo tu il-lam in omni loco ꝛ tēpore ex-pecta. Furem fodientē parie tem non repellit. qꝛ mors fur eſt. ꝛ quotidie tollit unum aſ-ſerem .i. unum diem. Mathei .24. Si ſciret utiqꝫ paterfami lias ꝛc. Receptaculū ſordiūꝫ ſe facit. Ber. Omium tētationū ſentina eſt ocium. Ipm eim eſt occaſio luxurie. 2. Re. Factuꝫ ē eo tpre quo ſolēt reges ad balnea ꝑcedere. Item occaſio nugarū. Act. Atheniēſes ad nihil aliud uacabant ꝛc. Item occaſio curioſitatis .i. thi. 5°. Diſcūt circuire domos. Stul titiam oñdit. qꝛ tonitrua au-diēs nō ſurgit. Tonuit autem chriſtus ī predicatione. tona-bit etiā in die iudicij. Itē ſtul-tus ē q imūditias de oculo nō eijcit. Mathei. 7. Hypocrita eijce primū trabē ð oculo tuo Ad celeſtia uēire negligit. qꝛ uix ad locum quis ueniet qui unum pedē hodie mouet ꝛ pꝰ annū alium. Sic ꝛ illi quorum motus eſt pes intellectꝰ. ꝛ non pes affectus. cum tamē ſit af-fectibus ambulandum.

De auaritia.

Cap. 19.

Auaritia ut ait Tullius ē īmoderatus amor hñdi. Itē ſcdm Ber. Auaritia ē qua rūlibet rerum inſatiabilis ꝛ ī-honeſta cupido. Scdm aplm Eph. 5. Auaritia eſt idolorum ſeruitus. quia homo auarus ex hibet creature quod debet cre atori. ſ. fidem ſpem ꝛ charita-tem. hec eim auari exhibēt pe cunie. In hoc ergo ſpecialiter reprehendūtur iſti qui rei ui-liſſime amorem ſuū exhibēt. ſ. pecunie que de terra tollitur quam natura infimam ordina uit. Dicitur in eccº. qꝫ auaro nihil eſt ſceleſtius ꝛ hoc propť quattuor cauſas. Prima qꝛ fere omnia ſcelera perpetran tur pro auaritia. ut furta. per-iuria. homicidia ꝛ huiuſmodi Secūda qꝛ ē ꝯtra legē natē. Luce. 6. Quecūqꝫ uultis ut fa ciant uobis ho. ꝛc. Tertia qꝛ ē ꝯtra legē ſcriptā. Luce. 6. Eſ tote miſcordes. ſicut ꝛ pr̄ ue ſter ꝛc. Quarta qꝛ ē ꝯ legeꝫ utilē q̄ ē in oibꝰ rebꝰ q̄ cōpel-lūtur ſe dare. Auarꝰ eiꝫ q̄ſi ca ptas detinet res ne ſe cōicare poſſint. Utrū aūt cuiqꝫ lice-

at thesauros cōdere. Notan-
dum ꝙ ē thesaurizare ex affec
tu auaritie absq̃ intentiōe ne
cessitatis ꝓprie uel aliene. ⁊ hō
modo thesaurizare oībus est
prohibitum. Alio modo ē the-
saurizare ex ꝓuidentia. ⁊ hoc
uel cōsideratione necessitatis.
⁊ sic cōceditur pentibus secu-
laribus ob necessitatē filiorū
educandoꝝ uel filiarū coniu
gio tradendarū. nō autē ditan
darum. sed seruato modo uel
statu persone. Alio mō est the
saurizare ex consideratiōe. pu
blice utilitatis. s. regni defen-
dendi uel cultus dei amplian-
di. ⁊ sic concessū est regibus
thesaurizare. personis autē ec
clesiasticis ꝓprie nūq̃ thesau-
rizare licet. nec pecuniā etiam
tenere intentiōe seruandi. Am
brosius. Aurū habet ecclesia
non ut seruet sȝ ut eroget. Ex
predictis patet ꝙ duplex po-
test esse amor pecunie uel tē-
poralium. siue respectu necessa
rij. siue respectu superflui. Cō
tra primum prohibet domin⁹
prefocantem solicitudinē. Cō
tra scđm prohibet thesauriza
tionē. ⁌ Ex auaritia sequūtur
multa mala. ⁌ Primo quia a
deo maledicitur. Augustinus.

Maledictus dispensator aua-
rus cuius largus est domin⁹.
⁌ Semper eget. Hieronymus.
Auaro tam deest quod habet
q̃ȝ quod non habet. Stultus
mercator est qui regnum celo
rum. immo ipsum christū uē
dit pro paucis denarijs. ⁊ in
hoc sepe peior est auarus ho-
mo q̃ȝ ipse Judas qui uendi-
dit christum triginta denari-
js. Iste aūt interdum pro uno
denario. ⁌ Corpus euiscerat.
quia diuitie acquiruntur cum
labore. possidentur cum timo
re. amittuntur cū dolore. Un
de ipsi laborant ⁊ alij in labo
res eorum sepe intrant. scilicȝ
fures uel latrones uel certe fi
lij mali. Isti similes sunt ara-
nee que faciendo telam pro ca
piendo muscas. seipsam euisce
rat. ⁌ Mentem suffocat. Augu
stinus. Naufragium fugis et
plumbum amplecteris. Unde
Soc. massam argenti proijci-
ens in mare dixit. Mergaȝ te
ne mergas me. ⁌ Inqnat. Exo.
Filij isrl' fuiebāt i luto ⁊ lateē.
⁌ Excecat. Exemplū i Thob. q
excecatus fuit stercore hyrun
dinum. ⁌ Cor dilacerat. Unde
diuitie comparantur spinis.
Mathei. xiij. Insatiabilem facit

70

Un͂ cōpanᷓ sacco ptuso ꝛ īfer no q nūq͂ʒ dic͂ sufficit. Et mari cui oīa flumina influūt. ꝛ tamen nō redūdat. Et hydropico q q͂ꝫto plus bibit tanto plus sitit. Filie auaritie sunt sex scd̄m Greg. Prima ē obduratio cordis que fit omittendo elyām. Istam filiam uocat Isidorꝰ in hūanitatem. 2ª ē uiolētia hec fit nocēdo alicui palā affecta mala quam uocat Isidorꝰ rapacitatē. 3ª ē īqetudo. hec ē appetitꝰ lucri 4ª ē piuriū. qd̄ sepe īcidit in emptiōeʒ ꝛ uēditōeʒ. 5ª ē fallacia q̄ fit p v̄ba decipiētis in occlto. 6ª ē fraus hec ē deceptio pfecta. ꝛ hᵒ in pn̄tia illiꝰ q d̄cipitᷓ. 7ª pditio q̄ ē idē qd̄ d̄ceptio q̄ fit ī absētia d̄cepti.

De gula. Cap. 20.

Gula ut ait Augꝰ ē imoderata cibi auiditas. Item Gula ē uorax edacitas naᷓe finibꝰ n̄ ɔtēta. Quīqꝫ modis peccatᷓ circa gulaʒ. ut dic͂. G. Pᵒ cū qs horā comedēdi p̄uenit. ꝛ hᵒ fit p īpatiaʒ expectādi tp̄s debitū. 2ᵒ cū qs q̄rit cibaria p̄ciosa. ꝛ delicata d̄ q̇bus Ouidiꝰ. Est v̄tus placitis abstinuisse cibis. Sʒ ɔ̄ hoc fecit diues ille q epulabatᷓ quotidie splēdide. 3ᵒ qn̄ qs mensurā excedit. s. nimis comedendo. Sciendum tamen quia qd̄ uni nociuū est alteri est remedium. sic ꝛ qd̄ uni est mensura debita. alteri est excessus. Un͂ non consistit mensura in cibi q͂ꝫtitate. sed in comedentis q̄litate. Verūtamen quidam ieiunium suum recōpensant pꝰ modum nimietate superflua. sʒ hᵒ quid aliud q͂ʒ dare duos obolos pro uno denario. Quarto quando nimis ardenter ac festine quis comedit. Non eīʒ usus ciborum sed concupiscentia in uitio est. Quintoꝰ quā do quis cibaria sua nimis studiose preparat. Unde Ber. Non sapores. sed fames excitet appetitum. In omnibus his sumenda sunt non que uoluptas. sed que requirit necessitas. Contingit etiam peccatum esse circa diminutioneʒ cibi. sicut circa superfluitatem. Filie gule sunt quinqꝫ scd̄m Greg. Prima ē scurrilitas. quia gula mouet ad v̄ba scurrilia. Secunda multiloquiuʒ. s. d̄tractio. uitupia. ꝛ alia uerba inania. Tertia inepta leticia. i. lasciuia carnis siue gestꝰ corporis inordinatus. lasciuiā mētis demōstrans. Quarta imunditia que solet puenire

ex gula ut ē uomit⁹ ⁊ eructati
ones fetide ⁊ luxuria. 5ᵃ est
ebetudo mētis.i. subuersio rō
nis. Gula duo cōplectit̄.s.
cōmessatōes ⁊ ebrietatē.⁊ ꝓpͤ
loqn̄do ꝑsimonia oppōit̄ cō-
messatōi. ⁊ ebrietati sobrietas
Gula nocet m̄ltipl̄r. De pa
diso eijcit hoīez. ex⁹ ī Adam.
Spūalia bōa ꝑdit. ex⁹ ī Esau
q ꝓ cibo uēdidit ꝓmogenitu-
rā. diabolo domū ꝑpat. Ma-
the 8. Si eijcis nos hinc mitte
nos ī porcos. Seruū suū ꝯ se
aiat. ꝓū. Qui delicate nutrit
fuū suū postea sentiet illū ꝯtu
macē. Luxuriā īducit. ex⁹ de
Loth. Homicidā ꝑficit. ex⁹
de Joanne baptista. q ꝯuiuio
pijt. Inducit mortē nāe. Ec.
Propt̄ crapulā multi pierūt
Gen̄.2. Quacūqȝ die come-
deis ex eo morte morieris. In
ducit mortez culpe. pᵃ thi.4.
Uidua ī d̄litijs uiuēs mortua
ē. Inducit mortē gehēne. Luce
Diues epulo sepult⁹ ē ī ifer-
no. Remedia gule sꝫ q̄ttuoꝛ.
Pri⁹ ē spūaliū ciboꝝ freqn̄s
sumptio. Math.4. Nō ī solo
pa.ui.hō ⁊c. Scd̄z future car
nis nr̄e ꝯsidera°. Hiero. Faci
le cōtēnit oīa q se sēp cogitat
morituꝝ. 3⁹ ē et̄ne cene ꝯsi-
deratio. Luc. Hō qdā fecit ce.
na. 4⁹ ē famis xp̄i ⁊ suoꝝ
pēsatio. Tre. Recordare paup
tatis mee absīcinthij ⁊ fellis.

De luxuria. Cap. 21.

Luxuria ē ex imūdis de
siderijs ueniens lubrica
mētis ⁊ carnis ꝓstitutio. Itez
luxuria ē libidiose uoluptatis
appetit⁹. ⁊ itelligas hic appeti
tū q ē ex ꝯsensu rōnis. q2 talis
ē pcc̄m mortale. ⁊ dr̄ peccatū
mortale qn̄ rō n̄ ꝓhibet hui⁹i
appetitū cū posset. Drie lu-
xurie sꝫ 8. Pria ē fornica° q̄ ē
soluti cū soluta. 2ᵃ meretriciū
qd̄ fit dupl̄r. s. p uagā libidi-
nē cū diūsis sectādo. l' cū pub
lice uēali ꝯcubēdo. 3ᵃ ē adul
teriū q° cōiugal̄ thoꝛ⁹ uitiat̄.
4ᵃ ē stupꝛū q° ⱳgial̄ itegri-
tas corrūpit̄. 5ᵃ sacrilegium
q° ꝯtinētia deo dicata ledit̄ ut
ī clericis ⁊ religiosis sacris or
dinib⁹ sublimatis. ⁊ ī his q emi
serūt uotū ꝯtinētie. 6ᵃ ē ince
stus q° uinculū ꝯsāguītatis ul'
affinitatis uel cōpaternitatis
corrūpit̄. 7ᵃ ē pcc̄m ꝯtra na-
turā siue sodomia q° natural̄
usus puertit̄. Notandū aūt q
aliqd ē cōtra naturā spēi. ⁊ ali
qd est cōtra naturā gn̄is. P°
mō oē pcc̄m mortale ē cōtra
naturā. q2 in rōnali creatura
remurmurat synderesis cōtra

om̄e pccm̄. Sȝ secūdo mō pccm̄ sodomie ē ꝯ naturā gn̄is. q2 n̄ solū in hoīe sȝ ēt in brutis diuersi sexus in coitu ꝯueniunt. Un̄ si aliq° mō fit ꝯ naturā generis ē. Octaua ē libidiosus coit⁹ ꝯiugal' q m'ltiplex ē. Coitus.n.ꝯiugal' alius licit⁹. alius fragil'. alı⁹ ipetuosus. Licit⁹ tripliciť fit. ut qn̄ cā ꝓlis. uel ad ampliandū cultū dei. ul' cā reddendi debitū. ul' cā uitāde fornicatōis n̄ i se sȝ in cōiuge. Primus ē pietatis. Scd̄s iustitie. Terti⁹ cautele. Jn his nullū dr̄ pccm̄ eē. Fragil' ē qn̄ fit cā delectatōis. ⁊ tūc distiguiť. q2 si amor illi⁹ delectatiōis p̄poniť deo mortale pccm̄ ē. si v̄o post poniť ueiale. Jmpetuosus ē q ex sola libidīe ꝓueniēs metas hōnestatis ⁊ rōnis trāscēdit. qd̄ fit qnqȝ modis. p° cū satiande libidīs p meretricias blāditias. 2° cū fit ꝯtra naturalez modū. 3° cū fit tp̄e ꝓhibitōis 4° qn̄ fit in loco ꝓhibito. 5° qn̄ accediť ad mulierē p̄gnātē uicinā partui ul' q̄ ē i fluxu mēstruo. Filie luxurie sť. 8. scd̄ȝ Greg. pᵃ ē cecitas mētis. qa ſȝ Aug. in ope luxurie tota rō absorbeť. Secūda ē icōsid̄ratō mortis. s. iferni. Tertia icōstātia. s. ad cogitādū desiderandūq3 nūc istud nūc illud. 4ᵃ amor sui. s. q° aliqs desiderat longā uitā ad hoc ut expleat uoluptatē suā. 5ᵃ p̄cipita° q̄ qs currit p̄cipitāť ad peccādū exponens se piculo mortis pp luxuriā faciēdā. 6ᵃ est odiuz dei qd̄ fit. q2 deus abstrahit ⁊ punit eos q sequūť carnis delitias ad q̄s inclinat luxuria. 7ᵃ affect⁹ p̄ntis seculi. s. appetit⁹ honoꝝ diuitiaꝝ sanitatis fortitudīs ⁊ hui⁹i. p q̄ luxuriosus finē suū ꝯseqť. 8ᵃ ē desp̄atio futuri secl'i q̄ ē diffidentia gl'ie ꝯuenie ꝯseqn̄de. ⁊ hec ē filia luxurie ꝯsūate. Luxuria nocet multipl'r. Deo ē ꝯtumeliosa. q2 tēplū ei⁹ ingnat. Demōibus placita Job. behemat dormit i locis humētib⁹. Sbō ꝓpo nociua. pᵃ corin. 6. Qui fornicať i corpus suū peccat. Proximū scādalizat. Osee. Facti estis laqus speculatōi. ⁊ rethe expansū sup mōtē thabor. Aīam ꝓpriaȝ dānat 2° Rg. 12. Nō recedet gladius de domo tua. hoc dictū fuit ad dd̄ pp pccm̄ bersabee. Uilissimo domīo se subijcit. s. carni ⁊ sensualitati. Gen̄. 3. Quia obedisti uoci uxoris tue. maledicta ťra in ope tuo. Mentem infatuat. Osee. Uinū ⁊ ml'ieres auferūt

cor. Remedia luxurie sũt. Oc casiones fugere. Job: Pepigi fedus cum oculis meis ut nec cogitarẽ de vgine. puer. Qui tetigerit picem coinqnabit ab ea. Mortis extrema cogitare. puer. Memorare nouissima tua et in eternũ non peccabis. De se nõ psumere. qr cecidit Dauid sanctissim⁹. Salomon sapiẽtissim⁹. Sanson fortissimus. Freqñt se occupar. Hie. Sẽp aliqd bõi facito. ut te diabolus ieniat occupatũ. Tentatiõi i pncipio rsistere. Geñ. Jpa oteret caput tuum. Carnem domare. Marci. 9. Hoc genus demonij non eijcit nisi in oratione et ieiunio.

Quõ supbia sit mortale uel ueniale.

Cap. 22.

Omnia pdicta q̃uis sẽp sint peccã. nõ tñ sẽp sunt mortalia. Unde uidendum est quãdo unũqdqz mortale sit. et quãdo ueniale. Uana gloria igitur ex suo genere est uenialle. quia genus operis sumitur ex obiecto. Uanũ autem scđm se non est obiectũ peccati mortalis. sed uenialis. Unde cum uana laus sit hui⁹ peccati obiectum. patet q non semper ẽ peccatum mortale. Erit tamẽ uana gloria mortalis dupliciter. s. ratione finis propt quẽ laus appetitur. Opus namqz tale est quale est id proter qđ appetitur. Item ratione operis in quo laus queritur. Circa primum dicendum est q q̃druplici fine laus querit. Primo ad uitandum malum infamie sicut Samuel se laudauit. i. Re. Secundo propter aliquam utilitatem spiritualem. ut est gloria dei uel edificatio proximi. sicut Paulus se commendauit. 2. Cor. 11. Tertio propter lucrum auaritie sicut pharisei qui deuorant domos uiduarum longas orationes simulantes. Mathei. 23. Quarto propter aliquem actum uenialis peccati. sicut quando qs laudari vult eo q uenialiter i laude delectetur. Primum est prudentie. Secundum est charitatis. Tertium est mortale. et idem intelligendum est quandocũqz laus ponitur finis alicuius operis. Quartũ est ueniale. Sequitur secunda causa quare uana gloria sit peccatum mortale. scilicet ratione operis per qđ laus q̃rit.

72

hoc āt pōt fieri tripl'r. qꝛ laus
q̄nq̃ p opa illicita. q̄nqꝫ p opa
ex se idr̄a. q̄nq̃ p opa v̄tutū. Si
p° mō. sic tale ē pccm̄ q̄le ē id
illicitū. s. mortale ul' ueiale. Si
2° mō. sic ē pccm̄ ueiale. ut hr̄e
diuitias l' uestes p̄ciosas cū ab/
usu taliū i laude. Uex tn̄ si ta/
lia sī de se iordiata. ut sint oc-
casio pcc̄i mortal'. sz q̄ mlier
cū ornatu meretricio ad aīas
capiēdas p̄pat'. l' si fcm̄ illud ē
illicitū ex ꝓhibitiōe supioris.
ut torneamtū ⁊ h'i. cū excede
ret p̄ceptū eccl'ie sic sī peccata
mortalia. Si 3° mō. i. si laus q̄
rat' p opa v̄tutū. h° ē dupl'r. l'
qꝛ appetit⁹ laudis adiūgit' opi
v̄tutis tāq̄ꝫ icidēs. sic ꝯtigit i
cātu l' i p̄dicatōe q̄nq̃. ⁊ tūc est
ueiale. Ul' laus ē finis p̄ncipa/
lis p̄stitut⁹ opi v̄tutis ⁊ opāti.
ita q̄ ibi ꝯstituit finē ulti⁹. et
sic ē mortale. qꝛ tūc iheret ei
ut fini ult°. ⫽ Nota q̄ mai⁹ est
pccm̄ gl'iari de bōis sp̄ūalibus
q̄ꝫ de tp̄alib⁹; qꝛ min⁹ hn̄t mo
tiuū eo q̄ min⁹ appeāt extra
q̄ꝫ tp̄alia.

¶ Q̄uo īuidia sit mortale uel
ueniale.

Cap. 23.

INuidia ex suo gn̄e est
pccm̄ mortale. qꝛ cū iui
dia s̄m Remigi⁹ sit dolor de
alieō bono ꝯtiat' dir̄cte chari
tati q̄ nō emulat'. sz cōgaudet
v̄itati. j° Cor. 13. Charitati vo
nihil ē ꝯriū nisi pccm̄ mortale.
Tn̄ illō qō ex gn̄e est mortale
pōt eē ueiale l' ꝓut ī suo p̄mo
motu ꝯsistit l' ex̄ suā rōez tra/
hit'. Dolor g° ō alieō bono ē
q̄drupl'r. l' qꝛ ē p° p̄m⁹ motus
ex̄ ueniēs. sic qdā natal'r īuidi
sī. ⁊ h° nullū pccm̄ ē. cū nullo°
sit i ptāte nr̄a. l' ē 2° p̄m⁹ mot⁹
qn̄ appetit⁹ sine ꝯpleta delibe
ratōe tali passiōe afficit'. ⁊ sic ē
ueiale pccm̄. l' ē act⁹ uolūtari⁹
deliberatie. ⁊ sic ē mortale. uel
trahit' p itentōez ex̄ suā rōez.
ut qn̄ dolor de alieō bono sur
git cuiq̄ꝫ ex cā bōa. sic qn̄ dolz
aliqs de bono tp̄ali alteri⁹. qꝛ
uidet illō redūdare i ōtrimtū
aīe illi⁹. l' ēt i ōtrimtū cōitatis
⁊ tal' dolor bon⁹ ē. qꝛ mai⁹ bo
nū sēp ē appetēdū. ⫽ Notādū
g° q̄ p dolorē bōi ꝯp̄hēditur
gaudiū ō malo qō ex ipo cāt'.

¶ Q̄uo ira sit mortale ul' ueni
ale.

Cap. 24.

IRa ex suo gn̄e ē pccm̄
mortale. quia scd̄m Isi/
dorum. Ira est animus cōcita
tus ad penam prouocanti in/
ferendam. Talis autem mo/
tus ꝯtiat' charitati q̄ n̄ irritat'

nec cõgitat malũ. i. corinth. 13°.
Jra igit᷑ uel dicit irã ʒeli que ē
detestatio uitij. ⁊ hoc nõ ē pec
catũ. sed ē pfectõis. Põt etiam
qˢ sibi p hũc modũ irasci. sicut
dicit glo. sup illd̄ ps̄. Jrascimi
ni ⁊ nolite peccare. Quid ē īqt
hõ penitẽs nisi irascẽs sibi: vel
dicit remissionē affectus circa
pximũ p quã hõ nõ dolet de
malo pxi. nec gaudt d̄ bono eꝰ
lʒ n̄ doleat d̄ bono. nec gaudat
d̄ malo eꝰ. sʒ ē idifferẽs ei. ⁊ sic
nõ est mortale. sed ĩpfectio cha
ritatis. vel dicit actualē ĩpatiē
tiam absqʒ appetitu uindicte.
talis motꝰ etiã deliberatus est
pccm̃ ueniale. q₂ hẽt incõpletã
rõnem ire. sicut ex supradicta
pʒ diffinitõe. vl̄ dicit. ĩpatiẽtiã
cũ appetitu uindicte. ⁊ hoc est
triplicit᷑. qñʒ hoc est a natura.
sicut est in melãconicis in qbus
ƀm phm̃ cõtinue mordet᷑ natᷓa
pp qd̄ semp sunt turbulẽti. et
sic nullũ est pccm̃ cũ sit motus
naturalis. qñqʒ est ab appeti-
tu indeliberato ⁊ sic ē ueniale.
sicut alij pmi motꝰ. qñqʒ est a
uolũtate deliberatiua. ⁊ tũc ē
peccatum mortale.

¶ Quõ accidia sit mortale uel
ueniale. Cap. 25

ACcidia ex suo gñe ē pec
catũ ueniale. q₂ ƀʒ Aug.
Accidia ē tediũ ĩterni boni. h
aũt nõ opponit᷑ charitati. sʒ di
cit diminutionē feruoris cha-
ritatis ĩ quo ɔsistit oē ueniale.
Jstud ḡ° tediũ. uel ē motus na
turalis. ⁊ sic nullũ est pccm̃. vl̄
est motꝰ appetitꝰ cõtristati de
ope spũali laborioso. ⁊ sic ē ue-
niale. q̄uis etiã ille appetitꝰ na
turalis sit deliberatꝰ. q₂ ɔsẽsus
in ueniale non est nisi ueniale.
Accidia ƀo ex gñe ⁊ p se uenia
le est. uel hoc tediũ redũdat in
omissionē eoꝝ q̄ sũt necessaria
saluti. ut frãger᷑ pcepta dei uel
ecclesie sine cã rõabili. ⁊ tũc est
mortale. Si aũt tediũ illud ex
omissiõe boni ⁊ difficultate ag
grediẽdi bonũ ducit in despa-
tionē. tũc iã accedit ad pccm̃ in
spm̃ scm̃. Et si tediũ illd̄ cresc̄it
qd̄ etiã ducit in tediũ uite ĩ tm̃
qꝫ imjciat sibi manꝰ. tũc iaʒ si-
milis ē Jude q laq̄o se suspẽdit

¶ Quõ auaritia sit mortale ul̄
ueniale. Cap. 26

AUaritia ƀʒ Tulliũ est ĩ-
moderatus amor hñdi.
hec igr̄ aut ɔsistit ĩ appetẽdo. l̄
ĩ acqrẽdo. ul̄ ĩ retinẽdo. Si p°
mõ hoc ē qnqʒ mõis. p° q₂ ap
petit aliena appetitu ɔpleto q
pcederet in opꝰ si adessʒ facul
tas. ⁊ sic ē pccm̃ mortale. 2° q₂
appetit illicita uolũtate ɔpleta

ut si aliqs idign⁹ conat̄ bn̄fiꝰ
ecclesiasticū adipisci. sic iteꝝ est
mortale. 3° si appetit talia. siue
sint illicita. siue aliena cū uolū-
tate cōditionata. s. si posset h̄re
sine offensa dei ac iniuria ꝓxi.
ꝛ tūc uel nullum. uel ueniale est
siue talē ↄditōꝫ actualit̄ addat
siue h̄itualit̄ eā intendat. 4° si
simplicit̄ appetit h̄re sup̄flua ꝛ
hoc appetitu suffocāte mētē. s.
a cura sui ꝛ cōsideratiōe diui-
noꝝ. ꝛ hoc ē pcc̄m mortale. 5°
si sup̄fluo amore inheret tēpo
ralib⁹. tn̄ infra dei amorē hoc
est ueniale. Si aūt auaritia cō
sistit i acq̄rēdo hoc est tripl'r.
q2 uel acquirit iniuste quocūq3
mō. ꝛ tūc est mortale. vel acq-
rit p tale op⁹. aut artē. aut offi
ciū. qd̄ p se est pcc̄m mortale. si
etiā esset sine lucro. ut ꝓcreare
aliq̄d fornicari. ꝛ tūc est mor-
tale. Uel acq̄rit talia p opa illi
cita que sūt ueniale pcc̄m. ut cū
aliqs v̄ba iocosa cōponit ad lu
crū. salua tn̄ honestate. ꝛ hoc ē
ueniale. nisi ꝑpter delectationē
dissolutionis totalit̄ se det ta-
libus. tūc. n. mortale ē. Dico āt
pp delectationē. q2 si aliqs per
necessitatē p talia sibi sustēta-
tionē cōgreret cū aliā lucrosā
nesciret nō reputarē eū i statu
dānatoꝝ. Si āt auaritia cōsi-
sistit in retinendo hoc pōt esse
q̄nq3 modis. P° q2 r̄tinet sci
enter ea que restituere tenet̄. ꝛ
aīo retinēdi. sic est pcc̄m morta
le. 2° q2 retinet ea que ad ne
cessitatē suaꝫ ꝛ suoꝝ pertinēt.
vel ad cōseruationē stat⁹ sui. ꝛ
suoꝝ ꝭm decētiā suā. ꝛ hoc nō
est pcc̄m. 3° q2 retinet sup̄flua
respectu utriusq3 iā dictoꝝ. et
hoc tēpore extreme necessita-
tis alicui⁹ sic est pcc̄m mortale.
4° q2 retinet sup̄flua etiā ci-
tra extremā necessitatē ex in-
saciabili cupiditate. sic ē pcc̄m
mortale. Precipuū aūt signum
talis affect⁹ est q̄ q̄s res poti⁹
sinit putrescere penes se q̄3 uti
liter alijs dispēset. 5° q2 reti
net sup̄flua quedā ex inordina
to amore tēporaliū p quē mo
dicū d̄ficit a medio largitatis.
saluo tn̄ statu v̄tutis. ꝛ sic ē ue
niale. Nota q̄ auaritia ex
suo gn̄e est mortale. quā Apl's
idolatrie cōpat. nō q2 sit d̄ spe
illi⁹ peccati. cū n̄ h̄eat actū e⁹.
s3 q2 facit aliq̄d simile idola-
trie seruiēdo creature poti⁹ q̄3
creatori.

Quō gula sit mortale uel ue
niale. Cap. 27

Gula ex gn̄e suo ē pcc̄m
ueniale. q2 appetitus cō
medēdi ex sua rōe nō subiacet

dominio uolūtatis. Gula ē immoderat⁹ appetit⁹ comedēdi. qd pōt esse qnqȝ modis. P⁹ si est ibi solus appetitus cibi. ⁊ hoc nūqȝ est pccm̄. nec ēt delectatio cibū consequēs est pccm̄ inqȝtū ordinat cōtra defectuȝ cibi cōtrariū. hec. n. sunt pure naturalia. in qb⁹ nec ē meritū. nec demeritū. 2° si appetitui necessitatis adiūgit appetitus dlectatōis ⁊ uoluptatis ī cibo. ⁊ hoc est peccatū ueniale. 3° si est ibi trāsgressio pcepti. ut cū aliqs sine necessitate soluit ieiunium ecclesie. uel quando religiosus comedit carnes. cū hoc in suo ordine sit ꝓhibitū. s. sub pcepto sic ē mortale. 4° si appetitus edendi est cū libidie. ut quādo nimio ⁊ finali affectu inheret delectatōi cibi. ⁊ hoc est peccatū mortale. 5° si ducit in ɔsuetudinē talē que facit totam uitā hoīs delectatōib⁹ h⁹ modi deputari. hec tñ sūt uicina peccato mortali eo ꝙ ebrietas ab aplō inter peccata mortalia ɔputat. Ebrietas tamen qnqȝ est peccatū ueniale. ut qñ ultra necessitatē qs accipit ſm mēsurā tamen pceptibilē. Qñ uo qs egredit a mēsura pceptibili ſm rōnem bñ ordinatā ad discernēdū. ⁊ hoc in tali mēba in qua euertitur status mentis effrenata libidine quando hoc deo preponit tunc peccat mortaliter. Si aliquis autem inebriat alium ita scilicet inuitās eum ad potum. ut intendat statum mentis eius euertere. ⁊ h⁹ facit in eius nocumentum peccat mortaliter. quia aufert ei plus qȝ si auferret aliquod bonum temporale. quia usum rationis aufert ei.

Quō luxuria sit mortale ul' veniale.

Cap. 28

Luxuria est ex suō generē pccm̄ mortale. qz ē ɔtra illō. Nō mecaberis. Cōcupiscētia luxurie distiguit ī sex modis. Prim⁹ est cū cōcupiscētia ɔtingit in pmo motu tātū. ⁊ sic est peccatū ueniale. 2⁹ est cuȝ sequitur consensus usqȝ in delectationē. licet nō in op⁹. ⁊ sic est mortale. 3⁹ est cū cōsentit ēt in opus. ⁊ sic est iterū mortale. 4⁹ est cū ɔcupiā nō solū tenetur corde. sȝ ēt pascit uisu. ⁊ sic itez est mortale. Math. 5° Qui uiderit mulierez ad ɔcu. eam. iam mechatus est eam in corde suo. idest si animo ⁊ fine attendat mulierē ut ɔcupiscat eam. quia ſm Aug⁹. hoc nō est iam titillari. sed plene ɔsentire

74

libidini. vñ ãt dr̃ ad cõcupiscẽ dã eã. qa si aliqs uideret muli erẽ ut rẽ pulchrã. ⁊ ulteri⁹ nõ pcederet. tũc nullũ pccm̃ esset uel solũ pccm̃ curiositatis. 5⁹ modus est in stultiloqo. ut cui3 qs mulierẽ pcat᷑. uel pp libidinẽ hẽt secũ familiaria colloqa ⁊ est mortale. 6⁹ modus uocat᷑ ab Ap̃lo turpitudo. Glo. ut in osculis ⁊ in ãplexib⁹ hoc ẽ pccm̃ mortale. ⁊ tãto graui⁹ peccat᷑ q̃to magis libido p talia accẽditur pp nimiã approximationẽ ad ignẽ. Notãdum vo q̃ tãgere mulierẽ pter intẽtionẽ nõ est pccm̃. similit᷑ cũ intẽtione tãgere. s3 ex necessitate nõ est pccm̃. Sed tãgere ex libidine uel osculari ad nõ ptinẽ tẽ pccm̃ mortale est. Nota q̃ drã est inter pmos mot⁹ gñatiue ⁊ nutritiue. qr pmos motus i gñatiua semp ẽ peccatũ. nisi p sacramentũ matrimonij excuset᷑. sed nõ semp in nutritiua. qm̃ potẽtia concupiscibilis nõ tãtũ corrupta est in nutritiua sicut i gñatiua. De hac materia reqre supra titulo pxio. vbi agit᷑ de spẽb⁹ luxurie.

De peccato in spm̃ scm̃. Cap. 29

Quanuis oẽ pccm̃ gñalit᷑ sit ↄtra deũ trinũ ⁊ unũ approp̃ate. tñ dr̃ aliqd pccm̃ i pr̃em. aliqd in filiũ. aliqd i sp̃3 scm̃. In pr̃em. n. peccat᷑ ex impotentia. In filiũ ex ignorãtia In sp̃3 scm̃ ex malitia certa. h⁹ est qñ uolũtas põt ⁊ scit resistere alicui malo. ⁊ tam̃ ex sola malitia illud eligit. Peccatũ in spm̃ scm̃ mere pcedit ex libera uolũtate ⁊ iproba ⁊ directe ipugnat gr̃am spũs sãcti. ⁊ iõ ñ hẽt colorẽ excusatõis. qr q̃tũ est de se directe ẽ ipugnatiuu3 medici ⁊ remedij. p qd fieri h3 remissio peccati. Peccatũ i sp̃3 scm̃ dr̃ irremissibile in h⁹ secl'o ⁊ i fut'o. nõ qa dimitti ñ possit s3 qa uix dimittit᷑. aut i h⁹ seculo q̃tũ ad culpã. aut in futuro q̃tũ ad penã. Item quia nõ legitur dimissũ pter quod dicitur irremissibile. sicut Melchisedech dicit᷑ sine patre. qa non legitur de eius patre. Itẽ quia aduersat᷑ fonti remissiõis .s. spiritui sancto. Item pter impotentiam hominis. qa uix se põtest preparare ad gratiã quem tanta moles peccati premit. Sciendum est q̃ accipit᷑ hoc nomen irremissibile tripliciter. s. negatiue. ut quia nullo modo potest remitti. hoc modo peccatum angeli ⁊ dãnatorum est irremissibile. Item p

priuatiue. ut q2 nõ hēt cõgruē tiā de se ut remitti debeat. licȝ ex cõgrua uolūtate dei possit oē peccatū dimitti. hoc mō oē pccm̄ mortale est irremissibile. Itē cõtrarie ꝫm q hēt aliqua culpa cõtrariā dispositiōeȝ ad remittēdū. hoc mō peccatuȝ in spm̄ scm̄ est irremissibile. quia cõtrariat grē remittēti pccm̄. ⁊ hoc p dispositōeȝ. uel psum/ptionē. uel alias spēs hꝰ pcci. Sex sunt spēs peccati in spm̄ scm̄. vȝ. desperatio. psūptio. i/pugnatio ṽitatis agnite. Inui/dentia charitatis fraterne. ob stinatio. finalis īpenitētia. hoꝝ numerus sic accipitur. In re/missiōe tria sunt. s. ipe remittēs. ⁊ ille cui remittit. ac dispositio remittēdi in eo cui remittitur. In ipso remittente duo sūt. s. mīsericordia ⁊ iustitia. Cõtra p mū est desperatio. Cõtra 2ᵐ ē psumptio. In eo cui remittit duo sunt. s. dolor de cõmisso. ⁊ ꝓpositū de nõ ꝯmittēdo. Cõ tra primū est obstinatio. Con tra 2ᵐ est finalis impenitentia. Preterea dispositio remittē/di ī eo cui remittit duplex ē. s. cognitio ueri. ⁊ amor boni. Cõ tra primū est impugnatio ṽita tis agnite. Cõtra 2ᵐ inuidētia charitatis fraterne. De fina li penitētia nota q si dicit con tinuatione peccati usq in finē. sic in omni pccõ in quo qs de/cedat est finalis pñia put autē est una spēs peccati in spm̄ scm̄ ꝫm q hic sumit sic dr ꝓpositū nõ penitendi.

De pccis cordis. Ca. 50.

Peccata cordis sūt hec. cogitatio. delectatio. cõ sensus. desideriū mali. volun/tas puersa. infidelitas. indeuo/tio. psūptio. desperatio. timor male humilians. amor male ac cēdens. suspitio. ira. inuidia. o/dium. timere seruilit. exultatio in aduersis ꝓximi. ꝯtēptꝰ pau perū uel pccõꝝ. psonarū acce/ptio. pfidia. affectus pentū car naliū. inepta letitia. seculi tristi tia. impatiētia. auaritia. super bia. perplexitas. obstinatio ma li. tediū bõi. accidia. incõstātia. pēa pñie. dolor q2 ñ facit āplꝰ malū. hypocrisis. amor placen di. timor displicēdi. verecūdia de bono ope. amor puatꝰ. sen/sus singularis. ambitio digni/tatum. uana gloria de bõis na ture. uel gratie. uel fortune. ve recundia de pauperibus ami/cis. cõtēptꝰ āmonitionū. imise/ricordia.

De peccatis oris. Cap. 51.

75

PEccata oris sᷣ hec. Crebra iuratio. Periuriũ3. Blasphemia. Nomẽ dñi irreuerenter assumere. Ueritatẽ ipugnare. De mẽdacio ⁊ uanis alios instruere. Cõtra deũ murmurare. Irreuerẽtᷣ horas dicere. Detractio. Adulatio. Mẽdaciũ. Uitupiũ Maledictio. Infamatio. Cõminatõ. Impugnatio ṽitatis agnite. Impugnatõ charitatis fratᷣne. Seiatio discordie. Proditio. Falsum testimoniũ. Mala cõsilia. Derisio. Cõtradictio obediẽtie Inuertere facta bõa. In ecclesijs placitare. Ad irã hoiem ꝓuocarᷣ: Rephẽderᷣ ꝓximũ in aliq° qᷦ ipse facit. Uaniloquiũ. Stultiloquiũ. Proferre ṽba ociosa. uel supflua. uel curiosa. Jactantia. Uerboꝝ politio. Peccõꝝ defensio. Clamor. Risus. Cachinus. Turpiloqũ. Lenociniũ. Cãtare cantilenas seculares. In cantu diuino magis studere uocẽ frãgere q̃3 deuote psallere. Murmurare. Uerba scurilia ꝓferre. In iniusta cã aduocare. Malum cõmendare.

De peccatis opis.

Cap. 32

PEccata operis sunt hec. Gula. Luxuria. Ebrietas. Symonia. Sortilegiũ. Uiolatiõ dieꝝ soléniũ. Sacrilegiũ. Indigne cõicare. Uotorũ fractio. Apostasia. Dissolutio ĩ diuino officio. Scandalizare suo malo exẽplo ꝓximũ ⁊ corrũpere. Ledere hoiẽ3 in rebus. uľ in psona. uel in fama. Furtum. Rapina Usura. Deceptio. Ludus. Uẽditio iustitie. Exactio indebita. Thelonea iniusta. Auscultare mala. Joculatorib⁹ dare. Necessaria subtrahere. Supflua sumere. Ultra uires proprias qdnã aggredi. Cõsuetudo peccandi. Recidiuatio. Simulatio. Tenere officiũ ad qᷦ nõ sufficit. uel qᷦ sine peccatõ nõ agitur. Correizare. Nouitatem inuenire. Maiorib⁹ rebellare. Minores opprimere. Delinquere uisu. auditu. odoratu. gustu. ⁊ tactu. Lucta. osculis. Munerib⁹. Itinerib⁹. Nutibus. Mandatis scripturis. Circũstantias aggrauãtes omittere. que sunt. tempus. modus. numerus. persona. mora. scientia. etas. Tẽtationẽ preuenire se ipsum ad peccatum cogere.

De peccatis omissionis.

Cap. 33

PEccata omissionis sunt hec. De deo non cogitare. ipsum non timere uel ama-

re. Gratias de beneficijs non agere. Opera que qs facit ad ipsum non referre. De peccatis sicut debet non dolere. Ad gratiam percipiendam se non preparare. Gratia accepta nō uti nec eam seruare. Ad inspirationem diuinam se non conuertere. Uoluntatem suam uoluntati diuine nō conformare. Ad orōnes dicendas non attēdere. Orationes debitas omittere. Ea que tenetur ex uoto. uel precepto. uel officio negligere. Ecclesias ꝛ pdicationes fugere. Tentationi non resistere. Penitētias iniunctas negligere. ꝛ negligēter facere. ꝛ que statim facienda sunt differre. Bonis proximi non gaudere. Malis non condolere. Iniurias non remittere. Fidem proximo non seruare. ꝛ beneficijs eius non respondere. Delinquentes non corripere. Lites non sedare. Ignorantes nō instruere. Afflictos non consolari. Ammonitōibus non acquiescere.

Explicit liber tertius. Incipiūt capitula quarti libri.

Expliciūt capitula. Incipit liber quartus.

De icarnatōe xpi. Ca. i.

76

Sicut deus ẽ rex pncipiũ effectiuũ in creatõe. sic ⁊ refectiuũ i redẽptione. ⁊ pfectiuũ in retributõe. qm̃ sicut pri oĩa creauit p v̾bũ increatũ. sic oĩa r̃creauit ⁊ r̃nouauit p v̾bũ incarnatũ. Porro circa incarnationẽ xp̃i tal' fuit ordo. Salutatio angelica. respõsio v̾gis. sanctificatio materna. cõceptio diuina. de qbus nũc p ordinez est agendum.

De salutatione angelica. Cap. 2

Missus est angelus gabriel q fuit de ordine archangelorum ad beatã v̾ginẽ / cui apparuit uisione corpali. q̃uis loqueret̃ loquutõne spũali. Ad illud notabile sacr̃m nũcius debuit esse ãgel⁹ pp tria. P° ppt cognationẽ v̾ginitatis ad ãgelicã naturã. 2° pp ordinẽ pditionis hũane. qr sicut ibi uenit diabolus in serpẽte ad mulierẽ. ita hic de⁹ uenit p angelum ad v̾ginem. ut sic ex opposito medicina respõdeat morbo. et repatio lapsui. ⁊ remediũ nocumẽto. 3° qr sicut illa gr̃a fuit reparatio nature humane sic fuit ⁊ ruine ãgelice. vnde cõi bñficio utraqꝫ nat̃a cõiter debuit ministrare angelica. s. ⁊ humana. Diuidit̃ ãt salutatio beate v̾ginis in tres ptes. Primã ptez incepit angelus dicẽs. Aue gratia plena. d. t. b. t. in. m. Scd̃am subiũxit helisabeth. cũ ait. Et bñdictus. f. u. tui. Tertiã apposuit ecclesia ut i reuerẽtia nomen Marie hẽret̃. naz Maria nõ est de textu. Ista salutatio cõmendabilis est in quattuor. P° pp auctorẽ. qr missus ẽ angelus a deo. 2° pp nũciũ. nõ. n. hõ fuit dignus nũciarẽ. sꝫ ãgelus. nec qlibet ãgel⁹. sꝫ gabriel. 3° ab ea que salutat̃. qr uirgo. nec q̃libet v̾go. sed Maria. 4° ab ipso mõ salutandi q indicat inocẽtiã virgĩs. cũ dĩ gr̃a plẽa. Itẽ excellẽtiã cõceptõis. cũ dr̃ dñs tecũ. Itẽ puilegiũ progatiue singularis. cũ dr̃ bñdicta tu in mulierib⁹. Salutatões q̃daz inueniunt̃ optatiue salutis. 2° Regũ. 16. Salue rex. q̃dã gr̃e. Ap⁹ in plĩb⁹ locis. Gr̃a uobis ⁊ pax. q̃dã gaudij. Thobie. 5°. Gaudiũ tibi semp sit. q̃dã benedictõis. Ruth. 2°. Bñdicat tibi dñs. Hec ãt salutatio ãgeli ex oĩb⁹ p̃dictis. cõflata v̾r. Cõtinet. n. salutẽ cũ dicit. Aue. Itẽ gr̃am cũ dicit. gr̃a plena. Item gaudiũ cũ dicit. dñs tecũ. Itez bñdictionem cuz dicit. bñdicta

tu in.m. Preterea in hac salutatione notat̄ triplex ꝓrogatiua beate uirginis.s.nature cuꝫ dr̄. Aue.grē.cū dicit̄ grā pleā. glorie.cū dicit̄.bñdicta tu i.m. Nota deniqꝫ sex in angelica legatione.pº qꝫ reuerēt̄ beatā ꝟginē salutauit cum dixit.Aue g.p.2º qꝫ excellēter cōmēdauit ibi.Bñdicta tu ꝛc̄. 3º qꝫ dulcit̄ cōfortauit ibi. Ne timeas.m. 4º qꝫ elegant̄ modū exposuit ibi.Spūs scūs supueniet i te ꝛc̄. 5º qꝫ diligēter suā legationeꝫ cōpleuit ibi. Ecce ꝯcipies ꝛ paries.6º qꝫ cōueniēt̄ ꝑlē nascitурā descripsit ibi. Ideoqꝫ qꝺ nascet̄ ex te scm̄ uocabit̄ filius dei.

De responsione uirginis. Cap. .5.

Duos legimꝰ in scriptura dialogos.vnū int̄ Euaꝫ ꝛ diabolū quo mors cōcludebat̄.Alteꝝ int̄ Mariā ꝛ āgelū quo uita oriebat̄.Uide autem tria que fecit beata ꝟgo in salutatiōe angeli.s. cogitationem seu deliberationē.qꝛ cogitabat qualis esſꝫ ista salutatio. Interrogationeꝫ.qꝛ querit quō fiet istud. Consensū.qꝛ respondit. Ecce āciilla domini ꝛc̄. Nec in deliberatione fuit subita sicut Eua.nec in int̄rogando dubia sicut Zacharias: nec in cōsentiēdo tarda sicut Sarra. In responsione consensus beate virginis quattuor ꝟba inuenies. que quattuor ꝟtutibus maxie redolent.Ait.n.Ecce qꝺ ē obedientie ꝓmpte. Ancilla dn̄i.qꝺ est humilitatis pfecte. Fiat mihi.qꝺ est charitatis inflāmate. Scdm verbū tuū.qꝺ est fidei deuote. Septeꝫ verba hec loquuta est beata ꝟgo in euāgelio. Pꝰ fuit Uinū nō hn̄t 2ꝰ Fili quid fecisti nobis sic. 3ꝰ Qdcūqꝫ dixerit uobis facite. 4ꝰ qn̄ salutauit Helisabeth. 5ꝰ Quomō fiet istꝺ ꝛc̄. 6ꝰ Ecce ācilla domini. 7ꝰ Magnificat aīa mea dominū. Uerbum primum fuit pietatis. 2ꝰ charitatis.3ꝰ instructōnis.4ꝰ consolationis.5ꝰ discretionis. 6ꝰ hūilitatis.7ꝰ orōnis.ꝛ gratiarum actiōis.Et nota qꝫ uerba predicta fuerunt breuia ꝑter ultimum.

De scificatiōne materna. Cap. 4

Sanctificatio triplex est. quedā cōis que fit p sacramenta.quedā spālis que fit p grām spūs sci.quedā spālissima que fit p grām singulareꝫ. Prima remouet culpā ꝛ ꝯfert gratiā. remanet tamē fomes ꝛ

ꝓnitas ad peccādū. ⁊ talis est
baptismatis. 2ª remouet clpā
⁊ ꝓnitatē peccādi mortaliter.
⁊ talis fuit sāctificatio Joānis
baptiste. ⁊ Jere. in utero. 3ª re-
mouet culpā originalem ⁊ ꝓni
tatem ad peccandū tā uenialiť
q̄ȝ mortaliter. ⁊ talis fuit ī be
ata uirgine. Et sciendū ꝙ licet
gratia sanctificatiōis in utero
sit maior q̄ȝtum ad essentiaȝ q̄ȝ
grā sacramentalis. tamē q̄ȝtuȝ
ad aliquos effectus maior est
grā sacramētalis. qꝛ baptismꝰ
imp̄mit caracterē. ⁊ apit ianuā
celi. ⁊ hilitat hoīem ad alia sa-
cramēta quoꝝ nihil facit san-
ctificatio in utero ex se. Uerū
tn̄ grā sāctificatōis in utero p̄
cellit in hoc grām baptismalē.
qa taliť sāctificatꝰ nō pōt mor
taliť peccare ⁊ ad uenialia mi-
nus inclinat eū fomes. Prete-
rea minora ⁊ paucíora uenia-
lia cōmittit. ⁊ talis grā fuit in
Joanne baptista. ⁊ ideo ne ī ua
nū gratiā dei recipet fugit ho
minū societatē. ⁊ artissimā ī se
penitētiā tenuit ne leui saltem
maculare uitā famine posset.
Patet igr̄ ꝙ in sāctificatiōe in
utero conferť grā media inter
grām sacramētalē. ⁊ grām ple
ne ꝯfirmationis in patria que
habet cōiūctū sibi finē ultimū.

Ad cōfirmationē enim ꝑfectā.
tria pertinēt. Primū ē īsepa-
bilis adhesio rōnis ad deum.
2º est indeflexibilis subiectio
infirmaꝝ potētiaꝝ aīe sub im
perio rōnis. 3º est indiscōti-
nualis cōuersio actualis totiꝰ
hoīs in deū qnādo hō diuina
dulcedine affectus ex toto cor
de ⁊ ex tota aīa. ⁊ ex oībꝰ uiri
bus semp actu tēdit in deū. ⁊ ī
qd̄cūq; aliud in qº relucet deꝰ.
Primū hoꝝ hēt grā sāctifica-
tionis simplr̄. ut. s. nullꝰ q pti-
ceps eꝰ fuerit n̄ possit peccare
mortaliť. 2º hūit beata v̄go. ⁊
iō nec uenialiť unq̄ȝ peccauit. si
cut dicit Aug. 3º āt nō pōt cō-
uenire gratie uie eo ꝙ illud ex
fruitōe dei causeť que tātū est
in patria. Tres fuerūt sancti
ficatiōes mr̄is dei. Pª fuit sā
ctificatio in utero. ⁊ hec tres
habuit effectꝰ. s. originalis cul
pe expiationē. ⁊ gratie infusio
nē. ⁊ fomitis tantam restricti-
onem ut non posset in morta-
le peccatū duci. licet fomes ma
neret s̄m essentiā. 2ª sanctifi-
catio fuit in spūs sācti obūbra
tione. ⁊ filij dei cōceptōe q̄ tri
bus p̄missis duo semp addidit
. s. omnimodā fomitis extincti
onē. ⁊ cōfirmationē ī bono. ita
ꝙ que p̄us peccare nō poterat

mortaliter iã non posset peccare. Hos duos effectus exp̄ssit angelus. Luce. i. Sp̄us sc̄us superueniet in te quo ad p̄mū. Et virt⁹ altissimi obūbrabit tibi. quo ad 2ᵐ. Ista cōfirmatio nō fuit liberi arbitrij ablatio. sed eius p grãz cōpletio. Preterea sp̄us sc̄us superuenit in eã. non solū ad scificãdū. sȝ etiã ad fecūdãdū. cui⁹ v̄tute v̄go ɔcepit. virgo peperit. ⁊ p⁹ partū v̄go p̄mansit. 3ᵃ sanctificatio fuit in filij dei inh̄itatione q nouem mēsibus in utero eius mansit. Ex his oībus predictis duos effectus addidit. Unus fuit ꝙ oēs dispōes fomitis sublate fuerūt. sicut qñ morbus curatus adhuc interdū remanēt reliquie curãd. Scd̄s fuit dedicatio ad diuina. ita ꝙ etiã licitis usibus mūdanis. s. naturalib⁹ aptare eã esset impossibile. qꝛ tūc non solū mens. sed etiaȝ corp⁹ luce diuinitatis resplēduit. ut signatum est Ezechi. 43. Ex p̄dictis collige ꝙ fomes ⁊ p̄sonam inficit ⁊ naturã. Personã q̄deȝ qa ad malum pronã facit. ⁊ stimulat ad peccatū. Naturã v̄o qa carnem inficit ꝑut est p̄ncipium ad alteram carnem. Sed beata uirgo in prima sanctificatione que fuit in utero mundata fuit ab originali peccato. inq̄ꝫtum fomes respicit p̄sonã suã. qꝛ nihil in p̄sona sua purgandum remãsit. In secūda v̄o sanctificatiōe que fuit qñ sp̄us superuenit i eã purgata fuit a fomite prout ipse fomes respicit naturã in cōpatione ad prolē ꝓpagandam. nō ope nature. sȝ opere sp̄us sci. Remot⁹. n. fuit eēntialiter ꝓpter qd̄ ps ab ea sepãda in corp⁹ xp̄i de fomite nihil habuit sicut nec mr̄. Nota similiter ex p̄dictis ⁊ ex sequētib⁹ ꝙ beata v̄go ex p̄ma scificatiōe excellebat puritate oēs baptizatos. ex scificatione scd̄a excellebat puritateȝ Ade quã habuit ante pcc̄m per confirmationē excellebat angelos. qm̄ nec illi crescere possunt in premio substantiali siue essentiali. sicut nec decrescere. sȝ beata uirgo proficere potuit in merito ⁊ non deficere. Puritas mr̄is dei fuit quadruplex in qua nulla creatura sibi poterit comparari. Prima puritas sanctificationis in utero. Omnis enim rationalis creature puritas. uel est nature. ut angelus. uel est gratie gratis date ut fuit inocētia p̄mi stat⁹ hoīs. uel ē gratie gratuȝ faciētis. ⁊ ista ē maior alijs duab⁹.

78

Unde cum in illa specie gratie sanctificatio mris dei fuerit suprema. pz q uincit puritatem ōis pure creatur. 2ª ē puritas inocētie in uita in qua silr oēs excellit. qz beata vgo uixit sine oi pccō ⁊ hoc oportuit eē maxime gratie que nō solū ipsius naturā pficeret. sz eā supra legem nature corrupte extolleret. 3ª est puritas vginee castitatis ī qua excellit ⁊ āgelos. ⁊ hoīes. Angelos qdē qz fz Hieronymū. hec retinuit p vtutez castitatis qd fuit in angelis necessitatis nature. Item excellit homines in hº. qz pmū exēplar fuit hº integritatis. ps. Adducēt regi vgines post eā. Pretea ostēdit illud alia rōne. qz sūma est hec puritas. que potiº pōt suū ɔtrariū secū pati q̄ȝ possit uiolari. ⁊ talis fuit vgitas dñe nrē. que gaudiū matris hz cuz vginitatis honore. ideo nec primā similē uisa est. nec hre sequētē. 4ª est puritas sāctificatōis ex supuētione spūs sancti ⁊ psentie dei in qua excellit oēm creaturā. Cū. n. esse matrē dei sit dignitas superior que pure creature cōicari possit necesse est grām ad hoc disponētē esse maiorē oi grā pure creature. Oportet gº puilegiū scificationis sue in hac pte oēs scificationem excedere aliorū.

De cōceptione diuina. Cap. 5.

Mox ut virgo beatissima assensū angelo pbuit. dicens. Fiat mihi sm vbū tuum. Spūs scūs sup eaz uenit. ac filiū dei cōcepit. Hec aūt tria simul fuerūt tēpore nō natura. tūc ipleta sunt pambula figurarū. ⁊ documēta scripturaꝝ. ⁊ desideria pphetaꝝ pp qd ēt aduētus xpi dr plenitudo tēporis. Quare āt xps nec priº nec posteriº uenerit. nōnulle sūt rōes. Pria est ut ordinē uniuersi deº nō turbaret. Sigula nāqz suis fiūt tēporibº quanto magis in maximo dei ope. s. filij incarnatione. 2ª ne fides ⁊ spes de pmissa icarnatōe. ⁊ nimis tardata perirēt. Si. n. tardasset uenire quotidie decreuissēt hoies in fide ⁊ tepuissēt. sed prius uenire non fuit necesse. quia non prodest medicina spiritualis sine affectu recipientis. 3ª est ut supreme infirmitatis culpe imediate succederet melioratio. sicut summum dolorem acute febris sanatio. Quarta ut homo lege naturali ⁊ scripta cōuinceret sicut ait Augustinº. qz si statim

uenisset diceret homo q2 p le-
gem naturalē saluari poterat.
⁊ superfluū crederet aduētū xpi.
Simili diceret poterat de lege
scripta. sed cōperto q nec sic.
nec sic saluari poterat. tūc ue-
nit ipse. q2 tūc erat tēpus mise
rendi. 5ª ut sicut pm⁹ hō cō
ditus fuit sexta die ad totius
mūdi cōplemētū. sicut scōs fie
ret in sexta etate ad toti⁹ crea
ture pfectionē. sexta enim etas
apta est ad exercitiū sapie. ad
remissionē culpe. ad meritū ui
te eterne. ⁊ ad trāsitū de statu
miserie ad statum glorie. ⁊ ista
notant in sexta etate rōne pfe
ctōis senarij. 6 qa xps non
debuit uenire in pncipio tpis.
qa aduētus ei⁹ nimis fuissꝫ fe-
stinus. nec in fine ultimo. quia
tunc nimis fuisset tard⁹. sꝫ de-
cebat saluatorē int tps morbi.
⁊ tēpus iudicij introducere tē
pus remedij. 7ª qa decebat
ducē pfectū tūc se ostēdere. cū
esset opportūitas currēdi ad
brauiū. hoc est in fine tēpoꝝ. ⁊
tū ante terminū. ut p timorē iu
dicij stimulati p spem pmij at-
tracti. ⁊ p exēpli pfectōꝫ aiati
sequi possemus efficacit ducēꝫ
nostrū. 8ª qa decebat media
torē quosdā mēbroꝝ suoꝝ ipꝫ
pcedere. quosdā ipm sequi. In
carnationē christi multe figur
pcesserunt ⁊ pphetie de qbus
aliquas assignemus. Abraham
descendit in Egyptum ut pe-
grinaret ibi. Lapis pcisus ē de
monte sine manibus. Fluuius
egrediebat d loco uoluptatis
ad irrigādū padisum. Sapia
edificauit sibi domū. excidit co
lūnas septē. Thronū fecit sibi
Salomō de ebore grādē. No-
uū faciet dñs sup terrā. femia
circūdabit uirū. Jonas i mare
proijcit. ⁊ mare sedat. Stilla-
būt montes dulcedinē. Descē-
di in ortū meū ut uiderē poma
cōuallū. Uellus gedonis rori-
ficat. Māna fuat in urna au-
rea. Uirga Aaron floret. Flos
d radice eius ascēdet. Emittit
colūba de archa Noe. Mittit
lignū in aquas marath. Para-
disus plātat. Moyses ponit in
physcellā cypreā. Jsrahel īduit
Joseph tunica polimita. Jn so-
le posuit tabernaclꝫ suū. Duo
uiri ferūt in uite botrū de ter
ra pmissiōis. Mittit Joseph i
cisternā. Urbs fortitudīs nre
syon saluatōr ponet in ea mu-
rus. Emitte agnum dñe. Ro-
rate celi desuper. ⁊ nu. plu. iu.
Ascēdet dñs super nubē leuē.
Misericordia ⁊ ueri. ob. si. Gē
ma carbūculi i ornamēto auri.

79

Simul in unū diues ꝛ pauper. Ego pm⁹ ꝛ nouissim⁹. In charitate perpetua dilexi te. Mittitur Daniel in lacum leonū. Apparet in camino quart⁹ similis filio hominis. Umbra descendit in horologiū. 10. gradibus. Ignis apparet in rubo nō cōburens. Solem nube tegam. Quid lucidius sole: ꝛ hic deficiet. ps. A summo celo egressio eius.

De rōnibus incarnationis. Cap. 6.

PEr vbū igr̄ incarnatuꝫ facta ē hūani gn̄is reparatio. nō quia alit̄ saluari nō poterat. sed quia nullus ali⁹ modus fuit ita cōgruus ipsi reparatori ꝛ repabili ac repatiōi. Cōgruebat inq̄ꝫ iste modus reparatori quem decebat suā potētiā sapiām ꝛ bonitatem ostēdere. Quid aūt potētius q̄ꝫ iūger extrema sūme distātia. hoc est creatorē ꝛ creaturaꝫ. Magna enim potentia fuit in cōiūctōe disspariū elemētoꝝ. Maior in cōiūctiōe illoꝝ ad spm creatū. Maxia in cōiūctōe istoꝝ oiuꝫ ad spm̄ increatuꝫ. ubi ꝛ maxia disparitas est. Quid vo sapiētius q̄ꝫ q̄ ad pfectionēꝫ totius uniuersi fieret cōiūctio pmi et ultimi. hoc est vbi dei. qd̄ oīuꝫ pncipiū ꝛ human: creatur̄ que in opibus sex dieꝝ fuit ultima omniū creaturaꝝ. Quid etiam beniuolētius q̄ꝫ q̄ creator reꝝ cōicare se uoluit reb⁹ creatis. ꝛ hec bēignitas magna fuit i cōicatione sui oībus reb⁹ p pn̄tiā. maior/q̄ cōicauit se bonis per grām. maxia q̄ cōicauit se hōi p unionē. ꝛ p cōsequēs gn̄ibus singuloꝝ in unitate psone. Fuit etiā iste modus cōgruētissim⁹ ipsi repabili. q̄ hō p peccatum corruit in infirmitatē ꝛ ignorātiā ꝛ maliciā p que inept⁹ factus est ad vtutē diuinā imitādā. ꝛ ad vitatē cognoscendā. ꝛ ad bōitatē diligēdā. Ideo de⁹ factus est hō p qd̄ se reddidit hōi imitabilē. cognoscibilem. ꝛ amabilē. Fuit etiā iste mod⁹ cōgruētissimus nr̄e repatōi. quia dn̄s in forma serui pcurauit salutē serui. Sūt ꝛ alie rōnes q̄re fuit ɔuenies deū icarnari. P^a est q̄ puaricator abstulit nobis deū. vnde cōueniēs fuit ut repator redderet nobis deū. 2^a q̄ humilitas decuit deū. sed non potuit humiliari usq̄ꝫ ad penas i natura diuia. oportuit g° q̄ in alia. 3^a ut pphetias impleret. Isa. Ego q̄ loq̄bar ecce adsum. Abbacuch. Apparebit in finē. ꝛ nō mētiet. si

morā fecerit expecta eū. quia ueniēs ueniet. ut.s. doceret potius uincere p iustitiā q̄ p potētiā. 4ᵃ pp uitādū icōueniēs q2 si deus incarnari nō potuit uel nesciuit. uel noluit. uidet' in eo esse ipotētia. uel ignorantia uel inuidia qđ absit. 5ᵃ ut tāta esset hūilitas in redēptore. q̄ta fuit supbia in p̄uaricatoř. q2 supbia tāta fuit ut hō uellet esse ut de⁹. vñ hūilitas tāta debuit esse. ut de⁹ fieret hō. 6ᵃ ut nostrū amorē excitaret. et nostrā spem erigeret. 7ᵃ ut exēplum imitāde v̄tutis nobis daret in forma uisibili ⁊ hūana. Quāuis opa trinitatis sint indiuisa. ita q̄ qcq̄d opat' una psona opet' ⁊ alia. tñ sol⁹ filius accepit carnē. ⁊ nō pr̄ uel spūs scūs. Et hēmus exēplū i trib⁹ domicellis induētib⁹ ipsarū tertiam de qbus pōt dici qcquid facit una facit alia. vna tamen sola induit'. Eodē mō dicēdū q̄ incarnatiōis op⁹ qñ attribuit' pr̄i. ut ibi. At ubi uenit plenitudo tpis. mi. de⁹ fi. suū. qñ attribuit' filio ut ibi. Exiui a pr̄e meo. ⁊ ueni in mūdū. qñq̄ spūi scō. ut i symbolo. Qui cōceptus est de spū scō. Sz hec iō dñr. q2 op⁹ incarnationis fuit maxime potētie. sapie. ⁊ bonitatis que trib⁹ psonis attribuit'.

Sūt aūt multe rōnes quare filius incarnatus sit. ⁊ non pater uel spiritus sanctus. Prima ut per eādē sapientiā que mundum considerat fieret repatio. Scđa ut qui filius ē in deitate esset filius in humanitate. Tertia ne idē esset ⁊ pater ⁊ filius si pater de homine nasceretur. Quarta q2 congruentius mittebatur qui est ab alio q̄ q est a nullo. Quīta pp confirmationem hereditatis pmisse. ne. s. possemus dicere patri. Domine tu habes filium cui competit hereditas quā homini promisisti. Sexta ut pr̄is erga nos oñderet' charitas. Jo. 3°. Sic de⁹ dile. m. ut fi. su. unigenitū daret. Septīa ut ostēdat' q̄ deus pater nihil hēt qđ non sit nobis patus dare cum filium suum vnigenitū dederit. Octaua ut sicut dei filius factus est homo. sic homo fieret filius dei. Ap̄lus ad Gal'. Misit deus filium suum ut adoptionē filiorū recipem⁹. Nona ut essz occasio salutis. q̄ dr̄ occasio ruine. Decīa q2 imago debuit p imaginē r̄pari. Undecīa q2 sicut v̄bū mētis mediāte grossiori nat'a emittitur per uocem. sic v̄bū eternū per

80

assũptionẽ nr̃e nature. 12ª qa medius int̃ p̃sonas debuit esse mediator dei. s. et hominũ. 13ª q2 sapia p̃ris reparar̃ debuit ap petitorẽ sapie. Gen̄. 2º. Eritis sicut dij sciẽtes bonũ et malũ. 14ª q2 decẽtissime cõiũgitur humilitas et sapia. pu̾erbi. vbi hũilitas. ibi et sapia. vñ filium dei p̃cipue decuit incarnatio. 15ª q2 idee nõ sũt nisi sapientia dei que filio appropiat̃. vñ cũ singl'e idee singl'oꝝ sint cãe. tũc demũ oĩa pfecta sũt et cõple ta cũ p unionẽ ad suũ p̃ncipiũ redierint. 16ª q2 si p̃r fuiss3 ĩcarnat⁹. tũc nulla persona sine p̃ncipio fuisset. 17ª q2 oportuit ĩcarnatã p̃sonã tãq3 sacer dotẽ supplicare p̃ natã assum pta. s3 magis decuit filiũ supplicare p̃ri q̃3 ecõtra. 18ª qa si sp̃us scũs fuiss3 ĩcarnat⁹. tũc duo essent filij. 19ª q2 nullum decet magis reducere ad diui nã cognitionẽ q̃3 v̾bũ quod pat̃ se declarat. qđ est unibile carni. sicut et verbũ uoci. 20ª qa nullũ decet magis reducer̃ hominẽ ad filiationẽ adoptiuã q̃3 filiũ naturalem.

De modo incarnationis. Cap. 7.

In cõi repatõe omnium decẽs erat ut fieret concursus triũ đ triplici hyerarchia. s. diuina ãgelica. et hũana. vñ in mi nisterio incarnatiõis fuit ɔcursus angeli nũciãtis et v̾ginis cõ cipiẽtis. ac v̾bi dei carnẽ assumẽtis. Cu3 filius dei mittit̃ in mũdũ nõ fit loci mutatio. s3 nature hũane assumptio: q2 ipsi⁹ mitti est esse ubi p̃ri⁹ fuit. s3 al'r ibi esse q̃3 prius fuit. et hec alteritas nõ est ex pte ei⁹ q ẽ cũ sit ĩmutabilis. s3 ex pte eius in quo est. q2 vnit̃ nr̃e carni ut ñ sit ĩmutatõ ex pte sui. s3 ex pte nr̃i. Preterea in mutatõe loci exigit̃ nõ esse ubi qs p̃us erat. sed nec hoc est in filij missione. q2 post incarnatõe3 fuit in p̃re sicut semp. Christus assũpsit naturã nostrã qnq3 mõis. s. misericordit̃. Ap⁹ ad Titum 3º. Secũdũ suã misericordiã saluos nos fecit. vtilit̃. s. p̃ salute nr̃a p̃s. Opatus est salutẽ in medio terre. Sapiẽt̃ q2 assũpsit bonũ nature reprobãdo malũ culpe. Isa. Butirũ et mel co. ut sci. re. ma. et e. bo⁹. Fortit̃ q2 sic suscepit naturã hũanã q̃ nũq̃3 dpo suit ea3. q2 p⁹ mortẽ unita fuit diuinitas carni in sepulchro. et aĩe in inferno. Mirabilit̃ quia cõiũcta sunt in carne sũmum et immum. hoc est deus et limus. Verbũ caro factũ est quinq3

modis. s. ẜm ṽitatē carnis. Isa. Uere lāgores nr̄os ipse tulit. Pret̄ carnē. qꝛ pt̄ carnis opa-tionē Math. j. Qđ in ea natū est de spū scō ē. Supra carnē. qꝛ meritis nr̄is nō exigētibꝰ. Apꝰ ad Titū. 3°. Nō ex opibꝰ ıu. que fe. n. Propt̄ carnē. quia ad saluādā carnē. ⁊ hoc q̄ꝫtum ad fideles efficacit̄. ꝫ q̄ꝫtū ad oēs sufficiēt̄. Math. j. Uocabis nomē eiꝰ Jesuꝫ. ipse. n. saluū fa ciet populū suū. Cōtra carnē. qꝛ ad maiorē dānationē infide liū. Jo. 15°. Si nō uenissez. ⁊ lo-cutus eis nō fuisset pccm̄ nō ha berēt. Opꝰ assūptiōis hūane nature nō aīatio ſꝫ incarnatio noīat̄. cū tn̄ a dignıori res cō-suenerit noīari. hoc āt est ꝑpt̄ q̄ttuoꝛ rōes. s. ut fiat exꝑssior noīatio. ⁊ ut ꝓfūdioꝛ explicet̄ dignatio miserētis. ⁊ qꝛ nobis magis nota ē pars carnis. ⁊ ut maior hūiliatio exꝑmat̄ eo ꝙ magis a deo distat caro q̄ꝫ aīa ⁊ qꝛ caro ē a pētibꝰ ꝓpagata. aīa a deo creata.

De unione ⁊ natura assūpta. Cap. 8.

Sicut in diuinitate una ē essētia ⁊ tres psone. ita in xp̄o est. ecōtra una persona. ⁊ tres essētie. s. deitas. aīa. ⁊ caro. hoc est eternū nouū ⁊ ātiquū. quia deitas ē eterna. ſꝫ aīa ē noua. qꝛ i assūptōe carnis creata. ca ro ṽo antiqua. qꝛ ab Adā ꝓpa gata. ⁊ xp̄s ẜꝫ naturā deitatis est genit̄ꝰ. ẜm aīaꝫ ṽo creatꝰ. ſꝫ ẜm carneꝫ natꝰ potius factus. Unio fuit triplex i xp̄o. s. dei tatis ad animā. ⁊ ecōtra. ⁊ dei-tatis ad carneꝫ. ⁊ ecōtra. ⁊ aīe ad carnē. ⁊ ecōtra. Due ꝑme uniones sēp māserūt. 3ª sepata fuit in morte. Unio g° deitatis ad hūanā naturā nō ē in unita te nature. ſꝫ psone. nō dico pso ne hūane. ſꝫ diuine. h° ē n̄ assū pte. ſꝫ assumētis. nec psone cui libet. ſꝫ soliꝰ ṽbi. qm̄ ipossibile ē ꝙ natura dīa concurrat cuꝫ alia. sicut ps ad cōstitutōeꝫ ter tij. uel ꝙ ipsa trāseat in aliā. uł̄ alia i ipsā pp simplicitatē ⁊ uni tatē ipsiꝰ ꝑfectissimā. ꝑpterea diuinitas ⁊ hūanitas nō uniūt̄ in unitate nature ſꝫ psone. Et sic intelligitur illđ in symbolo Atthanasij. Nā sicut aīa rōa-lis ⁊ caro vnꝰ est hō. ita deꝰ ⁊ hō vnꝰ est xp̄s. Ibi nāqꝫ poīt̄ similitudo q̄ꝫtū ad unitatē pso ne. nō nature. qꝛ caro ⁊ aīa di cūt̄ in hoīe q̄ꝫtū ad essentiā. ⁊ constituūt tātū unā psonā. Ea deꝫ int̄ diuinitatē ⁊ hūanitatē xp̄i ē differētia. ⁊ tn̄ ē ibi uni-tas. in persona. Et quia diuia

81

natura in nullo supposito pōt subsistere pter q̄z in ppa hypostasi. ideo unio illa nō pōt esse in ppa psona hoīs. s3 dei. ꝛ ppterea deus in una psonaꝝ suarum fecit se ipm suppositū humane natur̄. Uñ tātū ē ibi una psonalitas. ꝛ unitas psonalis. s. ex pte assumētis. Ad esse nāq3 psone triplex exigit̄ distinctio: s. singularitatis. ꝛ naturalis icōicabilitas ac excellētia dignitatis. Propt̄ pmū nullū unibile ē psona. Propt̄ 2m aīa nō ē psona. S3 pp 3m xps ſm q̄ est hō nō est psona. Ex his patet que sint va uel falsa inter has q̄ttuor ppōes. Pa psona assūpsit psonā. 2a natura assūpsit psonā. 3a natura assūpsit naturā. 4a psona assūpsit natā. Prime due simpl'r sūt false. 3a vno mō est falsa. alio mō ē va. Si eīm sumat̄ nata put ē cōis trib9 psonis sic est falsa. Si vo sumat̄ natura put est in psona filij sic ē va. 4a āt ppositio simplicit̄ est va. Ad intelligētiā3 hoꝝ nota q̄ tres fuerūt opiniones de incarnatōe xpi. Pa opīo dicebat q̄ fili9 dei assumpsit hoīe3. Secunda dicebat q̄ assumpsit humanā naturā. Tertia dicebat q̄ assūpsit hominē ut uestem. Pa opinio non tenetur. q2 pōnit q̄ in christo sunt due psone. qđ est falsum. Secūda cōis est ꝛ uera. q2 ponit q̄ christus est unū solū. lic3 sit aliqd ſm q̄ hō. Itē pōit q̄ assumens nō est assūptū. Itē q̄ ille hō diuina est essentia. ꝛ ecōtra. Itē q̄ omnis pprietas filij dei inest ei. ꝛ ecōtra. Tertia opinio tāq3 heretica reprobat̄. q2 ponit non esse in una psona christi duas naturas. ꝛ q̄ due substātie hūane nature. s. ꝛ diuine nō ptinēt ad pluralitatem filij dei. Dicamus ergo q̄ tāta est ibi unio. ut qcqd dicitur de filio dei dicat̄ de filio hoīs ꝛ econtra. His tñ exceptis in quibus exprimit̄ unio. uel clauditur negatio. s. ut fiat uocabulum in quo aliqua repugnātia includitur. sicut est vniri. incarnari. assumi. assumere in quib9 includit̄ respect9 unionis vni9 nature ad alterā. ꝛ tunc nō tenetur predicta regula. Similit̄ non tenet si in uocabulo includitur negatio alicuius cui9 oppositum alteri non competit. sicut īcipere esse creari ꝛc. Nota q̄ proprie loquēdo cōpositio est cōpositoꝝ. cōiūctio ē corporis ꝛ aīe. vnio est diuine nature ad hūanā. tñ ponit̄ unum quoq3 p reliquo. Quinq3 fue-

rūt stat⁹ pmi hoīs. ⁊ de quol₃ statu recepit xp̄s aliqd. Primus inocētie de quo xp̄s accepit pcci imunitatē. 2⁹ grē de q° accepit plenitudinē gratie. 3⁹ culpe de quo accepit recō pēsationē pene. 4⁹ penitētie de quo accepit passionē doloris ⁊ tristitie. 5⁹ glorie de q° accepit plenā fruitionē. Corp⁹ christi ꝑm Damasce. formatū fuit ex sanguine beate v̄ginis. non ex carne. Nā uere matris est ꝑm phos materiā tantūmō ministrare. s₃ dare v̄tutē formatiuā que actiue naturā₃ seu materiā format est patris ⁊ nō matris. Cum igitur beata virgo ꝓꝑetatem uere matris habeat oportet ꝙ materiā contulerit que ꝑ₃ naturā sit materia cōueniens humano corpori. et tn̄ integritatē v̄ginalē nō polluat. Talis āt materia nō est caro. q̄2 dicit phūs ꝙ id qd̄ ē ps actu nō est materia gn̄onis cū non sit in potētia totū. Caro āt est ps actu. vnde non est materia gn̄atiōis. Talis quoq₃ materia non fuit semen femineum. q̄2 hoc puritati virginis non conueniebat. nec etiam ꝑm phm̄ est necessariū ad gn̄atōe₃ q̄2 alique mulieres concipiunt sine feminatōe. Talis ergo materia fuit sāguis. q̄2 ip̄e ꝑ₃ philosophū ē ī nobis matia gn̄ationis. Qd̄ āt dicit Ap⁹ ad ro. p°. Qui fcūs ē ei ex seie Dauid. itelligēdū ē origialit̄ n̄ materialit̄. Uirt⁹ āt formatiua in beata v̄gie n̄ fuit ex p̄re carnali. s₃ ex v̄tute altissimi.

De utilitate īcarnatōis. Cap. 9.

Admisim⁹ p pccm̄ ꝓp̄ā excellētiā. mētis inocētiam. ac dei aīcitiā. Hec āt recupare oportuit p bn̄ficiū saluatoris. Excellētiā n. recupar̄ n̄ potuimus nisi p excellētissimū recupatorē. q̄2 si p aliquā merā creaturā repati essem⁹. tūc oportteret nos esse subiectos illi creature. Innocētia. n. repari non potat. nisi p satisfactorē sufficiētissimū q esset de⁹ ⁊ hō. de⁹ qdē q ꝓ hoīe satisfacer̄ poss₃. hō v̄o de gn̄e Ade q peccauerat. Ille nāq₃ ꝯgrue satisfacit q p̄t ⁊ d₃. s₃ n̄ p̄t nisi de⁹. nec d₃ nisi hō. Aīcitia silr̄ n̄ potat reformari nisi p mediatorē ꝯuenietissimū. q. s. utriq₃ pti ꝯforis eēt. ⁊ utriq₃ pti aīc⁹. h° v̄o xp̄o ꝯueīt q ē deo p̄ri silis p diuinitatē. ⁊ hoī lapso p hu̅anitatē. Uenit g° de⁹ ī icarnatōe tāq₃ dn̄s ad s̄uos ut eos corrigeret. tāq₃ magister ad discipulos. ut eos

82

istrueret tamq̄ medicus ad egro
tos ut eos sanaret. Per primum
ostēdit deus potētiā. per secundo sapiē
tiā. per 3o bonitatem. Quat-
tuor fructus incarnatōis point
Ber. dicēs. Māna de celo de-
scēdit ut gaudeāt esuriētes. Ui
nea celi botrus erūpit ut gau
deāt sitiētes. Oleū effusum ē ut
gaudeāt egrotātes. Lapis sine
manibus de mōte pcisus est ut
timeāt negligētes. xpo homini
pl'es actus cōueniūt nobis mltū
salutiferi pp quod diuersis rebus
naturalibus et artificialibus cōpa
tur. Ipse nāq3 xps dr caput no
strū pp sensum et motū spūalē
quē suis mēbris influit. Medi
ator quia pticipat ppetates diē
et hūane nature. et ideo inter deū
et nos efficaciter pōt mediare.
Fūdamētū pp fidē qua in no-
bis illuminat itellectū. Hostiū
pp charitatē. quia pficit affectū.
Pastor inquātū incorporat nos
ecclesie p sacramētorum pticipa-
tionē. Hostia quia soluit obliga
tionē cōtractā per pccm origi
nale et actuale. Sacerdos quia
ipse se rogat. ipse se exaudit.
ipse seruus se rogat dnm. et ipse
deus exaudit se hoīem. via exē-
plo. vita in pmio. Item Ber.
enumerat qttuor utilitates ad
uentus dni dicēs. Uenit medi-
cus ad egrotos. Redēptor ad
uēditos. via ad errantes. vita
ad mortuos. Ostēdūt adhuc
multe utilitates incarnationis
xpi. quia deus factus est hō. ut fie-
ret hō deus. dns factus est ser-
uus. ut fieret seruus dns. deus
de celo ad terras descēdit. ut
hō de terris ad celos ascēderet.
deus factus est filius hoīs. ut hō
fieret filius dei. Immortalis fa-
ctus est mortalis. ut mortales
fierent imortales. diues inno-
cens factus est paup. ut paupe
res fierent diuites Obscurata
est lux ut nos illumiaret. Esu
riuit panis. ut nos reficeret. Si
tiuit fons. ut nos inebriaret.
Tristata est letitia. ut nos leti-
ficaret. pauebat fidutia. ut nos
confortaret. Laxata ē uia ut iter
nostrū ad celestia dirigeret.

De mirabilibus circa incar
nationem domini.

Cap. 10

Excellebat īcarnatio xpi
nostrā corruptionem in
pluribus p q̄ apparet quod ibi na-
tura sua pdidit iura. Inueniūtur
enim multa tam ex pte mris q̄3
ex pte plis. et q̄3 ex pte modi.
que non sunt sm uiam nature.
sed sm potētiā uirtutis infini-
te que solius dei ē. Mira igr
fuerunt in matre que sm Ber.

sine pudore fecūda. sine grauamine grauida. sine dolore puerpera. Ibi portauit stella solem. palmes uitē. riuus fontē. filia prēm. creatura creatorem. fuit in॰ mater patris. ac filia nati. fuit quoq॰ prole posterior. cōtēto minor. mr̄ ⁊ ṽgo fuit. ⁊ cū deo filiū cōez hūit. maledictōz legis euasit ubi maledicte fuerūt ṽgines ⁊ cōiugate. Uirgines qdē q² nō genuerūt. cōiugate ṽo. q² ī dolorē peperūt. Sz utrūq॰ beata ṽgo euasit. q² ṽgo genuit. ⁊ dolorem nō sensit. Aug. Speculū non rūpit radi⁹ solis. ⁊ ita integritatē uirginis ingressus. aut egressus dei uitiare non potuit. Mirabilia quoq॰ fuerūt in ꝑle. q² ī īstāti fuit ibi sanguis sepatio cōsolidatio. figuratio. aīatio. deificatio. Et ꝙ ista ñ fuerūt successiua pz ex scripta Jere. Femina circūdabit uirū. Patet etiā ex ṽtute agēte spūs sācti c⁹ ē subito opari. q̄uis āt mēbra corporis xp̄i fuerūt in cōceptione cōpleta atq॰ pfecta usq॰ ad aīe susceptionē. ipsoꝝ tū mēbrorū distinctio ſm Aug. tā pua ⁊ tenuis fuit ꝙ humano uisui uix possz subijci. q² ī tāto fuit minus corp⁹ illud q̄ȝ ali⁹ ꝯcept⁹ cū formaṫ q̄tū augeri posset ī

utero infra. 46. dies. Unū miraculosū fuit ꝙ in tā puo corpoꝛ recepta fuit aīa. sz hoc iō factū fuit ut cōceptio xp̄i q̄tū ad tēpus manēdi in utero non esset nostre conceptioni dissimilis. Preterea ab instāti cōceptiōis sciuit oīa ēt ſz ꝙ hō. Itē ī fruitione fuit pfecta aīa ei⁹. vñ q̄tū ad hoc non solū fuit uiator. sed etiā cōphēsor. Itē mundus fuit ab oī pccō. ⁊ plenus oī grā ⁊ ṽtute. Hūit quoq॰ prēz in celis. ⁊ mrēm in terris. sed prēm sine matre. ⁊ mrēm sine pre. Itē p incarnatōez ipse dñs fact⁹ ē seruus. Etern⁹ fcūs est tp̄alis. Immēsus factus est puulus. fit sūmus īmus. incōphēsibilis fit locālis. Siplex fuit cōpositus. Dicit Aug⁹. Uideṫ inuisibilis. palpatur īpalpabilis. īmortalis occidiṫ. Itē Aug⁹. Quis unq॰ extimare posset ut portaretur manib⁹ femineis portator orbis. panis āgeloꝝ manducaret seu aleret. ṽtus celoꝝ infirmaret. vita omniū moreret. Hic quoq॰ notandū est ꝙ sicut ī diuinis est trinitas psonaꝝ ī unitate essentie. ita in xp̄o est trinitas eēntiaruz seu naturaꝝ in unitate persone. quia sicut ī diuinis per diuersas psonas non distinguiṫ esse. sic in xp̄o p di-

83

uersas naturas nōn distinguit persona. Deniqȝ christi incarnatio fuit mirabilis ex mō. qa cū tres modi pducēdi hominē pcessissent. Primus vȝ nec ō ui ro. nec de muliere. sicut i Adā. 2ᵘˢ de uiro sine muliere. sicut in Eua. 3ᵘˢ de uiro ⁊ mulier. sicut in oīb' cōcupiscibilit natis. Ad cōplemētū decuit uniuersi q̄rtū modū introduci. ut. s. hō de muliere fieret sine uiro p vtutē opatoris. In cōceptiōe gᵒ filij dei simul cōcurrūt uirt' innata. infusa. ⁊ increata. Uirtus īnata misericordiā ministrauit. Uirtus infusa purificando ad unionē vbi adaptauit. adaptatione dico cōgrue nature. Uirtus increata subito pfecit qd nata nō potuit nisi successiue.

De natiuitate dn̄i. Ca. ii.

Natiuitas xp̄i triplex est. s. diuina. hūana. ⁊ gratuita. Prima est ex patre. 2ᵃ ex matre. 3ᵃ fuit in mente. De patre nascit eternalit. de matre tēporaliter. In mēte spūalit. Et iste tres natiuitates sumūt f̄m tres substātias que sūt in xp̄o. s. ipsi' diuinitas. caro. ⁊ spūs. Nā ex p̄re nascit deus. ex matre caro. ex mēte nascit spūs. s. p grām. Ex p̄re nascit semper. ex matre nascit semel. In mēte nascit sepe. Scd̄ȝ natiuitatē diuinā xp̄s hēt p̄rem sine matre. f̄m hūanā hȝ m̄reȝ sine p̄re. fȝ gratuitā hȝ p̄rem ⁊ m̄rem. f̄m illd. Qui fecerit uolūtatē p̄ris mei. ⁊c. Math. 12. Has tres natiuitates repsētat ecclesia i die natiuitatis ei'. primā. s. diuinaȝ in missa que cantat i nocte. Est eīm nobis hec natiuitas occulta. Isa. Gn̄ationē ei' qs enarrabit? Scdaȝ in missa que cantat in aurora. q2 natiuitas humana ptim fuit occulta. partiȝ manifesta. Occlta qdē q̄tū ad modū. q2 nat' ē de vgīe. sȝ manifesta q̄tū ad factū. Tertiaȝ. s. gratuitā in missa que cātat in die. q2 natiuitas gratuita est manifesta in qua xp̄s p affectū cōcipit. p effectū nascit. p pfectū nutrit. Isa. A tiore tuo cōcepim'. ⁊ pepim' spm̄ salutis. De diuina itaqȝ gn̄atōe hr̄ pᵒ li' sȝ nūc de hūana psequēdū ē. Nota itaqȝ q fȝ vba ap̄li ubi ait. Apparuit gr̄a d. sal. n. o. ho. eru. nos ⁊c. Natitas xp̄i fuit gratiosa. gloriosa. copiosa fructuosa. Gratiosa q2 appuit gr̄a. Gloriosa q2 saluatoris nr̄i dei. Copiosa q2 oībus hoībus. Fructuosa q2 erudiēs nos. Iste fruct' natitatis xp̄i duplex ē. s. respectu tp̄is p̄ntis ⁊ futuri.

Jtē respcū tp̄is p̄ntis duplex ē fruct⁹. Prim⁹ ē decliatio mali ibi. ut abnegātes ipietatē q° ad ad malū q̄d ē cōtra fidē ⁊ secularia desideria q° ad malū q̄d est cōtra bonos mores. 2⁹ fruct⁹ ē opatio bōi ibi. sobrie quo ad nos. iuste q° ad p̄xi̅. ⁊ pie q° ad deū. Jtē respcū futuri tēporis duplex ē fruct⁹. Prim⁹ ē spei ī resurrectōe ibi. expectātes beatā spez. 2⁹ gaudij ī glrificatōe ibi. ⁊ aduētuz magni dei. Appuit eiz ī natitate xp̄i benignitas ⁊ hūanitas d̄ triplici latibulo. s. de sinu p̄ris ī q° celabat̄. de umbra legis ī q° figurabat̄. de uētre mr̄is ī quo formabat̄. Jste nāqz agn⁹ soluit signacula libri signati. Natitas xp̄i fuit hōesta. utilis. ⁊ iocūda. Quid āt utili⁹ salute hōis: Uocabis inqt nomē ei⁹ Jesū q sal uū faciet pplm̄ suū. certe a formidie tioris. ab īmanitate lāgoris. a detētōe carceris. a subiugatōe hostis. Quid hōesti⁹ ptu ūgis: Ubi ūgo ē q̄ gn̄at. de⁹ ē q gn̄at̄. sp̄us scūs q opatur ī gn̄atōe Quid iocūdi⁹ ortu dei ⁊ hoīs: Gauisi qdē q precesserūt. ut Abrahaz q exultauit ut uideret diē dn̄i. Joā. 8°. Jtez q sequūt̄. ga. ī d. sēp. Ad phili. 4. Jtē q p̄ntes erāt ut āgeli decātātes. ⁊ pastores uidētes. Joā. ī uīo setiēs. ⁊ Symeō āplexās. sz maxie ūgo ip̄z gn̄ans. luce. j. Et ex. spi. m. ī. d. sa. m. Protulit in natitate nobis beata ūgo fructū q fuit seiat⁹ ī ɔceptōne germīauit ī natitate. collect⁹ ī pānoꝝ īuolutōe. ad donū allat⁹ ī purificatōe. flagellat⁹ ī stipite. uētilat⁹ ī falsoꝝ testiū accusatōe. īmolat⁹ ī passiōe. purgat⁹ ī resurrectōe. comedit̄ in quotidiana eucharistie suscep tōe ⁊ ī celesti fruitione. Beata itaqz ūgo ē celū q̄ xp̄z rorauit. Jp̄a nubes q̄ xp̄m pluit. Jpsa terra que xp̄m germinauit. Jn natiuitate dn̄i fuit beata ūgo terra d̄ c⁹ limo format⁹ ē uet⁹ adā. terra d̄ q̄ orta ē ūitas. t̄ra d̄ q̄ ort⁹ ē fruct⁹. t̄re sublimis. terra bōa ī q̄ semē cecidit. t̄ra fluēs lacte ⁊ melle. terra germinās herbā uirētē. terra d̄ qua oriebat̄ fons irrigās uniuersā supficiem terre.

De circūcisiōe dn̄i. Ca. 12

Circūcisionē accepit xp̄s mlt̄iplici rōe. P° ut legē quā dedit alijs. ⁊ ip̄e cōpleret. Secundo ut humilitatem ostenderet. quia enim cerimonialib⁹ ad q̄n̄ tenebat̄ se subiecit. ip̄e nāqz dn̄s legis fuit. 3° ut sanguinē suū pro nobis non

solū in etate uirili. sed etiā i isā
tia fūderet. 4° ut circūdēdos
fore spūalit̃ ostēderet. 5° ut
hereticos ↄfūderet q dixerūt
eū nō uerū corp⁹. sꝫ fātasticum
hūisse. 6° ut iudeis satisface-
ret q scādalizati fuissēt. si cir-
cūcisionē nō accepisset. 7° ut
legē ueterē approbaret q̄ usqꝫ
ad ipꝫ obseruāda fuit. Legalia
enim ſm Aug. fuerūt āte passi
onē uiua. ⁊ post passionem dn̄i
mortua. sꝫ postq̄ꝫ p mūdū cla-
ruit euāgeliū sepulta. Circū-
cidit̃ Jesus nō solū circūcisiōe
legali. sꝫ etiā circūcisiōe spūali.
Un̄ possum⁹ circūcisionē qua-
druplicē assignare. P° circū
cidit euꝫ pr̄ cultello pauptatis
in natiuitate. 2° circūciderūt
eū pentes eius octauo die cul-
tello penalitatis. 3° circūcidi
tur in oī uita sua cultello humi
litatis. 4° circūciderūt eū iu
dei in passione cultello crucis.
⁊ hoc p milites pilati. Circū
cidit̃ etiā Jesus in suis quadru
plicit̃. P° p detractores q au-
ferūt aīcos ⁊ famā. 2° p raptō
res q auferūt bōna tp̄alia. 3° p
hereticos q auferūt aīaꝫ. 4° p
tyrānōs qui auferunt corpus.
Circūcisio nr̄a spūal̃ duplex
est. P^a mētis ī p̄nti a culpa. 2^a
corpis in futuro a pena. Pria
significata est p circūcisionē so-
lēnē que facta est in Egypto. ⁊
hēc triplex est. s. incipiētiū a ui
tijs cultello iustitie. Itē pficiē-
tiuꝫ a supfluis cultello miseri-
cordie. Itē pfectoꝝ a mūdiali-
bus curis cultello charitatis p
fecte. 2^a significata est p circū-
cisionē factā in galgalis in t̃ra
pmissiōis. q2 in octaua resur-
rectōis p petrā xp̄m circūcide
mus ab oib⁹ miserijs. Ex quo
pꝫ q̄ efficacior ē nostra circū
cisio spūalis q̄ꝫ iudeoꝝ carna-
lis. q2 illoꝝ circūcisio licet pec
catū originale tulerit. tn̄ ianuā
padisi nō apuit. sꝫ nr̄a utrūqꝫ
facit. In hac materia duo tā
gunt̃. Primū est xp̄i hūilitas ī
circūcisione. 2^m eius sublimitas
in noīs impositōe. Uocatuꝫ est
inqt nomē eius iesus. Digni
tas auteꝫ h⁹ noīs multiplex ē.
Est. n. ab eterno cōsecratū. ut
dicit Ber. Ab antiquis p̄figu-
ratū. s. in Josue. A pphetis de
sideratū. Isa. Nomē tuū in de
siderio aīe. A sanctis patribus
pphetatū Salomonis oracl̃o.
A deo noīatū. Ap⁹ ad philip.
3°. Dedit illi nomē ⁊c̄. Ab ange
lo p̄nūciatū. Luce p°. Sanctum
nomē ei⁹. Ab Apostolis magni
ficatū. Actuū 5°. Ibāt apostoli
gaudētes ⁊c̄. A martyrib⁹ te-

ſtificatū.quia ꝑ noīe paſſi ſūt.
A confeſſorib⁹ collaudatū.p̄s.
Laudate pueri dn̄m ⁊c. A ſcīs
v̓gib⁹ p̄guſtatū. Cant.j. Oleū
effuſū nomē tuū. Jeſus eſt mel
in ore.melos in aure.iubiluſ in
corde. Ab oibus ſcīs exaltatū.
p̄s. Magnificate dn̄m mecū.et
ex.n.e.ī id ip̄m. Petrus Actuū
quarto. Non eſt aliud nomen
ſub celo in quo oporteat nos
ſaluos fieri. In hoc noīe ieſus
ſunt qnq; littere que poſſūt eē
initia iſtaꝝ dictionū. Jocundi-
tas merētiū. Eternitas uiuētiū.
Sanitas languētium. Ubertas
egentiū. Satietas eſuriētiū. Et
hoc nomē Jeſus xp̄o conuenit
tripliciter. P° rōne nature.ut
qui ex diuina natura erat ſal-
uator auctoritate ex humana
nata fieret ſaluator myſterio.
ut uendicaret ſibi nomē ſalua-
toris. 2° rōne decētie.q2 de-
cuit ut ex re nomen hēret. Unn̄
quia ſaluat a pccō.a diabolo.⁊
ab inferno merito nomē habet
illi bn̄ficio cōgruēs. 3° ratōe
efficacie.q2 xp̄s nos ſua paſſi-
one ſaluauit.

¶ De baptiſmo domini.
Cap. 13.

IN baptiſmo dn̄i notat
ipſius hūilitas. ⁊ noſtra
utilitas. Jpſius hūilitas notat
in quattuor. Primo q2 uenit
Jeſus.ſ. dator ſalutis. ⁊ nō idi
gens ſalute. 2° q2 ad iordanē
ubi creator elemētorū ſubiecit
ſe humili elemēto aque. 3° q2
ad hoiez.i. Joānē.ſ. dn̄s ad ſer
uū.rex ad ſcutiferū. ſol ad luci
ferū. 4° ut baptizaret ab eo
.ſ.fons a riuo.plenitudo a ſti-
la. auctōr baptiſmi a baptiſmi
miniſtro. Utilitas noſtra nota
tur in quattuor que circa chri
ſtum baptizatū euenerūt. P°
q2 cū xp̄s baptizatus fuit cō-
feſtim aſcēdit de aqua per qd̄
notat in nobis gratie infuſio.
hō enim per baptiſmū liberat⁹
a culpa ad uirtutē ſtatim aſcen
dit. 2° apertū eſt celum p qd̄
notat per baptiſmū aſcenden-
tis euolatio. 3° deſcendit ſpi-
ritus ſanctus corporali ſpecie
ſicut colūba in ip̄m. per quod
notat q̄ baptiſmus facit homi
nem tēplū ſpūs ſācti. 4° uox
patris facta eſt . Hic eſt filius
meus dilectus in quo nōtatur
q̄ per baptiſmū de filio ire fit
filius gratie. Jn baptiſmo xp̄i
notāt ſubſtātialia baptiſmi no
ſtri.ſ.baptizans ⁊ baptizādus.
materia.forma.⁊ intentio. Ba
ptizans fuit Joānes in quo mi
niſtri ſanctitas deſignat . Ba-
ptizandus fuit chriſtus. noſtr

85

baptismū consecrans. qꝛ tactu sue mūdissime carnis uim regeneratiuā cōtulit aquis. Materia fuit aqua magis couenies ⁊ cōmunis ceteris liquoribꝰ ad baptismū exñs. Forma vo notatꝛ p testimoniū trinitatis. Fuit. n. ibi pater in uoce. filius in carne. spūs scūs in colūbe specie. Intētio ꝯseqꝛ formā. Uoces. n. ut ait phūs signa sūt eaꝝ q̄ sūt in aïa passionū. Per uocē patris que audita est in baptismo xp̄i notanꝛ qnqꝫ dignitates et excellētie xp̄i. Cū enim dr̄ hic est cōmēdaꝛ xp̄s a uera eēntia qꝛ solus deꝰ hēt uerū esse. Oē eīꝫ esse a forma est. deꝰ auteꝫ forma est sine materia ut dicit Boeciꝰ. Cū dr̄ filiꝰ ꝯmēdatur xp̄s a similitudinis paterne cōuenientia. ex eo nāqꝫ dr̄ filius. qꝛ fit ut ille pp qd̄ filius dicitꝛ imago pr̄is potius ēt q̄ꝫ spūs scūs ꝑpꝛ rōem quā hēs liᵒ pᵒ. Cū dr̄ meus cōmēdaꝛ a substātie indifferētia. dr̄. n. meꝰ idest mihi subālis. Cū dr̄ dilectꝰ cōmēdaꝛ ab amoris beniuolētia. Ideo pater diligit filiū. ⁊ oïa q̄ hēt dedit in manu eius. Cū dr̄ in quo mihi cōplacui cōmēdaꝛ a spāli cōplacētia. Sed nota q̄ placitū est quieta uoluntas. vn̄ cōplacui. i. cū spū scō in filio sꝫ naturā assūptā quieui.

De plenitudine gratie xp̄i. Cap. 14

Post hoc cōsiderādū est vbū incarnatū q̄ꝫtuꝫ ad pleītudinē charismatū spūaliū. que sunt plenitudo gr̄e i affcū. plenitudo sapīe in intellectu. ac plenitudo meriti in ope ⁊ effectu. Circa pmū notādū est q̄ in xp̄o a sui cōceptōe fluit plenitudo gratie q̄ꝫtū ad gr̄am psone singularis. ⁊ q̄ꝫtū ad gr̄aꝫ capitis. ⁊ q̄ꝫtum ad gr̄aꝫ unionis. ⁊ hec triplex gr̄a. est eadē in essentia. sed differūt in effectu. Gr̄a. n. psone singularis ē gr̄a hītualis quā hūit completissime ⁊ plenissime xp̄s. excepta fide ⁊ spe quas vtutes non hūit. sed id qd̄ eis succedit i patria. qꝛ fidei succedet cognitio spei. spei vo succedet cōphēsio rei. Sciendum autē q̄ predicta gr̄a persone singularis exuberat in xp̄o ita q̄ influit i mēbra corporis sui mystici sensuꝫ ⁊ motū spūalem sꝫ fontalē plenitudinem oīs gratie in ipo habitantis dr̄ gr̄a capitis. vn̄ nota q̄ xp̄s sm utrāqꝫ naturam dr̄ caput ecclesie. qꝛ nō solū in q̄ꝫtū deus. sꝫ etiā inq̄ꝫtū hō influit sensū ⁊ motū spūs ⁊ gr̄e i oēs q adherēt ei. uel p fidē re-

ctā.uel p fidei sacramētū. Sed inq̄ʒtū hō influit eā p motū meriti.⁊ illud meritū qđ nō soluʒ ex cōgruo.sʒ etiā cōdigno meriti influit mēbris grām.⁊ hoc hūit ex unione ad ṽbū. Ex p̄dictis collige ꝙ xp̄s inq̄ʒtū hō dr̄ caput ecclesie triplici rōne. P° pp influentiā gratie sicut dictū est. 2° pp cōformitateʒ nature quā hʒ caput ad mēbra qꝛ licet xp̄s excellet mēbra sua q̄ʒtū ad naturā diuinitatis. tñ cōformis est illis in natura humanitatis. 3° dr̄ caput metaphorice.qꝛ sicut corpꝰ xp̄i ueꝛ cōstat ex purissimis mēbrīs.ita corpus eius mysticuʒ ex puris fidelibꝰ. Nā de plenitudīe eiꝰ oēs accipiūt beneficiū gratie ⁊ spūs q ad eū accedūt.ul' p fidē rectā.l' p fidei sacr̄m. Alia rōe ꝭm ꝙ hō dr̄ caput.s. pp natur̄ cōformitatē quā caput hēt ad totū corpus ut supra dictuʒ ē. Preterea ꝭm ꝙ eadē gratia singl'aris psone habilitauit humanā naturā xp̄i ad unionē ṽbi.ut vʒ digna esset uniri tāte celsitudini. vocat̄ gr̄a unionis per quā xp̄s nō tātū felicitate glorie.ueꝛ etiā adoratōe latrie dignus fuit. Attamē inq̄ʒtū est cōstructio trāsitiua.cuʒ dr̄ gr̄a unionis est unio hūane nature

ad diuinā naturā que gratis ⁊ sine meritis data est hūanitati xp̄i. Sicut.n. differt gr̄a hitualis a gr̄a psonali.⁊ a gr̄a capitis.sic unio differt a gr̄a hitua li.propter quod dicitur in Joanne ꝙ spiritus sanctus datus est ei non ad mensuram. quod dupliciter exponitur. Primo sic non ad mensurā.idest totaliter ⁊ non pticulariter.ut qcquid potuit deus ei de spiritu sancto dare dedit ei. Secūdo sic non ad mensuram. idest sup omnem portionem respectu aliorū hominum. De hoc qđ dicit Joannes. Plenuʒ gratie ⁊ ueritatis.nota ꝙ multipliciter distinguit̄ plenitudo. Prima est sufficientie que in quolibet iusto repit̄ 2ª est copie q̄ fuit in apl'is ⁊ in Stephanō. Actuū 7°. Stephanꝰ āt ple.gr̄a ⁊ for. 3ª ē uniuersitatis q̄ ē ī eccl'ia cui nullū donū deest. 4ª ē excellentie que fuit in beata ṽgie que oēs scōs excedebat in gr̄a. Eccl'.24°. Jn me oīs gr̄a. Luce .j. Aue gr̄a ple. 5ª supefflūētie que fuit in christo. Joā.p°. Plenū gratie ⁊ ueri. Circa īnocētiā xp̄i hoc sciēdū ē ꝙ habuit īmunitatē oīs cl'pe.⁊ q̄ʒtū ad actū.⁊ q̄ʒtū ad posse. qꝛ nō peccauit nec peccaꝛ potuit. nec

86

pccm̄ originale a p̄re traxit. q2 p̄rem nō h̄uit carnalē. nec a matre h̄uit pccm̄ quā sp̄us sāctus totalit̄ a fomite liberauit.

De plenitudine sapiētie xp̄i. Cap. 15

S Icut in xp̄o fuit oīs plenitudo gr̄e. ita ⁊ oīs plenitudo sapie. nō solū q̄ītum ad cognitionez. verū etiā q̄ītū ad modos ⁊ differētias cognoscēdi qui sunt qnq3. Prim⁹ ē cognitio sēpitnalis ex p̄te diuinitatis. ⁊ h⁹ mō cognoscit oīa simul̄ .s. finita ⁊ infinita. q2 apud deū oīs infinitas est finita. De⁹. n. uidet multa in uno. i. in se ipso. vn̄ nō differt qd̄ uidet. ⁊ p qd̄ uidet. q2 uidet se p se. ⁊ in se uidet oīa. nō solū que fecit. sed q̄ facere pōt que sūt infinita. 2⁹ modus est cognitō sēsualitatis ex p̄te carnis. ⁊ iste mod⁹ ē cognitio p expiētiā qua xp̄s non sensit oīa simul. q2 sensus non ē pticeps rez nisi ad p̄ntiaz obiecti. 3⁹ modus est sp̄ūalis ex p̄te mētis. ⁊ iste triplex fuit. s. p naturā. p grāz. ⁊ p gloriā. Per naturā est igr̄ terti⁹ mod⁹ cognoscēdi q° xp̄s cognouit oīa que spectāt ad uniuersi cōstitutionē. s3 lōge excellēti⁹ q̄3 adā etiā existēs in natura īstituta. 4⁹ mod⁹ est p grām hoc mō xp̄s cognouit oīa q̄ spectāt ad h̄ūani ḡn̄is redēptionē. lōge tn̄ excellētius q̄3 aliq̄s pphetaꝝ. uel ēt āgeloꝝ. Nō solū. n. h̄ūit xp̄s sciaz p h̄itū. ut Adā ⁊ āgeli. s3 etiā p h̄itū infusū uelut sci p grām illūinati. cognitionē nō h̄uit p h̄itū acq̄situ q pp ipfectionē in xp̄o nō fuit. 5⁹ modus est p gloriā h⁹ mō cognouit oīa xp̄s finita q̄dē cognitōe actuali infinita non nisi cognitione h̄ituali uel excessiua. Aia. n. xp̄i p gloriā cōphēsiōis capiebat quecūq3 cape pōt na͠ta finita unita infinito. Sciēdū3 g° q̄ res dupliciter h̄nt cognosci in arte. s. uel ab ipso artifice. uel ab alio artē cōtēplante. utroq3 mō cognouit xp̄s res. p° mō p naturā diuinitatis. 2° mō p naturā ɔphēsiōis. Patēt igr̄ ex p̄missis qnq3 ðr̄e cognitōis q̄ erāt ī xp̄o. Per p̄⁹. n. modū h̄uit cognitōez. ut de⁹. p 2⁹ ut hō. p 3⁹ ut uiator. p 4⁹ ut illuīator. p 5⁹ ut cōphēsor. Xp̄s f3 utrāq3 naturā ðr̄ lux. q2 f3 diuinitatē illuīat int⁹ aīaz. ⁊ f3 h̄ūanitatē iformat exteri⁹ uitā. ⁊ h⁹ tripl̄r. s. miraculis. p̄dicatōib⁹. ⁊ exēplis. P⁹ ē potētie. 2⁹ sapientie. 3⁹ bonitatis. Nota p̄terea q̄ scientia xp̄i hōis lipidissima est inter scias

creatas. qꝛ nihil hēt ãmixtum
de ſuo ɔtrario. uel actu. uel po
tētia. pſertim cū ñ poſſit aliqd
ignorarī pp ſui unionē ad v̄bū.
tñ qꝛ aīa xp̄i creatura eſt nō ē
ſcīa eiꝰ ita limpida ſicut dei q̄ȝ
uis ſcit oīa ſicut deꝰ. ⸗Q ò dī
Jeſus pficiebat ſapīa et etate
corā deo ⁊ hoībus. nō ē intelli
gēdū q in ſe pfecerit. qꝛ ab in
ſtāti ɔceptōis ſapīa plenꝰ fuit.
Sȝ potius in aliȷ́s q doctrina
ſua ⁊ exēplo pfecerūt. ⁊ hᵒ co
rā deo. i. ad gloriā dei ⁊ hōibꝰ
. i. ad utilitatē hominū. Profi-
ciebat tñ Jeſus etiā in ſe cogni
tione expimentali ⁊ ſenſuali. qꝛ
fȝ Aplm didicit ex his q́ paſ-
ſus eſt obedientiā.

⸿De merito xp̄i. Ca. 16.

SImul fuit xp̄s uiator et
cōphēſor ab inſtāti cōce
ptionis ſue. Ex tunc eīm cepit
mereri ⁊ frui. Meruit āt inq̄ȝ-
tū uiator nō inq̄ȝtū cōphēſor.
⸗Perfectio ⁊ plenitudo meriti
xp̄i notať ī iſtis. ⸗Primo q̄ȝtū
ad eū q merebať. qꝛ ñ tm̄ hō. ſȝ
etiā deꝰ. ⸗2ᵒ q̄ȝtū ad tēpus qᵒ
merebať. qꝛ ab iſtāti cōceptōis
ſue uſq̄ȝ ad horaȝ mortis. ⸗3ᵒ
q̄ȝtū ad id p qd̄ merebať. qꝛ p
hitū pfectiſſime charitatis. ⁊ p
exercitium pfectiſſime v̄tutis.
⸗4ᵒ q̄ȝtū ad eū cui merebatur
qꝛ nō tm̄ ſibi. ſed etiam nobis.
Oībus eiȝ opibꝰ que pcedebāt
ex libero arbitrio meruit ſibi
uitā eternaȝ iā habitā ⁊ nobis
habēdā. ⸗5ᵒ q̄ȝtū ad id qd̄ me
rebať nobis. qꝛ ueniā. grām. et
gloriā. ſtolā quoq̄ȝ carnis ⁊ ap
tionē ianue celeſtis. Ante incar
nationē eīm xp̄i diabolus hūit
manū attrahētē. ⁊ manū īpellē
tē. Attrahētē dico potēť in cul
pā. Impellētē aūt ſine obſtaclo
ad limbum in penā. Sȝ xp̄s p̄-
mā manū ſuo merito debilita-
uit. ſcdam v̄o penitꝰ āputauit.
Igr̄ in merito xp̄i radicata ſūt
merita noſtra ſiue ſatiſfacto-
ria pene. ſiue meritoria uite e-
ne. qꝛ nec ab offenſa creatoris
digni ſumus abſolui. nec īmēſi
tatē p̄mij que deus eſt digni ſu
mus aſſequi niſi p meritū hoīs
dei ⸗6ᵒ q̄ȝtū ad id qd̄ mereba
tur ſibi. qꝛ lȝ nō mereret glori
ficationē mētis quā iam hēbat
meruit tñ ſibi p hūilitatē paſſi
onis acceleratōeȝ reſurrectōis
glorificationē ſui noīs. ⁊ digni
tatē iudiciarie ptātis. ſicut ait
Apꝰ ad philip. 2ᵒ. Chriſtꝰ fcūs
eſt p nobis obe. u. ad mor. ⁊ ſe
q̄tur. pp̄ter qd̄ ⁊ deus exal. il.
quo ad p̄mū. ⁊ dedit illi nomē
⁊c. qᵒ ad 2ᵐ. ut in noīe Jeſu oē
g. f. ⁊c. quo ad 3ᵐ. ⸗7ᵒ quātum

87

ad modū quo merebat. Dicit enim mereri qs tripliciter. s. de indebito faciēdo debitū. uel d̄ debito magis debitum. uel de debito uno mō faciēdo debitū alio mō. Premissis duob⁹ modis meruit nobis ⁊ non sibi. q2 nō poterat facere sibi de inde bito debitū. uel de debito magis debitū. cū a pncipio fuerit sanctissim⁹. nec i scītate potuerit pficere. 3° uero modo meruit sibi. quia bonuȝ glorie qd̄ sibi fuit debitū p grāȝ unionis fecit sibi debitū alio modo. s. p virtutē bone opatiōis. meruit eīm sibi uitā eternā iā habitaȝ sicut nobis habendā.

De uolūtate xpi. Ca. 17

Volūtas in xpo duplex fuit. s. creata. et icreata. de qua supra dictū ē. sȝ creata volūtas ei⁹ duplex fuit. s. rōis ⁊ sensualitatis. Adhuc uolūtas rōis duplex ē. s. rōis. ut rō ē. ⁊ rōis ut nat̄a ē. volūtate rōis ut rō ē ɔformauit se ī oib⁹ volūtati icreate. sȝ uolūtate rōis ut nat̄a ē. ⁊ uolūtate sēsualitatis uoluit aliqd ppū. qd̄ noluit uolūtate rōnis ut rō est. s. n̄ mori. ⁊ in hoc iste uolūtates nō fuerunt sibi contrarie. lȝ uolita cō traria fuerūt. qm̄ ƀm uolūtatē diuinā qd̄ iustū erat uoluit. sȝ uolūtate rōnis iuste ɔsensit. ƀm v̄o uolūtatē carnis penam recusauit. ⁊ sic unaqueqȝ uolūtas qd̄ suū erat tenuit. s. uolūtas diuia iustitiā. uolūtas rōis obediētiā. volūtas carnis natur̄ā. i. pene recusatōeȝ. Vn̄ pȝ q̄ aliqd uelle est illicitū ratiōi qd̄ nō est illicituȝ sēsualitati. sic fuit in christo uelle nō mori. q̄ȝ uis uolūtas nō moriēdi fuerit cāliter a sensualitate. fuit tamē occasiōalit̄ a rōe. q2 xps sicut uoluit fecit illud horribile uenire in imaginē ⁊ estimatōȝ q° facto nat̄alit̄ mortē refugit. h° āt uoluit pp n̄ram instructōeȝ. ⁊ sic rō p sensualitate aduocauit dicēs. Pr̄ si fieri pōt transeat a me calix iste. ⁊ hec petitio fuit tā sēsualitatis q̄ȝ rōis. Sed sensualitatis fuit tāq̄ȝ affectātis. rōnis āt tāq̄ȝ pponētis. ⁊ hoc xps fieri uoluit ad tripli cem instructionē nostrā. Prima est ut sciamus nō esse pccm̄ aliqd uelle ex sensualitate. qd̄ est contrariū uolūtati die. 2ª ē ut martyres xpi nō se despe rent si mortē horreāt. cuȝ illā etiā filius dei horruit. 3ª est ut discamus discrete petere. s. supponendo uoluntatem n̄ram uoluntati diuīe. ⁊ hoc notatur in conditione apposita si fieri

potest. ꝛ ibi. uerūtamen non sicut ego uolo.

¶ De defectibus quos christ⁹ assumpsit. Cap. 18.

Non solū xp̄s assumpsit humanā naturā. sed etiā defectus circa naturā. quos vꝫ ipm̄ decuit assumere. vñ cū pene sint excitatiue uirtutis pfecte ꝛ testificatiue hūane natur᷑ non simulate assumpsit penalitates tā corporales q̄ꝫ spūales que respiciūt nostrā naturā in cōi. sicut famē. sitim ex absētia alimenti. tristitiā ꝛ dolorem in pñtia nocumenti. ꝛ h⁹modi. ut est calor. frigus. lassitudo ꝛc̄. Nec oēs defectus corporales assumpsit. sicut sunt defectus egritudinum multiformiū. nec omnes spūales. sicut sunt peccatum. ignorātia. rebellio carnis ad spūm. Preterea q2 nullus īnocens debet inuitus penam sustinere. cū hoc essꝫ ɔtra ordinē diuine iustitie christus sic penalitates suscepit. ut tamē pati nō posset inuite. q2 passio sua nec fuit contra ordinem diuine uoluntatis. nec cōtra ordinem rōnis. licet cōtra uolūtatē sensualitatis ꝛ carnis. Dicimus etiā q̄ xp̄s uere timuit. ꝛ v̄e doluit. ꝛ uere tristis fuit. ꝑut ista notāt propassionem. Differt āt ꝓpassio a passione. q2 tūc affectio dr̄ ꝓpassio q̄ꝫdo aīa sic afficit᷑ q̄ oculum mētis neq̄q̄ꝫ turbat. sꝫ passio menteꝫ turbat. ꝛ facit a rectitudīe. uel a ɔtēplatōe dei deuiare. ꝛ tunc rō ledit᷑ ꝛ patit᷑. vñ differunt ista duo sicut dispō ꝛ hītus.

¶ De passiōe xp̄i. Ca. 19.

Circa passionē dñi cōmēdam⁹ in ope patiētiā insupabilē. i mō hūilitatē admirabilē. in cā charitatem inestimabilem. ¶ Circa corp⁹ nota q̄ xp̄s sustinuit clauorū asperitatē in tactu. In auditu opprobrioꝝ ɔfutationē. In gustu aceti, ꝛ fellis amaritudinē. In oculis lachrymarū effusioneꝫ. In corde timorē. De mō patiēdi tenēdū ē q̄ xp̄s passus ē passione gñali. q2 ꝭm oīa mēbra corporis. Isa. 53°. Uidimus eum non hn̄tem speciem neq̄ꝫ decorem. Itē passione acerba. Tre. .i. O uos oēs q̄ trāsitis p uiā. Fuit xp̄i passio maxia tū rōne itētōis pp optimā dispōeꝫ ipi⁹ patiētis. tū ꝑpter īnocētiā ei⁹. tū ꝑpter bonoris eius excellentiā. Honorabilis eni si cōfūdit᷑ pi⁹ ledit᷑ ꝑcipue inter suos. Iteꝫ grauis fuit eius passio pp ipsi⁹ uirtuositatē. q2 hō uilis d̄ morte sua dolere non debet.

88

cũ turpitudo sua tũc finē capiat. Jtē pp ignominiosā passiōꝫ que attenditur i patibulo crucis q̄ fuit suppliciū pessimorū. ⁊ i cōsortio iniquoꝝ. s. latronū cū qb⁹ erat dānat⁹. Curat āt xp̄s passiōe gñali infectionem uniuersalē. passiōe acerba libidinē. passiōe ignominiosa supbie p̄sūptionē. Jn cā passiōis attēdit charitas maxia q̄ nos liberauit ab inferno veniā dādo. qua mūdū renouauit grāꝫ largiēdo. qua celū apuit gloriā cōferēdo. Hec tria notāt in titulo crucis. Nā pp p̄mū dicit Jesus. ꝑpter 2ᵐ dr̄ nazarenus. qd̄ interptat̃ cādidus. ꝑpt̄ 3ᵐ rex iudeoꝝ. Christus sāguinē suū fudit qnqꝫ uicibus uiuus ⁊ semel mortuus. s. in circūcisiōe. in orōne. in coronatōe. i flagellatōe. ⁊ in crucifixiōe. in lācea tione. Per p̄mū docemur peccata abijcere. Per 2ᵐ mētis angustiā ꝑ salute nr̄a tener̃. Per 3ᵐ aīam nostrā v̄tutib⁹ ornar̃. Per 4ᵐ carnē nostrā domare. Per 5ᵐ membra nr̄a mādatis dei ligare. Per 6ᵐ uulneratuꝫ cor amore dei hēre. Postrēo qꝛ iste passiōes nō attingebant diuinā naturā. sꝫ hūanā. ideo i morte xp̄i facta ē diuisio aīe a carne ut tñ salua esset unio taꝫ carnis q̄ꝫ anime ad diuinitatē. Hoc ēt sciēdum est q xp̄s si passus nō fuisset. tñ senio defecisset q̄ꝫtū ptinebat ad cōditionē hūane nature in se cōsiderate sine unione. sꝫ in ptāte nat̃e unite fuit. uel sic deficere. uel ñ deficere.

De effectu passionis xp̄i. Cap. 20

Effectus passiōis christi multiplex est. sicut pꝫ in his qnqꝫ v̄sibus. Passio debilitat spoliat iformat honorat. Excitat inflāmat repat paceꝫ dat ⁊ armat. Sanat uiuificat ducit dulcorat obūbrat. A culpa reuocat reserat illumiat ornat. Passio debilitat v̄tutē demonum. Job. 40. Quasi in hamo capiet Leuiathā. Spoliat infernū. Jsa. Uoca nomē ei⁹ spōlia dtrahe. Jnformat p exēplū p̄ª Petri. 4. Christ⁹ passus est ꝑ nobis: uobis re. ex⁹. vñ xp̄s est quasi liber positus in pulpito crucis ut discam⁹ obediētiā patiētiā. hūilitatē. ⁊ charitatē. Disce aūt quō se hūit spālit̃ in caplo qd̄ sibi tenebat̃. vñ Ber. Stetit Jesus corā p̄side inclinato capite. uultu placido. ſmōe raro. uoce submissa. deflexis i terrā aspectib⁹. pat⁹ ad opprobria. ⁊ ad verbera promptus.

Honorat imitatores suos. Me
ster. Sic honorabit quē rex uo
luerit honorar̄. Excitat ad pu
gnā spūalē. j. Macha. 6°. Ostē
derūt elephātib⁹ sanguinē. In
flāmat ad diligēduz. Ber. Sup
oia te mihi reddit amabilē bo
ne Jesu calix quē bibisti. op⁹ re
dēptionis nostre. Repat natu
rā āgelicaz. Ipse. n. xp̄s ē lapis
angularis q fecit utraq̧ unū.
Pacē dat int̄ deū ⁊ hoiez. ⁊ int̄
āgelū ⁊ hoiez. ⁊ int̄ hoiez ⁊ ho
minē. Eccl'. In tp̄e iracūdie fa
ct⁹ est recōciliatio. Armat ꝯtra
mūdū carnē ⁊ diaboluz. vn̄ si
gnat̄ p clypeum quem leuauit
Josue cōtra haym. Sanat mē
tis uulnera. Numeri. 21. Aspi
ciētes i s̄pētē ethneū sanabāt̄.
Uiuificat spūalit̄. Ap⁹ ad ro.
Cū eēm⁹ mortui pccis ꝯui. ⁊c.
Aug⁹. Mortuus ē unic⁹ ne ma
neret vnic⁹. Ducit p mare h⁹
mūdi. Exo. 4°. De v̄ga Moy
si. Dulcorat. Exodi. De ligno
misso in aquis Marath. Obū
brat. Cañt. 2°. Sub ūbra illius
quē desi. sedi. A culpa reuocat.
Isa. 53°. Attrit⁹ ē pp scelera no
si. a. Reserat celū. Isa. Dabis
clauē dauid. i. crucez sup hume
rū ei⁹. Illuminat. vn̄ crux ē q̄si
cādelabꝝ tabernacl'i. Itē Tho
bi. Illuminatus ē p fel piscis.

Ornat. vn̄ dixit beata Agnes.
Et sanguis ei⁹ ornauit genas
meas. Christ⁹ passiōe sua uicit
diabolū quē ligauit. infernum.
quē spoliauit. mortē quā supa
uit. mūdum quē cōtempsit. sup
plicium qd̄ ptulit. celum quod
apuit. Passio xp̄i tollit. 7. ui
tia capitalia. Tollit. n. supbiam
capitis inclinatio p quā uide
bat̄ fugere titulū crucis. in q°
scriptū erat rex iudeoꝝ. Inui
diā brachiorū extensio q̄si ad
āplexū inuitās. Auaritiā mul
toꝝ errogatio que in passione
tradidit. Ber. Disce hō inq̄ntū
debes diligere deuz qui nobis
carnē suā in cibū. sanguinē i po
tū. aīam in p̄ciū. uestē crucifixo
ribus. corpus discipulis. mr̄ez
Joanni. Accidiam festinatio ad
passionē. Irā mollis respōsio.
Gulā fellis ⁊ aceti potatio. Lu
xuriā lateris uulneratio. In
redēptione nostra fuit gr̄a mi
rabilis. P° ex pte motiui. qr
charitas dei uidit q̧ nec p aī
cos. nec p p̄ciuz poteram⁹ nos
redimere. ꝓpterea frēz nr̄m se
fecit nostrā naturā assumēdo.
vn̄ p̄s. Redime me dn̄e ⁊ mise
rere mei. quia unicus. i. nō hn̄s
aicos. ⁊ paup. i. non hn̄s p̄cium
sum ego. 2° ex pte redimētis
qui cuz liberare posset ex po

89

tentia fecit hoc pōtiꝰ ex mise/
ricordia ut ad amorē nos con
stringeret suū. ⁊ iustitie ipsiꝰ sa
tisfaceret. ⫽3º ex pte redēpti q
opprimebatᷣ criminū fuitute. ⁊
detinebatᷣ in carcere. Sꝫ ɔtra
pͥmū magnū erat ꝙ filius ser/
uus fieret. ut seruus fieret li/
ber. ɔtra 2ᵐ magnū fuit ꝙ do
minus ad carcerē limbi descē/
deret. ut seruꝰ celū ascenderet.
⫽4º ex pte iustitie. qꝛ nulla iu
stitia dictabat ut īnocēs puni/
retur ꝓ reo. ⫽5º ex pte excel/
lentie diuine. qꝛ mirū erat ꝙ i/
pciabile ponebatᷣ sub pcio uilis
creature. ⫽6º ex pte pcij dati.
Si. n. ṙdimisset nos sole adhuc
ad grās tenerenꝰ. nūc āt rede
mit nos aīa corpe ⁊ uita. ut ni/
hil horum sibi subtraherenꝰ.
Circa passionē dn̄i nota septē
suauitates. s. Inclinationē capi
tis ad osculū in signū nr̄e recō
ciliatiōis. Brachioꝝ extēsiōeꝫ
ad āplexū in signū receptiōis ī
grām de pccō. Lateris aptiōeꝫ
pp effusionē pcij nr̄e ṙdēptōis
⁊ ablutionis. Exiuit. n. sanguis
⁊ aqua. Clauoꝝ in manibus et
pedibꝰ infixionē pp memoriaꝫ
nr̄e recordatōis, Isa. 49. Nū/
qd obliuisci pōt mulier infātē
suū. Corporis denudatōem in
exēplū nostre ɔfessiōis que dꝫ
esse nuda. Crucis portationeꝫ
in exēplū nostre imitatōis. Co
rone spinee impositionē ī figu
rā nostre glorificationis. ⫽De
effectu passionis dn̄i ait Augꝰ
Per redēptoris nostri mortem
de tenebris ad luceꝫ. de morte
ad uitā. de corruptōe ad incor
ruptionē. de exilio ad patriaꝫ.
de luctu ad gaudiuꝫ. de terris
ad celeste regnū uocati sumus.
Itē dicit ꝙ xp̄s fuit sacerdos
p quē recōciliati sumꝰ. fuit tē/
plū ī quo recōciliati sumꝰ. fuit
deus cui recōciliati sumꝰ. Xp̄s
fuit mediator populi iudaici et
gentilis. ⁊ ꝫm hoc dicitᷣ lapis
angularis. Itē hominuꝫ ⁊ ange
loꝝ. ⁊ ꝫm hoc drᷣ pacificꝰ. Iteꝫ
dei ⁊ hominū. ⁊ ꝫm hoc drᷣ re/
dēptor. Ber. Quid ultra de/
buit facere ⁊ nō fecit? Absoluit
uinctum. Illuminauit cecū. Re
duxit erroneū. Reconciliauit
reū. Itē Augꝰ. Ecce pro impio
pietas flagellatᷣ. pro stulto sa/
piens illuditᷣ. pro mendace ue/
ritas negatur. pro iniquo dā/
natur iustitia. pro crudeli mise
ricordia affligitur. pro misero
sinceritas repletur aceto. Dul
cedo felle imbuitur. ꝓ mortuo
uita moritur. Christus pro no
stra infirmitate medicinas ac/
cepit in se, curauit enim nos per

dietam quando ieiunauit qua-
draginta diebus &c. per sudo-
rem quando factus est sudor
eius sicut gutte sanguinis. per
minutionem quando fuit clauis
& lancea uulneratus. per potio
nem quando gustauit acetū cū
felle mixtum. per emplastrum
quando eius facies fuit sputis
illita. per elettuarium quando
corpus & sanguinē dedit in ce-
na discipulis.

De cruce domini.

Cap. 21.

IN cruce xpi notāt hec.
Supplicium quo nullum
mai⁹. Tre. j. O uos oēs q trāsi
tis p uiā &c. Nullum mai⁹ dico
ex eo qz passus est ipse iust⁹ p
iniustis ex iniustis causis. sub i
iustis iudicib⁹ & iniustis penis.
Opprobriū quo nullum uilius.
Sapie. 2º Morte turpissima cō
dēnemus eū. Preciū quo nullū
cōuenientius. qz sicut p lignū ue
nit culpa. sic & p lignū redēptio.
Mysterium quo nullum pfun
dius. Eph 3º. Ut possitis com
prehendere cum omnibus san-
ctis &c. quod exposuit Aug. de
cruce. Exemplū quo nullū pfe
ctius. j. Petri. 4. Xps passus ē
p nobis &c. ⸗ Crux multis re-
bus cōpat. Ipa est enim clauis
celi. Uectis arche. Nauis ma
ris. Arbor daniel. Palma fru-
ctuū Salomonis. Baculus Ja-
cob quo trāsiuit iordanē. Spe
culum imitationis. Scala ascē-
sionis. Hamus quo Leuiathā
capitur. Torcular quo xpi san
guis exprimit. Cythara qua
demon saulis compescitur. Pa
lus quo serpens ethneus suspē
ditur. Thau quo frontes fide-
lium signantur. Candelabrum
quo tabernaculū illuiat. Lignū
aquas marath dulcorās. Uir-
ga Moysi p mare rubrū ppl'z
dei ducēs. Gladi⁹ ipiū Goliā
decapitās. Uexillū ad pugnam
spūalē colligēs. Cathedra di-
scipulos xpi erudiens. Equus
dei amicos honorās. Clypeus
Josue hay ipugnās. Liber my-
steria pfūda ɔtinēs. Altare ac
ceptissimā oblatōēz recipiens.
⸗ Septē vba xps i cruce ptu-
lit. pº. Pr ignosce illis. 2º. Ho
die mecū eris i padiso. 3º. Mu
lier ecce filius tuus. 4º. Sitio.
5º. Hely. Hely. Lamazabata-
ni. 6º. Pater in manus tuas cō
mēdo spiritum meum. 7º. Cō
sumatū est. Per pmū docemur
iniurias dimittere. Per 2º pe-
tētes exaudire. Per 3º pentes
honorare. Per 4º salutē nrām
desiderare. Per 5º ad deum
in necessitatibus clamare. Per

90

sextū auxiliū nostrū i deo po-
nere. Per septimū uitā nostraȝ
fine debito cōsumare. Quat
tuor brachia crucis signāt q̄t-
tuor ꝟtutes quib⁹ extēdi debȝ
hō noster interior. Signat eim
ps supior charitatē. Inferior
hūilitatē. A dextris obediētiā.
A sinistris patiētiā. Itē i q̄ttu-
or brachijs crucis notāt̄ bene
ficia crucis. Signat eim ps su-
perior ianue celestis aptioneȝ.
Inferior inferni destructiōem.
A dextris grē cōllationeȝ. A si
nistris peccatoꝝ remissionem.
Quattuor ligna fuerūt i cru
ce sicut dicit magister in histo
riā. Pes nāq̄ȝ crucis de cedro.
Stipes de cypsso. Trāsuersale
de palma. Tabula de oliua. Si
gnat eim cedrus altitudinē cō
tēplationis. Cypssus famā bōe
opinionis. Palma fructū iusti-
tie. Oliua lenitatē mīsicordie.

De descensu xpi ad iferos.
Cap. 22.

Anima xpi post morteȝ
descēdit ad infernū. siue
ad limbū ad liberationē eoꝝ q
xpi mēbra existētes de h⁹ se-
culo trāsierūt. Diabolus eniȝ
dū manus in eū extēdit i quo
nihil iuris hēbat. merito ami-
sit i alijs pōtestatē. Alia cā q̄re
xps ad inferos descendit ē ut
tātus esset descensus q̄ztus eēt
liberādoꝝ casus. Prim⁹ eiȝ hō
sic in statera liberi arbitrij po
situs erat ut possȝ ad uitā eter
nam ascēdere. uel ad mortē de
scendere put uellet. Sed pecō
pacto sic alterū brachiū state-
re per onus culpe depssum est.
ut esset in imo inferni. alterum
ꝟo in sūmū celi. Nō āt ascēde
ret depressum nisi descenderet
brachiū aliud. Descēdit g° do
minus usq̄ȝ ad infernū ut ho-
minē captiuū eleuaret usq̄ȝ ad
celū. Tertia rō est quare xps
descendit ad infernū. s. ut sicut
viuus fuerat lumē mūdi p pre
sentiā corpalē. ita mortu⁹ esset
inferni lumē p diuinitatis ma-
iestatē. 4ᵃ rō est ut idem xps
hoc exequeret̄ p efficaciam q̄d
passiōe sua meruerat ſm suffi
ciētiā. Duo qppe meruit p suā
passionē. s. satisfactōeȝ. ⁊ ianue
aptionē. ⁊ ideo hec duo effecit
in descēsu suo ad inferos. qꝛ p
satisfactionē soluta sūt iaȝ uin
cula captiuitatis. per aptioneȝ
aūt Ianue facta est illustratio
ipsius carceris et ſm lucē ex-
teriorē. Liberauit āt xps oīs
illos q meriti sui capaces eē pō
terāt. sicut fuerāt sancti pres
q ñ pp reatū psone. sȝ pp rea-
tū nature tm̄ detinebāt̄. Dā-

nati sūt hꝰ meriti capaces non
sūt. neq3 puuli in limbo detēti.
qꝛ de corpe xpi nō sūt. nec per
fidē. nec p fidei sacramētū. Di
cēdū est gº q aīa xpi p triduū
mortis sue cū scīs pr̄ibꝰ i limbo
fuit. Ibidē fuit ⁊ latro cui dn̄s
dixit. Hodie mecū eris ī padi
so. qꝛ noīe padisi itelligitur dei
fruitio. qꝛ pacta dei passiōe. tā
ipe latro q3 alij q erāt i limbo
uiderūt deū p eēntiā. Ad quē
āt ifernū descēderit si scire uo
lueris. nota q infernꝰ sumitur
dupliciť. s. p pena. ⁊ p loco pe
ne. Sm pmū dī q demones in
fernū secū portāt sēp. Itē put
sumiť p loco pene infernꝰ qua
druplicit distinguit. Unꝰ est in
fernus dānatoꝝ in quo ē pena
sensus ⁊ dāni. ac tenebre interi
ores ⁊ extiores. i. absētia grē.
Iste sēp hēt luctū. Sup hūc lo
cū est purgatoriꝰ in quo ē pēa
sensus ⁊ dāni. ⁊ ad tēpus. ⁊ sūt
ibi tenebre exteriores. ⁊ nō in
teriores. qꝛ hn̄t grām lucē in
teriorē qua uidēt se esse saluā
dos. Supmꝰ locꝰ inť hec ē lim
bus scōꝝ patruz ubi fuit pena
dāni ⁊ nō sensus. ⁊ fuerunt ibi
tenebre exteriores. ⁊ n̄ tenebre
puatiōis grē. Ad hūc locū xps
descēdit. ac suos īde liberauit.
⁊ sic infernū momordit. qꝛ ptē
abstulit. ⁊ ptē reliquit. mortem
vō quo ad electos penitus de
struxit. sic dicit Osee. O mors
ero mors tua. ero morsus tuꝰ.
o iferne. in Osee. 13º. Hic quo
q3 locꝰ sinꝰ Abrahae dicebať.
qꝛ Abrahā ibi fuit. S3 nūc ce
lū empireū ē sinꝰ Abrahae. qꝛ
iam est ibi Abrahā. A nullo pdi
ctoꝝ locoꝝ est trāsitꝰ ad aliū.
nisi q olim a scīs fuit trāsitꝰ
ad q̄rtū. hoc est a purgatorio
ad limbū scōꝝ patrū. Ex iā p
dictis p3 quare cātamꝰ. Libera
aīas omniū fideliū defūctorū
de penis inferni. ⁊ de pfundō
lacu. qꝛ infernus ibi sumiť pro
purgatorio. sicut ⁊ ibi sumiť p
limbo qū diciť xps ad inferos
descendisse. Ex pdictis collige
q xps mortuus corpe descen
dit ad iferos in aīa. ⁊ surrexit
i utroq3. Dicēdū ē q xps illo
triduo totꝰ fuit i sepulcbro. s3
nō totū. ⁊ totus fuit in iferno.
s3 nō totū. qꝛ totꝰ dicit psonā.
totū vō dicit naturaz. Similiť
dicēdū q cū unio aīe cū corpe
faciat hoīem xps i illo triduo
nō fuit hō. l3 aīa ⁊ caro unita
essent cū vbo.

De resurrectōe xpi. Ca. 23.

C Rristꝰ rsurrexit 3ª die
a mortuis resumēdō cor
pꝰ n̄ tale q̄le prius hūit. s3 im

91

passibile τ imortale. Caro eim xpi que in natiuitate floruit. i passione aruit. p gloriā resurrectōis refloruit. τ renouata ē ut aqle iuuēt᷒. tūc leo catulum suū suscitauit. τ ut fenix reuixit. tūc sicut dr̄ Jere. Figul᷒ ex eodē luto fracti uasis fecit uas aliud sicut placuit in oculis ei᷒. Tūc Jonas d̄ uētre ceti illesus exiuit. tūc uestitū ē cādelabrū auro. tūc suscitatū est tabernaculū dauid qđ cecidit. tūc r̄ful sit sol q prius erat i nubilo. tūc viuificatū est granum frumēti qđ cadens in terrā mortuū fuerat. tūc ceruus resūpsit cornua. tūc Sāson tulit portas cū postib᷒. tūc Joseph eductus de carcere tōdet᷑ τ constituit᷑ dn̄s Egypti. tūc ɔscissus saccus circūdat᷑ letitia. Dn̄s pbauit resurrectōem suā esse uerā p angelos q nō mētiūt᷑. Math. 28. R̄ndens āt āgel᷒ dixit mulieribus. Jtē p inimicos quoꝝ ualidissimū ē testimoniū. Math. Ecce qdā de custodibus uenerūt i ciuitatē. τ nūciauerūt pncipib᷒ sacerdotū τc̄. Jtē pbauit eā nō arte magica factā. et hoc p comestionē. Jtē non esse fātastici corpis. τ hoc p tactū. Jtē pbauit in eodeꝫ corpe quo passus est factā. τ hoc p ostensionē cicatricū. Jtē pbauit eam fuisse in corpe glorificato unito deitati. τ hoc p ingressuꝫ in domū ianuis clausis. Jtē pbauit eā multis apparitōib᷒. Apparuit. n. ipsa die resurrectōis qnquies. P° Marie magdalene. Jo. 21. Mulier qd ploras. 2° mulieribus redeuntibus a monumento. Math. vltio. 3° Petro. sꝫ n̄ inuenit᷑ moď᷒. 4° duob᷒ discipl'is eūtib᷒ i ema᷒. Luce vltio. 5° discipulis congregatis pp metū Judeorū qn̄ Thomas nō fuit cū eis. Jo. 20. Jtē apparuit int᷑ resurrectōeꝫ τ ascēsionē qnqes. P° Thome cū aliis. Jo. 20. 2° discipulis piscātib᷒ ad mare thyberiadis. Jo. 21. 3° discipl'is i mōte Thabor. Math. vltio. 4° in Hierusalē. 5° qn̄ comedit cū discipulis. Mathei. τ Luce vltio. τ Actuū j. Multis de cāis surrexit dn̄s. s. ut scripturas impleret. qn̄ eiꝫ dn̄s dixit. Ecce ascēdim᷒ hierl'mā τc̄. Luce. 18. subiūxit τ die tertia resurget. ut nos ad surgēdum spūalit᷑ puocaret. qꝛ turpe ē ut sedeat seruus qn̄ coraꝫ eo surgit dn̄s. vt futurā resurrectiōeꝫ in se pbaret. vt potentiā sue diuinitatis ostēderet. qꝛ mortuos suscitar᷑ nō est op᷒ nature. sꝫ die potē-

tie. Non eſt enim regreſſus a
puatione ad habitū. vt nos ad
contēnenda terrena pro adipi
ſcenda gloria animaret. Sur-
rexit chriſtus uelociter. qꝛ ter
tia die. Nam ſicut ianuis clau
ſis ad diſcipulos intrauit. ⁊ ſi-
cut ſalua uirginitate de utero
matris exiuit. ſic eum mortuū
nec petra in qua iacuit. nec mi
litum cuſtodia potuit retinere.
Integraliter. qꝛ in corpe ⁊ aīa.
Socialiter quia multa corpora
ſanctorum qui dormierāt ſur-
rexerunt. Eternaliter. Apˀ ad
Ro. 6°. Chriſtus reſurgēs ex
mortuis iam non moritur ⁊c̄.
Similiter ſurgēdum eſt nobis
ſpiritualiter ſicut eis modis re
ſurgemus in die iudicij corpo-
raliter. Reſurrectio chriſti eſt
cauſa ⁊ figura noſtre reſurre-
ctionis ſpiritualis. cauſa dico
motiua. ⁊ hoc dicitur. qꝛ cauſa
motiua eſt in cōpatione noſtri.
Dum enim conſideramus glō
riam reſurrectōis chriſti mo-
uemur ad ſurgendum in noui-
tate uite. Item cauſa motiua ē
in conſideratōe dei patris. qm̄
pater dans reſurrectionez fi-
lio mouetur ad dandam eādez
gloriā fratribus ſuis. ſicut rex
quando facit filium ſuū militē
mouetur amore filij ut cum eo

faciat multos milites. Figura
vero fuit. quia ſicut chriſtˀ ſur
rexit ī nouitate uite. ita ⁊ nos
in nouitate uite ābulemus. Itē
ſicut diem reſurrectionis chri
ſti preceſſit dies mortis in pa-
ſceue. ⁊ dies quietis in ſabbato
ſequenti. ita ⁊ noſtrā glorioſaz
reſurrectionem precedit in no
bis mortificatio uitiorū. ⁊ ges
contēplationis eternoꝝ. Nota
ta qꝫ ſicut duplex eſt mors. ſ.
anime per culpam. ⁊ corporis
per extinctionem. ita duplex
eſt reſurrectio. ſ. anime p gr̄az.
⁊ corporis per gloriam. Et ſi-
cut aīe mors cauſauit mortem
corporis. ſicut habetur Geñ.
3° Ita econtra reſurrectio aīe
cauſabit reſurrectionē corpis
glorioſam. Sciendū qꝫ qdaz
reſuſcitantˀ ficte ſicut Samuel.
qui licet uere Sauli apparue-
rit. vt habetur primo Regum
27°. non tamen vere reſuſcita
tus fuit quidam imperfecte ſi-
cut Lazarus iterum moriturˀ.
quidam perfecte ſicut chriſtus
ſemper uicturus. Prima reſu-
ſcitatio ſignificat conuerſionē
ſiue penitentiam hypocrita-
rum. Secunda reciduantium.
Tertia pſeuerantiū.

De aſcenſiōe chriſti.

Cap. 24.

D Ifferẽtia ẽ int̃ ascẽsiõẽ.
⁊ assũptionẽ. ⁊ euolatõẽ
qm̃ ascẽsio pertinet ad christũ.
Assũptio ad beatã v̄ginẽ. Euo
latio autẽ ad alios scõs. Et rõ
h⁹ mõi est. qm̃ ascẽsio fit ꝓpria
v̄tute ascẽdẽtis. Assũptio autẽ
v̄tute xp̄i assumẽtis qua filius
obseqt̃ matri. Euolatio v̄o fit
ministerio angeloꝝ. Alia ẽ dr̃a
qꝛ locus euolãtiũ est ꝫm distin
ctionẽ choroꝝ. Locus v̄o assũ-
pte v̄ginis est sup choros ãge-
loꝝ. Loc⁹ xp̄i ascẽdẽtis ẽ supra
uel ultra locuꝫ assũpte v̄ginis.
Circa ascẽsionẽ xp̄i octo sũt
cõsiderãda que circũstãt ascen
sionẽ. ⁊ colligunt̃ ex officio de
ascẽsione. Primũ ẽ ꝙ eleuat⁹
est uidẽtib⁹ discipulis ut desi-
deriũ ueniẽdi ad ip̄ꝫ excitaret̃
in eis. 2ᵐ est ꝙ nubes suscepit
eum ab oculis eoꝝ. p umbram
nubis signat̃ ꝙ in hoc mortali
corpe Jesum in altũ uidere nõ
possum⁹. 3ᵐ ẽ ꝙ eleuatis ma
nibus ferebat̃ in celũ. Eleuauit
man⁹ ꝓpter duo. s. ut suos p̄ri
offerret. ⁊ ut inimicos manu al
te retracta pcuteret. 4ᵐ est
ꝙ bñ dixit eis ut eos cõtra ho
stem muniret. ⁊ bonis celestib⁹
augeret. 5ᵐ est ꝙ ascendit in
iubilatione qđ refertur ad uo
cem iocũditatis redẽptoꝝ ascẽ
dentium cũ ipso qui prius uo-
ce lachrymabili in portis infer
ni clamauerunt. Aduenisti de-
siderabilis quẽ expectabam⁹.
6ᵐ est ꝙ ascendit ĩ uoce tube.
qđ refert̃ ad sonũ p̄dicatõnis
apostoloruꝫ qui sonus fuit eis
iniunctus dicente dño. Euntes
in mũdum uniuersum p̄dicate
euangeliũ oĩ creature. Math.
vltimo. Ex tunc enim in omnẽ
terram exiuit sonus eoꝝ. 7ᵐ
est ꝙ ascendens in altũ captiuã
duxit captiuitatẽ. idest capti-
uos in captiuitate ĩferni quos
secum uictor eduxit. 8ᵐ est ꝙ
dedit dona hoĩb⁹. quia omnia
bona nostra desursum sũt. quo
christus ascendit. Horũ prima
duo habent̃ ex epistola. sꝫ ter-
tium ⁊ quartum ex fine euan-
gelij. Luce ultimo. quintum et
sextum ex p̄s. septimũ ⁊ octa-
uuꝫ ex epistola Pauli ad ephe.
4°. Ascendit christus egressus
ad celum multipliciter. s. tãquã
uerus obediens completa obe
dientia quo ad patreꝫ tãq̃ꝫ bo
nus mediator facta pace ⁊ cõ-
cordia quõ ad homines tanq̃ꝫ
strenuus ꝓpugnator cõtra de
mones. Ascendit xp̄s pluribus
de causis. s. ad qescẽdũ post la
bores quibus fatigat⁹ fuit tri
ginta tribus ãnis nobis ꝫuiẽs.

Ad intercedēdū p amicis p q̄bus vtiliť laborauit. Ber. Securū accessū habes o homo ad deū ubi habes filiū mediatorē. ⁊ matrē mediatricē. Fili⁹ ostēdit patri latus ⁊ vulnera. Mater ostendit filio pect⁹ ⁊ ubera. ibi nulla potest esse repulsa. ubi tot occurrūt amoris insignia. Christus g° optim⁹ aduocat⁹ est qui tot hēt linguas pro nobis loquētes quot p nobis vulnera accepit. Ad cōquerēdū de inimicis p q̄bus uires suas inutiliter expēdit. Jsa. Jn uacuū laboraui. Jtem ascendit xp̄s ut nobis locū pparet. Jo. 16°. Uado uobis parare locū. vt fiduciam hoc ip̄m spādi nobis tribueret. vt in corpalē possessiōz eterne hereditatis nos mitteret. Jo. 15°. Si eiz nō abiero paclyt⁹ nō ue. ad vos. Ut desiderīū nostrum post se traheret. Cant. Trahe me p⁹ te. Ut uiā nobis ad celū ostēderet. q2 sicut dixit Lucas. Eduxit dn̄s prius discipulos suos foras ciuitatem in Bethaniā vt ip̄a eductione cognoscerent hic nō habere manētem ciuitatē. Q̄ḋ aūt i Bethania eduxit eos pus que interp̄tať dom⁹ obediētie signat q2 p bonū obediētie trāsituri essēt ad celestia. Post h°

trānsire fecit eos in montē oliuarū. vt per montez intelligať eminētia sp̄us in cōtēplatione. p oliuas aūt pinguissimi pectoris deuotio. Ulteri⁹ vo p⁹ ista nō restat nisi salt⁹ aie in celuz. Exaltat⁹ fuit xp̄s tripliciť. s. i terra p vite meritū. sup terraz p crucis suspendiū. sup celos p ascēsiōis iubilū. Ascēsio christi fuit angelis mirabilis. Jsa. 63°. Quis ē iste qui uenit de edon. tinctis vestib⁹ de bosra. demonibus terribilis. j. R℟. 8°. Non fuit tātuz gaudium heri et nudius terti⁹. Ue nobis. Hec sē v̄ba philistinoz quādo uociferabātur filij Jsrahel. dū adduceretur archa federis de sylo in castra ut per eam haberent diuinū adiutoriū i prelio. Hominibus salutaris sicut apparet supra ex multiplici ascēsiōe xp̄i. Ascendit christus multipliciter. s. potenť. q2 eleuatis manibus ferebať in celum. Patēť q2 uidētib⁹ illis eleuat⁹ ē. Gaudēter q2 ascēdit in iubilatiōe. Decēť q2 cū duab⁹ turmis regrediebať. s. hominū. ⁊ āgelorū. Non autem dico q2 ibi fuerint angeli in adiutoriū necessitatis. sed in obsequiū dignitatis. Homines quoq2 illos dico quos de inferis liberauit. ⁊ q

93

pōst resurrectionē mortui sūt de numero saluādoꝝ. nec purgatorio ulteri⁹ indigētes. Clementer q̄ꝛ bn̄dixit eis. ⁋ Xp̄s nō statim post resurrectōez celū ascēdit triplici rōe. ⁋ Pª qa differēda erat ascēsio ut multiplicit̄ ꝓbaretur resurrectio. ut dr̄ Actuū. j. In multis argumētis apparens eis per dies. 40. ⁋ 2ª est ut patiētiā nostrā informaret qua mercedē debemus eq̄nimit̄ expectare. sicut agricola nō statim post seiationem metit. sed fructuū maturitatez expectat. ⁋ 3ª est pp discipl'oꝝ cōsolationē. ut dicit glosa. Act. j. sicut. 40. fuerūt hore mortis xp̄i. ita 40. dieb⁹ cū eis cōuersatus est post resurrectōez. qa cōsolatio diuina excedit tristitiā humanā. ⁋ Nota q̄ christo cōuenit descendere de celo tm̄ modo ꝓm diuinā naturā. quia de⁹ illuc uenire dicit̄. ubi sp̄ali effectu apparet. sed ascēdere ꝓprie ei cōuenit ꝓm humanā naturā. q̄ꝛ ꝓm illā solūmodo mutat locū. nō ꝓm diuinā naturā.

⁋ De ascensu xp̄i ad dexterā: Cap. 25

Ascēdēs xp̄s i celū sedet ad dexterā dei p̄ris oipotentis. Duo intelligunt̄ per dexterā. ⁋ Primuz ē equalitas maiestatis ad quam xp̄s sedet ꝓm diuinitatē. De hac dext'a loqt̄ Ap⁹ dicēs. Talez habem⁹ pōtificē qui cōsedet in dextera maiestatis in excelsis. ⁋ 2ᵐ ē q̄ per dexteram intelligūtur potiora bona glorie in q̄bus xp̄s sedet ꝓm hūanitatē. quoniā collatū est ei a deo q̄cq̄d conferri potuit. ⁊ licet ab instāti cōceptionis xp̄s accepit bōa gr̄e ⁊ glorie in anima eadem tamē bona fuerunt in ascēsione manifesta. ⁊ in loci cōgruētia cōpleta. De hac dext'a dr̄ ad colo. 3°. Que sursum sunt querite ubi christ⁹ est in dextera dei sedēs. ubi dicit glo. que sursū ubi sedet xp̄s sūt potiora bona gr̄e ⁊ glorie. Dicimus ergo q̄ ascensio xp̄i fuit tā ad locū q̄ȝ ad dignitatē. Inq̄ȝtū q̄dē fuit ad locū sic ascēdit sup oēs celos usq̄ȝ ad dignissimū locū celi empirei. siue ad altissimā ei⁹ ꝑtē eo q̄ nobilissimo ei⁹ corpi xp̄i cōgruit locus talis. Nō est tm̄ dicēduz q̄ corp⁹ suū sit obligatū ad locū illū. s; q̄ꝛ loc⁹ ille sit sibi ꝓm cōgruētiā deputat⁹. Inq̄ȝtū autē ascēsio fuit ad dignitatē. sic sedet ad dexterā p̄ris. n̄ tm̄ q° ad situ q̄ p̄ri nō cōuenit. s; quo ad excellētiā duplicē sicut dictū ē q̄ꝛ p dexterā intelligit̄ eq̄litas

maiestatis q̄ cōpetit xp̄o ƀƺ di uinitatē. uel pfectio p̄mij q̄ sibi cōpetit ƀƺ hūanitatē. ⁋ Pretereūdū quoqꝫ nō ē ꝙ credimus xp̄m ad dexterā dei p̄ris sedētē. Stephan⁹ āt uidit eū stātē a dextris dei. qꝛ nos credim⁹ eū regnātē ⁊ qescētē qđ notat in sessione. ƨ Stephan⁹ ī tribulatōe posit⁹ hūit ꝓpugnatorē ⁊ susceptorē. vñ uidit eū stātē. ⁋ Merito xp̄s dr̄ sedere ad dexterā dei. Sedere qdē qꝛ laborauit. p̄s. In labo. fui a iu. mea. Ad dexterā āt. qꝛ diu fuit ī sinistra aduersitatis. p̄s. Afflict⁹ sū ⁊ hu. sū ni. Dei qꝛ p⁹ abiectionē merito dƺ cōseq gl'iam. qa q se humiliat exaltabit.

⁋ Explicit liber quart⁹. Incipiunt Capitula libri qnti.

94

Explicunt capitula. Incipit liber quintus.

De ṽtutibus ꝛ origine gratie. Cap. 1.

Quēadmoduʒ de celis de⁹ ñ descēdit p eēntiā suaʒ icōmutabilē. ſʒ p influētiā ab ipso manētem. ita nec spũs rōnalis eleuat supra se p sitũ localē. ſʒ per hitũ deiformē. Uñ necesse est spũi rōali si dʒ esse dignus eterne btitudis ꝙ pticeps fiat influētie bonitatis diuine.

De bono. Cap. 2.

Ad bonũ grē nō pōt qs p se uenire cũ h⁹ ñ sit ſʒ limites nature. ſʒ ſʒ influentiā largitatis diuie. Sicut. n. creatura p sua defectibilitate suo pncipio semp eget. ut sit in esse nature. sic idem pncipium pro sua bonitate influere nō cessat creature rōali uitā spũaleʒ. ut bñ sit ei i eē grē quā nō pt hñe sine deo largitore. Uerũtamen inexcusabilis est homo si grāʒ gratũ faciētē nō recipit. qꝛ grā gratis data semp presto est liberũ arbitriũ excitare ꝛ cōmonere cui⁹ est huic āmonitōi cōsentire. ꝛ hoc est quod in se est facere. quo facto potest hō ad gratiam gratum faciēteʒ se pparare. Quāuis eniʒ grā hēat dei dono efficiente. non tñ sine libero arbitrio consentiente. qꝛ

ſicut ait Aug⁹. Qui creauit te
ſine te.ñ ſaluabit te ſine te. Jtē
gr̃a gratū faciēs a trib⁹ ē. ſed
aliter ⁊ alit̃.Eſt eim̄ a deo effi
ciēte.a gr̃a gratis data liberū
arbitriū excitāte ⁊ mouēte.⁊ a
libero arbitrio cōſētiēte.Quis
eim̄ liberū arbitriū non poſſit
gratiā efficere ī hoīe.pōt tamē
ſe ad hoc habilitar̃ ⁊ p̄pare ut
hēat. Sicut aliqs nō pōt illu-
minare domuꝫ.pōt tñ aperire
feneſtrā quo facto ſol intrat ⁊
domū illuminat.Q̄d aūt dico
de libero arbitrio conſentiēte
intelligo de adultis.q̄ꝛ in puu-
lis fides pentū ⁊ ſacramētū ec
cleſie.⁊ meritū xp̄i ſufficit.⁊ ex
cuſat eos in potētia ſui. Sciē
dū etiā ꝙ habilitatio ſiue p̄pa
tio ad gr̃am triplex eſt.ſ.effi-
ciēs.formalis.⁊ materialis.Pª
eſt a deo.2ª a gr̃a gratiſ data.
3ª a nobis.Aīa nāq꜡ hēt facul-
tatē ⁊ īſtinctū cognoſcēdi ⁊ di
ligēdi deū ex natura.ſed nō hꝫ
cognitionē v̄itatis ⁊ ordinē di
lectionis niſi ex gr̃a. Ad opa
bōa tria nos incitāt.ſ.lex nat̃e
que ſcripta eſt in corde hoīſ di
cēs.Que uultis ut faciāt uo-
bis hoīes ⁊c̄. Rō que dicit ea
eſſe delectabilia.utilia.⁊ hone-
ſta.Gratia que dicit ſeruiēdū
eſſe deo.q̄ꝛ ſūme bon⁹ ſubue-
niendū p̄xio.q̄ꝛ dei filiuſ.quia
imago dei. q̄ꝛ ī btītudīe ſoci⁹.
Gratia nō datur ei q ſe nō ha
bilitat ad gr̃am.⁊ de hoc mlt̃a
hēs exēpla.ſ.in illo q ad largiē
tem manū ñ extēdit. q̄ꝛ de⁹ q̄ꝫ
tū ī ſe ē dat oīb⁹ affluēt̃.Jn il-
lo q cōtra lumē oculos claudit
cū de⁹ facit oriri ſolē ſuuꝫ ſup
bonos ⁊ malos Jn illo q fontē
repiēs fūdū uaſis ſurſū erigit.
q̄ꝛ deus ſicut ait Aug. ingēti li
beralitate.ac libertatis uberta
te replēuit oēs creaturas pro
captu eaꝝ. Jn illo q domū ſuā
cingit ſpinis ne īgrediat̃ aīc⁹.
Jpſe v̄o de⁹ ſēp ſtat ad hoſtiū
⁊ pulſat. Jn illo q cātabꝛ ⁊ zi-
zaniā nō extirpat de agro ſuo
pp q̄d fruct⁹ p̄ficere nō pn̄t.
Jn illo q ligna igni ſubtrahit.
q̄ꝛ tūc ignis deficit.Jn illo qui
ad ſumēdū cibū negligit os a-
perire.q̄ꝛ talis dꝫ merito fame
mori.Jn illo q tp̄e pugne arma
proijcit.q̄ꝛ talis ſepe capitur ⁊
vulnerat̃.Jn illo q mouere ne-
gligit remos tp̄e tēpeſtatis.q̄ꝛ
talis ſubmergitur. Jn illo qui
exn̄s in egritudīe medico con
tradicit.Gratia nobis p̄cedit
a deo ſicut radius a ſole. ſicut
germē a radice.ſicut mel a flo-
re.ſicut riuus a fōte. ſicut ima
go ab artifice.ſm̄ exēplar īrī⁹

⁊ facturam exterius.

De distinctione gratiarum. Cap. 5.

Gratia dr̄ triplex. Prio gñaliter. ⁊ sic gr̄a ē adiutoriū diuinū creature gratis impēsū ⁊ īdifferēt ad quēcūqȝ actū. qꝛ sine hu͛ōi adiutorio grē nihil possumꝰ facere. imo nec ī esse durare. 2° dr̄ gratia spāliter. ⁊ talis gr̄a dr̄ gratis data. s. donū quo se hō prepat ad suscipiēdū donū spūs sācti. Huius eim grē est reuocare liberū arbitriū a malo. ⁊ excitare ad bonū sine qua nullꝰ facit sufficient̄ q̄ztū in se est ut p̄pa/ret se ad salutē. 3° dr̄ gr̄a ꝓpe. s. donū datū diuinitꝰ ad merēdū. qd̄ q̄dē donū gr̄a gratū faciens appellat̄. Sine ista gratia nullus potest mereri. nec ī bono ꝓficere. nec ad gloriā peruenire. Ista gr̄a triplex īuenitur ⁊ innuitur ex v̄bis Apl̄i ubi ait. Gr̄a dei sum id qd̄ sū. ecce p̄ma. ⁊ gr̄a eius in me uacua nō fuit. ecce secūda. sed gr̄a eiꝰ sēp in me manet. ecce tertia. Preter p̄dicta dr̄ gr̄a gratis dās. ut est deus. Item gr̄a gratie signū ut est ꝓphetia ⁊ potestas faciendi miracula. Gr̄a gratū faciens distinguitur in opātē. ⁊ cōopantē. Gr̄a opans dr̄ p̄ueniens. ⁊ incipiens. ac liberās. qꝛ peccatū expellit. Gr̄a cooperans dr̄ subsequēs. ⁊ ꝑficiēs ac diuinās. quia liberum arbitriū adiuuat. ⁊ ei coopatur in merito. Multipliciter distinguit̄ bonum. est enim bonum p essentiaȝ. ⁊ hoc est deus. Unde nemo bonus nisi solus deꝰ. Est ⁊ bonū per ꝑticipationeȝ. ⁊ illud distinguitur in bonū nature. Unde Augꝰ Omne quod ē inq̄ztū est bonū est. Geñ. 2°. Uidit deus cuncta que fecerat. ⁊ erant ualde bona. Item est bonum in gñe. hōc est bonū in obiecto sicut est elemosyna. Naȝ ibi est actus in debita materia etiā si desit forma substātiarū. Itē est bonū ex circūstātia. hꝰ est quando bonū ex gñe uestit̄ debitis circūstātijs. sicut ē dare elemosynam indigēti tēpoꝛ debito ex cōpassione ⁊ hu͛ōi. Item est bonuȝ uirtutis. ⁊ hōc est quando additur opi ꝑfectō ex ꝑte opantis que est p hituȝ mentis bene constitute. Itē est bonū meritoꝛiū hoc est quādo addit̄ operi ipsi debiti finis ītentio sup motuȝ naturalē. Itē est bonum gratie ut est ipse habitꝰ gratū deo faciēs. Iteȝ est bonū glorie ut bonū remunerationis eterne.

De effectu gr̃e. Cap. 4.

Effectus gratie ē q̄d excitat liberū arbitriū ad bene cogitādū. & sanat ipsū mutando affectū ipsūq; roborat pducendo ad actū. Item gratia hominē deo reconciliat. a peccato quoq; liberat. & penā eternam in temporalē cōmutat. Item gratia opera nostra meritoria facit. & bona per peccatum cōmissa restituit atq; stabulū in palatiū conuertit. Itē p gr̃am efficitur anima sponsa christi. filia regis eterni. & templū spiritus sancti. Itē gratia ipsam aiam purgat illuminat & pficit. Item gratia mentem eleuat. deo assimilat. & spūali solatio cibat. Nota q̄ q̄uis v̄t⁹ gratuita simul insit aīe cū gr̃a. nō tñ h̄z effectū suū tā cito sicut gr̃a. qm̄ effect⁹ gr̃e ē facer̄ gratū deo. & facere dignū uita et̃na. & hic effc̄us stati inest puero post baptismū. Virtutis āt effc̄us ē elicere actū meritoriū de potētia. & hic effc̄us n̄ statī inest puero p⁹ baptismū. h° āt n̄ ē pp defectū v̄tutis. s̄z pp impotētiā nat̃e agētis. Puer. n. n̄ ē apt⁹ ad act⁹ uolūtarios. Vñ sciēdū q̄ triplex ē pfectio. Pª ē gr̃e & causat gratuitū. 2ª ē v̄tutis. & causat bonū actū. 3ª ē opis v̄tutis. & cāt meritū. Pª pfectio pficit aiam. 2ª perficit aīe potētias. 3ª perficit ipsos actus.

De v̄tutib⁹. & pmo qd sit uirtus. Cap. 5.

Nunc d̄ v̄tutib⁹ ē agēdū. & primo quid sit virtus. Virtus est ut ait Aug⁹. bona qualitas mentis. qua bñ uiuit̃. qua null⁹ male utit̃. quā solus de⁹ in hoīe opat̃. Hec diffinitio dat̃ in cōpatōe ad agētem. Itē Aug. Virtus est hit⁹ mētis bñ institute. hec dat̃ in compatione ad bonū in quō est. Item phūs. Virt⁹ est habitus uolūtarius īmediate cōsistēs q° ad nos terminata rōe put sapiēs determinabit. Hec dat̃ in ɔpatōe ad actū i quē est. Itē phūs Virt⁹ est dispō pfecti ad optimū. hec datur f̄m ɔpatiōeȝ ad finem. Item Isidorus. Virtus est animi habitus. nature dec⁹ uite ratio. morum pietas. cult⁹ diuinitatis. honor hominis. eterne beatitudinis meritū. hec datur in cōpatione ad effectū. Diffinitio Aug. sic expōit̃. Virtus ē bona qualitas. hic ponit̃ q̄litas p gñe. bōa v̄o ad dr̄am malarum qualitatū anime. Dicit̃ quoq; bona qm̄ a bono deo dat̃. & bonos tm̄ inhītat. & bōs

96

facit ⁊ ad bonū pducit. mentis ponit̄ ad differētiā qualitatuȝ que sunt in corpore. qua bñ uiuitur ponit̄ ad differētiā qualitatū q̄bus recte intelligit̄. sicut est scīa qua null⁹ male utit̄ ponit̄ ad differētiā qualitatuȝ q̄bus bene ⁊ male uti possum⁹. quā solus deus opat̄ in homīe ponit̄ ad differētiā ṽtutū cardinaliū que hñt̄ p acq̄sitioneȝ. Circa aliā diffinitōeȝ Aug. notandū est q̄ ibi ponit̄ hit⁹ mētis bene īstitute. ⁊ hoc ad similitudinē regni. qd̄ tunc bene institūitur qn̄ recte cōsulit̄ ⁊ bñ impatur. ⁊ iuste obeditur. Eodem mō bene instituta est mēs si r̄o recte consulit. si uoluntas bene imperat. si sensualitas debito mō obtēperat. ⁊ Ethimologia uirtutis hec est. Uirtus .n. dr̄ quasi uis intus. ⁊ hec uis consistit in aggressione arduorū. in tollerātia aduersoꝝ. ⁊ in abstinētia placitoꝝ. Itē dicitur uirtus quasi uiror nitens. Itē dicitur uirtus quasi uirū tuēs. Itē dr̄ uirt⁹ quasi uirib⁹ nitēs. Itē dr̄ uirtus quasi uiri status.

De pfectione uirtutum. Cap. 6.

Cum uirtus in medio cōsistat ſm phm̄. illud mediū est in tribus. s. in agendis. i. ītra. supra. ⁊ citra modū. Ap⁹. Rōnale obsequiū uestrū. Ro. 12°. In habēdis. s. inter supfluū ⁊ indigentiā. puerbi. Diuitias ⁊ pauptates ne dederis mihi. In sustinēdis. s. inter eleuari in psperis. ⁊ deijci ī aduersis. vñ illud. Nō declinetis a dextris neq̄ȝ a sinistris. ⁊ Multiplex ē pfectio. s. sufficiētie. hāc habēt oēs existētes in charitate. Ordinis h⁹. ppriū est seruare cōtinētiā. Religionis h⁹ ppū est renūciare oībus. Prelatōis ad hāc ptinet ponere aīaȝ p ouibus suis. Securitatis h⁹ ppū est hēre morteȝ in desiderio. ⁊ uitam in patiētia. Ad pmā pfectioneȝ tenetur q̄libet. ad ultimā ṽo null⁹ tenet̄. Sȝ ad tres medias tenentur aliq̄ ex uoto. ex officio ⁊c. ⁊ Uirt⁹ cōpatur multis reb⁹. s. Auro. Eccl̄. Aurum pbat fornax. Thesauro abscōdito. Math. Simile ē re. celo. the. abscō. Gēmis. Eccl̄. Quasi uas auri. so. or. o. la. pci. Armis. 2° Re. j. Quomō cecide rūt fortes in preliō. ⁊ pierunt ar. bel. Arboribus. Math. 7°. Ois arbor bona fru. bo. f. De hoc Ugo d̄ scō victore. Arbor sapīe per timorē seminat̄. per grām irrigat̄. p fideȝ radicat̄. per deuotioneȝ germinat. per

desideriū crescit. p charitatem
roborat᷑. p spem uiret. p circū-
spectionē frōdet. p disciplinaꝫ
floret. p doctrinā fructificat. p
patiētiā maturescit. p mortem
carpit᷑. Itē ṽtus cōpat᷑ floribꝰ.
Cant. 2°. Fulcite me floribꝰ. Fō
tibus. Cant. 4°. Fōs ortoꝝ pu-
teus aquarū. Semitis. puerbi.
Uie eius uie pulchre. ⁊ oēs se-
mite eius pacifice. Uestibꝰ. ps.
Astitit regina a dex. t. i ue. dau.
Stell᷑. Baruch. 3°. Stelle autēꝫ
dederūt lumē in custodijs suis.
Pinguētis. Cant. Que est ista
que ascēdit p desertū sicut uir.
fu. ex aro. mir. et uni. pul. pig.
Cibarijs. vñ dñs in euangelio.
Jo. 4°. Meꝰ cibꝰ ē ut fa. uo. eiꝰ
q mi. me. Alis. ps. Quis dabit
mihi pēnas sicut co. Tres sunt
bōe cōditōes ṽtutis que sūt tē
tatōnis remotio. actuū multi-
plicatio. ⁊ in bono delectatio.
Pᵐ ipsā ṽtutēꝰ firmat i radice.
2ᵐ quasi floribꝰ decorat. 3ᵐ sa
pore fructuū delectat. Similit᷑
dicēdū est ꝙ ad cōsumationeꝫ
ṽtutū q̄ttuor ista concurrūt. s.
dispō ppās. hitꝰ iformās. opa
tio pbās. pmiū coronās.

De eq̄litate ṽtutū. Ca. 7.

Virtutes oēs i eodē hoīe
sūt equales. lꝫ int᷑ se sint
disticte p ppas excellētias. et
hec equalitas in multis ɔtigit.
Eq̄les nāqꝫ sūt ṽtutes. P° q̄ꝫ-
tū ad eēntiaꝫ. q2 oīs ṽtus sim-
plex est. 2° q̄ꝫtū ad eq̄le radica
tionē in aīa ꝫm ꝙ ipsis ē. 3° q̄ꝫ
tū ad relationē ad eūdē finem.
qa oēs pp deū opāt᷑. 4° q̄ꝫtum
ad equalē effectū. qa eq̄liter fa
ciūt dignū uita et᷑na. 5° q̄ꝫtuꝫ
ad equalē facilitatem ad actus
suos q̄ꝫtū in ipsis est nisi impe
diāt᷑. Sicut ṽtutes eq̄les sūt p-
dictis mōis ita ineq̄les s᷑t alijs
modis. P° q̄ꝫtū ad u ū. qa sūt
sicut arma. Sꝫ sicut miles n̄ pu
gnat eq̄liter cū oibꝰ gn̄ibꝰ ar-
moꝝ. sic est de ṽtutibꝰ. 2° q̄ꝫtū
ad auctoritatē. qa ꝫm hoc ma
ior ē oibꝰ charitas. Et q̄libet
ṽtus pōt eē maior alia ꝫꝫ aliq̄ꝫ
p̄rogatiuā quā hēt ꝫm aliqueꝫ
effectū. Sciēdū ē ꝙ eadē ṽtꝰ
nō ē eq̄lis sibi semp. Crescunt
.n. ṽtutes multis mōis. s. q̄ꝫtuꝫ
ad itēsionē. q̄ꝫtū ad radicatōꝫ.
q̄ꝫtū ad potētiā uirtutis. q̄ꝫtuꝫ
ad maiorē exp̄ssionē diuine si-
militudinis. ⁊ q̄ꝫtū ad diutur-
niorē pmanentiam. Preterea
crescente una uirtute crescunt
oēs. ⁊ hēs exēplū in cythara i
qua si debet esse debita ppor-
tio sonoꝝ. necesse est ut qn̄ una
chorda tēdit᷑. etiā oēs alie ten-
dāt᷑. ne in armonia fiat disso-

97

nantia. Quare antē poleat ali quis vsu uni⁹ uirtutis potius q̃ȝ alterius multe sunt ratiões. Prima est qa deo sic placet q dator est uirtutis. 2ᵃ est natura cõplexionis que magis ē consona operibus vnius uirtutis q̃ȝ alteri⁹. 3ᵃ est usitatio. quia exercitauit se quis magis circa unam uirtutem q̃ȝ circa aliam. 4ᵃ est quia minus impugnatur a uitio contrario illi uirtuti. 5ᵃ est quia maiorem habet discretionē in operibus unius v̓tutis q̃ȝ alterius. Quelibet enim uirtus habet suas ꝓprias rões. 6ᵃ est difficultas status. quia cum de nouo quis conuertitur licet habeat maiorez charitatē q̃ȝ ali⁹ q diu fuit in charitate. non tamen est ita bene expeditus ad bene agendum sicut ille ꝓpter reliquias peccatorū que adhuc inherēt. Magnitudini scientie respondere debet magnitudō v̓tutis. ꝛ hoc multiplici ratione. s. rõe exempli diuini. Jo. j. Plenū grē ꝛ ueritatis. Luce ultimo. Potēs in opere ꝛ sermone. Act. j. Cepit Jesus fa. ꝛ do. rõne exēpli angelici qui q̃to plus cognoscūt tãto plus diligunt. ratiõe exempli hūani. Math. 5. Qui āt fecerit ꝛ do. hic ma. uo. ꝛc̃. rõne exēpli naturalis. qm̃ lux ꝛ calor in sole ꝓportionãt'. rõe obligationis. Luce. 12. Seruus sciens uo. do. s. ꝛ. ñ. fa. plagis. ua. multis.

De cõnexiõe uirtutum. Cap. 8.

Connexe sunt sibi v̓tutes ꝛ coordinate. ita ut qui unam habet. habet ꝛ oēs. pᵃ rõ est largitas dei dantis. qꝛ ñ dat unã sine alia. 2ᵃ rõ est qa sicut unū mēbꝛ indiget alio sic est in uirtutib⁹. 3ᵃ rõ est quia sicut ī cythara si defuerit una chorda ñ erit armonia ꝑfecta. ita nec in aīa erit spūalis melodia nisi adsint oēs v̓tutes. 4ᵃ rõ ē qa cõtra singula uitia sūt alique v̓tutes. Uñ oportet oēs uirtutes hr̃e ut oīa uitia ipugnēt. 5ᵃ rõ ē qꝛ sicut stelle su ꝑsūt ī speris suis. ita ꝛ v̓tutes ī aīe sede eē debent. 6ᵃ rõ ē qa aīa ē sicut uas so. ornatū oī lapide ꝑcioso. i. uirtutib⁹. 7ᵃ rõ ē qꝛ aīa ē sicut ort⁹ nobilis cui ñ deest decor uirtutis. 8ᵃ qa aīa ē sicut appotheca cui deesse ñ dȝ oīs uirtualis medicina. ea q̄ de cõnexiõe uirtutū dicta sūt itelligi debēt de uirtutib⁹ gratuitis q̄ oēs q° ad hīt⁹ sūt cõnexe sicut q° ad act⁹ meritorios sūt eq̄les. Et lȝ siles sint uirtu

tes.tñ alique dñr mres uirtutũ.nõ q bit⁹ uirtutis generet bitũ.sʒ motus motũ.sicut dicit Ber.Jdcirco inqt parit cognitionẽ cognitõ.amorẽ amor.frequẽtiã frequẽtia.failiaritatem failiaritas.fiduciã fiducia.ipetratio ipetrationẽ.ſm hũc modũ quattuor dñr eẽ mres uirtutũ.s.fides origie.qꝛ ex motibus fidei surgũt mot⁹ aliarũ uirtutũ.Charitas educatione. Prudẽtia regimie. Humilitas cõseruatõe.Uitia uero nõ sunt cõnexa sicut ṽtutes. rõ h⁹mõi est.qꝛ uitia sũt in nobis ex opibus nrĩs que similia ñ sũt. Uirtutes aũt theologice nõ sunt in nobis p acqsitionẽ.sʒ p infusionẽ.Alia rõ ẽ. qꝛ uitia sᷓt opposita ad inuicẽ.sicut auaritia ꝛ pdigalitas qđ ñ est i uirtutib⁹.

De comẽdatõe ṽtutũ.Ca.9.

Uirtus ꝯmẽdabilis ẽ.P° a cã efficiente q̃ ẽ deus. Ipsã.n.ut ait Aug.sol⁹ deus in hoie opaᷓ. 2° a cã materiali in q̃ est.qꝛ ñ nisi in bonos inbitat. Nõ est sicut de bõis natalib⁹ ꝛ fortuitis. qꝛ talia pluit deus super iustos ꝛ iniustos. 3° a cã formali.qꝛ ẽ decor spũalis.ps. Ois glĩa ei⁹ filie regis abint⁹ ꝛc.4° a cã finali. Aug. Premiũ uirtutis ẽ ipe q uirtutẽ dedit.

Uirt⁹ ẽ bõa mltiplr. P° in se.qꝛ sicut ait Aug.Uirt⁹ ẽ bõa q̃litas mẽtis. Nã bõa possessio est que ppinqua ẽ ciuitati.hoc ãt ẽ intra ciuitatẽ.qꝛ i aĩa. 2° in cõpatõe.Hebr.13°. Optimũ est grã stabilire cor. 3° i opatõe.qꝛ bonũ facit hois op⁹.qđ nõ esset meritoriũ nisi ex uirtute pcederet.Grego. Nihil hẽt uiriditatis ram⁹ boni opis nisi mãserit in radice charitatis. 4° i cõmutatõe.qꝛ de lupo facit agnũ. ꝛ tenebras conuertit in lucẽ.Malũ.n.culpe in bonũ grẽ cõmutat. 5° in distinctõne.qꝛ p uirtutes distinguũt filij dei a filijs diaboli. Jo.13°.Jn hoc cognoscẽt oẽs q discipuli.m.e.si di.ha.ad iuicẽ. 6° in exẽplificatõe. qꝛ oẽs sci studebãt uirtutib⁹. Uñ ꝯmẽdam⁹ i Abel inocẽtiã.Jn Abrahã obediẽtiã.Jn Moyse mãsuetudinẽ.Jn Dauid hũilitatẽ. ꝛ sic de alijs. Laudabilis est uirt⁹ pp multa. Quia magne dignitatis.Xpm.n.doctorẽ hũit. vñ Math.11°. Discite a me.qꝛ mitis sũ.ꝛ hũilis corde. Quia magne sublimitatis.Tulli⁹.Uirt⁹ una ẽ al.defi.radicibus. Quia magne iocũditatis.ps.Ecce q̃ʒ bo.ꝛ q̃ʒ io. Quia magne retributõis.ps.Jn custo.ill'.re.mul.

98

Quia magne utilitatis. Boe⁹. Nūq̄ʒ sine pēa sᷓt uitia. ⁊ nūq̄ʒ sine premio sunt v̄tutes. Quia magne securitatis. Tulli⁹. hoc donū sapīe est ut oīa tua in te posita esse dicas. Cōmēdabili⁹ est studiū v̄tutis studio sciētie rōe exēpli. qꝛ sācti h⁹ fecerūt. rōne auctoritatis. Ap⁹. Nō in sermone est regnū dei. sʒ in uirtute. pͣ cor. 3°. rōe effectus. qꝛ v̄tus pecm̄ expellit. scia nō. ratione originis. qꝛ v̄tus a deo ī funditᷓ. scia p studiuʒ acquiritᷓ. rōne finis. qꝛ finis uirtutis est gloria ⁊ nō scie. rōe obiecti. qa v̄tutis obiectū est bonū. sciētie v̄g nō. rōne materie in qua est. qꝛ uirtus nō nisi in filijs dei. scia nō semp. rōne securitatis. qꝛ securi⁹ est esse bonuʒ q̄ʒ esse phm̄. rōne honestatis. qꝛ maior gloria ē seq deū q̄ʒ Aristotelē. rōne uitādi mali. qa primi pentes si extendissent ita manū ad lignū uite sicut ad lignū scie nō īcurrissēt tot mala ī se. ⁊ in posteris sicut incurrerūt.

¶ De effcū uirtutū.

La .io.

Virtutis gaudiuʒ pcellit gaudiū mūdi. s. in duratione. puerbi. 15°. Secura mēs quasi iuge gaudiū. sʒ gaudium hypocrite ad instar pūcti. Job 20. In puritate ꝯscie sicut mūdius regescitᷓ in florib⁹ q̄ʒ ī luto. In dignitate. Glo. ad gala. Elatio animi d̄ his que digna sūt gaudiū mūdi de indignīs ē. In salubritate. Sap. Nihil utilius ī uita hoīs. ecōtra gaudiū mūdi. puer. 14. Extrema gaudij luct⁹ occupat. In libertate. Ad gala. 4. Qua libertate xp̄s nos liberauit. Peccator aūt ligatus est. puerb. 5°. Iniqtates sue capiūt ipiū ⁊ funib⁹ pccōꝝ suoꝝ cōstringitᷓ. In diuina p̄sētialitate. Aug⁹. Tale bonum est deus ut nemini eū deserēti bn̄ sit. sʒ nota cōtrariuʒ in malis. Uirtus operatur mira multiplex. s. in celo cui uim facit. Un̄ Math. 11°. Regnū celoꝝ uiʒ patitur. ⁊ ui. ra. il. In mūdo quia custodit hoīeʒ ne comburatur igne concupiscentie. & ne mergatur ī aquis uoluptatis. ⁊ ne ingnetur luto incōtinētie. ⁊ ne laceretᷓ spinis auaritie. In corde humano. quia uulneratū sanat. ⁊ ingnatū mūdat. mortuuʒ uiuificat. excecatū illumīat. In inferno. quia ignis infernalis non potest incendere v̄tuosuʒ. sicut nec ignis materialis salamādram. Uirtus rationabilē illuminat ad cognitionem ueri cōcupiscibilē excitat ad amorē

boni. Irascibilē cōfortat ad dete stationē mali. Item deo assimi lat. q2 patri per v̄tutis uigorē. filio p uirtutis splendorē. spūi sancto per charitatis feruorē. Angelis conformat. Hiero. In carne eim preter carnē uiuere nature est angelice non hūane. Mētē iocūdat. ornat. subleuat. honorat. sanat. uiuificat. cibat. ditat. mūdat. Itez uirtus mala preterita expellit. pn̄tia impugnat. i futuris p̄munit. Itē uirtus mentē bene instituit. dilectū deo hoīem efficit. fructum tam premij q̄3 meriti adducit. tēporalia discrete dispōit. opa que in se indifferētia sunt bōa facit. Sicut ea que dicta sūt declarant nobis effectus v̄tutum gn̄ales. ita sunt singularꝫ v̄tutū effectus aliq̄ spāles. Sicut ē q humilitas deo subijcit. pn̄ia reducit. iustitia deducit. obedientia cōducit. patiētia perducit. pseuerantia itroducit. puritas iungit. charitas deo unit.

¶ De merito uirtutū.

Cap. .ii.

Meritū est boni operis efficacia ad obtinēdum illud quod non habetur. uel ad habendū iustius quod habet. Unā p meritū de non debito fit debitū. τ ipsum debitū fit magis debitum. Sicut rex dat equuz quē miles non meruit. sed per usum equi meretur eūdē equū iam datum. ¶ Triplex distinguitur meritū. s. congrui. digni τ condigni. Meritū cogrui est per quod disponit̄ subiectū ut possit recipere grām ſm rōem diuine iustitie. Istud uocat̄ dispositio materie. s. duz qs facit qd̄ i se est. Meritū digni dicit idoneitatē opantis ad assequē dū illud quod meret̄. Meritū condigni dicit equalitatē meriti ad remunerationē. Dico āt equalitatē nō arithmetricā. sꝫ geometricā. i. nō q̄ntitatis. sꝫ p portionis. Et hoc pꝫ q2 deus semp remunerat supra meritū sicut punit citra condignū. Unā non est inter merituz τ p̄mium equalis q̄ntitas. sed pportio. q2 apud deū nō est iustitia cōmutatiua. cum nulli debeat aliqd. sed distributiua. Uocat̄ autem iustitia cōmutatiua iustitia fori qua datur unus panis pro uno denario. uel ulna pāni pro solido. Iustitia uero distributiua est principiū qua distribuūtur dona ſm pportionē ad merita. τ ista est apud deum. Unde Apostolus. Unusquisq3 propaꝫ mercedem accipiet ſm suum laborem. Dicendū ergo q null?

99

meretur sibi primam gratiam. scilicet merito digni et condigni. sed tantummodo merito congrui. Similiter existens in charitate non potest alteri mereri primam gratiam merito condigni. sed merito digni. et merito congrui. Potest autem existens in gratia mereri sibi augmentum gratie ex condigno. et per consequens merito digni. et merito congrui. prout supius exposita sunt. Prefati tres modi merendi generaliter habentur. vnde si alij inueniuntur ad eosdem tres reduci poterunt. Cum ergo dicitur quod beata uirgo meruit portare christum. intelligendum est compatiue. i. quia ipsa potius debuit portare quam alia. uel potest intelligi de merito condigni. Item mali dicuntur mereri temporalia. quia nullum bonum irremuneratum sicut nullum malum impunitum. sed hoc dicitur improprie. quia opera in mortali facta non sunt directe bona. cum non sint informata charitate. tamen quia talia opera aliquid boni habent. dominus interpretatur ea ut bona. et aliquid dat pro eis. Item peccator quandoque meretur occasionaliter. quia pauperes obtinent bona interdum benefactoribus suis. quarum peccatum occasio sunt elemosyne. Item satis improprie sumitur meritum. ubi dicitur. Felix culpa que talem ac tantum meruit habere redemptorem. Ibi enim ponitur meruit pro exigebat.

De habilitatione uirtutum. Cap. 12.

Quauis nullus sibi mereatur primam gratiam. secundum quod dictum est. potest tamen peccator se habilitare ad gratiam faciendo quod in se est. quia nulli talium gratia denegatur. Hoc autem non est ex merito digni uel condigni. sed congrui. Hec vero congruitas multo magis est ex parte dei gratiam conferentis quam ex parte hominis se ad gratiam habilitantis. quia in preparatione ad gratiam et in infusione gratie habet se anima ad modum materie. ipse uero deus ut primum mouens et efficiens. Alia ratione patet quod huiusmodi congruitas est magis a deo quam ab homine. quia habilitatio que est ex parte hominis solummodo dat locum diuine misericordie. ut salua iustitia possit alicui conferri gratia. quia iniuria fieret diuine iustitie si tali daretur gratia in quo esset obex. idest uoluntas peccandi. Sufficiens igitur habilitatio ad gratiam est. si homo facit quod in se est. Facere autem quod in se est tria complectitur. scilicet ut homo actum peccandi et uoluntatem peccandi deserat. et conetur in bonum, prout

est sibi possibile. Nota q oē meritum uel demeritum acquiritur in hac uita. Unde non facere bonū. sed facere bene laudabile est. Non enim uerbis. sz aduerbijs meremur. Unde v. In uite meritis presunt aduerbia uerbis.

De operibus meritorijs. Cap. 13.

Opera meritoria totalit sunt a gratia. et totaliter sunt a libero arbitrio. licet pn cipaliter a gratia. quia gratia compatur ad liberuz arbitriū. sicut sessor ad equuz quem dirigit. ita gratia dirigit liberuz arbitrium in exercitio vtutuz. Per nos eniz malū facere possumus. sed non bonum. Ad efficaciā merendi tria ualet. Primum est difficultas operis. qd patet in martyrio. Secūdum promptitudo uoluntatis. Aps. Hilarē eniz da. di. deus. Tertiuz est magnitudo charitatis. Ipsa enim est pondus sanctuarij fm q omnia que erāt in tēplo ponderabantur. Ad hoc q aliquod opus sit meritoriū tria requiruntur. Primū est q ipsum opus fiat in charitate. quia opera que fiunt extra charitatem mortua sunt. sicut carbo extinctus. Secundū q fiat ex charitate. multa. n. fiūt in charitate que nō sūt meritoria ex eo q nō fiūt ex charitate. i. q nō referūt ad finē debitū. Tertiuz q idem opus sit referibile. hoc id dico. quia mala non possūt bona intētiōe fieri. aliogn sequeretur absurditas q idē opus esset meritoriū et demeritoriū. Attēdūt autem tria in merito ex pte hominis. s. subiectū. hoc est aīa. Itē liberū arbitriū. Itē intentio finis. His tribus rñdēt tria ex pte dei. s. gratia. vtus. charitas. Et grā qdē reddit subm deo gratū. Uirtus aūt hilitat liberū arbitriū. Charitas vo dirigit in tentionē i debitū finē. Dicit. n. Aug. q meritū cōsistit penes liberū arbitriū occasionalit. hoc dicit q liberū arbitrium facit ad meritū. sz n sufficit. penes vtutē formaliter. hoc dicit. quia ex uirtute tāq ex forma pcedit motus. et elicitur de potentia penes uirtutum motū essētialiter. hoc dicit quia motus essentialiter est meritum penes gratiam efficaciter. hoc dicit. q sine grā nullus motus ē meritorius penes opus īstrumētalit. hoc dicit. q opus exterius ē cā instrumētalis ipsius meriti. Nota generaliter q nō meremur

100

fine grã. neqꝫ passiõib⁹ iniq̃stuꝫ
passiones. neqꝫ motib⁹ nature.
Dicit. n. phũs. Nata neqꝫ bõi
neqꝫ mali sum⁹. neqꝫ iuiti. Au⁹
Nemo inuitus bñ facit. etiã si
bonuꝫ est qđ facit. neqꝫ libero
arbitrio ligato. Quisqs enim
nõ hẽt usum rõis ⁊ liberi arbi
trij non meretur uel demeret.
sicut sunt infantes. dormiẽtes.
insani ⁊ alia bruta.

De fine actionis. Ca. i4.

Quia meritũ uel demeri-
tũ circa finẽ actionũ attẽ
dit. ideo nota regulas de hac
materia. Ex fine dr̃ act⁹ bon⁹
uel malus. malus act⁹ nõ fit ex
fine bonus. Una intentio mul-
tos act⁹ informat. Uñ si aliqs
intẽdit unũ solidũ dare ꝓ deo
ita ꝙ quotidie det unũ dena-
riũ si nũqꝫ obliuiscit. ⁊ non re-
fert i deũ dationẽ h⁹ denarij.
tñ datio est meritoria ꝓpt̃ ipsã
itẽtionẽ primã. Finẽ sub fine
põt qs ponere. Ubi grã. Aliqs
intendit ire ad forũ. ⁊ hoc intẽ
dit ut emat medicinas. ⁊ ad h°
emit eas ut curet ab infirmita
te. ad hoc curari desiderat. ut
deo meli⁹ seruiat. In isto ultĩo
ꝑcedẽtes uolũtates oẽs sũt me
ritorie ꝓp ultimã. ẜm. n. ultimũ
finẽ oẽs ꝑcedẽtes uolũtates iu
dicãt bone uel male. maxĩe qñ
priores act⁹ sunt indifferẽtes.
Diuersi fines nõ sunt faciendi
quoꝝ unus nõ sit ad aliũ refe-
ribilis. Ubi grã. Aliqs intendit
ire ad unã domũ ut luxuriet.
ad h° uult luxuriari ut sanior
sit. ad hoc uult esse san⁹ ut ser
uiat deo. Iste finis ultim⁹ illaꝫ
uolũtatẽ ultimaꝫ q̃ ẽ luxuriari
nõ informat. sed poti⁹ econtra
illa uolũtas istã intẽtionẽ de-
format. quia una intẽtio ꝑuer-
sa plures deprauat uolũtates.
Nota ꝙ actio corꝑalis põt
referri ad finẽ tẽporalẽ. dũmõ
referatur postmodũ ad deuꝫ.
Actio aũt spũalis ut ꝑdixi non
põt referri ad finẽ tẽporaleꝫ.
etiã si illud tẽporale referatur
ad deũ. Et h° ẽ qđ dicit Aug.
Debemus mãducare ut euan-
gelizemus. nõ euangelizare ut
mãducem⁹. Si ãt in actõib⁹ fi-
nis ꝓximus ponat deus. ⁊ fi-
nis ultimus aliqđ tẽporale ma
lum est. Bene autem licet cõsti-
tuere duos fines. s. tẽporaleꝫ. ⁊
eternum. ita tamen ꝙ eternus
sit finis ultimus.

Quid mereamur.
Cap. i5

Opera bona sũt merito-
ria triũ. s. uite eťne aug-
mẽti gratie. ⁊ remissiõis pene.
Primuꝫ rñdet radici opis. s.

charitati. ꝛ hoc ē p̄miū ſubāle uite eterne. Premiū v̄o accidē tale rn̄det opi. ſicut ꝛ augmen tū grē. qꝛ opib⁹ excellētibus, ꝛ ſuperrogatiōis meremur ma/ gis augmētū grē q̄ȝ alijs opi/ buſ. Remiſſio āt pene rn̄det pe nalitati opis. qꝛ opa q̄ magis ſunt penalia magis ſunt meri/ toꝛia remiſſionis pene. Eſt eīm regula ī theologia q̄ pēa pene reſolutoꝛia eſt. ⁋ Nota igit̄ q̄ licet tota uis merendi uitā eter nā. ꝛ etiā alia conſiſtat in cha/ ritate. nō tū tot⁹ effcūs. qꝛ effe ctus merēdi ꝯſiſtit in magnitu dine opis. ſicut pȝ in merito re miſſionis pene. q̄d nō ſolū cōſi ſtit in charitate. ſȝ etiā ī opib⁹ penalib⁹. Et h⁹mōi exēplū ha/ bemus in xp̄o q meruit nobis apertionē ianue padiſi cū effe/ ctu. hoc aūt meritū nō erat ex ſola charitate. ſed in charitate ꝛ excellētia opis. i. in ſua paſſi one. ⁋ Sciendūȝ eſt q̄ de p̄mio ſubāli meret̄ hō tantum p unū actū q̄ȝtū p mille manēte eadē radice ꝛ nō creſcēte. Ualent tū opa h⁹mōi ad multa alia. vnde v̄. Iocūdat mētē. uirtutes ſtabi lit. meritū auget. ſ. meritū acci/ dētalis p̄miȷ. Peccata remit/ tit q̄ȝtū ad penā que dimiſſa ſt̄ quo ad reatū p grām Debili/ tat fomitē. remouet accidiā. ex citat hoīem in aſſuefactōe bōi. atq̄ȝ repellit tētatiōes diaboli. ⁋ Nota q̄ p̄mā grāȝ null⁹ pec catoꝛ pōt mereri ppe. ꝛ h° mł tiplici rōe. ⁋ P^a qꝛ talis nō hēt radicē merēdi. i. grām. ⁋ 2^a pp ſtatus indignitatē. qꝛ pccōꝛ nō eſt dignus pane quo ueſcit̄. ⁋ 3^a qꝛ nullius hōis op⁹ placet deo niſi placeat ipſe pꝛius. Un̄ pri⁹ r̄ſpexit de⁹ ad Abel q̄ȝ ad mu nera eius. ut dr̄ Gen̄. 4°. ⁋ 4^a qa naturalit̄ ātecedit cā ſuum effcūȝ. ſic ꝛ grā cū ſit cā meri/ ti p̄cedit meritū. Ipſa enim ƀm Aug. uolūtatē noſtrā p̄uenit ut uelim⁹. ꝛ ſeqtur ne fruſtra v[illegible]li mus. Grā ſicut ſupꝛa dictū eſt p bonū uſum ei⁹ ꝛ merito cōdi gni meret̄ augeri in uia ut au/ cta mereat̄ perfici in patria. et hoc a deo cui⁹ eſt grām infun/ dere. augere. ꝛ pficere ƀȝ coo/ patione uolūtatis noſtre. Nā ſicut de⁹ eſt ipſius grē fontale p̄ncipiū infundendi ſic ipſe ſol⁹ eſt p̄ncipiū augendi per modū influentis. grā v̄o p modū me riti ꝛ dignitatis. Sȝ liber arbi triū p modū coopantis. ſicut li berū arbitriū per grāȝ meret̄ merito cōdigni augmētū grē ī ſtatu uie. ſic etiā meret̄ merito cōdigni ipſi⁹ cōplemētū ī ſtatu

101

patrie. Quare ãt mereamur ex cõdigno uitã eternã mẽte sc̃. cãe. p^a^ est efficacia doni spũs sancti coopantis in merito. 2ª ṽitatis dei pmittẽtis. 3ª psuasibilitas liberi arbitrij cõsẽtiẽtis ꝛ finalit̃ pseuerãtis. 4ª difficultas status merẽdi. 5ª dignitas xp̃i capitis nr̃i intuementis qđ glorificari debet in mẽbris suis. 6ª liberalitas dei tribuentis quẽ nõ decet parua reddere. 7ª est obsequiũ fideliter sibi obtẽpantis. 8ª nobilitas opis qđ ex charitate ꝑcedit. qđ tãtũ põderat in conspectu iudicis q̃ztũ amor ex q^o^ ꝑcedit. ꝛ iõ nõ põt sufficienter nisi a sũmo bono remunerari. Opa que nõ fiũt in charitate. i. cũ pccõ. lꝫ nõ ualeãt ad uitã eternã. ualẽt tñ ad alia multa. vñ ṽsus. Aptat. s. cor ad susceptionẽ gr̃e. minuit. s. penã q̄ deberet̃ si nõ fieret illud opus nõ illã que iã debet̃. Et dat bona terre. s. temporalia. occupat. s. ne sit hõ interim ociosus. uel opi malo deditus. Assuescit. s. ad bene opandum. delectat. s. mẽtẽ. Mitigat. s. fomitẽ. Arcet. s. fluxũ peccati. Ultimo sciẽdum ꝙ nullũ malũ impunitũ. ꝛ nullum bonũ irremuneratum.

De diffinitionibus ꝛ differẽtijs ṽtutũ.

Cap. 16.

Virtutes ẜm Macrobiũ dñr qñqꝫ politice. qñqꝫ purgatorie. qñqꝫ purgati animi. qñqꝫ exẽplares. Primas docet Salomõ in ꝓuerbijs. Secũdas in ecclesiastes. Tertias in canticis. Quartas in deo legimus. Politice nãqꝫ dñr ẜm ꝙ regũt uitã humanã q^o^ ad opa exteriora. ꝛ ẜm ꝙ pugnãt cõtra uitia. Purgatorie dñr ẜm ꝙ iam sunt in uictoria uitiorũ. ꝛ respiciũt ptim interiora, ptiꝫ exteriora. Purgati animi dñr qñ deuictis iã uitijs possessor ṽtutũ q̇escit raro insurgẽtib^9^ ꝓmis motib^9^. Exẽplares dñr que in mẽte diuina consistunt. Nã idee ṽtutũ ĩ deo sũt. ꝛ ipe rex omniũ ẽ exẽplar. Aristoteles diuidit ṽtutes intellectuales ꝛ cõsuetudinales. Intellectuales diuidit in sophiã. i. sapiẽtiã. ꝛ intelligẽtiã. ꝛ fronesym. i. prudẽtiã spũs. Et hec tria ordinãt nos ad deũ. qꝛ sophya regit affcũm. intelligẽtia itellcm̃. sꝫ fronesys utrũqꝫ. Prudentia enim spũs regit cogitatõnes ꝛ affectiones. Uirtutes uero cõsuetudinales diuidit in honestatẽ. ꝛ liberalitatẽ. Hec duo or-

dinant nos ad hoīem. qꝛ hone stas ordinat hoīem quo ad se ipsum. liberalitas quo ad ꝓxi mū. Itē philosophia moralis di uidit̄ i ethicā hiconomicā. ꝛ po liticā. Harꝫ ꝓma mores quo ad ip̄m hoīem. siue quo ad se ipsū instruit. scd̄a familiā disponit. tertia urbes ꝛ regna gubernat ꝛ regit. ⸗ Circa v̄tutes hoc te nedū est q̄ cū sit una gr̄a gra/ tificās aīaꝫ. septē tn̄ sūt v̄tutes qb⁹ hūana uita regit̄. Tres q dē theologice. ꝛ q̄ttuor cardia les. ꝛ licet he v̄tutes sint gratu ite p informātē gr̄am. pn̄t tn̄ fi eri informes p culpā. ꝛ iterꝫ i/ formari p pn̄iaꝫ adueniēte gr̄a que est hituū v̄tus. origo. finis. ꝛ forma. Nā cū hitus aliaruꝫ v̄tutū hn̄t sine gr̄a ꝛ charitate in qbus cōsistit uita v̄tutū dn̄r informes. Cū aūt gr̄a supuene rit. tūc formāt̄ ꝛ dcorāt̄. ꝛ deo fiūt acceptibiles. Un̄ uirtutes iformes sūt sicut colores in te/ nebris. ꝛ sicut carbones extin cti. ꝛ sicut rami aridi. ꝛ sicut āle mortue. ꝛ sicut aurꝫ obscu/ ratū. ꝛ sicut gēme cōuerse i sci lices. Ecōtra uirtutes formate sicut colores sūt in luce uisibi/ les qdē aspectui cōplacētes. ꝛ si cut carbōes ardētes. ꝛ sicut ra mi uirētes. ꝛ sicut ale uiuentes

ac ualētes. ꝛ sicut aurꝫ fulgens. ꝛ sicut gēme uas aureū decorā tes. ⸗ Differētia est int̄ v̄tutes ꝛ precepta. ꝛ dona. ꝛ fruct⁹. ꝛ beatitudines. quia uirtutes po tentias disponūt. precepta ōpa respiciūt. dona v̄tutib⁹ perfe/ ctionem addunt. fruct⁹ spūi si ue gustui saporē spūalem appo nunt. beatitudines ipsis uirtu/ tibus statū. siue uie. siue patrie contingūt. Alia est differētia. qꝛ uirtutib⁹ bn̄ opamur ōōis expedite beatitudinib⁹ pfecte opamur. sꝫ fructibus fruimur deo.

¶ De differētia uirtutuꝫ cardi naliū ꝛ theologicaꝝ. Cap. .17.

DIfferentia uirtutū theo logicarum ꝛ cardinaliū hec est. quia theologice mouēt ad finem. sed cardiales mouēt ad ea que sunt ad finem. ⸗ Alia differentia est. quia theologi/ carum uirtutum finis et ob/ iectum est ipse deus. ꝛ non ōb/ iectum proprie. Item uirtutes theologice habentur per infu/ sionem. cardinales uero p acq/ sitionem. Item theologice mo uent ad opera ex rationibus sumptis a iure diuino. sed car dinales a iure naturali. Item uirtutes theologice attēdūtur

102

q̄tum ad actus interiores. car
dinales vo q̄tum ad opa exte
riora. Itē theologice nō habēt
sine dōis. cardiales vo hūi pn̄t
sine donis. Itē theologice sunt
discretiue actuū in deū. cardi-
nales vo in pximū. Itē in theo
logicis sic ē q̄ hitus gn̄at act⁹.
s; i cardialib⁹ est ecōtra. q2 ibi
act⁹ gn̄at hit⁹. vn̄ phūs. Qua-
les igt sūt act⁹. tales sūt hitus.

De vtutibus theologicis in genere. Cap. .18.

Anima q̄tū ad supiore; ptem in qua cōsistit imago trinitatis rectificari hēt p tres vtutes theologicas. vn̄ sicut imago creatoris consistit in trinitate habituū cum unitate gratie. sic per hos tres hitus uirtutū anima fertur in sūma; trinitatē sm̄ tria appropriata tribus personis. ita q̄ fides dirigit in sūme uerū credēdo et assentiēdo. Spes vo in sūme arduū initendo ⁊ expectādo. charitas autem in sūme bonū desiderādo ⁊ amando. Uirtutes theologice differūt īter se multipliciter. Primo s; actus pprios. Nā fides facit deo assētire. spes in deo confidere. charitas facit deū amare. Scdo differūt rōe subiecti. qa fides ē in rationabili. spes i irascibili. charitas in concupiscibili. i. ābe sūnt in uolūtate que ppt similitudinē actuū accipit noia harū potētiaz. Tertio differūt rōne obiecti. Nā fides ē circa uerū. spes circa arduū. charitas circa bonū. Quarto rōe effectus. Nā fides in pn̄ti deū seqt. spes in celū comitat. charitas pennit āplexat. Quinto differūt rōe finis. q2 p fidē cognoscit deus ut ueritas. per spem hr̄ ut eternitas. p charitatez diligitur ut bonitas.

De fidei utilitate. Cap. .19.

Fides est subā spandarū rez argumētū nō apparētū sm̄ Aplm. In hac diffinitione fides dr̄ subā. i. fundamētū substās edificio spūali qd ē gr̄a ⁊ gloria. Ipsa nāq; fides facit aliqualiter res spandas in nobis subsistere per gr̄am. ⁊ faciet tādē per gloriam. q2 ipsa ē primus habitus uirtutum. primus dico non tempore. sed natura. Reruz spandarū dicitur quia fides per assensuz facit in nobis subsisteř res spādas. Argumentū dr̄ i. arguens mentē. q2 fides inclinat intellectuz ad credendum id quod non apparet. ⁊ ppter hoc dr̄ poti⁹ argumētum q̄ conclusio. quia fides

pbat de nõ apparentib⁹ q sit. ⁊ nõ pbatur. Nõ apparẽtũ di citur. quia fides sua virtute et luce manifestat ea que non apparent tam pterita q̃z psñtia. ⁊ q̃z futura Preterita qdẽ. quia scḋm Apostolũ fide intelligimus aptata esse secula. Psñtia uero sicut ait Aug. demus deo aliqd posse. ⁊ nos itelligere ñ posse. Futura aũt q̃ p fidẽ credim⁹ resurrectõẽs mortuoꝝ ⁊ h⁹mõi. Fides dr̃ multiplicit̃. s. hitus informat⁹ charitate illuminãs mentẽ ad credẽdũ. Act. 15°. Fide purificãs corda eorũ. Equalitas informis. Jaco. 2°. Fides sine opib⁹ mor. ẽ. Motus fidei Aug⁹. Fides est credere qḋ nõ uides. Facilitas credẽdi. Mat. 8°. Nõ inueni tantam fidez in Jsrahel. Deuotõ fidei. Math. Mulier magna ẽ fides tua. Articul⁹ fidei. Uñ in symbolo Athanasij. Hec est fides catholica ut credamus ⁊ cõfiteamur. Sicut in aliqua scĩa quedã sũt antecedẽtia ut suppositõẽs. q̃dã vo cõsequẽtia ut ↄclusiõẽs. quedã quasi media ut ppositiones pbãtes. Jta in doctrina fidei quedã sũt ibi ad modũ suppositionũ ut uniuersalia antecedentia articulos. s. q scripta sit condita ⁊ exposita inspiratione spũs sancti. ⁊ q uera sũt que loqtur domin⁹ in scriptura. ⁊ per sanctos suos. ⁊ h⁹mõi. quedã ad modũ cõclusionũ. ut ea que ad mores ptinẽt. s. fornicationẽ esse mortale peccatũ ⁊ h⁹mõi. quedã ad modũ ppositionum ut articuli fidei. Et nota q fides est q̃si media int̃ opinionẽ ⁊ sciam. quia opinio se habet ad unam ptem cõtradictionis cum formidine alterius partis ⁊ sine cause cognitione. Scientia uero se hẽt ad aliam ptem contradictõis sine formidine relique. ⁊ cum cause cognitione ac p mẽdia necessaria. vñ scia ẽ necessarioꝝ. ⁊ itẽ pz q fides pticipat cũ utraqz. Ad fidei pfectõem septẽ ptinẽt. P⁹ est q sit pme ueritati inexa sicut fides Moysi qui se negauit filiuz filie Pharaonis magis eligẽs affligi cũ populo dei q̃z tpalis pcci hr̃e iocũditatẽ. 2⁹ est q sit charitate formata. sicut Magdalena quam fides saluaz fecit. ⁊ cui dimissa sunt peccata multa. quoniã dilexit multum. 3⁹ est q sit deuotione feruida sicut illi⁹ mulieris cui dixit dñs. O mulier magna est fides tua. 4⁹ q sit bonis opib⁹ pbata. sicut fides cornelij. 5⁹ q sit fortitudine

103

roborata. sicut fides Stephani
Laurētij. ⁊ alioꝝ martyrū. q̄ ꝑ
fidē fortes facti sīt ĩ bello. ⁋ 6ᵐ
ꝙ sit obediētia decorata. sicut
fides Abrahe. ⁋ 7ᵐ ꝙ sit hūili-
tate subiecta. sicut fides beate
uirginis q̄ ait. Ecce āncilla dn̄i.
⁋ Nota ꝙ fides magis innitit̄
auctoritati q̄ʒ rōi. qꝛ ſʒ Gre.
Fides nō hēt meritū cui hūana
rō ꝓbibet expimentū intellige
sufficiēs. q̄ʒuis eiʒ fides rōib⁹
firmet̄. tn̄ nec talib⁹. nec expi-
mēto sensibili dʒ qs credeř cō
tra fidē. sicut pʒ in eucharistia
ubi ⁊ uisus. ⁊ gustus. ⁊ tact⁹. di
cit esse panē ⁊ uinū. sʒ fides di
cit esse corpus ⁊ sanguineʒ dn̄i
nr̄i Jesu xp̄i. vn̄ Aug. Qđ ītel
ligim⁹ debem⁹ rōi. qđ credim⁹
debemus auctoritati. qđ opia-
mur debem⁹ errori. ⁋ Nota ꝙ
duplex est cognitio de deo. s.
naturalis ⁊ accidētalis. Natu
ralis cognitio duplex est. s. āte
pcc̄m qua hō cognoscebat apte
deū in creaturis. ⁊ post pcc̄m.
⁊ hoc est ꝑ speculū ĩ enigmate.
Accidētalis cognitō triplex ē.
Pᵃ est acq̄sita ꝑ rōnes natales
quā hūerūt phī. ⁊ hec dr̄ scia.
2ᵃ ē q̄ hr̄ testionijs scriptraꝝ ⁊
miraculorū. ⁊ hec cognitio dr̄
fides informis. 3ᵃ ē que hr̄ ꝑ in
fusionē grē gratum faciētis. ⁊
hec dr̄ fides formata. ⁊ ꝑ taleʒ
cognitionē assentit aīa ꝓme ue
ritati ꝓp se. ⁊ supra oīa. Un̄ ea
adueniente peūt oēs alie cogni
tiones accidētales ad min⁹ q°
ad actū. Cū eim alie cognitōes
ueniūt in aīa. tūc fides tāq̄ʒ ue
locior ꝓoccupat mot⁹ omniuʒ.
Cū fides sit nō de apparētib⁹
⁊ difficile sit occulta credere.
duo sunt necessaria ad hoc ut
firmiter credat̄. Pᵐ est illustra
tio ueritatis aīas eleuās. 2ᵐ est
rectificatio auctoritatis īstruē
tis aīam. quoꝝ ꝓmū est ꝑ fidē.
2ᵐ est ꝑ scripturā autēticaʒ. et
ꝑ spm̄ scm̄ editā. Auctoritas g°
ꝓbet fulcimētum fidei. ⁊ fides
assentit auctoritati. utrūq̄ʒ vō
ꝑ christum est. ꝓpter qđ ⁊ splē
dor ⁊ uerbum dicitur. quia mē
tem per fidem illuminat. ⁊ ueri
tatem per doctrinam ostēdit.
⁋ Hoc quoq̄ʒ sciēdū est ꝙ una
est fides tantum. tam in prete-
ritis q̄ʒ in ꝓsentibus ⁊ futuris.
licet magis clara sit in eis ⁊ ex
plicita qui sequūtur christuʒ q̄ʒ
in eis qui precesserūt eius ad-
uentum. sicut nouū testamētuʒ
clarius est q̄ʒ uetus. Qđ enim
nos credim⁹ esse factū ātiq̄ pa
tres credebāt esse futurū exce
ptis istis que adhuc restāt cō-
plēda. sicut ē resurrectio mor-

tuoꝝ. ⁊ iudiciũ extremũ. ⁊ re-
muneratio bonoꝝ. ⁊ punitio re
proborũ.
De effectu fidei.
Cap. 20

Fides multa bõa facit. s. hoiem saluat. Uñ dictũ ẽ Magdalene. Fides tua te saluã fecit. Mentem purgat. Actuũ 15°. Fide purificans corda eorum. Contra mũdum pugnat. Hebr. 12°. Sancti per fidẽ ui. re. Postulata impetrat. Uñ illud. O mulier magna est fides tua. fiat sicut petisti. Perseuerantiam dat. Ap°. Tu autem in fide stas. Tẽporalia contẽnit. Hebr. 11°. Fide Moyses grandis effectus est negauit se filiũ esse filie pharaonis. Iustificat. Ro. 4°. Credidit Abrahã deo ⁊ re. est ei ad iu. Beatificat. Jo. 20. Quia uidisti me Tho. credidisti. b. q non ui. ⁊ cre. Sup fũdamẽtũ fidei qdam edificãt aurũ cõtẽplatõis. qr q ɔtẽplãt sine fide q̃si uidẽt uidere solem sine oculis. qdã argẽtũ p̄dicatõis. qr q p̄dicat sine fide nõ loqtur eũ q ꝑm deũ ẽ fidelẽ sermonẽ. quidã lapides preciosos bonoꝝ operũ. quia q bñ opat sine fide est sicut q facit structurã super arenã. Itẽ alij edificant ligna. s. amorẽ ardẽtiorẽ tpaliũ. alij fenũ. s. fumũ delectationũ carnaliũ. alij stipulam. s. ociosoꝝ uerboꝝ ⁊ operũ infirmoꝝ. Isti qdẽ saluãt merito fũdamẽti. sic tñ quasi p ignẽ purgatorij exuret edificiũ ñ idoneũ tãto fũdamẽto. Fides hꝫ quosdã effect⁹ essẽtiales ⁊ pͥncipales. ut est facere filios dignos uita eterna. ⁊ facere similes deo. ⁊ purgare aïaꝫ a tenebris peccati siue infidelitatis. Isti effectus sũt a deo. Alios hꝫ effectus uolũtarios. ⁊ secũdarios. ut est credere ⁊ dirigere opa aliaꝝ uirtutũ. ⁊ imperare omnibus suo mõ. Et isti effcũs a libero arbitrio sunt.

De articulis fidei. Ca. 21.

Si respect⁹ hẽat ad eos q symbolũ ediderunt. tunc articuli sũt duodeciꝫ ad numerũ duodeciꝫ apostoloꝝ. Si aũt cõsiderem⁹ que radicaliter sũt credẽda. tunc articuli sunt. 14. quoꝝ. 7. spectãt ad diuinitatẽ. ⁊. 7. ad xpi hũanitatẽ. ⁊ hec signata sũt i. 7. stellis. ⁊ in. 7. cãdelabris aureis in quoꝝ medio filius hoĩs ãbulabat. Sunt g° septẽ articuli fidei qui ptinent ad diuinitatẽ. Primus est credere unum esse deuꝫ qui ibi nõtatur. Credo in deum. Secũd⁹ est prẽm esse deum. ibi. patres

oipotētē. 3ᵘˢ ē filiū esse deū. ibi. Et in Jesū xp̄m filiū eiᵘˢ. 4ᵘˢ est spm̄ scm̄ esse deū. ibi. Credo in spm̄ scm̄. Sic pꝫ ꝙ p̄dcī q̄ttuor articuli sūt de unitate dīe essē tie. ⁊ trinitate psonaꝝ. 5ᵘˢ ē credere remissionē pccōꝝ his qui sūt in eccl'ia. ibi. Sācta ecclesiā ca. s. co. r. pccōꝝ. 6ᵘˢ ē mortuoꝝ resurrectōeꝫ. 7ᵘˢ ē credere bonoꝝ remunerationē sub qᵒ cōp̄hēditur ⁊ maloꝝ punitio. ibi. Uitā eternā. Et isti tres articuli ad diuinitatē ptinēt. qa v̄tute diuinitatis fit pccōꝝ remissio q̄ ē aīe uiuificatio ⁊ corporū resurrectio. atq3 corpis ⁊ aīe simul gl'ificatio. Alij septē sūt q ptinēt ad hūanitatē xpi. Primᵘˢ est credere filiū dei eē ɔceptū de spū scō. ibi. Qui cō. ē de spū scō. 2ᵘˢ ē filiū dei natuꝫ ex Maria uirgine. ibi. Ex maria uirgine. 3ᵘˢ filiuꝫ dei p nobis mortuū i cruce. ibi. Passus sub pō. pi. cru. mor. ⁊ sepl'. 4ᵘˢ est filiuꝫ dei descēdisse ad inferos ꝑm aīam. ibi. Descēdit ad inferna. 5ᵘˢ est filiū dei surrexisse a mortuis. ibi. Tertia die re. a mor. 6ᵘˢ est eūdē ascēdisse ad p̄ris eq̄litatē. ibi. Ascēdit ad ce. se. ad dex. d. p. ō. 7ᵘˢ est filiū dei iudicatuꝝ uiuos et mortuos. siue bonos. siue malos. ibi. Inde uē. ē iu. ui. ⁊ mor. Isti. 14. articuli colligūtur ex symbolo quē apl'i ediderūt. Articulū p̄mū ⁊ secūdū de diuinitate posuit Petrᵘˢ. 3ᵘˢ Andreas. Bartholomeᵘˢ 4ᵘˢ. 5ᵘˢ Symon. Tadeus 6ᵘˢ. 7ᵘˢ Mathias. Iteꝫ pᵘˢ articuluꝫ de hūanitate xpi posuit Jacobus maior. 2ᵘˢ ⁊ 3ᵘˢ Joānes. 4ᵘˢ Thomas. 5ᵘˢ Matheus. 6ᵘˢ Jacobus minor. 7ᵘˢ Philippᵘˢ. Tria sūt symbola. Primum apostoloꝝ. 2ᵘˢ nicēnij concilij. 3ᵘˢ Atthanasij. Primuꝫ factū est ad fidei instructioneꝫ. Scōm ad fidei explanationeꝫ. Tertiū ad fidei defensionem. Nota ꝙ aliud ē credere deū. ⁊ aliud credere in deū. ⁊ aliud credere deo. Qm̄ credere deū est credere ip̄m esse. Credere āt in deū est credēdo ip̄ꝫ amare. ⁊ credēdo in deū ire. ac mēbris eius incorporari. Credere vo deo ē credere v̄bis eius.

De spe. Cap. 22.

Spes est certa expectatō future beatitudinis ex dei gratia ⁊ meritis ꝓprijs ꝑueniens. In hac diffinitiōe non sumitur certitudo rationis in qua plene uni parti consentit. sed certitudo opinionis q̄ uni parti consentit. quia rōne ꝓbari uidetur. nec tamē omnino

sed cū formidine. Moꝰ aūt expe
ctationis cā pncipalis est gra-
tia dei ⁊ non nostra merita. qꝛ
opera nostra non sunt merito
ria nisi ex dei gratia. Sine me
ritis tñ spare aliqd non ē spes
sicut ait Grego. sȝ psūptio. In
pdicta diffinitōe diffinit motꝰ
spei ⁊ non uirtus. sed vtus spei
diffinit sic. Spes ē audacia mē
tis de largitate dei accepta ha
bendi uitā eternā per bona me
rita. Inter fidē ⁊ spem talis ē
differētia. Fides. n. est de pteri
tis ⁊ futuris. Spes autē de fu
turis tātū. Fides de bonis taȝ
sibi qȝ alijs est. Spes autem de
bōis sibi tātū. Cōueniūt tamē
in hoc q tam fides qȝ spes est
de inuisibilibꝰ. Certitudo spei
orit ex tribus. s. ex diuīa lar-
gitate. ex abūdantia meritoꝝ.
⁊ ex pregustatione eternorum.
Nota q spes put est uiatoꝝ
sic est cū certitudine opinionis
ut dictū est. Spes autē illorum
q sunt in purgatorio. ⁊ q fue-
runt in limbo est cū certitudīe
scīe ⁊ non opinionis. ut est illa
uiatoꝝ. Unde declinat aliquō
modo a spe prope dicta. Spes
uero que fuit in Stephano qñ
uidit celū aptum. ⁊ que fuit in
paulo. qȝdo dixit. scio cui cre
didi ⁊c. ⁊ que fuit in Adā ante
peccatū fuit cū certitudine ui-
sionis. tamē satis debilioris qȝ
in celo. Unde spes sic sumpta
adhuc est minus prope dicta.
Ex his pȝ q in patria nō est
spes premij. quia beatitudo ēst
omniū bonoꝝ simul tota pos-
sessio. Unde ibi nihil futuꝝ est
qd speret. Et licet sanctis ad-
huc sit futura resurrectio cor-
porū ſm rem. tñ pñs est ſȝ co-
gnitionē. Spes āt sic futuꝝ re
spicit q puat tam pñtiā rei qȝ
cognitionis put spes ppe su-
mitur. Duplex ē spes. s. suffra
gij ⁊ auctoritatis ppe. Prima
posita est in sanctis. 2a in solo
deo. ⁊ hec triplex ē. s. uenie. ps.
In te dñe speraui nō cōfūdar ī
eternū. Grē. ps. Sperātes āt
in dño misericordia circunda-
bit. Glorie. puerbi. Qui spat
in deo saluabit. Effectꝰ spei
multiplex est. A tribulatiōe li-
berat. ps. In te sperauerūt pa
tres nostri. sperauerūt ⁊ libe-
rasti eos. exēplū de Susanna ⁊
Daniele. Cōfortat. 2. Macha.
7°. Pereuntes septē filios sub
uniꝰ diei tpe ↄspiciēs mr̄ bono
aīo ferebat pp spē quā in deū
hēbat. Mētem eleuat. Isa. 40.
Qui sperāt in dō. muta. forti.
assument pēnas ⁊c. Saluat. ps.
Qui saluos facit spātes in se.

105

Tēporalia ministrat.ps. Oculi omniū i te.spe.d.rc. Spes cō parat mltis reb⁹. Dr.n.galea.j. Thesa.5°. Induti galeā salutis. Anchora.hebr.6°. Qui cōfugi mus ad tenēdā ppositā spem. quā sicut anchorā hēm⁹ aīe tu tā ac firmā Medicina.ps. Spe rās i.do.n cōfirmabor. Gēma puerbi.17°. Gēma gratissima expectatio pstolātis. Solatiū. hebr.6. Fortissimū solatiū hēa mus q cōfugim⁹ ad tenēdā p positā nobis spē. Clauis. Glo. sup illō ps. Spate in dño. Per spem intrat ad illud uidēdum qd credit. Lignuʒ uite. Sapie. Si corā hoībus tormēta passi st spes illoꝝ imortalitate plēa ē.

De charitate. Cap.33.

Charitas ꝯꝫ Apostolū sic dixit .j. Thimo.j. Cha ritas est finis pcepti de corde puro ⁊ ꝯscīa bōa ⁊ fide n ficta. Et sumit finis cōsumatōis.qꝛ charitas ē cōsumatio siue pfe ctio oīs pcepti. Pōt et dici fi nis tminatōis omniū pceptoꝝ. qꝛ oīa opa que sūt in pcepto tē dunt ad charitatē.ut magis ac magis hēat. De corde puro.i. de itellectu puro.dicit glo. Et sumit hic intellcūs p actu in telligēdi ꝯm quē causat motus charitatis. Quāto.n.qs magis intelligit tāto magis diligit.ni si alias impediat. Et hic istā p positio.de.denotat cāꝫ efficiē tem. Et cōscīa bona.i.spe.qꝛ q purā cōsciaꝫ hēt secure sperat. Et fide nō ficta.i.simulata.⁊ n fragili.sed inter aduersa forti. Prosper in libro deuita cōtē platiua describit charitatē sic. Charitas est ut mihi uidet re cta uolūtas ab oīb⁹ terrenis p sentib⁹ ac futuris pꝛsus auer sa. Jūcta deo insepabilit ⁊ uni ta igne quodā spūs scī a q° ē.⁊ ad quē refert incēsa. Jnqnamē ti oīs extranea corrūpi nescia. nulli uitio mutabilitatis obno xia sup oīa q carnalit diligūt excelsa.affectionū omniū potē tissima.diuine cōtēplatōis aui da. Jn oīb⁹ semp inuicta. sūma actionū bonaꝝ.sal⁹ moꝝ. finis celestiū pceptorū.mors crimi nū.uita uirtutū.vt⁹ pugnātiū. palma uictoꝝ.sāctaꝝ mētiū ar ma.cā meritoꝝ bonoꝝ.pmiū p fectoꝝ.sine qua null⁹ deo pla cuit cū qua null⁹ unqꝫ peccare potuit.fructuosa in penitētib⁹. leta in pficiētib⁹.gloriosa i pse uerātib⁹.uictoriosa in martyri bus.oposa i oīb⁹ oīo fidelibus ex qua qcqd ē boni opis uiuit. Charitas antē qstū ad actum diffinitur qttuor modis. P°

sic in 3° libro sniaꝝ Charitas est dilectio qua diligit̃ de⁹ pp se. ꝛ ꝑximus pp deũ. ꝛ in deo. 2° sic. Quid est charitas nisi uita copulãs amãtẽ cũ amato. 3° sic ẜm Aug. Charitas est uirtus qua uidere deũ ꝛ pfrui desideram⁹. 4° sic ẜm Aug⁹. Charitas est uirtus que animi nr̃i rectissima affectio ẽ. Harũ diffinitionũ prima dat̃ in cõpatione ad deũ. 2ª in cõpatiõe ad eius possessorẽ. 3ª in cõpatione dilecti ad dilectum.

De differentia inter charitatem ꝛ alios mores.

Cap. 24.

Amor triplex ẽ. s. naturalis. gratuit⁹. ꝛ uitiosus. Amor gratuit⁹ est laudabilis. quia uirtus est. ꝛ habet principalem finem. s. bonum incõmutabile. Hic diuiditur in aĩcitiã ꝛ concupiscentiã. ẜm amicitiaꝫ diligit quis deum purissime ñ respiciens utilitatem suam. sed bonitatem amati. hoc mõ plus diligit homo deum q̃ꝫ se ipsuꝫ. ẜm uero concupiscentiã diligit quis deuꝫ. quia remuneratõeꝫ in eo expectat. Amor naturalis. nec laudabilis est. nec uituperabilis. ꝛ habet fineꝫ indigẽtiam uel utilitateꝫ propriã. Iste similiter diuidit̃ in amicitiam ꝛ cõcupiscẽtiã. ẜm amicitiã diligimus hoc amore nos ꝛ nr̃aꝫ pfectionẽ ꝛ nr̃aꝫ ꝯſuatõꝫ. ꝛ magis ea q̃ sũt plus necessaria. ut caput pro quo totũ corpus exponim⁹. hic cõis ẽ nobis ꝛ brutis. ẜm concupiscentiam ṽo diligimus deũ. qꝛ necessitati nr̃e uel subuenit. uel subueniet. quia hoc amore ñ diligit̃ res pp se. sꝫ pp usũ eius. vnde hoc amore plus se diligit hõ naturalit̃ q̃ꝫ deũ. Amor uitiosus uituperabilis est. quia pccm̃ est. ꝛ habet finẽ uoluptatẽ siue delectationẽ in creatura. hic diuiditur in amicitiã ꝛ concupiscẽtiã. ẜm amicitiã diligim⁹ hoc amore delectatõeꝫ creature pp se. q̃ꝫuis in nobis nõ beat̃. ẜm cõcupiscẽtiã ṽo diligim⁹ uoluptatẽ creatur̃ pp nos. Amor iteꝝ multiplex ẽ. s. naturalis erga se. pius erga parentes. iocũdus erga socios. iustus erga amicos. uiolẽt⁹ erga inimicos. sanct⁹ erga deuꝫ. Itẽ differẽtia ẽ int̃ amorẽ. dilectionẽ. ꝛ charitatẽ. qꝛ amor ꝓprie est natur̃. ꝛ dr̃ amor quasi aioꝝ unio. qꝛ quietat appetitũ in re amata. Dilectio est amor ꝑximi. ꝛ dicitur dilectio quasi duo ligans. sociat. n. amãteꝫ cũ amato in amore. ut se mutuo diligant. Charitas est amor

in deũ hec amicũ determinat. ⁊ indicat oĩbus cariorẽ. vñ dicit̃ charitas quasi cara unitas. uel carũ deo faciens. ⁋ Alia ẽ dr̃a inter p̃dicta. q2 amam⁹ deũ pp se. diligimus eum super oĩa pp sua beneficia. q2 dilectio est di uersoꝝ electio. charitas utrũq3 cõplectit̃. s. sup oĩa. ⁊ pp se. Di ligere deũ in hoc differt a di lectiõe ꝓximi. q2 diligere deũ est uelle ei bonũ qđ hẽt. s. ꝙ sit oĩpotẽs. ⁊ sũme bon⁹. ⁊ h⁹mõi. Jtẽ diligere deu3 est uelle p̃ce pta eius seruare cum intẽtione fruẽdi eo. Jtẽ diligere deũ est eũ uelle possider̃. ⁊ ab ip̃o possi deri. Jtẽ diligere deũ est uolũ tatẽ dei uolũtati sue in oĩb⁹ p̃ ferre. Diligere v̓o ꝓximũ est uelle sibi bonũ nõ p eẽntiã. s3 p gr̃am. Jte3 diligere ꝓximũ est idẽ uelle. ⁊ idem nolle in bono. Jtẽ diligere ꝓximũ ẽ successũ bonũ ei optare ⁊ querere. Jte3 diligere ꝓximũ est uelle ei qđ sibi. Est iterũ dr̃a int̃ dilectõ3 dei ⁊ ꝓximi. quia deũ diligim⁹ in se ⁊ pp se. ꝓximũ v̓o diligi mus in deo ⁊ pp deũ. Qñ3 di cimus duplicẽ esse charitatẽ. s. dei ⁊ ꝓximi. hec duplicitas nõ intelligit̃ q̃3tũ ad h̃itus. s3 q̃3tũ ad act⁹. q2 uno h̃itu charitatis diligit̃ deus ⁊ ꝓxim⁹. ⁋ Cha ritas quãdoq3 dicit habitum. Ro. 5°. Charitas dei diffusa est in cordibus nostris. qñ3 di cit motum. Cañt. 2°. Ordina uit in me charitatem. quãdoq3 signum. Unde Jo. 15°. Maiorẽ charitatẽ nemo habet. i. maius signu3 charitatis. quãdoq3 ter tiam personã in trinitate. j. Jo. 4°. Deus charitas est. ⁊ sic su mit̃ p̃sonalit̃. quãdoq3 sumitur essentialiter. ⁊ tota trinitas dr̃ charitas. quãdoq3 sumitur pro feruore charitatis. Unde Luce 7°. Dimissa sũt ei peccata mul ta. qm̃ dilexit multũ.

⁋ De effectu charitatis. Cap. 25

Charitas pccm̃ expellit. vñ de Magdalena dr̃: Dimissa sunt ei peccata multa qm̃ dilexit multũ. Legẽ custo dit. Ro. 13°. Qui diligit ꝓxi[m] suũ legẽ impleuit. Deũ homini iungit. j. Jo. 4°. Qui manet in charitate in deo manet. ⁊ deus in eo. Mentem uirtutibus or nat. j. Cor. 13°. Charitas patiẽs est. benigna est ⁊c̃. Perfectionẽ adducit. Apostolus. Adhuc ex cellentiorem uiam uobis demõ stro. Gloriam tribuit. Joã. Si quis diligit me ⁊c̃. ⁊ sequit̃. ad ueniemus ⁊ mansionẽ apud eũ faciemus. Dilectiõe dei dignũ

facit. Joā. 16°. Si qs diligit me
diliget̃ a p̄re meo. Charitas
in cordibꝰ diffūdit̃ cū ad pxiꝰ
dilatat̃. Effūdit̃ p p̄dicationē.
ꝛ p opera misericordie. Infun-
dit̃ p illuminationē gr̄e. Supi-
fundit̃ p opa pfectōis ꝛ super-
erogatōis. Per charitatē ue-
nit deus ad hoīes in incarnati-
onē. ꝛ in hoīes in gr̄e collatōe.
Per ipsā charitatē currūt ho-
mines ad deū bona opatione. ꝛ
pueniūt ad eū in glorificatiōe.
Amoris est penetrare. qꝛ itima
cordis penetrat. Cañt. 2°. Uul
nerata charitate ego sū. Lágui
dū facere. ꝛ hoc p desiderium
essendi cum amato. Cañt. 5°.
Nūcietis dilectō meō. qꝛ amo
re langueo. Inebriare. quia sic
tendit in amatū ꝙ sui ipsius ꝛ
omniū rerū preter ipm obliui-
scitur. Cañt. 5°. Comedite aici
mei. ꝛ bibite. ꝛ inebriamini ca-
rissimi. Liquescere. qꝛ cor in di
uina dulcedine sic resoluitur ꝙ
appetēs cū appetibili mirabili
amicitia unit̃. Cañt. 5°. Anima
mea liquefacta est ut dilectꝰ lo
qtur mihi. Amor hꝫ uim diffu
siuam in bona opatione. uniti-
uam in pximi dilectōe. trāsfor
matiuā in iustificatione. Item
aliter hoc ostenditur ꝙ habet
uim diffusiuā. ut pꝫ in creatōe.

ynitiuam ut patet in christi in-
carnatione. transformatiuā ut
in glorificatione.

Quibus rebus charitas assi
miletur. Cap. 26

Charitas est bonoꝝ pn-
cipium. quia a deo bo-
norū medium. quia ꝺm deū bo
norum finis. qꝛ propter deum.
Charitas dicitur bone opera
tionis pncipiuꝫ. quia mouet ad
id. Gregoꝰ. Charitas opera-
tur si est. Dicitur etiaꝫ mediū.
quia opera informat. Dicitur
quoqꝫ finis. quia opera dirigit
ꝛ ad debitum finem perducit.
Quomodo charitas dicat̃ fi-
nis. sciendum est ꝙ triplex est
finis. s. cōsumptōis. consumati-
onis. ꝛ terminationis. Primo
modo charitas est finis pccōꝝ
quia ea consumit. 2° modo ē
finis p̄ceptoꝝ. quia ea perficit.
3° modo tam uita eterna q̄ꝫ
ipse deus est finis nostri labo-
ris. sed uita eterna finis est q°
quiescitur. sed deus terminꝰ in
quo quiescitur. Charitas dicit̃
forma uirtutum multipliciter.
Primo quia mouet oēs uir-
tutes ad exteriora opera per
que perficiuntur v̄tutes ꝛ me-
rentur augeri. Secundo quia
omnes uirtutes mouentur ad
finem charitatis. s. ad bonum.

107

Charitas.n.hēt bonū ꝑ fine ⁊ obiecto. Alie ṽtutes hn̄t bonū. nō pro obiecto.ſ3 pro fine tm̄.⁊ ille finis ṽtutū ꝑfectionē deno⸗tat.⸗3º charitas auget uirtutū delectationē.⁊ tollit faſtidiū.⁊ alleuiat onera pp ipſiꝰ deſiderii.⸗4º q2 cōponit aīam.⁊ ꝑ⸗ficit.nō qdem in eſſe nature.ſ3 ī eē gratuito ⁊ meritorio. Charitas multis rebus dr̄ ſimilis. q2 ꝯpatur auro qd̄ fornax tribulationis ꝓbat. Auroꝛe quaȝ ſequit̄ dies eternitatis. Arche Noe in qua q nō fuit inuētus perijt. Arbori bonos fructus ꝓferēti. Ale ad celeſtia ſubleuāti. Bitumini aīaȝ deo cōiūgēti. Claui celum aperiēti. Coroṅe mētē decoꝛanti. Capiti ſenſum ⁊ motū influēti. Charitas eīm influit ſenſū.i.rōnē merēdi alijs ṽtutibꝰ.⁊ motuȝ.i.affcm̄ mouēdi meritoꝛie mentē deo illumi⸗nāte. Ebori thronū deo exhi⸗benti. Firmamēto aquas uolu⸗ptatis ab aquis eternitatis di⸗uidēti. Fonti mētē irrigāti. Gēme aīaȝ ornāti. Gladio flāmeo padiſum cuſtodiēti. Igni affcm̄ accēdēti. Jugo ſuauiter ꝑmēti. Māne de celo deſcēdēti. Roſe rubēti. Radici humorē gratie quē a ſūmo trahit ad uirtutes trāſmittenti ut ſic nutriātur ⁊ conſeruētur in bono. Soli ful⸗gēnti. Theſauro latenti. Uinculo oēs rōes diligendi ī dilecto colliganti. Uino inebrianti. Ueſti pcc̄oꝝ turpitudinē coopiēti. Unguento uulnera letalia cu⸗ranti.

¶ De excellētia charitatis. Cap. 27.

Charitas excellit alias ṽtutes ī multis. Pº in dei conformitate. 2º in ſpāli digni tate. Ricardus. Charitas ē regina uirtutū.3º in ſpecioſitate. q2 eſt planeta ueneris ⁊ aīe pulchritudo. q2 ſicut pulchritudo exterioꝛis hoīs eſt ex decenti mēbroꝛū ordinatōe ⁊ uenuſta⸗te coloꝛis. ſic pulchritudo aīe ē ex decenti ordinatiōe actuū et hitu uenuſto. hoc facit chari⸗tas in aīa cuius actus ordina⸗tus eſt ⁊ uenuſtus habitus. 5º in ſuppoꝛtatione laboꝛis. Aug. Omnia grauia et īmania leuia facit amoꝛ. 6º in uigoroſitate. Cant̄.8. Foꝛtis eſt ut moꝛs dilectio.7º in utilitate. Aug. Habe charitatem.⁊ fac qd̄ uis. 8º in delectatione. quia charitas ſm̄ actum ſuum facit delectare in deo non ſolum in patria.ſed etiam in uia.

¶ De ſignis dilectionis.

Cap. 28

Signa dilectionis sūt hec qꝛ amicus amicū libēter audit. libēter de ipso loquitur. Sepe de ipō cogitat sine tedio sibi obseqtur. Corpus ⁊ res ꝓ illo exponit. Offensam cauet. offensū placat. Congaudet ꝓsperitati. condolet aduersitati. Gaudet de sua pñtia. dolet de sua absentia. Diligit ⁊ odit hᵒ qđ ille. Conatur ei placere. timet displicer̄. Trahit alios ad eius amicitiā. Munera ab eo data nō alienat. Consilijs suis acquiescit petit ab eo fiduciali ter. Qualiter possit quis scire vtrū hēat charitatem. Nota ꝙ qdā sciunt se non hēre charitatē ut qui sūt in actu peccādi uel in ꝓposito. Quidā dubitant se hr̄e charitatē. qꝛ rōnes hn̄t ꝓ utraqꝫ pte. ut sunt illi q incipiunt facere quod in se est. Quidā putāt se hēre charitatē. sicut q multa bona fecerunt ⁊ diu abstinuerunt a peccato. adhuc tn̄ sustinēt motus tētationis. ⁊ imaginār turpia. Quidā experiūt se hr̄e charitatē. ut illi q gustāt diuinā dulcēdinē i qbꝰ fomes fere extinctꝰ ē. ⁊ qsi sēp uel bōa faciūt. ul' astectāt. Quidā certi sī se hr̄e charitatē. ut qbꝰ deꝰ r̄uelauit. qlis fuit paulꝰ. cui dn̄s dixit. Sufficit tibi gratia mea.

De gradibꝰ amoris.

Cap. 29

Gradus amoris sūt isti. Primꝰ ē cū diligo me ꝓpter me. Iste amor nō est bonus. Scđs est cū diligo deuꝫ ꝓpter me hic est mercenarius. sed tūc est bonus si ꝓncipalis finis est deus. Tertiꝰ est cum diligo deū ꝓpter se. i. qꝛ bonꝰ. Hic est ualde bonꝰ. qa talis amor uno tātū oculo. i. dextero respicit deū. Quartꝰ est cum diligo me pp deū. hic ē optimꝰ qꝛ in tali amore nihil ē ꝙ qrat hō de suo et in se ipō. sed q dei sūt. Sup oīa diligēdꝰ ē deꝰ. qꝛ cū ipse sit ꝓncipiū. ⁊ hoc ipso ē sūmū. ⁊ hoc ipso qđ sūmū est. sūme bonū ē. ⁊ hoc ipso qđ sūme bonū ē. sūme btm̄ ē. ⁊ hᵒ ipō qđ sūme btm̄ ē. sūme beatificū est. ⁊ hoc ipso est sūme fruēdꝰ. ⁊ hoc ipso est sūme per amoreꝫ ei inherendum. ⁊ in eo tanqꝫ in fine quiescendum. Tria generaliter diligūtur. scilicet utile. delectabile. ⁊ honestum. Propť primum diligenda est tribulatio. quia utilis. Propter tertium diligenda est uirtus. quia honesta. Sed propter 2ᵐ diligēdus est deus. qꝛ delectabilis

108

imo pp hec oia diligendus est deus. quia ipm diligere est utile. delectabile. et honestu. Gradus amoris uel charitatis i quibus tollit peccatum sunt isti. Primo tollit pccm mortale. non quatu ad habitu. sed quatum ad actum. liberat enim a pcco mortali. sed no a potestate cadendi in illud. Secudo modo tollit pccm quatu ad actu et quatu ad habitu. sed neutro modo ueniale. sicut pz in aliqb sanctificatis. Tertio modo charitas tollit pccm utroqz modo. et ueniale quatu ad actu. sed no quo ad habitu. talis fuit in beata virgine ante coceptionem christi. Quarto modo tollit utruqz utroqz modo. sicut fuit in beata uirgine in conceptioe christi et post. tunc eniz fuit in ipsa sublatus fomes peccadi totaliter. Quinto modo tollit utruqz utroqz mo. et insup oez miseria et hoc fiet in patria. Perfecta e charitas qn e hitu magna motu interiori directa. ope exteriori solicita. radice stabilita. feruore discreta. dulcedine cosolatoria. Diligit deus toto corde. i. intellectu sine errore. tota aia. i. uolutate sine otrarietate. tota mete. i. memoria sine obliuione.

De ordine charitatis. Cap. 30

O Rdo charitatis fz Aug. est diligere p° qd supra nos est. i. deum. deinde qd nos sum9. post hoc qd iuxta nos e. i. pxim9. ultimo qd intra nos est. i. corp9 nostru ppu. In eode gradu cotineri debet corp9 xpi. qz utruqz tenet roez inferioris boni respectu spus nri. Secudu Ambro. dilige d9 est pmo de9. 2° pentes. deinde filij. postea domestici. ultio inimici. sed hoc de exhibitoe qdaz intelligut. Aliqs diligitur magis ab altero multiplicit. s. maiori affectu sic sup oia dilige d9 est deus. sed inter hoies magis diligendi sunt pentes qz filij. deinde consanguinei fm gradus cognatois. Maiori affectu diligendi sunt filij qz pentes. sed eque ptinetib9 prius succurrendu e magis indigeti. Ad oraz magis diligedi sunt q se magis ad gram ppat et hilitat ad gloria sic diligedi sut fm gradus pticipadi bonu gre. Nota q idem ordo dilectionis est nature et gre. hoc excepto q dilectione naturali ho se magis diligit qz deu. sz ecotra e in dilectione gratuita. Preterea scieду est q idem est ordo chari-

tatis q̄ſm Aug⁹ eſt in uia erit etiã in patria. quia cum gloria perficiat naturam qcqd ñ erit impfectiõis in natura manebit in gloria.

De dilectione pxi. Ca. 31.

Mutuo ſe debēt hoīes di ligere. qa oīn̄s membra unius corporis myſtici xp̄i. qa uno ſpū ſancto uiuificãt ſpūa liter ⁊ vniūt. qa unã fidez ha bent. qa unū baptiſma recepe rūt. qa unū patrem habent et dominū. qa ad unum regnū tē dūt. Dilectionez pximi ſuadet ius nature. Math. 7°. Omnia quecūq3 uultis ut faciãt uobis homines. ⁊ uos facite illis. Jus ſcripture. Math. 22°. Diliges pximū tuū ſicut te ipſum. Exē plum creature. qa omne ſimile diligit ſibi ſimile. Meli⁹ eſt di ligere q̄3 diligi quadruplici ra tiõe. P° quia qd diligim⁹ ſci mus. ſed quod diligamur neſci mus ſed credim⁹. 2° qr dili gere pprie ṽtutis eſt. ſ3 diligi aliene. 3° qa cum diligim⁹ a lios nobis obligam⁹. cū ṽo di ligimur alijs obligamur. 4° quia cum diligimus meremur nobis. cū autem diligimur alij merentur ſibi. Per dilectionez pxi efficimur imitatores xp̄i. Jo. 17°. Hoc ē p̄ceptū meu3 ut di. in. ſ. di. uos. Diſcipuli ſalua toriſ. Jo. Jn hoc cognoſcēt oēs q̄ diſcipuli mei. e. ⁊c. Specula tores dei. j. Jo. 2°. Qui diligit fratrem ſuum in lumine pma net ⁊ uidet deu3. Societas fra terna utilis ē rõe ſubleuatõis. Eccl. 4°. Ue ſoli. quia ſi ceci derit nõ habet ſubleuãtē. Rõe cõſolationis. ps. Ecce q̄3 bonū ⁊ q̄3 iocūdū. Rõe exhortatõis. Seneca. Sēper ãte oculoſ tuos ponēdus eſt aliqs cui⁹ exēplo pficias. qa niſi ad regulã pra ua nõ corriges. puerbi. A mo dica ſintila augetur ignis.

De dilectõe inimicoꝝ. C. 32.

Circa dilectõez inimicoꝝ nota q̄ alia eſt dilectio affcũs. ⁊ alia effect⁹. Dilectio affectus duplex ē. qr alia ē in nõcētie. ⁊ alia beneficētie. Di lectõe inocētie tenemur diligeř inimicos. qr ñ õbem⁹ eis õpta re malū inq̄3tū malū. ſ3 inq̄3tū ē eis expediēſ uel reipu. Affcũs dilectõis bñficiētie duplex ē. ſ. pncipalis ⁊ ſcdari⁹. Affcũs pn cipalis ē uelle ⁊ optare inimi cis bõa ſpūalia. ſicut ē gratia ⁊ glĩa. hoc mõ tenemur p affcm̄ diligeř inimicos. Affcũs ãt di lectõis ſcdari⁹ ē optare inimi cis bõa tpalia. h° mõ ñ tñmur ſemp diligere inimicos. qr non

109

semp expedit, eis bona tp̄alia. Eodē mō distinguendū ē de di lectione effcūs q est simılit ino centie ⁊ beneficētie. Prio mō tenemur oēs diligere inimicos. qꝛ tenemur eis nō inferre ma- la nisi pp bonū psone uel reipu blice. 2° mō distinguēda ē di lectio bn̄ficētie. qꝛ si ē bn̄ficium spūale ad salutē necessariū. tūc tenemur illud inimicis ipēder. sicut orare p eis. nō qdē i spāli. sꝫ in gn̄ali. ita. s. ut nō excluda- mus eos ab oronibꝰ coibꝰ. Si vo est bn̄ficiū tp̄ale. ad hoc nō tenemur nisi i casu necessitatis. Nota tn̄ eē duplicē inimicuꝫ .s. psone nr̄e ⁊ ecclie. Igr̄ inimi co psone bn̄facere pfectōis est. nisi inqꝫtū sibi uel alteri bn̄ficꝰ nociuū essꝫ. qꝛ in tali cāu bn̄ficꝰ subtrahere utile ē. Inimico aūt ecclie bn̄ficiū subtrahere pfe- ctius est ⁊ melıꝰ. nisi inqꝫtū per bn̄ficiū speraꝛ recōciliādꝰ ec- clesie. Ex pdictis pꝫ q optare bōa tp̄alia inimicis ecclie i- pfectōis ē nisi p accn̄s. s. qn̄ cre dūt p hoc conuertēdi. Inimico vo psone optare bōa tp̄alia p- fectōis est nisi p accn̄s. s. qn̄ pu tātur ei uel alij nociua. Nota q licet amicū diligere sit ma- gis debitū. tn̄ diligere inimicū magis est meritoriū remissiōis

pene. ⁊ ad alia multū ualet. Pᵒ qꝛ magis accedit ad pfectionē vtutis. Maioris pfectōnis uel maior vtus est. qꝛ magis gra- tuitū est. 2° qꝛ motꝰ charitatis ad inimicū magis meritorius ē remissiōis pene. ⁊ hoc rōe diffi cultatis. licꝫ in amicū sit magis meritorius uite eterne rōe intē tionis. Amor. n. naturalis fer- uētiorē facit motuꝫ charitatis sicut dispositio materialis con fert forme. 3° qꝛ inimicū dili- gere expssius signū charitatis est. qꝛ cōtra motū nature ē. vn̄ ualde difficile est. nisi adsit gr̄a per quā uincaꝛ natura. Nota q ille cui iniuria facta ē nō debet recōciliatōeꝫ petere. siue qrere ex debito necessitatis. sꝫ si facit cōplet debitū pfectōis. vn̄ dicit Chrisoꝰ. q talis debꝫ recōciliationē querere. ut du- plicē glām cōsequaꝛ. Unaꝫ qa iniuriam passus. alteram quia prior rogauit.

De uirtutibus cardinalibus. Cap. 55.

PEr uirtutes cardinales aīa rectificaꝛ in suis. v tutibꝰ. Nā prudentia rectifi- cat rōnalem. Fortitudo irasci bilem. Temperantia cōcupisci- bilem. Iustitia uero rectificat omnes uires prout natura in-

stitie comprehendit non solum specialem iustitiam que est in cõmutationibus uel distributionibus. sed etiam legalē que est omnis uirtus prout eius act⁹ pertinet ad debitum obedientie pceptoꝝ. Ipsa enim iustitia generalis comprehendit uirtutes ordinantes ad pximum. ut est equitas. ⁊ liberalitas. ⁊ ordinātes ad se ipsum. sicut est innocētia. ⁊ penitentia. ⁊ ordinātes ad deum. sicut est latria. pietas. et obedientia. Propter hoc iustitia dr̄ circuire oēs uirtutes. et ꝙ non tantum est uirtus specialis. sed etiā generalis comprehendens totius anime rectitudinem cum ipsa dicatur rectitudo uoluntatis. Item p uirtutes cardinales instruitur homo in operibus ⁊ contra uitia armatur. Primū fit dupliciṫ. quia istruitur quo ad se p prudentiam. ⁊ quo ad pximū per iustitiam. Secūdū etiā fit dupliciter. quia homo armatur ī psperis per tēperātiā. ⁊ in aduersis per fortitudinē. Itē dicit Aug. ꝙ prudētia ē in eligēdis. fortitudo in tollerādis. tēperātia in utendis. iustitia in distribuendis. Item dicit ꝙ prudentia est in pcauēdis insidijs. iustitia in subueniēdo miserijs. fortitudo i pferēdis molestijs. tēpātia in coercendis delectatioīb⁹ prauis. Aug. ait ī musica sua ꝙ succedit prudētie cōtemplatio. fortitudini firmitas adherētie tēpātie. mēsura delectatoīs. iustitie debita ordiatō ad deū ⁊ pxi͠m. Iste q̄ttuor v̄tutes appellāṫ cardiales. q: sicut hostiū v̄tiṫ i cardie. sic i his v̄tiṫ ⁊ regiṫ uita hoīs. Uocāṫ ēt politice. q: ordīaṫ i his uita ciuilis. Dicūṫ ēt hūane. q: hūano studio acqrūṫ nisi diuinitus infūdāṫ. Appellāṫ ēt ꝯsuetudinales. quia non ex uno actu. sꝫ ex consuetudine nascuntur. uel quia honestas hūana se magis exercitat ī istis. sicut scōꝝ deuotio se magis exercitat in uirtutib⁹ theologicis. Nota ꝙ prudentie est scire quid possit. temperātie est non presumere quod non possit. iustitie ē uelle in omnibus qđ equuꝫ sit. fortitudinis est uelle plus q̄ꝫ possit. Iste uirtutes habēt suos gradus perfectionis secūdū quos aliter possident incipientes. aliter proficientes. aliter pfecti. Dicūtur etiā uirtutes politice q̄nq̄ꝫ ꝯm ꝙ regunt uitam hominis q° ad opa extīora. ⁊ put pugnāt contra uitia. ⁊ hoc modo sunt incipiētiū. Purgatorie

110

dicuntur ſecūdū ꝙ iam ſunt in victoria vitiorū. ⁊ cōſiſtunt ꝑtim intra. ꝑtim extra. ⁊ ſic ſunt ꝓficientium. Dicuntur etiam purgati animi ſm ꝙ iam deuictis uitijs quieſcit homo. ita ꝙ raro primi motus inſurgūt. ⁊ hoc mō ꝑtinent ad perfectos. Exēplares dicūtur ꝓut ſunt in mēte diuīa. Nā ſicut omniū reꝝ deus exēplar eſt. ita ⁊ idee ꝟtutū in ipſo cōſiſtūt.

De prudētia.

Cap. .34.

PRudētia ſm ꝙ eſt ꝟtus politica eſt ut ait Macrobꝰ ad rōnis normā que cogitat que agit uniuerſa dirigere. ac nihil preter rectum uelle uel facere. Prudentia ꝟo ſm ꝙ eſt uirtus purgatoria eſt ut idem ait. ⁊ mundū ⁊ oīa que in mūdo ſunt diuinoꝝ cōtēplatōe deſpicere. ⁊ oēm aīe cognitōeꝫ in ſola diuina erigere. Prudētia aūt ꝓut eſt uirtus purgati animi. eſt ſola diuīa noſce. ⁊ ea tāq̄ꝫ nihil aliud ſit ītueri. Prudentia ſane exemplaris eſt ipa mens diuina. cui oīa nuda ſunt ⁊ aperta. Partes prudētie ſꝫ Tulliū ſunt. Intelligētia. Prouidētia. Memoria. Intelligētia uero eſt ꝑ quā animꝰ ꝑſpicit ea que ſūt. Prouidētia āt ꝟtus eſt. ut idē ait per quā uidet aliq̄d futurum ante q̄ꝫ ſit. Memoria ſm eūdē eſt ꝑ quaꝫ r̄perit q̄s ea que fuerūt. Nota ꝙ duplex eſt iudiciū ratōiſ. diſcretiuū. ſ. ⁊ diffinitiuū. Iudicium diſcretiuū eſt quo rō iudicat aliquid eſſe faciēdū uel nō faciendum. Circa tale iudiciuꝫ eſt ſcientia ⁊ non uirtus. Iudicium uero diffinitiuuꝫ eſt quo ratio imperat aliquid fieri uel non fieri. ⁊ circa iſtud eſt ꝟtus. Unde in primo iudicio ſe habꝫ ſcientia ad operationes bonas ut conſiliarius. In ſecundo ꝟo iudicio ſe habet uirtus ut imperator. Prudentia habet regere ceteras uirtutes in actibus ſuis ſꝫ omnes partes philoſophie moralis. que ſūt ethica. ſiue monaſtica. hyconomica ⁊ politica. quarum prima mores quo ad ſe ipſuꝫ inſtruit. 2ª familiam diſponit. 3ª urbes ⁊ regna regit. Triplex eſt prudentia. Prima eſt cordis. ⁊ hec eſt in diſpoſitione preſentiuꝫ. ⁊ recognitione preteritorū. ⁊ ꝓuiſione futuroruꝫ. Deutrono. 32°. Utinam ſaperent. ſ. preterita. ⁊ intelligerent. ſ. preſentia. ac nouiſſima ꝓuiderent. ſcilicet futura. Secūda eſt oris. ⁊ hec eſt ī moderatiōe ſmonū. puer.

Qui moderat labia sua pru-
dentissimus est. ps. Pone dñe
custodiã ori meo. 3ª est operis.
⁊ hoc consistit ut ait Tulli⁹ in
fuga mali ⁊ electione boni. ps.
Declina a malo ⁊ fac bonum.
Nota q̃ alia ẽ prudẽtia mũ-
dana. alia humana. alia diuina.
Pª est in tẽporalib⁹ acqrẽdis.
2ª in cõmodo carnis. 3ª in ob-
seqiis diuinis. Officiũ pru-
dẽtie est actus aliaꝝ ṽtutũ di-
rigere sicut supra dictũ ẽ. Ber.
Discretio nõ tã ṽtus q̃ʒ auri-
ga ṽtutũ est. Nolle fallere nec
falli. ut dicit Seneca est res ẜʒ
ṽitatem extimare. Idem. Tũc
p rõem recte uiues. si diuia p⁹
estimes. si dignitatẽ rerum nõ
ex opinione multoꝝ. sʒ ex eaꝝ
nat̃a cõstituas. Nobis ommissa
ad dei gloriã ⁊ ꝓximi edifica-
tionem dispensare. Luce. Quis
putas est fidelis seruus ⁊ pru-
dens ⁊c̃. Mutabilitatẽ fugere.
Seneca. Scito te in q̃busdã pse
uerare debeẽ quia cepisti. q̃dã
nec incipere.

De temperantia.
Cap. .35.

TEmperantia ẜʒ Macro
biũ ꝑut est uirtus poli-
tica est nihil appetere peniten-
dum in nullo legẽ moderatiõis
excedere sub iugo rõnis cupi-
ditatẽ domare. Tẽperãtia ꝑut
est uirt⁹ purgatoria est oĩa re
linquere. inq̃ʒtũ natura patiẽ.
que corporis usus requirit. Tẽ
perantia prout est uirtus pur-
gati animi. est terrenas cupidi
tates non solũ reprimere. sʒ pe-
nitus obliuisci. Tẽperãtia ꝑut
est uirtus exẽplaris. est quedã
in se ppetua intẽtione ꝯuersio.
Partes tẽpãtie ẜm Tu. sunt.
Cõtinẽtia. Clemẽtia. ⁊ Mode
stia. Cõtinẽtia ẜm eũdẽ Tu. est
uirtus per quã cupiditas cõsi-
lii gubernatõe regiẽ. Clemẽtia
est per quã motus animi in o-
diũ alicui⁹ cõcitati cõitate uel
hylaritate cõtinẽẽ seu retinẽẽ.
Modestia est uirt⁹ p quaʒ pu-
dor honestus parat ⁊ stabileʒ
auctoritatẽ cõpat. Species tẽ
pantie sunt. Sobrietas. Cõtinẽ
tia ⁊ modestia. Prima ꝯsistit
circa gustum in quo ponit mo
dum sobrietas. 2ª ẽ circa tac-
tum q̃ʒtum ad uim gñatiuã. q̃a
ibi ponit modũ castitas. Habʒ
enim hõ uehementẽ appetituʒ
conseruandi se in esse indiuidui
per nutritiuam. ⁊ conseruandi
se in esse spei per gñatiuaʒ. Isti
autem appetitus restringũtur
per sobrietatẽ ⁊ cõtinẽtiaʒ. 3ª
in dictis ⁊ factis. Factum autẽ
ꝑut hic accipiẽ ptinet ad tres

111

sensus. ⁊ circa ꝓprias eoꝝ materias. s. visum. auditū. olfatū. Pertinet etiā hoc factū ad tactū. nō qdē q est in gñatiua. sꝫ ad alios tact⁹ quoꝝ organa sc̄ manus ad pcutiēdū. uel capiēdū. ⁊ pedes ad ābulādū. In oībus istis modū ponit modestia Dignitas tēpātie in hoc est q aīam decorat. q2 sicut in naturis forma decētior est materia sic ⁊ in moribꝰ plꝰ cōmēdatur modꝰ q̄ꝫ ipsa actio. ꝓpt̄ hoc tēperātia cōpat̄ soli q mediꝰ planetarū est. ⁊ decentior int̄ oēs. Meritū cumulat. q2 mediū tenuere beati. Uñ dr̄ q nihil non meremur. sed aduerbijs. i. ñ eo q̄ aliqd facimꝰ. sꝫ in eo q bñ facimꝰ. Istud pꝫ in illa uidua q̄ obtulit duo minuta. ⁊ magis cōmēdata ē q̄ꝫ q magna miserūt i gazophilatio. Uitiosos appetitus refrenat sicut supra dcm̄ est. vñ cōpat̄ freno. ⁊ remo. et lime que supfluū tollit rubigīs de ferro. Actiōes tēpat̄ sm q apl's instruit dicēs. Rōale obsequiū uestruꝫ. Mediū seruat. Ber. Tene mediū si nō uis pdere modū. De hoc medio dicit̄. Medio tutissimꝰ ibis. Istō mediū uoluit dñs nos tenere qñ fecit nō de capite. uel de pede mulierē. sed de costa. Et qñ fecit hoīem ptim corpalē. ⁊ pti n spūalē. ut dignitate nature eēt sub natura angelica. ⁊ sup corporeā. Christo assimilat q stetit in medio discipuloꝝ. sedit ī medio doctoꝝ. suspēsus ē ī medio latronū. locatus est in medio duoꝝ animaliū. visus est a Joāne in Apoca. In medio cādelabrorū aureorū. Naturaꝫ conseruat. quia natura in medijs delectatur. ⁊ per extrema corrumpitur. Unde phūs. Excellentia sensatoruꝫ corrumpit sensus. Ferculis eternis cibat. Unde tēpantia cōpat̄ ligno uite qō erat in medio paradisi.

De fortitudine.

Cap. 36

F Ortitudo sm Macrobium put est uirtus politica. est animum supra metum periculi agere nihilqꝫ nisi turpia timere. tollerare fortit̄ aduersa uel prospera. Fortitudinis purgatorie est aīo nō terreri a corpore recedente nec altitudinem abhorrere. Fortitudinis purgati animi est passiones ignorare. non metuere ut nesciat irasci. ⁊ nihil cupiat inhonestum. Fortitudinis exemplaris est esse imutabileꝫ. quia semper idem est. nec aliqñ mutatur. Partes fortitudinis sꝫ

Tulliū sunt quattuor. Magni-
ficentia. Fiducia. Patientia. et
Perseuerantia. Magnificentia
ſm eūdem est magnarum ⁊ ex
celsarū rerum cum ampla qua
dam animi ꝓpositione cogita-
tio atqꝫ ministratio. Fiducia ē
uirtus per quam in magnis et
honestis rebus multū in se ani
mus ex spe certa fiducie collo-
catur. Patientia est honestatis
⁊ utilitatis causa rerū arduaꝝ.
atqꝫ difficiliuꝫ uolūtaria ⁊ diu
turna perpessio. Perseuerātia
est ṽtus in rōe bñ cōsiderata.
stabilis ⁊ perpetua permansio.
Multi sunt effectus fortitu-
dinis. Primꝰ est qr ď hostibꝰ
triūphat. Math. 4°. Uir for-
tissimus. 2ꝰ quia hōi sua bōa
cōseruat. Luce. Cū fortis arma
tus ⁊c. 3ꝰ qr ditat. prouerbi.
Manꝰ fortis diuitias pat. 4ꝰ
quia regnum celoꝝ expugnat.
Math. Regnū celoꝝ uim pati
tur. 5ꝰ qr ornat. ꝓuerbi. For
titudo ⁊ decor indumētū eius.
6ꝰ qr in extremis assecurat.
ꝓuerbi. Leo fortissimꝰ bestiaꝝ
a nulliꝰ pauet occursu. 7ꝰ qꝛ
remuneratōeꝫ expectat. ꝓuer.
Mulierē fortē quis īueniet ⁊c.
Fortitudo consistit in quinqꝫ
.s. in aggressione arduorū. ps.
Uiriliter agite ⁊ confortetꝰ cor

uestrum. In cōtēptu terreno-
rum. Hebre. Moyses negauit
se esse filiuꝫ Pharaonis ⁊c. In
sustinētia tribulationū. Cant.
Fortis est ut mors dilectio. In
resistentia tētationum. Aplus.
Non coronabitur nisi qui legi
time certauerit. In impugnati-
one uitiorum. Job. Militia est
uita hominis sup terrā. Mul-
ta iuuant fortitudinem. Pri-
mum est exortatio prudentiū.
Unde legitur de Juda Macha
beo qꝫ armauit socios non cly-
pei uel haste minutione. sed ser
monibus optimis. 2ᵐ exēpluꝫ
robustorum. Unde legitur de
Eleazaro qꝫ elegit fortitꝰ mori
pro paternis legibus. exēplum
ṽtutis ⁊ fortitudinis posteris
relinquens. Tertium exerci-
tatio in pugnis. vnde legitur ī
Josue qꝫ dominus non deleuit
hostes filiorum Jsrahel statim
oēs. sed reliquit aliquos ut ha
berēt cōsuetudinē ꝑliādi. 4ᵐ
est spes remuneratōis. 2°. palip.
Cōfortētꝰ manꝰ ure. ⁊ ñ dissol
uātꝰ. est enim merces operi ue-
stro. 5ᵐ hostium debilitas.
Grego. Debilis ē hostis q nō
pōt uincere nisi uolentem. 6ᵐ
orationis adiutoriū. Exo. Cū
eleuaret manꝰ Moyses uince-
bāt filij Jsrahel. 7ᵐ armoruꝫ

spiritualiū apparatꝰ. vñ Sanson uincebat philisteos in mādibula asini. i. tēpantia ⁊ simplicitate. ⸗ 8ᵘˢ memoria dominice passionis qḋ signatū est ī Dauid qui contra Goliā uenit in baculo ⁊ funda. ⸗ 9ᵘˢ cibꝰ spūalis. ps. Panis cor hoīs confirmet. 3º. Rꝫ. Ambulauit Helyas in fortitudīe cibi illiꝰ ⁊c̄. vñ et Petrus potatꝰ spūs sc̄i gr̄a cōfortatꝰ est dicēs. Oportet deo obedire magis q̄ȝ hoībus. Idē vo Apꝰ ante talē cōfortationē dixit. Nescio hoīem hunc.

De iustitia politica. Cap. 37

IUstitie politice ꝑm Macrobiū ē ꝑuare unicuiqȝ qḋ suū est. Iustitie purgatorie ꝑm eūdē est ad unā cuiusqȝ ꝓpositi uiaȝ uniuscuiusqȝ ṽtutis officiū conseruare. Iustitie aūt purgati animi est ita cū supna mente sociari ut seruet cum ea fedus ꝑpetuū imitādo. Iustie exēplaris est q̄ꝛ penni lege sempiterna ōpis sui cōtinuatiōe nō flectitur. ⸗ Partes iustitie ꝑm Tulliū sūt sex. s. religio. pietas. gratia. vindicatio. obseruātia. ueritas. Religio ꝑȝ eūdē Tulliū est uirtꝰ que superioris cuiusdā nature quā diuinā uocāt curā cerimoniāqȝ affert. Pietas est per quā cōiūctis sāguīe beniuolētie offm̄ ⁊ beniuolens tribuit cultus. Gratia ē ī qua amicitiaꝝ ⁊ officioꝝ alteriꝰ memoria. ⁊ remunerādi uoluntas continetur. Vindicatio est per quā uis ⁊ iniuria. ⁊ oē qḋ obscurū est defendēdo atqȝ ulciscendo ꝓpulsatᷓ. Obseruātia ē uirtus ꝑ quā hoīes aliqua dignitate antecedētes cultu quodā ⁊ honoꝛ dignātur. Ueritas est uirtus ꝑ quā imitatᷓ ea que sunt. aut fuerūt. aut futura dicūtur. ⸗ Nota q̄ꝛ iustitia nō tā ē uirtꝰ spālis q̄ȝ gn̄alis. ut hēs supra de uirtutibꝰ cardinalibꝰ ī gn̄e. Iustia ut dr̄ ī libro sapīe ē ꝑpetua multiplici rōe. Pº qꝛ ꝑpetuat aīam stabiliēdo eaȝ in debito loco. s. sub deo ⁊ supra corpales creaturas. 2º qꝛ manebit in p̄ria ꝑm eēntiā ⁊ usum. Alie aūt ṽtutes cardinales ⁊ si maneāt in p̄ria ꝑm eēntiā. n̄ tn̄ ꝑȝ oēm usū. Tēpantia. n. nō refrenabit motꝰ illicitos. prudētia nō cauebit ab insidijs. Fortitudo n̄ aggredietᷓ terribilia. ⸗ Iustitia peruertitur triplicitᷓ. s. amore. persone. uel pecunie. Isa. Ue qui iustificatis impiū ꝓ munere. Timore. Euāgeliū. Nolite timere eos q̄ occidūt corpus. Rancore. Idē. sciens q̄ꝛ

per inuidiā tradidiſſēt eū. Plu ra mouēt ad rectitudinē iuſtie. Pᵘˢ eſt rectitudo humani cor poris. quia indecēs ualde eſt in rectō corpore curuū hīe aīum. 2ᵘˢ eſt naturalis inclinatio. qꝛ ut ait Aug. Juſtitia eſt in corde hoīs naturaliter. 3ᵘˢ qꝛ bruta aīalia docent multa que ptinēt ad iuſtitiā. ut eſt innocētia. con cordia. ꝛ hꝰmōi. 4ᵘˢ ē ſcripta Eccl'. Uſqꝫ ad mortē certa prō iuſtitia. Effcūs iuſtie eſt qꝛ bea tificat. Math. 5°. Beati q eſu riūt ꝛ ſitiūt iuſtitiā. Petrꝰ. Si qd patimini pp iuſtitiaꝫ beati. Quia exaltat. Eccl'. Qui opa tur iuſtitiā exaltabit'. qꝛ appe titū cōcupiſcētie refrenat. Iſa. Erit iuſtitia cingulū lūboꝝ eꝰ. qꝛ locū deo ꝑpat. ps. Juſtitia ꝛ iudiciū ꝑpatio ſedis tue. quia a morte eterna liberat. puer. Ju ſtitia vero liberabit a morte. Quia coronat. Thimo. Repo ſita ē mihi corona iuſtie. Quia remunerat. ps. Retribuet mi hi dn̄s ſm iuſtiam meā. Juſti tia conſiſtit in fide. Apꝰ. Credi dit Abrahā deo. ꝛ reputatū eſt ei ad iuſtitiaꝫ. Itē in orōne. ps. Clamauerunt iuſti. ꝛ dō. ex. e. Jn ſacta meditatōe. Eccl'. Bea tus uir q in ſapientia morabit'. ꝛ in iuſtitia meditabit'. Jn hu miliatōe. Math. Sic decet nos implere oēm iuſtiaꝫ. Glo. Per fecta iuſtitia eſt ſubdere ſe mi nori. Jn eruditōe. puer. Semi nāti iuſtiam merces fidelis.

De donis in cōi. Cap. 38

Licet oēs hitus dati diui nitus poſſint dici gn̄alit' dona dei. Spālit' tn̄ ꝛ appropa te ſeptē ſūt dona ſpūs ſci que p ordineꝫ Iſa. undecim enume rat a ſūmo incipiēs uſqꝫ ad ul timū deſcēdendo. Septē igit' ſunt dona multiplici rōe. Pᵒ ut p hec ſeptē expellant' uitia ſeptē. ſ. ut timor expellat ſup biā. pietas inuidiā. Scia irā q ē quaſi qdā inſania. Fortitu[do] accidiā. Cōſiliū auaritiā. Intel lectus gulā. Sapiētia luxuriā. 2° dicuntur eſſe septeꝫ dona propter expediēdas uires na turales. Nam iraſcibilis indi get expediri tam in proſperis qꝫ in aduerſis. Jn proſperis q dem per timorem. Jn aduerſis autem per fortitudinē. Concu piſcibilis indiget expediri qꝫ tum ad effectum reſpectu pro ximi. quod fit per pietatem. et quātū ad effectuꝫ reſpectu dei qd fit per guſtū ſapientie. Ra tionalis vero indiget expediri in ueritatis ſpeculatione. quod

113

fit per donū intellectꝰ. ⁊ in ue-
ri electōe. qđ fit ꝑ cōsiliū. atqꝫ
in electi executione. qđ fit per
sciam. per hāc eīm cōuersamur
in medio nationis praue ⁊ per
uerse. ⸿3° dicuntur esse septem
dona propter regimē actiue ⁊
contēplatiue uite. Cōtēplatiua
siquidem tria dona debet ha-
bere. s. timorem ad reuerentiaꝫ
maiestatis. Intellectū ad intel-
ligentiā ueritatis. Sapientiam
ad gustū bonitatis. Actiua uo
habet pietatem ad agendū. for
titudinē ad sustinēdū. scientiaꝫ
ad discretionē pietatis. cōsiliū
ad discretionem fortitudinis.
Plurima ergo dona sunt ad ī-
tellectū spectantia. quia lux co
gnitionis multū ualet ad recte
uiuēdū. Propter eādem causaꝫ
fit donorū obuiatio. ubi quasi
semper adiūgitᷣ unū directiuū
cū alio. qđ spectat ad actionem
uel passionē. Unde Grego. suꝑ
Ezechi: dicit qꝫ sumus ꝑ sapiaꝫ
maturi. per intellectū prouidi.
per consiliū cauti. per fortitu-
dinem animosi. per scientiā di-
screti. ꝑ pietatē misericordes.
per timorem humiles.

⸿De timore in cōi.

Cap. 39

Timor est ut ait Aug. fu-
ga mali. Spēs timoris sᷣt
sex. ⸿Primꝰ est naturalis quo
qlibet naturalitᷣ timet nocumē
tū nature. Iste non est merito-
rius neqꝫ demeritoriꝰ. qꝛ ñ sub
iacet libero arbitrio. ⁊ dr̄ na-
turalis nō a natura instituta:
sed destituta. quia iste timor ēst
pro peccato ꝑmoꝝ parentū in-
flictus. hoc timore xp̄s natura
liter mori timuit. ⸿Secūdus ē
timor humanus quo quis ni-
mis timet pelli sue. Iste timor
nascitur ex nimio amore pn̄tis
uite. ⁊ est qn̄qꝫ mortalis actus
eius. i. cuꝫ prius quis peccaret
mortaliter qꝫ amitteret uitam
suam. qn̄qꝫ est uenialis. ut cum
qs faceret prius pccm̄ ueniale.
qꝫ ꝑmitteret se occidi. ⸿Tertiꝰ
est timor mūdanus quo qs ni-
mis suis rebꝰ inheret. Hic na-
scitur ex nimio amore reꝝ tē-
poraliū. ⁊ ē qn̄qꝫ mortalis. qn̄ꝫ
uenialis penitꝰ eodē mō quo di
ctum est de humano. ⸿Quartꝰ
est timor seruilis quo qs timet
peccarē principalitᷣ ꝑꝑ penam.
⸿Quintus ē timor initialis qͦ
timet quis penā ⁊ dei offensaꝫ.
Uñ quasi duos habet oculos.
unū ad penā. aliū ad deū. ⁊ hic
est ꝑncipalior. ⸿Sextus est ti-
mor filialis quō qs timet offē
sam dei. uel sepationem a deo.
Numerus ꝑdictoꝝ timorū sic

accipitur. Aliquis timor ē a spi
ritu sancto ⁊ cum spiritu san-
cto. sicut timor initialis ⁊ filia-
lis. Aliqs a spiritu sancto est. ⁊
non cuȝ spiritu sancto est. sicut
timor seruilis. Aliquis est cum
spū sancto. ⁊ nō a spū sancto. si
cut timor naturalis. Aliqs nec
a spiritu sancto. nec cum spiri-
tu sancto. sicut timor human⁹
⁊ mūdanus. quos nec spiritus
sancti gratia secuȝ cōpatit᷑. nec
p spm̄ scm̄ dantur ⫽ Est adhuc
alius timor reuerentie qui so-
lus inter timores erit i patria.
sicut dicit ps̄. Timor domini sā
ctus permanet in seculum secu
li. Reuerentia uero est resilitio
a considerata magnitudine dei
in ppam puitatem. Timor do
mini multa bona facit ⫽ Primo
quia expellit peccatū. puerbi.
Timor dn̄i expellit peccatum.
Sapientiam gignit. Eccl'. pmo.
Qui timet nihil negligit. Mē
tem stabilit. puerbi. Nisi in ti
more domini tenueris te instā-
ter cito subuertet domus tua.
Spūaliter ditat. ps̄. Non ē in-
opia timentibus eum. Bona o-
pera cumulat. eccl'. Qui timet
deū faciet bona. Cor delectat.
Eccl'. Timor domini delectat
cor. Uitam prolūgat. Eccl'. Ti
mor domini appōit uitā. De-
uotionem irrigat. Eccl'. Timor
domini fons uite. Eternaliter
remunerat. Eccl'. Timenti deū
bn̄ erit in extremis.

¶ De timore seruili.
Cap. 40

Timor seruilis donū spi-
ritus sancti est. nō tamē
est cum spiritu sancto. sicut au-
rora cum sole est. Timor serui
lis spiritui sancto locum prepa
rat. ut eū sicut sete filum intro
ducat. Sete filum introducēdo
ipsum precedit. non tamen cum
ipso permanet. sicut ait Aug⁹.
Timor seruilis est bonum quo
nemo bene utitur. quia licet ha
bitus timoris seruilis bon⁹ sit
in se s̄m q̄ donuȝ spiritus san
cti est. tamen eius actus qn̄qȝ
peccatum est. Timor itaqȝ ser-
uilis duo facit. Primum est q̄
preparat uiam charitati. Se-
cūduȝ est q̄ retrahit a peccato
metu pene tātū. Ratiōe primi
bonus est. sȝ rōe scdi distiguit᷑.
Unde notādū est q̄ usus timo
ris seruilis duplex est. s. cū qs
utitur essentia habitus tantū.
uel cum quis utitur seruilitate.
⫽ P° mō usus ei⁹ bon⁹ est. Nā
ille est abhorreri penas eter-
nas. quod bonum est. cum sit e-
tiam in timore initiali. ⫽ Secū-
do modo usus eius mal⁹ ē . qa

114

usus eius est uitare malum ex coactione per penã. cuiᵘˢ tamen affectus habetur in uolũtate. ⁊ sequeret effcũs si speraretur impunitas. ut ait Augᵘˢ. Et intelligitur dictuȝ eius qui ait q̃ timor seruilis bonus est. non tñ qui timet seruiliter bene agit. quia agere bonum est ex uolũtate facti. sed agere bñ. i. meritorie est ex uolũtate agentis q̃ agit ex ṽtute charitatis ⁊ grẽ.

De timore initiali. Cap. 41

Timor initialis ideo sic dictum est. q̃ꝛ est incipiẽtiũ p̃mo penitere. Uñ Jsa. Dñe a timore tuo concepimus ⁊ peperimus spm̃ salutis. Qui adhuc sunt in angustia ꝑ peccato q̃d cõmiserũt. sed ãgustia hoc foras mittitur qñ cõscia serenat ad plenũ. quia perfecta charitas foras mittit timorẽ initialẽ inq̃ztũ hẽt naturã timoris seruilis. ſm hoc. s. hẽt õculũ ad penam. Timor. n. initialis habet duos oculos. vnum ad gloriaȝ qui est ei ẽssentialis. alterũ ad penam qui est ei accidentalis. sȝ timori seruili essentialis. Preterea timor initialis abstinet a peccato ueniali propter penaȝ purgatoriȷ̃ in quo casu potest conuenire cum perfecto. q̃ etiã timet penam purgatoriȷ̃ inq̃ztum est dilatiua glorie. siue sepatiua ad tempus. Duplex ẽ amoꝛ. s. filialis quo deum diligimus ꝑpter se tãtũ. ⁊ mercenarius quo nõ diligimᵘˢ ꝑncipaliter. sed secũdario hito respectu ad mercedem. Huic duplici amori respõdet duplex timõr. s. initialis. ⁊ filialis. Nã filialis timor respõdet amori filiali. initialis ṽo rñdet amori mercenario.

De timõre filiali. Cap. 42

Timor filialis ꝑp̃e timet offendere deũ. q̃ ⁊ si ꝑp peccm̃ non separetur a deo. tñ a pccõ abstineret nec ipsũ offenderet. Et in hõc timor filialis differt ab initiali qui ꝑp̃e est timoꝛ sepationis. qui propt̃ cõscientiã peccati timet separi a deo. Timor ṽo filialis tm̃mõ timet offendere deum. Alia est dr̃a q̃ꝛ timor initialis est ĩpfectoꝝ. sȝ filialis pfectoꝝ. ³ᵃ est dr̃a q̃ꝛ cum in timore pene sint duo. s. punctio. ⁊ cautela. Jpsa pũctio ptinet ad timorẽ initialem. talis. n. pũctio est ex ↄscia peccati de quo nescitᵘʳ an sit dimissum. Cautela ṽo ptinet ad timoꝛem filialẽ. sicut. n. pfectus cauet pecm̃ quo ad deũ offẽdit

ita per consequens cauet pena. sed tñ p accñs. Timor ẽt filialis dr̃ sanctus ⁊ castus.

De dono pietatis.

Cap. 43.

Donũ pietatis in tribus consistit. s. in cultu dei. i ueneratione sacre scripture. et in proximi honore. Cultus dei consistit in professione diuine maiestatis. ⁊ hoc est theosobia. Ueneratio sacre scripture consistit in hoc ut ei firmiter credatur. ut sollicite custodiatur ⁊ fideliter dispenset. Honor p:ximi consistit in reuerentia superiorum. in conformitate equaliũ. ⁊ in subuẽtione inferioꝝ.

De dono sciẽtie.

Cap. 44.

Scientie donũ sikez actuz hẽt cũ prudẽtia. q2 est uirtus politica. sed differt in rõne agendi. Prudentia. n. procedit ex principijs iuris naturalis. Scientie uero donũ ex principijs fidei. Proprius actus scie doni est docere recte cõuersari in medio natiõis praue ⁊ puerse. Ad quod requirunt tria. Primum est q habeat rões quibus se defendat ab ĩpugnãtibus fidem suam. Secunduz est q a malo abstineat. Tertium q bene ⁊ prudenter temporalia ãministret. Preterea scientie doni est dirigere opera ad normam rõnis. ⁊ ad conformitatem dei. Item per sciẽtie donum scitur ne sub specie boni malum lateat. Itẽ donum scientie regit pietatem ꝑpter quod etiã hec duo cõbinãtur. Item per donũ scientie scit hõ qd sit. ⁊ a q° sit. ⁊ ad quid sit. Scientie donũ est scientia faciẽdoꝝ. ⁊ ideo rõne scientie consistit in cognitione ꝯm quam nõ uirtus. sed rõne faciendorum consistit in operatione. ⁊ ꝯ3 hꝰ est uirtus.

De dono consilij.

Cap. 45.

Consiliũ sumit trib⁹ modis. qñq3 dr̃ cõsiliũ deliberatio de reb⁹ ualẽtib⁹ ad finẽ ad quẽ tẽdim⁹. ⁊ tale ꝯsiliuz ptinet ad prudẽtiã. uel idez est q prudentia. qñz dr̃ cõsiliũ psuasio reꝝ excellẽtiuz ad q̃s nõ tenemur ꝯm qđ dr̃ hoc esse cõsilium. Si uis pfectus esse. uade ⁊ uende ⁊c̃. qñq3 dr̃ consilium prudentia exercitatiua cõtemplatiuorũ ⁊ actiuoꝝ donorum. ⁊ deliberatio de operibus arduis. siue teneamur ad ea. siue non. ⁊ ꝯm hoc sumitur cõsiliuz donum. Nota q sicut ad scie donuz ptinet reprobare malũ

⁊ eligere bonū. ita ptinet ad cō
siliū cauere pericula que sūt in
hoc exilio. Item sicut scīe donū
hēt regere pietatē. ita donū cō
silij hēt regere fortitudinē. In
hoc aūt differūt consiliū ⁊ sciē
tia. quia scia est circa bonum ⁊
malū. sꝫ cōsiliū est circa diffici
le ⁊ arduum.

De dono sapiē ⁊ intellectus.
Cap. .46.

Sapiētia ⁊ itellectꝰ diffe
runt. qꝛ sapia est cogni
tio dei absolute. intellectus vo
collatiue. s. in cōpatione ad cre
aturas. Itē alia dr̄a. qꝛ intelle
ctu cognoscitur deus p illumi
natione de auditis in scripta.
sapientia autē cognoscit᷑ expi
mento. Itē per intellectū deum
cognoscimus. per sapiaꝫ dulce
dinē eius gustamꝰ. Vn̄ sapia di
citur quasi sapore ṽtutū cōdi
ta scientia. Itē sicut dicit Greg.
p intellectū sumus prouidi. per
sapiam maturi.

De beatitudinibꝰ in gn̄e.
Cap. .47.

Beatitudīes sunt septē
ſm distinctōeꝫ graduū.
q̄uis sint octo ſm essentiaꝫ q̄s
saluator enumerat in sermone
de monte. s. pauptas spūs. mi
titas luctus. esuries iustitie. mi
sericordia. mūditia cordis. pax

quarū beatitudinū numerꝰ sic
accipitur ſm integritatē pfec
tionis. Reqrūt᷑ ad integritatē
pfectionis tria. s. recessus a ma
lo. pcessus in bono. ⁊ pfectus
status in optimo. Sane autē oē
malū pcedit ex tumore supbie.
aut ex rancore malitie. aut ex
lāgore cōcupiscētie. Cōtra hec
tria sunt tres beatitudines. s.
pauptas spūs ɔtra malū tumo
ris. mititas contra maluꝫ ran
coris. luctus contra malū libi
dinis. Item pfectus attēditur
ſm mutationē que est ſꝫ duas
uias dn̄i. s. misericordiā. ⁊ ueri
tatem. de qbus in ps. Uniuerse
uie dn̄i misericordia ⁊ ueritas.
Item ſm has duas uias sumūt
due beatitudines. s. esuries iu
stitie. ⁊ affectus misericordie.
Preterea status in optīo attē
ditur duobus modis. s. in lim
pida cognitiōe. ⁊ tranqlla affe
ctione. ⁊ ſm hoc sumūtur due
ultime beatitudines. s. mūditia
cordis ad deuꝫ uidendū. ⁊ pax
mentis ad perfecte fruenduꝫ.
Per has septem beatitudines
excluduntur septem capitalia
uitia. Paupertas spiritus ex
cludit superbiam. Mā̄suetudo
iram. Luctus inuidiam. quoniā
qui luget pro peccatis alioruꝫ
non inuidet illis. Esuries iusti

tie accidiã. Misericordia aua-
ritiam. Mũditia cordis gulaz.
q2 cordis mũditia ñ seruit uẽ-
tri ad modum bruti animalis.
Pax excludit luxuriã. q2 gusta
to spũ despicit oĩs caro. Et si-
cut in enumeratõne donoꝝ est
ordo artificialis quo pmo po-
nũtur digniora. ita in beatitu
dinibus est ordo naturalis ubi
digniores ponũtur ultimo.

De prima beatitudine.

Ca. 48.

Paupertas spũs ponitur
hic p abstinẽtia ab amo
re mũdi. i. ab amore carnalium
uoluptatũ 7 delitiaꝝ. ac pprie
excellentie. Hec tria complec-
titur amor mundi. Uñ dicitur
super Lucaz. Pauperes sunt q
non querũt illecebrosa. Super
Math. Grego. Pauperes spũ
sunt humiles 7 timẽtes deum.
Alia glosa dicit q pauperes sũ
q nihil hñt 7 oĩa possident.

De scda beatitudine.

Cap. 49

Mitis est sicut dicit Arist.
qui nec patit. nec deduci
tur. Est autem mititas eadem
cum mansuetudine. habetur. n.
in glo. super Math. q mãsue-
tus est qui nullam amaritudi-
nem sentit. ex quo patet q mã
suetudo est idẽ q patientia ali
quo modo. Differunt tamen
mansuetudo 7 patientia. quo-
niam patientia est in sustinen-
tia molestiarum corporalium.
mansuetudo in sustinẽtia con-
tumeliarum.

De tertia.

Cap. 50.

Luctus est lugere p pec-
cato. 7 ipsuz odire ita q
insurgamus ad destructionem
ipsius. Lugere autem de malo.
vt fugiamus ipsum. inquãtum
auertit ab amico. sic lugere est
solius charitatis Lugere autẽ
de quolibet malo speciali est cu
iuslibet virtutis. Quelibet. n.
virtus luget de suo cõtrario.

De quarta.

Cap. 51.

Esuries iustitie est uehe
mens desiderium iustitie
siue summi boni. Esuries autẽ
iustĩe potiꝰ ẽ beatitudo q̃z esu
ries aliaꝝ ṽtutũ cardialiũ. q2 p
iustĩaz imediate coniũgimur deo
qd ñ fit p alias ṽtutes cardia-
les. Justĩa. n. put hic suit cphẽ
dit fidẽ. spẽ. charitatẽ. q̃ imedi
ate coniũgũt nos deo.

De quinta. Ca. 52.

Misericordia est per quã p
terrenis celestia mere-
mur. Opa misericordie sũt. 14. s.
septẽ corpalia. 7 septẽ spũalia.

116

Corporalia sunt hec. Uisitatio infirmoꝝ. Potatio sitientium. Redemptio captiuoꝝ. Uestio nudoꝝ. Collectio pegrinoruꝫ. Sepultura mortuoꝝ. Pª sex d istis habemus de euāgelio. septimā de thob. Opera spūalia sunt hec. Delinquēti ignoscere. Peccantē corripe. Ignorantem docere. Titubanti consulere. Mestum consolari. Pro salute xpi exorarꝰ. Iniurias sustinere. Et hoc ultimū ppterea dicitur opus misericordie. qa responsio mollis ꝛ humilis frāgit iram. ꝛ hoc pium est. s. furorem irati mitigare.

De sexta.

Cap. 53

Mundicia cordis est qua clarificatꝰ cor ꝛ mūdatꝰ ad uidendū deum. ꝛ ardētissime diligendum. Accipitur autē mūditia cordis hic non p virtute. sed pro statu quodaꝫ qui est purgati animi.

De septima.

Cap. 54.

Pax est status vtutis in quo est delectatio i deo sine cōtradictōe carnis mundi ꝛ diaboli. vel si aliqua est inefficax est. Uñ patet q pax est status animi purgatissimi. Pacificis autem magis attribuitꝰ esse filios dei q̄ꝫ alijs. quia licet misericordia maxīe assimilet hominem deo q̄ꝫtum ad opa exteriora. tamen q̄ꝫtum ad interiora magis assimilat pax.

De octaua.

Cap. 55.

Octaua beatitudo est de qua dꝛ beati q psecutiōne patiūꝰ pp iustitiā. qꝛ ipoꝝ est regnū celoꝝ. Hec vtus. s. sustinētia psecutionū pp iustitiaꝫ ānexa est paci. Cum n. pacificꝰ sit absqꝫ ꝯtradictōe carnis mūdi ꝛ diaboli. patet q idē pratus est supare tētatōeꝫ mortis pro xpo in eodē gradu est cū pace. ppter hoc diximꝰ q octo sūt beatitudines q̄ꝫtum ad eēntiā. sed tātū septē q̄ꝫtū ad distinctiōnem graduū. qm̄ sup pacē nō est virtus alia. Dicit. n. Augꝰ. Pax est finis ꝛ cōsumatio oīuꝫ vtutū. Octaua beatitudo dicitꝰ redire ad caput duobꝰ modis. Pº qa idē pmiū sibi pmittitur qd pme beatitudini. s. regnum celorum. 2º quia oēs pbāt a pma usqꝫ ad ultimā vtrum vere sint. Unde Gregoriꝰ. Qualis unusqsqꝫ apud se lateat illata contumelia pbat. Ex his dictis colligitur q habitus vtutum cardinalium pncipalitꝰ dispo nunt ad exercitium actiue.

habitus vero donorum disponunt ad actus contemplatiue. habitus vero beatitudinum disponunt ad perfectionem vtriusque.

De sensibus spiritualibus. Cap. 56

Per sensus spirituales percipit anima spiritualia. quia uidet sponsi sui pulchritudinem sub ratione splendoris. Audit amenissimam armoniam sub ratione uerbi. Gustat summam dulcedinem sub ratione sapientie comprehendentis vtrumque. scilicet verbum et splendorem. Odorat summam fragrantiam sub ratione verbi inspirati. Tangit summam suauitatem sub ratione verbi incarnati. et inter nos corpaliter habitantis. reddentis se nobis palpabilem et osculabilem per ardentissimam charitatem. Ex predictis patet quod sensus spirituales dicuntur conceptiones mentales circa ueritatem contemplandam. que quidem contemplatio incipit a sensu. et peruenit ad imaginationem. et de imaginatione ad rationem. et de ratione ad intellectum. et de intellectu ad intelligentiam. et de intelligentia ad sapientiam. siue notitiam excessiuam que incipit hic in uia et consumatur in gloria.

De fructibus spiritualibus. Cap. 57.

Fructus duodecim spirituales non dicunt nouos habitus. sed status consolationum quibus consolatur spiritus iustorum. et iste delectationes consequentur opera perfecta. Sunt autem isti fructus. Charitas. Gaudium. Pax. Patientia. Longanimitas. Bonitas. Benignitas. Mansuetudo. Fides. Modestia. Continentia Castitas.

De dulia et latria. Cap. 58.

Latria est seruitus et reuerentia deo exhibita. unde si creature exhibetur honor deo debitus est idolatria. Latria comprehendit quinque. scilicet Fidem. Sapientiam. Reuerentiam. Sacrificium. et Orationem. Prima duo sunt cordis. alia duo sunt operis. vltimum est oris. Dulia debetur creature inquantum est imago dei. Unde dulia est honor qui debetur sanctis. Unde de beata uirgine sciendum est quod inquantum est persona sancta debetur ei dulia. sed inquantum mater dei debetur ei iperdulia .i. superior dulia. Sane si persona cui debetur dulia est in platione constituta debetur ei reuerentia que consistit in obedientia

mãdatorũ. ⁊ in exhibitiõe bo-
norũ. Si autez est persona sim
plex debetur ei reuerentia tã-
tum que consistit in exhibitiõe
honorꝝ. Iperdulia debet crea-
ture excellẽti sicut ẽ caro xp̄i.
beata v̊go. crux christi. Unñ sciẽ
dum est ꝙ uere ligno crucis
christi in quo pepẽdit si non fi
gurata signo crucifixi debetur
iperdulia. quia est instrumẽtum
nostre redemptionis. Crucibꝰ
autem factis inq̃ztũ sũt lignuz.
siue res tales nihil debetur sed
crucibus factis in signũ christi
crucifixi debetur latria. Ima-
ginibus autem eadem debetur
adoratio q̃ debetur ⁊ illis quo
rum sunt imagines. nõ inq̃ztuz
res facte adorantur. sed illos
quorum sunt imagines adora-
mus.

De preceptis in genere.
Cap. .59.

PRceptũ est imperium
faciendi aliquid. uel non
faciendi. Preceptorũ alia sunt
affirmatiua. Ut honora pr̄em.
alia negatiua. vt non occides.
Precepta affirmatiũa stricte su
mendo dicũt̃ p̄cepta. sz negati-
ua dicũtur p̄hibitiones. Prece
pta affirmatiua obligãt semp.
sed nõ ad semp. Sed negatiua
obligant semp. ⁊ ad semp. Pre-
cepta decalogi possunt dici da
ta vel inata. Primo modo tã
tum pertinent ad populũ Isra
heliticuz. Secundo modo ad
omnes ⁊ obligant. q̄a quicquid
continet decalogus explicite.
hoc continet lex nature q̃ scri
pta est in corde cuiuslibet im-
plicite. Istud enim preceptũ le
gis nature. s. qd̄ tibi non uis fi
eri. alijs ne feceris. includit hec
precepta. Non occides. Non
furtum facies. ⁊ huiꝰmodi que
decalogus ponit explicite.
Quedam precepta tradunt̃
imperatiue. s. illa que sũt affirma
tiua. quedam indicatiue. s. nega
tiua. ⁊ hoc ideo. quia difficiliꝰ
est facere bonum q̃z declinare
malum. Plures enim faciendo
bonum requiruntur circũstan-
tie. In quibusdam preceptis
prohibetur actus ⁊ effectus. vt
patet in his. non mechaberis.
non concupisces rem proximi
tui. quia appetitꝰ est nimis in-
ordinatus ad illa. In quibusdã
solũmodo prohibetur actus. vt
cum dicitur. non occides. Hoc
dico secundum formam tradẽ
di. non per virtutem intelligen
di. quia omnia precepta nega-
tiua coercent manum ⁊ animũ.
Multis modis ligamur. s. le-
ge nature. vt est diligere deuz

super omnia. ⁊ nulli facere q̄d nobis fieri nolum⁹. Preceptis diuinis vt ligabatur Adam p̄ceptis sibi datis. et Judei suis. Uoto. quia secundū Aug⁹. vouere est uoluntatis. sed reddere est necessitatis. Unde quibusdam consilia etiaꝫ precepta sunt. sicut religiosis qui vouerunt talia decretis patrum. vt est ieiunare aliquas vigilias. et huiusmodi. Consuetudine secūdum q̄ in Francia primogenitus succedit in regno. Mandatis prelatorum. Unde super cathedram Moysi ⁊c̄. Conscientia quia secūdum Aug⁹. Quicquid fit contra conscientiā edificat ad gehēnam. Numerus preceptorum sumitur sic. quia quedam ordinant nos ad deū. quedam ad proximū. Q̄ d̄ de⁹ insinuare uoluit quādo in duabus tabulis legem dedit. Jn p̄ma tabula sunt tria precepta que pertinent ad deum. Primum pertinet ad patrem. quia est de diuina vnitate. Secundum ad dei filium. quia est de iuramenti ueritate. Tertium ad spiritum sanctum. quia est de spirituali uocatione. Jn secunda tabula sunt septem precepta ad proximum spectātia. Primū est de exhibendis bonis. ut est illud. Honora prēm tuum ⁊c̄. Reliqua sex sunt de cauēdis malis que inferri possunt corde. uel opere. uel ore. Opere ledimus proximum tripliciter propter quod dantur tria precepta. Primuꝫ est. nō occides. Secundum. non mechaberis. Tertium. non furtum facies. Ore quoqꝫ ledim⁹ proximum. ⁊ contra hoc. illud non dices contra proximū tuū falsum testimonium. Corde ledimus proximum dupliciter. Quandoqꝫ respectu rei irrationalis. de hoc dicitur. Non concupisces rem proximi tui. Quādoqꝫ respectu rei rationalis. ⁊ de hoc dicitur. Nō cōcupisces uxorē p̄ximi tui.

De primo precepto. Cap. 60

PRimum preceptū tres habet clausulas. Prima est. Non habebis deos alienos coram me. Ubi prohibemur adorare creaturas spirituales. scilicet angelos. Secūda est. Non facies tibi sculptile. hoc est imagines fictas. que nullius rei naturalis sunt representatiue. Tertia est neqꝫ omnem similitudinem. scilicet

imaginem rei naturalis. ⁊ seqt
que est in celo desuper. ut solis
⁊ lune. ⁊ que in terra deorsum.
ut hominis. bouis. ⁊ similium.
Neqꝫ eorum que sunt in aqs
sub terra. i. pisciū nō adorabis
ea. s. actu exteriori. neqꝫ colles
.i. affectu interiori. Ex his pꝫ
ꝙ nō reprehēdūt xpiani q fa
ciūt imagines nō qdē ad ado-
randum. sed ad memorandū.
Honor āt q exhibet sanctis n̄
est latrie. sed dulie.. Scdm rem
allegoricā. Pa clausula hꝰ pre-
cepti ostendit iudeos ⁊ sarace-
nos esse idolatras q deos hn̄t
alienos. Judei quidem Messiā.
Saraceni Maugmeth. Cōtra
secundam clausulā. s. nō facies
tibi sculptile faciūt hrtici pessi
mi q nō credunt d deo nisi qd
imaginatōe sua ⁊ fantasia con
fingūt. Cōtra tertiā faciūt ma
li xpiani. qꝛ supbi colūt simili-
tudinē eoꝝ que sūt sup terraꝫ.
.s. honores diligūtqꝫ plātas.
Auari colūt similitudinē eorū
que sunt in terra. s. pecuniam ⁊
diuitias. Voluptuosus colit si-
militudinē eoꝝ que sunt in aqs
.i. delitias uoluptatis.

De secūdo.

Cap. 61.

Secūdū est. Nō assumes
nomē dei tui in uanum.

Hic phibet iuramentū qd fit
sine cā ⁊ piuriū. Vterqꝫ. n. pec-
cat. s. p nihilo iurās. ⁊ falso iu-
rans assumit nomē dei in uanū
qꝛ pimus sine cā nominat sūmā
ueritatē. scds aūt noiatā cōtē-
nit. Trib⁹ modis qs peccat i
periurio. uel iurando cōtra cō
scientiā. uel iurando illicitū. uel
ueniendo contra iuramentum.
Preterea sciendū est ꝙ iuramē
ta que qs ex certa scientia fa-
cit uel sonant i blasphemiaꝫ. ut
quando quis iurat per corp⁹
dei. ⁊ similia. uel sonāt irreue-
rentiā. sicut qn̄ iurat p vulne-
ra xpi sit pccm mortale. ul' gra
ue. etiā si uerū ē qd iurat. Istd
pceptū nō solū intelligit' fm p
dictam rōnem litteralem. sꝫ fꝫ
intētionem moralē. Assumit'. n.
nomen dei in uanum multipli-
citer. s. corde. ore. ⁊ ope. Corde
sicut mali q tm̄ noie sine re di-
cūt xpiani. qui lꝫ sacrm̄ recepe
rūt baptismi. tamen rem sacra
menti non habent idest grām.
Ore scilicet mala iuratione uo
ti transgressione. predicatiōe
facta uana intētione ⁊ ideuota
orone de qua dr. popul⁹ hic la
bijs me honorat ⁊c. Ope fꝫ ꝙ
hypochrite nomē dei assumūt
in simulatione operis extioris
non in puritate cordis. Unde

sumūt in uanū. quia receperūt mercedē suam.

De tertio precepto.

Cap. 62

TErtiū est: Memento ut diē sabbati scifices. ñ facies oē op⁹ in eo. In hoc precepto quoddā est morale. ut uacatio que ad deum est. orādo. colendo. meditādo. quoddā cerimoniale ut assignatio diei septimi qui signat tipice cessatōꝫ peccati. Allegorice qetē corpis xpi in sepulchro. Anagorice requiem eternā in celo. Istud gº pceptū pōt tripliciť accipi. Pº gñaliť ut cessemus a uitijs. 2º spāliť ut cessem⁹ ab opib⁹ corporalib⁹ que ipediūt uacatōeꝫ ad deū. 3º spālissime. ut ē in uiris cōtēplatiuis q ab oib⁹ mūdanis se sepant ut totaliť deo uacent. Pª uacatō ē necessaria. 2ª debita. 3ª pfecta. Scdm gº ꝙ sabbatū dř requies siue uacatio ad deū sic dies dominica pōt dici dies sabbati: ⁊ quelibꝫ dies statuta ad ueneratiōeꝫ diuinā in qbus cessandū ē ab ope suili. i. a pccō. ⁊ ab ope ipediēte uacationē ad deū. Opa enim seruilia determināť ab ecclesia: ut opa mechanica. que sť agricultura. mercatū. placita exercitia.

De quarto precepto.

Cap. 63.

QUartū est. Honora patrē tuū ⁊ mřem tuam. Huic pcepto addiť pmissio. s. ut sis longeuus sup terrā. quia iustū est ut cōseruatio uite aliene mereať cōseruationē uite ꝓprie. Př dř in hoc mandato q ē pncipiū p gñationem quo ad esse nature. ut pať carnalis. uel q ē pncipiū p ministeriū regeneratōis. quo ad eē gře. ut pať spūalis. Sumiť alio mō pater ñ ꝑm rōem ppā. sꝫ ꝑm rōem psone q dř př etate. uel ꝓ rege q dř př defēsione. Honor hic intelligiť dupl'r. s. exhibitō corporalis in sustētatōe. ⁊ spūalis in reuerētia ⁊ obia. Sꝫ in obedientia diuersificatur ꝑm diuersitatem patrum. quia patri spirituali debemus obedire in spiritualibus. s. prelato seculari. s. regi in temporalibus reipublice. patri carnali in dispositione rei familiaris.

De quinto precepto.

Cap. 64.

QUintū ē. Non occides. Hic explicite phibetur homicidiū. sꝫ iplicite oīs mot⁹ ire cōtra pximū. siue ille sit tm̄ cordis. ut ira. siue oris. ut contumelia. siue opis. ut percussio

citra mortē uel depillatio. Pro
hibetur hic oīs occisio iniusta.
que fit tripliciter. s. ex cā. ut in
illo qui occiditur sine culpa. uel
ex ordine. ut cum ille qui ñ est
mister legis occidit. uel ex aīo
ut qñ minister legis occidit nō
amore iustitie. sed libidine uin-
dicte. Distinguitur homicidij
genus dupliciť. s. uex qd dicit
corpale. & interptatuz qd dicit
spūale. Homicidium spūale fit
duob9 mōis. Uno mō omitten
do ut cum quis uidet aliū in ex
trema necessitate. & non subue-
nit ei. interptatiue dr euz occi-
disse. Alio mō fit cōmittēdo. et
hoc qñqz corde. s. odiēdo. j. Jo.
20. Qui odit fratrē suū homi
cida est. qñqz ore. s. detrahēdo
qz ille cui detrahit occidit in
oscia illi9 q audit detractorez
in qua prius uiuebat p bonam
famā. qñqz ope. s. malo exēplo
alicui occasiōez ruine prestādo.
& tūc interptatiue dr illum oc-
cidisse.

De sexto.

Cap. 65.

SExtū est. Nō mechabe
ris. In hoc pcepto ut di
cit Aug. phibet oīs illicit9 cō-
cubitus. & oīs illegitimus usus
eox mēbrox. De hac materia
quere supra libro 3°. in ca° de
luxuria. & ca° sequenti.

De septimo.

Cap. 66

SEptimū est. Nō furtuz
facies. Hic sm Aug. phi
betur oīs otractatio rei aliene
ex cupiditate. Cōtractatio rei
aliene pōt fieri licite trib9 mo
dis. P° quando fit nō ex cu-
piditate. sed ex obediētia. sicut
fecerunt filij Jsrahel auferēdo
uasa egyptiox. Secūdo q°do
fit ex cautela. ut si aliqs furet
gladiū furiosi. ne sibi uel alijs
noceat. Tertio quando fit ex
necessitate. ut cum aliquis esu-
riens ad mortem furat panē.
quia in necessitate sunt omnia
cōia.

De octauo precepto.

Cap. 67.

OCtauū est. Non loque-
ris contra pximū tuuz
falsum testimoniū. Hic phibet
oīe genus mēdacij. sicut dicit
Aug. qd determiat p tres dias.
Est. n. mēdaciū pniciosū qd no
cet. officiosū qd pdest. iocosuz
qd delectat. Includit in hoc p-
cepto taciturnitas ueritatis tē
pore necessitatis. tamen causa &
opportunitas facit ipsā taci-
turnitatez ueritatis esse licitā.

De nono & decimo.

Cap. 68

NOnū ⁊ decimū p̄ceptū est. Nō cōcupisces rem ꝓxi tui. nec desiderabis uxorē eius. nō seruū. nō ancillā. nō bouem. nō asinū. nec oīa que illi⁹ sunt. Duo ꝓhibēt hic. s. cōcupiscentia carnis in uxore ꝓxi. ⁊ cōcupiscētia oculoꝝ in re aliena. Nā ad hec duo maxīe inclinat̄ nat̄a corrupta. Ad unū pp cōseruationē sui in esse indiuidui. Ad alteꝝ pp cōseruatōēz sui in esse spēi. Hic nō ꝓhibet̄ appetit⁹ q̄ est ex corruptiōe fomitis. uel ad delectatōēz sēsualitatis. q̄ i̅possibile ē q̄ ille cōcupiscentie non sint in nobis. s; ꝓhibet̄ habit⁹ qui est ex cōsensu rōnis. q̄uis istud p̄ceptū ad duo tantum determinet̄. tñ ur̄ ibi uniuersalit̄ oīs cōcupiscētia male uolūtatis.

De consilijs in gn̄e: Cap. 69.

COnsiliū ꝓut diuidit̄ cōtra p̄ceptum est p̄suasio melioris bōi ad q̄d n̄ tenemur. Cōsilia in multis differūt a p̄ceptis. P° q̄ ad p̄cepta tenemur. ad consilia v̄o nō. q̄ p̄cepta seruare est necessitatis. cōsilia v̄o uolūtatis. Item lex uetus dat p̄cepta. euāgelia v̄o cōsilia supaddūt. Item consilium pertinet ad ꝑfectos. preceptū ad perficiendos. sed permissio ad imperfectos. prohibitio v̄o ad peruersos. Item precepta sepant nos ab illicitis. consilia v̄o a concessis. Item per precepta declinamus peccatum. sed per consilia occasiones peccati. Item per precepta maxime negatiua penam fugimus. sed per consilia merita cumulam⁹. Ite; consilia seruata afferunt premium. non seruata nō adducūt supplicium. Item ad precepta constringimur ex debito. s; ad consilia non nisi ex uoluntate. Item consilium per uotum fit preceptum. sicut ait Aug⁹. Uouere est uoluntatis. sed reddere est necessitatis. Item melius est esse deuotum in minoribus q̄ȝ in maioribus indeuotum inueniri. Unde melius est nuda precepta seruare cum deuotione q̄ȝ se ad consilia obligare. ⁊ in his negligentem esse. Nota q̄ in lege mosayca fuerunt iudicia ceremonialia ⁊ moralia. Lex autem euangelica iudicia temperat partem auferendo. figuras euacuat rerum ueritatem exhibendo. precepta consumat adijciēdo. adijcit autem tria. scilicet instructionem documentorum. promissionē premiorū. ⁊ perfectionē cōsilioꝝ.

Et iō dī lex mosayca ab euan
gelica differre. q2 illa figuraꝝ
ē. hec v̄itatis. illa pene. hec grē.
illa lr̄alis. hec sp̄ualis. illa occi
dens. hec uiuificās. illa tioris.
hec amoris. illa seruitutis. hec
libertatis. illa oneris. hec ho
noris.

De consilijs euangelicis.
Cap. 70

Consilia que xp̄s adiecit
p̄ceptis sunt ista. Pri
mū est pauptas que cōsistit in
abdicatiōe ꝓprietatis. vn̄ Luce
14. Qui nō renūciauerit oīb9
que possidet nō pōt me9 eē di
scipul9. Math. 19°. Oīs q reli
querit domum uel fratres ꝛc̄.
ꝓpter nōmen meū centuplū ac
cipiet. ꝛ uitā eternā possidebit.
De h° Hiero9. Monach9 ha
bens obolū n̄ ualet obolū. 2°
est obedientie. vn̄ illud sup ca
thedrā mo. se. scri. ꝛ pha. q. di.
fa. ꝛc̄. Math. ultio. Si qs uult
post me uenire ab. semet. ꝛ tol.
ꝛc̄. Sciēduꝫ aūt q duplex est
obedientia. f. pfecta que se ex
tendit ad oīa que nō sūt cōtra
deū. uel cōtra regulā quā quis
pfessus ē. ꝛ que dispēsatōi p̄la
ti nō subdit̄. De hac obediētia
Ber. Perfecta obi a legē nescit.
terminis nō artat̄ nō continet̄
professionis angustia. Ad hanc
nullus tenetur debito necessita
tis. sꝫ solū pfectiōis. sicut tene
mur semp imitari charismata
meliora. Alia est obediētia pfe
cta. tn̄ sufficiēs ad salutē q̄ qs
obedit tātū in his que seruare
ꝓmisit. uel in illis que in his i
plicite cōtinet̄. sicut sūt illa sine
qbus religiōis pfectō nō fuat̄.
ut recipe officia. ꝛ h9mōi. ꝛ ta
lis obediētia necessitatis ē. Cū
ergo dicit beat9 Benedictus in
regula. q si prelatus precipiat
aliquid impossibile tentādū est
facere. loquitur de obedientia
perfecta quam obseruat subdi
tus in his ad que nō obligatur
ad prelati preceptum. consilij ē
ꝛ magne perfectionis. ꝛ nō ne
cessitatis. sed si seruat ad sim
plicem āmonitionē tale quid ē
maioris perfectionis. Tertiū
est castitas de qua dicit. Sunt
eunuchi qui se castrauerūt ꝓ
pter regnum ce. Ad illud per
tinet illud Math. Audistis qa
dictum est antiquis. Non me
chaberis. Ego autem dico uo
bis qui uiderit mulierē ad cō
cupi. eam ꝛc̄. Hic ostendit q n̄
solum consensus est dānabilis
ad opus mechationis. sed etiā
consensus ad delectādū. No
ta q cōcupiscere ex subito mo
tu ueniale est. sed concupiscere

ex deliberatione pficiēdi mortale est. Predicta tria consilia sūt spūalia ⁊ substantialia oīs pfecte religionis. quia suos obseruatores elongant a malo. nō solum q̃ntum ad culpam. sꝫ etiā q̃ntum ad causam. Omne nāqꝫ malum oritur ex triplici radice. s. ex concupiscētia carnis. ex concupiscentia oculoꝝ. ⁊ ex superbia uite. Predicta tria cōsilia perfecte nos elongant ab hac radice triplici. Quartuꝫ cōsilium est charitatis. Math. Diligite inimicos ue. Istud q̃ꝫ tum ad dilectionem affectus ē preceptum. sed q̃ntum ad dilectionem effectus est consilium. quia inimico uelle gratiā ⁊ gloriam est necessitatis. sed ostendere ei signa beniuolentie est p fectionis ⁊ consilij. Unde ad hº oēs non tenentur. Sane negare homini signa familiaritatis quando ueniā petit. uel necessitas exposcit uindicta est. uel qñ se ille qui hostis erat ad familiaritatem ingerit si habeatur presumptio q̧ non simulate uel irrisorie faciat. tunc diligēdus ⁊ inter amicos cōputādus. Sꝫ q̧ aliquis vltro se ad familiaritatem inimico ingerat. hoc p fectionis est. Unde q̧ aliqs iniuriam passus reconciliationē querat ⁊ amicitiā non est debitum necessitatis. sine quo ñ est salus. sed est perfectionis ⁊ consilij quo magnum expectat̃ premium. Quintum est mansuetudinis. Math. Si quis te percusserit in unam maxillam. pbe ei aliam. hoc sic intelligit̃. paratus sis aliam sustinere patienter. ⁊ istud consilium est patientie respectu lesionis corporis. Sed ad idem pertinet illud q̃d est patientie respectu ablatiōis rerum. sicut est illud. Qui vult tecum contendere in iudicio. et tunicā tollere. relinque ei ⁊ pallium. Nota q̧ cōtingit sua repetere corā iudice fideli dupliciter. aut cum cōtētione ⁊ fraude. aut cuꝫ charitate. Primum nulli licet. Secūdū v̄o licet īfirmis ⁊ imperfectis. perfectis āt non. Unde non repetere ɔsiliū est infirmis. perfectis vero p̄ceptum. Illis autem qui renūciauerunt ꝓpetati non licet repetere sua vt sua. sed vt congregationis. ⁊ nec propter se. sꝫ ꝓpter cōmune bonū. Sextū ē misericordie ⁊ superrogatiōis. vt illud. Omni petenti te tribue. ⁊ illud. Si uis perfect⁹ eē. vade ⁊ vende omnia ⁊c̃. Nota q̧ dare superfluū est necessitatis in necessitate extrema. sꝫ

121

dare qbus egem⁹ cōsilij. Aug. Melius est minus egere. q̄z pl⁹ hēre. Qd̄ autez dicit domin⁹. Omnia quecūq3 vultis ut faciant uobis homines. uos eadē facite illis. sic ītelligēdū. Quecūq3 vultis rōabiliter ꝛ dictāte charitate ut faciāt uobis ꝛc. Unde si peteremus rē aliquaz ꝛ non uideremus illud esse rōabile. non uellemus iam rōnabiliter dari nobis. Septimum consiliū est de simplicitate verborū. ut ibi. sit sermo uester est est. non non. Cuius sensus est si affirmatio uel negatio ē in ore sit ꝛ in corde. Et ad hoc consiliū reducitur illud. Audistis qa dictum est antiquis. non perierabis. Ego aūt dico uobis nō iurare omnino. Nota ꝙ iurare q̄stum ad infirmitatē ptinet permissionis est. Nō iurare aūt q̄stū ad pfectionē ptinet consilij est. Prohibz dn̄s iurar̄ per creaturas. s. per celum. uel terrā. uel capillū. pp idolatriā. ne. s. credamus aliquid numinis esse in illis. fiunt tamen iuramēta p euāgeliū ꝛ cruces. i. per eum cui hec sunt dedicata. Octauū ē de uitāda occasiōe peccati. Unde dr̄. Si ocul⁹ tu⁹ scandalizat te. erue euz ꝛ pijce abs te. ſm Aug⁹. nullū mēbrorū erui pcipitur ad lrām. s3 occasio peccandi. Potest. n. occasio esse ex aspectu. ꝛ tunc ocul⁹ scandalizat. Unde potest eē occasio ex contractu. ꝛ tūc man⁹ scandalizat. Potest insuper esse occasio ex alio ꝛ a consiliario. qui dicitur oculus. uel ab adiutore qui dicit̄ man⁹. ꝛ ē dextera que est adiutor in spūalib⁹. sinistra in tēporalib⁹. h⁹mōi enim si scandalizant abijciendi sunt. quia occasiones peccandi sunt abijciende. Nonū consiliū est de rectitudine intētionis ac finis. vn̄ dr̄. Attēdite ne iustitiaz uestraz faciatis corā hoīb⁹ ꝛc. Itez illud. Nesciat sinistra tua quid faciat dextera tua. Item sic luceant opa uestra corā hominibus vt glorificent patrem vestrū ꝛc. De his nota ꝙ cōtingit cōstituere duos fines. s. temporale. ꝛ eternū. sed si eternus finis est vltimus. hoc bene licet. Actio autem spūalis uel pdicatio non potest referri ad finem temporalem. ita ꝙ illud tēporale referatur ad deum. qa non sunt facienda mala ut ueniant bona. Et qd̄ dicit Aug⁹. Non debemus euāgelizare ut māducemus. sed māducare ut euangelizemus. Nota ꝙ tenemur illos actus referre ad

deum quorũ habemus dominium ex imperio rationis.ut ẽ manducare.cogitare.eligere.⁊ similia. sed non tenemur actus referre inobedientes rationi. vt est nutritiua.respiratiua. et h⁹mõi. ⁋ Decimum consilium est de conformitate operis ad doctrinam.ut ibi. Alligant onera grauia ⁊ importabilia digito autem suo nolunt ea mouere ⁊c̃. Ad idem. hypocrita eijce prius trabem de oculo tuo ⁊c̃. ⁋ Nota ꝙ in predicatione asseritur aliquando tentio generaliter.scilꝫ de his que pertinent ad statum salutis. aliquãdo asseritur tentio ſm statum pfectionis.vtpote religionis.p⁹ modo tenetur predicator facere quod dicit.cũ asserit ad h⁹ omnes teneri. Secundo modo non tenetur nisi perfectionem illam ipse nouerit. ⁋ Utrum ãt malus peccet predicando. distinguitur quia existens in peccato notorio peccat quãdo pdicat.siue ex necessitate officij hoc faciat.siue ex uolũtate. qꝛ scandalizat. Existens autem in peccato occulto si predicat. ⁊ ñ studet ex dicto suo compungi adhuc uidetur peccare.quia uidetur contẽnere ⁋ Undecimuꝫ consilium est de uitanda sollicitudiẽ vt ibi. Nolite solliciti eẽ ⁊c̃.⁊ ibi. Nolite cogitarẽ de crastino. ⁋ Sciẽdũ ꝙ triplex ẽ sollicitudo.p^a est laudabilis. ut est ꝓuidentie spũalis. Unde apo⁹ ad corinth. Qui sine uxore est sollicitus est. que dei sunt quõ placeat deo. Item ad Ro. de platis. Qui pest in sollicitudine. Secunda est tollerabilis. ⁊ est sollicitudo cure tẽporalis quo ad corp⁹. Luce. Martha mar. solli.es.⁊ tur.erga plu. Tertia est vituperabilis.⁊ ista est superflue thesaurizatõis quo ad auaritiam. Eccl'. Peccatori autem dedit deus afflictionẽ pessimã ut addat ⁊ cõgreget.⁊ hec uanitas ⁊ cassa sollicitudo mẽtis. Sollicitudo prima precipitur. secunda tolleratur.tertia prohibetur. ⁋ Duodecimũ est fraterne correctiõis.ut ibi. Si peccauerit in te frater tuus ⁊c̃. ⁋ Nota ꝙ fratrem corripere quandoqꝫ consilium est.ut quãdo corripitur super uenialib⁹. quandoqꝫ est preceptuꝫ.ut corripere d mortalib⁹.⁊ isto scdo modo ad oĩs pertinet ⁊ obligat semper. quia ꝓ loco ⁊ tpe .s.quando uacat.⁊ uidet ꝙ utilis est correctio. ⁋ Sciẽdũ est ꝙ triplex est correctio.scilꝫ amoris.timoris.⁊ pudoris. ⁋ Hunc

ordinem fraterne correctionis docet dñs in euāgelio. P° eniꝫ innuit fratrē reuocādū esse amore cū iubet euꝫ singulariter corripere dicēs. Corripe eum inter te ⁊ ipm solū. Sed si hoc non ualet docet eū esse reuocādū timore ubi ait. Si te nō audierit adhibe unū vel duos tecū. ⁊ si hoc non ualuerit docet eū esse reuocādum pudore. ubi dicit. Si nec illos audierit dic ecclesie. Si āt ecclesiā nō audierit sit tibi sicut ethnicus ⁊ publican⁹. i. excōicari debet. ⁊ sic euitari. Sane pdict⁹ ordo fraterne correctiōis intelligit tm̄ de criminalib⁹. qꝛ ꝺ culpis cōibus solent claustrales se in suis capitulis accusare. nō premissa tamē admonitione. Uerūtamē accusans aliū caueat diligēter. ne hoc faciat ad diffamādum. sed ad corrigendū. quoniam si quis ex deliberatione ꝯtrariū faceret mortalit̄ peccaret.

Explicit liber quintus. Incipiūt capitula libri sexti.

Expliciunt Capitula. Incipit liber sextus.

De medicina sacramētorum. Capitulum primū.

Celestis medicus humani gñis repatiuus tali mō sanauit egrotū sicut opportune competebat egrotāti. ꝛ egritudini. ꝛ occasiōi egrotādi. ꝛ ipsiꝰ egritudinis curatōi. Egrotus igitur est hō. Morbus autem origīalis est culpa. Origo istiꝰ culpe licet ꝑncipaliť fuerit ex consensu rōnis occasionē tamē sumpsit ex sensibus carnis. Ad hoc ergo ꝙ medicina respondeat morbo oportuit ꝙ nō tm̄ esset spiritualis. sed aliqd haberet de sensibilibus signis. ut sicut sensibilia fuerunt aīe occasio labēdi. ita esset ei occasio resurgendi. Et propter hoc medicina nostri vulneris cōsistit i ecclesiasticis sacramentis.

De diffinitionibus sacri. Cap. 2.

Sacramētū ē ut ait Augꝰ inuisibilis gratie uisibilis forma. Hec diffinitio generalis est. Et conuenit sacramentis tam noue q̃ ueteris legis. quia tam illa q̃ ista sūt ex similitudine repsentatiua. ꝛ ex institutione significatiua. Sciendum enim ꝙ eadem diffinitio conuenit sacramentis noue legis. sed sic supplēda est ita ut erꝰ similitudinez gerat. ꝛ causa existat. quia non solum ex similitudine representant. uel ex institutione signant. sed ex virtute diuina sanctificant. ꝛ gratiā conferunt. per quam anima curatur ab infirmitatibus uitiorum. ꝛ hoc est qd̄ īsinuat Augꝰ in alia diffinitione dicens. Sacramentuz est illud in quo sub tegumento rerum uisibiliuz diuina uirtus secretius operať. Est ꝛ tertia diffinitio Ugo. de sancto vic. qui ait. Sacramētuz est materiale elementū extrinsecus oculis suppositum ex institutione significans. ex similitudine representans. ex sanctificatione aliquam gratiam cōferens inuisibilem. Tria tanguntur hic que sunt de ratiōe

123

ſacramēti ſtricte ⁊ ꝓprie ſūpti.
Primū eſt naturalis ſimilitudo
ex qua habet aptitudinē ſigni
ficandi. Secūdū eſt actualis in
ſtitutio ex qua habet ordinem
determinatū reſpectu hꝰ ſigni
ficati. Tertiū eſt ſpūalis ſāctifi
catio ex qua habet uirtutē effi
ciendi illud ſignificatū.

¶ De ſacramentis noue legis.
Cap. .5.

Sacramenta legis gratie
xp̄s inſtituit tanq̄ȝ noue
legis lator in qua uocans ad p̄
mia dedit precepta. inſtituit ſa
cramenta. Chriſtus.n. v̄bū pa
tris cū ſit ſūme v̄itatis. ⁊ boni-
tatis. ⁊ ſūme v̄tutis. rōne ſūme
bonitatis ꝓmiſit premia beati
ficantia. rōne v̄itatis dedit p̄ce
pta dirigentia. rōne v̄tutis in-
ſtituit ſacr̄a adiuuātia. ut p ſa-
cramēta repareť virtus ad im
plenda p̄cepta. ⁊ per p̄cepta p
ueniať ad premia. Inſtituit aūt
ſacr̄a in verbis ⁊ elementis. vt
ait Augꝰ. Accedit v̄bū ad elm̄.
⁊ fit ſacr̄m. ⁊ eſt etiā elemētū ꝑ
materia. ⁊ forma v̄boꝝ ꝑ for-
ma. Ad hoc vero inſtituta ſunt
ſcr̄a in verbis ⁊ elemētis ut ha
berent euidentiam ſignifican-
di. ⁊ efficaciaȝ ſanctificandi. q̄a
dum elementa oculis. ⁊ uerba
auribus ſe offerunt. qui ſunt
duō ſenſus p̄cipue cōgnōſci-
tiui dant euidentiam ſignifica-
tionis. Deinde verba ſanctifi-
cant elementa. ut plenior fiat
humane creationis efficacia.

¶ Inſtituit autem deus ſacra-
menta diuerſimode. quedā eiȝ
ſunt ante aduentum ſuū. ut ma
trimonium ⁊ penitentia. Sed
hec duo confirmauit ⁊ conſu-
mauit in lege euangelica. dum
penitentiam predicauit. ⁊ nup-
tijs īterfuit. Alia quinq̄ȝ ſacra
menta chriſtus initiauit. Con-
firmationem quidem paruulis
manum imponendō. Unctionē
vero diſcipulos ad curandum
mittendō qui infirmos unge-
bant oleō. ſicut diciť ī Math.
Baptiſmum vero ſuſcipiendo:
deinde formam dando. Ordi-
nem autem poteſtatē ligandi:
⁊ ſoluendi tribuendo. ⁊ confici
endo ſacramentū altaris. Eu-
chariſtiam ante operando cō-
pando ſe grano ſinapis. ⁊ con-
ficiendo ac dando diſcipulis ī-
minente paſſione ſacramentuȝ
corporis ⁊ ſanguinis ſui. Inſti-
tuta ſunt etiā ſacramēta mul-
tiplici de cauſa. ¶ Primo pro-
pter humilitatem qua hō que-
rit ſalutē inferioribus ſe. ¶ Se-
cundō propter eruditionē qua
homo per uiſibilia ad cogno-

scenda inuisibilia rapiat. Tertio propter exercitationē qua homo noxiam declinet occupationem ⁊ ocium. Quarto ꝓpter congruitatē medici ad medicinam. quia cum medicus sit deus. ⁊ homo congruenter continere medicina debet aliquid diuinum. s. inuisibilem gratiaꝫ. ⁊ aliquid humanum. s. uisibilem gratie formaꝫ. Quinto est cōgruitas ex parte infirmi. quia cum infirmus sit homo ex corpore ⁊ spiritu. spiritus autem in corpore non bene capiat spiritualia nisi in corporalibꝰ congruum fuit dare medicamenta spiritualia in rebus corporalibus sicut pilule in nebula dat᷑. Sexto propter augmentationem meriti. multum enim ualet ad meritum quando deo creditur in his ubi ratio humana nō potest dare experimentū. Patet ergo ex predictis que sit sacramētoꝝ causa efficiēs. que diuina institutio. que formalis. qꝛ gratie sanctificatio: que finalis. quia hūane infirmitatis curatio.

De effectu sacramentorum. Cap. 4.

Effectus sacramentorum noue legis multiplex ē. Primo a peccato mundant. Secundo in bono conseruāt. Tertio corpori christi mystico incorporant. Quarto iustificant. Quinto ad futuraꝫ uitam preparant. Sexto erudiendo illuminant. Septimo a malo preseruant. Ista patent in septem sacramentis per ordinem. Nam primum operatur baptismus. Secundū confirmatio. ⁊ sic de alijs. Sacramenta dicuntur uasa gratie. ⁊ causa. non ꝙ in eis gratia substātialiter contineatur. uel causaliter efficiatur. cū in sola aīa habeant collocari. ⁊ a solo deo infundi. sed quia in illis. ⁊ per illa gratiam curationis a sūmo medico christo oportet hauriri. licet non alligauerit potentiam suam in sacramentis. qn et per alias uias gratiam conferre ualeat quando uult. Sacramenta semper habent significationē ueritatis. sed nō semper efficaciam curationis. non propter defectuꝫ ex parte sui. sed ex parte suscipientis. quia gratia nulli datur repugnanti gratie fonti. Unde ⁊ sacramenta non sanctificant. nisi accedētes digne ⁊ absqꝫ omni fictione. Aliquando uero uirtute sacramentorum fit de attrito cōtritꝰ. ita ꝙ defectꝰ dignitatis.

124

uel ꝑpationis ex parte suscipientis suppletur v̄tute diuina in sacramentis cōtenta. dūmodo non accedat sciens in mortali peccato uel in proposito peccādi. Unde sciendum ꝙ quidā suscipiunt sacramentum tantum. ut ficte accedentes. quidam rez tantum. ut qui per contritionē ⁊ fidei deuotionē recipiūt gratiam ante ꝙ̄ ueniant ad sacramenta. quidam ⁊ sacramentum ⁊ rem suscipiunt. vt digne accedentes. Sacramentum dicitur a sacrando. ⁊ hoc potest intelligi tripliciter. aut sanctitatem efficiendo tantum. aut sanctitatem signando tantum. aut sanctitatem signando ⁊ efficiēdo simul. Primo modo conuenit ratio sacramenti reb⁹ signatis per sacramenta tam ueteris ꝙ̄ noue legis. Secundo modo conuenit signis ueteris legis. Tertio modo conuenit sacramētis noue legis. H⁹ mōi exemplum habem⁹ in naturis. quia medicina dicit̄ sanare efficiendo tantuz. sed sudor sanat signando tantum. exercitatio sanat efficiendo ⁊ signando. Quinqz sunt que habent iustificare animam. sed diuersimode. Deus enim iustificat auctoritate. gratia iustificat formaliter expellendo morbum spiritualem. Impletio mandatoruz iustificat. ut dieta. Sacramenta uero tanꝙ̄ uasa medicinalia in quib⁹ confertur gratia. Sacerdos aūt ministerio. Exēplum horum habemus in curatione morbi corporalis. Deus eniz sanat corpus auctoritate. medicina effectiue. dieta conseruatione uas medici cōtēptiue. Uñ dicitur uulgariter. Piscis iste sanauit me. medic⁹ uero sanat ut minister.

De numero sacramētoꝝ. Cap. 5.

Sacramēta noue legis st septem s̄m septē diuersitates hominū in ecclesia. Primum est intrantium ut baptismus. Secundum est pugnantium. ut confirmatio. Tertiuz uires resumentium. ut eucharistia. Quartum resurgentiū. ut penitentia. Quintū exeūtiū. ut extrema unctō. Sextū ministrantiū. ut ordo. Septimū nouos milites itroducētiū ut mr̄imoniū. Sacramēta figurata sūt in septē sigillis. qb⁹ fuit ueteris testamēti pagina sigillata que agnus qui hēt clauem dauid qui claudit. ⁊ nemo aperit reserauit. Item in septē tubis qbus angeli cecinerunt.

Itē in septē stellis quas hēbat similis filio hoīs in dextra sua. Itē in septem panib⁹ qb⁹ dn̄s turbā satiauit. Itē in septē oculis super unū lapidem. Item in septem lucernis tabernaculi su prepositis candelabro. Item in septem lotionibus Naaman.

Sacramenta sunt septez que disponūt ad septē uirtutes habendas. Naz baptismus est sacramentum fidei. Confirmatio spei. Eucharistia charitatis. Penitentia iustitie. Extrema unctio pseuerantie. que est fortitudinis complementū. Ordo prudentie. Matrimonium temperātie. Alia ēt rō numeri sacrorꝝ est qui ordināt contra triplicē culpam. ⁊ contra quadruplicem penam. Un̄ baptismus ordinatur contra peccatū originale. Penitentia ꝯtra mortale. Extrema unctio cōtra ueniale. Ordo contra ignorātiā. Eucharistia contra malitiam. Confirmatio contra impotentiā. Mr̄imonium contra cōcupiscētiā quā tempat ⁊ excusat. Alia adhuc ratio numeri. quia sacra sūt cā sanatiua morbi spiritualis ad'modum corpaliuz. Medicia uero corporalis quadruplex est. curatiua. conseruatiua. p̄seruatiua. ⁊ melioratiua: Simili modo sacramēta curāt. Baptismus curat simul ⁊ totaliter. Penitentia vero curat paulatiz q̄ztū ad penā cuiuscūq3 pene homo debitor sit. Extrema unctio curat a morbis leuioribus. s. a uenialibus. Sicut baptismus ⁊ penitentia curant a letalibus Sic ergo predicta tria sacra sunt quasi medicina curatiua. Confirmatio est medicina conseruatiua sanitatis spiritualis in qua datur spiritus sanctus ad robur ⁊ conseruationem gratie date in baptismo. Matrimonium est medicina p̄seruatiua. Ordo est medicina melioratiua in quo augmentatur gratia. Eucharistia hec omnia simul facit. Curat enim uenialia. que sunt occasio ruine maioris. conseruat enim gratiam inuentam in homine: ⁊ augmentat. sicq3 meliorat. et nihilominus a peccato preseruat.

De potestate dispēsatōis sacrametorꝝ. Cap. 5.

Potestates dispensatōis sacrorꝝ regularit spectāt ad gen⁹ hūanū. In oīb⁹ sacramētis dispēsādis necessaria est dispēsatiōis intētio qua qs intēdit facere qd xp̄s instituit ad humanā salutez. Uel saltem

facere qd facit ecclesia in quo
clauditur in generali intentio predi-
cta. quia ipsa ecclesia sicut sacra a
christo accepit sic ad fidelium sa
lutem dispensat. rursum quia
ordo dignitatis exigit ut infe-
riora maioribus submittantur.
Quedam respiciunt excellentiam di
gnitatis. ut sacrum confirmationis
et ordinis. unde confirmatio et ordo
conferuntur ab episcopis. Quedam respi-
ciunt indignantiam necessitatis. ut
baptismus et matrimonium. quorum
unum regenerat. alterum generat.
et horum dispensatio etiam personis in-
ferioribus conceditur. maxime in arti
culo necessitatis quod dico ratione
baptismi. Quedam autem sacra sunt
quasi media. ut eucharistia. pe
nitentia. et extrema unctio. Et
istorum dispensatio ad solos pertinet
sacerdotes qui sunt quasi in me
dio inter episcopos et minores perso-
nas constituti. Sacra dispensari
possunt a bonis et malis. a fidelibus
et infidelibus intra ecclesiam et extra.
quia si dispensari posset tantum a bo
nis nullus esset certus de susce-
ptione sacri. cum nullus sit certus
de bonitate ministri. sicut nec
de propria. et ita oporteret ite-
rari. et malitia unius preiudicaret
aliene saluti. Idcirco dispensatio
sacri committitur homini. non ratione
sanctitatis que uariatur. sed ratione

auctoritatis diuine que semper
manet quantum est de se. Scien-
dum autem quod in sacris quedam
sunt substantialia. quedam uero sacra
mentalia. Quantum ad substantia
lia non plus ualet operatio boni mi
nistri quam mali. quia deus ibi operatur
ut actor. homo uero ut minister.
Sed in sacramentalibus sicut sunt
orationes plus potest ualere operatio
boni quam mali. hoc est autem per acci
dens. non per se. id est quantum ad alios
effectus accidentales. non quantum
ad essentiales. quamuis apud here
ticos sint sacra uera. non tamen
recipientibus utilia. nisi ad ec-
clesie unitatem redeant. Unde
Augustinus ecclesia comparata paradiso
indicat posse baptismum homi
nes recipere. sed salutem non te
nere. Nam et flumina de para
disi fonte largiter manauerunt.
non tamen in Mesopotamia.
nec in Egypto quo illa flumina
peruenerunt est felicitas uite que
de paradiso commemoratur.

De triplici statu fidelium.
Cap. 6.

Triplex est status fide-
lium in acie ecclesiasti-
ce hierarchie. scilicet fidei genite. fi-
dei roborate. et fidei multiplica
te. Per primum fit distinctio fi-
delium ab incredulis in baptismo.
Per secundum fit distinctio fortium ab

infirmis. ⁊ hoc in cõfirmatõe. Per tertiũ fit distinctio cleri/ coꝝ a laycis per sacrꝫ ordinis. Hinc est qꝫ hec tria sacra cara cteres imprimũt quos indelebi liter impssos semp distinguũt. vñ nullatenus iterari possunt. Caracter ergo baptismalis est incipiẽtiũ. Confirmatõis uero pficientiũ. sed ordinis pfecto/ rum. Predicta triplex distin ctio fit ad similitudinẽ distincti onis alicui⁹ exercit⁹. Prima ẽ cõis. s. totus exercitus ab alio exercitu. ⁊ hec fit pncipaliter p baptismũ. 2ª est spãlis. s. mili tum a popularibus. hec autẽ fit per cõfirmationẽ. 3ª est spe cialissima. s. ducum militum ab utrisqꝫ. ⁊ hec fit p sacrꝫ ordis. Preterea qꝛ caracter est signũ distinctiuũ spũale ⁊ indelebile. iõ nõ cõfert in sacris que solẽt iterari. sicut ẽ pñia. mrĩmoniũ. ⁊ h⁹mõi. Nõtãdũ ergo qꝫ ca racter baptismalis est omniuꝫ caracteꝝ alioꝝ fundamẽtũ. Et ideo illo non habito nõ possẽt ceteri impmi. ac p hoc oportet vnuo fieri ut illi caracteres ha beãt. vñ si qs ordinat nõ bapti ꝫatus nihil prsus agit. q̃uis tria sacra ut dictum est pter caracteris impssionẽ nõ iterãt. tñ quasi cõe ẽ hoc oibus sacris nõ iterari circa eãdem psõnaꝫ ⁊ materiã. ⁊ ex eadeꝫ cã. ⁊ hoc est ideo ne fiat ɔtumelia sacrõ. Ex hoc enim credi posset qꝫ sa cramenta prius dispẽsata eẽnt in efficacia ⁊ inepta. licet q̃daꝫ ex necessitate ⁊ alijs causis ite rari possint. Quedã sunt de sacramẽtoꝝ subã. quedã de cõ gruentia. Si ea que sũt de sub stãtia omittãtur euacuãtur sa cramẽta. ⁊ sũt iterãda. Omissio vo illoꝝ que sunt de cõgruẽtia nõ euacuat sacra.

De institutione sacramẽtoꝝ. Cap. .8.

Ab initio instituta sũt sa cramẽta ad curationem hominum. ⁊ semper cum mor/ bo cucurrerunt. In lege eiꝫ na ture fuerunt oblationes. sacri ficia. ⁊ decimatiões. In lege ãt scripta introducta est circunci sio. ⁊ adiũcta est expiatio atqꝫ superaddita oblationum ⁊ sa/ crificiorum multiformis distin ctio. In lege autem noua statu ta sũt sacramẽta numero pau ciora. utilitate potiora. uirtute efficaciora. peminentia dignio ra. atqꝫ significatione euiden/ tiora. in qb⁹ est impletio simul ⁊ euacuatio oiuꝫ pdictoꝝ. sicut Ugo de sancto victo. Primi

126

temporis sacramenta fuerunt
sicut vmbra. Medij temporis
sicut imago. siue figura. Postre
mi vero temporis. s. gratie. si/
cut corpus quod intra se veri/
tatem continet ⁊ gratiam quã
significatione representãt ⁊ p̄n
cipaliter conferunt ⁊ promit/
tunt. Predicta patent quia e/
iusdem mūdationis similitudo
est in oblatione legis nature. sꝫ
occulte inuenitur. In circūcisi/
one vero euidentius aliq̃ꝫtuluꝫ
exp̄mitur. per baptismū auteꝫ
manifestius declaratur. Item
sacramenta ueteris legis nutri
ebant paruulos. exercebant p
fectos. ⁊ duros onerando do/
mabant. Sed sacramenta noue
legis conferunt que vetera de
longinquo monstrabant. Unde
priora sacramenta p̄pauerunt.
⁊ pduxerunt ad noua. sicut uia
ad terminū. sicut figura ad ve
ritatem. Item sacramenta nō/
ue legis efficiūt quod figurãt.
sed hoc non faciunt sacramēta
veteris legis. Est ⁊ alia diffe/
rentia ꝙ cōe est omnibus sacra
mentis. qꝛ cōsistūt in rebꝰ sensi
bilibus inuisibilem tamen gra
tiam significantibus. sed sp̄ale
est sacr̄is noue legis ꝙ cōsistãt
in verbis ⁊ in rebus. Item sa/
cramenta noue legis iustificãt.

⁊ q̃ꝫtū ad opꝰ opatū. ⁊ q̃ꝫtū ad
opus operãs. sed sacr̄a veteris
legis solū q̃ꝫtū ad opꝰ operãs.
qꝛ nō ualebãt faciētibꝰ. nisi q̃ꝫ/
tū illoꝝ charitas ⁊ deuotio fi/
dei extēdebat. Hoc nō intelli/
git̄ de circūcisiōe que cum non
fuerit in lege data nequaq̃ꝫ in
ter legalia cōputatur. qꝛ ipsa in
paruulis tollebat originale. et
gratiam conferebat ꝙ non͛ fa
ciebant legalia. Item legalia fu
erūt ƀm Augꝰ ante passionem
domini uiua. ⁊ statiꝫ post passi
onem mortua. ⁊ postq̃ꝫ claruit
veritas euãgelij fuerūt oio se/
pulta. Nr̄a v̄o sacr̄a vsqꝫ ad fi
nē semp ī suo uigore manebūt.

De baptismo. Ca. 9.

Baptismus ē ianua oīum
sacroꝝ. qꝛ nulli ꝯfertur
in eccl̄ia aliud sacr̄m ante ip̄m.
De substãtia baptismi sūt qn/
qꝫ. Pꝰ exp̄ssio forme uocalis
a deo īstitute que est hec. Ego
te baptizo In noīe p̄ris ⁊ filij ⁊
sp̄us sãcti. absqꝫ omissiōe. addi
tōe dictiōis. vel p̄posteratione
ordis uel cōmutatōe nois. His
.n. quattuor modis forma v̄bo
rū violat̄. s. omissiōe additione
trãspositōe cōmutatōe. i. si po/
nit̄ loco p̄ris ⁊ filij ⁊ sp̄us sãcti
nomē potētis. sapiētis. ⁊ beni/
gni. quia in quocūqꝫ idiomate

baptizetur nõ debet poni ap-
propriata tribus personis. sed
expressa nomina personarum.
Similiter baptizato non debz
dici imergo vel intingo. Se-
cundum est ablutio per elemẽ-
tum aque cuiuslibet. uel maris.
uel fontis. uel fluminis. siue fri
gide uel calide in toto corpore
facienda. uel saltem in dignori
parte. scilicet in capite. Tertiũ
est ꝙ imersio ista fiat ab vno.
⁊ in eodem tempore quãdo for
ma v̾borum exprimitur. ita ꝙ
non vnus puerum imergat. et
alius uerba proferat. Quar
tum est intentio. vel spãlis. vel
generalis. Specialis autem in
tẽtio est ut ille baptizandꝰ mũ
detur. Generalis autem est fa
cere illud ꝙ facit ecclesia. In-
tẽtio quoqz illius requiritur q
est baptizandus si est adultus.
quia qui inuiti baptizantur nõ
recipiunt sacramẽtũ. Quin-
tum est fides ipsius baptizan-
di. quia in adultis requiritur
fides propria. sed in paruulis
aliena. quia paruuli in fide ec-
clesie baptizantur. Baptismus
merito fit in aqua. ⁊ non in a-
lio liquore. quia homo cum p
peccatum primi parẽtis incur
rerit imũditiam. ignorantiaz. ⁊
concupiscentiam per baptismũ
ab his tribus liberatur. Et hꝰ
notatur in ꝓprietatibus aque
.s. puritate. perspicacitate. ⁊ fri
giditate. Nam baptismalis a-
qua sua puritate nos mundat.
sua pspicacitate illuminat. atqz
sua frigiditate ab estu concupi
scentie nos temperat. Itẽ bap-
tismus fit in aqua ne quem ino
pia excusaret. ⁊ ne propter de
fectum salutis periculum homi
nes incurrerent si in alio aliqᵒ
liquore fieret. ⁊ ut inueniatur
apud omnes cõis baptismi ma
teria. Triplex est baptismꝰ. s.
fluminis. flãminis. ⁊ sanguinis.
Inter hos talis est differentia.
quia baptismus fluminis a to-
ta pena liberat ⁊ a culpa. ⁊ gra
tiam in habitu infundit. ⁊ cara
cterem imprimit. Baptismus
flãminis delet culpam non se-
mel tantum. sed pluries. ⁊ habz
gratiam in usu in quo consistit
meritum. Baptismus sanguis
liberat ab omni tentatiõe. ⁊ cõ
fert statim premium. quia pro
prium est martyrum statiz euo
lare. Ex his patet quis sit me
lior inter hos baptismos. quia
se habent ut excedentia ⁊ ex-
celsa. In baptismo quoddã est
sacramẽtũ tantũ. ut ablutio ex
terior. quoddam res tantũ. ut
gratia interior. quoddam res

127

ꝛ sacramētū ut caraeter. Octo
sunt ꝺ solēnitate baptismi que
non sunt ꝺe substantia. Uñ v.
Sal oleū chꝛisma cereus chꝛis-
male saliua. Flatus virtutē ba
ptismatis ista figurant. Hec cū
primis non mutant esse. sed or
nant. In quattuoꝛ locis inungi
tur baptizandus. s. in frōte. ut
fidem publice protestetur. In
vertice ut agenda ab eo subti-
lius intelligantur. Inter scapu
las ut iugum chꝛisti suaui⁹ poꝛ
tetur. In pectoꝛe ut dulci coꝛ-
de deus diligatur. Baptismus
fuit institutus materialiter qñ
chꝛistus baptizatus fuit. for-
maliter quando dixit. Ite do-
cete oēs gentes ꝛc. finaliter qñ
dixit Nicodemo. nisi q renat⁹
fuerit ꝛc. effectiue quādo xps
passus ē. Effect⁹ baptismi du-
plex est. Ad alia sacramēta p̄-
parat. qꝛ baptism⁹ est intrātiū.
A peccato mūdat qꝺ signatū ē
in mari rubꝛo. vbi submersi sī
Egyptij. sed filij Israhel exie-
runt securi. ⸗Nota q̄ in bap-
tismo deletur oꝛiginalis pecca
ti macula fomes non tollit᷑. sꝫ
remittit᷑ penā relaxat. Uñ pue
ri induūtur ueste candida. Ra
tiōalem illuminat᷑. Uñ pōit᷑ sal
in ore. Concupiscibilē ad bonū
inflāmat. Uñ dat᷑ candela pue

ro. Irascibilem confoꝛtat. Uñ
Israhel uicit Amalech post trā
situm maris rubri. Innocētiaꝫ
tribuit. qꝺ figuratū est per co
lumbam que sedit super Iesum
baptizatuꝫ. Caracterem impri
mit. hoc signat᷑ p mare uitreū
in Apoca. Fomiteꝫ mitigat qꝺ
figurat aque frigiditas. Cōio
nem ecclesie pꝛestat. sicut Iere-
mie circūcisio. q̄uis sāctificat⁹
fuerit in utero. A satisfactione
exteriori liberat. qꝛ non requi
rit gemitū neqꝫ plāctū intelli-
ge exterioꝛē. nā exterioꝛ requi
ritur in adulto. s. contritio. po
testatē diaboli minuit. qꝺ sig-
nat exsufflatio. Januā celi ape-
rit quod signatum est chꝛisto
baptizato aperti sunt celi. ⸗Et
notanduꝫ q̄ passio chꝛisti ape
ruit ianuam celi per cām meri
toriam ꝛ satisfactoꝛiā gn̄alem.
Baptismus autem aperit per
causam efficientem singulareꝫ.
Os ad laudandum. ꝛ aures ad
audiendum aperit. Unde poni
tur saliua in ore ꝛ aure pueri.
Templum chꝛisti efficit. Unde
dicitur baptizato. Exi immū-
de spiritus. ꝛ da locum spiri-
tui sancto. Laudabilem coram
deo reddit. Unde balsam⁹ est
in chꝛismate. Solent pueri bap
tizandi usqꝫ ad pascha ꝛ pen-

tecosten. nisi urgeat necessitas. uel timeatur periculum, reser-uari ad signandum q in bap-tismo fit resurrectio spiritua-lis. et q gratia spiritus sancti datur. Baptismus christi et Jo annis conueniunt in materia. et in modo mergendi. sed diffe-runt in forma. quia baptismus Joannis tradebatur in nomie uenturi. Differunt etiam in ef-fectu. quia baptismus christi ui uificat. Joannis autem non. Itē in fine q baptismus Joānis ad baptismū xpi inuitabat.

De cathecismo et exorcismo.

Cap. io.

Cathecismus et exorcis-mus tanq preparatorij p mittuntur baptismo. ut in ipso gratia efficacius operetur. Tri-bus de causis cathecismus in-stitutus est. Primo propter in structionem de articulis omni bus ad fidei susceptionem. Se cundo propter responsionem ad fidei perfectum. Tertio p pter sponsionem ad fidei ob-seruantiam. Quia uero adul-tus peccatum proprium habet requiruntur hec ab eo. et pro se respondere debet. Paruulus autem quia non habet pecca-tum actuale. nec per se respon-dere potest. requirūtur hec ab eo per uicarium. quia pro ipso respondet de fidei obseruātia. Exorcismus ideo institutus est ut baptizando diaboli pote-stas repellatur. Nam propter peccatum hominis diabolus in homine potestatem accepit. et etiam in illa que ueniūt in usus hominis. Unde tam adulti q paruuli exorcizari debent ad expulsionem diabolice potesta tis.

De confirmatione.

Cap. ii.

Confirmatio sacramētū est pugnantium. de cuius substantia sex sunt. Duo ex p te sacramēti in se. scilicet materia chrismatis et forma uerborum que talis est secundum morem magis cōem. Signo te signo crucis. confirmo te chrismate salutis. In noīe pris et filij et spūs sācti. Duo ex parte ministri. s. digni tas pontificalis. et intentio de-bita. Duo ex pte suscipiētis. s. frons in quo debet fieri chris-matio. et q confirmādus sit ba ptizatus. Unctio chrismatis tri plex fit in tribus sacris. quorū diuersitas ex fine accipitur. In baptismo fit in uertice ad sig-nandum fidei susceptionem. quia uertex est locus cellule ra tionalis. In cōfirmatione fit in

128.

fronte ad significādū audaciaꝫ
cōfessiōis. cuiꝰ impedimētū est
timor ⁊ verecundia que spālit̄
manifestat̄ in palore uel rubo-
re frontis ex ꝓpinqtate cellu
le imaginalis. In ordine fit in
manibꝰ ad significandū ꝑtātē
ꝯsecrādi dn̄ici corporis sacr̄ꝫ.
Huiꝰ sacri multiplex est utili-
tas. qꝛ gr̄aꝫ datā in baptismo
confirmat. ps. Confirma hoc
deus qd̄ opatus es in nō. sān
baptismo. Ad militiā spūalem
ꝑparat. Un̄ confirmādi tanqꝫ
pugiles pugnaturi inungūtur
ne ab inimicis de facilꝫ terre-
antur. Et qꝛ oēs xp̄iani debēt
esse in bello xp̄i ꝓpter hͦ oēs
debent sacr̄m hoc accipe ut fa-
cilius possint contra mūdū car
nem ⁊ diabolum pugnare. Ad
confessionem constantē nomis
xp̄i aīat quem oportet uerum
deū ⁊ verū hoīem cōfiteri. Pͦ
vt confiteamur eū ꝯm diuinaꝫ
naturā pr̄i ⁊ spūi scō equalem.
2ͦ ut cōfiteamur eū ꝯꝫ hūanā
naturā crucis ꝑtulisse suppli-
ciū. Primū apparet in forma v̄
boꝝ in trinitatis expssione. 2ᵐ
claret in frōte crucis signatōe.
Intus ⁊ extra nos ornat spūa
li decore. Intus qdē p conscie
puritatē. sꝫ ex̄ p odorē bone fa
me. Et hec duo signāt̄ ī chris-

mate qd̄ cōficit̄ ex oleo ꝓpter
ꝑnitū. ⁊ ex balsamo pp scōm. In
bonis agendis. ⁊ malis sustinē-
dis roborat. Dat̄ enim ibi spi
ritus sanctus ad robur. Aīam
⁊ corpus armat. Animā quidē
per impssionem caracteris con
tra pusillanimitatis uitiū. Cor
pus vero per clypeum crucis
contra insultus demonum. Au
daciam prestat contra timorē
in confessione nominis chrīsti.
⁊ in consignatione frontis qui
est locus verecundie. Post pu-
gnam coronat. quod notat̄ in
vitta que circa caput ligat̄ con
firmati. Quedaꝫ sunt circa cō
firmationeꝫ que nō sunt de eē
sacri. sed de bn̄ esse que sīt hec.
Qd̄ ieiunis ⁊ a ieiuno detur.
qd̄ per aliquem ep̄o pn̄tet̄. qui
etiam patruus efficitur. qꝫ mi
tra circa caput circūliget̄. Per
istud sacr̄m fiunt fideles plene
christiani. plenitudinē dico co-
pie qui tantū in baptismo ple-
ni facti sunt plenitudine suffici
entie. Sacramenta se habent in
dignitate. vt excedentia ⁊ ex-
cessa. Nam eucharistia p̄emi-
net in esse. Baptismus in effe-
ctu. Matrimoniū in mysterio.
quia signat coniunctionē xp̄i ⁊
eccl'ie. Cōfirmatio ī dignitate
mīstri. qꝛ non cōfertur nisi ab

epis. Pnia in peccator remis-
sione. et sic de alijs sacramtis

De eucharistia. Cap. 12.

Eucharistia ē sacrm chari
tatis tā diuine q̄ nr̄e. q̄
deus in h° sacro signū magne
dilectionis nobis oñdit et nr̄e
dilectiōis affectū p idē sacrm
spūalit̄ erga se iflāmauit. De
subā h° sacri sūt q̄ttuor. Primū
ē q̄ ɔsecrās eucharistiā sit sa-
cerdos. Secūdū spēs panis et
uini. Tertiū intētio ɔsecrātis.
Quartū ē for" vbor. vz. Hoc
ē eiz corp°. m. Et ista ē sup ca
licē. Hic ē eiz calix zc. Ad ple
nius itelligēdū ista nota circa
intētiōez q̄ aliud ē intētio ali
ud attētio. q̄ intētio sēp ē ne-
cessaria. ul' spālis ul' gñal'. sicut
dcm̄ ē de bap°. Attētio āt nō ē
de subā. sicut qñ mēs rapit̄ in
platōe vbor ad alia. qd̄ qñq̄
ɔtigit ex ifirmitate. qñq̄ ex ne
gligētia l' in curia. et tūc ē pec-
catū. Sciēdū p̄terea q̄ n̄ so-
lū reqrit̄ intētio ɔsecrātis. sed
ēt intētio istud sacrm istituen-
tis. Uñ si aliqs sacerdos staret
i foro et sup oēs panes formā
vbor pferret. ēt cū intētione
ɔsecrādi n̄ fieret ibi trāsubstā
tiatio. et h° nō eēt pp defectuz
vtutis uerborum cuz una uice
sacerdos possit cōsecrare tot
hostias quot toti mūdo suffi
cerēt si eēnt necessarie ecclie.
sz pp defectū intētionis illi°. q
h° sacrm istituit q nō intēdit
q̄ cū tali ludibrio l' stultitia fi
eret ɔsecratio. sz p utilitate ul'
necessitate ecclie gñalis ul' pti
cularis. Circa quoq̄ formaz
vbor sciendū q̄ cū dr̄. hoc est
eiz corp° meū. ista ɔiūctio eim
nō ē de subā forme. sz de bene
eē ipius. Uñ omitti nō dz. Ali-
ud nāq̄ ē for" necessaia sine q̄
nō pōt trāslatio fieri. aliud ē
forma debita sine q̄ nō debet
fieri. Eodē mō dicēdū ē d spe
cieb° panis et uini. Uñ nota
q̄ maria eucharistie. alia ē ne
cessaria. alia ē debita. Mate. n
neccīa ē q̄ eucharistia pāis sit
frumētinus. q̄ sine illo nō pōt
fieri cōfectio. Sz maria debi-
ta ē q̄ panis ille sit azim°. q̄ lz
in fermētato posset ɔfici. tam
hoc nō dz fieri duplici de cā.
Pria ē q̄ panis azim° ɔuenit i
stitutiōi. Christus eiz dedit di
scipulis corp° suū ɔfectū i tali
maria. Secūda ē q̄ tal' pāis cō
uenit ēt significato. Christ°. n.
sine oī fermēto pcc̄i fuit. Sil'r
dicendū ē de maria calicis. q̄a
alia ē maria necessaria. alia de
bita. Maria necessaria calicis
est uinū. q̄a sāguis xp̄i nō pōt

129

in alia materia ꝯfici q̃ʒ in uino. Mat̃ia ṽo debita ē ꝙ aqua ui
no misceat᷑. ⁊ hoc duplici rõe. Pͥa q² tal' materia ꝯuẽit isti
tutõi. Xp̃s eiʒ sãguinē suū sub
tali sp̃e dedit. Secũda q² talis
mat̃ia ꝯuenit ēt significato. q²
eccl'ia q̄ ꝑma quã signat᷑. xp̃o
p fidē ⁊ charitatē iũgit᷑. Scien
dū ꝙ in aceto ⁊ agresta nõ cõ
ficit᷑. q² acetū ñ ē uinū. sʒ fuit.
sic ⁊ agresta nõ ē uinū. sʒ erit.
Jn cõfectõe sãguinis tã mo-
dicū aque dʒ ãmisceri uino qꝺ
absorberi possit ab illo. alioqn
ĩpedit᷑ ꝯsecratio. s. si uinum ab
aq̃ uincit᷑. Jstud designat᷑. quia
cū nos ad xp̃m ꝯũtimur nõ ip̃e
in nos. sʒ nos ĩ ip̃m mutamur.
q² corpi suo mystico ĩcorpora
mur. Si una gutta uini ĩponit᷑
ex aliq̃ negligẽtia sãguini non
pp hͦ desinit eē sãguis. nec pp
ãmixtionē uinū ĩ sãguinē mu-
tat᷑. sʒ utraqʒ sp̃es in sua nat̃a
pmãet. Sʒ si ꝺ uino multũ po
nit᷑ ad unã guttã sãguĩs. sicut
qñqʒ fit in abl'one tũc ibi desi
nit eē sãguis. q² sp̃es illiꝰ gut-
te sub q̃ ē sãguis absorbetur a
ml'to uino adiũcto. Circa eu
charistiã ē qꝺdaʒ sacr̃m tm̃ ut
sp̃es pãis ⁊ uini. quoddã ē ibi
res tm̃ ut corpꝰ xp̃i mysticuʒ.
qꝺdaʒ ē ibi res ⁊ sacr̃m. ut cor
pus xp̃i ueꝝ qꝺ traxit de uir-
gine. Jstud eiʒ ē res ꝑmi ⁊ sa-
cramẽtū scꝺi. Sub utraqʒ sp̃e
totꝰ xp̃s ē ĩdiuisus. s. corpus ⁊
aĩa ⁊ deus. ac p hͦ utrobiqʒ ē
unū ⁊ simplicissiꝰ sacr̃m. Sub
sp̃e nãqʒ panis ē corꝰ xp̃i p cõ
uersionē. ⁊ sãguis p ꝯnexionē.
⁊ aĩa p ꝯiũctionē. ⁊ diuĩtas p
unionē. Jsta. n. q̃ttuor ñ pñt di
uidi nec ab ĩuicē separi. eodeʒ
mõ dicẽdū ē de sãguĩe. Pre-
terea xp̃s totꝰ ē in tota sp̃e. sic
ꝙ ē in q̃libet pte eiꝰ siue sit ĩ-
tegra illa sp̃es siue diuisa. ac p
hoc nõ ē ibi ut circũscriptꝰ ul'
occupãs locū. ul' hñs sitū ul' p
ceptibil' p aliquē sensū corpo-
reū. Exꝰ hꝰ hẽmꝰ ĩ specl'o qꝺ
si diuidat᷑ ĩ multas ptes ĩ q̃li-
bet appet imago. que ꝑus ap-
parebat in ĩtegro. Jdē exꝰ est
de sermone. q̃m multis recito
q̃a q̃libet auditor recipit illum
totum. Unde q̃ʒuis sermo sit
unicus in pferẽte. totus tamē
est in quolibet audiente. Ho
stia frangit᷑ in tres ptes ꝓpter
multas ratiões. Primo ꝓpter
tres psonas diuinas in una es
sentia. sic p tres ptes in diuisi
one hostie. unus tamē est xp̃s.
Secũdo ꝓpter tres status ec-
clesie. s. militantiū. triumphan
tium. ⁊ in purgatorio existẽtiū

Tertio ppter tres status xpi in qbus fuit. s. mortalis. mortuus. et imortalis. Quarto ppt tres aptiones in corpe xpi tpe passiois. s. manuū. pedū. et lateris. Quinto pp tres subās in xpo. s. diuinitatis. aie. et corpis. Sacrm corpis xpi figuratū est multiplr. s. i oblatiōe melchisadech in q figurate hēm formā extiorē sacri. et pmū effectum. s. refectionem. ibi enim pcessit figura spiritualis in pane et uino. Item eucharistia est refectio spiritualis uite in re. Itē in māna ubi figurat effectus glorie. Itē in agno paschali in quo figurabat liberatio a fuitute egyptiaca. Itez noster agnus ē signū liberatiōis a diabolo. Itē in diuersis sacrificijs de qbus habet in leuitico qbus figurabatur oblatio passionis xpi ubi fuit hostia ad reconciliationē. et uictīa quo ad satisfactōez p peccatis nostris et holocaustū quo ad toti corporis sui lesionē. Item in oblatione māne de qua legitur libro Judic. per quam figurabatur in quo debet fieri oblatio et super quē. quia in fide Jesu christi qui per petrā designatur. Item in uirga ionathe mellita ubi figurabatur quis offerre debeat. per fauuz enim mellis designatur deuotio offerētis. Figura sanguinis xpi fuit uinum ad designanduz deuotionem Cant. Introduxit me rex in cellam uinariam. Itē aqua ad significandum ablutionem. Unde illud. Uidi aquā egredientem etc. Item sanguis ad designanduz redēptionez. Hebre. Sine sanguinis effusione non fit remissio.

De dignitate eucharistie.

Caplm 13.

Dignitas et excellentia hu sacramēti apparet i multis. Primo quia sicut dictum ē tam ante legem q̄z in lege fuit prefiguratum. Secūdo quia a prophetis pronunciatuz. ps. Panem angelorum mā. homo. ponitur hic preteritum pro futuro prophetali certitudine. Tertio quia a christo institutum. et hoc dupliciter. s. uerbo et facto. Uerbo ut pz Jo. Ego sum iquit panis uiuus quid dece. de. Facto. Mathei. Accipite et come. hoc est corpus meum. Quarto quia ab apostolis seruatum. Cor. Conuenientibus uobis in unuz et cetera. Quinto quia a summis pontificibus sollemnizatū qui ordinauerūt

130

cantū ⁊ oꝛones. locū ⁊ tēpus.
uestimēta ⁊ uasa diuersa. q̄ oīa
sūt ad decoꝛē hꝰ sacr̄i. Ma-
xima dignitas apparet ī hᵒ sa
cramēto. qꝛ cū xp̄s ꝯstet ex tri
bus substātijs. s. deitate. aīa. ⁊
coꝛpe. Ip̄a siq̄dē deitas excellit
oīa. p̄s. Magnꝰ dn̄s ⁊ lau. nī.
Itē aīa eiꝰ p̄cellit oēs aīas cuꝫ
sit plena gr̄a ⁊ v̓tute. i. pfectis
sima in affectiua ⁊ cognitiua.
Itē corpꝰ eiꝰ excellit oīa coꝛpa
qᵭ de scīficato coꝛpe beatissi-
me v̓ginis fuit sūptū ⁊ diuini
tati unitū. gᵒ in xp̄o nobilissi-
mū qᵭ ē in celo ⁊ nobilissimū
in terra unita sunt.

De mirabilibꝰ q̄ fiūt ī eucha
ristia. Cap. 14.

MIrabilia sūt in hōc sacr̄o
Priꝰ ē ꝙ ē ibi corpꝰ xp̄i
in tāta q̄ꝫtitate sicut fuit ī cru
ce. ⁊ sic iā ē in celo. nec tn̄ exce
dit termīos illiꝰ foꝛme. Secū
dū qꝛ ibi sūt accidētia sine sbō
Tertiū qꝛ ibi panis ita ꝯūti
tur in coꝛpe xp̄i qᵭ n̄ fit mate
ria coꝛpis xp̄i. nec ānihilatur.
4ᵘˢ qꝛ ideꝫ corpꝰ n̄ augeť ex
multaꝝ hostiaꝝ sūptiōe. 5ᵘˢ
qꝛ idē corpꝰ ī pluribꝰ locis est
sub oībꝰ hostijs ꝯsecratis. 6ᵘˢ
ꝙ qn̄ diuidiť hostia n̄ diuidiť
coꝛpꝰ. sꝫ sub q̄libet pte totꝰ est
xp̄s 7ᵘˢ ꝙ qn̄ teneť hostia in
manibꝰ ⁊ uideť oculis coꝛpus
xp̄i nec tāgiť nec uideť. sꝫ hoc
tm̄ modo circa sp̄ēs sť. 8ᵘˢ qꝛ
cū desinūt iste foꝛme. tūc ēt de
sinit eē ibi coꝛpꝰ ⁊ sanguis xp̄i
9ᵘˢ ꝙ cū nō sit ibi panis ľ ui
nū. tn̄ accidētia eūdē effectum
hn̄t ut p̄us. s. saciare īebriare ⁊
hꝰi. Nota ꝙ deo cōuēit esse
ubiqꝫ simpľr ⁊ ꝓp̄e. Creature
ꝯuenit eē in uno tm̄ loco. Coꝛꝰ
v̓o xp̄i medio mō se hꝫ. Cū eiꝫ
sit creatura n̄ dꝫ eq̄ri creatoꝛi
in hᵒ ꝙ sit ubiqꝫ. Cū v̓o unitū
sit deitati debꝫ ī hoc excellere
alia coꝛpa. ut simľ ⁊ semel pos
sit eē ī pluribꝰ locis sub isto ui
delicet sacr̄o. In sacr̄o eucha
ristie qᵭdā ē ꝑꝫ nat̄aꝫ. ut hoc
ꝙ ibi accidētia sť in loco ter-
mīato. Quoddā ē ibi sup na-
turā. sꝫ nō sup īte lectū. ut hoc
ꝙ ibi sunt accidētia sine subō.
Quodā ē ibi supꝛa naturā ⁊ ī
tellectū. ut ꝙ ibi xp̄s ē totus ⁊
tantus q̄ꝫtus fuit in cruce. nec
tn̄ excedit terminos illiꝰ parue
foꝛme. De mirabili trāsub-
stātiatione. nota ꝙ triplex est
mutatioˀ. Una est artificialis.
ut quādo fit uitrū de cineribꝰ
Alia est naturalis ⁊ hec dupľx
. s. subālis ⁊ accidētalis. Accidē
talis est quādo idem subm̄ ma
net sub diuersis accidētibꝰ sibi

inuicem succedētibus. Subālis est qñ eadē matia māet sub diūsis formis subālib⁹. sicut pȝ ī trāsmutatiōe elōꝝ adiuicē. 3ᵒ est mutatio supnatālis. ut qñ nec matia nec subm̄ manet. sed tm̄ accidētia sine subō. ⁊ talis mutatio ē ī trāsubstātiatōe corporis xpi. In reꝝ mutatōe pōt notari triplex difficultas. l' ex pte termī a quo. ul' ex pte termini ad quē. ul' ex pte distātie termioꝝ adiuicē. Prio modo creatio ē mirabilior oib⁹ mutatioib⁹ q̄ ē d̄ n̄ ente simplr. 2ᵒ mō ɔsecratio corpis xpi ē mirabilior oib⁹. qr ē ens in actu p̄us existēs. 3ᵒ mō incarnatio xpi ē mirabilior q̄cūqȝ mutatione. qr ibi ē unio īfinite sbē ad īfinitū. Mūdus distiguit quadruplicē cōmutatōeȝ subālem: Pria ē a nō ente i ens. ⁊ hec dr̄ gñatio. 2ᵃ ē ab ente in nō ens. ut corruptio. 3ᵃ ē ab ente in ens quod mō nō ē. sȝ iā erit ut pductio. 4ᵃ est ab ente in ens iam existens. ⁊ est talis cōuersio panis ī corpus xpi. hec mutatio nō habet silitudinē ī natura. sed alteratio quasi cōtraria. quia hic mutat' substantia una in aliam. manent tamē eadem accidentia. Sed in alteratione ecōuerso est. quia ibi mutantur accidentia. ⁊ manet eadem substātia. sicut patet in corporalibus. quādo fit in corporalibus de albo nigrū ⁊ in spūalibus quando fit de iusto impius ul' de ignorante sciens. Nota qꝫ hec prepositio de multipliciter sumitur. quādoqꝫ notat causam efficienteȝ. ut cum dicitur christus concept⁹ est de spiritu sancto. quandoqꝫ materiam. ut cuȝ dicit' christus natus de uirgine. quandoqꝫ idemptitatē substātie. ut cū dicitur christus natus de patre. quandoqꝫ trāsubstātiationem uel conuersionem. ut cum dicitur corpus christi fit d̄ pane. quandoqꝫ ordinem. ut cuȝ dicit' creatura esse de nihilo.

De dignitate in suscipientibus corpus christi.

Caplm 15.

DIgne suscipiēs corp⁹ christi bonum multiplicit' cōsequitur. Primū est ɔm̄ᵒ christi. Mathe. Hoc facite in meam cōmemorationem. s. dilectionis. liberationis. ⁊ imitationis. Item uiuificatio interior. quia aliquando per uirtutem huius sacramenti fit de attrito contritus. Unde Geñ. Lignum uite comestum uitā pstābat. sic per gratiaȝ purgamur

131

illuminamur.ꝑficimur.refici-
mur.⁊ uiuificamur.Et bñ red
dit᷑ uita ꝑ cibū ꝑ quē ⁊ mors
intrauit.⸗Itē corꝑi xp̄i myſti-
co icorꝑamur .Uñ dcm̄ Aug°.
Nō tu me mutabis i te. ſ; tu
mutabis i me.Iſtud nō intell'r
de uniōe corpis myſtici de no-
uo faciēda ſ; de augēda.ñ ei;
unit diſſilia.Itē ſpūalis refec-
tio.p̄s.In loco paſcue ⁊c̄.Deꝰ
ei; nō tm̄ iſtituit ſacr̄; qd̄ noſ
in eē gr̄e gñaret.ut bapꝰ ul' ꝓ
genitos roborarer. ut ꝯfirma
tionem.Uel ēt qd̄ nutriret.ut
euchariſtiā.pp qd̄ hec tria ſa-
cramn̄ta dāt᷑ oibꝰ q ad fidē ac-
cedūt.⸗Itē deuotōis augm̄ta
tio.p̄s.Impiguaſti in oleo ca-
put meū. Nutrim̄tū ei; quod
hic dat᷑ uobis q̄ztū ad eē gra-
tuitū in tribꝰ attēdit᷑.ſ.i ꝯtiñua
tiōe deuotiōis ad deū.⁊ dilec
tiōis ad ꝓximū. ⁊ dulcedinis
itra met ip̄m.Item fomitis mi
tigatio.p̄s.Suꝑ aquā refectio
nis ⁊c̄.q; ſicut aq̄ refrigerat.
ſic ⁊ iſtud ſacr̄m furorē ꝯcupie
mitigat.Item coll'o gr̄e.Exo.
Deſcēdente māna.deſcēdebat
parit᷑ ⁊ ros.Itē uirtutū robo-
ratio.p̄s.panis cor hois ꝯfir-
met.⸗Itē pccōꝝ remiſſio.q; ꝑ
iſtū cibū ſemp fit reꝑatio deꝑ-
diti.Uñ quādo dr̄ i orōe dñi-
ca panem nr̄m quo. da nobis
hodie.ſtati ſeq̄tur.⁊ di.no.de
bi.nr̄a.Iſtud intell'r de uēiali-
bus tm̄.q; ſicut alim̄tū natura
le ꝓdeſt uiuēti ⁊ nō mortuo.ſic.
alimentū ſpūale.Itē ꝯtra dia-
bolum armatio.p̄s. Paraſti in
ꝯſpectu meo.mē. adū. oēs ⁊c̄.
Itē ſpei eleuatio . Unde apl's.
Quō cū illo nō oia nobis do-
nauit.Itē amoris excita° Ber.
Diſce xp̄iane q̄ztū debes dili-
gere xp̄m qui dedit nobis car
nem ſuā in cibū.ſanguinē i po
tum.aīam in p̄ciū. aquā latis
in lauacrū.Itē fidei ꝯmēdatō.
q; in hoc ſacr̄o fides eleuat᷑ ſu
per naturā. ſupra ſenſū.⁊ ſu-
pra intellectū.Apl's.Captiuā-
tes oē; itellectū in obſeq̄ū xp̄i
Itē angelica ꝯuiuatio.p̄s.Pa-
ne;.an.mā..hō.Item regni ce-
leſtis coll'o.Io.6.Qui mādu-
cat meā car.⁊ bibit.m.ſā.hab;
uitā eternā. Itē ſpūalis delec
tatio.Sapie.Panē d celo p̄ſti.
eis oē dele.in ſe hñtē ⁊c̄.Item
itellectꝰ illūinatio.j.Reg.Gu
ſtauit ionathas de melle.⁊ illu
miati ſūt oculi eius. ⸗De ef-
fectu euchariſtie dic Ber.Cor
pus chriſti eſt egris medicina
ꝑegrinātibus uita.debiles cō-
fortat. ualentes delectat.lan-
guorem ſanat.ſanitatem ſuat

per hoc fit homo mansuetior. ad correptionem. patientior. ad laborem. ardentior ad amorē. sagacior ad cautelam. ad obēdientiā promptior. ad gratiarū actiones deuotior. Sicut recte cōicantibus multa bona proueniunt. ut dictum est. sic indigne sumentibus corpus christi multa mala occurrunt. Nullius enim opus placet deo nisi placeat ipse prius. Indigna eius cōmunio peccatis hominē illaqueat. damnationē preparat proximū scandalizat. mentē excecat. tētationi subiugat. deum irritat. uitam temporalē breuiat. gratuitis spoliat. De his per ordinem dicitur in ps. Fiat in quit mensa eorum coram ipsis in laqueum. ecce primum. et in retributionem. ecce 2m. et in scandalum. ecce tertium. obscurentur oculi eorum ne uideant. ecce quartum. et dorsum eorum semper incurua. ecce quintum. effunde super eos iram tuam. ecce sextum. fiat habitatio eorum deserta. ecce septimum. et in tabernaculis eorum non sit qui inhabitet. ecce octauū.

De modis sumendi eucharistiam.

Capitulum 16.

Corpus christi quattuor modis sūitur. Quidam accipiunt illud spiritualiter tantum. ut qui accipiūt rem sacramenti idest gratiam et nō ipsum sacramentum corporis christi. De hoc modo sumendi dicit Augustinus. Crede et manducasti .i. corpori christi mystico incorporatus es. Quidam sacramentaliter tantum ut cōmunicātes in mortali peccato. quia licet deus sit ubique per essentiam. non tamen per gratiam. Quidam spiritualiter et sacramētaliter. ut qui accipiunt rem et sacramentum. i. cōmunicantes in gratia. Quidam neutro modo. ut qui nec rem nec sacramentum accipiunt ut heretici qui nihil conficiunt. Primi non manducantes manducant. secundi manducā tes non manducāt. tertij manducantes manducāt. quarti nō mādu cātes nō manducāt. Circa cōionē cōmittitur peccatū tribus modis. Primo cum quis statuto tempore cōmunionem dimittit. Jo. 6. Nisi manduca. car. fi. ho. etc. Secundo cum quis suo tempore male accedit. Apl's. Qui āt sūit idigne iudicium sibi manducat et bibit. 3o eū pe cōiōem a peccatis

132

nō se custodit. ⁊ istē triplex ma
lum icurrit. ¶ Prio qꝛ xp̄z quē
suscipit ignomiose a se expellit
⁊ turpiꝰ eijcit. q̄z nō admittit
hospes. ¶ 2° qꝛ tal' quodāmō si
militudinē inde gerit. q postq̄s
cū xp̄o cenauit. ip̄m tradidit.
Sic ⁊ absalon frēz ad ꝯuiuiuz
uocauit ⁊ pꝰea occidit. ¶ 3° qa
ordinē hōestatis pūtit. Uentu
ro eiz reuerētiā exhibet ⁊ pūti
nullā. Uñ silis ē ill' q cū ramis
oliuaꝝ obuiauerūt xp̄o. ⁊ post
modū crucifixerūt. ¶ Qualit'
st ad cōionē accedētiū sit disce
re possumꝰ in esu agni pascal'.
Comedebāt eiz iudei accīctis
renibꝰ. ⁊ calciatis pedibꝰ. bacu
los ꝯñtes in manibꝰ cū lactu-
cis agrestibꝰ. ⁊ panibꝰ azinis fe
stināter. Per p̄mū significatur
puritas castitatis. Luc. Sit lū-
bi ur̄i p̄cincti ⁊ lucerne ⁊c̄. Per
2ᵐ affectus deuotionis. Cant.
Quā pulchra es ī calciam̄tis.
Per 3ᵐ mēoria dñice passiōis.
Gen̄. In bacl'o meo trāsiui ior
danē istū. Per 4ᵐ amaritudo
ꝯtritōis. ps. Cibauit nos pane
lachrymaꝝ. Per 5ᵐ p̄mptitu-
do. bōe uolūtatis ⁊ opatōis. p
uer. Uidisti hoīez uelocē ī opi
bus suis corā regibꝰ stabit. Itē
q̄les debeāt eē cōicātes oñdit
in uestibꝰ. sacerdotalibꝰ. Reg-
rūtur eiz ista. s. iudiciū discreti
onis. mūditia castitatis. morti
ficatio carnis. ꝯstātia fortitu-
dinis. p̄seuerātia lōganimita-
tis. p̄fectio charitatis. p̄mū no
tat' in suphumerale. 2ᵐ in alba
3ᵐ in cinctura. 4ᵐ in fauore si
ue māipulo q portat' ī brachio
sicut clypeus. 5ᵐ in stola. 6ᵐ in
casula. Corpꝰ xp̄i sūit' uelatuz
accidētibꝰ multiplici rōne. Pri
mo pp meritū q̄ztū ad bonos.
qꝛ sm̄ Greg. Fides nō hz me
ritū cui hūana rō p̄stat expim̄
tū. 2° pp īdignitatē. q° ad ma-
los. Exᵐ de bethsamitibꝰ q p-
cussi st' qñ archā dñi illusūt.
3° pp ībecillitatē q̄ztū ad oēs.
Nō. n. possemꝰ uidere clarita
tem corpis xp̄i glorificati. Ex
emplū de Moyse ī cuius facie
nō poterāt ītēdere filij isrl' qñ
resplēduit. 4° pp uitandū hor
rorē crudelitatis q fieret si xp̄i
carnē dentibꝰ attractaremus.
¶ Tres st' cause. qꝛ laicis ñ dat'
istud sacr̄m sub duplici sp̄e. pᵃ
est qꝛ possent credere q totus
xp̄us nō eēt sub utraqz sp̄e. 2ᵃ
pp piculū. qꝛ de facili posset ef
fūdi sanguis. 3ᵃ ut ueritas re-
spōdeat umbre. qꝛ ī lege nō ha
bebāt ēt offerētes de libamīe.
¶ De abstinētia a cōione.
Capl'm 17.

Abstinẽt qdã a cõioñe pp
culpã ppriã ⁊ aliqui sine
culpa mortali. s; pp sacri reue
rentiã. sicut q sentiũt se minus
mundos mente uel carne. uel
etiam indeuotos ⁊ isti benefa
ciũt. dũmõ possint iuste ⁊ sine
alioꝝ scãdalo supsedere. Unð
ubi nõ istat necessitas ↄsulẽdũ
est talibꝰ ut ð cõione expectẽt
quousq; pati ⁊ deuoti ac cir-
cũspecti possint accedere. Nul
la tñ necessitas deb; cõpellere
ut aliqs i pccõ mortali existẽs
sciẽter cõicet. Pccm̃ facit idi-
gnũ cõione tribꝰ modis. Aut i
bitu. ut qñ qs accedit nõ ↄtri-
tus de pccõ p̃terito ẽt ↄfessus
Aut i actu. ut qñ quis ĩmutat
formã sacri. ⁊ irreuerent ipm
tractat. Aut in pposito. ut qñ
h; uolũtatẽ peccãdi in futuro
Propt' reuerentiã sacri fit ẽt
exclusio a cõione tripl'r. Prio
pp reuerentiã; sacri extĩoris.
sic excludit pollutio ⁊ ĩmũdi-
tia corpal'. Secũdo pp reuerẽ-
tiã rei ↄtente sub formis. sic ex
cludit defectꝰ iudicij rõnis. ut
in pueris ⁊ amẽtibꝰ. Tertio pp
reuerẽtiã rei signate. i. unita-
tis corpis mystici. sic excludit
uinculũ int'dicti uel suspẽsiõis
uel excõicationis ẽt iniuste. Sic
igit' pp solã reuerentiã sine oĩ

culpa excludũtur multi a cõio
ne. hoc pᵒ p; in pueris q tñ si
st' ppe etatẽ adultã. s. io. ul'. iz.
annoꝝ ⁊ apparẽt in eis signa
reuerẽtie ⁊ discretiõis pñt su-
mere. alias nõ. Idẽ p; i furio-
sis q excludũt' sine culpa q tñ
cõicare pñt. qñ hñt lucida int'
ualla. Itẽ cum qs h; lutuosas
manꝰ. l; hꝰ nõ sit culpa. tñ pro
sola reuerẽtia non d; tractare
corpꝰ xpi. Tria gña hoĩu; ex
cludebãt' in lege ab esu agni. s.
icircũcisi q significãt accedẽtes
irreuerẽt' ad cõionẽ. Legr̃ libᵒ
Rx. q pcussus ẽ Oza q tetigit
archã dñi. Itẽ alienigene hi si
gnificãt ifideles de qbus Ge
nes. Fera pessima deuorauit fi
liũ meũ. Itẽ imũdi q significãt
hñtes pccm̃ mortale. Uñ Isa.
Mũdamini q fertis uasa dñi.
Uñ v'sus. Indigne sũmis si sũ-
mis irreuerẽt'. Uel ñ catholice
uel hñs mortale sciẽter. Qui
nõ cõicat suo tpre multa mala
incurrit. Primo q; talis multi
plici utilitate puat' de q̃ supra
dr̃ de effectu euchařistie. Si. n.
Raab saluata est. quia susce-
pit nũcios dñi; multo magis q
xpm suscipit. Secundo q; cõ-
stitutionẽ ecclie trãsgreditur.
Statuit ei; ecclia q qui ñ cõi
cat in pasca uiuẽs ab ingressu

133

ecclesie arceatur. et moriens ca reat ecclesiastica sepultura. Tertio quia maledictionem incurrit. puer. Ue soli etc. Sed bene solus est qui xpm non habet. Quarto quia uices dño non rependit Aug. Uerecundum est illi hospitium denegare qui solet oem pulsantem admittere. Quinto quia uires spirituales perdit. Quilibet enim qui est sine mortali est membrum corporis mystici. Membrum autem debet sustentari alimento corporis xpi ueri. Alioquin efficitur aridum sicut corporeum membrum ad quod non transmittitur corporalis cibi nutrimentum.

De officio misse.

Capitulum 18.

Prerogatiuas plurimas habet missa. Primo quia celebratur a ieiunis. Secundo quia tantum in ecclesia et super altare. nisi quandoque propter necessitatem fit in alio loco honesto. Tertio quia debet celebrantem esse sacerdotem. Quarto quia oportet eum indui sacris uestibus. Quinto quia fit in die tantum et non de nocte. nisi in natiuitate domini. Sexto quia celebratur accenso lumine. etiam si sol luceret super terram. Septimo quia ibi sonant uerba dominica angelica et humana. Diuina quidem cum dicitur ut cantatur pater noster. et euangelia. Angelica uero quando dicitur. Gloria in excelsis deo etc. Humana autem ut in collectis et huiusmodi. Octauo quia ibi audiuntur idiomata nobilissima. scilicet hebraicum. ut sabbaoth et osanna. grecum. ut kirieleyson. latinum in aliis. Nono quia missa est tam plena mysteriis sicut celum stellis. et empireum angelis. Decimo quia sacerdotes in sollennibus ecclesiis habent in missa sua plures ministros diaconum subdiaconum et accolitos. Undecimo quia angeli ibi existentibus insufficientes sumus in presentia tante maiestatis esse scholares. Duodecimo quia ibi est dominus celi et terre. Officium misse moraliter exponitur ita. Introitus significat inchoationem boni et duplicatur. quia in nostra inceptione debemus declinare a malo et facere bonum. kirieleyson. quod nouies uicibus uariatur significat inuocationem misericordie dei quam nouem modis indigemus. Primis tribus modis quantum ad peccatorum remissionem quam committimus corde ore et opere. Secundis tribus modis quantum ad gratie collationem. fidei. spei et charitatis Tertio tribus modis quantum ad glorificationem quam gaudebimus in deo sup nos. intra nos. et nobis ipsis. et iuxta nos de proximis. Gloria in excelsis deo significat gratiarum actionem. Collecta deuotam orationem. Epistola et euangelium noue et ueteris

legis obſuatiōez. Gradnale ⁊
all'uite actīe ⁊ ꝯtēplatiue pfec
tionē. Offerēda ꝯtribulati ſp̄s
ſacrificium. Secreta ſignificat
ſtatuz uie. Prefatio ſtatū prie
Sāctus exaltatōez āgeloꝝ pſē
tiū. Canon trāſitū mēbroꝝ in
corp⁹ xp̄i myſticū. Pat nr̄ filia
tiōez ſignificat p grāz. Agnus
dei liberatiōez p miaz. ⁊ tripli
cat ut liberemur a mal' p̄teri-
tis p̄ntib⁹ ⁊ futuris. Cōio ſi-
gnificat bōi opis ꝯſūatiōem.
Circa q̄dā alia q̄ ſt in miſſa
nota ſignificatiōez allegoricā.
Intelligim⁹ eiz p altare crucē.
p calice ſepulchrū. p patenā la
pidē ſuppoſitū. p corpale ſyn-
donē in q̄ corp⁹ dn̄i fuit īuolu-
tū. Nota ēt ꝙ oēs miſſe ſūt
eq̄ bone q̄tū ad op⁹ opatum.
Una tn̄ ē melior alt'a. q̄tuz ad
op⁹ opās. Un̄ melius ē audire
miſſaz bōi ſacerdotis q̄ mali.
Sic ī mēſa corpali eūdē cibuz
iocūdi⁹ ſumim⁹ a mūdo miſtro
q̄ ab īmūdo. Nota ꝙ piclm
ē ſi celebrās miſſā ul' man⁹ tre
mulas. uel caducū morbū hz.
aut delir⁹. aut idiota ē. C n̄ ta
libus ē iniūgendū ꝙ abſtineāt
a miſſa. Itē qn̄ aliqs ē celebra
tur⁹ miſſā bis nō dz ſumer ab
lutiōez in miſſa priori. quia ad
miſſaz ſecūdā accederet nō ie-
iunus.

De negligētijs q̄ fiūt ī miſſa
Caplm 19.

SI p negligētiā euenerit
ꝙ plecto canōe nec ui-
num nec aqua repiat'. in calice
ſtati pfundi dz utrūqz. ⁊ ſacer
doſ iterabit ꝯſecratōez ab illo
loco. Sil'i mō ⁊ pficiet uſqz in
finem. ita tn̄ ut dimittat duas
crucēs q̄ fieri ſingl'arit ſr̄ ho-
ſtiā ꝯſueuerūt. Ul' meli⁹ pōt di
ci ꝙ aliā hoſtiā ſumat ⁊ cano
nem a p̄ncipio īcipiat. Q̄d ſi
de ſimplici uino l' aqua fiat cō
ſecratio. uinū reputabit' p ſa-
cramēto. ſz aq̄ nō. Si q̄d de ſan
guīe ceciderit ſup corpale l' pā
lā altaris ul' ſup albā ul' caſu-
lā pars illa reſcidat' ⁊ ī loco re
ligaꝝ r̄ſuet'. p⁹ extracto ſacro
q̄tū poſ'it ⁊ ſūpto. deīde ablu
at' ⁊ ſūat' ablutio. Si v̄o ſr̄ tr̄ā
lapidē l' lignū ceciderit. ligēd⁹
radēd⁹ ⁊ extgēdus ē loc⁹ ille. ⁊
puluis ī ſacro loco reponēd⁹.
Porro ſi ī ip̄z ſāguinē muſca l'
arāea ceciderit l' aliqd tale q̄d
uix ſine uomitu ul' mortis pi-
culo ſumi pōt pfūdat'. ⁊ lauet'
q̄ cautius poteſt ī calice ⁊ ab
lutōez ſūat ſacerdos. ſz muſca
ſiue aranea ſup piſcinā cremet'
. Quod ſi corp⁹ ſiue de corpe

134

xpi sup palam altaris ceciderit ul' sup uestimētū nō icidat. sed uino abluat ⁊ a mīstro sumat. Sꝫ si īfirmꝰ corpꝰ dn̄i reijciat suscipiat ꝑut diligētiꝰ pōt. et sumat a sacerdote l' ab aliquo puero discreto ⁊ mūdo. si eger nō pōt illud resumere.

De pn̄ia. Cap. 20.

Penitētia ē ut ait Ambꝰ: pretita mala plāgere et plangēda iterꝫ n̄ cōmittere. Itē Greg. Pn̄ia ē an̄ acta pecca̅ flere. ⁊ iterꝫ flenda nō ꝯmittere. Pn̄ia diffinit' p duplicē actuꝫ: unū q ē respectu p̄teriti. s. p̄terita plāgere. alterꝫ respectu futuri. s. plangēda nō ꝯmittere. pmꝰ actꝰ ē in re. secūdus i ꝓposito. Pn̄ia duplex ē. q̄dā īterior tm̄. ⁊ hec ē de iure natali. q̄dā exterior q fit ad arbitriū hoīs. Pn̄ia nō ē sacr̄m ꝓpe. secunda uo sacr̄m ē. Nō. n. pn̄ia p se sumpta dr̄ ꝓpe sacr̄m eccl'ie. cū tal' ēt an̄ baptismū possit fieri Sꝫ pn̄ia iniūcta p ministros ecclesie sacramentū est. Notandum quoqꝫ est q lugere p peccatis proprijs est actus penitentie que est uirtus iustitie. sꝫ lugere pro peccatis alienis siue malis est alterius uirtutis. s. misericordie. Lugere uo pro bonis eternis est actus tertie beatitudinis. de qua dicit. Beati qui lugent ⁊c. De duratione penitentie sciendum q exteriorem non oportet esse perpetuam. sed de interiori distinguit. Est. n. penitētia interior secundum habitum ⁊ hec debet esse perpetua. Alia est secundū actuꝫ ⁊ hanc non oportet esse perpetuam. Semper enim tenetur quis ad interiorem penitentiam habitualem qua uellet ⁊ uult de cetero non peccare. Sed ad exteriorem penitentiam non semper tenetur. Iteꝫ alius est dolor rationalis qui est peccati detestatio. alius sensualis qui est passio. ⁊ primus dolor semper debet esse in penitentia. secūdus nō est de necessitate. Item q̄uis homo nō sit certus de peccati remissione. tamen non oportet pp hoc pn̄iam exteriorē esse ꝑpetuaꝫ. quia non exigit' in talibus certitudo scientie. sꝫ sufficit scientia ꝯiecture ꝓbabilis. ut est. qn̄ hō fecit ꝓbabil'r qꝺ debebat. dolendo. ꝯfitendo. satisfaciendo. emēdādo. Cū in oī sacro noue legis sit aliqua materia uisibilis elementi que est signū et causa gratie. sic etiam in sacramento penitentie debet eē

sed tūc materia sensibilis lar-
ge sumit̄ p oi re. siue res illa
sit ex̄tior subā. siue actio hūa-
na. Uñ f̄m h° in pnīa p̄ut est
sacr̄m s̄t res ⁊ v̄ba. v̄ba q̄dē in
ꝯfessiōe ⁊ absolutōe s̄t. res aūt
ē ip̄a actio hūana. ⁋Ad itelli-
gendū ista plenꝰ nota ꝙ sicut
in medicinis corpalibꝰ q̄dā ꝯsi
stūt in sola passiōe curati. ut ē
sectio vulneris. q̄dā v̄o ī actōe
ut ē exercitatio corpis. Ita in
sacr̄is q̄dā ꝯsistūt ī passiōe eiꝰ
q̄ s̄cificat̄ ⁊ nō ī actiōe nisi per
accidēs ut baptismꝰ. ꝯfirma°.
eucharistia. extrema unctio. or
do. Quedam v̄o ꝯsistūt ī actu
eiꝰ q̄ s̄cificat̄. ut pnīa ⁊ matri-
moniū. In p̄mis g° q̄ sine actu
nr̄o opant̄ reqrit̄ ex̄tior mate
ria q̄ significat ⁊ cāz ⁊ rē sacr̄i
In alijs v̄o ip̄e actꝰ nr̄ ē p ma
teria sensibili. Silr̄ ex p̄dictis
patere pōt ꝙ q̄dam ē in hoc
sacr̄m cā tm̄ ut actꝰ penitētis
ex̄tior. q̄dāz ē res tm̄ ut re-
missio peccōꝝ. q̄dam res ⁊ sa
cramentū ut cōtritio interior.

⁋De qualitate penitentie.
Cap. 21.

Est pnīa q̄daz v̄a. Augꝰ.
pnīa v̄a ē penitēda n̄ cō
mittere ⁊ ꝯmissa deflere. Que
dā ē falsa. Isidorꝰ. Irrisor est ⁊
n̄ penitēs q adhuc agit q̄d pe
niteat. Quedā est coacta. ps.
Cōuersus sū ī erumna mea
⁊c̄. Quedam ē sera. Augꝰ. Si
tūc penites qn̄ peccare n̄ po-
tes. pccā dimit̄ut te nō tu illa.
Quedaz īiqua. Math. Judas
pnīa ductꝰ ⁊c̄. Quedā despa-
ta. Sapie. Pre āgustia spūs ge
mētes dicētes intra se. pniam
agētes. Quedā s̄cā ⁊ merito-
ria. Ber. O felix penitētiū hūi
litas. O ꝯfitētiū bona spes q̄z
facile uicis iuincibilem. q̄z cito
tremebūdū. iudicē ꝯūtis ī pi-
issimū p̄rez. ⁋Debet pnīa esse
amara. Hie. plāctū unigeniti
fac tibi. Uolūtaria. Augꝰ. cum
gaudio dꝫ facere imortal̄ fu-
turus q̄cūqꝫ faceret hō p dif
ferēda morte moriturꝰ. Perfe
cta: Augꝰ. Nūlla pnīa sera dū
mō v̄a. Accelerata. p̄u. Ne tar
des ꝯūti ad dn̄m. Perseuerās.
Cañt. Laui pedes meos q̄uo ī
qnabo illos. Fortis. Hie. Licꝫ ī
limie iaceat pr̄. licet mr̄ ubera
qbꝰ te nutrierat oñdat p calca
tū pge p̄rez ⁊c̄. Itē pnīa dr̄ eē
refectio spūalis cū xp̄o sēp uic
turo. nō cū lazaro iteꝝ moritu
ro. ⁋Pnīa debꝫ eē p̄mpta ⁊ n̄
diu dilatata. Ut id. Expecta-
ui ut faceret vuas. ⁊c̄. ⁋Primo
.s. ne ifructuosi simꝰ. Uñ Isa.
Expectaui ut fa. u. fecit āt spi.

135

Secundo qr ad magna uoca-
mur. Gen. Ego ero merces
tua magna. Tertio ne ab eternis
nuptijs excludamur sicut fcm
e fatuis vginib' q differebat
se pparare. 4° ne ab hostib' i-
pediamur sicut filij isrl'a pha
raone ne egrederet' de egyp-
to. 5° qr relinqre peccatum
et penis opellimur. Greg. Co
tenend' eet mūdus et si rebus
psspis abūdaret. At cū tot ad
vsitatib' aīuz pulsat. cū tot ca
lamitatib' igemināt. qd aliud
q3 ut n amet' cl'at. 6° ne blan
de seducamur sicut auis p fi-
stulā aucupis. 7 sicut piscis p
escam i hamo. 7 sicut ursus p
mel. 7° ne morte pueniamur.
Greg. Nihil certi' morte 7c.
8° ne cōsuetudine teneamur
sicut arbor de facili nō euellit'
cū bn radicat'. Jere. Nūquid
ethyops pōt mutare pellē suā
7c. Ad agendā pniaz mouent
qttuor de qb' Ber. Nimis du
rū e cor qd n emolliūt bnficia
nec t'ret supplicia. nec alliciūt
pmissa nec castigant flagella.
Impedimēta pnie st' hec. s. Pu-
sillanimitas aggrediēdi. tales
st' sicut equ' umbratic' q trū-
co ul' ūbra t'ret'. Pudor ofiten
di. s3 sicut ait Aug'. Verecūdia
magna ps pnie e. Horror satis
faciēdi. s3 o dic apl's. Hoc mo
mentaneū 7 leue tribulat cor.
Delectatio peccādi. s3 tpale e
qd delectat eternū qd cruciat
Spes diu uiuēdi. s3 dn̄s dicit
q securis ad ra. ar. po. e. De-
spatio gr̄az obtinēdi. s3 o dicit
Ezech. Quacūq3 hora igemu
erit pccor. Timor recidiuandi
Aug. Qn̄ cecidi erexit me. qn̄
steti tenuit me. qn̄ iui duxit me
Ita loquitur de deo. Exēpluz
delinquēdi. s3 stultus qui uidit
aliquē cadentē in foueā si non
sit in eodē loco cautior. Con-
suetudo peccandi. sicut balaaz
consuetus monstris non cura
uit q asina loqueretur. Con-
fidentia de dei misericordia q
quando penituerit ipsum reci
piet. sed hoc est peccare in spi
ritum sanctum. Greg. Miseri
cordiaz dei debemus saltē ezu
bescere si iustitiā uolumus for
midare.

De effectu penitentie.

Capitulū 22.

PEr penitentiam absolui
tur homo a peccato resti
tuitur ecclesie recōciliatur chri
sto. donis spiritualibus dita-
tur. de filio diaboli filius dei
efficitur. paradisus ei apitur.
Hec est que angelos letificat.
impium iustificat. amissa bōa

reuocat. uitam eternam donat penam eternam uitat. Jtez penitentia est secunda tabula p⁹ naufragium. ad quā peccator potest recurrere duz uiuit ī statu uite presentis. quādocūq₃ ꝛ quotienscūq₃ diuinam misericordiam uoluerit implorare. Duplex est naufragium. s. peccati originalis ꝛ actualis. sed de primo liberamur per tabulam baptismi que uirtutis efficaciam accepit a tabula crucis christi. De secundo autem liberamur per tabulam penitentie quam diuina clemētia prouidit homini quia pro peccato actuali non potest itez baptizari. Nota ꝙ a reatu peccati liberamur per gratiam. a sequelis autem peccatorum p penitentiam. ꝛ partes penitentie. a miseria uero per gloriaz. Jtē nota ꝙ qualiter opa mortificata uiuificantur. quia licet uerum sit ꝙ a priuatiōe ad habitum non sit regressus in uita naturali. non tamen est uerum in uita morali. Naz a priuatione ad habitum uoluntarius ē regressus. s. a morte culpe ad uitam gratie. Unde dicendum est ꝙ sicut peccata actualia transeunt actu ꝛ remanent reatu. ita bona opera trāseunt actu. ꝛ remanent merito Secundum autem ꝙ manent dicuntur mortificari uel uiuificari. Bona igitur opera q̄ȝdiu coniuncta sunt radici merendi. s. charitati dicūtur uiuere. quando ab illa separantur dicuntur mori. ꝛ quādo reuertuntur dicuntur uiuificari. qa redeunt ad statum sue originis. uidelicet gratie ꝛ charitatis. ꝛ quia ualent ad maiorem ratificationem charitatis.

De partibus penitentie.

Capl̄m 23.

Partes penitētie integrales sūt tres. s. Cōtritio. Cōfessio ꝛ Satisfactio. q̄uis eiȝ cōplementū pcci possit esse in actu solum ꝛ oris. ꝛ cordis solū. ul' triū simł'. tn̄ ad ꝑfectiōnē pn̄ie exigit' horū triū aggregatio. Licȝ ad esse simplicit' sufficiat ꝯtritio ī actu. ꝛ ꝯfessio ꝛ satisfactio ī ꝓposito. Nō eiȝ ī hiis q̄ hn̄t eē successiuū exigit' ꝙ ptes ītegrales sint simł' sȝ exigit' hoc ī toto ꝙ hȝ eē ꝑmanēs. Q̄d āt sint tres ptes pn̄ie sic ōndit'. Pn̄ia eiȝ ē q̄dā spōtaneū iudiciū ī q° ꝯtritō ē q̄i q̄dā citatio ubi seq̄t' rei an̄ iudicē spōtanea ꝯfessio. Deinde seq̄tur p iudicē īposite emēde solutio. Sȝ ī h° ꝺr̄t iudiciū

136

fori a iudicio poli. q2 ibi cõfes-
sus in iure cõdẽnat᷑ ⁊ hic ab-
soluit᷑. Alia ẽ partiũ istaꝝ suf
ficiẽtia. q2 oẽ pccm̃ cõmittitur
corde ore ul' ope. iustum est ut
p ↄ̃triũ curẽt᷑. s. ut peccator cul
pam aĩo detestet᷑. v̾bo exp̃mat
⁊ facto puniat. Itẽ p pccm̃ of-
fendit hõ deũ eccl'iaꝫ ⁊ seip̃m.
sed p cõtritiõeꝫ recõciliat᷑ deo
p cõfessionẽ eccl'ie ⁊ p satisfac
tionẽ sibi. Item iste tres pnĩe
ptes sũt diete qbus itur ad ter
ram ꝓmissiõis. de qbus dicit᷑
Exo. Ibim᷒ uiã triũ dieꝝ. Itẽ
iste tres ptes significant tres
mortuos moral'r quos dñs su
scitauit. qm̃ p cõtritionẽ susci-
tatur puella in domo. p cõfes
sionẽ iuuenis in porta. p satis-
factionẽ Lazarus in sepulcro.

De contritione.

Capl'm 24.

Contritio ẽ dolor uolũ-
tarie p peccatis assũp-
tis cũ ꝓposito cõfitẽdi ⁊ satis
faciendi. hec diffinitio magr̃a
lis est. ⁊ ponit᷑ ibi dolor p gñe
uolũtarie assũpt᷒ ponit᷑ ad dif
ferentiã doloris natural'. q nõ
est meritori᷒ p peccatis. ponit᷑
ibi p matia doloris ad d̾iam
doloris ĩuidie q est ĩ bono ali
eno. Sic ergo diffinit᷑ cõtritio
put est act᷒ v̾tutis. sꝫ put est
pars sacramenti pnĩe opõrtet
q aliqd in cõpatione ad alias
ptes addat᷑. ⁊ ideo ponit᷑ cũ ꝓ
posito cõfitẽdi ⁊ satisfaciendi.
Nota q cor d̾r duꝝ. qñ di-
uine ĩspiratiõi se tãgenti nõ ce
dit. sꝫ obuiat in affectu pecca-
ti demorãdo. Frãgi v̾o d̾r qñ
incipit a ꝓposito peccãdi re-
spicere. lꝫ mundũ total'r ↄuer-
tatur. Cõuerti v̾o d̾r qñ uolũ
tas pfecte ab effectu peccandi
resilit. In cõtritõe duplex est
dolor. Un᷒ ẽ uolũtatis q nõ ẽ
aliud q̃ꝫ pecci displicẽtia. Ali᷒
est sensual'. p̃m᷒ ẽ de eẽntia cõ
tritiõis ⁊ d̾ h᷒ dolore ĩtelligit᷑
illud Hier. Luctũ unigẽiti fac
tibi. q2 hõ ex rõe dꝫ magis ul'
le nũq̃ꝫ peccasse q̃ꝫ unigenituꝫ
uiuere. Secũdus v̾o dolor nõ
reqritur de necessitate cõtri-
tionis. sꝫ de pfectõe. q2 tal' do
lor ñ ẽ in nr̃a potestate. No
ta etiã q cõtritio põt tm̃ iten
di q nõ solũ culpa. sꝫ etiã to-
ta pena dimittit᷑. hoc põt fieri
dupl'r. Uno mõ ex pte chari-
tatis q̃ displicentiã causat pec
cati. q2 quãdoqꝫ cõtingit tan-
tuꝫ charitatẽ incẽdi in actu q
cõtritio inde sequẽs merebit᷑
absolutiõeꝫ ab oĩ pena ut ĩ ma
gdalena. Alio mõ fit istud ex
pte dolo2is sẽsual' quẽ uolũtas

in ↄtritiõe excitat. qꝛ ille dolor
q̄dā pena ē q̄ tm̄ pōt incēdi ꝙ
sufficit ad deletiõem culpe ⁊
pene. Nota ꝙ dolor ↄtritio
nis sensibil' ul' sensual' triplex
est. deficiēs. sufficiens. ⁊ p̄emi/
nens. pm⁹ trahit ad īfernū. se/
cūdus ad purgatoriū. tertius
ad padisū. ⁊ ē sil'e de scīa q̄ re
perit' in electis. qꝛ scīa defici/
ens repellit ad dignitatē. suffi
ciēs tollerat'. sꝑemınēs merito
coronat'. Dr̄ia q̄dā ē it' atıri
tionē ⁊ ↄtritionē. sicut int' for
male ⁊ formatū qḋ ⁊ dr̄ de fi
de īformi ⁊ formata. Utꝝ aūt
attritio fiat ↄtritio distinguē
dū ē. qꝛ ↄtritio dr̄ cū gr̄a tri/
tio. hec āt pōt eē duplr'. Uno
mō ē cōicatiua. qꝛ gr̄a associat'
motui existēti in aīa. ⁊ illā īfor
mat q̄ꝫuis nō eliciat. Alio mō
p cāꝫ ita ꝙ mot⁹a gr̄a eliciat'.
pmo mō attritio fit ↄtritio. qꝛ
actus ille simplex manēs ī aīa
format' adueniēte gr̄a. sicut co
lor adueniēte luce. 2° mō īpossi
bile ē ꝙ attritio fiat cōtritio.
Sꝫ si qrit' q̄ꝫdiu qs de peccato
dolere debeat. R̸° sicut dicit
Hugo ḋ scō Uic. Deus qn̄ ab
soluit a uīculo pcc̄i hoīeꝫ colli
gat cū uinculo detestatiōis p/
petue. sꝫ detestatio pcc̄i q̄daꝫ ē
in hitu ad quā sēp tenet' hō. et
post pfectā pcc̄i remissiõeꝫ de
q̄ dic Aug⁹. loquēs de peniten
te. Sēp doleat ⁊ ḋ dolore gau
deat. ⁊ n̄ sēp doluisse doleat.
Alia ḋtestatio ē in actu. ad hāc
hō n̄ tenet' sēp. Sciēdū āt ꝙ
beati ⁊ dānati ⁊ hi q̄ sūt in pur
gatorio n̄ hn̄t ↄtritionē ꝓprie
cui⁹ rō ē. qꝛ ↄtritōe ꝓpe sūpta
sūt tria. s. gr̄a. dolor. ⁊ effectus
satisfactionis. In btīs autem
n̄ ē dolor. In dānatis v̓o nō est
gr̄a. ⁊ hi q̄ sūt ī purgatorio nō
merentur.

De ↄfessiõe. Cap. 25.

Confessio ē ut ait Aug⁹ p
quā morb⁹ latēs spe ue/
nie apit'. Cōfessio scr̄alis q̄ est
ps pn̄ie ↄueniēt' describit' per
mā̄aꝫ q̄ ē pcc̄ꝫ. ⁊ p actū q̄ ē api
re. ⁊ p finē q̄ ē spes ueīe. Du
plex ē ↄfessio. q̄dā ē mētalis q̄
deo fit. ⁊ hec ē ḋ iure natali. q̄
dā ē uocal' q̄ fit hōi. ⁊ h° n̄ ē ḋ
iure natali: sꝫ euāgelico. Igit' ī
īcarnatiõe an̄ xp̄i sufficiebat ↄ
fessio mētal'. qꝛ de⁹ nōdū erat
hō. sꝫ postq̄ꝫ fact⁹ ē hō. dꝫ ↄfes
sio fieri hōi uicario xp̄i. In h°
eīꝫ ꝙ mīstris sacroꝝ xp̄s de/
dit potestatē ligādi atqꝫ soluē
di īsinuauit ↄfessionē eis tā̄qꝫ
iudicib⁹ fieri ḋbere. sic g° xp̄s
īstituit ↄfessionē tacite. sꝫ apl̄i
ꝓmulgauer̄t eā exp̄sse. Ja. Cō

137

fitemini alterutrum pccā urā. Quāuis igit̃ in ɔtritiōe remittat̃ pccm̄ cōiter. tñ ɔfessio uocalis ē neccīa in re qñ hēt̃ opportunitas. ul' in ꝓposito articulus necessitatis eā excludit. ⁊ nō ɔtēptus religiōis. Et ista necessitas ɔfitēdi pꝰ ɔtritōem nō ē in tali casu pp necessitatē remedij. cū pccm̄ iā sit dimissū sꝫ pp obligationē pcepti. Cōfessio eiꝫ ⁊ satisfactio neccīa ē ñ solū pp recōciliatōeꝫ i iudicio dei. sed ēt in iudicio ecclīe. Quas circūstantias teneamur ɔfiteri. Nota ꝙ circūstātiaꝝ qdā sūt trahētes in aliud genꝰ pccī. ut coire cū muliere ɔiugata. ⁊ has tenet̃ hō ɔfiteri. Quedā sꝫ aggrauātes i ea dē spe. ⁊ haꝝ qdā sꝫ nō aggrauātes notabilit̃ sicut scia ⁊ hꝰ mōi. has ñ tenet̃ qs ɔfiteri. qꝛ sūt qsi uenialia pccā. Quedaꝫ sūt aggrauātes notablr̃. ⁊ has̃ ꝭm quosdā tenet̃ hō cōfiteri. Non eiꝫ sufficit illi q accepit centū marchas̃ de alieno. dicer̃ ego accepi alienū. cū hoc possꝫ ṽificari si accepissꝫ unū denariū. ꝭm alios cōius. sꝫ nō tutiꝰ opinātes nō oꝫ. Circūstantie aggrauātes pccm̄ notāt̃ his ṽsibus. Aggrauat ordo locus mora cā scia tēpus. Lucta pusilla. modꝰ. genus ⁊ status altus. Cōditio nūerꝰ. etas ⁊ scā uala sexus. Quāuis pccā alicuiꝰ nota sint sacerdoti. tñ oꝫ ea ɔfiteri. qꝛ nō sūt ei nota ut iudici. Quādiu possit qs differre ɔfessionē due sꝫ opiniones. Quidā eiꝫ dicūt ꝙ pccōꝛ tenet̃ cōfiteri stati hita opportunitate sufficieti. Alij cōiꝰ dicūt ꝙ cū cōfessio sit int̃ pcepta affirmatiua nō obligat nisi ꝓ loco ⁊ tpe. Ecclīa aūt determinat in decretis ꝙ oīs hō cōfiteat̃ semel i āno. qꝛ hꝫ tūc q̃libet de necessitate cōicare. In casibꝰ aūt qttuoꝛ tenet̃ qs añ hoc tps cōfiteri. Unꝰ ē rōe sacr̄amti. qꝛ vult cōicare ul' celebrare. Aliꝰ rōne piculi. ut si ē in piculo moꝛtis. Tertiꝰ ē rōe cōscie. ut si dictat sibi ɔsciētia ꝙ stati teneat̃. Quartꝰ ē rōe dubij. ut si ñ spat illo āno hr̄e cōfessoreꝫ quē mō hꝫ. ul' si hꝫ casuꝫ papalē. ⁊ mō hꝫ copiā ɔfessiōis. seu pniarij dñi pape. Si querat̃ utꝝ ɔfessio fcā in pccō moꝛtali ualeat. dicēdū ē ꝙ cōfessio ē i remediū ⁊ in pceptū. Inqꝫtū ē in remediū nō ualet in moꝛtali facta. tñ absoluitur hō a precepto. sicut ficte baptismū suscipiens non recipit nisi sacramentū ⁊ non rē sacri.

¶Utrum cõfessio sit iterãda. Nota q regularit nulli tenet cõfessionẽ bona fide factã iterar ampli. Sũt tñ qttuor casus i qbus tenet qs iterare ↄfessionẽ. quorum duo sũt pp ↄfessorez. ¶Prim si deficit ↄfessori clauis potẽtie. eo q nõ hz potestatem ab illo pccõ absoluere. ¶Secũdus ẽ si deficit sibi clauis scĩe. q2 nescit discernere. ¶Tertius ẽ si ↄfitẽs dimidiauit cõfessionẽ. oportet. eñ q uni fiat confessio integre oĩum q̃ hñtur in memoria. Si vo aliq excide rũt a memoria. nõ ideo dz reputari ↄfessio dimidiata. ¶4us est si cõtẽpsit seu neglexit ꝛ oblitus ẽ satisfactionẽ. nã si sciret ꝛ adĩplere uellet nõ oporteret cõfessionẽ iterare. Si vo aliqs cadat in pccm postq̃ bona fide fecit confessionẽ. questio ẽ utrũ teneat cõfessionẽ pus factam iterare. ꝛ est opinio q nõ in specie sed in genere licet aliter dicãt qdam. ¶Nota q cõfessio facta per nũcium uł per epistolam. licet sit quoddã bonum ꝛ meritorium. tamen inq̃tum est pars sacramenti penitentie non potest sic fieri. qa determinatam habet materiam. s. actus sermonis quo con scientia hominis mãifestari cõ suenit. Unde sine necessitate ñ licet taliter. In necessitate potest defectus per equipolentez actum suppleri.

¶De qualitate ꝛ effectu confessionis.

Capitulum 26.

Qualis debeat esse confessio notatur his uersibus. Sit simplex humilis con fessio pura fidelis. Uera frequens nuda discreta libens uerecũda. Integra secreta lachrymabilis accelerata. Fortis ꝛ accusãs. ꝛ sit parere parata. Ad multa ualet confessio. A morte liberat. quia sicut confessus in foro contẽtioso damnatur. sic in spirituali liberatur. Uulnera mentis sanat. Hiero. Uulnus non intellectum tardius sanatur. Deum homini manifestat. Augustinus. Si nollem confiteri non me tibi abscon derem. sed te mihi. Paradisuz aperit. Augustin. O breue verbum peccaui. quod aperit portas paradisi. Exemplum in latrone. Peccata tegit. Unde quedam glosa. Si homo detegit. deus tegit. Misericordiã diuinã emollit. Glosa sr il lõ. Delictũ meũ cognitũ ti. fe.

138

Si hõ agnoſcit deus ignoſcit. Aliũ iocũdat. ps. In uoce exultatiõis ꝛ ↄfeſ. ſoñ⁹ epu. Incerceſſores multiplicat. Sacerdotes eiꝫ p ſuiſ ↄfeſſis orãt. Cõſciaꝫ mũdat. Aug⁹. Cõfitẽdo fit hõ de fedo pulcher. Fed⁹ diaboli rũpit. Sic cũ aliqs ſecretũ alteri⁹ detegit. Deo hoieꝫ ↄiũgit. Aug⁹. Quid ꝓpri⁹ auribꝰ dei q̃ꝫ ↄfitẽs cor. ꝛ uita q̃ ẽ ex fiđ. In uia ſalutis dirigit. ꝓũ. Qui abſcõdit ſcelera ſua ñ diriget. ꝛ ↄrio ꝛc̃. Pccm̃ dlet. ps Dixi ↄfitebor adũſuꝫ me ꝛc̃. Satiſfactionẽ ſupplet. Glo. ſr Math. Iubemur ↄfiteri pccã nr̃a ut erubeſcẽtiã patiamur ꝓ pcã. Malũ p̃cauet. ex⁹ đ dẽte putrido qui extrabit̃ ne alij cõputreſcant.

Cui debeat fieri cõfeſſio. Caplm 27.

General'r teneas ꝙ ↄfeſſio dꝫ fieri ſacerdoti habẽti claues q̃ ſt̃ ſcia diſcernẽdi ꝛ potãs ligãdi atqꝫ ſoluendi. Sciẽdũ ãt ꝙ ſicut baptiſm⁹ ẽ ſacrm̃ neceſſitatis. ita ꝛ pnia. Uñ ſicut baptiſm⁹ duplicẽ hꝫ miſtrũ. unũ cui ↄpetit baptizare ex officio. ſ ſacerdotẽ. aliuꝫ cui ↄmittit̃ diſpẽſatio baptiſmi rõe neceſſitatis. Ita ꝛ miſteꝛ pnie duplx ẽ. Un⁹ ẽ cui ↄfeſſio fit ex officio ſicut ſacerdos. Ali⁹ q audiẽdo ↄfeſſiõeꝫ uiceꝫ ſuppler̃ põt ſacerdotis ĩ neceſſitate ut ẽ laic⁹. Dicũt tñ aliq ꝙ cũ deeſt copia ſacerdotis ñ oꝫ ↄfiteri laico. ſed ſufficit ſoli deo. Quãuis oẽs ſacerdotes claues hẽant. ñ tñ pñt oẽs ligare ꝛ ſoluere. ſicut excõicati ſuſpẽſi heretici ꝛ dãnati. Hoc ãt ñ ẽ pp defectũ ordinis. ſꝫ qꝛ ñ hñt mat̃iaꝫ. ſ. ſubditos q aufe rũt̃ ab eis cũ excõicãt̃. Pñt tñ tales baptizare. qꝛ h° ẽ ſacrm̃ neceſſitatiſ. Pñt ẽt taleſ eucbariſtiã ↄſecrare. qꝛ h° ſubãl'r adheret ordini. Dicẽdũ ẽt ꝙ nl'lus põt abſoluere ↄfitentẽ niſi ꝓpri⁹ ſacerdos. Propri⁹ v̄o ſacerdoſ dr̃ ſex mõis. Prĩo mõ ẽ paſtor eccl'ie. ut papa eps ꝛ curat⁹ qlibet ĩ ſuis caſib⁹. 2° p det̃miatione ſupioris ut uicarij. 3° p ꝑuilegiũ qbuſdã ĩdultũ. 4° p lñiaꝫ ꝓpij ſacerdotis dũ tñ licẽtiet̃ ei uir diſcret⁹ ꝛ hõeſtus ꝛ v̄e ſacerdos. 5° pp neceſſitatẽ. qꝛ ĩſtante mortis articl'o qlibꝫ ſacerdos põt abſoluere. Et pegrini abſoluũt̃ ab his apud quos ſũt. 6° ꝓpter defectũ ſui ſacerdotis. qñ. ſ. ẽ idiota ul' ꝓditor cõfeſſiõis. l' qñ ſolet mulieres cõfitẽtes ꝓcari. tũc eiꝫ ſi ñ ĩuẽit

aliquē q auctoritatē hēat effi citur ei sacerdos ꝓprius nō q libet. sȝ discret⁹ ⁊ hōest⁹ ⁊ no/tus uel ex ordine uel ex psona.

De sigillo cōfessionis. Caplm 28.

Ea que gerūt exteri⁹ i sacramtis sūt signa rex q̄ interi⁹ ɔtingūt. ⁊ iō cōfessio q̄ qs sacerdoti se subiicit signuȝ ē supioritatis q̄ qs deo subiicitur. Deus āt pccm illi⁹ q se p pniaȝ subiicit tegit. Uñ oȝ de necessitate sacri q sacerdos celet cōfessionē. Sūt ⁊ alie hui⁹ cellatiōis utilitates. qꝛ p h⁹ homies magis ad ɔfessionē attrahūtur ⁊ simplici⁹ pccā cōfitēt. Sacerdos āt nō dȝ tm̄ cellare pccm̄ qđ i cōfessiōe recipit. sȝ ēt oīa alia signa p q̄ possit peccatoꝛ ul' pccm̄ cōprehēdi. Pōt aūt penitēs facere ut illud qđ sacerdos pp ɔfessionē sibi factaȝ sciebat ut deus. sciat ēt ut hō. Et hoc facit dū licētiat eū ad dicēdū. ⁊ si dicit nō frāgit sigillū cōfessiōis. Si āt q̄rat utrū id qđ scit sacerdos p cō/fessionē ⁊ scit alio mō possit reuelare. sup hoc diuse sūt opiones. Sȝ hec ē uerioꝛ. qꝛ siue sacerdos sciat illud pccm̄ añ cō/fessionē sibi fcāȝ siue p⁹. ñ tenetur cellare q̄ntuȝ ad id qđ scit ut hō. Nota q iste mod⁹ dicendi dico tibi i cōfessiōe non cludit tale dictū sigillo cōfessiōis. qꝛ nō seruatur ibi modus confessionis uel ordo.

De satisfactione. Caplȝ 29.

Sicut in bellis ⁊ cōtrouersiis restituta amicitia nō statim restituit debitum illati dāni. Ita post remissionē culpe in cōfessiōe seu cōtritiōe remanet debitū pene satisfactorie. Iūgit sacerdos q̄daȝ ad satis/factiōis fundametū sicut ab/stinere a pccō ⁊ restituere ablatū. Quedā ad satisfactōis ex/peditiōeȝ ut ē uitare cōsortia maloꝝ. Quedā iūngit ad [illegible]āȝ satisfactiōis. ut ē ieiunare uigilare dare elẏam pegrinari et h⁹i opa penalia. Quedā iniū/git ad satisfactiōis pfectōeȝ ⁊ securitatē. ut sūt opa supererogationis. Satisfactio debet respondere culpe in tribus. s. i numero. ps. Lauabo p singl'as noctes ⁊c̄. In pondere. Aug⁹. Libenter debet facere imortalis futurus quecūqȝ faceret ꝓ differenda morte moriturus. In mensura. G. Tanto tempore debet quis in penitentia eē q̄nto fuit in culpa. Ista tria re/quiruntur in penitentia scd̄m

conuenientiã ñ ẜm necessitatẽ.
¶De singulis partibus satisfactionis in cõmuni.

Cap. 30.

Satisfactionis quedã sũt ptes pncipales. s. Oratio. Jeiuniũ ⁊ Elẏna. Quedã uero secũdarie que ad has reducũtur. ut uigilie pegrinationes discipline. Dicendũ ergo ꝙ oĩa carnem affligẽtia reducũtur ad ieiuniũ. oĩa opa uero spũalia ad orõnem. oĩa ãt opa mĩe ad elemosynã. ¶Sufficientia ptiũ pncipaliũ põt accipi respectu termini a quo est motus satisfactionis. qꝛ p ieiuniũ reuocamur a cõcupiscentia carnis. p oratione a supbia uite. p elemosynã a cõcupiscẽtia oculorũ. Alio mõ sumit̃ ista sufficientia ex pte termini ad quez fit satisfactio. qꝛ p ieiuniũ ordinatur homo in seipo p elemosynã ad pximũ. p orõnẽ ad deũ. Tertio mõ sumit̃ hec sufficentia ex pte materie de qua fit. Per elẏam eim fit satisfactio de bonis subẽ exterioris. p ieiuniũ de bonis corpis. p orationẽ de bonis mentis. Quarto modo sumit̃ hec sufficiẽtia ex pte modoꝝ satisfaciẽdi. Fit eĩm satisfactio tribus modis. uel p punitionẽ uel p redẽptionem. uel p supplicationẽ. Primũ facimus ieiunãdo ẜm elemosynas danᵒ. tertiũ orando. Quito sumit̃ hec sufficientia ex pte effectᵒ. Per satisfactiões eiꝫ tria magna bõa nobis ꝓueniunt. s. ipetratio grẽ. remissio pene. expurgatio reliqaꝝ culpe. Ad pmũ uidet̃ ualere elẏa pp multiplicitatẽ intercessoꝝ. Ad secundũ ieiuniũ. Ad tertiũ oratio.

¶De ptibus satisfactionis.

Cap. 31.

Elemosyna duplr̃ põt accipi. aut intẽtiõe subleuã di necessitatẽ pximi. ⁊ sic est opᵒ mĩe. aut intẽtiõe recõpensandi ꝓ debito offense diuine. ⁊ sic est opᵒ iustitie. Uñ primo mõ ꝓprie ptinet ad meritũ uite. secũdo mõ ad meritũ dimissionis pene. qꝛ elẏa sic data ꝓprie est satisfactoria. ¶De ieiunio quoqꝫ sciendũ ẽ ꝙ ĩ carne duo sũt. unũ natura qͣ dꝫ sustẽtari. ⁊ aliud uitiũ qḋ dꝫ domari. Jeiuniũ gᵒ qḋ naturaꝫ ẜuat ⁊ uitiũ domat bonũ ẽ aliud uero ñ. ¶Orõ duplr̃ hꝫ fieri aut ꝓ ipetratiõe bonoꝝ. ⁊ sic ẽ ps ul̃ opᵒ ꝯtẽplatiõis. aut p remissiõe maloꝝ. ⁊ sic ẽ ꝓprie pars satisfactionis.

¶De iustificatione impij.

Capitulum 32.

i IUstificatio ipij ē motus
ab iiustitia ad iustitiam.
In iustificatõe ipij q̄ttuor req̄
rūtur.s.mot⁹ liberi arbitrij.ɔ
tritio.ĩfusio grẽ ⁊ remissio cul
pe.Hoꝝ pma duo sᷓ ex pte su
scipiẽtis.alia vo ex pte agẽtis
Predicta q̄ttuor sᷓ siᷓ tpe ñ na
tura.Prioritas āt ⁊ posteriori
tas q̄ ſm ordinē nãe ē reduci
tur aliq° mō ad ordinē cause ⁊
causati.Intᷓ ista uideᷓ hic ordo
cãlitatis eē. Causalᷓr eiꝫ mot⁹
liberi arbitrij pⁱor alijs tribus
est.q: reqriᷓ cōsensus uolūta
tis in h⁹ mutatiõe.Uolūtas et
libeꝝ arbitriū sumūᷓ hic ꝑ eo
dem.Preterea mot⁹ iste appella
tur motus liberi arbitrij.Iste
vo mot⁹ q̄ p libeꝝ arbitriū cō
sentit deo.ut pᵒ motori uocaᷓ
motus fidei.q: hꝫ aliq̄d cogni
tiõis ⁊ aliq̄d affectionis. sicut
fides.Dicam⁹ gᵒ q̄ mot⁹ libe
ri arbitrij siue mot⁹ fidei ĩ deū
cãliᷓ ē pⁱor q̄ꝫ mot⁹ quo ȯ pec
cato q̄s ɔuertiᷓ. q: sicut ĩ gñā
tione peccati prior est conuer
sio q̄ꝫ auersio cuꝫ ɔuersio cau
set auersionem.ita in eius de
structione prior est conuersio
ad deum per liberum arbitriū
q̄ꝫ auersio a creatura per con
tritionem de peccato. Quod
enim primū est in cōpositione
ultimum est in resolutione.Isti
uero duo motus.s. liberi arbi
trij ⁊ contritiõis sunt priores
q̄ꝫ gratia infundatur.quia sūt
causa preparatoria ut gratia
detur. Quãuis eim deus sine
ulla preparatione posset ipiuꝫ
iustificare . tamen requiritur
prepatio ex parte nostra.quo
niam sicut requiritur prepara
tio ex parte materie in natura
li mutatione ad recipiendam
formam. Ita in mutatione uo
luntaria.⁊ hoc non est ex ĩpo
tentia agentis . sed suscipien
tis. ¶Alia ratio est quia in iu
stificatione peccatoris fit ĩtro
ductio unius forme ⁊ expulsio
contrarie.ideo requirūtur pre
dicta duo.s. motus liberi arbi
trij disponēs ad grẽ susceptio
nē.⁊ ɔtritio.i.discessio a pecca
to disponens ad culpe expul
sionē. ¶Gr̄a pⁱus ĩfūdiᷓ q̄ꝫ cul
pa remittaᷓ.sicut in ĩtroducti
one forme pⁱor ē forma q̄ expel
lit a pte agẽtis q̄ꝫ illa q̄ expel
lenda ē remoueri possit.Qua
liᷓ āt iustificatio fiat.ĩ ĩstãti uꝉ
successiue.nota distĩctõeꝫ.Pōt
iustificatõ dupl̄r accipi sicut ⁊
gñatio.Uno mō ut dicat mo
tum ad iustitiā cū termino ei⁹
dem.⁊ sic fit successiue quãdo

140

succedit successiua prepatio. Alio mō pōt accipi solū modo mutatiōe sine motu. hᵒ mō fit iustificatio in īstanti. ⁊ hoc tri plici rōe. pⁱma q₂ fit vtute ī∣i∣nita ⁊ simplici q̄ imediate o∣perat᷑. 2ª ē q₂ fit i subō simpli∣ci.s.i mente. 3ª ē q₂ ipa forma q̄ expellit᷑.s.culpa nō ꝑor ul' ꝑ pior ē q̄₃ q̄ introducit᷑.s.gr̄a q̄ oīno simplex est. Ad illud qđ dic Augᵘ.q₂ maiᵉ ē iustificare ipiū q̄₃ creare celū ⁊ terrā.di∣cendū maiᵉ ē q̄₃tū ad illud qđ fit.q₂ melius ē.s₃ nō qᵒ ad mo dū faciēdi. Quāuis ei₃ ī iusti∣ficatōe ipij sit resistētia forma lis.s.ōrij ad ōtrariū. nō tñ est ibi resistētia effectiua q̄ aliq̄d resistat agēti.s.deo. cuiᵉ vtuti nihil resistere pōt. In iustifica tiōe ipij aliq̄d ē ex pte dei.et aliq̄d ex pte pccōris.⁊ aliquid ex pte eccl'ie. Ex pte di duo sᷓ.s.mīa q̄ reatū idulget.⁊iusti∣tia q̄ emendā aliquātulā exi∣git ul' hic l' in purgatorio.hec significat᷑ p binos discipulos quos misit dn̄s in oēm locum qᵒ erat ipe uēturᵉ.tūc qdē cor poral'r.nūc aūt p gr̄a₃ spūalit᷑ Ex pte pccōris sᷓ etia₃ duo.s. amor ⁊ dolor.⁊ hi sᷓ due mol le qbᵉ pccm̄ ōterit᷑.q₂ ƀm legē ñ debet diabolo ī pignore obli gari. Ex pte eccl'ie sil'r sᷓ duo. pmū ē meritū ⁊ pcipue xp̄i qđ est iextimabile ⁊ alioꝝ scōꝝ q̄ fecerūt opa multa superogati onis.q̄ oia sub potāte clauiu₃ sūt posita. ut qđ minᵉ ē i uno mēbro eccl'ie cōpenset᷑ in alio. Uñ si aliqs nō ē mēbrū eccl'ie nō īfluit in ipm meritū pdictū Secūdū ē idulgētia quam dat eccl'ia p papā ⁊ epos.tñ ut ipa indulgētia tm̄ ualeat q̄₃tū so∣sonat.exigit᷑ auctoritas ⁊ cā.s. cōis utilitas ex pte dātis.exi∣git᷑ ēt fides formata ⁊ obediē tia ex pte recipiētis.hoc est ut soluat illud pp qđ datur.

De pnīa uenialiū.

Cap. 33.

Penitētia ē remediū isti tutū ad expiādū pccm̄ cui debet᷑ pēa sensibil' q̄ cū de beat᷑ pccō ñ solū mortali s₃ ēt ueniali. p₃ q̄ pnīa ē remediu₃ ōtra utrūq₃.q₂ nō ē simpl'r de uenialibᵉ s₃ de mortalibᵉ.quia pnīa itroducta ē ad recōciliā∣dū amicitiā l'aia₃ quā morta∣le pccm̄ tollit. Lic₃ igr̄ ñ sit de uēialibᵉ sipl'r pnīa. tñ ē p acci dēs.⁊ hᵒ ē tribᵉ mōis. Pᵒ rōe dubij.ut qñ credūt᷑ eē morta∣lia. 2ᵒ rōe statuti. ut qñ hō q̄ tenet᷑ ōfiteri semel ī āno nō h₃ nisi uēialia. 3ᵒ rōe picli ut qñ

uenialis delectatio ad hec p-
ducta ē. q̄ nisi hō se auītat ab
ea trahit ī mortale. Sꝫ de re-
missiōe uenial' pcci sciēdū q̄ ī
duob⁹ casib⁹ nō remittit'. Pri
mus ē si talis hēat pccm̄ mor
tale. qm̄ sine mortali nūq̄ꝫ di-
mittit' ueniale. lꝫ eō possit fieri
.s. q̄ mortale dimittat' sine ue
niali. Cū eīꝫ pccm̄ mortale tol
lat charitatē q̄ unīūsa delicta
opit. cōstat q̄ existēti ī pecca-
to mortali nullū uēiale remit-
tit'. Secūd⁹ ē qn̄ uolūtas fixa
manet ī affectu alicui⁹ pcci de
termīati uenial' tm̄. qm̄ illō tol
li nō pōt. ⁊ h⁹ multiplici rōne.
Pria ē qm̄ oē pccm̄ remissiōē
īdiget q° ad duo. s. q° ad cul-
pam ⁊ q° ad penā. sꝫ nō pōt eē
2ª remissio sine pma. q̄ꝛ q̄ꝫdiu
hō culpa; hꝫ debitor ē pene.
Culpa āt cōsistit ī deordiatōē
uolūtatis. Un̄ uolūtas sic ma-
nens ptinax reordiari nō pōt.
Alioqn duo opposita sil' eēnt ī
eodē. Alia rō ē q̄ꝛ manēte cā
nō pōt tolli effect⁹. sꝫ uolūtas
inordīata ad aliqd ē cā uenial'
pcci. vn̄ manēte uolūtate fixa
in illo n̄ remittit' ipm pccm̄ ue
niale. Sciendū ēt q̄ unū pccm̄
uēiale bn̄ pōt dimitti sine alio
q̄ꝛ pccm̄ mortale qd maioris ē
adherētie pōt ēt remitti sine

ueniali. Alia rō ē. q̄ꝛ pcc̄ꝫ mor
tale ita deo displicet q̄ facit
ēt ipm pccōrē deo displicere.
Sꝫ uēiale deo displicet cū ior
dinatū sit. tn̄ nō facit peccātēꝫ
deo displicere. q̄ꝛ p illud n̄ pri
uat' gr̄a sꝫ obnubilat'. īq̄ꝫtū ei⁹
pcessus ad extīora impedit'. ⁊
pp unū ueniale n̄ īpedit qn ali
ud remitti possit. 3ª rō ē. qa
uenialia nō hn̄t ɔnexionē ad ī
uicē nec a pte auīsiōis. q̄ꝛ n̄ au
tunt a sūmo bono nec a parte
ɔuersiōis. ⁊ iō unū dimitti pōt
sine alio. Nō ē āt sic de mor-
talib⁹ ubi n̄ dimittit' unuꝫ sine
alio. q̄ꝛ cōnexionē hn̄t adiuicē
ex pte auīsiōis. Qlibet mor-
tale auītit a deo. lꝫ n̄ hēat ɔne
xionē ex pte ɔuersiōis. Ex pre
dictis colligit'. q̄ꝛ unū mortale
nō remittit' sine alio. ⁊ q̄ unū
ueniale pōt r̄mitti sine alio uēi
ali. Itē mortale remittit' sin̄ ue
niali. sꝫ nō ueniale sine morta
li. cu⁹ duplex ē rō. Pria est. q̄ꝛ
mortale ⁊ ueniale se hn̄t sicut
habitus ⁊ dispositio. sed abla
to habitu pōt manere disposi
tio ⁊ ecōuerso. Secūda ratio
est. quia mortale opponit' cha
ritati. ueniale autem feruori
eius. sed sublata charitate tol
litur feruor ⁊ nō ecōuerso.
Propt' qd dimittit' pcc̄ꝫ uēiale

141

Capitulum 34.

AD peccati uenialis remis
sioné nó exigit nou⁹ cha
ritatis hitus. sꝫ sufficit nouus
mot⁹. qꝛ pccm̄ nó tollebat ꝟtu
tis hitū. sꝫ ipediebat ei⁹ actū.
Nota ét ꝙ pccm̄ ueniale nó
dimittit sine ꝯtritiõe cui⁹ hec
ē rõ. qꝛ q̃ꝫdiu uolūtas i aliq°
ueniali fixa máet nūq̃ꝫ dimitti
tur. sꝫ uolūtatē ab eo auertere
qd̓ qs ꝑus uolebat ⁊ displice
re ei qd̓ uoluit. talis aūt displi
centia dolor ꝯtritiõis dr̄. Sꝫ
sciēdū ꝙ ꝯtritio pót accipi tri
plicit̄. s. actu uł hitu. uł medio
mó. Cõtritio i hitu nó sufficit
ad pcci uenialꝰ remissióem. qa
tūc qcūqꝫ pnie ꝟtutis hitū hē
ret, nó possꝫ hr̄e ueniale pccm̄.
⁊ sic ueniale pccm̄ nó possꝫ eē
cū gr̄a. Cõtritio quoqꝫ i actu
nó sēp reqrit̄. qꝛ seqret̄ ꝙ pec
catū qd̓ qs i memoria ñ hꝫ re
mitti nó posset. pp hoc reqrit̄
cõtritio medio mó. s. ut pccm̄
displiceat actualr̄ uł explicite
uel iplicite. Dico át iplicite. qꝛ
talꝰ actus nó sufficit. qꝛ displi
ceret explicite pccm̄ ueniale si
cognitio ferret̄ ad illud. No
ta ét ꝙ tā feruēs pót eē mot⁹
charitatis i deū ꝙ oīa pccā ue
nialia ꝯsumit ēt sine actuali co
gitatõe ipoꝝ. qꝛ qñ qs feruent̄
in deū fertur displicet ei qcqd
a deo retardat. ⁊ ita licet expli
cite d̓ pccó ueniali nó cogitet.
tñ i illo motu ꝯterit̄ iplicite di
splicētia pcci uenialꝰ. uł unius
uł oīum. Sciēdū ē ꝙ in ꝯtri
tiõe de uenialib⁹ nó exigit̄ ꝓ
positū nó peccādi uēialr̄. sicut
in ꝯtritione de mortali exigit̄.
sꝫ sufficit ꝙ displiceat ei pccm̄
ꝑteritū. ⁊ ifirmitas q̄ ad pccm̄
ueniale iclinat̄. q̃ꝫuis imunis ab
eo eē nó possit. ita tñ ꝙ uolun
tas nó máeat fixa i uno uenia
li. qꝛ illud sic retentū nó dimit
teret̄ in ꝯtritiõe gn̄ali nec i spe
ciali. ⁊ hec ē rõ. qꝛ pccā morta
lia sūt i potāte nr̄a ut uitētur
nó solū singula sꝫ ēt oīa. Ueni
alia uero ⁊si singła uitari pnt̄
non. tam̄ oīa. qd̓ ex ifirmitate
cótingit nature. Multa sūt p
q̄ tollūtur pccā uenialia q̄ per
tria ꝯphendūt̄. Prio sūt oīa
illa q̄ gr̄aꝫ ꝯferūt ut oīa sacr̄a
eccłie. Secūdo sr̄ illa qbus i
pedimenta feruoris ⁊ gr̄e tol
lūtur. sicut ē aqua bn̄dicta que
ꝟtutē īimici reꝑmit. ⁊ epał bn̄
dictó ⁊ alia sacr̄alia. Tertio
est exercitiū hūilitatis ex pte
nr̄a. sicut ē cófessio pccóꝝ. orō
dn̄icalis. elȳa. ieiuniū. ⁊ hui⁹i.
Et hoꝝ rõ ē. Quia cū uenia
lia dimittāt̄ p feruorē chaitā

tis que īplicite uel explicite cō tinet oīa illa que nata sunt de se feruorem charitatis excitare dicūtur uenialia peccata dimittere. talia uero sunt omnia que predicta sunt. Unde cū ꝑm q̄titatem feruoris sit q̄titas remissionis. pꝫ ꝙ put p enūerata maior uł minor excitatur feruor qui implicite uel explicite contritionem continet plura uel pauciora uenialia dimittuntur. non tñ semp oīa.

De extrema unctione.

Capłm 35.

Mediator dei ⁊ hominū nō solum uocatur Jesus inq̄tum habet saluare sed etiaꝫ christus inq̄tum habet unctionis gratiam in alios diffundere quod significatum fuit in rege Dauid qui tribus uicibus unctus fuit. Primo in domo patris sui in signum regni futuri. hoc significat unctionē in baptismo. Secundo in ebrō super iudā. ⁊ postea multa mala habuit. hoc significat unctionem in confirmatione. Tertiō iterum in ebron super omnem isrł. post hāc in pace regnauit. hoc significat unctionem in extremis. De substātia huius sacramenti sunt quinqꝫ Primū est ꝙ unctionem faciens sit sacerdos. Secundum est intētio debita. Tertiuꝫ est materia debita. s. oleum infirmorū. Quartum est forma uerborum. hoc .s. per istam unctionem ⁊c. quā formam dře debet iungens. Quintū est locus iungendus. quia fit ad oclos ad aures ad nares ad os ad lumbos. ⁊ ad manus. In hoc sacramento forma uerborum est deprecatiua. quia istud sacramentum uidetur ualere per orationem ecclesie ⁊ per modum suffragij. Datur enim ad effectum quē homo per propria opera posset consequi si esset sanus. Unde nota ꝙ in aliquo sacramento uerborum forma non est in sola oratione nisi in isto. Dixit eniꝫ Jacobus. Inducat presbyteros ⁊ orent super eum. In quibusdam sacramentis in sola enunciatione uerborum est uirtus sicut ī baptismo. Ait. n. dominus. Ite baptiꝫantes eos non faciens mentioneꝫ de oratione. In aliquo sacramento secundum quosdam consistit forma in oratione ⁊ enunciatione ut in sacramento penitentie. Consueuerunt enim confessores primo orare dicentes absolutionem ⁊ remissionem ⁊ cetera. ⁊ postea dicere. Absoluo te

142

Cū eīz in pccō offendat deꝰ et
ecclia cōtra primū merito fit
orō. ⁊ ꝯ scdm absolutio. Istō
sacr̄m nō datur nisi adultis q
pccā uenialia uident̄ hr̄e. ꝯ que
institutū e. nec dat̄ alijs q̄z in-
firmis in piculo mortis con-
stitutis. Sanis aūt nō dat̄ hoc
sacr̄m. qꝛ hn̄t remediū pnīe pa
tū. nec dari nisi postulātibus q
ꝺuotiōe sursū erigūt. Sz si se
pe īfirmat̄ qs ad mortez sepe
pōt inūgi. sz ī una īfirmitate
nō ꝺz qs bis inūgi. nisi eadē ī-
firmitas ultra ānū ꝑtrahat̄.
ita q ī uno āno pp eādē infir
mitatē nēo bis inūgat̄. Effec
tus hꝰ sacr̄i mltiplex ē. Primꝰ
ē sanitas duplex. Una ē pnci-
palis. s. liberatio ab īfirmitate
spūali q̄ ꝯhit̄ p pccōꝝ ueniā q
bus aīa efficit̄ debil̄ ad exeqn
dū actū gr̄e ⁊ glīe. Alia ē sani
tas q̄ est q̄si signū ꝑoris sani-
tatis. s. sanitas corpalis. ⁊ hoc
est ueꝝ qn̄ sanitas corpalis ex
pedit sanitati spūali. Tūc eīm
istud sacr̄m causat utrūqꝫ ī su
scipiētibus ꝺigne. Interdū eīz
utilis ē sanitas corpalis. s. ad
meritum glorie cumulandum.
Ualet etiam ad deuotionem
excitandam ⁊ ad uelociorem
transitū. In hoc sacr̄o sicut ī
ceteris tria sūt. Unū est sacr̄m
tm̄. s. exterior unctio. Aliud est
res tm̄. s. effectꝰ duplicis sani-
tatis. ut dictum est. Tertium
est sacramentū ⁊ res. s. quedā
unctio spiritualis interior. s.
mentis iocunditas ⁊ solatiuz.

De sacramento ordinis.
Caplz 36.

QUinqꝫ sacramēta de qui-
bus dictum est perti-
nent ad statum persone. Sed
duo de quibus dicendum est
pertinent ad cōmunem statuz
ecclesie. quia ordo pertinet ad
generationē spiritualez. matri
monium uero ad generationē
carnalem. Ordinem precedit
prima tonsura. quia in omni
transitu de statu ad statum cō
uenienter interponitur aliqua
dispositio media. Unde in trā
situ a statu laicorum ad statuz
ministrorum dei conuenienter
prima tonsura interponitur.
Fit etiam in hac tonsura ali-
quorum capillorum resecatio
in modum corone. quia in mi-
nisterium illius assumitur cui
seruire regnare est. Est itaqꝫ
duplex signum distinctum ī or
dinatis. s. exterius tonsura. ⁊
interius caracter. Ad esse autē
ordinis tonsura non preexigi
tur. sed ad bn̄ eē. qꝛ dispositio
ꝯgruitatis est ip̄a tonsura ad

oꝛdinē nō necꝭſſitatis. Hugo
d̓ ſcō Uic. oꝛdinē ſic deſcribit
Ordo ē ſignaculū qͦdā in qͦ
poteſtas ſpūal̓ tradit̓ oꝛdiātiſ
⁊ officiū. ⸿ Hic nota ꝙ ſicut ī
natalibꝰ dedit deꝰ ſupioꝛa coꝛ
poꝛa ī regimē īferioꝝ. ſic et in
ſpūalibꝰ quoſdā poſuit ſupio-
res quoſdā īferioꝛes. ut illi po
teſtatē hēant ſup iſtos. ſicut ſt̓
clerici q ꝑſūt in ſpūalibꝰ. ⁊ ꝓn
cipes ac iudices ſecl̓ares ī tpa
libꝰ. ⸿ De ſubā hꝰ ſacr̄i ſt̓ ſex.
⸿ Priꝰ eſt poteſtas oꝛdinātis.
qꝛ oꝫ ut ſit ep̄s. ⸿ 2ꝰ ē mat̓ia. ſ.
unctio ī ſacerdotibꝰ. ⁊ tactꝰ il
loꝝ q̄ tangēda ſt̓ ī alijs. ⸿ 3ꝰ ē
foꝛma v̄boꝝ. ⸿ 4ꝰ ē ſexꝰ uirilꝭ.
qꝛ mulier n̄ recipit caracterē
oꝛdinis. ⸿ 5ꝰ eſt intētio recta.
⸿ 6ꝰ ē ꝙ oꝛdinādus ſit bapti-
zatus. qꝛ baptiſmꝰ ē ianua om
niū ſacroꝝ. Quodā ē hic ſacr̄ꝫ
tm̄. ut uiſibile ſignū qͦ potās
tradi oñdit̓. Q uodā ē res tm̄
. ſ. gr̄a q̄ ꝯfert̓ digne recipiēti
Q uodā ē res ⁊ ſacr̄m ut carac
ter. ⸿ Septē ſt̓ oꝛdīes. ſ. Hoſti
ariꝰ. Lectoꝛ. Exoꝛciſta. Accoli
tus. Subdiaconꝰ. Diaconus ⁊
Preſbyt̓ q oīuꝫ oꝛdinū ē pfec-
tiſſiꝫꝰ ⁊ t̓minꝰ alioꝝ. ⸿ Alij ſt̓ q̈i
. 7. gradꝰ qbꝰ aſcēdit̓ ad thꝛo
nū ſolutōis. ⸿ Actꝰ hoſtiarioꝝ
eſt cuſtodire locū ꝯſuatōis ſa-
cramentoꝝ ab excōicatis. ⸿ Ac
tus lectoꝝ ē legere ꝓphetias.
⸿ Actꝰ exoꝛciſtaꝝ ē arcere de-
mōes ne dominēt̓ ī coꝛpe n̄dū
baptizati. ſ. p ꝯiuratōes. ⸿ Actꝰ
accolitoꝝ ē deſignare lum̄ euā
gelij ī lumīe coꝛpali. ⸿ Actꝰ ſub
diaconoꝝ ē accipe oblatōeſ ab
offerētibꝰ eaſqꝫ offerre diaco
no. Legere āt epl̓as n̄ ē actus
eoꝝ ꝓncipalis ſꝫ ꝯſeq̄n̄s. ⸿ Ac-
tus diaconoꝝ ē oꝛdīare hoſti-
as in altari. Legere āt euāge-
liū ul̓ p̄dicare ē actus ꝯſeq̄n̄s.
⸿ Actꝰ p̄ſbyt̓oꝝ ē ꝯſecrare coꝛ
puſ ⁊ ſāguinē xp̄i. ⁊ ē actus ꝓn
cipalis. alius ē ꝯſequēs. ſ. liga
re ⁊ ſoluere ꝑ quē actuꝫ coꝛ-
pus myſticū ꝑpat̓. ut ſit aptū
⁊ idoneū ad pceptionē corpis
xp̄i ueri. ⸿ In quolibet oꝛdīe ca
racter īpꝛimit̓. ſꝫ qn̄ fiat nunc
dicendū ē. ⸿ Hoſtiarijs qdē ca
racter impmit̓ qn̄ dat̓ eis cla-
uis ⁊ dr̄ ſic. Agite tāq̄ꝫ rōneꝫ
deo reddituri de rebꝰ q̄ claui-
bus iſtis recludūt̓. ⸿ Lectoꝛibꝰ
caract̓ impmit̓ cū ep̄s poꝛrigit
eis librū cū debita foꝛma v̄bo
rū. ⸿ Exoꝛciſtis v̓o cū dat eis
librū exoꝛciſmoꝝ cū foꝛa v̄bo-
rū. ⸿ Accolitis āt ī v̓bis q̄ dic
ep̄s cū dat eiſ cādelabꝛū. ⸿ Sub
diacōis īpꝛimit̓ qn̄ ep̄s cū for
ma v̓boꝝ dat eis calicē uacuū

et cetera uasa. quoꝝ usus est i
cõfectiõe eucharistie. Diaco
nis ꝛ pſbyt'is imp̄mit' qn̄ ep̄s
iponit manū capiti cū v̄bis ad
hoc statutis. Predictos ordi
nes xp̄s exercuit. hostiariatū.
qn̄ emētes ꝛ uēdentes de tēplo
eiecit. Lectoratuꝫ cū in medio
seniorū librū Isaie apiēs legit
in eo. Exorcistatū qn̄ demõia
cos sanauit. Accolitatū qn̄ di
xit ego sū lux mūdi. Subdia
conatū qn̄ litheo se p̄cinxit. et
pedes lauit discipuloꝝ. Dia
conatū qn̄ in cena corp' ꝛ san
guinē suū ministrauit discipul'. ꝛ
dormientes ap'los excitauit.
Presbyteratū qn̄ se i ara cru
cis obtulit. ꝛ qn̄ in cena panē ꝛ
uinū in corpus ꝛ sanguinē suū
conuertit.

De qualitate ordinādoꝝ.
Capl'm 37.

Qualitas ordinādoꝝ cõsi
stit in duob'. s. i faciēdis
ꝛ euitādis. Faciēda sūt hec. Sit
in morib' pudic'. In hitu hõe
stus. Cibo ꝛ potu tēpat'. Cõ
petēter q̄uis nõ eminēt' lrat'.
Mansuet' ꝛ modestus. Tõsu
rā deferat clericalē. Hospital'
Doctor in p̄dicatiõe. Residen
tiā faciat in eccl'ia sua ul' bn̄fi
cio. Corrector uitioꝝ p v̄gā di
scipline. Exēplū p̄beat hõe ui
te uel fame. Unicū sufficiat bn̄
ficiū hn̄s curā aiaꝝ. Bonus sit
gubernator familie. De ne
cessitate clericis uitāda sūt hec.
Oē crimē mortal' pcci. Nõ li
tigiosus. Nõ cupidus. Nõ lu
sor. Nõ negociator. Nõ exer
ceat uenatiões clamosas. Nõ
sit incõtinēs. nec mulierib' co
inhitet. Nõ sit i cõmessatiõi
bus ꝛ tabernis ꝛ fabulis. Nõ
intersit spectacul' nisi honestis.
Nõ imisceat se negocijs secu
larib'. Nõ dꝫ itēdere histrio
nib' ꝛ ioculatorib'. Tabernas
nõ dꝫ itrare nisi i itinere. Ho
ras ñ dꝫ negligere. Iustū iudi
ciū nõ dꝫ uēdere. Sacra eccl'ia
stica gratis dare. Si qs ep̄us.
Nõ sit excõicat' l' suspēsus ul'
irregularis. Nõ apostata nõ
sit symõiac' i ordie l' bn̄fi° nõ
sollēnit' penitēs. Añ ordīs su
sceptõeꝫ se qsꝫ p ɔfessiõeꝫ p̄pa
ret. In pccõ mortali ñ accedat
Primā tõsurā ñ negligat. Nul
lus ordiet' nisi examīatio p̄ce
dat. Nõ accipiāt' sil' ordies mi
nores cuꝫ subdiacõatu. nec ēt
duo sacri ordies sil'. sꝫ grada
tim. Nec p saltuꝫ accipiat qs
ordinē nec ab alieno ep̄o sed a
suo. nec ɔtra ep̄i p̄hibitionē ꝛ
sine titulo nec furtiue. Missaꝫ
in qua ordinat' totalr' audiat.

Tangat oīa que sūt tangēda.
Unusqsq₃ in susceptiōe sui or⸗
dinis nō accedat nisi licētiat⁹
⁊ pñtatus. Jeiun⁹ a ieiuno ac⸗
cipiat ordines. Nō recipiātur
nec cōferāt ordies nisi tēpib⁹
ab ecclīa īstitutis. ⁋ Multa sꝫ
que īpediūt ꝓmouēdu₃ ēt sine
culpa. l₃ nō sine cā. Nō ei₃ d₃
ꝓmoueri ignot⁹ nec bigamus
nec neophit⁹ nec corpe uitiat⁹
nec de illegitimo thoro natus.
nec ꝟuus nec obligat⁹ ad rōci
nia. qm̄ repellit ab ordinibus.
⁋ Ex predictis p₃ ꝙ dignitas
clericalis siue ordies nō ꝯferū
tur a quolibet nec cuilibet nec
in quolibet loco. nec quolibet
tpe nec qualib₃ hora. s₃ misse.

⁋ De sacro mr̄imōij. Ca. 38.

Matrimoniū ē ꝯiūctio ma⸗
ris ⁊ femīe īdiuiduā ui⸗
te ꝯsuetudinē retinēs. Mr̄imo
niū p spōsalia initiat p ꝯsensū
aīoꝝ expssum. p v̄ba de pñti
ratificat. p carnalē copulā cō
sumat ⁊ pficit. Ad hoc āt sciē
dū nota ꝙ duplex ē pfectio.
Pria ē ī eē simplr. 2ª in eē ꝯple
to. sicut p₃ in puero ī q° est p⸗
fectio q̄₃tū ad eē hoīs simplr
s₃ nō ē ī eo pfectio q̄₃tū ad eē
cōpletū ꝟm q̄₃titatē ⁊ opatio⸗
nē hoīs. Eodē mō dicēdū ē de
matrimonio in quo duplex est
pfectio: Pria est que facit mr̄i
moniū. s. ꝯsensus aīoꝝ p uerba
de pñti expressus. ⁊ ad hāc nō
exigit copula carnal. ⁋ 2ª ē q
mr̄imo⁹ ꝯsūat. ⁊ ad hāc exigit
carnal copula ⁋ Bonū mr̄imo⸗
nij triplex est. s. fides. ut neut
alieo thoro maclet. Proles ut
ad cultū di nutriat. Sacr̄₃ ut
nō dissoluatur. Licet eīm eccle
sia possit propter ipedimenta
matrimonij diuortium facere.
nunq̄₃ tamē pōt nec debet ma
trimonium quod legitime ce⸗
lebratū est dissoluere. qa quod
deus coniūxit homo non po⸗
test q̄₃tuncūq₃ auctoritatis sit
separare. soluitur autem ma⸗
trimonium per mortem. ⁋ Sci
endum ꝙ duplex est coniunc⸗
tio in matrimonio. ⁊ duplex ē
mors correspondens illi. Est
enim coniunctio spiritualis p
consensum animoꝝ que soluit
per mortem spiritualē qua ho
mo moritur mundo p religio⸗
nis ingressū. Alia est coniūctio
carnalis p cōmixtionē sexuum
que soluit p mortem corpalē.
⁋ Est autē causa matrimonij
quadruplex. s. efficiens ut con
sensus aīorum per uerba de p̄
senti expressus. Malis. ut ipse
persone legitime. Formalis ut
bñdic° ānuli. subarratio. ⁊ hᵘi.

144

Finalis duplex est una pncipal'
.s. plis pcreatio ⁊ fornicatois
euitatio. qꝛ mrimoniuz nō solū
in officiū. sʒ in remediū institu
tum fuit. licet fuerit pmo solū
in officiū. Alia est secūdaria et
illa est mltiplex. Uñ vsus. Ho-
stes cōciliat. ⁊ eo discernit he-
res. Bis ligat alma notat ius.
trāsfert auget honorē. ⸗ Qua
druplex distinguit mrimoniū.
Primū ē carnale int uiꝝ ⁊ mu
lierē. ⸗ Secūdū ē morale iter
deū ⁊ aiam. ⸗ Tertiū ē allegori
cum int xpm ⁊ ecclíam. ⸗ 4ꝰ
anagogicū. inter deū ⁊ aiam ī
eccl'ia triūphanti p cōiūctōem
glorie. ⸗ Pōt qs acceder ad u-
xorē suā q̄ttuor de causis .s. cā
plis. cā reddēdi debitū. cā ui-
tande incōtinētie. Istis tribus
modis nō ē pccm̄. 4° pōt fieri
causa explēde libidis. ⁊ h° mō
pccm̄ ē ueniale ul' mortale. Fm
q̄ libido est uenialis ul' morta
lis. ⸗ Fit aūt pccm̄ in cōiugali
coitu qnqꝫ modis. Unde vsus
Quinqꝫ modis peccat uxore
maritus abutēs. Tēpore. men
te. loco. conditōe. modo. ⸗ No
ta q̄ uxor dimissa pꝑter forni
cationē recōciliat uiro multis
modis. Uñ vsus. Ultimo me-
chat retinet nec ɔciliat. Absēs
pstituit. ius fraus reuocāt mu
lierem. ⸗ Tria sūt ornamēta spō
se. s. ānulus in digito. monile ī
pectore. corona in capite. Priꝰ
significat opis puritatē. quia ī
manu est opus. Secūdū signi-
ficat affectus sinceritatē. qꝛ in
pectore ē affectus. Tertiū ɔtē
platiōis claritatē. qꝛ in capite
ē pspicacitas ītellectus. ⸗ Mul
tis de causis beata virgo fuit
despōsata uiro. ⸗ Primo ut de-
signaret eccliaz despōsatā xpo
⸗ Secūdo ut Joseph testis eēt
integerrie castitatis eiꝰ. ⸗ Ter
tio ut p Joseph origo eiꝰ ońde
retur. qa p uiros genealogia
texit. ⸗ Quarto ne īfamaret
si generaret nō hñsularituz.
⸗ Quinto ne uelut incōtinens
dānaretur. quia de tribu erat
sacerdotali. ⁊ tales cōburebāt
alie adultere lapidabāt. ⸗ Sex
to ut uirgo uiri solatio susten
taret. ⸗ Septimo ut ptus dia-
bolo cellaret. ⸗ Octauo ne iu-
dei xpm tāqꝫ illegitimū iuste p
sequi uideretur. ⸗ Nono ne le
gi que cōmēdat mrimoniū cō
trariari dñs uideret. ⸗ Notā
dum q̄ duodecī sūt īpedimen
ta matrimōij. Unde vsus. Er-
ror. cōditio. uotum. cognatio.
crimen. Cultꝰ dispitas. ius or
do ligamē honestas. Si sis af
finis. si forte coire nequibis.

Nec socianda uetant coniugia iuncta retardant.

Explicit liber sextus. Incipiũt capitula libri septimi.

Expliciunt capitula. Incipit liber septimus.

De fine mundi. Cap. i.

Finale iudiciũ quedã sũt antecedentia. quedã cõcomitantia. quedã sequentia. Antecedentia iudiciũ tria sũt. .s. pena purgatorij. Ecclie suffragia. ꝛ persecutio antixpi. Cõcomitãtia duo sũt. s. cõfragatio mũdi. ꝛ resurrectio corpoꝝ. Cõsequẽtia duo sũt. s. pena infernalis ꝛ gloria celestis. de quibus p ordinẽ ẽ dicẽdũ.

De purgatorio. Cap. 2.

Purgatorius ignis corporalis est p quẽ tãtũ modo spiritus iustoꝝ qui in hac uita nõ impleuerũt penitẽtiã, neq satisfactiões ꝯdignas affligũt. Hi q sũt in purgatorio spem hñt euasiõis. q2 sciũt se nõ eẽ in iferno. ꝛ tñ pp penarũ magnitudinẽ hoc aliqñ nõ aduertũt. Multe rõnes sũt. q2

oportet esse purgatoriū. Prima est quia scđm Augustinuz tria sunt genera hoīum. Quidam sūt ualde mali qbus non psūt ecclie suffragia. Quidā ualde boni qbus nō sūt neccīa. Quida nec ualde mali nec ualde boni qui hn̄t uenialia. et his debet pena purgatorij. Secūda est qz sicut sūma bonitas nō patit q donū remaneat irremuneratū. ita sūma iustitia nō patit q malū remaneat īpunitū. Tertia est qz diuine lucis tāta ē dignitas q eā soli mūdi oculi cernere pn̄t. Uñ oz q qlibet ueniat ad mūditiam baptismalē anq̄z ↄspectui diuine pn̄tet. Quarta ē qz culpa est offensiua diuine maiestatis et dānosa ecclie. et deformatio in nobis imaginis diuine. Sed offensa reqrit punitionem. dānum reqrit satisfactionem. et deformatio expurgationem. pp qđ necesse ē q peccato rn̄deat pena ul hic ul alibi. Quinta ē q ↄria ↄrijs curātur. sz pccm̄ orit ex dlectatōe. vnde debet p penā deleri. Sexta ē qz nulli dz negligētia suffragari. sz si nō puniret talis uideret in futuro ↄmodū reportare de negligētia pnīe dilate.

Septima ē qz iustū ē ut spūs q cōtēpto sūmo subiecit se infimo .i. pccō subijciat postea īferioribus .i. pēis. Nota q aīe postq̄z fuerint ī igne sufficient purgate statim euolāt ad gloriam. et hoc pz multiplici rōe. Primo qz post purgationem nulla remanet ad gloriā dissimilitudo in aīa. Unde merito illi debet iūgi. Secūdo qz ianua celi illis semper est aperta qui nullum habent obstaculū. Tertio quia necesse est illos spiritus in quibus est charitas sursum eleuans et nihil retardans sursum eleuari ad gloriam. Quarto quia cum deus sit pronior ad miserendum q̄z ad puniendum merito debet purgatos coniungere glorie. quos purgandos subiecit pene. Quinto quia non punit deus bis in idipsum. Unde cū iste sufficienter satisfecerit in penis ignium non amplius debet puniri in dilatione premiorum. Sexto quia post purgationem non debet talis esse in purgatorio neq̄z ī limbo neq̄z in inferno. quia non est de numero damnatorum. ergo oportet esse in celo. qz post mortem non sunt alia receptacu-

la animarum. Septimo quia efficacior est charitas q̄ iniquitas. sed iniquitas statiz ducit ad supplicia. ergo charitas statim ducit ad premiuz. Octauo quia cessante impedimento corpora grauia ferūtur deorsum. ⁊ leuia sursum. sic ⁊ malorum spiritus remoto carnis onere statim feruntur ad locum suppliciorum propter peccati grauitatem. Spiritus uero bonorum si non sit impedimentum alicuius culpe uel pene debite statiz feruntur ad locum premiorum.

De acerbitate purgatorij. Capitulum 3.

In purgatorio duplex ē pena. Una est damni de carentia diuine uisionis. Alia sensus de afflictione ignis. et q̄tum ad utrumq̄. minima pena purgatorij maior est maxima mundi. Istud patet de pena damni. quia affectus de q° desideratur summum bonum post hanc uitam ab omnibus sanctis intensior est q̄ aliquis affectus rei temporalis in ista uita maxime cum tempus habendi aduenerit. ideo carentia eius molestius tolleratur. Istō etiam patet de pena sensus. quia cum dolor non sit essentialiter ipsa lesio. sed lesiōis sensus tanto magis dolet anima q̄to magis sentit sensitiuum aliquid. Ideo ab igne ī ipa agēte maxime affligitur. Ratio acerbitatis pene purgatorij. hec est. quia cum deus magis querat emendam q̄ penam. plus ponderat ī penitentia uirtutem bone uoluntatis q̄ penam afflictionis. Unde plus ponderat deus modicam penam uoluntariam in presenti. q̄ multo maiorem non ita uoluntariā in futuro. Sicut plus ualet modicū auri q̄ multum plūbū. Unde oportet quod ibi deficit in uolūtate. hic suppleatur in acerbitate. De igne q purgat aīas duplicit̄ est loquēdum. uel q̄tuz ad id qᵭ mediate aīmas affligit. ⁊ sic est corporeus. uel q̄tū ad id q̄ ꝓp̄ie affligit ⁊ imediate. sic ē icorporeus. Primo modo dicitur ignis uere. secundo modo similitudinarie. sicut leo uerus. et leo pictus. Utrūq̄ tangit Gregorio. quando dicit. In eo ardēt dum ardorem uident. Ille aūt ignis corporeus dupliciter potest considerari. Primo ut est instrumentum nature. sic agere pōt in corpe ⁊ nō in aīa. Secūdo ꝓut est īstrm̄ diuīe iustīe

sic agit in aiam ip̄rimendo illi
spēm suā p quā affligit᷑. q2 uio
lenter illa specie īformat᷑. sicut
eīm aīa ꝫm ordinē nature uni
tur corpi. ut īstituat uitam. sic
merito ꝫm ordinē iustitie unit᷑
igni a quo suscipit penaꝫ. No
ta ꝙ demōes non puniūt aīas
in purgatorio. sꝫ illic eas addu
cūt uel ēt assistūt ut cōiter dr̄.
Ex p̄missiōe tn̄ dei demones ī
hac uita qn̄qꝫ bonos affligūt.
sꝫ hec ē ratio. q2 in p̄nti datur
pugna int᷑ demonē ⁊ hoīem q
demō hꝫ in eo potātem exerci
tij. sꝫ post hāc uitā non est sic.
Un̄ ⁊ aer iste caliginosus ē as
signat᷒ demōibus magis ppt᷑
exercitiū q̄ꝫ pp suppliciū. De
locis penalibus ubi sint ⁊ quot
require supra lib°. 4°. in c° de
descēsu xp̄i ad īferos. Scien
dū tn̄ d̄ loco purgatōis ꝙ du-
plicit᷑ assignat᷑ aut ꝫm legē cō-
munē. ⁊ sic ē in uno loco in pte
īferi circa limbū patrū. Aut ꝫꝫ
dispēsatione spālem. ⁊ sic pur-
gātur aīe aliqn̄ in locis diuer
sis in qbus peccauerunt. Hoc
aūt fit pp aliquā suā reuelati-
onē p suffragia eoꝝ qbus ap-
parēt in illis locis. uł ēt pp ali
quā edificatōeꝫ uiuētium. Jlle
ignis plus uł min᷒ cruciat ꝫm
ꝙ plus uel minus qsqꝫ causali

secuꝫ tulit. Oportet eīꝫ ꝙ p̄us
q̄ꝫ facies dei uideat᷑ ꝙ ligna fe
nū stipulā. i. maiora minia me-
diocria ⁊ uenialia totalr̄ p cre
matione ↄsumāt᷑. Predicta v̾o
ignis diūsitas nō ē ex diūsita
te ignis ardētis seu agētis. sed
subiecti patiētis.. Sic sub eo-
dem sole un᷒ plus estuat alter
min᷒. ut dic. G. Necesse ē āt
ut dic Aug᷒ ꝙ tantū duret do
lor q̄ꝫtum heserat amor. Tan-
to eīꝫ qsqꝫ torq̄bit᷑ diuti᷒ q̄ꝫto
affectus uenialibus adherebat
fortius.

De suffragijs ecclesie.

Cap. 4.

SIcut ptinet ad diuīe iu-
stitie seueritatē pp uenialia pu
niri eos. Jta ptinet ad bonita-
tē diuīe mīe eosdē p suffragia
eleuari. Prosūt g° suffragia de
functis nō ad meritū uite eter
ne. sed ad solutiōeꝫ pene ⁊ h°
uł ad penaꝝ mitigationē uł ce
leriorē liberatōeꝫ. Sūt āt q̄t
tuor modi suffragioꝝ gn̄ales
ad quos oēs alij r̄ducūt᷑. s. ora
tiō. ieiuniū. elya. ⁊ sacramentū
altaris quorū numerus sic ac-
cipitur. qm̄ defuncti a pena ab
solui possūt duobus modis. s.
p uiam gratie. ⁊ p uiam iusti-
tie. p uiam gratie duplicit᷑. Pri
mo p intercessionē publicam.

capitis que est in oblatōe sacri
altaris. Secūdo p intercessionez
q̄si p̄uatā mēbroꝝ. s. p orōnes
iustoꝝ. Silr p uiā iustitie dupli
citer. p̄mo p modū redēptōis
pene. s. elẏaꝝ largitionē. 2° per
modū solutiōis pene. s. in ieiu
nioꝝ afflictiōe. Si autē qrit
qn̄ incipiat ualere defuncto id
qd̄ p se fieri mādauit. dicendū
ꝙ opus opās. i. meritū aucto-
ris stati ꝓseqtur mortuū d̄ bo
nis q̄ p̄cepit fieri p aīa sua. Sz
nō opꝰ opatū. i. fructus ipius
opis. usqꝫ quo fiāt. qꝛ p̄mū ua
let ex merito absoluto. sed ſm
ex merito conditionali.

Quorū suffragia ꝓsunt.
Cap. 5.

AD hoc ꝙ ualeāt suffra-
gia reqrit aliqd ex par-
te agētis. ⁊ aliqd ex pte mor-
tui recipiētis.. Ex pte agentis
reqritur ꝙ sit in charitate ⁊ ꝙ
intentione suā dirigat ad illos
qbus vult ut opa sua ꝓficiāt.
Distinguēdū ē tn̄ ꝙ suffra-
gia p malū pn̄t fieri duplicit.
uel ut p auctorē. ⁊ sic nō ꝓsunt
nisi forte p accidens. s. inq̄ztuz
p elẏas mali hōis excitāt bo-
ni paupes ad orandū ꝓ defūc
tis. uel ut per ministruz. ⁊ hoc
dupliciter. quia uel faciens est
ut minister publicus dei ⁊ ec-
clesie. Sicut quando sacerdos
malus celebrat missam ul agit
exequias mortuorum. ⁊ talia
semper prosunt. quia malitia
ministri non nocet operi boni
auctoris. sicut patet in domio
iusto dante elẏam per maluz.
Si uero facit ea ut minister p̄
uate persone existentis tamen
in charitate siue defuncti siue
alterius etiā talia ꝓsunt. quia
opus illud licet sit mortuū q°
ad ministrū. non tamē quo ad
auctorem. Si uero malus mini
ster facit aliqua d̄ mādato eiꝰ
qui non est in charitate non ꝓ
sunt. Aliquid etiam exigitur
ex parte recipientis ad hoc ꝙ
suffragia prosint illi. Primū ē
ꝙ ipse sit in charitate. Unde n̄
ualet his qui sunt in inferno.
quia sunt a corpe christi mysti
co separati. Unde nulla spūal
influentia peruenit ad eos. si-
cut influentia corpalis non ua
let mēbris a corpore āputatis.
Secundū est indigentia. Und
non ualent beatis. quia nō sūt
amplius in uia sed in termino.
nec possunt ad altiora ascēde
re. sed potius ecōuerso illoruz
suffragia prosunt nobis. Utrū
qꝫ est in his qui sunt in purga
torio. s. charitas ⁊ indigentia
Unde sicut pōt hō satisfacere

pro altero uiuēte q p se nō ua
let. ita pōt ēt p defūcto. Nota
q suffragia psūt defūctis.
sz magis et minus p diūsitate
meritorum et mortuorum. ul' p qli
tate uiuorum q magis solicitant
p aliqbus q̄z p alijs. Illa eīm
suffragia q̄ spāliter fiūt p ali
qbus plus ualēt ill' q̄z alijs. lz
ēt alijs quodāmō cōicēt. Suf
fragia vō q̄ cōiter p defūcto
fiūt q̄zuis p modulo suo oib'
psint. illis tñ āplius q dū eēnt
in uia magis meruerūt ut sibi
pdessent. Quāuis aūt ut dic
tū ē suffragia nō psint illis q
sūt in celo. nec illis q sūt in infer
no. tñ aliquo mō psūt. Uñ no
ta q ualēt illis q sūt in purga
torio p modū purgatōis. ua
lent saluatis in celū p modum
cōiunctiōis. qr multiplicat sal
uandorum augmētat gloriā acci
dentalē. Ualēt et dānatis ī infer
no p modū diminutiōis. q̄zto
eīm plures saluāt' p meritū ec
clesie tāto pauciores dānabūt'
et ita minor erit pena p subtra
ctionē consortij illorum. Ualēt ēt i
pijs faciētibus p modū meri
ti. Quō paruul' defūctis cele
bratur misse mortuorum. hoc nō
fit pp illorum indigentiā cū stati
euolēt ad gloriā. sed ppt' gra
tiarum actionem.

Utrū indulgentie ualeāt de
fūctis. Cap. 6.

Papales indulgētie psūt
defūctis in purgatorio.
qd pz. qr crux aliqñ dat' p du
abus ul' trib' uel q̄ttuor ul' de
cem aiabus. In ecclīa eīm est
thesaurus meritorum taz xpi q̄z
pfectorum de quo solus papa q
hz claues hui' thesauri p ne
cessitate ecclīe pōt accipe et di
spēsare. Alij aūt sicut epi ñ ha
bent in his potestatē gñalē. sz
limitatā. et nō nisi p sūmi pōti
ficis dispēsatōez. Dicendū g°
q papa pprie nō absoluit de
functos a pena. sz quasi p eis
de cōi thesauro ecclīe soluit. si
cut al'r creditor liberat debito
rem a debito dū eū absoluit. et
al'r amicus debitoris dū p eo
debitū soluit. sz uiuētes utroqz
modo absoluit papa. Illi aūt
qbus dat' indulgētia nō pos
sunt eā ulterius dare nec ui
uis nec defūctis. et hoc dupli
ci rōne. Primo qr indulgētia nō
est donū collatiuū gratie. sed
priuatiuū pene. priuatio cū ni
hil sit alijs cōicari nō pōt. Se
cūdo quia dare indulgentiā ē
auctoritatis et iurisdictōis quā
nō hñt laici ex eo q idulgen

tias ab alijs recipiunt. Unde si possunt defunctis ipedere indulgentiam p auctoritatem. sz solum boni opis sui suffragiu p charitatez papa pot utrumqz

De aduentu antichristi.

Cap. 7.

Anteqz dns ueniat ad iudicium regni romani fiet destructio. Naz sicut dic glo. sup Apoc. prius erit dissessio ab utroqz ipio q copleta aderit antixps. hic ex pentu semi nibus cocipiet. sed post cocep tum descedet spus malignus i matris utex cuius vtute z ope ratione deinceps puer nascetur aletur adolescet. propter quod z filius perditionis uocabitur. Nascetur autem i babylonia de tribu dan. sicut di cit glosa super Apo. Post hoc ueniet in hierusalem. z circuci det se. dices iudeis se esse christum illis promissuz. Un plebs iudea specialiter ei adherebit. sicut dicit haymo super Apo. donec Enoc z helya predican tibus qui ex illis saluandi fuerint ad christum reuertantur. Angelus bonus deputabitur primo antichristo ad custodiam. sed quando ita obstinabitur in peccato q dicet se esse deum z extollet super omnez id quod dicitur deus aut colitur sicut dicit apostolus. tunc primo deseret eum angelus ex toto. nec habebit eum postmodum ad protectionem. sed ad accusationem.

De uita antichristi.

Capitulum 8.

Antichristus erit luxuriosus z concupiscibilis feminarum. ut habetur Daniel. .xi°. In aperto at per hypocri sim simulabit sanctitatez ut facilius decipere possit. Cor suu per superbiam magnificabit. Daniel. 8. Et contra pncipe principum consurget .i. contra deum. Et ut dicit glosa super Daniel. 8. In tantam eleuabitur superbiam. ut leges et cerimonias mutare conabitur. uel cursum temporum. Tate quoqz presumptiois erit q non putabit se a deo puniendum. propter hoc quia iudicium differt. ps. Auferut iudicia tua a fa. eius. Erit etiam blasphem⁹. sicut i Apoc. 12. dr. Un Daniel. xi°. Adusus deum deoz loqtur. Ite ad maiore dei cotumelia faciet imaginez

148

suā adorari. ⁊ oēs suo caracte re signari i manu dextra ⁊ frō tibus suis. sicut hēt in Apoc. Cōfitebit eis se ueꝝ filiū dei. ⁊ filiū hois. ita ut in tēplo dei sedeat tāq̄ ipe sit deus. ⁊ se fa ciet adorari. Judei nāq̄ tēplū qd romani destruxerunt ree/ dificabūt. Affirmabit aūt se nl' lum fuisse xp̄m. Dr̄ in glo. ad thesalōicēses. 2. q̄ sic i xp̄o di uinitatis plenitudo hitat. ita ⁊ i antixp̄o. in antixp̄o plenitu do oīs iniqtatis. q̄ in ipo erit caput omnium malorum. i. dia bolus.

¶ De modis qbus decipiet.

Cap. 9.

Merito cōpat' antixp̄s in Gen. cerasti q̄ est s̄pens cornut⁹. q̄ q̄ttuor cornib⁹ ar/ mabit'. s. calida psuasiōe. mira/ culoꝝ opatiōe. donoꝝ largiti/ one. ⁊ tormentoꝝ exhibitione. ¶ Prim⁹ g⁹ mod⁹ subuertēdi hoīes erit calida psuasio. Pre dicabit eis legē nouā prauā et legē xp̄i p̄ posse destruet. Pre dicatores eis sui discurrēt per uniuersas ptes mūdi. Impedi/ ent quoq̄ apl'i ātixp̄i'ne scrip/ tura s̄m ṽitatē exponat' a ca/ tholicis doctoribus uel a fide libus audiat'. ipi aūt bonos se simulabūt. ⁊ tn̄ mala suadebūt ¶ Secūdus modus subuertēdi erit p̄ falsa miracula. q̄ per artem magicā faciet illa. Unde glosa sup Apoc. 13. Magica ar te faciet statuā loq ⁊ futura p̄ dicere. Faciet sicut dicit' Apo. 13. ignē de celo descēdere i ter ram. Glo. i. malignū spiritum faciet super suos descendere. ut loquāt' uariis linguis. Spi ritus eīm malignus descendet in eos in cōspectu hominū. si/ cut spūs sanctus descendit in apl'os xp̄i. Unde iactabūt se eē iustiores apl'is xp̄i qui spiritū acceperunt in cōclaui. Itē p artē magicam simulabit se mortuū ⁊ ferret' a demōibus in aera q̄ si ascenderit in celū. ⁊ sic puta bitur ab hoībus resurrexisse q̄ p⁹us mortuus p triduū puta batur. ⁊ tūc mirabūtur ppl'i ⁊ adorabūt atq̄ laudabūt eum. Eccl'ia eīm nō faciet tūc mira cula. De hoc modo decipiēdi dicit p̄s. Insidiat' in abscondi/ to quasi leo i spelūca sua. Glo sa. Recte antixp̄s cōpatur leo ni existenti in spelūca. quia in eo uis ⁊ dolus operatur. uis eīm p leonem. dolus p spelūcā intelligitur. Greg. Pensemus

que erit humane menti illa tē
tatio quādo pi⁹ martyr ⁊ cor
pus tormētis subijciet. ⁊ tamē
tortor ante eius oculos mira/
cula faciet. Sicut eīm antixp̄s
finget se a mortuis resurger̄.
ita quoqꝫ finget se ad celuꝫ as
cēdere. Apoc.13. Et plaga mor
tis eius curata est. Glo. Arte
magica ascendet antixp̄s i ae/
ra ferētibus eum demonibus.
Faciet arbores cito florere ⁊
arescere. mare turbari. natās
in diu'sas figuras mutari. mor
tuos etiam in cōspectu homi/
num suscitabit. Tertio deci/
piet p munera. Ipse nāqꝫ anti/
christus iueniet thesauros ab
sconditos p quos ad sequēdū
se inclinabit plurimos. Dita/
bit eīm bonis diuites huius se
culi. ⁊ tūc eoꝝ falsam securita
tem ad decipiendū eos ondet.
Quarto cōpellet p minas ⁊
tormenta quos alr̄ uincere nō
poterit. Tanta uero sicut ait
dn̄s tunc erit tribulatio ut in
errorem ducantur si fieri pōt
etiam electi. ⁊ hoc innuitur in
Apoc. ubi dicit̄. Pedes eius si
miles auricalcho. sicut i camīo
ardenti. Per pedes ultima xp̄i
mēbra. Per caminū uero uehe
mens tribulatio designat̄. Ex
hibebit enim cūcta q̄ in prece/
dentibus martyribus impleta
sūt genera tormentorū. sed in
illis regionib⁹ tūc fideles ma
xime sunt uexandi ⁊ uehemen
tius ubi domin⁹ fuit crucifix⁹.
Et dicit haymo super Apoc.
Illa tentatio non per partes.
sed simul totū examinabit mū
dum. Soluentur enim demo/
nes qui modo ligati sunt. nec
possunt nocere q̄ꝫtum vellent
Fideles illo tempore non pre/
dicabūt. quia tanqꝫ excōmuni
cati habebūtur tunc boni. nec
vendetur eis nec emet̄ ab eis:
nisi habeant caracterem .i. si/
gnum aliquod ad litteram. ut
adherentes sibi cognoscātur.
⁊ alij interficiant̄. Aut nomen
bestie. i. confessionem oris. aut
numeꝝ nominis eius. i. multi/
plicationem operū. ut habet̄
in Apoc. Sicut enim antichri/
stus erit crudelior omnib⁹ per
secutoribus. ita sancti tūc tem
poris fortiores erūt omnib⁹
retro martyribus.

De seq̄ntib⁹ antixp̄m. Cap. 10.

Predictis quattuor mo/
dis antixp̄s multos ad
se trahet. Unde Apoc.12. Cau
da eius trahebat tertiam par
tem stellaꝝ. ⁊ misit eas in ter/
rā. Trahet aūt malos p mūera

bonos p tormenta. simplices p pdicationē τ miracula. q enim sancti τ iusti credebātur adhe rebūt ei p suo arbitrio nolun tatis. Habebit secū malos et maleficos. reges quoq; pnci pes. Unde Apoc. 13. Uidi d ma ri bestiam ascendentē. Glo. i. antixpm habentē capita septē .i. pncipes uniuersos τ cornua decē. i. eos q ipugnāt decalogum. Nota igr q antixpus ueniet in benignitate τ miracu loz opatiōe. τ tūc a iudeis su scipiet q ei spālit adherebunt ad quoz cōuersionē ueniet he lyas τ enoch. τ antixps tūc in apertā psecutionem cōsurget.

De Gog τ Magog.

Cap. ii.

DE gog τ magog dicūt q dam q sūt decez tribus intra mōtes caspios clause. nō ita tamē qn exire possent si p mitterētur. sz nō pmittūt a re gina amazonū sub cui9 regno τ ditione viuūt. Has dicūt iu dei in fine exituras τ uēturas i hierlz τ cū suo messia eccliaś destructuras. Alij dicūt q p gog τ magog intellr exercitus antixpi q in fine seculi uēiet ex pugnare ecclīaz. Per gog fm glo. illi τ p quos latētet diabo lus psequet fideles designāt. Per magog illi p quos apte ec clesia opprimetur. ul' ijdem qui tpe antixpi pus occulte τ post modū apte eccliam psequētur Scōm Aug9 gog refert ad gē tes magog ad diabolum. quia gog intpretat occltatio. τ ma gog deiectio.

De helya τ Enoch.

Cap. 12.

INter occultū aduentuz antixpi q est p natiuita tem τ manifestū eius aduentū qui est p predicatōem τ aptaz psecutionē. uenient Helyas et Enoch τ cōuertent sicut dicit Malachie ultio corda priz in filios. Glo. q suscipiēt fidem quā illi habuerūt. Unde τ chri stiani τ iudei pariter tūc ī xpi religione cōsentiēt. De eorū pdicatiōe τ scā 9uersatiōe dr Apoc. ii°. Dabo duob9 testib9 meis. s. helye τ enoch: τ pphe tabunt. i. predicabunt. 1246. .i. tribus ānis sicut ipe xps p dicauit amicti saccis. Glo. pre dicātes pniaz τ ex9 ōndētes. hi sūt due oliue τ duo cādela bra. glo. i. lumē dātes alijs. Tā dem antixps occidet eos ī hie rusalē. τ iacebūt corpa eorū in plateis tribus diebus τ tribus noctibus cum dimidio. quia nullᵉ audebit corpa eoz sepeli

re ꝑpter metū antixpi. Occiso res aūt eoꝝ erūt ualde leti pp mortē eoꝝ. Post dies tres ⁊ dimediū resurgēt. ⁊ eoꝝ occisores audiēt uocem taleꝫ Helyas ⁊ Enoch ascēdite huc. ⁊ ascendēt in celū i nube. Antixps regnabit post mortē illoꝝ quindecim diebus.

De duratiōe hꝰ ꝑsecutiōis. Cap. 13.

Regnabit ātixps sicut dic glo. sup Apoc. tribꝰ ānis cum dimiº. Unde Dañ. xiº. Jurauit angelꝰ p uiuentē i eternū qꝛ in tpus. s. unius āni. ⁊ tpa. i. duoꝝ ānoꝝ. ⁊ dimidiū tpis. i. dimidij anni. glo. Hoc spacio dicit duratura desolatio antixpi. Nisi aūt ut dicit in Math. breuiati fuerūt dies illi nō fuissꝫ salua omnis caro. Quia eim ⁊ superbos ⁊ infirmos dicit aspicit deus dies quos similiter malos intulit misericorditer breuiādos. Dicit glosa super Math. Hec tribulatio q̄to ceteris grauior tanto breuitate moderatior.

De morte antixpi. Cap. 14.

Potestate sua dominus occidet antichristū sicut dicit glo. super Apo: siue per se. siue per Mihaelꝫ. Occidetur autem in monte oliueti in papilione ⁊ in solio suo in loco ꝰ circa quem dominus ascendit in celum. Interfecto antichristo nō statim ueniet dominus ad iudiciū. sed scd̄m glosam super Dañ. concedentur. 45. dies in refrigerium sanctorum ⁊ ad conuersionem ⁊ penitentiam subuersorum. Quantum autem spacium sit inter illos. 45. dies ⁊ finem mundi nemo scit. Ministri uero antichristi post mortem illius gaudebunt ducentes uxores ⁊ dicentes. Licet princeps noster mortuus sit. habemus tamen potestatē pacem ⁊ securitatem. ⁊ cum talia dixerint repentinus eis superueniet interitus. Judei uero tunc conuertentur ad fidē. Sancta ecclesia usqꝫ ad finem pacificata quiescet. quia ex tūc fraudulentia ⁊ seuitia diaboli penitus ubiqꝫ deficiet.

De conflagratione mundi. Caplm 15.

Ignis per maximus precedet faciem iudicis qui virtute diuina non soluꝫ ignis qui est in spera sua. sed omnes ignes qui in terra ⁊ sup terrā sīt ꝯcurrēt ad mūdi ꝯflagratōeꝫ

150

Ignis aūt iste habebit officiū3 q̄ttuoꝛ igniū. s. ignis īfernalis reꝓbos puniēdo. ⁊ ignis pur gatoꝛij bonos a uenialib⁹ pur gando. ⁊ ignis terrestris uege tabilia. ⁊ sensibilia ꝯsumēdo. ⁊ oīum hoīu3 coꝛpa īcremādo. ⁊ ignis elemētalis elemēta subti liando. ⁊ ad īnouationē dispo nendo. ¶Per illū igit̄ ignez ita facies terre exuret̄ ꝙ figura mūdi pibit. sicut oli3 fcm̄ fuit p diluuiū. Et merito ꝓmū dei iudiciū fuit p aquā ꝯ̄ ardoꝛem luxurie q̄ tūc uiguit. Ultimu3 ꝟo p ignē erit ꝯ̄ toꝛpoꝛē chari tatis q̄ tūc q̄si senescēte mūdo refrigescet. Istius ignis actio erit successiua. hēbit ei3 initiū mediū ⁊ finē. Pꝛio nāq3 iudi cis aduentū pueniēt ⁊ q̄si simł̄ fiet p illū purgatio iustoꝝ ⁊ punitio maloꝝ ⁊ cineratio cor poꝝ cū ꝯsūptiōe terre nascen tiū sicut dictū ē. Quo fcō sta tim erit resurrectio coꝛpoꝝ cū aduētu iudicis ad iudiciū. ⁊ tūc inflāmabit̄ tot⁹ mūdus p cir cuitū. Termīato ꝟo iudicio to ta caliditas illi⁹ ignis exequet̄ sn̄iam iudicis. Inuoluet ei3 pec catoꝛes ⁊ trahet in īfernū. Et ita p3 ꝙ ignis ille aduētū iu dicis p̄cederit ⁊ comitabit̄ et sequet̄. post p̄dicta fiet mundi innouatio. S3 int̄ purgationē ⁊ īnouationē multiplex ē dr̄a. Pꝛio q2 purgatio erit q̄litatū penaliū detractio. I3 īnouatio erit pulchꝛioꝛis foꝛme īductō. Secūdo quia purgatio est ele mentoꝝ ab īpuritate quā hn̄t ex coniūctione ad puritatē mu tatio. Innouatio uero est a sta tu ueteri in statum nouū cōmu tatio. ⁊ hoc est per cessatione3 a motu. In celis eīm pꝛopter īpermixtionē nulla īpuritas ē sed īperfectio motus. Unde n̄ erit in eis purgatio per ignē. sed a motu cessatio. Ita autem purgabūtur elementa ꝙ p̄ci detur ab igne uis cōbustibilis. ab aere obscuritas. ab aq̄ gla tialis frigiditas. a terra uero grauitas ⁊ opacitas.

¶De resurrectione generali. Cap. 16.

Deus enim sicut potentis simus est in conditione naturarum. ita est clementissi mus in collatione gratiarum. ⁊ iustissimus in retributione stipendioꝛum. Omnis igit̄ ho mo quecunq3 in anima simul ⁊ in coꝛpoꝛe meruit uel demeru it puniet̄ uel p̄miabit̄. in utro q3. Un̄ i eisdē ip3 o3 resurgere

Ad uocem aūt tube resurgent
mortui sicut dic apl's. Duplex
āt itell'r illa uox. ſm aūt quos/
dā uox tube ē iperiū xp̄i resur
gere iperātis. ſm alios uox tu
be ē māifesta xp̄i appitio. Uñ
Greg. Tubā sonare nihil ali/
ud ē q̄ꝫ mūdo dei filiū mōstra
re. ⸗ Resurgēt eiꝫ oēs nulla i
eis existēte dīia q̄ꝫtum ad or/
dinē tp̄is. sꝫ magna q̄ꝫtū ad or
dinē dignitatis. Nā mali resur
gent deformes ⁊ passibiles. In
bonis natura saluabit᷑ ⁊ uitia
retrahētur. Oēs ṽo tā mali q̄ꝫ
boni resurgēt itegri corpe de/
bita statura ſm etatē plenitu/
dinis xp̄i. ⸗ Resurrectio igit᷑
tria corrigit i natura. s. defcm̄
sicut in pueris.. ⁊ iutilitatis si/
ue i diminuta nat᷑a mēbroꝝ su
pfluā vnguiū crinīū ⁊ hꝰi. erro
rē sicut in mōstruositate mē/
broꝝ. Resurgēt quoqꝫ corpa
eadē nat᷑a q̄ p̄us erāt ⁊ eodem
nūero ex eodē puluere i queꝫ
reducta fuerāt. ita ꝙ i q̄scūqꝫ
horas ul' sinꝰ puluis ille disp/
sus fuerit. ad eādē aiaꝫ redeat
q̄ ip̄m p̄us ut uiueret ⁊ cresce
ret aiauit. ⸗ Nec solū surgent
corpa q̄ꝫtū ad mēbra p̄ncipa/
lia. sꝫ ēt saluis capill' ⁊ ceteris
mēbris q̄ faciūt ad decorē. Re
surgēt ēt hoies q̄ꝫtū ad eē ⁊ q̄ꝫ

tum ad itegrū esse. ⁊ resurget
unūqdqꝫ corpꝰ i optio suo eē.
Et qa duplex ē mors. s. aie ꝑ
culpā. ⁊ corpis p penā. duplex
est resurrectio. s. aie p grām et
corpis p gloriā ⸗ In resurrec/
tione ɔcurrēt q̄ttuor cause. s. ef
ficiēs. i. ip̄e deus materialis. s.
pulueres. formal'. s. ɔiūctio cor
poris ⁊ aie. finalis. s. ut recipi/
at unusq̄sq̄ꝫ ꝓut gessit siue bo
num siue malū. Resurgēt tunc
hoies uelocit᷑. itegral'r. social'r
eternal'r. Et erit ista resurrec/
tio iusta q̄ꝫtū ad deū. pfecta q̄ꝫ
tum ad resurgētes. miraculo/
sa q̄ꝫtū ad ip̄aꝫ resurrectionē.

De iudicio extremo.

Cap. 17.

Post resurrectionē statim
erit iudiciū. Ip̄m ṽo iudi
ciū p̄cedet trina citatio. Pª fu
it p ꝓphetas. Uñ illd uocaui
⁊ renuistis. 2ª p apl'os ⁊ p̄dica
tores. Luc. Misit seruos suos
hora cene. ⁊c̄. 3ª erit p ultimaꝫ
uocē tube. ⁊ hec citatio erit p̄/
ceptoria ſm Ricardū. ⸗ Tri/
plex ē iudiciū. primum ē uni/
forme hº ē iudiciū p̄ntis ecclie
q̄ ñ iudicat nisi de sola q̄litate
retributōis i gñe. s. qr bōa bo
nis. ⁊ mal' mala reddāt᷑. sꝫ nūe
rū ⁊ q̄ꝫtitatē r̄tributōis nescit
2ᵒ dr̄ multiforme. s. ꝙ q̄libꝫ ex

pitur in morte accipiēdo sniaȝ
de oib⁹ bonis ⁊ mal' q̄ gessit.
sȝ nō oia bona ul' mala statim
recipit. qꝛ recipit ī aīa tm̄ ⁊ nō
in corpe. 3ᵒ dr̄ oiforme .s. ulti
mū iudiciū. qn̄ recipit unusqs-
qȝ ꝑȝ nūeꝝ ⁊ q̄ȝtitatē siue bōa
siue mala in corpe ⁊ i aīa. ⁋ Ul
timū iudiciū ē horribile ex oi
pte. qꝛ supra est iudex austerus
subtus patēs īfern⁹. int⁹ ɔscia
remordēs. extra mūd⁹ ardēs.
a dextr̄is pccā accusātia. a sini
stris demonia terrētia ɔ̄ illos
boni āgeli in īfernū ꝓpellētes
⁊ oēs sci iudicis sniaȝ appro-
bantes. ⁊ oēs mali cū bōis pec
cata damnatoꝝ cognoscentes.
⁋ De qualitate iudicij nota ꝙ
erit horribile. Luce. Uirtutes
celoꝝ mouebūt̄. Intollerabile.
Job. Quis mihi tribuat ut in
inferno ꝓtegas me ⁊c̄. Ineui-
tabile. aplus. Oēs nos oȝ ma.
āte. tribu. xp̄i. Inopinabile. qꝛ
dies dn̄i sicut fur. ita ī no. ue.
Inexorabile. Prou. Qui obtu
rat aures suas. ⁊c̄. Erubescibi
le. aplus. Quē fructū. ha. tūc i
illis ī qbus eru. Predicta uero
erubescētia erit ī duob⁹. pmo
in ueniēdo ad iudiciū. qꝛ mali
cū hēant corpa ponderosa oȝ
eos illuc portari ab angelis. si
cut Abacuc portat⁹ fuit ad la

cum leonū in babylonē. 2ᵒ stan
do corā iudice. qꝛ pccā eoꝝ oī
bus hoib⁹ erūt māifesta. Un̄
illud. Reuelabo pudenda tua
in facie ⁊c̄. ⁋ Loc⁹ iudicij erit in
ualle Josaphat. ⁊ hoc multipli
ci rōne. ⁋ Prīo qꝛ locuȝ iudicij
oȝ eē cōeȝ. ⁊ ille hui⁹ i ē. cuȝ q̄si
medius nr̄e hitatōis locus. ⁋ 2ᵒ
qꝛ debet eē public⁹. sȝ loc⁹ p̄dic
tus ē famosissim⁹ pp opa nr̄e
redēptiōis q̄ ibidē gesta sunt.
⁋ 3ᵒ cōpetit loc⁹ ille rōne nego
cij. qꝛ tractādū ē ibi op⁹ mīe ⁊
iustitie. Mons autē oliueti q ē
apud illā uallē designat mīaȝ.
Josaphat qd̄ ir̄pretat̄ iudiciū
designat iustitiam.

⁋ De iudicātibus.

Caplm 18.

NOn solū ꝑm potātē diui
nam. sȝ in forma hūana
xp̄s iudicabit. qꝛ i iurisdictiōe
ordinaria iudicabit. ut de⁹. cuȝ
tota trinitate. sȝ in iurisdictōe
delegata iudicabit ut hō. Und̄
nota ꝙ qnqȝ sūt modi iudicā-
di. ⁋ Prim⁹ modus ē pme auc
toritatis qᵒ iudicabit tota tri
nitas. ⁋ Secūdus modus ē sub-
auctoritatis qᵒ iudicabit xp̄s.
ut hō. ⁋ Tertius est accessorie
dignitatis quo iudicabūt apo
stoli ⁊ uiri pfecti qui cū iudice
eminēti⁹ residebūt. tāqȝ meli⁹

scientes leges ⁊ consuetudinẽs
regni dei. qbus ip̄endis ⁊ sci-
endis opa dederũt. Quart⁹
est approbationis quo iudica-
bunt om̄es sancti ⁊ etiã ange-
li. Quint⁹ modus iudicandi
est culpã iudicando ꝙ manife-
stare. sic etiã mali iudicabũt.
Judicando xp̄s habebit du-
os actus oppositos. unũ passi
ue ⁊ aliũ actiue. Primus uero
est infirmitatis ⁊ aliud potesta
tis. Jn p̄mo aũt aduentu xp̄us
uenit ad iudiciũ passiue. Jn se
cundo ueniet ad iudiciũ acti-
ue. Jn primo uenit in forma in
firma. Jn secundo apparebit
in forma gloriosa. Hinc est ꝙ
christũ uidebũt iusti in iudicio
tam in natura diuinitatis q̃ȝ
humanitatis. A malis aũt nul
lo mõ uideri poterit in forma
diuinitatis. ⁊ hoc duplici rati
one. Primo pp defectũ disposi
tiõis in ipso uidente. qr natu-
ra sine gratia non sufficit ad
dei uisionem. Secũdo pp de-
meritũ delectatiõis q̃ est in di
uinitatis uisiõe. qr uidere dñȝ
ſm Jo. Uita eterna est q̃ ñ põt
cõicari reprobis. Ex p̄dictis
patet ꝙ christus appebit blã-
dus iustis. ⁊ terribilis iniustis
sicut dicit Greg. Qd̃ figura-
tum est in colũna nubis in die
⁊ ignis in nocte. Uidebunt ma
li humanitatẽ christi. ut time
ant. ⁊ non diuinitatem ut gau
deant. Boni autẽ utrãqȝ chri
sti naturam uidebũt. Stigma
ta quoqȝ xp̄s mõstrabit. ⁊ insi
gnia passionis eius. s. crucem
clauos ⁊c̃. Sedebit autẽ chri
stus in eminentiori loco cũ sãc
tis. mali uero subtus in terra
quam dilexerunt. tunc christ⁹
iudicium exercebit. tũ quia ue
re scit merita singulorũ in q°
sunt oẽs thesauri sapientie ⁊
scientie dei absconditi. tũ quia
nõ est reus super aliquo illoꝝ
de quibus iudicabit. Non eiȝ
fecit peccatũ nec inuentus est
dolus in ore eius. ⁊ hec duo p̄
cipue decent iudicem.

De iudicandis.

Caplm 19.

Ordines quattuor in iu
dicio erunt. Quidã eiȝ
iudicabũtur ⁊ dãnabuntur. ut
quorũ merita dãnabilia p̄mi-
xta sũt aliq̄bus bonis. sicut il-
lorum qui habuerunt fidem si
ne operibus. Quidam iudica
buntur ⁊ saluabũtur. ut quoꝝ
merita bona p̄mixta sũt aliq̄-
bus uenialib⁹ malis. Quidam
non iudicabuntur ⁊ damna-
buntur. ut quorum mala meri
ta oĩno imp̄mixta sunt bonis

152

ut q cauerũt fũdamẽto fidei. Quidã vo ñ iudicabũt. sz iudicabũt ⁊ saluabũt. ut quorũ merita bõa ĩpmixta sit malis sicut pfectoꝝ pauperũ xp̃i. De q̃bus Math. 19. Uos q reliq̃stis om̃ia ⁊ se. e. me. ⁊c. De p̃dictis q̃ttuor ordinibus. nota q᷑ oẽs iudicabũt iudicio retributõis. sz nõ iudicio dãnatõis. Infideles eĩz q̃ nõ fuerũt ciues ciuitatis dei. tãq̃ȝ hostes sine ulla meritoꝝ discussiõe ⁊ audiẽtia punient. Iusti vo ñ iudicabũtur ut eoꝝ merita de nouo discuciãtur an bõa ul' mala sint. sed ut bonoꝝ p̃eminẽtia oĩb᷒ manifestet ⁊ ut ꝯ malos appeat iusta sñia dãnatõis. Due sententie ferẽt in iudicio una pro bonis alia ꝯ malos. Sñia p bonis ꝯtinet septẽ clausulas. Pri^a ẽ a malis uocatio. Ibi uenite. 2^a ẽ bñdictio. ibi bñdicti. 3^a ẽ p̃rna dilectio. ibi p̃ris mei. 4^a ẽ remũeratõis r̃tributio. ibi p̃cipite. 5ª est regni assignatio. ibi regnũ. 6^a ẽ glĩe p̃patio. ibi q̃d uobis patũ est. 7^a ẽ eterna p̃destinatio. ibi ab origĩe mundi. Itẽ sñia ꝯ malos ꝯtinet ĩ ipsa sex clausulas. p^a a deo sepacionẽ cũ d̃r. ite. 2ª dei maledictionẽ. ibi maledicti: 3ª incarcerationẽ p hãc p̃positionẽ inde signatã. 4ª pene acerbitatez. ibi ignẽ. 5ª liberatõis desperationem. ibi eterni. 6ª demonũ associationẽ. ibi q paratus ẽ diabolo ⁊ angelis eius.

De inouatõe mũdi. Cap. 20.

Terminato iudicio statim erit inouatio mũdi q̃ nõ cõplebit q̃ȝdiu pccõr ẽ in mundo. i. quousq̃ȝ detrudat in infernũ. Sic eĩz ille maxim᷒ ignis elemẽta purgabit cũ hẽat v̓tutez expulsiuã forme extranee: sic mundũ ĩnouabit cum hẽat v̓tutẽ subtiliatiuã. Mũdũ ãt innouari. i. pulchriorẽ formam accipe debere oñdit multiplici rõne. Prĩo q̃ sicut dignũ fuit q᷑ elem̃ta purgaret p eo q᷑ infecta erãt pp pcc̃m hoĩs. ita dignũ est ut mũdus ĩnouetur pp glorificatiões hoĩs. 2° ut creature remuneret p labore quo hõi fuierũt. 3° ut totus mũdus put ẽ possibile ꝯforme tur hõi glorificato. 4° q̃ mũdus fact᷒ est ut hõ p speculuz creature nũc deum cognoscat quẽ in sua natura uidere ñ potuit. Uñ in futuꝝ oz speculum meliorari ⁊ purgari ut in pulchritudine creaturaꝝ amplius refulgeat spẽs creatoris. h° ãt nõ erit ad necessitatẽ q̃n deus

aliter uideri ñ possit sicut mõ.
ſꝫ ad iocũditatẽ ut.ſ. delecta-
tiõi uisionis ĩtellectual' addaṫ
delectatõ uisiõis sensual'. ⸿Or-
bes celestes ⁊ sydera pp ĩpmi-
xtionẽ nullã hñt ĩpuritatẽ si-
cut elemẽta. ſꝫ tm̃modo motꝰ ĩ-
pfectõez. ⁊ iõ ĩnouabũṫ. ſꝫ non
purgabũṫ. Innouatio ṽo in ill'
duo reqrit. ſ. motꝰ cessatõez ⁊
celeritatẽ splẽdoris ãpliorem.
qñ stabit sol ĩ oriẽte. ⁊ lũa ĩ oc-
cidente ubi creati sṫ. huiꝰ dicti
hec ẽ rõ. qꝛ corpa supiora fcã
sṫ ad usũ hoĩs dupl'r. Uno mõ
pp neccĩtatẽ corpis. ſ. statũ ge-
neratõis ⁊ corruptiõis. ⁊ ideo
cessãte illo cessabit motꝰ. Alio
mõ pp delectatõez ĩ pulchritu-
dine creatṙe ⁊ pp cognitõez in
illiſ. ideo lux illoꝝ ñ cessabit. ſꝫ
augebiṫ. ⸿Circa elemẽta nota
ꝙ t̃ra erit sicut cristallꝰ ⁊ ꝯpla-
nabiṫ. Aer erit clarior nec ha-
bebit ĩpressiões q̃s mõ hꝫ. qꝛ ñ
erũt nubes neqꝫ uẽti neqꝫ plu-
uie neqꝫ ros neqꝫ nix neqꝫ to-
nitrua neqꝫ fulgura. Ignis ẽt
⁊ aqua fiẽt puriores ⁊ mane-
bũt nõ solũ ẜm subãꝫ. ſꝫ ẜꝫ su-
as q̃litates q̃s hẽbũt q̃ꝫtũ ad
hitũꝫ ſꝫ ñ q̃ꝫtũ ad usũ. qꝛ ĩ his
duobꝰ elemẽtis cũ magis uige-
ant q̃litates actiue. ſ. frigiditaſ
in aq̃. ⁊ caliditas ĩ igne. magis
sũt gñatõis ⁊ corruptõis pñci-
piũ. ⁊ tal' effectus illoꝝ nõ erit
ãplꝰ. ⁊ pp hoc dñr intire. Uel
ẜꝫ aliquos dñr hᵉ duo elemẽta
ĩtire. qꝛ dñs tũc intcidet ĩ ill'
teste Basilio sup ps. Uox dñi
intcidentis flãmã ignis. ita ꝙ
calidũ ꝯstiuũ ⁊ frigidũ glacia-
le tendẽt ĩferiꝰ. pspicuũ ãt ĩ aq̃
⁊ lux in igne manebũt. qꝛ d oĩ-
bus elemẽtis ignobile tẽdet de-
orsũ. sicut grossũ t̃renũ ⁊ opa-
cũ ac tenebrosũ ⁊ hꝰi. Pꝫ gº ꝙ
celũ ⁊ terra trãsibũt q̃ꝫtũꝫ ad
formã. ſꝫ nõ q̃ꝫtũ ad subãꝫ. Pꝫ
ex p̄dictis termĩari trãsmuta-
tiões elemẽtoꝝ ⁊ gñatiões aĩa-
liũ ⁊ plãtaꝝ. qꝛ cãe istoꝝ cessa-
bũt. ⁊ pp ista dicũṫ elen[...] inṫ-
ire. nõ q̃ꝫtũ ad subãꝫ. ſꝫ q̃ꝫtum
ad actionẽ ⁊ passiõez. ⁊ corpa
celestia hĩta qete ⁊ lũine clari-
ori dñr r̃nouari. Uerꝝ tñ illa q̃
sicut dcm̃ est saluabũṫ in hoĩe
q̃ siĩlitudinẽ hꝫ cũ oĩ gñe crea-
ture. pp ẽt homĩs ĩnouatõez ⁊
glorificatõez pñt dici oĩa reno-
uari.

⸿De penis inferni.

Caplm 21.

S Icut pꝫ diuĩa potẽtia in
creãdo. diuĩa sapĩa ĩ gu-
bernãdo. diuĩa clemẽtia ĩ remu-
nerãdo. sic patebit diuĩa iusti-
tia in puniẽdo. Dignũ ẽ eiꝫ ut

nō remaneat dedec⁹ culpe siñ decore iustie. Licʒ āt pccm̄ sit trāsitoriū. tñ erit pēa ppetua multiplici rōe. P^a qꝛ peccauit ī suo etno. iō pūiet ī etno dei. 2^a qꝛ maria ignis īfernal' est etna. sic ꝛ pcci macla. iō ꝛ pēa. 3^a qꝛ pccʒ ē ꝯ illū q' ē īfīit⁹. vñ ꝛ pēa dʒ eē infinita. ñ qdē acerbitate sʒ duratōe. 4^a qꝛ hō p pccm̄ pimit ī se bonū qd posſʒ eē etnū. ꝛ iō merito īcurrit malū. 5^a qꝛ mala uolūtas reproboꝝ etna ē. uellēt eīm in pccō si possent ppetuo delectari. et iō ppetuo debēt puniri. 6^a qꝛ in īfinitū errat cū ī iudicio pponit finitū īfinito. silr ꝯcupiscibilis ī appetēdo. ꝛ irascibil' in adherēdo. Uñ ꝛ merito pēa erit īfinita. 7^a qꝛ dānatus de pccō ppetrato nūq̄ʒ hēbit uerā pniaʒ. iō deus nūq̄ʒ mutabit punitōis illi⁹ sniaʒ. 8ª est qꝛ pccm̄ a uita ppetua sepat. s. a deo. iō mortē ppetuā pccōr incurrit. Post rōes īducāt' exempla de eadē maria. Uidem⁹ eīm q' ēptio momentanea dat ius possidēdi ppetuū. Jtē vulneratio momētanea dat mortē ppetuā. Jtē casus īfoueā tpal'. qūqʒ ē detētio ppetua. Jtē crimen lese maiestatis tpale fuit⁹ ēt ppetuā. Jtē plaga tpalis est liuor ppetuus. Qm̄ ī pccō est dlectatō cū ꝯtēptu dei merito pcipitat' pccōr in locū infimū ꝛ despectū. ꝛ maxie a statu glorie dei elongatū. s. in īfernū. ut a despectis reb⁹ puniat'. s. a fecib⁹ corpoꝝ mūdanoꝝ. qꝛ ī nouatiōe mūdi qcqd ē ignobile ī mūdo ad locū penaꝝ defluet. ꝛ ibi horrorē carceris multiplicabit.

De diuersitate penarum. Cap. 22.

Cum in dānatis sit diūsitas pccōꝝ erit ꝛ diūsitas penaꝝ. Uñ. cū in pccō sit aūsio a creatore ꝛ ꝯuersio ad bonuʒ cōmutabile. ꝛ deordiatio uolūtatis ꝯ dictam̄ rōis. merito pena uariabit' pp ista. Uñ pp aūsionē erit carētia uisiōis diuie sʒ pp cōuersionē erit pena materialis īcendij pp deordiatio nem uolūtatis erit pēa uniūsalis. q̄ ꝯsistit ī afflictiōe uaria. acerba. ꝛ etna. Jgnis īfernal' nō oēs equalr cruciabit. sʒ ab eodē igne alij plus. alij minus torq̄būt'. fm q' plus ꝛ min⁹ peccauerūt. Sic ab eodē igne alit' urit' palea ꝛ alr lignū. Quāuis aūt ignis ille sit corporeus nec possit agere ī spūʒ ipʒ calefaciēdo. agit tñ in ipm ut istrm̄ diuie iustitie ipm ledēdo. ꝛ ille

dolor est maximus tū pp po-
tentiā diuie man⁹ ipm ignē mo
uentis. tū pp sensibilitatē pati
entis. tū pp imediatōez ɔiūcti
onis. Infern⁹ ē locus tenebro
sus cū sit loc⁹ iustitie. Lumē āt
cū sit delectabile. tñ ingerit tri
stitiā p accidēs qñqʒ. s. inqʒtuʒ
oñdit aliqd triste. Uñ in ifer-
no ē aliqd obscuri lumis quo
dānati uidere possint unde do
leāt et nō unde letēt. Reprobi
uidēt usqʒ ad diē iudicij glīaʒ
btōꝝ in uli nō in pticulari. qa
uidēt eos in magna glīa. sʒ nō
clare in quali. De. h⁹ i uisiōe āt
nō letāt sʒ tristātur. tū pp iui
diam aliene felicitatis. tū ppt
carentiā ppe btitudinis. P⁹
iustū ⁊ ultimū iudiciū hoc eis
subtrahet in pena eorum. cuʒ
uidebūt ēt h⁰ aspectu idignos
se reputari. In dānatis erit fle
tus spūalis. s. dolor īterior. et
nō fletus corpalis q ē cū reso-
lutione lachrymaꝝ. q2 cessante
motu celi nulla iā erit gñatio
uel corruptio. tñ erūt ibi illa q̄
nō sūt corpalr inspiciēda. s. cō
prehēsio cerebri ⁊ forma⁰ fa-
ciei ⁊ huiusmōi. Uermis quem
domin⁹ in Isa. cōminat nequa
qʒ materialis est. q2 nullū aial
preter hoīem remanebit. Erit

autem ibi uermis cōsciētie ro-
dens aīam ⁊ nō corpus. In sū-
mo loco sola est letitia. In loco
infimo sola est tristitia. In me
dio hoc est in mūdo hec sꝭ mō
pmixta. Post diē iudicij tria lo
ca tm̄modo erūt habitata. s. ce
lum. infern⁹. ⁊ limbus. Quot
sūt loca penaꝝ Rꝭ. i libro. 4⁰
de descēsu xpi ad īferos. Oc
to genera penarū in lege scrip
sit Tullius. s. damnuʒ. uincula.
uerba. talionem. ignominiā. exi
liuʒ. mortē. seruituteʒ. Hec oīa
possunt penis infernalibus ad
aptari. Primū patet quia dam
nati amiserunt deum. ⁊ oīa bo
na tā gratie qʒ glorie. non solū
in re. sed etiā in spe. Isa. Non
remanebit testa ut hauriat pa
rum aque de fouea. s. diuie mi
sericordie. aut deportetur igni
culus de incendio. s. charitatis
quia ꝺm Iere. Finita est estas.
cōsumata est messis. De se-
cundo ligatis manibus ⁊ pedi
bus ⁊c. De. 3⁰ prouer. Malei
percutientes impiorum corpo
ribus. De. 4⁰ Apoc. 18. Quan
tum glorificauit se ⁊ in delitijs
fuit tantum date ei tormentū.
⁊ luctum. De quinto. Isa. Oēs
facies combuste erūt. imo tam
ignoīiosū erit cor⁹ pccōris q

154

aīa resumens ip̄m stupebit. q̄ñ tam terribile id uidebit. ⁊ uellet h̄re tale sicut fuit q̄ñ ꝯmestum erat a vermibus. De. 6. Math. piscite eū̄ in tene. ex. De. 7. G. Ibi mors sēp uiuit. ⁊ hec sicut dr̄. i Apo. eīt mors secūda. De. 8. Tre. Prouinciarū p̄nceps fcā est sub tributo. Nota q̄ dāṅati sub tributo penaꝝ sēp fuiēt. ⁊ tñ nūq̄ꝫ psoluēt. Ex predictis collige q̄ erit ibi calor ignis. stridor. tenebre. fum⁹ lachryme. infiores aspect⁹ demonū. clamor ip̄roprij. ariditas sitis. fetor sulphuris. v̄mis ꝯsciē. uincula. carcer. timor. dolor. pudor. inuidia rancor. carētia uisiōis diuine. ablatio spei oīs salutis. Ip̄ꝫ ēt eē q̄d oīs creatā appetit erit eis pena. q̄ q̄rent oēs mortē ⁊ ñ īueniēt. Ibi erit sicut ait Diony⁹. p̄tua fantasia. demōes. ꝯcupiscētia. ⁊ furor irascibilis.

De gloria sanctoꝝ.

Cap. 23.

Unumq̄dq̄ꝫ tāto pfectius est q̄̄to magis ꝯiūgitur eēndi p̄ncipio. Hō aūt q̄ pfectū eē expectat duplicē h̄ꝫ finē ultimū. Unū extrīsecū q̄ ē beatitudo creata q̄ nos ī p̄ria beatificabit formal̄r. Aliū h̄ꝫ finē intrinsecū q̄ est btītudo icreata q̄ nos beatificabit effectiue .s. ip̄m deū. Prima. s. beatitudo creata est tāq̄ꝫ finis in q° sp̄atur. Secūda v̄o. s. icreata tāq̄ꝫ finis in quo q̄escit̄. Alio mō iudicabāt phī de btītudine. sꝫ male. Dicebāt eīꝫ stoyci btītudineꝫ in v̄tute animi cōsistere. phipatetici aut ī ꝯgnitōe v̄itatis. Epycurij v̄o in uoluptate. Nos aūt dicim⁹ duplicem eē btītudinē sicut dictū est. Deus eīm remūerat suos s̄ꝫ merita. Apo⁹. Unusq̄sq̄ꝫ p̄prīā mercedem accipiet s̄m suū laborem. Et pp merita. Jo. i. gr̄a p̄ gr̄a Math. Ite ⁊ uos in ui. me. ⁊c̄. Et supra merita. Unde illud mensurā bonā. ⁊ co. ⁊c̄.

De dotibus in cōi.

Cap. 24.

Dos in p̄ria est id q̄d īmediate aīaꝫ deo ꝯiūgit. ut est uisio. dilectio ⁊ ꝯprehensio. Sūt eīm dona q̄daꝫ p̄rie sicut est sap̄ia ⁊ ītellect⁹ q̄ lꝫ deo aīmā ꝯiūgant. nō tñ sine h̄itu medio. ⁊ pp hoc nō dn̄r dotes sꝫ aīe p̄miationes. Dotes eīm nō appellāt̄ dona q̄libet q̄ dātur aīe in traductōe sui ī gloriam. sꝫ dona p̄cipua p que ad actū uite gloriose disponit̄. sicut ⁊ in p̄nti nō appellat̄ p̄p̄e dos q̄dcūq̄ꝫ donū datū sp̄ōse

in sua traductione. sed donum pcipuū de quo sustentari debeat. Dotes sūt duplices. q̄dam eīm. sūt a pte aīe. qb⁹ deo tanq̄ pncipio uite sue sine habitu medio ɔiūgitur. ⁊ p quas traducit̄ in amplexus sponsi ī dissolubiles ⁊ fruitionē. Quedam vo dotes sūt ex pte corporis qbus ipm corp⁹ subijcit̄ aīe tanq̄ pncipio uite ne p ip̄ȝ aīa ab actu glīe r̄tardet̄. Notādū ēt q̄ dotes aie sīt d̄ pmio subāli. dotes āt corpis de premio accidētali. Christ⁹ dotes nō hȝ. qꝛ sponsus est. dos aūt possessio sponse est q̄ usuȝ eiusdem habebit post mortē uiri. Simil'r nec angeli dn̄r hr̄e dotes. qꝛ cum in nuptijs sit ɔsensus aioꝝ. ⁊ unio naturaꝝ scd̄ȝ nō est in angelis. lȝ pncipiū habeant. Uñ angeli non pn̄t dici sponse. ut hō. g° nec dotes p prie habebūt. Spōsis carnaliter dant̄ tria. s. dos. donatio pp nuptias. ⁊ pafrenalia. Dos aūt ē donatio facta sponse ex pte pr̄is. ⁊ hoc ad usum sponsi pp onera mr̄imonij. sȝ ad possessionē sponse. Jn diuinis āt deus pr̄ dat sponse dotem ad possidendū spōsū xp̄m ad gloriam ⁊ honorē ⁊ nō ad usum. qꝛ bonoꝝ nr̄oꝝ nō eget. Donatio aūt pp nuptias est q̄ a spōso datur spōse. ⁊ hoc erit in futuro gaudiū qd̄ hēbit aīa i uisione xp̄i hoīs. Parafrenalia ē qd̄ hȝ sponsa pret̄ dotē. sicut sūt munera q̄ dāt̄ sibi ab amicis ⁊ huı⁹i. Jstud erit in pr̄ia p gaudiū qd̄ hēbit aīa de societate btōꝝ ⁊ de cōgratulatiōe felicitatis eorum.

De dotib⁹ aīe i gn̄ali. Ca. 25

Dotes aie sīt tres. s. cognitio dilectio ⁊ inhesio. siue tentio. que a qbusdā appellatur cōprehēsio. a qbusdā vo fruitio. Haꝝ dotiū nūer⁹ mlr̄ tipliciter accipit̄. Prio ex pte ꝟtutū theologicaꝝ. qꝛ cognitio succedit fidei. dilectio charitati. ɔprehēsio āt spei. Accipitur alio mō ex pte potētiarum aīe. Cognitio āt pōt appropriari ītelligentie. dilectio uoluntati. cōprehensio memorie. Appropriātur ēt a qbusdam alijs tribus potentijs. s. rōnali. cōcupiscibili. ⁊ irascibili. Pn̄t ēt predicte dotes accipi ꝺm tria q̄ trib⁹ psonis appropriāt̄. ita ut cōprehēsio respiciat pr̄is potentiā. Cognitio filij sapiaȝ. ⁊ dilectio bonitatē spūs sci. Circa istas dotes nota q̄ cognitio rei uise ī se pōit pn̄tiā. ɔphēsio pōit rei

155

contingentiam . dilectio ponit amantis ad rem amatam col/ligantiam.

¶De dotibus anime in speci/ali.

Caplm 26.

PRima dos aie ē cognitō qua diuina essentia uidebitur tota ab omnibus. sed nō totaliter prout est infinita. Uidebitur tamen diuina essentia limpidius ab uno q̄ȝ ab alio. ⁊ iste defectus erit ex parte ui/dentis non uisi. quia idem erit uisum. Beatitudo nanqȝ consi/stit in perfecta operatione pō tentie altissime. i. intelligentie. ⁊ circa obiectum altissimuȝ. s. deum. Ex parte igitur obiecti cū sit unū simplicissimuȝ nulla pōt eē diūsitas. sȝ ex pte potē tie. Nā inq̄ȝtum una potētia magis ē pfecta lumīe glorie q̄ȝ altera. tāto pfectius opabitur circa unū ⁊ idē subm̄. siue ob/iectū. Sic idē sol diuersimode a diuersis aspicit᷑. uel eadē lr̄a a diuersis legētib⁹. ꝑm qꝫ ocu lus ē magis uel min⁹ disposit⁹ ¶Trib⁹ modis cognoscit᷑ ali/qd qd̄ ē. uel sicut ē. l᷑ qd ē. Pri/mo mō cognoscit᷑ deus in uia ēt a malis. 2° mō uidebit᷑ ī pr̄ia a bonis. Uñ Jo. i. Siles ei eri/mus. quoniam uidebimus eum sicuti est. i. suam maiestatem. claritatem ⁊ bonitatem. ¶Ter/tio modo nec a bonis uidebi/tur nec a malis. nec in uia nec in patria. quia finitum nun/q̄ȝ uidebit infinitum. ¶ Uide/bimus tamen deum in se. ⁊ de/um in nobis. ⁊ nos in deo. Co/gnoscere autem deuȝ in sua es/sentia est uisio meridiana. co/gnoscere v̄o creaturas in v̄bo est uisio matutina. sed cogno/scere creaturā in se. hoc ē in ꝓ prio genere appellat᷑ uisio ues/pertina. Uidebit unusq̄sqȝ co/gitatiōes alteri⁹. ꝓut vult ipe cogitans manifestare. Uñ G. Uniuscuiusqȝ mentē ab alteri⁹ oculis corpulētia nō abscōdet. Uidebūt itaqȝ iusti deū ut gau deant. uidebūt gl̄iaȝ scōꝝ ut ꝯ gaudeāt. uidebūt quoqȝ penas reproboꝝ. ut de euasiōe picu/loꝝ gr̄as agant. ¶Ad sciendū qual᷑ deus sine medio uideat᷑ nota qꝫ triplex est mediū. s. dif ferēs. obnubilans ⁊ disponēs. Sine medio igit᷑ differēte uid̄ bitur deus. qꝛ dei uisio nō est p distantiā. sȝ p p̄ntiaȝ cuȝ ipe sit eētial᷑ ubiqȝ. uidebit᷑ sine medio obnubilāte. qꝛ tolletur speculū ⁊ enygma q̄ ambo sūt

in uia. Cum enim uisus noster in presenti non possit propter debilitatem in tam excellentez lucem figi. necesse est habere mediū.s.speculū creatē. Quia ꝟo infinita ē distātia int̄ speculum ⁊ rem uisaz.pp hoc obscure relucet sibi sīl'itudo.unđ uidemus ī enygmate.i. obscure. Uidebitur quoqꝫ sine medio similitudinarij.quia deus ꝯgnoscetur in seipso ⁊ non per aliquam abstractaz similitudinē. alias creatura esset terminus. ⁊ deus non esset uere finis oīum. Non autem uidebitur ds sine medio disponente quod ē gratia ⁊ gloria. Oportet eniz ꝓpositionem esse inter uidentem ⁊ uisum. hec autem dispositio ē ex parte uidētis ⁊ ñ rei uise. Sciendum ꝙ multiplex est medium. Primū est peccati. Jsa. Peccata uestra diuiserunt inter uos ⁊ deum uestrū. Jstud est medium impiorum. Secundum est medium creature. Apoˀ. Inuisibilia di a creatura mundi per ea que facta sunt cognosci possunt hoc est medium phōꝝ. Tertium ē figure. Apoˀ. Omnia in figura contingebant illis. hoc est medium prophetarum ⁊ patriarcharum. Quartum est medium scripture. ps. Declaratio sermonum tuorum illu. ⁊ intelli. de. per hoc est medium theologorum. Quintum est medium fidei. Apoc. Esto fidelis usqꝫ ad mor. ⁊ cetera. hoc est medium fideliuz quo tanqꝫ in enygmate uident deum. Secunda dos anime est dilectio. sed inter dilectionem ⁊ uirtutem differētia est duplex. Una est scđm habitum. quia uirtus est proprie id quod transitur de statu gratie ad statum glorie. Dos autem est id quod supra meritum datur in traductione sponse. Alia est differentia penes obiectum. quia licet obiectum utrobiqꝫ sit deus. nō tamen scđm quod deus. sed erit obiectum uirtutis inqꝫtum est sūma bonitas. obiectum autem dotis est inqꝫtum est ipa anima unibilis in unum spiritum. Nota ꝙ fides ⁊ spes secundum rem euacuabitur ī patria. Charitas nec scđm rem nec scđm actum euacuabitur. sed solum scđm modum. quia imperfectio eius tolletur. Dicit antē Augustinˀ ꝙ fidei succedit spes quā uidebimˀ. Spei uero succedit btitudo ad quā

155

puenturi sumus. sed charitati
nihil succedit. q2 potius auge
bitur. Tertia dos aie est cō
prehēsio q̄ est tētio uisi et ama
ti. ut tentio ueri et boni et pmi.
et istud uerum est put cōprehēde
re sumit p attingere. et nō pro
circūplecti diuinā imensitatē.

De dotibus corpis in gnali.
Cap. 27.

Unaqueqz ps pfectius se
hz in suo toto q̄z i se. Un
nūc sicut aia a corpe corrupti
bili sepata pfecti9 hz eē q̄z ei
cōiūcta. sic in futuro recōiūcta
corpi icorruptibili pfecti9 ha
bebit eē q̄z mō. maxie cū n im
pediatur. tūc a corpe sicut mō
qn potius de glificatiōe cor
poris hēbit tūc gaudiū. Do
tes corpis st q̄ttuor. quarum nu
merus sic hētur. Nā ad hoc q
corpus sit pfcē subm aie nec i
pediat eam in opib9 glorie q̄t
tuor reqrūtur. quorum duo pti
nent ad sensū. alia duo ptinēt
ad motū. quo ad sensū reqrit
q sit receptibile facilit spērū
sensibiliū ad qd disponit cla
ritas. Alterum ut nō sit recepti
bile passionū ignobiliū ad qd
disponit ipassibilitas. quo ad
motū etiā duo reqrūtur. Unū
est ut p cōriā iclinationē nō re
sistat suo motori. ad qd dispo
nit agilitas. Aliud ut corpa p
q̄ mouet nō resistāt ei. ad qd
disponit subtilitas. Alia cōtra
talis ē. q2 in hoie ē quadru
plex cōpositio. Pria ē qualita
tum cōriarum. hec cōpositio tunc
erit pfecta. qn q̄litates ita eq
būtur. ut nulla sit pugna uni9
cōtra aliā. et hec faciet ipassibi
litas. Secūda cōpositio ē ma
terie cū forma. hec āt cōposi
tio tūc erit pfecta. qn materia
uincet a forma. penes hāc p
fectionē sumit subtilitas. Ter
tia cōpositio ē corpis organi
zati cum aia. pfectio isti9 cōpo
sitiōis ē q oia organa sine im
pedimēto sint mobilia ab aia.
penes hāc pfectiōez sumit agi
litas. Quarta cōpositio ē cor
poris cū spiritib9 lucidis. qb9
mouet corp9 ab aia. et huic p
fectiōi sm pfectū statū rñdet
claritas. Tertio sumit pdicta
rum dotiū nūerus sm pprie
tates que sunt in elis. Nā pe
nes aque trāsparentiā. sumit
claritas. penes terre solidita
tem sumit impassibilitas. pe
nes tenuitatē ignis sumit sub
tilitas. penes mobilitatē aeris
sumit agilitas. Quarto su
mūtur iste dotes sz q̄ttuor de
fectus quos habet corpus hu
manū a quattuor elemētis de

quibus cōponitur. Habet eīm corpus humanū ab igne calidi tatē ⁊ inde nigredinē. a terra grossitiem. ab aere passibilita tem. ab aqua frigiditatē. ⁊ īde tarditatē. Sed isti tollūt᷑ p q̄t tuor. dotes corpis quas xpus assūpsit ante passionē suam. si cut Hugo de scō Uic. dic. Cla ritatē in trāsfiguratiōe. Agili tatē qn̄ supra mare ābulauit Subtilitatē in natiuitate. quia salua uirginali ītegritate ma tris natus fuit. Impassibilita tem qn̄ in cena corpus suū mā ducandū discipul' dedit. qd in telligendū est ꝯm actum non ꝯm hitū. qꝛ alit᷑ derogaret᷑ di uinis miraculis.

De dotibus corpis in spāli. Cap. 28.

Prima dos corpis ē cla ritas. Sꝫ nota qꝰ dr̄ ali qd clarum duplr̄. aut qꝛ puiū ⁊ sic dicit᷑ uitiū claꝝ. aut qꝛ lu cidum. ⁊ sic dicit᷑ stella clara. Corpus aūt glorificatū ⁊ erit peruiū ⁊ lucidum. unde utro qꝫ mō erūt corpa clara. Duo eīm sūt que nūc causant obscu ritatē in hūano corpe. Unū est materie ipuritas. Alteꝝ lumis paucitas. Tunc vō tollet᷑ utra qꝫ. s. illa īpura densitas. ⁊ ob scuritas q̄ ex modicitate lumi nis est. ⁊ ideo erūt corpa cla rissima. Nota qꝰ corpa glori ficata septies erūt tūc clariora q̄ꝫ sol sit mō. sic ut dn̄s ait. qa iusti fulgebunt sicut sol. Isa. Erit lux lune sicut lux solis. et lux solis septēplicit᷑ sic ut lux septē dierū. Sciendū quoqꝫ qꝰ corpora sanctoꝝ nō equalr̄ erunt clara. qꝛ melior aīa ha bebit corpus lucidius. Un̄ licꝫ corpus xpi supra modū ex ce dat claritatē alioꝝ. tn̄ in cōpa tione sanctoꝝ pōt claritas ei⁹ assimilari claritati solis. ꝑꝫ id. uobis timētib⁹ nomē meū orie tur sol iustitie. i. xp̄s. Claritas sanctoꝝ pōt respectu xpi [illegible]pa ri claritati stellaꝝ. Unde Apo⁹ Stella a stella differt in clari tate. hoc ē qꝰ sci plus uel mi nus lucent scdm differentiam meritoꝝ. Claritas vō pueroꝝ qui post baptismū moriūt᷑ an̄ q̄ꝫ ueniant ad ānos discretio nis cōpari pōt lumini lune. qa sicut luna non habet lumē a se sed a sole. ita isti nō habēt glo riam ex merito ꝓprio. sed ex merito xpi. Baptismus eīm ex passione xpi habet efficaciam. Secūda dos corpis est im passibilitas que resultat ex v̄ tute aīe. corpus suū potent᷑ cō tinētis. ita ut a nullo exterio

157

re agente ualeat imutari. Pre-
terea q̄uis corpora sanctorū
sint cōposita ex contrarijs. il-
la tamen contrarietas erit ad
omnimodā equalitatē ⁊ con-
cordiam redacta. ⁋ Dixerunt
quidā ꝙ ipassibilitas sanctoꝝ
corporum resultabit ex natura
qnti corporis .i. qnte essentie.
Sed hoc non est uerum. quia
nihil de qnto corpore uenit in
cōpositione materialium cor-
porum inferiorum. ⁋ Differen
tia est inter ipassibilitatem cor
porum sanctoꝝ ⁊ ade in statu
innocētie ⁊ puerorum. qꝛ ipas
sibilitas sanctoꝝ erit nō posse
pati. Jmpassibilitas Ade fuit
posse non pati. Jmpassibilitas
puerorū erit nihil pati. ⁊ hoc
nō est ex potentia resistendi le
sioni extrinsece quā non habe
bunt. sed ex ordine diuine mi-
sericordie que non pmittit ali
qd eis adhiberi p qđ possint
ledi. Ex quo patet ꝙ si tales
pueri ponerētur ad ignem pꝰ
resurrectionē lederētur ab eo. ni
si obstaret diuīa misericordia.
Secꝰ ē de corporibꝰ glorifica-
tis q̄ si ēt ponerētur in iferno nō
sentirēt aliquā lesionē. ⁋ Sub-
tilitas ē tertia dos que aufert
grossitiē corpis cātaz ex mate
rialitate eli. ⁊ ex cōpositōe ele
mentaliū qualitatū. Nota ꝙ
duplex ē subtilitas. Una. s. ex
raritate ptiū stantiū nō ppin-
que sꝫ ex tali subtilitate efficitur
corpꝰ facile diuisibile q̄ nō erit
in corporibꝰ glificatis. Alia est
ex pfecta uictoria forme sup
materiā ⁊ huius subtilitas est
unite subē. sicut dr celū subtile
hoc mō erūt corpa sanctorum
subtilia. Et ē sciendum ꝙ duo
corpa nō glificata nō pnt esse
simul i eodē loco. sicut nec duo
glorificata. Aliogn seqretur ꝙ i
uno corpe glificato eēt poten
tia intrādi ptes alterꝰ corpis.
in alio uo eēt ipotentia resiste
di. Corpus uo glorificatū pōt
esse simul cū corpe glorioso. se
cundū dcm antiquoꝝ. qđ tam
nec fides hꝫ nec auctoritas et
ratio ɔdicit. hñt tam aliqd ap
parētie p se. Nā sicut in cor-
poribꝰ nō gloriosis ipa grossi
ties ipedit ne duo corpa pos-
sint eē in eodem loco. qꝛ unuꝫ
alteri resistit. ita grossities ista
p glorie subtilitatē tollitur. ado
ꝙ corpꝰ nō gloriosū nō possit
resistere glorioso. ita ꝙ corpa
gliosa penetrabūt alia corpa.
nō ea diuidēdo. sꝫ subintrādo
manēte distinctōe diuisionum
utriusqꝫ corpis. ⁋ Quarta dos
corpis ē agilitas que tāta erit

sicut dicit Aug⁹. q̄ ꝓtinus ubi uolet spūs ibi erit corp⁹. Uer tn̄ sicut melior aīa corp⁹ habebit lucidius. ita ⁊ agili⁹. ita tn̄ q̄ uoluntas sanctorum erit cō iuncta omnino rationi. Unde uoluntas eorum nunq̄ꝫ appetet quod non debet. Sed uolūtas aīe melioris uolet irrationabiliter citius moueri corpus suum q̄ꝫ alterius. ⁊ spūs minoris glorie non uolet corpus suū tam cito moueri sicut alterius. Un̄ patet q̄ in omnibus uerificabitur dictū Augustini. q̄ ubi uolet spiritus protinus erit corpus. Quare modo corpora sunt tarda ⁊ tunc agilia. hec est ratio. quia nunc in corpore duplex est motor. s. natura elementi prednāns que mouet ad medium locum. ⁊ uolūtas aīe q̄ mouet īdifferēt̄ ad quēlibet locuꝫ. Nunc aūt corpora tarda sunt ex contraria inclinatione nature ad uoluntatem. quia terra prednāns naturaliter deorsuꝫ trahit. In futuro autē natura erit totalit̄ subiecta uolūtati. Un̄ ⁊ tūc cor⁹ mouebit̄ ad īperiū spūs.

De aureolis in genere.

Caplm 29.

Aureola est mētis speciale gaudium ueniens ex opere precellenti ⁊ priuilegiato. Sciendum autē q̄ sicut ex gaudio premij essētialis quod est aurea redundat in corpore quidam decor, qui est ī gloria corpis. ita ex aureole gaudio resultat aliquid in corpore. ut sic aureola principaliter sit in mente. sed per quandam animi redūdantiam fulget etiam in carne. Sciendum tamen q̄ decor cicatricum qui in martyrum corporibus apparebit. non potest dici aureola. quia martyres aliqui cicatrices non habebunt. ut pote qui submersi sunt uel qui famis inedia. ul' squalore carceris interempti. ⁊ isti tamen aureolam habebunt. Trib⁹ generibus hominum debetur aureola. quod patet mltiplici ratione. Primo ex operibus excellentibus trium anime potentiarum. Excellentissimū auteꝫ opus concupiscibilis est obseruatio castitatis uirginalis. Excellentissimum uero opus rationalis est predicatio ueritatis. Excellentissimum opus irascibilis est ppessio mortis Un̄ pꝫ q̄ uirginib⁹ p̄dicatorib⁹ ⁊ martyribus debet̄ aureola. 2° pꝫ ex hostib⁹ quos p pugnas magnificas uincim⁹ q̄ sūt mūdus

caro demonia. Martyres eis uincunt mundũ. Uirgines carnem. Predicatores diabolum. quem non solum de se sed etiã de cordibus alienis expellunt. Tertio patet id p uictoriam triplicũ passionum. Sunt eim passiones innate illate ⁊ in cordibus alienis inflicte. ſʒ passiones inatas ſupat uirginitas illatas martyres. illas autem que ſunt in cordibus alienis predicatores. Quarto disti̇̃guũtur aureole ſcõm q̇ agimus ea quibus xp̃o nobilissime cõformamur. Ipſe fuit doctor ueritatem manifeſtando. Martyr a mundo passionem ſuſtinendo. Uirgo puritatem ſeruando. Quinto ſumũtur aureole ſcõm purificationem. In ueteri teſtamẽto tria nãqʒ habebant aureolas. ſ. altare inſcenſi. arca federis. ⁊ menſa p̱poſitionis. Prima ſignat aureolã martyrũ qui corpa ſua ſuper altare passionis imolauerunt. Secũda ſignificat aureolam uirginuʒ. quia ſicut archa federis fuit intus ⁊ extra auro decorata. ita uirginitas mentem ⁊ corpus decorat et ornat. Tertia ſignificat aureolam predicatorum qui ſunt i menſa propoſitionis miniſtrã

tes panem doctrine. Aureola diminutiue dicitur. ⁊ hoc ĩ cõparatione ad auream. Unde nota q̇ inter auream ⁊ aureolam. ⁊ palmaʒ differentia eſt. Aurea enim premiuʒ ẽ ſubſtantiale. quod metaphorice dicitur corona. tum ex parte meriti. quia non reſpondet generi opis. ſed radici charitatis. tum etiam ex parte premiĳ. quia per hoc efficitur homo particeps diuinitatis. ⁊ p cõſequens regie potẽtis. tum etiam ratione perfectionis q̇d ſignificat figura circl'aris. Aureola dicitur p̃mium accidentale. non tamẽ quodlibet premium accidentale. ſed illud q̇d r̃ndet opi excellẽtie ⁊ p̄uilegiato. ſ. uirginitati. martyrio. ⁊ p̄dicationi. Palma eſt p̃miuʒ accidentale q̇d nec radici nec opi debet ſʒ uoluntati. Tale p̃miũ habuit ſanctꝰ martinus ex eo q̇ martyriũ deſiderauit licet opus non fuerit ſubſecutum. Unde de ipſo cantatur. Quam ⁊ ſi gladius perſecutoris. ſ. aĩam non abſtulit. tamẽ palmam martyriĳ non amiſit. Hec autem palma nec aurea nec aureola debet dici.

De aureolis in ſpecie. Caplm 30

A Ureola prima debet mar
tyribus in qbus pfectissi
ma uictoria est de ipugnatiōe
extiori. ⁊ hec pfectio uictorie
ꝯsideratᷣ ex duobꝫ. Primo ex
magnitudine passiōis. qꝛ inter
oēs passiones illatas exterius
mors supmū tenet locū. Et p̄
terea dolor tactus oibꝫ alijs
doloribus p̄eminet. ⁊ iō in hoc
gloriosior uictoria ē. Secūdo
consideratᷣ ex cā pugne q̄ ipse
xp̄s est. Martyrē eiꝫ nō facit
pena sꝫ cā. i. mors pp xp̄m su
scepta. Sciendū q̄ martyrio
nō debetᷣ p̄miū sm q̄ ab exte
riori infligitᷣ. sꝫ sm hoc q̄ uo
lūtarie p xp̄i noīe sustinetᷣ. qa
nō meremur nisi p ea q̄ sūt in
nobis. ⁊ nō p ea q̄ sūt ex nos.
sicut nec demeremur nisi p ea
que sūt itra nos. Quāto autē
id qđ qs sustinet uolūtarie dif
ficiliꝰ ē uolūtati sustinere. tan
to uolūtas q̄ pp xp̄m id susti
net oñditᷣ firmiꝰ in xp̄o fixa. ⁊
ideo excellētiꝰ eiᷣ p̄miuꝫ debetᷣ.
Aureola 2ª debetᷣ v̄ginibꝰ pp
singularē uictoriā quā de car
ne obtinēt ꝯ quā quotidie bel
lum geritᷣ. Quāuis āt ⁊ uidue
pugnēt ꝯ carnē pfectiꝰ tñ v̄gi
nes. qꝛ nobilissimū genꝰ uicto
rie ē nunq̄ȝ hosti cessisse. Illis
v̄ginibꝰ tantū mō aureola qui

uel que habuerūt ppositū ser
uandi v̄ginitatē. q̄uis hoc p
positū sit int̄ruptū itegritate
tñ carnis manente. dūmō in fi
ne uite iueniatᷣ ad ppositū re
dijsse. qꝛ v̄ginitas mētis repa
ri pōt. sed nō v̄ginitas carnis.
Si aliqua sit v̄go ⁊ si ppositū
nō hūit ppetuo suādi v̄ginita
tem. nō est tñ dubiū qn habi
tura sit sp̄uale gaudiū de icor
ruptiōe carnis sꝫ eēntiale gau
diū. sicut ēt inocētes de hᵒ gau
debūt. qꝛ imunes a pccō fuerᷣt
q̄uis pcci opportunitatē n̄ ha
buerūt. Nota q̄ aliq̄ pōt cor
rūpi carne. nec tñ aureolā amit
tit. sicut illa q̄ uiolēter opp[ri]mi
tur. Uñ Lucia scā dixit. Si in
uictaꝫ me corrumpas merces
mihi duplicabitᷣ ad coronā. qđ
nō ē intelligendum de aureola
duplicata. sꝫ qꝛ duplex p̄mium
reportabit. Unū p integrita
te suata. Aliud p iiuria quaꝫ
passa est. Insup sciēdū ē q̄ uir
ginibꝰ debetᷣ fructꝰ cētesimus.
⁊ hoc qꝛ celesteꝫ uitā ducūt q̄
significatᷣ p centū. qꝛ nūerꝰ ille
de leua trāsit ad dexterā. Ui
duis debetᷣ fructꝰ sexagesimꝰ.
qꝛ tales exercere se debēt i ope
ribꝰ mīe q̄ signātur p sexagin
ta. Cōiugatis aūt debetᷣ fruc
tus trigesimꝰ. qꝛ talibꝰ sufficit

implere decalogū in fide trini tatis. Ex ductu eīm ternarij ī denarium fiūt triginta. Aureola tertia ē pdicatoꝝ. q2 ipse ctissima uictoria ꝯ diabolū obtinet. qn̄ diabolo īpugnāti nō cedit. sꝫ ēt ipm̄ de regno eius expellit. ⁊ nō solū a se sꝫ etiam ab alijs. Nec ē dicendū ut qdam uoluerūt q aureola pdicatoribus debeat tm̄modo ill qbus cōpetit pdicare ex officio ⁊ docere. sꝫ qbuscūqꝫ exercent licite actū istū. Prelatis āt n̄ debet hec aureola q̄muis habeant officiū pdicandi nisi actu pdicēt. q2 aureola nō debetur hītui sꝫ actui pugne. ſm illud aplī. Nō coronabit nisi q le. cer. Predicare ⁊ docere cuꝫ sit actus misericordie int spūales elemosynas cōputat.

De enūeratiōe celestiū gaudiorum. Cap. 31.

Ultimo celoꝝ gaudia sub epilogo enumerem⁹ non qdem singula generū. sꝫ genera singuloꝝ. Tot eīm sūt gaudia pticularia q̄ qlibet habet ī se uel in alijs. q ea solius dei notitia cōprehēdit. ⁊ illi quos sūma sapiētia uoluerit ea scire. Tantū nāqꝫ gaudebit qsqꝫ de bono alteri⁹ q̄tuꝫ de bono pprio. qđ tn̄ nō est intelligendum de intensiōe gaudij. sꝫ de nūero gaudioꝝ. Tot igitur st gaudia ibi q oēs arithmetrici huius mūdi nō possent ea nūerare. nec geometrici mēsurare. nec grāmatici dialetici et rhetorici explicare. q2 nec oculus uidit nec au. audi. ⁊ cetera. Gaudebūt sancti supra se đ dei uisione. ⁊ infra se de creaturarum pulchritudine. intra se de corpis glorificatōe. extra se de angeloꝝ ⁊ hoīum associatione. Deus oēs sensus spirituales ineffabili delectatōe reficiet. cū ipe sit futurus obiectum oīuꝫ sensuū spūaliū. Erit nāqꝫ deus speculū uisui. cythara auditui. mel gustui. balsamū olfatui. flos tactui. Ibi erit cādor lucis estiual. amenitas uernalis. abūdātia autūnalis. reqes hyemalis. Ibi teste Aug⁹ fulget qđ nō capit locus. sonat qđ nō capit tēpus. olet qđ nō spargit flatus. sapit qđ nō minuit edacitas. nō erit qđ diuellat satietas. Iteꝫ Aug⁹. Ibi deus uidebit sine fine. sine fastidio amabit. sine fatigatione laudabit. Ibi uideret stultitia sapiētia salomonis. Ibi eēt deformitas pulchritudo absalonis. Ibi eēt tarditas uelocitas asaelis. Ibi iudicaret infirmi-

tas fortitudo sansonis. Ibi eēt
mortalitas longa uita matusa
lem. Ibi eēt paupertas regnuȝ
augusti. Ibi ſm Aug⁹ nihil ob
est. nihil deest. nihil affluit. ni-
hil defluit. nihil ē extra qd̄ ap
petatur. nihil intra qd̄ fastidi-
atur. Ibi ſm Ber. erit rōni ple
nitudo deus. lux uolūtati. mul
titudo pacis. memorie ꝯtinua
tio eternitatis. Item Aug⁹ de
corpis ⁊ anime misera uita. O
caro illam uitam āplecti debu
isti ubi uita sine morte. ubi iu-
uentus sine senectute. ubi lux si
ne tenebris. ubi gaudium sine
tristitia. ubi pax sine discordia
ubi uoluntas sine turbatione.
ubi regnū sine mutatiōe. Ber.
Merces sanctorum tam ma-
gna est ꝙ non pōt mensurari:
tam multa ꝙ non pōt nume-
rari. tam copiosa ꝙ non pōt fi
niri. tam preciosa ꝙ nō potest
estimari. Item Aug⁹. Illud qd̄
ꝓmittit deus fide non capit.
spe non attingitur. charitate
non cōprehēditur. desideria ⁊
uota trāscēdit. acquiri potest:
estimari non pōt. Ibi carmina
non desunt. p̄mia nō deficiūt.
ibi nihil qd̄ amabitur deerit.
ibi nihil desiderabitur quod n̄
adsit. Illa beatitudo sicut ait

Augustinus in duobus consi-
stit. s. ī necessaria presentia om
nis boni. ⁊ in necessaria absen
tia omnis mali. Item Augusti
nus. O uita uitalis dulcis ⁊ a-
mabilis ⁊ semper memorabi-
lis. Ubi sūma securitas. ubi se
cura trāquillitas. ubi trāquil-
la iocunditas. ubi iocunda feli
citas. ubi felix eternitas. ubi
eterna btitudo. ubi beata cer-
titudo. ubi certa uisio ⁊ sine fi
ne laudatio. Ibi affluētia diui
tiaꝝ īfluētia d̄litiaꝝ ⁊ ꝯfluētia
bonoꝝ. Deniqȝ de gaudijs ce
lestib⁹ repleat nos dei filius q
cum patre ⁊ spiritu sancto ui-
uit ⁊ regnat deus Amen.

Explicit cōpendiū theologice
ueritatis cōpilatū p Albertuȝ
magnū. īpressumqȝ uenetijs p
magr̄m xp̄oforū arnoldū ala-
manū. 1476. die. 5. aprilis Se-
renissimo duce Andrea Uēdra
meno regnante.

Iste liber ē Donnj Theodorj .
quicunq eum furatus fuerit . anatema sit
N° xix°

¶ Angelus francisci ser Ambrosij Angerius Mcccclxxxxviij

